Kommunstyrelsen

Kallelse

Nämnd	Kommunstyrelsen
Datum och tid	2019-09-03 kl. 8.15
Plats	SR Gräsö, kommunkontoret, Östhammar
Sekreterare	Rebecka Modin
Ordförande	Jacob Spangenberg (C)

Ärendelista

1. Information gemensamma nämnder och bolag 6
2. Rapport från socialnämnden 7
kl. 8.30-9.00 Torbjörn Nyqvist
3. Information utifrån pågående revidering av regional utvecklingsstrategi, RUS 8
kl. 9.30-10.30 Representant från Region Uppsala
4. Information från Arbetsmiljöverket till förtroendevalda om arbetsmiljöansvar och arbetsmiljöarbete 9
kl. 10.30-12.00 (max) Representant från Arbetsmiljöverket
5. Information från förvaltningen till förtroendevalda om arbetsmiljöansvar och arbetsmiljöarbete 10
6. Budget 2020 och flerårsplan, ramförslag 12
7. Lokalförsörjningsplan för Kultur- och fritidsnämnden 13
8. Tecknande av Hållbarhetslöften 14
9. Upphandling och inköp av animaliska produkter 18
10. Initiativärende från Martin Wahlsten (SD) och Ylva Lundin (SD) om att måltidsenhetens budgetutrymme ska utökas så att kött kan serveras varje dag i veckan 21
11. Avgift för fritidsklubb 22

12. Uppdrag att ta fram finansierings- och investeringsplan 23

13. Projektplan för revidering av översiktsplan 2016 24

14. Avtal med Region Uppsala (UL) gällande skolskjutstrafik 25

15. Ansökan om medel ur kärnavfallsfonden för slutförvarsorganisationens arbete i Östhammars kommun 2020 26

16. Beslut om ansökan om driftbidrag 2019 från Stiftelsen Gräsöfonden 27

17. Ansökan om bidrag till FrivilligHandtaget för år 2019 28

18. Beslut om bidrag till Föreningen Allmogebåtar angående kostnadstäckning för bygglovsavgift 29

19. Val av andra och tredje vice ordförande till slutförvarsorganisationens granskningsgrupp 31

20. Val till kommunala pensionärsrådet och rådet för funktionsnedsatta 32

21. Yttrande gällande Heby kommuns bostadsförsörjningsprogram 33

22. Yttrande över remiss om handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst från 2020 enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor från Uppsala Brandförsvar 35

23. Yttrande angående förslag till nya föreskrifter för väg 76 37

24. Yttrande angående utredningen Ny kärntekniklag – med förtydligat ansvar (SOU 2019:16) 39

25. Yttrande angående laglighetsprövning av beslut om avveckling av grundskole- och fritidsverksamheten vid Snesslinge skola, målnummer 5206-19 41

26. Samråd om förslag till detaljplan för del av fastigheten Österbybruk 8:1 42

27. Samråd om förslag till detaljplan för Nya idrottshallen, del av fastigheten Gammelbyn 1:70 43

28. Samråd om förslag till detaljplan för område nordväst om Stenfjärden inom fastigheten Snesslinge 12:225 m.fl. 44

29. Samråd om förslag till detaljplan för Snesslinge 12:126 Östhammars kommun,

Uppsala län 45

30. Svar på motion från Åsa Lindstrand (-) om att göra ett omtag av policy för tillgänglighet 46
31. Svar på motion från Åsa Lindstrand (-) om politiskt obunden barnombudsman 48
32. Svar på motion från Åsa Lindstrand (-) om att anställa en stadsarkitekt 50
33. Svar på motion från Martin Wahlsten (SD) och Ylva Lundin (SD) om avskaffandet av förtur för nyanlända i den kommunala bostadskön 51
34. Delegationsbeslut, Svar på remiss om Riksgäldens förslag till föreskrifter om kostnadsberäkningar, ansökningar och redovisning vid finansiering av kärntekniska produkter 52
35. Delegationsbeslut, deltagande på konferens 53
36. Delegationsbeslut, ansökan om tillstånd att få servera alkoholhaltiga drycker 54
37. Delegationsbeslut i personalfrågor avseende barn- och utbildningsnämnden 55
38. Delegationslista, personalfrågor 56
39. Delegationsbeslut, ansökan om lotteritillstånd 57
40. Delegationsbeslut, Ansökan till hemvärnet 58
41. Delegationsbeslut Tomtförsäljning 2019 59
42. Delegationsbeslut 2019 LTF(lokala trafikföreskrifter), dispenser med mera 60
43. Delegationsbeslut, Tillfällig markupplåtelse 2019 61
44. Delegationsbeslut, Yttranden i markfrågor 63
45. Delegationsbeslut, upphandlingsärenden 64
46. Delegationsbeslut, Uthyrning av lokaler 66
47. Delegationsbeslut, Yttranden till Trafikverket och Länsstyrelsen 2019 67
48. Rapport från Upphandlingsenheten 68
49. Information om övning Havsörn 2019 69
50. Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut för första kvartalet 2019 70

51. Information om förlängd remisstid för yttrande över Svensk kärnbränslehantering AB:s komplettering i regeringsprövningen av slutförvaret för använt kärnbränsle enligt kärntekniklagen 71

52. Information om förlängd remisstid för yttrande över Svensk kärnbränslehantering AB:s komplettering i regeringsprövningen av slutförvaret för använt kärnbränsle enligt miljöbalken 72

53. Anmälningsärende, Protokoll från Gästrike Vatten AB:s styrelsemöte 2019-05-23 73

54. Anmälningsärende, Protokoll från Östhammar Vatten AB:s styrelsemöte 2019-05-23 74

55. Anmälningsärende, Anmälan om ändring av lokala ordningsföreskrifter 75

56. Anmälningsärende, Budgetuppföljning prognos juli 2019 76

57. Anmälningsärende, Överförmyndarnämndens analys och utvärdering av system och rutiner för internkontroll 77

58. Anmälningsärende, certifiering i Vård- och omsorgscollege 2019-2024 78

59. Anmälningsärende, protokoll från IT-nämnden 2019-06-27 79

60. Anmälningsärende, Uppsala kommuns beslut om avtal om samverkan kring kunskapsstyrning inom FoU socialtjänst och avveckling av gemensam nämnd för kunskapsstyrning 80

61. Anmälningsärende, Överförmyndarnämndens verksamhetsplan uppföljning per april 81

62. Anmälningsärende, Region Uppsala antagit riktlinjer för pendlarparkering och reviderat Hållplatshandboken 82

63. Anmälningsärende, mötesanteckningar från samtal med föräldrar, vårdnadshavare och personal om inför eventuellt beslut om avveckling av Gräsö skola 84

64. Anmälningsärende, inkomna handlingar och rapporter 85

Tjänstemän finns tillgängliga för frågor kl. 13.00-13.30, om frågor anmäls vid inledningen av sammanträdet.

Dnr KS-2019-17

1. Information gemensamma nämnder och bolag

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsens förtroendevalda informerar från sammanträden med mera.

Dnr KS-2019-17

2. Rapport från socialnämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information från socialnämndens verksamhetsområden.

Dnr KS-2019-550

3. Information utifrån pågående revidering av regional utvecklingsstrategi, RUS

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Syftet med ärendet är att ge information utifrån pågående revidering av regional utvecklingsstrategi, RUS, samt föra samtal om några utvalda delar.

- Kort information om processen att revidera RUS och var vi står nu
- Ge en bild av några saker som aktualitetsprövningen pekar på
- Resonera kring tänkbara vägvalsfrågor/inriktning att fundera på
- Kort avslutningsvis resonera om det fortsatt arbetet och involvering i kommande steg

Representant från Region Uppsala deltar.

Beslutsunderlag

Presentation till arbetsutskottet

Ärendets behandling

Arbetsutskottet fick information från representant från Region Uppsala och ärendet diskuterades. Ledningsgruppen och kvalitetsutvecklare deltog.

Dnr KS-2019-479

4. Information från Arbetsmiljöverket till förtroendevalda om arbetsmiljöansvar och arbetsmiljöarbete

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Representant från Arbetsmiljöverket informerar om förtroendevaldas ansvar inom arbetsmiljöområdet. Även nämndsordföranden som inte sitter i KS och berörda tjänstemän är inbjudna.

Beslutsunderlag

Presentation från Arbetsmiljöverket

Dnr KS-2019-479

5. Information från förvaltningen till förtroendevalda om arbetsmiljöansvar och arbetsmiljöarbete

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning
Den 3 september besöker Arbetsmiljöverket kommunstyrelsens sammanträde för att informera om förtroendevaldas ansvar inom arbetsmiljöområdet. Även nämndsordföranden som inte sitter i KS och HR-chef med flera är inbjudna.

Skriften Så klarar du arbetsmiljöansvaret (förtroendevaldas arbetsgivarroll i kommuner, landsting och regioner) kan fungera som inläsningsmaterial inför Arbetsmiljöverkets besök. Den ger en övergripande bild av de förtroendevaldas arbetsmiljöansvar och tar upp frågor om hur den som är förtroendevald kan arbeta för en god arbetsmiljö.

Relaterad information om arbetsmiljöarbete på Östhammars kommun kan också fungera som en fördjupning. Exempelvis:

Fördelning av arbetsmiljöuppgifter: Här framgår vem som har arbetsmiljöansvar, och vem som ska göra vad. Steg för steg, hela vägen från Kommunfullmäktige ner till chefer och enskilda medarbetare.

Lokalt samverkansavtal mellan Östhammars kommun och fackliga organisationer: Samverkan syftar (bland annat) till att främja hälsa och en god arbetsmiljö. Till exempel genom att arbetsmiljö är en del av arbetsplatsträffar (APT) och att parterna ska säkerställa att ett systematiskt arbetsmiljöarbete tillämpas.

Arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud: Vår arbetsmiljöutbildning bygger på Suntarbetslivs utbildning i arbetsmiljö. Genom att chefer och skyddsombud går samma utbildning skapas en gemensam utgångspunkt för ett aktivt systematiskt arbetsmiljöarbete i samverkan. Förtroendevalda har möjlighet att gå utbildningen, i mån av plats.

Beslutsunderlag
Skriften Så klarar du arbetsmiljöarbetet

Länkar:

- Skriften så klarar du arbetsmiljöarbetet på webben https://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7585-705-3.pdf?issuusl=ignore
- Information om fördelning av arbetsmiljöuppgifter
- https://ines.osthammar.se/chefsstod/fordelning-av-arbetsmiljouppgifter/
- Information om Lokalt samverkansavtal mellan Östhammars kommun och fackliga organisationer
- https://ines.osthammar.se/anstallning-och-arbetsmiljo/arbetsmiljo-friskvard-halsa/samverkan/samverkan/
- Information om arbetsmiljöutbildningar
- https://ines.osthammar.se/chefsstod/program-for-ledarforum-2019/arbetsmiljoutbildning-del-1-och-del-2-for-chefer-och-skyddsombud/

Dnr KS-2019-110

6. Budget 2020 och flerårsplan, ramförslag

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner föreliggande ramförslag, Budget 2020 och flerårsplan 2021-2023, måltal och utredningsförslag.

Ärendebeskrivning

Budgetförutsättningar för 2020 -2023

Beslutsunderlag

Ramförslag, Budget 2020 och flerårsplan 2021-2023, måltal och utredningsförslag

Ärendets behandling

Kommunstyrelsens arbetsutskott har fått information om budgetförutsättningar för 2020-2023 vid sammanträdet 2019-02-26, § 65. Budget har även diskuterats under budgetdag och vid andra tillfällen.

Vid beredning i kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-06-11, § 172, beslutade arbetsutskottet att godkänna förslaget och överlämna det till förvaltningarna. Pär-Olof Olsson (M) och Martin Wahlsten (SD) avstod från att delta i beslutet.

Beslutet skickas till

- Samtliga nämnder
- Samtliga förvaltningar
- Samtliga enheter under kommunstyrelsen

Dnr KS-2019-421

7. Lokalförsörjningsplan för Kultur- och fritidsnämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar anläggnings- och lokalförsörjningsplan för Kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde under förutsättning att även Kultur- och fritidsnämnden antar dokumentet.

Ärendebeskrivning

I syfte att sammanställa nuvarande lokaler och anläggningar samt analysera det framtida behovet av lokaler och anläggningar för Kultur- och fritidsnämnden verksamhetsområde har en försörjningsplan som beskriver nuvarande lokaler samt det framtida lokalbehovet tagits fram. Dokumentet visar på behov av flera åtgärder som ska leda till att förbättra uppföljningen, att dimensionera lokal- och anläggningsbehovet efter behovet både nu och framåt samt att skapa en gemensam, väl förankrad, bild av kommande behov både när det gäller avveckling och utveckling. Denna plan bör även underlätta budgetering och förbättra möjligheterna att följa kostnadsutvecklingen på lokalsidan de närmaste åren.

Beslutsunderlag

Anläggnings- och lokalförsörjningsplan för Kultur- och fritidsnämnden i Östhammars kommun för perioden 2019 till och med 2026. (Bilaga 1, KFN § 34/2019).

Ärendets behandling

Kultur- och fritidsnämnden har antagit dokumentet 2019-06-13, § 34.

Beslutet skickas till

- Kultur- och fritidsförvaltningen
- Tekniska förvaltningen

Dnr KS-2019-467

8. Tecknande av Hållbarhetslöften

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att teckna hållbarhetslöfte inom de 13 åtgärdsområden som listas nedan gällande Klimat och energi, som en del av arbetet med Färdplan för ett hållbart län.

Åtgärdsområde 1. Ökad gång och cykling

- Anlägga nya gång- och cykelvägar
- Iordningsställa servicepunkter för cyklar
- Anlägga cykelparkeringar
- Prioritera snöröjning av gång- och cykelvägar framför bilväg
- Installera laddpunkter för elcyklar

Åtgärdsområde 2. Underlätta att kombinera olika färdmedel och linjebyten

- Iordningställa trygga och tillgängliga pendlarparkeringar för bil och cykel
- Identifiera viktiga knutpunkter för kollektivtrafiken utanför tätorter för byte av färdmedel

Åtgärdsområde 3. Fossilfri arbetspendling och möteskultur

- Möjliggöra att arbeta hemifrån eller via distansarbetsplats
- Erbjuda resfria möten genom digitala verktyg
- Genomföra aktivitet för anställda, t ex. prova-på kollektivresande gratis 1 mån
- Del av restid med kollektiva fördmedel räknas som arbetstid i de fall där arbete från kollektivt färdmedel är möjligt

Åtgärdsområde 6. Fossilfria tjänstefordon

- Nya avtal ska senast 2022 ställa krav på att alla tjänstefordon som köps in/leasas ska kunna drivas med biodrivmedel och/eller el

Åtgärdsområde 10. Minska energi- och effektanvändningen för fastigheter och verksamheter

- Göra energi - och effektkartläggning med åtgärdsplan för huvuddelen av organisationens fastigheter och/eller verksamheter

Åtgärdsområde 12. Öka produktion och användning av återvunnen eller förnybar energi och fossilfria drivmedel

- Installera solceller på egna fastigheter

- Utbyte av kvarvarande olja till förnybart bränsle

Åtgärdsområde 13. Minskad klimatpåverkan från bygg- och anläggningsprojekt

- Som beställare ställa upphandlingskrav på beräkning och minskning av klimatpåverkan från bygg- och anläggningsprojekt
- Anordna och delta i kompetenshöjande åtgärder i samarbete med branschaktörer

Åtgärdsområde 14. Minskad klimatpåverkan från måltider

- Delta i regionalt nätverk för offentliga och privata restauranger för samarbete och kompetenshöjning inom måltidens klimatpåverkan
- Utveckla ett kontinuerligt arbete med mätbara mål för att minska matsvinnet i tillagning, förvaring och konsumtion
- Använda statistiska mätprogram för att mäta och utvärdera måltidens klimatpåverkan
- Servera mindre men bättre kött och större andel vegetabilier.

Åtgärdsområde 15. Inspirera till klimatsmarta val

- Genomföra aktiviteter för att öka kunskap om, och inspirera till, en mer hållbar livsstil.

Åtgärdsområde 16. Stärka integrering av klimat, energi och hållbar utveckling i skola och förskola

- Säkerställa fortbildning av pedagoger inom Lärande för hållbar utveckling
- Tillsätta koordinator inom Lärande för hållbar utveckling
- Genomföra årlig temadag för elever inom hållbar utveckling, t.ex. klimatklok konsumtion, Agenda 2030 etc.

Åtgärdsområde 17. Utbildnings- och informationsinsatser för beslutsfattare

- Medverka i en regional arbetsgrupp i samarbete med SKL för att ta fram, alt. kvalitetssäkra befintliga utbildningspaket för politiker avseende klimatpåverkan

Åtgärdsområde 19. Fossilfria investeringar och kapitalplaceringar

- Genomföra aktiviteter för att säkerställa att organisationen enbart har fossilfria investeringar och kapitalplaceringar (ex. pensionsfonder) senast 2022

Åtgärdsområde 20. Fasa ut fossil plast

- Delta i nätverk för plastsubstitution
- Genomföra kartläggning av verksamhetens plastkonsumtion
- Ställa upphandlingskrav på återvunnen eller förnybar plast

- Ta bort eller byt ut den största eller minst fem viktiga/större produktgrupper senast år 2022

Samtliga nämnder ges i uppdrag att driva arbetet med att uppfylla hållbarhetslöftena inom sina respektive ansvarsområden och till kommunstyrelsen årligen rapportera hur arbetet fortskrider. Åtgärderna hanteras inom befintlig budget, genom ev. externa projektmedel och genom samverkan med andra parter i kommunen och länet.

Avstår från att delta i beslut
Pär-Olof Olsson (M) och Martin Wahlsten (SD) avstår från att delta i beslutet.

Ärendebeskrivning

Hållbarhetslöften är en frivillig avsiktsförklaring mellan Länsstyrelsen och aktörer i länet med syfte att stärka genomförandet av de fyra regionala åtgärdsprogrammen i ”Färdplan för ett hållbart län”. I åtgärdsprogrammen samlas prioriterade åtgärder för länets aktörer inom följande temaområden:

1.	Klimat och energi	2019-2022
2.	Ekosystem och biologisk mångfald	2020-2023
3.	Vatten	2021-2024
4.	Samhällsutveckling.	2022-2025

Genom ett hållbarhetslöfte förbinder sig en aktör att genomföra ett antal åtgärder ur ett eller flera av de regionala åtgärdsprogrammen. Genomförandet av åtgärder kan ske enskilt eller i samverkan med andra aktörer.

Detta ärende rör beslut om hållbarhetslöften inom det första åtgärdsprogrammet, Klimat och energi. Kommunstyrelsen har i tidigare beslut (KS 2019-33, 2019-35) meddelat Länsstyrelsen vilka åtgärdsområden inom Klimat och energi man vill göra åtaganden inom. De åtgärdsområden som nu föreslås överensstämmer med tidigare beslut.

Beslutsunderlag

Inbjudan att anta hållbarhetslöfte för minskad klimatpåverkan i Uppsala län

Åtgärder för minskad klimatpåverkan, länk:
https://www.lansstyrelsen.se/uppsala/tjanster/publikationer/fardplan-for-ett-hallbart-lan---atgarder-for-minskad-klimatpaverkan.html

Beslutet skickas till

- Länsstyrelsen i Uppsala län: hallbarhetsloften.uppsala@lansstyrelsen.se
- Kommunstyrelsen
- Bygg- och miljönämnden
- Barn- och utbildningsnämnden
- Socialnämnden
- Kultur- och fritidsnämnden
- Energi- och klimatstrateg Marcus Jakobson
- Miljösakkunnig Camilla Andersson

Dnr KS-2019-307

9. Upphandling och inköp av animaliska produkter

Förslag till beslut

Östhammars kommun ska i kommande livsmedelsupphandling fortsätta att ställa miljökrav som motsvarar svenska djurskyddskrav.

Måltidsenheten ska från och med våren 2020 arbeta om matsedelen och enbart avropa de upphandlade svenska produkterna. För att minimera den kostnadsökning som det kan innebära att enbart servera svenskt kött, behöver måltidsenheten minska mängden animalier till förmån för fler vegetabiliska proteinkällor. Detta innebär att måltidsenheten har fler dagar då vi enbart serverar vegetariska rätter och att vi minskar mängden kött i de blandkosträtter vi serverar.

Ärendebeskrivning

Måltidsenheten och upphandlingsenheten har i uppdrag att utreda konsekvenserna av att avropa svensk kött avseende kostnadsförändringen och om kostnaden ska uppvägas med att servera mindre mängd kött, hur mycket mindre kött det då blir i den totala mängden serverad mat.

Bakgrund

Idag har kommunen ställt miljökrav enligt bas-, avancerade- samt spjutspets i våra upphandlingar av animalier. Dessa krav ska motsvara de djurskyddskrav vi har i Sverige. Även om dessa djurskyddskrav inte finns i samma utsträckning och grad i fler länder i Europa har självklart uppfödare i andra länder möjlighet att ordna sin verksamhet utifrån riktlinjer som liknar de svenska djurskyddskraven. Det innebär att även om vi ställer höga krav på animalier och dessa krav uppfylls även av leverantörer utanför Sverige så finns det möjlighet för dem att offerera till oss. Detta regleras bl.a. i LOU och likabehandlingsprincipen.

Om vi idag ställer om till att enbart välja det svenska köttet utan att det finns i den upphandlade varukorgen innebär det att vi inkluderar det kött vi upphandlat med procentsats på ordinarie pris. Detta kan innebära en fördyrning eftersom vi i dagsläget inte vet vad vi kommer få betala för det svenska köttet utanför befintlig varukorg. Om vi med start i höst enbart ska välja svenskt kött utan kostnadsökning behöver vi köpa in tjänst för att arbeta om, näringsberäkna och publicera höstens matsedel.

Utredning

Idag ser vår prisbild på kött eller motsvarande vegetarisk proteinkälla (genomsnittligt pris 2018) enligt följande:

	kr/kg
Kostnad svenskt	53,88
Kostnad utländskt	47,29
Kostnad veg. Protein	38,15

Eftersom vi idag i vår upphandling har ställt höga djurskyddskrav kommer prisbilden inte att påverkas i så hög grad. Hade vi däremot jämfört med t.ex. kyckling från Thailand eller griskött från Danmark eller Tyskland hade prisbilden sett annorlunda ut. Vi jämför alltså produkter som svarar mot våra högt ställda krav men som är producerade och/eller tillverkade i ett annat land.

Om vi tittar på våra inköp (2018) kan vi se den totala prisbilden. Om vi med hjälp av genomsnittspriset för svenskt kött kan vi även anta den totala prisbilden om vi bara köpt svenskt kött.

	Kg	Kostnad idag	Kostnad idag bara svenskt
Svenskt kött	47 082	2 536 778	
Utländskt kött	16 653	787 520	
Totalmängd kött	65 207	3 324 299	3 513 353

Detta innebär en kostnadsökning på 189 055 kr utifrån volym och pris (2018). Detta innebär även att bara ha svenskt kött men inte höja kostnaden för kött att 5,4 % mindre kött behöver köpas in förutsatt att ersättningsprodukterna inte kostar något. Om vi även tar med kostnaden för ”ersättningen” volymen av kött innebär det en ökad kostnad med 133 861 kr.

	kg	kostnad
Svenskt kött	61 698	3 324 299
Veg	3 509	133 861
totalt	65 207	**3 458 160**

För att bara ha svenskt kött utan att höja kostnaden för kött kan vi anta att vi behöver minska volymen av kött med 18,4 %. Samtidigt ökar vi mängden svenskt kött med 13 %.

	kg	kostnad
Svenskt kött	53 207	2 866 786
Veg	12 000	457 800
totalt	65 207	**3 324 586**

Volymökningen av vegetariskt protein behöver koncentreras i första hand på grundskola, gymnasium och i andra hand på förskola. I den mån det är möjligt, utifrån det behov av näringstäthet som äldre har, även öka andelen vegetariskt protein på särskilda boenden.

En viss volymdel av köttprodukterna kan i dagsläget inte skiftas till svenska produkter. Dessa produkter utgör ett behov vid tillämpning av specialkoster med olika konsistens.

Ärendets behandling

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2019-04-30, § 116:

Måltidsenheten och upphandlingsenheten får i uppdrag att utreda konsekvenserna av att avropa svenskt kött:

- Uppskattning av kostnadsförändringen
- Om kostnaden ska uppvägas med att servera mindre mängd kött, hur mycket mindre kött det blir det då i den totala mängden serverad mat?

Ärendet återupptas på kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-05-21.

Ärendet behandlades på kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-06-25.

Beslutet skickas till

- Chef måltidsenheten Annelie Wallén
- Teknisk chef Helen Åsbrink
- Upphandlingschef Inger Modig Lind

Dnr KS-2019-527

10. Initiativärende från Martin Wahlsten (SD) och Ylva Lundin (SD) om att måltidsenhetens budgetutrymme ska utökas så att kött kan serveras varje dag i veckan

Förslag till beslut

Ärendebeskrivning

Martin Wahlsten (SD) och Ylva Lundin (SD) yrkar i initiativärende daterat 2019-08-08 att måltidsenhetens budgetutrymme ska utvidgas så att man kan servera en kötträtt varje dag.

Beslutsunderlag

Initiativärende

Beslutet skickas till

Dnr KS-2019-534

11. Avgift för fritidsklubb

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att avgiften för fritidsklubb ska vara 200 kr per månad och betalas under perioden januari-maj samt augusti-december. Under juni och juli betalas ingen avgift. Familjer som har en bruttoinkomst under 20 000 kr per månad betalar ingen avgift.

Ärendebeskrivning

Barn- och utbildningsförvaltningen har beslutat att bedriva fritidsklubb för skolbarn i åldern 10-13 år (årskurs 4-6) med start i Gimo. Fritidsklubb är en öppen fritidsverksamhet som erbjuds barn 10-13 år (årskurs 4-6) i enlighet med skollagen. Plats i fritidsklubb innebär att barnen får vara med i fritidsverksamheten på eftermiddagarna. På loven är verksamheten öppen hela dagen, med undantag del av sommaren då den är helt stängd. På de orter där fritidsklubb finns erbjuds inte fritidshem för skolbarn 10-13 år.

Någon fritidsklubb har under senare år inte funnits i Östhammars kommun och Kommunfullmäktige måste fatta beslut om avgiftens storlek.

Beslutsunderlag

Avgift för barnomsorg kompletterad med förslag till avgift för fritidsklubb

Ärendets behandling

Barn- och utbildningsnämnden har berett ärendet 2019-06-13, § 80.

Beslutet skickas till

- Barn- och utbildningsnämnden
- Webbredaktionen
- Lednings- och verksamhetsstöd, ekonomi

Dnr KS-2019-434

12. Uppdrag att ta fram finansierings- och investeringsplan

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ger kommundirektören i uppdrag att ta fram en finansierings- och investeringsplan på längre sikt. Det ska även finnas en rutin för revideringar av planen.

Uppdraget ska redovisas innan 2020-01-31.

Ärendebeskrivning

Kommuninvest informerade vid kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-06-25, § 182. Fortsatt diskussion utifrån den information som lämnades.

Beslutsunderlag

Presentation från 2019-06-25

Ärendets behandling

Kommuninvest informerade vid kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-06-25, § 182, vilket utgjorde underlag för diskussion i arbetsutskottet om detta uppdrag.

Dnr KS-2019-520

13. Projektplan för revidering av översiktsplan 2016

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar projektplanen och ger samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att genomföra revideringen i enlighet med projektplanen.

Ärendebeskrivning

Enligt tidsplanen för översiktsplanearbetet som antogs i början på 2019, och i enlighet med aktualitetsförklaring 2019 som antogs i juni 2019, ska kommunen börja revidera översiktsplan 2016 nu under hösten 2019. Samhällsbyggnadsförvaltningen har tagit fram en projektplan och föreslår att revideringarna som görs i översiktsplanen följer denna projektplan.

Beslutsunderlag

Projektplan för revidering av översiktsplan 2016

Beslutet skickas till

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Dnr KS-2019-529

14. Avtal med Region Uppsala (UL) gällande skolskjutstrafik

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner Samarbetsavtal rörande skolresor.

Kommunstyrelsen arbetar in de ökade skolskjutskostnaderna i budgetprocessen för 2020.

Bilaga 1 tas årligen upp i kommunstyrelsen inför den uppdatering som ska ske inför varje nytt läsår. Ärendet ska beredas med barn- och utbildningsförvaltningen.

Ärendebeskrivning

UL önskar att Östhammars kommun skriver ett nytt avtal för skolskjutsen i kommunen. Östhammars kommun tar över produktionskostnadsansvaret för busslinjerna 411-458 samt del av produktionskostnaden på linjerna 835, 851, 852, 853, 854 och 856. Elever åker utan kostnad på dessa linjer framöver (om de beviljats skolskjuts).

För elever som åker övriga linjer samt gymnasieelever betalar kommunen en busskorts-kostnad, preliminärt 9 000 kr/år för en grundskoleelev och 5 500 kr/år för en gymnasieelev. Alla linjer som kommunen tar produktionskostnadsansvar för framöver, ska vara tillgängliga även för allmänheten, intäkten av allmänhetens resor kommer att räknas av från kommunens kostnad, d.v.s. ju fler resenärer förutom grundskolelever som åker dessa linjer desto lägre blir kommunens kostnad. Merkostnaden för det nya avtalet beräknas bli 5-7 mkr.

Beslutsunderlag

- Samarbetsavtal rörande skolresor
- Avtal rörande skolresor, Bilaga 1 – Östhammars kommun (ny version av denna bilaga kommer att redovisas innan KSAU)
- Samverkansavtal Skolresor, Bilaga 2: Definitioner

Beslutet skickas till

- Region Uppsala, Stefan.adolfsson@regionuppsala.se
- Chefsstrateg Marie Berggren
- Ekonom barn- och utbildningsförvaltningen Sara Ersund
- Verksamhetscontroller barn- och utbildningsförvaltningen Elisabeth Lindqvist

Dnr KS-2019-544

15. Ansökan om medel ur kärnavfallsfonden för slutförvarsorganisationens arbete i Östhammars kommun 2020

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar verksamhetsplan med tillhörande ansökan om medel ur kärnavfallsfonden för 2020 års arbete med slutförvarsfrågorna.

Ärendebeskrivning

Enligt 34 § förordningen (2017:1179) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet som började gälla 1 september 2018, ska ansökan om medel ur kärnavfallsfonden inkomma till Riksgälden senast tre månader före den period som ansökan avser. Det innebär för Östhammars kommun att ansökan ska vara inlämnad till Riksgälden senast 30 september 2019 för att kunna följa verksamhets- och budgetår.

Slutförvarsorganisationen har haft planeringsdag 22 augusti 2019 för att lägga ramar och planera sitt arbete med slutförvar för använt kärnbränsle och slutförvar för låg- och medelaktivt avfall (SFR).

Riksgälden har för närvarande en remiss ute på förslag till nya föreskrifter om kostnadsberäkningar, ansökningar och redovisning vid finansiering av kärntekniska restprodukter (Dnr RG 2019/578) med förslag att dessa ska börja gälla 2019-10-09. Denna ansökan har till delar anpassats för att svara upp mot de uppgifter som Riksgälden vill föreskriva om, men denna ansökan berörs inte i sin helhet då kommunen lämnar in ansökan tidigare än föreskrifternas ikraftträdande.

Beslutsunderlag

Ansökan om medel (försättsblad/skrivelse, ansökan, bilaga 1 verksamhetsplan 2020, bilaga 2 ansökan om medel 2020 jmf med 2019)

Beslutet skickas till

- Riksgälden med kopia till Strålsäkerhetsmyndigheten: Riksgalden@riksgalden.se och Registrator@ssm.se
- Enhetschef slutförvarsenheten Marie Berggren
- Lednings- och verksamhetsstöd: ekonomi@osthammar.se
- Slutförvarsorganisationen: slutforvarsenheten@osthammar.se

Dnr KS-2019-293

16. Beslut om ansökan om driftbidrag 2019 från Stiftelsen Gräsöfonden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beviljar driftbidrag till stiftelsen Gräsöfonden med 17 500 kronor för verksamhetsåret 2019.

Finansiering sker ur kommunstyrelsens arbetsutskotts konto för oförutsedda utgifter 2019.

Ärendebeskrivning

Stiftelsen Gräsöfonden har ansökt om driftbidrag med 17 500 kronor för 2019.

Gräsöfonden klarar inte av att bedriva sin verksamhet enligt nuvarande stadgar och huvudsakliga ändamål. Verksamheten får enligt stadgarna endast finansieras av det fria kapitalet som beräknas ta slut under 2019. Man beräknar att det saknas 35 000 kronor för året för att klara av sina åtaganden och har ansökt om driftbidrag på vardera 17 500 kronor hos Östhammars kommun och Upplandsstiftelsen.

Man har hos kammarkollegiet ansökt om permutation, i första hand ändring av stadgarna och i andra hand avslut av stiftelsen. Det anges i stadgarna att det bundna kapitalet ska uppgå till 3 Mnkr vilket det inte beräknas uppnå i en nära framtid. Dagen ränteläge ger heller ingen avkastning som kan öka det bundna kapitalet eller finansiera fondens fasta kostnader som uppgår till cirka 70 000 kronor per år.

Beslutsunderlag

Ansökan från Gräsöfonden

Beslutet skickas till

- Stiftelsen Gräsöfonden
- Upplandsstiftelsen

Dnr KS-2019-369

17. Ansökan om bidrag till FrivilligHandtaget för år 2019

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beviljar 30 000 kronor i bidrag till Frivillighandtaget för år 2019. Verksamheten ska utvärderas. Kommunstyrelsens arbetsutskott ska få en återrapport av utvärderingen under hösten 2019.

Ärendebeskrivning

FrivilligHandtaget ansöker för år 2019 om ett bidrag på minst 30 000 kr från Östhammars kommun.

FrivilligHandtaget har tidigare erhållit verksamhetsbidrag från Östhammars kommun. 2010 och 2011 erhöll verksamheten 45 000 kr per år från Socialnämnden. 2012 sänkte Socialnämnden bidraget till 30 000 kr. 2013 och 2014 erhölls 30 000 kr respektive 40 000 kr från Kommunstyrelsen. Varje år från och med 2015 uppgick stödet till 30 000 kr från Kommunstyrelsen samt ytterligare medel från Finskt förvaltningsområde för administration av det finska projektet.

I budget för Lednings- och verksamhetsstöd finns 30 000 kr budgeterat för fortsatt stöd till FrivilligHandtaget. Förvaltningen föreslår att beviljat bidrag för 2019 uppgår till den summan.

Beslutsunderlag

Ansökan från FrivilligHandtaget inklusive resultat- och balansräkning 2018, verksamhetsberättelse 2018, uppdragsstatistik 2018, budget 2019, verksamhetsplan 2019.

Beslutet skickas till

- Lednings- och verksamhetsstöd, ekonomi
- FrivilligHandtaget
- Kommunalrådsberedningen

Dnr KS-2019-523

18. Beslut om bidrag till Föreningen Allmogebåtar angående kostnadstäckning för bygglovsavgift

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen finansierar bygglovsavgiften avseende tillbyggnad av Nordanvikslängan på Gammelhusområdet med anledning av att kommunen äger fastigheten Gammelbyn 1:62.

Kostnaden anslagstäcks ur kommunstyrelsens arbetsutskotts konto för oförutsedda kostnader.

Ärendebeskrivning

Föreningen Allmogebåtar, arbetslag Norra Roslagen, har anhållit om avgiftsbefrielse för bygglov på Gammelbyn 1:62, avseende en tillbyggnad av Nordanvikslängan. Tillbyggnaden avser båtverkstad med mera. Tillbyggnaden sker på kommunens mark och gäller kommunens byggnad, som föreningen har ett nyttjanderättsavtal med tekniska förvaltningen för att använda. Ordförande har i telefonsamtal angett att det är avgift för karta och bygglov som avses. Samhällsbyggnadsförvaltningen har meddelat att avgiften för bygglov är 17 468 kr och nybyggnadskarta 2 557 kr. Bidraget från kommunstyrelsen skulle därmed bli 20 025 kr.

Tekniska förvaltningen och föreningen har varit i kontakt angående tillbyggnaden. Tekniska förvaltningen har inga invändningar mot att bygglov söks.

Kultur- och fritidschef har delegation på att besluta om avgiftsbefrielse för ideella föreningar avseende bygglov mm. Medel till detta brukar tas från kommunstyrelsens arbetsutskotts konto för oförutsedda kostnader. Enligt beslutet i fullmäktige som avgiftsbefrielsen (egentligen kostnadstäckningen) baseras på ska dock föreningen uppfylla kultur- och fritidsnämndens föreningsbidragsnorm. Kultur- och fritidsförvaltningen har konstaterat att Föreningen Allmogebåtar inte uppfyller detta, då de inte har någon barn- och ungdomsverksamhet.

I ett liknande ärende har kommunstyrelsen finansierat bygglovsavgiften för Lions Club, som inte heller var berättigade till föreningsbidrag, då de genomförde ändringar i scenen på fastigheten Öregrund 8:1 som kommunen äger (fyrskeppsudden). Deras avgifter uppgick till 11 735 kr.

Beslutsunderlag

Anhållan om befrielse från avgift för bygglov Gammelbyn 1:62 från Föreningen Allmogebåtar, daterad 2019-07-16

Ärendets behandling

Vid beredningen i arbetsutskottet 2019-08-27, § 210, yrkade Pär-Olof Olsson (M) på att ärendet skulle återremitteras och i andra hand på avslag. Jacob Spangenberg (C) och Margareta Widén Berggren (S) yrkade på att kommunstyrelsens arbetsutskott skulle lämna förvaltningens förslag till beslut som förslag till kommunstyrelsen. Ordförande ställde proposition på yrkandena och fann att ärendet inte skulle återremitteras samt att arbetsutskottet lämnade förvaltingens förslag till beslut som förslag till kommunstyrelsen. Martin Wahlsten (SD) avstod från att delta i beslutet.

Beslutet skickas till

- Allmogebåtsföreningen
- Samhällsbyggandsförvaltningen
- LVS, ekonomi (att Gunilla Jansson)

Dnr KS-2018-750, KS-2019-380

19. Val av andra och tredje vice ordförande till slutförvarsorganisationens granskningsgrupp

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen utser NN (-) till andra vice ordförande och NN (-) till tredje vice ordförande i slutförvarsorganisationens granskningsgrupp för mandatperioden till och med 2022.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige beslutade om ny organisation för slutförvarsorganisationen 2019-02-19, § 9. En del i den nya organisationen är granskningsgruppen. Kommunstyrelsen har att utse förtroendevalda i gruppen. Enligt beslut ska granskningsgruppen ha en ordförande samt första, andra och tredje vice ordförande. Dessa fyra samt ledamoten från kommunfullmäktiges presidium utgör granskningsgruppens arbetsutskott.

Beslutsunderlag

Bilaga 4, KF § 9/2019: Slutförvarsorganisation för Östhammars kommun och dess uppdrag

Ärendets behandling

Kommunstyrelsen beslutade 2019-05-28, § 193 att utse förtroendevalda till granskningsgruppen. Beslut om ordförande och förste vice ordförande fattades också: Tomas Näslund (S) respektive Bertil Alm (C). Beslut om andra och tredje vice ordförande hänsköts till kommunstyrelsen 2019-09-03. Mandatperiod för gruppen beslutades till 2019 (när tidigare organisation upphör)-2022.

Beslutet skickas till

- Slutförvarsenheten, Anna Bergsten
- Administratör Troman Hanna Horneij

Dnr KS-2018-750

20. Val till kommunala pensionärsrådet och rådet för funktionsnedsatta

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen bekräftar följande organisations val av ledamöter och ersättare:

Organisation	Ledamot	Ersättare
Neuroförbundet (Stoke, MS & Parkinson)	Örjan Wedin	Marie Larsson

Ärendebeskrivning

Enligt reglemente ska kommunstyrelsen fastställa antal ledamöter och ersättare från handikapp och pensionärsorganisationer i kommunen som ska ingå i rådet. Organisationerna som ingår i rådet ska lämna sina förslag på ledamöter och ersättare till kommunstyrelsen som bekräftar valen.

Neuroförbundet har lämnat nomineringar, se förslag till beslut.

Beslutsunderlag

Reglemente för Kommunala pensionärsrådet och kommunala rådet för funktionsnedsatta

Ärendets behandling

Vid kommunstyrelsens sammanträde 2018-11-28 utsågs Margareta Widén Berggren (S) till representant från kommunstyrelsen samt ordförande i rådet. Vid kommunstyrelsens sammanträde 2019-01-29 fastställdes vilka organisationer som tilldelades en ledamot och en ersättare var i rådet för pensionärer och funktionsnedsatta. Kommunstyrelsen har bekräftat organisationers val av ledamöter och ersättare vid sammanträdena 2019-01-12, 2019-03-05 och 2019-04-02.

Beslutet skickas till

- Valda ledamöter och ersättare
- Sekreterare för rådet Kersti Ingemarsson

Dnr KS-2019-457

21. Yttrande gällande Heby kommuns bostadsförsörjningsprogram

Förslag till beslut

Östhammars kommun yttrar sig om bostadsförsörjningsprogrammet enligt samhällsbyggnadsförvaltningens förslag nedan.

Ärendebeskrivning

Heby kommun arbetar med ett bostadsförsörjningsprogram som nu är på samråd. Under samrådstiden efterfrågas synpunkter på förslaget från bland annat Östhammars kommun. Synpunkter har tagits fram av Östhammars kommuns samhällsbyggnadsförvaltning och är sammanställda i detta yttrande.

Yttrande

- Östhammars kommun anser att det är positivt att Heby arbetar med att förbättra bostadsbristen. Detta är ett gemensamt problem för hela länet och det är bra om många aktörer, såväl privata som offentliga, gör insatser. Bostadsförsörjningsprogram som utgår från och utreder efterfrågan på bostadsmarknaden är viktiga för programmens förankring i verkligheten.
- Hyresgarantier – oklart om Heby *ska erbjuda* detta från och med i år eller om möjligheten att erbjuda hyresgarantier *ska undersökas* i år.
- Bostadsbehovet i Heby kommun antas vara ungefär 60 nya bostäder varje år. Under en text om Hebygårdar anges siffran tillsammans med ett påstående om bolagets vilja att öka nyproduktionen. Ska detta tolkas som att Heby kommun har som strategi/vilja att hela bostadsbehovet tillgodoses av Hebygårdar? Bostadsbehovet borde tillgodoses på ett sätt som är förenligt med efterfrågan på olika upplåtelseformer, boendeformer (lägenheter/radhus/småhus) och hushållsstorlekar.
- Viktigt och bra med informationen om hur bostadsförhållandena skiljer sig mellan kön. Utmanande, men viktigt, att konstatera detta och försöka se över hur planeringen kan påverka detta.

Allmänna kommentarer

- På försättsidan står orterna i kommunen längst ner på sidan, men av någon anledning står ”Tärnsjö” i ett annat teckensnitt än resten.
- Ett flertal ord är rödmarkerade som ”autokorrekt”.

– På sida 16 om RUS innehåller meningen om år 2050 ett syftningsfel. Befolkningen borde öka med mellan 123 000 till 173 000 invånare *till* år 2050, istället för att befolkningen ökar så mycket bara under året 2050.

Beslutsunderlag

Bostadsförsörjningsprogrammet

Beslutet skickas till

– Heby kommun: information@heby.se
– Samhällsbyggnadsförvaltningen

Dnr KS-2019-402

22. Yttrande över remiss om handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst från 2020 enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor från Uppsala Brandförsvar

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar yttrande över handlingsprogrammet.

Ärendebeskrivning

Uppsala brandförsvar är en gemensam nämnd i Uppsala kommun som ansvarar för räddningstjänsten i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner. Räddningsnämnden och kommunfullmäktige i respektive kommun beslutar om handlingsprogram enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Handlingsprogrammet revideras en gång per mandatperiod.

Alla kan drabbas av en brand eller olycka. Räddningsnämndens verksamhet syftar till att skapa en trygg och säker miljö för de som bor, verkar och vistas i kommunerna Tierp, Uppsala och Östhammar – oavsett kön eller könsuttryck, ålder, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, trosuppfattning eller annan omständighet.

Uppsala brandförsvar är sedan 2012-01-01 en gemensam organisation för kommunerna Tierp, Uppsala och Östhammar. Detta handlingsprogram enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor är det tredje gemensamma programmet och baseras på en uppdaterad riskanalys för de tre kommunerna. Processen att ta fram ett nytt, gemensamt handlingsprogram har skett i dialog med medborgare och medarbetare.

Riskanalysen visar att våra tre medlemskommuner har olika demografiska, geografiska, infrastrukturella och socioekonomiska förutsättningar och riskbilden varierar därmed.

Utifrån den riskbild som presenterats, de nationella målen om ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor och om effektiva räddningsinsatser, förslaget om ett nytt nationellt mål för den förebyggande verksamheten samt den politiska viljan som uttryckts i räddningsnämndens arbete har fem mål formulerats för verksamheten från 2020.

Mål 1 – Den enskilde har förmåga och vilja att ta ansvar för sitt brandskydd

Mål 2 – Riskgrupper har ett bra brandskydd

Mål 3 – Samhället byggs hållbart avseende brandskydd och riskhänsyn

Mål 4 – Räddningstjänsten har stark förebyggande och operativ förmåga med kompetens och teknik som är anpassad utifrån riskbilden

Mål 5 – Räddningstjänsten har en god förmåga att verka vid kriser, höjd beredskap och krig

Ett handlingsprogram ska enligt lagen redovisa förmåga och resurser; inte bara så som det ser ut idag utan även vad man avser skaffa. Då både förmåga och resurser är sådana som utvecklas kontinuerligt är både förmågor och resurser inte så detaljerade utan beskrivna på ett mer övergripande plan.

Kommunstyrelsen har beviljats förlängd remisstid till 2019-09-09.

Beslutsunderlag

- Handlingsprogrammet samt missiv
- Yttrande, förslag från beredskapssamordnare

Beslutet skickas till

- Uppsala brandförsvar brandforsvaret@uppsala.se
- Beredskapssamordnare Malin Hübinette

Dnr KS-2019-463

23. Yttrande angående förslag till nya föreskrifter för väg 76

Förslag till beslut

Östhammars kommun har inga synpunkter på Trafikverkets förslag till nya föreskrifter om hastighetsbegränsningar för väg 76 i Uppsala län.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun har mottagit en remiss gällande förslag till nya hastighetsföreskrifter för väg 76 i Uppsala län samt upphävande av nu gällande hastighetsföreskrifter (TRVTFS 2017:23). Remissen omfattar förslag till föreskrift samt konsekvensutredning. Föreskriften föreslås träda i kraft den 5 november 2019.

Den föreslagna föreskriften innebär att högsta tillåtna hastighet blir 80 km/timme på väg 76 genom hela Uppsala län. Förslaget innebär en hastighetssänkning på sträckan mellan länsväg 290 och Skutskär från nuvarande 90 km/timme till 80 km/timme. Övrig vägsträcka har sedan tidigare hastighetsbegränsning på 80 km/timme. Förslaget gäller endast Trafikverkets hastighetsföreskrifter. Lokala trafikföreskrifter om hastigheter och hastighetsbegränsningar för tätbebyggda områden utmed vägen påverkas inte av förslaget.

Trafikverket arbetar, som en del av trafiksäkerhetsarbetet, med att anpassa hastighetsgränserna till vägarnas säkerhetsstandard. Anpassningen innebär bland annat att vägar utan mittseparering med måttlig och betydande trafik, vilket den berörda vägsträckan har, som högst ska ha 80 km/timme som hastighetsbegränsning. Förslaget med sänkt hastighet på den nu aktuella sträckan presenterades 2016 i Trafikverkets rapport ”Åtgärder för systematiskt anpassning av hastighetsgränserna till vägarnas trafiksäkerhetsstandard” för Uppsala län.

Förslaget innebär en anpassning till vägens säkerhetsstandard och bedöms i Trafikverkets konsekvensutredning ge goda trafiksäkerhetseffekter. Sänkt hastighet ger även positiva miljöeffekter i form av sänkta bullernivåer och minskade utsläpp av växthusgaser. Sänkningen leder till något ökade restider för personbilar, bussar och lätta lastbilar (50 sekunder per mil). Restiden för tung lastbilstrafik påverkas inte eftersom högsta tillåtna hastighet för den kategorin fordon är 80 km/timme.

Östhammars kommun har inga synpunkter på den föreslagna hastighetsändringen. Den aktuella vägsträckan passerar genom Forsmarks vattenskyddsområde. Höjd trafiksäkerhet och därmed minskad olycksrisk är ett sätt att skydda dricksvattentäkter. Skydd av dricksvattentäkter längs väg 76 är en av de prioriterade aktiviteterna i det ställningstagande gällande åtgärdsförslag för väg 76 som bland annat Östhammars kommun ställt sig bakom (dnr KS-2018-809).

Beslutsunderlag

1. Trafikverkets förslag till föreskrifter om hastighetsbegränsning
2. Översiktskarta
3. Trafikverkets konsekvensutredning till förslaget

Beslutet skickas till

Trafikverket: trafikverket@trafikverket.se *Remissvar med eventuella synpunkter ska ha kommit in till trafikverket@trafikverket.se senast den 15 september 2019. Trafikverkets diarienummer är TRV 2019/50244.*

Enhetschef slutförvarsenheten Marie Berggren

Utredare slutförvarsenheten Anna Bergsten

Dnr KS-2019-312

24. Yttrande angående utredningen Ny kärntekniklag – med förtydligat ansvar (SOU 2019:16)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar förslag till yttrande.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun har mottagit en remiss gällande utredningen Ny kärntekniklag – med förtydligat ansvar (SOU 2019:16).

I juni 2017 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av kärntekniklagen. Uppdraget bestod av flera delar varav en var av särskilt intresse för Östhammars kommun – att föreslå en reglering av sistahandsansvaret efter förslutning av ett slutförvar.

Utredningen föreslår att den nuvarande lagen om kärnteknisk verksamhet upphävs och ersätts av en ny kärntekniklag med ny struktur. I förslaget föreslås flera nu gällande bestämmelser föras över till den nya lagen oförändrade i sak men i en språkligt omarbetad form, en del bestämmelser ändras och ett antal helt nya bestämmelser införs.

Gällande det långsiktiga ansvaret för slutförvar, föreslås i utredningen en reglering av statens subsidiära ansvar för kärnteknisk verksamhet och ett statligt sistahandsansvar för slutligt förslutna geologiska slutförvar. Det förslås även följdändringar i miljöbalken som innebär att staten ansvarar för avhjälpande av eventuella allvarliga miljöskador och föroreningsskador som uppstår i ett slutligt förslutet förvar.

Utredningen föreslår även att stegvis prövning av kärntekniska anläggningar regleras i lag och att samråd ska ske vid varje steg. Det föreslås även att forsknings- och utvecklingsansvaret, det så kallade FUD-programmet, ändras.

Remissvar ska, enligt remissen, ha kommit in till Miljödepartementet senast 2019-09-02 men Östhammars kommun har beviljats förlängd svarstid till 2019-09-06.

Beslutsunderlag

1. Sammanfattning från Ny kärntekniklag – med förtydligat ansvar (SOU 2019:16).

Utredningen i sin helhet finns att läsa på regeringskansliets hemsida:

https://www.regeringen.se/495d47/contentassets/21f26bd20d5a49cdb14888f9bf2b19fe/ny-karntekniklag--med-fortydligat-ansvar-sou-201916.

2. Förslag till yttrande/remissvar från Kommunledningsförvaltningen daterat 2019-08-27

Beslutet skickas till

Regeringskansliet: m.remissvar@regeringskansliet.se och conny.hagg@regeringskansliet.se

Svar bör lämnas i bearbetningsbar form (t.ex. wordformat) per e-post. Ange diarienummer M2019/00862/Ke och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet. Remissinstansens namn ska även anges i dokumentnamnet.

Enhetschef slutförvarsenheten Marie Berggren

Utredare slutförvarsenheten Anna Bergsten

Dnr KS-2019-543

25. Yttrande angående laglighetsprövning av beslut om avveckling av grundskole- och fritidsverksamheten vid Snesslinge skola, målnummer 5206-19

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar förvaltningens förslag till yttrande och överlämnar det till Förvaltningsrätten i Uppsala.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige beslutade 2019-06-18, § 77, om avveckling av grundskole- och fritidsverksamheten vid Snesslinge skola. Ärendet hade beretts i barn- och utbildningsnämnden samt av kommunstyrelsen.

Ärendet har överklagats enligt kommunallagen 13 kap. (laglighetsprövning) och kommer att prövas av Förvaltningsrätten i Uppsala. I överklagan listas fem synpunkter upp som den klagande anger som skäl till att den lämnas in. Den klagande tycker: att rutiner för beslutsunderlag inte har följts, att kommunen inte följt lagen t.ex. offentlighetsprincipen, att samråd inte skett med berörda föräldrar, att det finns brister i den ekonomiska kalkylen samt att det föreligger jäv.

Östhammars kommun har möjlighet att svara på överklagan. Domstolen ska ha svaret senast 2019-09-16. Kommunstyrelsen har i sitt reglemente delegation från fullmäktige att lämna yttranden som ankommer på fullmäktige om det inte är av principiell betydelse för den kommunala självstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Föreläggande från Förvaltningsrätten i Uppsala inklusive överklagan exklusive underlag (för att ta del av samtliga 38 underlag eller en lista på underlagen, kontakta registrator)
- Yttrande, förslag från förvaltningen

Beslutet skickas till

Förvaltningsrätten i Uppsala, forvaltningsratteniuppsala@dom.se

Dnr KS-2019-468

26. Samråd om förslag till detaljplan för del av fastigheten Österbybruk 8:1

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Förslag till detaljplan för del av fastigheten Österbybruk 8:1 är på samråd 1 juli - 11 augusti 2019.

Planförslaget omfattar ca 1700 kvm mark. Planområdet är beläget i Österbybruks centrum och gränsar till torget. Planens syfte är att göra detaljplanen mer flexibel för att möjliggöra för bostäder och handel i hela fastigheten. I ena delen höjs även byggrätten och tillåter två våningar istället för en våning i dagsläget. I befintlig plan får endast handelsverksamhet finnas i bottenvåningen. Idag står lokalen tom och därför finns en efterfrågan på att möjliggöra för bostäder.

Beslutsunderlag

http://www.osthammar.se/detaljplaner

Beslutet skickas till

Bygg- och miljönämnden

Dnr KS-2018-494

27. Samråd om förslag till detaljplan för Nya idrottshallen, del av fastigheten Gammelbyn 1:70

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Detaljplan för del av fastigheten Gammelbyn 1:70, Nya idrottshallen, Östhammar är på samråd mellan 17 juli - 28 augusti 2019.

Planförslaget omfattar ca 4 hektar mark strax nordväst om Östhammars centrum. Detaljplanen syfte är att möjliggöra för en ny idrottshall och se över området som ett idrottscentrum. Inom planområdet planeras även för en förskola. Detta innebär att äldre detaljplaner i området kommer att uppdateras med en ny detaljplan med en utökad byggrätt

Beslutsunderlag

http://www.osthammar.se/detaljplaner

Beslutet skickas till

Bygg- och miljönämnden

Dnr KS-2019-507

28. Samråd om förslag till detaljplan för område nordväst om Stenfjärden inom fastigheten Snesslinge 12:225 m.fl.

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning
Förslag till detaljplan för del av Snesslinge 12:225 är på samråd 17 juli – 28 augusti 2019.

Planförslaget omfattar ungefär 7 ha mark mellan Stenfjärden och Stenskärsviken i Stenskär ca 11 km väster om Öregrund. Syftet med planen är att anvisa mark för ny bostadsbebyggelse inom ett område i nära anslutning till Stenskärsområdet, som sedan tidigare omfattas av detaljplan. Den nu upprättade planen möjliggör 10 nya fastigheter för småhus och området kommer att inrymma totalt 12 småhusfastigheter.

Beslutsunderlag
http://www.osthammar.se/detaljplaner

Beslutet skickas till
Bygg- och miljönämnden

Dnr KS-2019-508

29. Samråd om förslag till detaljplan för Snesslinge 12:126 Östhammars kommun, Uppsala län

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Förslag till detaljplan för del av Snesslinge 12:126 är på samråd 17 juli – 28 augusti 2019.

Planförslaget omfattar ca 5,2 ha mark. Planområdet är beläget i Stenskär ca 11 km väster om Öregrund. Planens syfte är att möjliggöra för utveckling av bostäder i området samt reglera delar som naturmark.

Beslutsunderlag

http://www.osthammar.se/detaljplaner

Beslutet skickas till

Bygg- och miljönämnden

Dnr KS-2018-652

30. Svar på motion från Åsa Lindstrand (-) om att göra ett omtag av policy för tillgänglighet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att motionen anses besvarad med följande yttrande och uppdrag till kommunstyrelsen:

I motionen hänvisas till den i fullmäktige antagna tillgänglighetspolicyn. Delar av den gällande policyn går idag inte att genomföra då funktionen handikappkonsulent inte längre finns i kommunen samtidigt som rutiner och redovisningsform för årsbokslut har förändrats. Varje förvaltning ansvarar för att lagar efterföljs. Därav ses ingen anledning till behovet av en särskild funktion av handikappkonsulent. Som det ser ut har inte tillgänglighetsrapporten funnits under en längre tid vilket för tankarna till att efterfrågan inte varit stor. Därför finns det anledning till att aktualitetspröva tillgänglighetspolicyn och vid behov revidera den.

Information och utbildning till enskilda företag i diskrimineringslagen ligger utanför kommunens uppdrag.

De lokala ordningsföreskrifterna har brister vad gäller just tillgänglighet och framkomlighet på gator och torg varpå en översyn och revidering är angelägen och bör inledas så snart som möjligt.

- Kommunstyrelsen får i uppdrag att aktualitetspröva tillgänglighetspolicyn och inleda en uppdatering av densamma vid behov. Aktualitetsprövning ska därefter ske vid inledningen av varje ny mandatperiod. Policyn ska hållas neutral ur organisatoriskt och juridiskt perspektiv.
- Kommunstyrelsen får i uppdrag att se över och uppdatera de lokala ordningsföreskrifterna utifrån ett tillgänglighets- och framkomlighetsperspektiv

Ärendebeskrivning

Åsa Lindstrand (-) yrkar i motion daterad 2018-09-18:

- att Östhammars kommun anlitar en handikappkonsulent
- att samtliga nämnder och förvaltningar inför kommunens bokslut lämnar utförliga rapporter över tillgängligheten: vad som åtgärdats samt vad som planeras att åtgärdas

- att kommunen erbjuder företag utbildning om diskrimineringslagens förbud mot bristande tillgänglighet
- att kommunens lokala ordningsföreskrifter uppdateras med vad som gäller på kommunal mark och i kommunala byggnader med hänvisning till framkomlighet och tillgänglighet.

Beslutsunderlag

- Motion

Ärendets behandling

Motionen väcktes på fullmäktiges sammanträde 2018-09-25, § 87 och remitterades till kommunstyrelsen för beredning.

Beslutet skickas till

- Åsa Lindstrand (-)
- Marknad och kommunikation
- Kommunstyrelsen
- Tekniska förvaltningen

Dnr KS-2018-658

31. Svar på motion från Åsa Lindstrand (-) om politiskt obunden barnombudsman

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen med hänvisning till yttranden från nämnderna.

Ärendebeskrivning

Åsa Lindstrand (-) yrkar i motion daterad 2018-09-20:

- att Östhammars kommun anställer en politiskt obunden barnombudsman, som bevakar barn och ungas intressen. Barnombudsmannen ska utforma en övergripande policy för hur barnkonventionen ska förverkligas i praktiken och för hur arbetet ska utvärderas
- att det i kommunens bokslut redovisas på vilka sätt barn och ungas intressen tagits om hand
- att den kommunala barnombudsmannen ges mandat att utreda individuella klagomål samt gruppklagomål från barn och unga
- att barn och unga kontaktas i rollen som remissgrupp samtidigt som vuxna ges möjlighet att ge respons på t.ex. detaljplaner

Beslutsunderlag

- Motion
- Yttrande från barn- och utbildningsnämnden 2019-01-31, § 12
- Yttrande från socialnämnden 2019-02-06, § 24
- Yttrande från kultur- och fritidsnämnden 2019-04-11, § 17
- Yttrande från bygg- och miljönämnden 2019-08-28, § 117

Ärendets behandling

Motionen väcktes på fullmäktiges sammanträde 2018-09-25, § 89 och remitterades till kommunstyrelsen för beredning. Yttranden från nämnderna har begärts. Barn- och utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden och socialnämnden har lämnat yttranden. Bygg- och miljönämnden bereder sitt yttrande inför kommunstyrelsens sammanträde. Kommunstyrelsens arbetsutskott har fått ta del av bygg- och miljönämndens arbetsutskotts förslag till yttrande.

Beslutet skickas till

- Åsa Lindstrand (-)
- Marknad och kommunikation

Dnr KS-2018-660

32. Svar på motion från Åsa Lindstrand (-) om att anställa en stadsarkitekt

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen i sin helhet med hänvisning till yttrande från bygg- och miljönämnden.

Ärendebeskrivning

Åsa Lindstrand (-) yrkar i motion daterad 2018-09-20 att Östhammars kommun anställer en utbildad stadsarkitekt för att tillgodose kommunens karaktär och kulturhistoria.

Beslutsunderlag

- Motion
- Yttrande från bygg- och miljönämnden 2019-08-28, § 118

Ärendets behandling

Motionen väcktes på fullmäktiges sammanträde 2018-09-25, § 91 och remitterades till kommunstyrelsen för beredning. Yttrande från bygg- och miljönämnden har begärts. Nämnden bereder sitt yttrande inför kommunstyrelsens sammanträde. Kommunstyrelsens arbetsutskott har fått ta del av bygg- och miljönämndens arbetsutskotts förslag till yttrande.

Beslutet skickas till

- Åsa Lindstrand (-)
- Marknad och kommunikation

Dnr KS-2018-910

33. Svar på motion från Martin Wahlsten (SD) och Ylva Lundin (SD) om avskaffandet av förtur för nyanlända i den kommunala bostadskön

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen med hänvisning till svar på motion från Jacob Spangenberg (C) och Margareta Widén Berggren (S).

Ärendebeskrivning

Martin Wahlsten (SD) och Ylva Lundin (SD) yrkar i motion daterad 2018-12-19 att upphöra med ordningen att ge nyanlända förtur i Östhammarshems bostadskö.

Beslutsunderlag

- Motion om avskaffandet av förtur för nyanlända i den kommunala bostadskön daterad (ankomststämplad) 2018-12-19.
- Svar på motion från Jacob Spangenberg (C) och Margareta Widén Berggren (S)

Ärendets behandling

Motionen väcktes på fullmäktiges sammanträde 2019-02-19, § 11 och remitterades till kommunstyrelsen för beredning.

Beslutet skickas till

- Martin Wahlsten (SD)
- Ylva Lundin (SD)
- Webbredaktionen

Dnr KS-2019-488

34. Delegationsbeslut, Svar på remiss om Riksgäldens förslag till föreskrifter om kostnadsberäkningar, ansökningar och redovisning vid finansiering av kärntekniska produkter

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av ordförandebeslutet daterat 2019-08-20 med tillhörande yttrande.

Ärendebeskrivning

Riksgäldskontoret (Riksgälden) föreslår föreskrifter om kostnadsberäkningar, ansökningar och redovisning vid finansiering av kärntekniska restprodukter. Föreskrifterna innehåller bestämmelser om vissa delar av kostnadsberäkningar, ansökningar om medel ur kärnavfallsfonden och redovisningar av använda fondmedel.

De föreslagna föreskrifterna riktar sig till tillståndshavare som enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet har tillstånd till en kärnteknisk verksamhet som ger eller har gett upphov till restprodukter, och tillståndshavare som har tillstånd att inneha eller driva en eller flera kärnkraftsreaktorer som inte permanent har stängts av före den 1 januari 1975. Föreskrifterna riktar sig även till de kommuner som omfattas av bestämmelserna i lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter (finanseringslagen) och förordningen (2017:1179) om finansiering av kärntekniska restprodukter (finansieringsförordningen).

Föreskrifterna syftar till att skapa bättre förutsättningar för Riksgälden att pröva ansökningar om utbetalning och revidera hur utbetalade fondmedel har använts genom att tydliggöra tillståndshavarnas och kommunernas skyldigheter att lämna in viss information. För tillståndshavarnas och kommunernas del leder detta till ökad transparens och förutsägbarhet samtidigt som det ger bättre förutsättningar att planera för och leva upp till de krav som Riksgälden ställer. Föreskrifterna föreslås träda i kraft 2019-10-09.

Remisstiden var till 2019-08-21. Östhammars kommun nekades förlängd remisstid.

Beslutsunderlag

- Remisspromemoria och missiv
- Ordförandebeslut och yttrande

Beslutet skickas till

Enhetschef slutförvarsenheten Marie Berggren

Dnr KS-2019-120

35. Delegationsbeslut, deltagande på konferens

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av delegationsbesluten.

Ärendebeskrivning

Datum	Beslutande	Ärende
2019-06-25	Jacob Spangenberg	Deltagande på konferens, mötesplats Agenda 2030 – Glokala Sveriges konferens 25 september 2019

Dnr KS-2019-45

36. Delegationsbeslut, ansökan om tillstånd att få servera alkoholhaltiga drycker

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av delegationsbesluten.

Ärendebeskrivning

Datum	Delegat	Ärende
2019-	Peter Nyberg	Styr- och projektgruppens besök med anledning av det pågående Sida-projektet med Poti i Georgien och socialförvaltningen, 18-23 augusti 2019

Dnr KS-2019-60

37. Delegationsbeslut i personalfrågor avseende barn- och utbildningsnämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av delegationsbesluten.

Ärendebeskrivning

Delegationsbeslut redovisas i personalfrågor avseende barn- och utbildningsnämnden, beslutsdatum 2019-02-08 – 2019-06-18 samt beslut om två anställningar och ny/förändrad lön, beslutsdatum 2019-06-26

Beslutsunderlag

Publiceras separat i arbetsrummet, förteckning över delegationsbeslut i personalfrågor.

Dnr KS-2019-60

38. Delegationslista, personalfrågor

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av delegationsbesluten.

Ärendebeskrivning

Datum	Delegat	Ärende
2019-07-09	Kommunstyrelsen, Birgitta Kraft	Uppsägning på grund av arbetsbrist
2019-05-20 – 2019-06-17	Barn- och utbildning, Frösåkersskolan, Håkan Blom	Beslut om anställning och ny/förändrad lön
2019-05-07	Kommunstyrelsen, Birgitta Kraft	Uppsägning på grund av arbetsbrist

Dnr KS-2019-106

39. Delegationsbeslut, ansökan om lotteritillstånd

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av delegationsbeslut avseende lotteritillstånd.

Ärendebeskrivning

Beslutsdatum	Delegat	Ärende
2019-05-31	Peter Nyberg	Forsmarks Handkraft, lotteritillstånd för perioden 2019-06-01 – 2022-05-31

Dnr KS-2019-45

40. Delegationsbeslut, Ansökan till hemvärnet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av delegationsbeslut avseende, av kommunen tillstyrkt ansökan.

Ärendebeskrivning

Beslutsdatum	Delegat	Ärende
2019-07-01	Jacob Spangenberg	Kommunal myndighets yttrande, ansökan till hemvärnet

Dnr KS-2019-118

41. Delegationsbeslut Tomtförsäljning 2019

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av delegationsbesluten.

Ärendebeskrivning

Beslutsdatum	Delegat	Ärende
2019-07-01	Carina Hemlin-Karlsson	Österbybruk 1:394

Dnr KS-2019-13

42. Delegationsbeslut 2019 LTF(lokala trafikföreskrifter), dispenser med mera

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av delegationsbesluten.

Ärendebeskrivning

Beslutsdatum	**Delegat**	**Fastighetsbeteckning / Ärende**
2019-04-23	Anders Hedberg	Bred transport Kumla-Östhammar
2019-05-20	”	Bred transport Östhammar-Börstil
2019-06-10	Carina Hemlin Karlsson	TillfälligLTF rv1100 och rv 1184 samt tillfällig avlysning av vattenområde,i samband med Båtveckan/ÖRK
2019-06-19	Anders Hedberg	Bred transport Göteborg-Östhammar
2019-06-25	Carina Hemlin Karlsson	LTF för Öregrundsmåndagarna 2019
2019-07-08	”	Tillfällig LTF höstmarknaden Öregrund 5/10
2019-07-29	Anders Hedberg	Bred transport Solna-Östhammar
2019-08-06	”	Bred transport Uppsala-Östhammar

Dnr KS-2019-11

43. Delegationsbeslut, Tillfällig markupplåtelse 2019

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av delegationsbesluten.

Ärendebeskrivning

Beslutsdatum	Delegat	Ärende
2019-05-10	Carina Hemlin Karlsson	Uteservering Tapas bar, Öregrund. Kan ej tillstyrkas eftersom nyttjanderättsavtal sagts upp 2018-08-15.
2019-05-10	”	Uteservering Slupen, Öregrundskrogar AB
2019-05-10	”	Uteservering Terassen, Öregrundskrogar AB
2019-05-10	”	Uteservering Sportsbar, Öregrundskrogar AB
2019-05-09	”	Valaffischer, Liberalerna
2019-05-09	”	Stadsloppet, Östhammars Friidrott
2019-05-22	”	Infomöte Gimo torg / PRO
2019-05-16	”	Valaffischer, Kristdemokraterna
2019-05-17	”	Byggställning vid målning Prästgatan, Östhammar
2019-05-27	”	Trädgårdslucka Sjötorget, Östhammar
2019-05-29	”	Friskis & Svettis, utejumpa Gammelhus Östhammar
2019-06-04	”	Gymnastikuppvisning Sjötorget, Östhammar / Östhammars gymnastikförening
2019-06-03	”	Motorcrosstävling, Kanikebolsbanan 8 september/ ÖMK
2019-06-03	”	Matvagn vid Hantverksvägen, Östhammar / Lilys tacos
2019-06-03	”	Cirkus Brazil Jack, vid ishallen Östhammar 27/6
2019-06-13	”	Midsommarfirande Gammelhus Östhammar / Lions club
2019-06-17	”	Mobil ungdomsgård / Kultur- och fritidsförvaltningen”Ung fritid ”
2019-06-25	”	Konsert vid Storbrunnsparken 12/7 / PULZ Jessica Sundlöv
2019-06-24	”	Öregrundsmåndagar / Lions club
2019-07-01	”	Utomhusyoga Sjötorget Östhammar

2019-07-01	”	Sommarkyrka, Öregrund / Furuhöjdskyrkans församling
2019-07-01	”	Bumperball-turnering 9/7/ Furuhöjdskyrkan Alunda
2019-07-01	”	Information 6/7, Öregrund / Moderaterna
2019-07-01	”	Konsert Krutudden, Östhammar 10-11/8 / Rockföreningen Riff
2019-07-02	”	Uterservering Bryggan, Öregrund
2019-07-03	”	Uteservering ASM, i anslutning till Öregrundsgrillen
2019-07-03	”	Visit Roslagen, uppställningsplats Öregrund
2019-07-05	”	Turistbyrån Öregrund, 2019-07-04café bord och cykelställ
2019-07-05	”	Gugges Disco, Hasselbacken V 31 parkeringen SLU
2019-07-10	”	Ramper på trottoar/BRF Hattmakaren
2019-07-10	”	Båtveckan / ÖRK
2019-07-22	”	Uteservering Bojabäs Öregrund
2019-07-22	”	Uteservering Jakten Öregrund
2019-08-02	”	Byggnadsställning 19/8 – 3/11 Långgatan Öregrund
2019-08-02	”	Eldfesten Öregrund
2019-08-06	”	Badortsdagarna Öregrund 9-10 augusti

Dnr KS-2019-154

44. Delegationsbeslut, Yttranden i markfrågor

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av delegationsbesluten.

Ärendebeskrivning

Yttranden i markfrågor 2019 har lämnats till Samhällsbyggnadsförvaltningen för fastigheter

Beslutsdatum	Delegat	Ärende
2019-06-19	Andreas Järvenpää	Betr fastigheten Östhammar 5:115, TK inga synpunkter
2019-06-19	”	Betr fastigheten Öregrund 162:17, TK inga synpunkter
2019-06-19	”	Betr fastigheten Skäfthammar 7:35, TK inga synpunkter
2019-07-01	Helen Åsbrink	Betr fastigheten Gräsö 1:66, TK inga synpunkter
2019-07-01	”	Betr fastigheten Öregrund 162:18, TK inga synpunkter
2019-07-01	”	Betr fastigheten Öregrund 103:2, TK inga synpunkter
2019-07-08	”	Betr fastigheten Ed 20:6, TK inga synpunkter
2019-08-20	Andreas Järvenpää	Betr fastigheten Öregrund 93:3, TK inga synpunkter

Dnr KS-2019-45

45. Delegationsbeslut, upphandlingsärenden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av delegationsbesluten.

Ärendebeskrivning

Nedanstående lista redovisar fattade tilldelningsbeslut, avbrytanden och överprövningar 20 maj t o m 26 augusti 2019 samt beslut om att ej lämna ut allmän handling mars 2019 t o m augusti 2019 delegation för upphandlingschef Inger Modig Lind.

Beslutsdatum	**Ärende**	**Belopp**	**Upphandling**
2019-05-28	Tilldelningsbeslut	6 140 773 SEK	**Utförandeentreprenad, GC-väg längs Albrektsgatan.**
2019-06-12	Tilldelningsbeslut	22 365 249 SEK	**Östhammarssågen – omhändertagande av förorenad massa**.
2019-06-12	Tilldelningsbeslut	44.800 SEK	**Spolningstjänster i Östhammars kommun.** Skadeservice i Östhammar AB
2019-06-13	Tilldelningsbeslut	76 654.49 SEK	**Utensilier – serveringsutrustning.** Gemensam upphandling för del av länets kommuner. Martin och Servera Restauranghandel AB
2019-06-17	Avbrytande		**Detaljplanekonsult.** Avbrytes med anledning av bristande upphandlingsunderlag och ingen effektiv konkurrens har således kunnat åstadkommas.
2019-06-18	Tilldelningsbeslut		**Markkonsult.** FKU Åf-Infrastructure AB WSP Sverige AB Bjerking AB
2019-06-19	Tilldelningsbeslut		**OVK-besiktning.** Kiwa Inspecta AB
2019-06-24	Tilldelningsbeslut		**Landskapsarkitekt.** FKU Tengbomgruppen AB Topia Landskapsarkitekter AB WI landskap

2019-06-27	Tilldelningsbeslut		
2019-06-27	Tilldelningsbeslut		**Minnesgåva, guldklocka.** Jarl Sandin & Söner Guld och Silver AB
2019-06-28	Tilldelningsbeslut		**Minnesgåva, presentkort.** GoGift A/S
2019-06-28	Tilldelningsbeslut		**Service och akutarbeten Pelletsanläggningar.** Upplands Brandservice AB
2019-07-01	Tilldelningsbeslut		**Solskydd och markiser.** Tibrings Markis och Persienn AB
2019-07-02	Tilldelningsbeslut		**Totalentreprenad, nybyggnation av högstadium Österbyskolan.** Veconia
2019-07-04	Avbrytande		**OVK-besiktning.** Avbrytande m a av organisationsförändringar, till viss del genomförande av tjänsten i egen regi.
2019-03-11	Beläggningsarbeten i Östhammars kommun, Á-priser, mängdförteckning CV och referensobjekt.		
2019-03-19	Larmtjänster, enhetspriser		
2019-05-09	Profil- och tryckeritjänster, avseende referensformulär innehållande arbetssätt, process ,upplägg samt identifierbara priser.		
2019-06-04	GC-väg Albrektsgatan Östhammar avseende, referensobjekt, CV, mängdförteckning		
2019-06-13	Spolningstjänster i Östhammars kommun, ekonomisk förklaring		
2019-06-17	Utensilier – serveringsutrustning, anbudsprisformulär innehållande á-priser, prislista innehållande styckepriser.		

Dnr KS-2019-29

46. Delegationsbeslut, Uthyrning av lokaler

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av delegationsbesluten.

Ärendebeskrivning

Beslutsdatum	Delegat	Ärende
2019-06-01	Andreas Järvenpää	Ulriksgatan 21
2019-06-13	”	Harviksgatan 2 A
2019-08-01	”	Köpmangatan 8 A
2019-08-13	”	Torpvägen 9 D
2019-08-22	”	Köpmangatan 8 C

Dnr KS-2019-12

47. Delegationsbeslut, Yttranden till Trafikverket och Länsstyrelsen 2019

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av delegationsbesluten.

Ärendebeskrivning

Beslutsdatum	Delegat	Ärende
2019-08-27	Carina Hemlin Karlsson	GP mot cancer 5-6 oktober Östhammarsfjärden

Dnr KS-2019-127

48. Rapport från Upphandlingsenheten

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen har tagit del av rapporten.

Ärendebeskrivning

Föreligger rapport från upphandlingsenheten under perioden 2019-05-13 – 2019-08-23

Beslutsunderlag

Rapport

Beslutet skickas till

Upphandlingsenheten

Dnr KS-2018-843

49. Information om övning Havsörn 2019

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun kommer att delta i den stora övningen Havsörn 2019. Övningen leds från länsstyrelsen i Uppsala län. Havsörn 2019 är en kärnkraftsövning. De kärnkraftslän som finns i Sverige genomför var sjätte år en övning inom sitt län för att öka sin förmåga att hantera en händelse vid sitt kärnkraftverk.

Havsörn 2019 kommer att innehålla fyra delmoment och gå av stapeln under perioden oktober-december 2019. Övningen kommer att innehålla en händelse på Forsmarks kärnkraftverk som kommer innebära evakuering av boende på en begränsad yta. Den kommer rymma såväl lokala, regionala, nationella och internationella aktörer och kommer innebära mycket samverkan mellan desamma. Samtliga kommuner i länet kommer att delta på ett eller annat sätt och passa på att öva andra saker när tillfälle ges att göra inspel, få motspel etc. Även andra kommuner och regioner utanför vårt eget län kommer bli involverade.

Havsörn 2019 kommer att bestå av en larmövning, en simuleringsövning (36 h), en mät och indikeringsövning samt en seminarieövning. Östhammars kommun kommer att påverkas av samtliga övningar men medverka aktivt i tre av de fyra övningarna.

Dnr KS-2019-441

50. Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut för första kvartalet 2019

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att ta del av informationen.

Ärendebeskrivning

Enligt 16 kap § 6 Socialtjänstlagen (SoL) ska socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden ska vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller och hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det ska också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män. Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutsunderlag

Statistikrapport av ej verkställda beslut, Socialnämnden, Kvartal 1 2019

Ärendets behandling

Socialnämnden har behandlat rapporten 2019-06-13, § 114.

Dnr KS-2019-316

51. Information om förlängd remisstid för yttrande över Svensk kärnbränslehantering AB:s komplettering i regeringsprövningen av slutförvaret för använt kärnbränsle enligt kärntekniklagen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen och ställer sig bakom kommunledningsförvaltningens begäran om förlängd remisstid för att yttra sig över Svensk kärnbränslehantering AB:s komplettering i ärendet om tillståndsprövning enligt kärntekniklagen till 2019-12-04.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun har tagit emot en remiss från regeringen gällande Svensk kärnbränslehantering AB:s kompletterande yttrande i ärende om tillståndsprövning enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet av anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall (M2018/00221/Ke). Remissvar ska ha inkommit senast 2019-09-13.

Innan Östhammars kommun yttrar sig över kompletteringen önskar kommunen ta del av Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande. Strålsäkerhetsmyndigheten har beviljats förlängd remisstid till *datum*. Kommunstyrelsen är den instans som kommer yttra sig i ärendet. Kommunledningsförvaltningen har för avsikt att begära förlängd remisstid till *datum* för att hinna granska Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande innan ärendet behandlas i kommunstyrelsens arbetsutskott samt på kommunstyrelsens ordinarie sammanträde *datum*.

Beslutsunderlag

Information om remissen finns på regeringskansliets hemsida:
https://www.regeringen.se/remisser/2019/04/remiss-av-skb-abs-kompletterande-yttrande/

Beslutet skickas till

Regeringskansliet: m.registrator@regeringskansliet.se och anna.sanell@regeringskansliet.se

Enhetschef slutförvarsenheten Marie Berggren

Utredare slutförvarsenheten Anna Bergsten

Dnr KS-2019-286

52. Information om förlängd remisstid för yttrande över Svensk kärnbränslehantering AB:s komplettering i regeringsprövningen av slutförvaret för använt kärnbränsle enligt miljöbalken

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av information och ställer sig bakom kommunledningsförvaltningens begäran om förlängd remisstid för att yttra sig över Svensk kärnbränslehantering AB:s komplettering i ärendet om tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken till 2019-12-04.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun har tagit emot en remiss från regeringen gällande Svensk kärnbränslehantering AB:s kompletterande yttrande i ärende om tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken av anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall (M2018/00217/Me). Remissvar ska ha inkommit senast 2019-09-13.

Innan Östhammars kommun yttrar sig över kompletteringen önskar kommunen ta del av Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande. Strålsäkerhetsmyndigheten har beviljats förlängd remisstid till *datum*. Kommunstyrelsen är den instans som kommer yttra sig i ärendet. Kommunledningsförvaltningen har för avsikt att begära förlängd remisstid till *datum* för att hinna granska Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande innan ärendet behandlas i kommunstyrelsens arbetsutskott samt på kommunstyrelsens ordinarie sammanträde *datum*.

Beslutsunderlag

Information om remissen finns på regeringskansliets hemsida: https://www.regeringen.se/remisser/2019/04/svensk-karnbranslehantering-abs-kompletterande-yttrande-i-arende-om-tillatlighetsprovning-enligt-17-kap.-miljobalken/.

Beslutet skickas till

Regeringskansliet m.registrator@regeringskansliet.se och lina.osterberg@regeringskansliet.se

Enhetschef slutförvarsenheten Marie Berggren

Utredare slutförvarsenheten Anna Bergsten

Dnr KS-2019-329

53. Anmälningsärende, Protokoll från Gästrike Vatten AB:s styrelsemöte 2019-05-23

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige tar del av informationen.

Beslutsunderlag

- Protokoll Gästrike Vatten AB styrelsemöte 2019-05-23 med tillhörande handlingar:
  - Missiv, Delårsrapport T1 april 2019 Gästrike Vatten AB
  - Verksamhetsrapport Gästrike Vatten AB med dotterbolag Tertialbokslut delår 1 samt prognos 2019
  - GVAB balansräkning T1
  - Missiv, preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för Gästrike Vatten år 2020
  - Bilaga 1 preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för Gästrike Vatten år 2020

Dnr KS-2019-329

54. Anmälningsärende, Protokoll från Östhammar Vatten AB:s styrelsemöte 2019-05-23

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige tar del av informationen.

Beslutsunderlag

- Protokoll Östhammars Vatten AB:s styrelsemöte 2019-05-23 med tillhörande handlingar:
  - Missiv, Delårsrapport T1 april 2019 Östhammars Vatten AB
  - Verksamhetsrapport Gästrike Vatten AB med dotterbolag – Terital 1 samt prognos 2019
  - Östhammars balansräkning T1 2019
  - Missiv, preliminär rörelsebudget och investeringsbudet för Östhammars Vatten 2020
  - Bilaga 1 preliminär rörelsebudget och investeringsbudet för Östhammars Vatten 2020

Dnr KS-2018-514

55. Anmälningsärende, Anmälan om ändring av lokala ordningsföreskrifter

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning
Länsstyrelsen lämnar anmälan från Östhammars kommun utan åtgärd.

Beslutsunderlag
Länsstyrelsens beslut 2019-07-02, dnr 213-4882-2019

Ärendets behandling
Fullmäktige i Östhammars kommun beslutade 2019-06-18 att ändra 11 § i de lokala ordningsföreskrifterna för kommunen. Paragrafen avser användningen av pyrotekniska varor på offentlig plats inom kommunen. Beslutet anmäldes till länsstyrelsen 2019-06-24. Föreskriftändringen trädde i kraft 2019-07-01.

Dnr KS-2019-433

56. Anmälningsärende, Budgetuppföljning prognos juli 2019

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av budgetuppföljningen.

Beslutsunderlag

Budgetuppföljning

Dnr KS-2019-17

57. Anmälningsärende, Överförmyndarnämndens analys och utvärdering av system och rutiner för internkontroll

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Beslutsunderlag

Överförmyndarnämndens beslut 2019-08-12 § 204

Dnr KS-2019-148

58. Anmälningsärende, certifiering i Vård- och omsorgscollege 2019-2024

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun har fått sin återansökan godkänd, vilket innebär att vi är certifierade i Vård- och omsorgscollege även 2019-2024.

Beslutsunderlag

- Ansökan om återcertifiering Vård- och omsorgscollege Uppsala län 2019 - 2024
- Östhammars återansökan: Vård- och omsorgscollege 2019-2024

Dnr KS-2019-481

59. Anmälningsärende, protokoll från IT-nämnden 2019-06-27

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av protokollet.

Beslutsunderlag

IT-nämndens protokoll 2019-06-27

Dnr KS-2019-338

60. Anmälningsärende, Uppsala kommuns beslut om avtal om samverkan kring kunskapsstyrning inom FoU socialtjänst och avveckling av gemensam nämnd för kunskapsstyrning

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Beslutsunderlag

Beslut från Uppsala kommunfullmäktige 2019-06-12, § 235

Ärendets behandling

Östhammars kommuns kommunfullmäktige har fattat motsvarande beslut gällande antagande av avtal.

Dnr KS-2019-72

61. Anmälningsärende, Överförmyndarnämndens verksamhetsplan uppföljning per april

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

I samband med delårsbokslut för första kvartalet ska kommunövergripande inriktningsmål och uppdrag samt nämndspecifika mål från verksamhetsplanen följas upp. När det gäller kommunövergripande inriktningsmål och uppdrag följer det värdkommunen Uppsalas.

Beslutsunderlag

- Verksamhetsplan 2019, uppföljning per april för överförmyndarnämnden i Uppsala län
- Överförmyndarnämndens beslut 2019-05-20, § 160

Ärendets behandling

Överförmyndarnämnden har behandlat verksamhetsplan och uppföljning per april på sammanträdet 2019-05-20, § 160.

Dnr KS-2018-638

62. Anmälningsärende, Region Uppsala antagit riktlinjer för pendlarparkering och reviderat Hållplatshandboken

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Hållplatshandboken

Syftet med Hållplatshandboken är att ge riktlinjer för utformningen av hållplatsinfrastruktur och övrig berörd bussinfrastruktur. Syftet med revideringen var att inkludera större delar av bussinfrastrukturen och aktualisera mått. Ytterligare ett syfte med Hållplatshandboken var att skapa en tydligare koppling till befintliga styrdokument såsom Länstransportplanen och Trafikförsörjningsprogrammet för Uppsala län. Region Uppsala har efter justeringar utifrån inkomna synpunkter fått en godkänd Hållplatshandbok.

Riktlinjer för pendlarparkeringar

Region Uppsala vill öka möjligheten för länets invånare att resa mer kollektivt, kombinera olika färdmedel och samåka. Hela resan behöver då vara snabb, bekväm, smidig och trygg så att det är attraktivt att ta sig till och från bytespunkter. En pendlarparkering är en parkering för bilar och cyklar i direkt anslutning till hållplats eller tågstation där byte sker till eller från kollektivtrafik. Även samåkningsparkeringar och infartsparkeringar där byte görs mellan bil och bil eller cykel och bil omfattas av definitionen för pendlarparkering.

Pendlarparkeringar för bil och cykel är ett viktigt komplement till stommen i den regionala kollektivtrafiken och ska möjliggöra ett smidigt byte mellan bil och cykel till buss och tåg. Inte minst för att pendlarparkeringar ökar kollektivtrafikens upptagningsområde och därigenom stärker linjetrafik i svagare områden. Förutom att möjliggöra för arbetspendling bidrar dess funktion till att skapa en smidigare resekedja och få vardagen att fungera för många resenärer, även på landsbygden och i de mindre orterna.

Det finns redan pendlarparkeringar på många platser och Region Uppsala ser att det finns behov av att bygga fler. Exempel på platser där det idag finns pendlarparkeringar är vid Upptågets stationer, väg 288 vid Lunda och bussterminalen vid AR i Knivsta

Riktlinjer för pendlarparkering ska vara ett verktyg för att förenkla och förtydliga planeringsprocessen av pendlarparkeringar samt ge direktiv för finansiering av pendlarparkering genom statlig finansiering i länsplan.

De antagna riktlinjerna för pendlarparkering knyter an till flera styrdokument i Uppsala län, bland annat Regional utvecklingsstrategi, Länsplan för regional transportinfrastruktur i Uppsala län och Regionalt trafikförsörjningsprogram. Riktlinjerna för pendlarparkeringar ska revideras vart fjärde år.

Beslutsunderlag

- Hållplatshandboken – riktlinjer för utformning av hållplatser i Uppsala län
- Riktlinjer för pendlarparkeringar i Uppsala län
- Region Uppsalas webbplats

Ärendets behandling

Kommunstyrelsen yttrande sig angående principer för pendlarparkering 2019-03-15, § 63. Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade att avstå från yttrande gällande hållplatshandbok, 2018-10-02, § 217.

Dnr KS-2019-435

63. Anmälningsärende, mötesanteckningar från samtal med föräldrar, vårdnadshavare och personal om inför eventuellt beslut om avveckling av Gräsö skola

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kommunledningen har bjudit in föräldrar/vårdnadshavare/personal vid Gräsö skola och Gräsö Skärgårdsråd till samtal inför eventuellt beslut om avveckling av Gräsö skola med anledning av Barn- och utbildningsnämndens och kommunstyrelsens förslag till beslut. Synpunkter och frågeställning är viktiga och på plats finns representanter för kommunstyrelsen, tekniska förvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen samt kultur- och fritidsnämnden.

Beslutsunderlag

Mötesanteckningar

Dnr KS-2019-17

64. Anmälningsärende, inkomna handlingar och rapporter

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Beslutsunderlag

Följande informationshandlingar publiceras separat i arbetsrummet:

- Skrivelse från Östhammarshems VD om försäljning av fastighet i Österbybruk
- Nyhetsbrev från Brottsofferjouren Uppsala Län
- Inbjudan till föreläsning 2019-09-19 i Östhammar om beroende och medberoende

Avstämning revidering RUS

20190827

KSAU Östhammar

Agenda för avstämning

- Bakgrund, mål och tidplan – vägen mot en reviderad RUS
- Aktualitetsprövning av dagens RUS – hur långt har vi kommit
- Uppföljning av dagens RUS – några slutsatser och vägval som börjar skönjas

MÅL MED REVIDERINGSARBETET

En reviderad regional utvecklingsstrategi fastställs av regionfullmäktige i nov 2020

- *med grund i faktabaserad bild av länet*
- *som integrerar relevanta perspektiv och mål*
- *som innehåller en gemensam vision, mål och åtaganden*
- *och har ett fokus på utvalda områden*

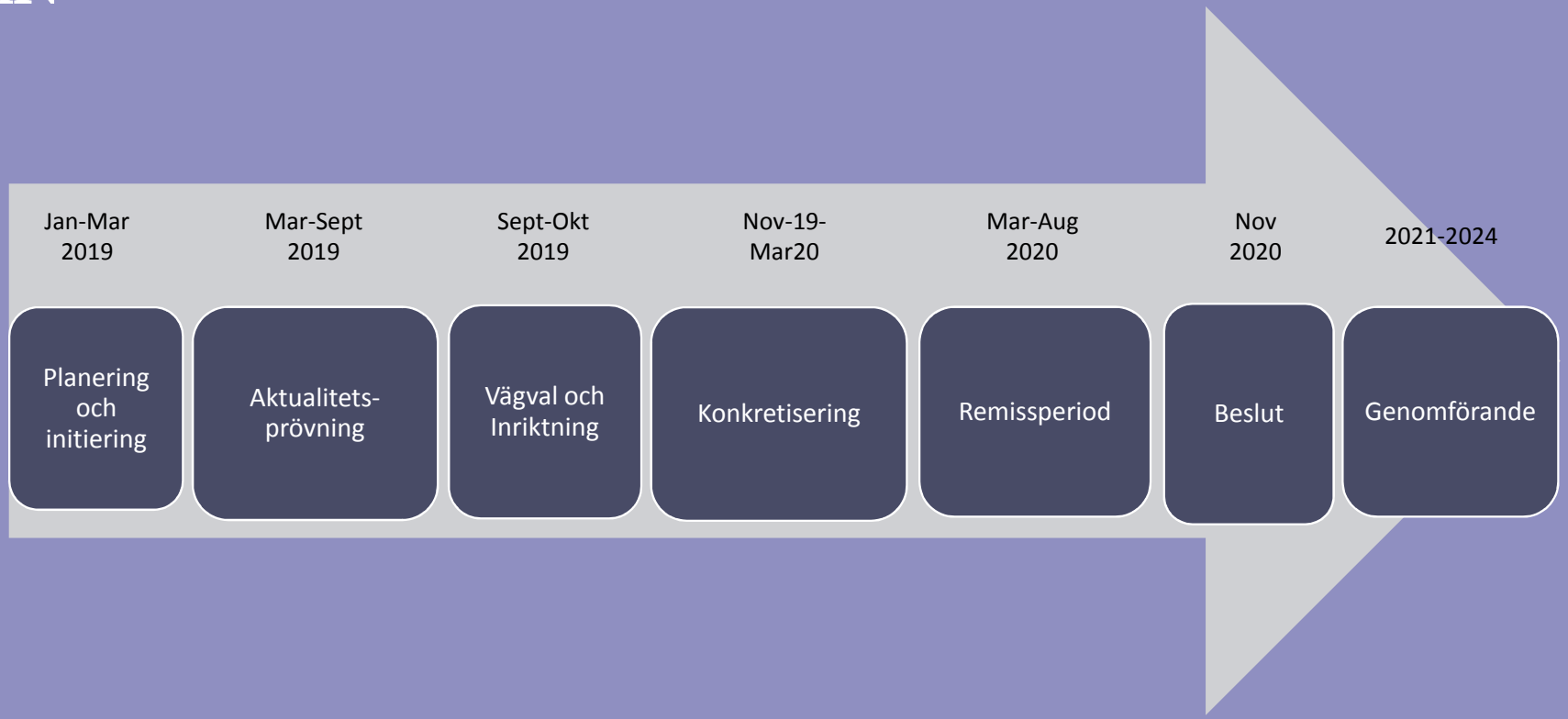
Slutresultatet ska vara förankrat hos nyckelaktörer

- *med gemensam syn på RUS syfte och roll*
- *som känner ägarskap och engagemang*
- *där strategin ses som hela länets RUS*
- *och mål och åtaganden bryts ner*

Formerna för det regionala utvecklingsarbetet ska ytterligare ha utvecklats

- *genom att aktörer ser sin roll i, och värdet av, regionalt utvecklingsarbete*
- *och det finns tydliga strukturer och metodik för arbetet – i länet samt internt i Region Uppsala*

TIDPLAN

Jan-Mar 2019
Mar-Sept 2019
Sept-Okt 2019
Nov-19-Mar20
Mar-Aug 2020
Nov 2020
2021-2024
Planering och initiering
Aktualitets-prövning
Vägval och Inriktning
Konkretisering
Remissperiod
Beslut
Genomförande

Aktualitetsprövning
Uppföljning nuvarande RUS
Analys av länets nuläge och omvärld
Integrera Agenda 2030
Förslag till vägval och inriktning

Uppföljning nuvarande RUS – prel avrapportering

- Uppföljning av nuvarande RUS bygger på a) **Uppföljningsdialog/mall**, b) **Uppföljning åtaganden**, samt c) **enkät**.

- En preliminär avrapportering finns som bygger på ca 60 underlag som vi fått in via uppföljningsdialoger/mallen. Summeringen bygger på inspel från bland annat:
  - Regionråd och regionfullmäktigegrupper
  - Kommunalråd och Kommuner
  - Samverkanstrukturen
  - Länsstyrelsen
  - Näringslivsaktörer
  - Civilsamhället
  - Region Uppsala

- Summeringen ska ses som en ”avtankning”, som ger en preliminär bild av vad som framförts så här långt i processen.

Huvudområden i uppföljning nuvarande RUS

- Följande (delvis överlappande) teman/frågeområden redovisas bland annat i avrapporteringen:
  - RUS syfte och roll
  - RUS Genomförande
  - Struktur och detaljeringsgrad
  - RUS sakinnehåll
    - Vision
    - Strategiska utvecklingsområden
    - Målen
    - Hela länets RUS
    - Vad saknas/behöver förstärkas

Några övergripande bilder som förmedlas kring dagens RUS

- Spridning i vilken nytta/roll man ser att RUS har haft:
  - från dokument som flyter vid sidan av - till dokument som givit bra stöd och riktning
- Överlag framför man att man vill att RUS kan och bör spela (en större) roll
- Många hänvisar till att man idag kan ”knyta an” till RUS:en, och se sitt bidrag till den regionala kontexten.
- Ett flertal lyfter fram att genomförandet av RUS:en inte varit fullt i fokus, och få ”RUS-unika” insatser återrapporteras. Man har ibland kunnat arbeta i linje med RUS:en enbart genom linjeverksamhetens ordinarie verksamhet.
  - Kopplat till genomförande lyfts givetvis ändå vissa saker fram, bland annat:
    - Man har kunnat ”luta sig mot” RUS i övergripande plan- och strategiarbete
    - Ibland givit ökat fokus på vissa delar i ordinarie verksamhet
    - Kommit snabbare fram med vissa frågor/insatser
    - Tagit stöd i ansökningar

Några övergripande bilder om sakinnehåll i dagens RUS

- Visionen förefaller i stort fungera
- De tre utvecklingsområdena är i stort fungerande, men vissa frågor väcks
- Målen förefaller behöva ses över

- Texter uppfattas överlag som relativt välskrivna. En del är daterat.
- En viss slagsida mot ”nyskapande” upplevs av vissa.
- Många lyfter att rent kvantitativa/tekniska delar kan kompletteras med mer kvalitativa

- RUS:en har en bit kvar för att vara ”hela länets RUS”
- Man efterfrågar generellt lite mer ”spets” (gm: prioritering, ambitionsnivå, samhandling)

- Flera lyfter att dessa delar kan förstärkas eller saknas; Resiliens, Kompetensförsörjning, Digitalisering, Hållbarhetsperspektiv, Ungas psykiska ohälsa.

- Flera lyfter fram att det gäller att jobba med de frågor där enskilda parter inte bäst löser frågorna, utan där ett regionalt perspektiv behövs.

Ett *(exempel på)* strategiskt vägval som identifierats handlar om RUS:en syfte och roll

Olika aktörer beskriver en bredd av olika syften och roller för RUS:en:

Samhandling	Kopplingsdosan	Berättelsen	Positionering
Peka ut de prioriterade områdena där gemensam handling krävs för att skapa förflyttning, för att nå ett gemensamt resultat. Mer spets.	Mellan: - olika relevanta mål och styrdokument på länsnivå -den egna verksamheten och en överliggande nivå –länet och finansiering	Berättelsen om länet, dess utmaningar och vår gemensamma framtidsbild. Mer bredd.	Positionerar länet nationellt, men även hos oss själva, genom beskrivning av våra styrkor, unika egenskaper och våra framgångsexempel

Ett strategiskt vägval finns om man vill lägga ökad tonvikt på någon av dessa delar

Ett *(exempel på)* strategiskt vägval som identifierats handlar om hur man ser på att öka genomförandet av RUS

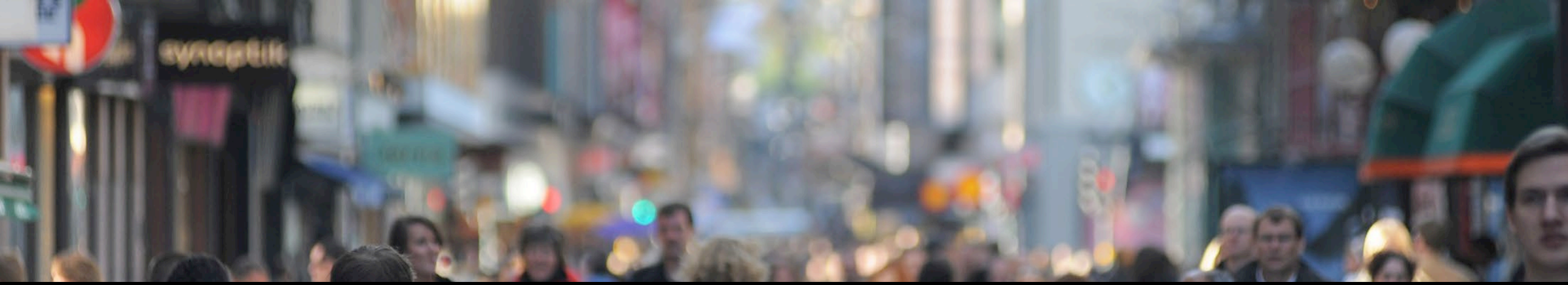
Om länets aktörer tillsammans ska få genomslag i det som lyfts upp i RUS, finns olika sätt:

RUS ger inspiration och grova inriktningar. Det är ett dokument att luta sig mot när man ser nytta av det. Genomförande och genomslag av RUS ser olika ut hos olika parter, det är upp till var och en.

Genomförande är i fokus. Var och en åtar sig att arbeta med prioriterade områden och det finns en koppling till var och ens planeringsprocess för att uppnå detta.

Ett strategiskt vägval finns om man vill lägga ökad tonvikt på någon av dessa delar

Ett hållbart arbetsliv är lönsamt för alla

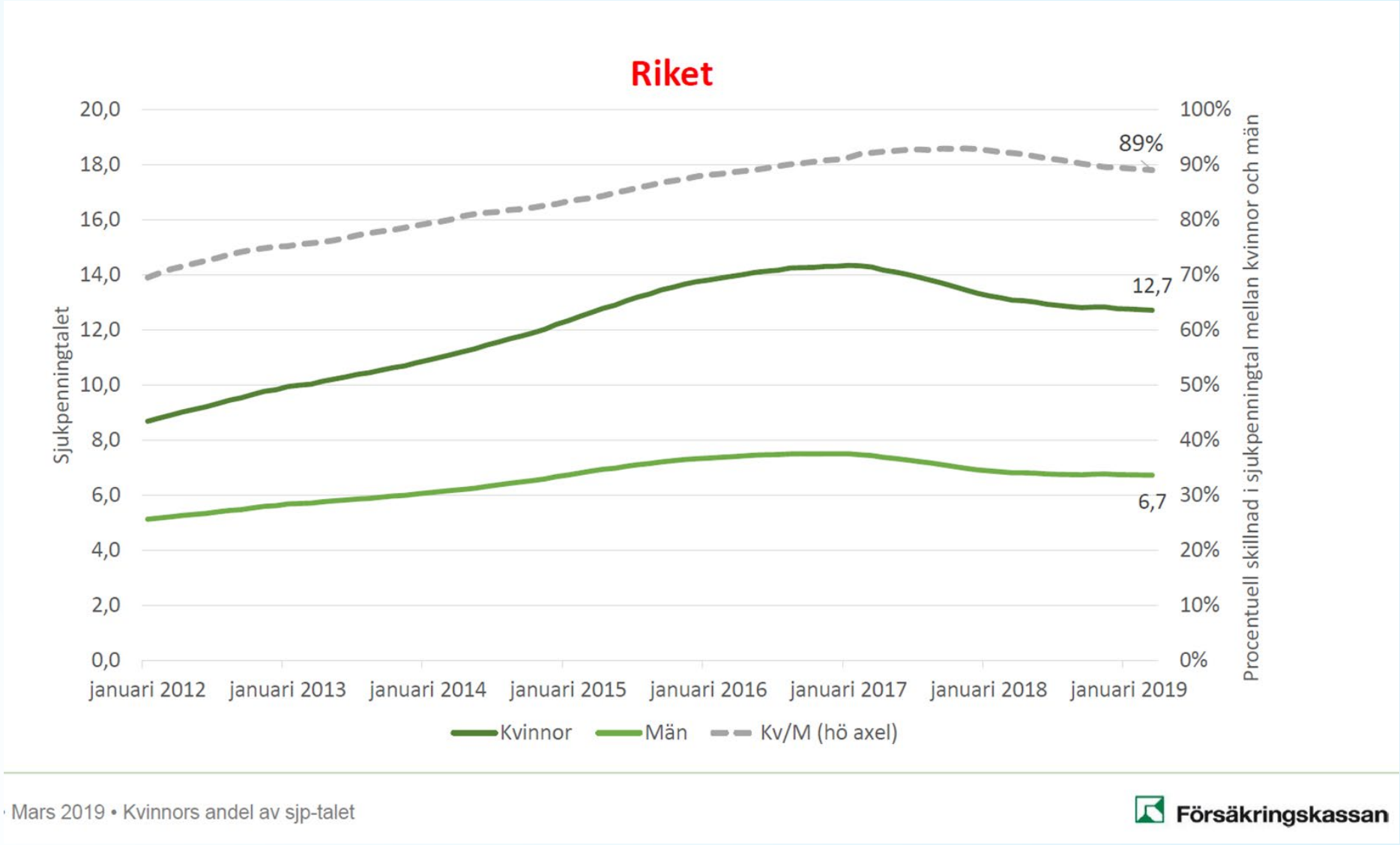
ARBETSMILJÖ VERKET

Regeringens arbetsmiljöstrategi är:

- Ett hållbart arbetsliv
- Stärka den organisatoriska och sociala arbetsmiljön
- Nollvision för dödsolyckor

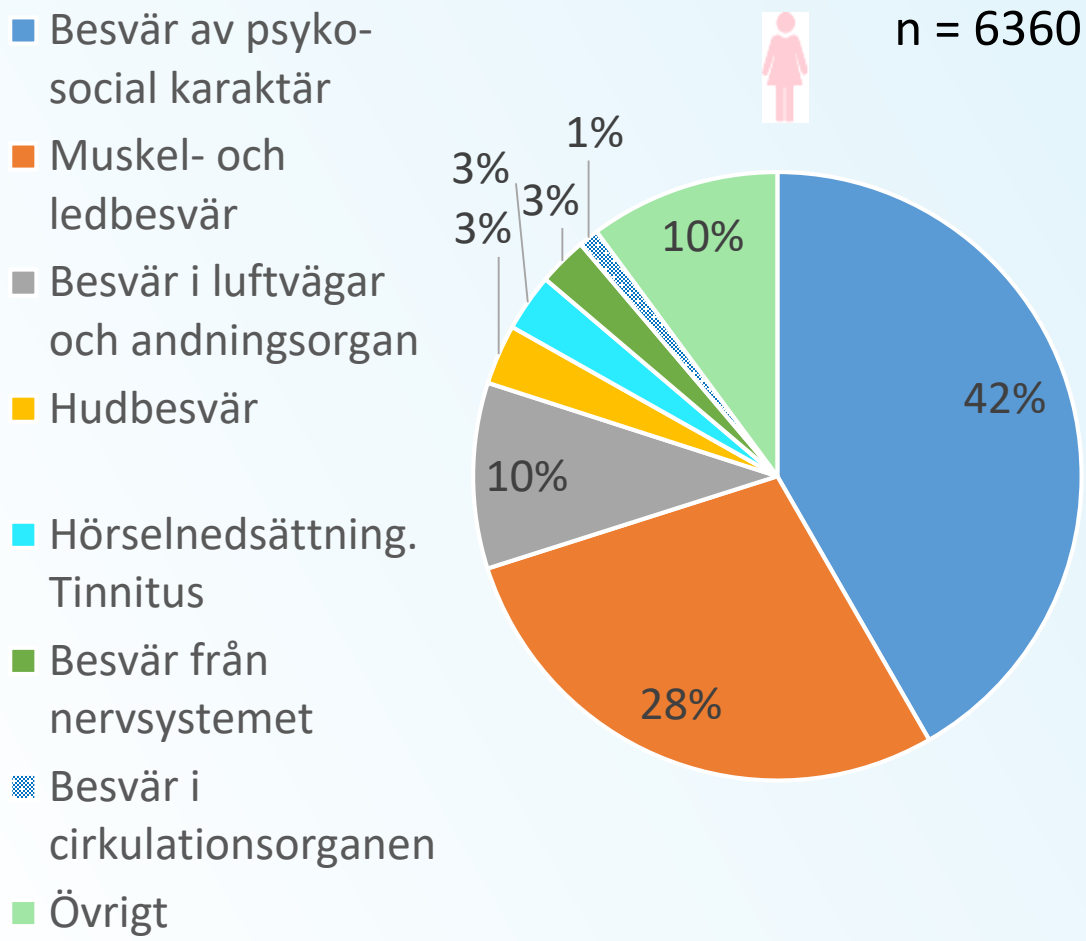
Kvinnors och mäns sjukpenningtal

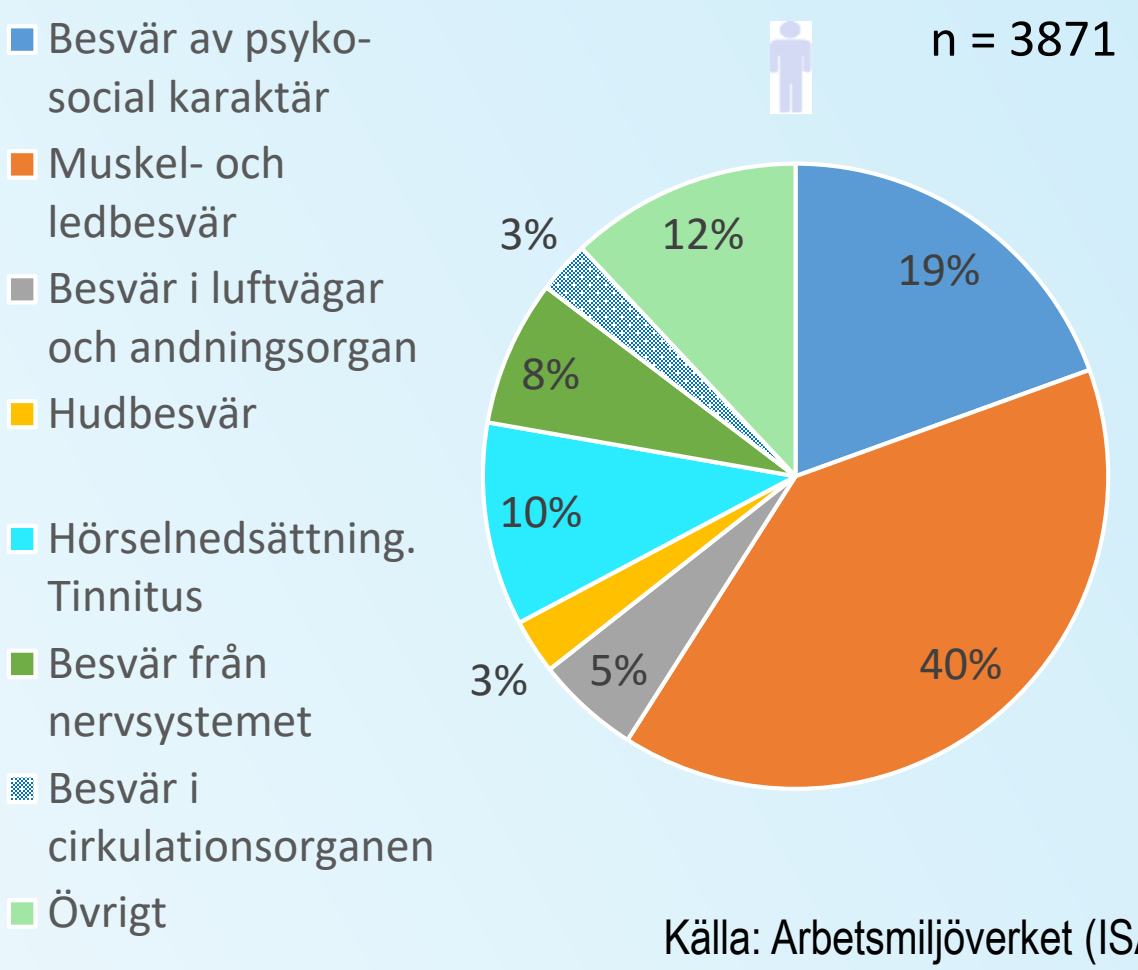

(Uppdaterad 2019-04-26)

ARBETSMILJÖ VERKET

Anmälda arbetssjukdomar efter huvudsakliga besvär 2017

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA)

ARBETSMILJÖ VERKET

Arbetsmiljön är en fråga om jämställdhet

- Kvinnor och män har olika arbetsuppgifter och utsätts därför för olika risker.
  Den arbetsrelaterade ohälsan speglar detta!
- Det förebyggande arbetsmiljöarbetet är svagare i verksamheter där kvinnor är i majoritet.
- Organisationen gör skillnaden! Det handlar om medveten styrning av resurser, ledning och organisering av arbetet.

Tillgänglig arbetsmiljö

- Arbetssituationen ska ge utrymme för mänskliga variationer, till exempel variationer i erfarenhet och kompetens, längd, syn, hörsel samt läs- och skrivförmåga.
- Tillgänglighet handlar om att arbetsmiljön ska fungera för alla, oavsett funktionsförmåga eller funktionsnedsättning.
- Det som är bra för alla kan vara nödvändigt för vissa.

Arbetsmiljölagen omfattar

- Alla arbetstagare
- Elever i utbildning

Arbetsgivarens skyldigheter att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet

ARBETSMILJÖ VERKET

Ingen lag tar över någon annan

Arbetsgivaren måste i en konkret situation förena arbetstagarnas, elevernas, brukarnas, patienternas och klienternas intressen

Du som politiker i fullmäktige och nämnd är arbetsgivare

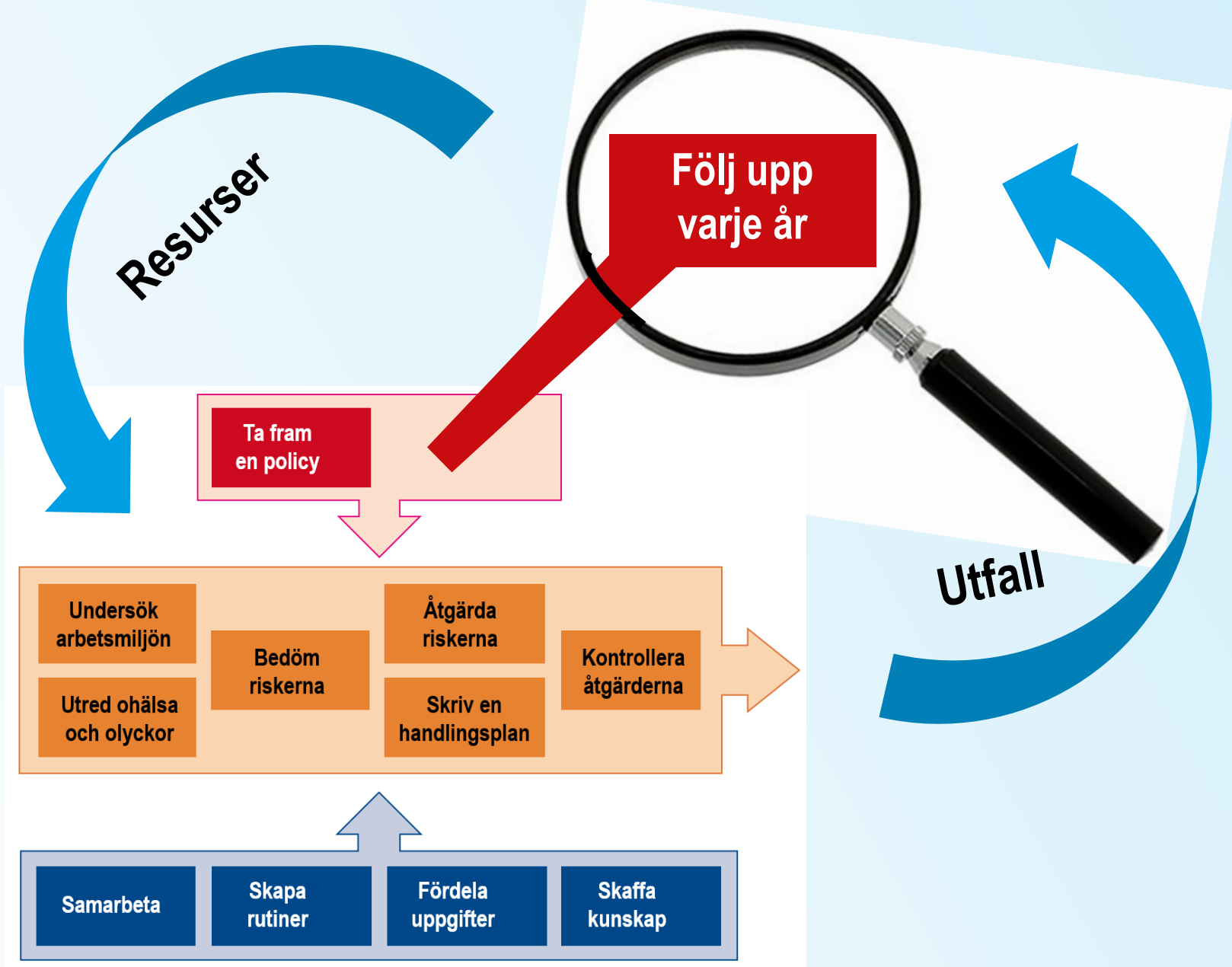
- Du är yttersta arbetsgivarrepresentanten för kommun och landsting/region
- Du ger förutsättningarna för arbetsmiljöarbetet
- Du ska se till att arbetsmiljölagen följs i verksamheten
- Du är byggherre vid ny och ombyggnationer

Hur får du reda på vad som behövs för bättre arbetsmiljö

- Undersökningar och riskbedömningar
- Händelserapportering: tillbud, olycksfall, ohälsa
- Riskbedömning av arbetsmiljön vid förändringar
- Åtgärder i handlingsplaner

ARBETSMILJÖ VERKET

Roller i det systematiska arbetsmiljöarbetet

- Politiker vad och när
- Tjänstemän hur och vem
- Respekt och tillit för varandras roller
- Fördelning av arbetsmiljöuppgifter: väldefinierat uppdrag - resurser - kunskaper - befogenheter

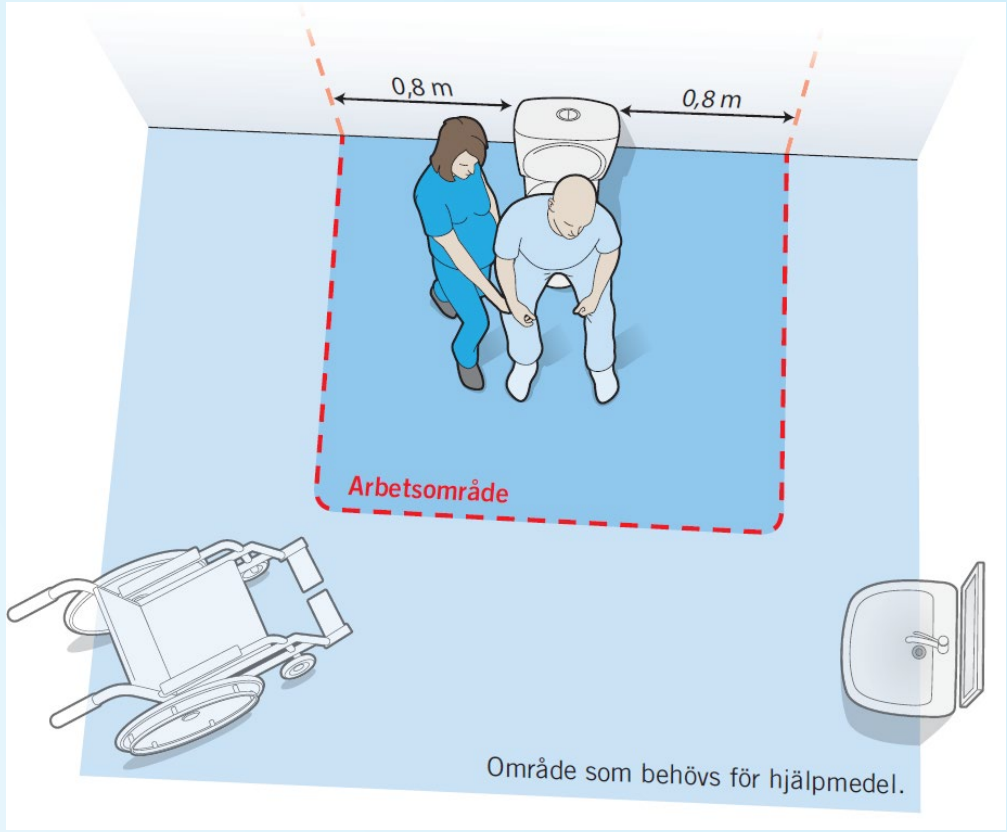
Arbetsmiljöproblem ska få sina lösningar

- Till exempel: Skola med dålig luft där arbetstagare och elever har huvudvärk och allergibesvär.
- Åtgärder för att få bort eller minska riskerna så snart det är praktiskt möjligt.
- Arbetsmiljölagen godtar inte att en arbetsgivare låter bli att vidta åtgärder på grund av dålig ekonomi

Arbetsmiljöverket inspekterar

- Besöker arbetsplatser och kontrollerar att arbetsgivaren följer arbetsmiljölagstiftningen
- Identifierar brister utifrån arbetsmiljölagstiftningen, föreskrifter och allmänna råd

Om brister inte åtgärdas

Föreläggande och förbud – exempel:

- Föreläggande att åtgärda bristande ventilation på en skola.
- Förbud att placera patientsängar på ett visst sätt.

Föreläggande och förbud kan förenas med vite.

Sanktionsavgifter eller böter

- Regler med sanktionsavgifter
- Bestämmelser belagda med böter

Arbetsmiljöbrott

- I 3 kap 10 § Brottsbalken definieras straffansvaret

- Arbetsplatsolycka eller allvarligt tillbud på grund av brister i verksamheten - åtalsanmälan

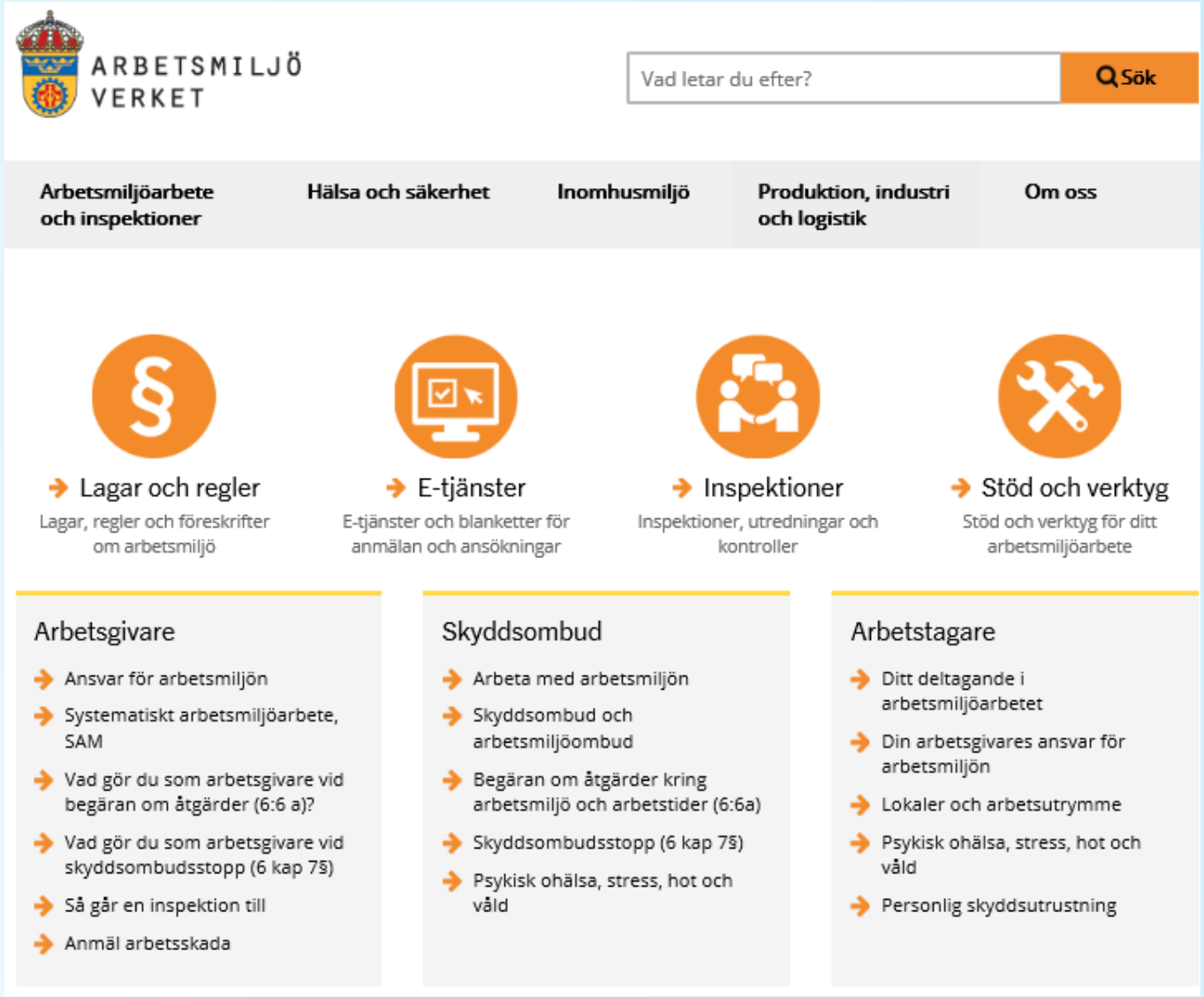

Hjälp och stöd från Sveriges Kommuner och Landsting, SKL

- Korta utbildningsfilmer
- Skriftligt material

- **Ni har alla möjligheter att skapa bra arbetsmiljö.**
- **Med kunskap, kompetens, resurser och vilja kan ni komma långt.**
- **Mer information finns på: av.se**

Så klarar du arbetsmiljöansvaret

FÖRTROENDEVALDAS ARBETSGIVARROLL
I KOMMUNER, LANDSTING OCH REGIONER

Sveriges Kommuner och Landsting

Så klarar du arbetsmiljöansvaret

FÖRTROENDEVALDAS ARBETSGIVARROLL
I KOMMUNER, LANDSTING OCH REGIONER

Upplysningar om innehållet:
Gunnar Sundqvist, gunnar.sundqvist@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2018
ISBN: 978-91-7585-705-3
Text: Gunnar Sundqvist
Foto: Hans Alm, Torbjörn Larsson, Rickard L.Eriksson,
Casper Hedberg, Christian Ferm, Maria Rosenlöf, SKL:s bildarkiv,
Maskot bildbyrå, Scandinav bildbyrå
Produktion: Advant
Tryck: Åtta.45, 2018

Förord

Den här skriften ger en översiktlig bild av arbetsmiljöansvaret i landets kommuner, landsting och regioner. Den vänder sig till dig som är förtroendevald inom denna sektor och syftar till att beskriva hur du kan arbeta för att säkerställa en god arbetsmiljö.

Med över en miljon medarbetare står kommuner, landsting och regioner för ungefär en fjärdedel av den svenska arbetsmarknaden. Att dessa medarbetare är engagerade, kunniga, ansvarstagande och motiverade är en förutsättning för att du som förtroendevald ska klara dina politiska uppdrag. För att lyckas i arbetsmiljöarbetet måste insatser göras utifrån såväl hälsofrämjande, förebyggande och efterhjälpande/rehabiliterande perspektiv. Genom att utveckla arbetsmiljön så utvecklas verksamheten, vilket gynnar både ekonomi och effektivitet.

Arbetsmiljöfrågorna är dessutom viktiga eftersom Sverige befinner sig i en demografisk utmaning med en alltmer omfattande arbetskraftsbrist som gäller flera viktiga yrkesgrupper inom kommuner, landsting och regioner. Något av det viktigaste för att klara denna utmaning är att erbjuda en god arbetsmiljö och möjligheter till utveckling, delaktighet och inflytande.

Denna skrift belyser den viktiga arbetsgivarrollen ur flera olika aspekter:

- Vilka lagar är det som styr landstingens, regionernas och kommunernas verksamhet?
- Vad är arbetsmiljöfrågor?
- Hur ska du rent praktiskt gå till väga med arbetsmiljöarbetet?
- Vilket ansvar har medarbetare, skyddsombud, chefer, arbetsledare och förtroendevalda?
- Aktuella rättsfall med kommentarer

Skriften är den fjärde upplagan i samma fråga. Den är framtagen av utredare Gunnar Sundqvist vid avdelningen för Arbetsgivarpolitik, Sveriges Kommuner och Landsting.

Stockholm i december 2018

Agneta Jöhnk
Avdelningen för arbetsgivarpolitik

Sveriges Kommuner och Landsting

Innehåll

6 Kapitel 1. Förtroendevald och arbetsgivarrollen

9 Kapitel 2. Arbetsmiljölagen och andra lagar

14 Kapitel 3. Roller och uppgifter i arbetsmiljön

18 Kapitel 4. Fördelning av arbetsmiljöuppgifter

22 Kapitel 5. Verktyg på vägen

25 Kapitel 6. När arbetsmiljön brister – Arbetsmiljöverkets roll

30 Kapitel 7. Den organisatorisk och sociala arbetsmiljön

32 Kapitel 8. Straffrättsligt ansvar

38 Lathund om förtroendevaldas arbetsmiljöansvar

39 Frågor

40 Lästips

KAPITEL 1

Förtroendevald och arbetsgivarrollen

Vart fjärde år väljer svenska folket 41 000 förtroendevalda i kommuner, regioner och landsting till sammanlagt 68 000 olika politiska uppdrag. En viktig del av detta uppdrag är att vara arbetsgivare. Uppdraget innebär, förutom en rad skyldigheter och möjligheter, även ett tydligt mandat att styra verksamhetens utveckling. Verksamheterna kan styras genom att fastställa mål, inriktning, omfattning och kvalitet. Lönepolitiken, attraktiva anställningsvillkor och arbetsförhållanden, det vill säga en hälsofrämjande arbetsmiljö, jämställdhet, och mångfald är också viktiga komponenter.

Att vara arbetsgivare inom kommun, landsting eller region innebär stora möjligheter att utveckla verksamheter. Medarbetarna är en viktig resurs och en förutsättning för att samhällets välfärdstjänster ska hålla en hög kvalitet. Nyckeln till en positiv utveckling ligger i att du är aktiv och tydlig i din arbetsgivarroll.

”Som arbetsgivare är ett av dina mest centrala ansvarsområden att se till att din organisation har en god arbetsmiljö.”

Som arbetsgivare är ett av dina mest centrala ansvarsområden att se till att din organisation har en god arbetsmiljö. Inte minst viktigt för arbetsmiljön är att chef- och ledarskapet håller hög kvalitet. En förutsättning är att chefer och arbetsledare har rätt förutsättningar för att utöva sitt ledarskap. För att en kommun, region eller ett landsting ska fungera effektivt, krävs med andra ord en arbetsgivarpolitik som tar ett helhetsansvar för såväl verksamheten och medarbetarna som organisationen i stort.

Lagen och arbetsgivarrollen

Kommunallagen slår fast att nämnderna ska driva verksamheten på ett tillfredsställande sätt och i samråd med dem som nyttjar deras tjänster. Som kommunens, landstingets eller regionens högsta organ är det fullmäktige som ansvarar för att nämnderna får de resurser som behövs och ett tydligt uppdrag för att de ska kunna bedriva verksamheterna enligt lagen och fullmäktiges målsättning.

Otydligheter faller tillbaka på fullmäktige. Fullmäktige har inte rätt att ingripa i enskilda ärenden som rör den löpande verksamheten.

Nämnderna har ansvar för förvaltningen och den löpande verksamheten, och ska verkställa fullmäktiges beslut. I praktiken är det medarbetarna som sköter det operativa arbetet, medan de förtroendevalda i varje nämnd enligt kommunallagen har det yttersta ansvaret för nämndens verksamhet – vilket även inkluderar arbetsmiljön.

Varje nämnd har, inom de budgetramar fullmäktige har beslutat, ett ansvar för att ha den personal och tillhandahålla de resurser som behövs för att verksamheten ska fungera. Skulle resurserna i en nämnd inte motsvara de behov som lagen eller fullmäktige kräver, är det nämndens uppgift att reda ut frågan med fullmäktige för att klara verksamhetens behov. Det slutliga ansvaret för en nämnds verksamhet – och därmed också dess medarbetare – är kollektivt för alla ledamöter i nämnden.

Stora möjligheter till anpassning

Kommuner har stora möjligheter att organisera sina verksamheter utifrån lokala och regionala förutsättningar. För en del kommuner innebär det att minska antalet nämnder, för att istället lägga huvudansvaret för verksamheten, och därigenom arbetsmiljöfrågorna, på kommunstyrelsen och dess olika utskott. I andra kommuner har kommunstyrelsen fått ansvaret för den övergripande personalpolitiken och arbetsmiljöfrågorna. Nämnderna har ett verksamhetsansvar och ska se till att arbetsmiljölagen följs. Ur arbetsmiljösynvinkel är det viktigt att alla berörda har klart för sig vilken roll de har i det systematiska arbetsmiljöarbetet, så att ingen uppgift ”faller mellan stolarna”. Oavsett vilken modell man väljer, är det alltid fullmäktige som bestämmer hur många, och vilka, nämnder som ska finnas, och vad som är nämndernas uppgifter och inbördes förhållande. I 6 kapitlet kommunallagen anges kommunstyrelsens och nämndernas uppgifter och ansvar.

Det är väsentligt att du som förtroendevald är medveten om ditt uppdrag och ditt ansvar som arbetsgivare, eftersom både verksamhetens kvalitet och medarbetarnas prestationsförmåga är så beroende av den. I det avseendet är din parallella roll som företrädare även för medborgarna och partiet mer självklar – även om det ibland kan uppstå konflikter dem emellan.

”Ur arbetsmiljösynvinkel är det viktigt att alla berörda har klart för sig vilken roll de har i det systematiska arbetsmiljöarbetet, så att ingen uppgift faller mellan stolarna’.”

KAPITEL 2

Arbetsmiljölagen och andra lagar

Arbetsmiljölagen är en skyddslagstiftning som gäller för både privat och offentlig verksamhet. Att arbetsgivaren har huvudansvaret för arbetsmiljön på en arbetsplats, utesluter inte att även medarbetaren har ansvar för att bidra till goda arbetslivsvillkor. Arbetsmiljölagen och Arbetsmiljöverkets föreskrifter gäller även i huvudsak för elever samt, i vissa fall, för deltagare i arbetsmarknadspolitiska program och för deltagare i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som anvisats av socialnämnd.

Utöver kommunallagen finns andra lagar som påverkar kommunernas, landstingens och regionernas verksamhet. Dessa är exempelvis lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), hälso- och sjukvårdslagen (HSL), skollagen, socialtjänstlagen (SoL), lagen om skydd mot olyckor, lagen om medbestämmande i arbetslivet (MBL) samt arbetsmiljölagen (AML). Dessa lagar är likställda varandra och ingen tar över någon annan.

Förhållandet till brukare och patienter regleras däremot i annan lagstiftning (bland annat de ovan nämnda). Varje verksamhet måste normalt anpassas till de lagar som gäller för just den verksamheten. Medarbetarna kan dessutom i sin yrkesroll beröras av ytterligare lagar, exempelvis lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdsområdet.

FIGUR 1. Arbetsgivarens regelträd

Bilden är en illustration över arbetsmiljöreglerna. Arbetsmiljölagen är trädets rot och fundament. Arbetsmiljölagen är en ramlag, vilket innebär att den ger breda anvisningar om hur arbetsmiljön ska vara. Lagen riktar sig till arbetsgivaren. Stammen utgörs av föreskrifterna om det systematiska arbetsmiljöarbetet (AFS 2001:1). Bladverket illustrerar ett sjuttiotal olika sakföreskrifter som handlar om allt från kemikaliehantering till hot och våld.

Arbetsmiljöreglerna bygger på en regelhierarki med bestämmelser på flera nivåer. Viktigast i denna hierarki är Arbetsmiljölagen (AML) som riksdagen beslutar om. På en lägre nivå finns föreskrifter som utfärdas av Arbetsmiljöverket (AFS). Myndigheten kan även utfärda allmänna råd eller vägledningsdokument som inte är bindande.

FIGUR 2. Bilden illustrerar exempel på några olika lagar som styr verksamheterna i kommuner och landsting och som i vissa fall kan komma i konflikt med varandra

Tre rättsliga avgöranden som speglar intresseavvägningen mellan arbetsmiljölagen och angränsande lagstiftningar:

RÄTTSFALL 1: Tobaksrökning gruppboende

Det första målet rör ett gruppboende för personer med funktionsnedsättning, som fått sina boendeinsatser beviljade enligt SoL eller LSS. Varje person hade sin egen lägenhet och samtliga hade ett mycket stort omvårdnadsbehov. De flesta var rökare. Kommunen hade vidtagit åtgärder för att minimera medarbetarnas exponering för tobaksröken, bland annat genom att uppföra ett rökutrymme och att uppmana personerna att inte röka i lägenheterna i samband med vårdbesök. Medarbetare som inte ville vistas i en rökig arbetsmiljö hade dessutom erbjudits omplacering till likvärdigt arbete. Domstolen kom fram till att ytterligare krav mot kommunen på åtgärder i arbetsmiljön var orimliga i förhållande till de resultat som kunde uppnås. Arbetsmiljöaspekterna fick därmed stå tillbaka för de boendes behov av stöd och hjälp (Kammarrätten i Jönköping, mål nr 360-09, den 14 januari 2010. Se SKL cirkulär 10:21).

RÄTTSFALL 2: Omsorgsnämnden

Det andra exemplet rör ett mål där Omsorgsnämnden i en kommun beslöt sig för att avbryta pågående hemtjänstinsatser för en enskild person. Samtidigt avslogs personens egen ansökan om bistånd. Beslutet motiverades med att vårdinsatserna, under rådande omständigheter, innebar en fara för medarbetarnas hälsa eftersom den aktuella personen inte ville använda de hjälpmedel som behövdes, fysiskt motsatte sig den hjälp som lämnades och utsatte medarbetarna för obehagliga situationer. Arbetsmiljöproblemen hade funnits i många år och man hade vid flera tillfällen träffats utan att nå en överenskommelse. Personen erbjöds då andra biståndsinsatser, bland annat korttidsboende (kommunalt eller privat), särskilt boende eller bistånd i form av tillsyn, matdistribution, måltidshjälp och trygghetslarm. Domstolen noterade att personen inte hade någon ovillkorlig rätt att erhålla viss bestämd insats. Eftersom personens behov kunde tillgodoses genom de alternativa insatserna, kunde arbetsmiljöintresset tillåtas att väga över. Omsorgsnämnden bedömdes ha fog för sitt beslut (Kammarrätten i Jönköping, mål nr 1259-10, den 12 november 2010. Se SKL cirkulär 11:33).

Kommentar: Domarna speglar den gråzon som verksamhetsansvariga ofta hamnar i när regler och krav från olika tillsynsmyndigheter ska följas. Kraven är specificerade utifrån myndighetens tillsynsområde men tar inte alltid hänsyn till helheten, vilket kan medföra praktiska problem i tillämpningen av dem.

RÄTTSFALL 3: Vårdnadshavare arbetsmiljöproblem i skolan

Det sista fallet rör skolhuvudmannens ansvar att se till att skolpersonal och elever har en god arbetsmiljö. Bakgrunden var ett beslut av Försäkringskassan som beviljat en elev personlig assistans för tiden i skolan. Elevens vårdnadshavare har av assistansanordnaren anställts som personliga assistenter. Skolnämnden i kommunen har beslutat att den personliga assistansen i skolan inte fick utföras av någon av vårdnadshavarna, eftersom vårdnadshavarna varit kritiska och tillrättavisande mot lärarna i undervisningssituationer och framfört hotfulla uttalanden mot skolans personal och ledning. Högsta Förvaltningsdomstolen (mål nr 2486-11, den 7 november 2012), bedömde att kommunen av hänsyn till arbetsmiljön i skolan hade rätt att neka vårdnadshavarna möjlighet att fungera som personliga assistenter till eleven i skolan, eftersom de genom sin närvaro har visat sig ha en alltför negativ påverkan på arbetsmiljön.

Kommentar: Kommunens beslut innebar inte att elevens rätt till insatsen personlig assistans i skolan som sådan förvägrades, bara en begränsning av elevens möjligheter att fritt välja personliga assistenter.

”Att arbetsgivaren har huvudansvaret för arbetsmiljön på en arbetsplats, utesluter inte att även medarbetaren har ansvar för att bidra till goda arbetslivsvillkor.”

Begreppet arbetsmiljö

Arbetsmiljön omfattar bland annat följande faktorer:

- Buller
- Luftkvalitet
- Ergonomi
- Kemiska och biologiska hälsorisker
- Maskinskydd
- Skydd mot fall och ras
- Balans mellan krav och resurser
- Arbetsbelastning
- Arbetstider
- Ledarskap
- Organisatorisk och social arbetsmiljö
- Personlig och yrkesmässig utveckling
- Variation i arbete och möjlighet till återhämtning
- Möjlighet att påverka sin egen arbetssituation
- Arbetsanpassning och rehabilitering
- Stick- och skärskador
- Hot och våld
- Kränkande särbehandling
- Rökfri arbetstid

Verksamheten i kommuner, landsting och regioner innefattar alla dessa arbetsmiljöfaktorer.

KAPITEL 3

Roller och uppgifter i arbetsmiljön

Huvudansvaret för arbetsmiljön ligger hos dig som arbetsgivare. Samtidigt är alla medarbetare på arbetsplatsen sin egen arbetsmiljö, vilket ställer krav på medverkan, dialog och samarbete. Du bör därför se till att verksamheten på ett systematiskt sätt planeras, styrs och kontrolleras så att arbetsmiljön blir tillfredsställande för alla på arbetsplatsen. Utgångspunkten i denna process är det systematiska arbetsmiljöarbetet (utfärdad av Arbetsmiljöverket, AFS 2001:1, även kallat SAM) som enligt lag ska bedrivas i samverkan med medarbetare och skyddsombud. Arbetet ska omfatta alla fysiska, psykologiska och sociala förhållanden med betydelse för arbetsmiljön.

De grundläggande kraven på en arbetsgivare är alltid desamma, oavsett om verksamheten bedrivs i privat eller offentlig regi. Däremot kan kraven självfallet variera beroende på verksamhetens art och olika branschers specifika förutsättningar. Generellt gäller dock att ditt arbetsmiljöansvar i egenskap av arbetsgivare är långtgående. Enligt arbetsmiljölagen är du och andra arbetsgivarrepresentanter bland annat ansvariga för att ”vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall[1]”.

Arbetsgivaren ska informera arbetstagaren om risker i arbetet och hur de undviks, samt se till att arbetstagaren har den utbildning som behövs. En annan viktig uppgift är att anpassa arbetsförhållandena till arbetstagarens särskilda förutsättningar för arbetet. När arbetet planläggs måste hänsyn tas till att människors förutsättningar att utföra arbetsuppgifter är olika.

Not. 1. Se AML kap. 3 § 2.

Arbetsmiljölagens omfattning

Arbetsmiljölagen gäller där ”arbetstagare utför arbete för arbetsgivares räkning”. I definitionen av arbetstagare ingår även personer som genomgår utbildning, vilket innebär att den som bedriver skolverksamhet också har ett arbetsmiljöansvar för sina elever (undantag finns). På samma sätt likställs deltagare i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som har anvisats av socialnämnd med arbetstagare – så länge de utför uppgifter som liknar ett förvärvsarbete. Även arbetsmarknadspolitiska program omfattas av lagen, vilket innebär att den som tar del av ett program ska likställas med arbetstagare och den som upplåter sin arbetsplats för programmet ska ses som arbetsgivare. Den som anlitar inhyrd arbetskraft ska följa föreskrifterna om systematiskt arbetsmiljöarbete och exempelvis undersöka arbetsförhållandena, bedöma risker, vidta åtgärder och ge instruktioner. På samma sätt är den som hyr ut arbetskraft skyldig att genomföra långsiktiga arbetsmiljöåtgärder, exempelvis i fråga om utbildning och rehabilitering och att alltid vara uppmärksam på den anställdes fysiska och psykiska belastning.

Vad gäller arbetsmiljölagens regler om rehabilitering (3 kap. 2 a §) är det viktigt att känna till rättsfall från arbetsdomstolen och den begränsning av arbetsgivarens rehabiliteringsansvar som blivit praxis, till exempel:

- Arbetskamrater får inte komma till skada (AD 1993:42)
- Arbetsgivaren behöver inte utvidga sin verksamhet genom nya verksamhetsgrenar eller omorganisation (AD 2006:83)
- Nya verksamhetsmoment behöver inte inrättas (AD 1993:42)

”Enligt arbetsmiljölagen är du och andra arbetsgivarrepresentanter ansvariga för att ’vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall’”.

Skyddsombudets roll

Skyddsombudet är medarbetarnas företrädare i arbetsmiljöfrågor på arbetsplatsen. Skyddsombudets uppgift är att vaka över arbetsförhållandena och kontrollera att arbetsgivaren uppfyller kraven på systematiskt arbetsmiljöarbete. Ombudet ska också delta vid planeringen av nya eller ändrade arbetslokaler eller arbetsmetoder och medverka vid de riskbedömningar som ska göras, till exempel i samband med användningen av skadliga ämnen eller vid planering av förändring av verksamheten. Skyddsombudets uppgift omfattar alla medarbetare inom dennes skyddsområde, även de som har en annan (eller helt saknar) facklig tillhörighet. Ombudet utses av en lokal arbetstagarorganisation som normalt är bunden av kollektivavtal i förhållande till arbetsgivaren.

Om det inte finns en facklig organisation, kan arbetstagarna själva välja skyddsombud. Valet ska skriftligen anmälas till arbetsgivaren.

Ett skyddsombud kan enligt arbetsmiljölagen, kapitel 6 § 6 a, begära att arbetsgivaren vidtar åtgärder eller begära en undersökning för att säkerställa en tillfredsställande arbetsmiljö inom det egna skyddsområdet. Arbetsgivaren ska då genast lämna en skriftlig bekräftelse på att arbetsgivaren mottagit begäran och därefter – utan dröjsmål – lämna besked i frågan. Gör inte arbetsgivaren det, kan skyddsombudet kräva att Arbetsmiljöverket meddelar ett föreläggande eller förbud. Detta krav avser givetvis enbart arbetsmiljön, inte frågor som hänger ihop med exempelvis löner eller andra anställningsvillkor.

Skyddsombudet har rätt att få den utbildning i arbetsmiljöfrågor och den ledighet med bibehållna anställningsförmåner som fordras för uppdraget. Hon eller han har också rätt att få del av de handlingar och upplysningar som behövs för uppdraget. Både arbetsgivare och arbetstagare kan bli skadeståndsskyldiga om man hindrar skyddsombudet att fullgöra sina uppgifter. Värt att komma ihåg är att arbetsgivaren inte behöver vara överens med skyddsombudet innan beslut fattas eller åtgärder vidtas – även om enighet naturligtvis är önskvärd.

”Skyddsombudets uppgift är att vaka över arbetsförhållandena och att kontrollera att arbetsgivaren uppfyller kraven på systematiskt arbetsmiljöarbete.”

Medarbetarens ansvar

Även den enskilde medarbetaren är skyldig att medverka i arbetsmiljöarbetet, bland annat genom att följa givna föreskrifter och använda aktuella skyddsanordningar. Medarbetarna har ofta en god uppfattning om riskerna med det egna arbetet och arbetsförhållandena i övrigt. Det är därför bra om de kan delta i arbetsmiljöarbetet med förslag och synpunkter. Detta är särskilt viktigt i samband med riskbedömningar av arbetsmiljön. Att inte rätta sig efter skyddsföreskrifter kan äventyra såväl medarbetarens som arbetskamraternas säkerhet. För att få genomslag på genomförda insatser krävs återkommande information och samverkan med medarbetarna. Om en medarbetare bryter mot gällande regler eller rutiner, kan det bli aktuellt med arbetsrättsliga åtgärder. Det kan röra sig om exempelvis muntlig tillsägelse, skriftlig varning eller förflyttning/omplacering. Ytterst kan det även bli fråga om att medarbetaren sägs upp (i regel ”av personliga skäl”). Det är därför viktigt att arbetsgivaren dokumenterar alla händelser som inträffar eller åtgärder som vidtas.

”Medarbetarna har ofta en bra uppfattning om riskerna med det egna arbetet och arbetsförhållandena i övrigt. Det är därför bra om de kan delta i arbetsmiljöarbetet med förslag och synpunkter.”

Rollen som skyddsombud

På https://webbutik.skl.se/sv/artiklar/chefens-arbetsmiljoansvar.html finns skyddsombudsrollen beskriven mer i detalj. Där beskrivs bland annat i vilka situationer som arbetsgivaren måste samverka med skyddsombudet, och vad som gäller om arbetsgivaren och skyddsombudet inte är överens.

KAPITEL 4

Fördelning av arbetsmiljöuppgifter

Rollfördelningen kring arbetsmiljön är densamma som för andra arbetsområden i kommunen eller landstinget: de förtroendevalda i varje nämnd med verksamhetsansvar ska se till att det finns förutsättningar för att de aktuella lagarna följs. Det praktiska arbetsmiljöarbetet sköts sedan av chefer och medarbetare i det dagliga arbetet och i den löpande utvecklingen av verksamheten. I det här sammanhanget är det viktigt att du som förtroendevald ser till att chefer och arbetsledare får ett väldefinierat och rimligt uppdrag, med alla de resurser, kunskaper och befogenheter som krävs för att driva verksamheten med en bra arbetsmiljö. Med befogenheter avses rätt att fatta beslut och att vidta åtgärder. Med resurser avses ekonomiska medel, tillgång till kompetenta medarbetare, utrustning, lokaler, tid och kunskaper.

Huvudprincipen – att högsta ledningen har det yttersta arbetsmiljöansvaret – gäller så länge inte ett särskilt arbetsmiljöuppdrag har tilldelats någon annan person eller funktion på ett klart och tydligt sätt. Även i sådana fall har dock den högsta ledningen alltid kvar det yttersta ansvaret för att försäkra att verksamheten håller en god arbetsmiljö. Om så inte är fallet – ingrip!

Skriftlig fördelning viktig

I kommuner och landsting är det obligatoriskt att det finns en skriftlig fördelning av arbetsmiljöuppgifter. Denna överenskommelse bör vara undertecknad av båda parter – både av den som fördelar uppgiften och av den som åtar sig densamma. Saknar mottagaren tillräckliga befogenheter eller medel för sitt uppdrag, ska denne vända sig till uppdragsgivaren för att få utökade resurser. Om så inte sker, bör uppdragstagaren i stället frånsäga sig – i dagligt tal returnera – sin uppgift.

”I kommuner, regioner och landsting är det obligatoriskt att det finns en skriftlig fördelning av arbetsmiljöuppgifter.”

Det innebär inte att man säger upp sin anställning eller chefsuppgift, och ansvaret för övriga arbetsmiljöuppgifter kvarstår som vanligt. Saknas en tydlig, skriftlig fördelning, ligger det faktiska arbetsmiljöansvaret normalt kvar på den högre beslutsnivån i organisationen (detta gäller dock inte om uppgiften ingår som en del av en större arbetsuppgift eller hör till en viss yrkesroll, till exempel chefer med personalansvar eller lärare i förhållande till sina elever). Viktigt att komma ihåg är att nämnden alltid har det yttersta arbetsgivaransvaret för arbetsmiljön, och därför måste följa upp hur denna ser ut. Är arbetsmiljön otillfredsställande är det nämndens ansvar att vidta nödvändiga åtgärder.

Delegation enligt kommunallagen

Den delegering som enligt kommunallagen får ske av nämnds beslutanderätt till anställd i kommunen (6 kap 33 § KL) och förvaltningschefs rätt att vidaredelegera beslutanderätten (6 kap 37 §) förväxlas ibland med fördelning av arbetsmiljöuppgifter som ska ske enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete, AFS 2001:1, § 6. Fördelningen kan med fördel skiljas bort från kommunens delegationsordning för att undvika missförstånd.

Värt att tänka på vid uppgiftsfördelning:

- Fördela – men abdikera inte! Följ regelbundet upp hur arbetsmiljöarbetet utvecklas och ingrip om det inte fungerar som det var tänkt.
- Det är hur arbetsmiljöarbetet fungerar i praktiken som är det viktiga. Stäm av att riskbedömning har gjorts innan beslut om verksamhetsförändringar fattas i nämnd och styrelse.

Var noga med:

- Att uppgifterna är fördelade på tillräckligt många medarbetare.
- Att de som får uppgifterna har en självständig ställning och en egen rimlig arbetssituation.
- Att de som får uppgifterna har tillräckliga befogenheter och resurser.
- Att fördelningen görs skriftligt och undertecknas av både den som fördelar och den som tar emot uppgiften.
- Att den som gör fördelningen följer upp hur den har fungerat och ingriper om något behöver förbättras.
- Att de som får uppgifterna har tillräckliga kunskaper om: a) regler som har betydelse för arbetsmiljön; b) fysiska, organisatoriska och sociala förhållanden som innebär risker för ohälsa och olycksfall; c) åtgärder för att förebygga ohälsa och olycksfall samt d) arbetsförhållanden som främjar en tillfredsställande arbetsmiljö.

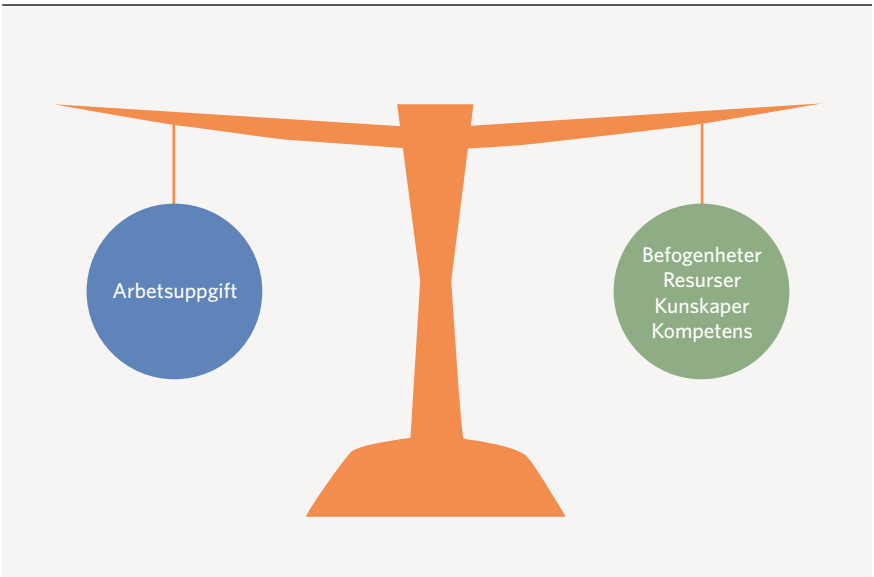

”Det är viktigt att du som förtroendevald ser till att chefer och arbetsledare får ett väldefinierat uppdrag, med alla de resurser, kunskaper och befogenheter som krävs för att driva verksamheten med en bra arbetsmiljö.”

Minneslista vid uppgiftsfördelning:

- Bestäm vilka uppgifter i arbetsmiljöarbetet som behöver fördelas.
- Utgå från organisationen.
- Det är bra om arbetsmiljöansvaret följer verksamhetsansvaret så att inget faller mellan stolarna.
- Lägg uppgifterna på chefer med personalansvar eller på arbetsledare.
- Även enskilda medarbetare med speciella uppgifter, till exempel lärare, bör omfattas av fördelningen.
- Se till att inga uppgifter glöms bort.
- Hur ska uppgiftsfördelningen utanför fasta arbetsställen och arbetstider hanteras?
- Lägg uppgifter på en bestämd person eller funktion, inte på en hel grupp.
- Bestäm vad som ska gälla vid sjukdom, semester och annan frånvaro.
- Beskriv uppgifterna detaljerat och konkret.
- Ge befogenheter, resurser och kunskaper för uppgifterna.
- Ange om det finns rätt till vidarefördelning.
- Komplettera med muntlig information.
- Informera berörd personal.
- Genomför en årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet.

FIGUR 3. Att tänka på vid uppgiftfördelning

KAPITEL 5

Verktyg på vägen

Samverkansavtalet

Samverkansavtalet har slutits mellan SKL, Sobona och centrala fackliga organisationer inom den kommunala sektorn. Samverkan bygger på att alla kan och vill bidra till att utveckla verksamheten och hitta lösningar på problem. Avtalet belyser syftet med samverkan – vikten av medarbetarnas delaktighet och engagemang. I Samverkansavtalet görs en tydligare koppling mellan samverkan, arbetsmiljö- och verksamhetsfrågor. Arbetsmiljöfrågorna hanteras som en del i samverkanssystemet. AML kräver att arbetsgivaren ska förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet, ofta i samverkan med arbetstagare. Genom att hantera arbetsmiljöfrågor på arbetsplatsträffar, i samverkansgrupp och på skyddskommitté uppfylls dels kraven i AML och dels utvecklas det lokala arbetsmiljöarbetet.

”Enligt Samverkansavtalet ska arbetsgivare, fackliga organisationer, skyddsombud och medarbetare tillsammans arbeta för en väl fungerande verksamhet med en bra arbetsmiljö.”

Arbetsmiljöutbildning

Det är angeläget att chefer, medarbetare och skyddsombud får en relevant utbildning i arbetsmiljöfrågor och hur risker och brister kan undanröjas. God kompetens är grunden för ett bra arbetsmiljöarbete.

De centrala parterna har i Suntarbetslivs regi tagit fram en arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud. I utbildningen finns en pedagogisk blandning av filmer, poddradio etc, Här finns även underlag för gemensamma samtal som bidrar till ett lärande om arbetsmiljöfrågor. Här rekommenderas att chefer och skyddsombud går samma utbildning för att skapa en gemensam bas för ett aktivt systematiskt arbetsmiljöarbete i samverkan.

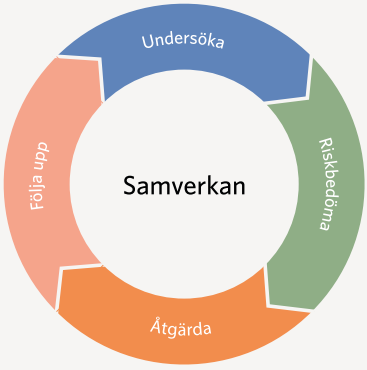
Länk till Suntarbetslivs hemsida om arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud.

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Ett annat värdefullt hjälpmedel i arbetet med att säkerställa en bra arbetsmiljö är föreskriften om systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1), i dagligt tal benämnd SAM. Föreskriften innebär att cheferna på en arbetsplats är skyldiga att i samverkan med medarbetare och skyddsombud:

- Ta fram en skriftlig arbetsmiljöpolicy om hur arbetsförhållandena ska vara.
- Ta fram skriftliga rutiner som beskriver hur arbetsmiljöarbetet ska gå till.
- Fördela arbetsmiljöuppgifterna med befogenheter och resurser till chefer och arbetsledare (ska dokumenteras skriftligt).
- Ge arbetstagarna kunskaper om arbetet och dess risker. Cheferna behöver särskilda kunskaper.
- Undersöka verksamheten och bedöma riskerna i arbetsmiljön regelbundet, bland annat vid planerade förändringar (ska dokumenteras skriftligt).
- Omedelbart undanröja risker och brister i arbetsmiljön och upprätta en skriftlig handlingsplan för åtgärder som inte kan vidtas omgående. Genomförda åtgärder ska kontrolleras.
- Utreda arbetsskador och allvarliga tillbud.
- Årligen följa upp hur det systematiska arbetsmiljöarbetet fungerar och ändra vid behov.
- Vid behov anlita företagshälsovården eller annan sakkunnig hjälp.

FIGUR 4. Figuren beskriver att det finns fyra uppgifter i SAM, som man hela tiden måste arbeta med, som i ett hjul: undersöka, riskbedöma, åtgärda och följa upp

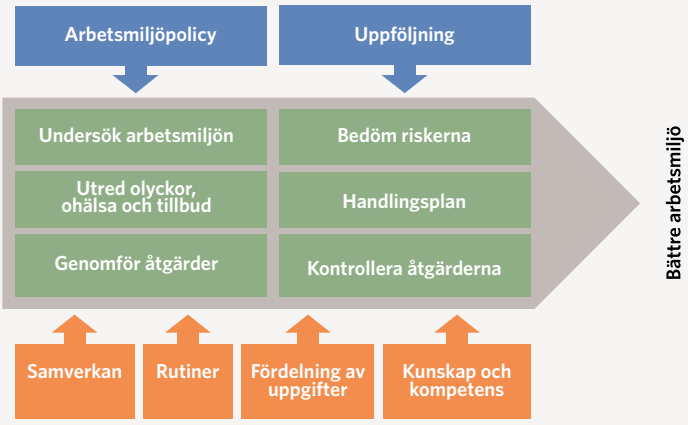

Mer om SAM

SAM är grundbulten för hur man ska arbeta förebyggande med arbetsmiljöfrågor.

Tips: Initiera eller stöd gärna utbildning för viktiga aktörer i arbetsmiljöarbetet, till exempel chefer och skyddsombud.

FIGUR 5. Bilden beskriver olika aktiviteter som ska ske inom ramen för SAM

KAPITEL 6

När arbetsmiljön brister – Arbetsmiljöverkets roll

Det bästa sättet att förebygga arbetsmiljörisker är att se till att chefer och arbetsledare bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete tillsammans med medarbetare och skyddsombud. När en verksamhet ändå brister i sin arbetsmiljö på ett sätt som kan leda till ohälsa eller olycksfall, kan Arbetsmiljöverket, AV, kräva att åtgärder vidtas. Kraven riktar sig då normalt mot arbetsgivaren – i detta fall mot den enskilda kommunen eller landstinget. Sådana beslut kan förenas med ett vite och kan överklagas till förvaltningsdomstol – förvaltningsrätt, kammarrätt och Högsta Förvaltningsdomstolen. (För överklagande till kammarrätt och Högsta Förvaltningsdomstolen krävs prövningstillstånd).

Inspektion – så går den till

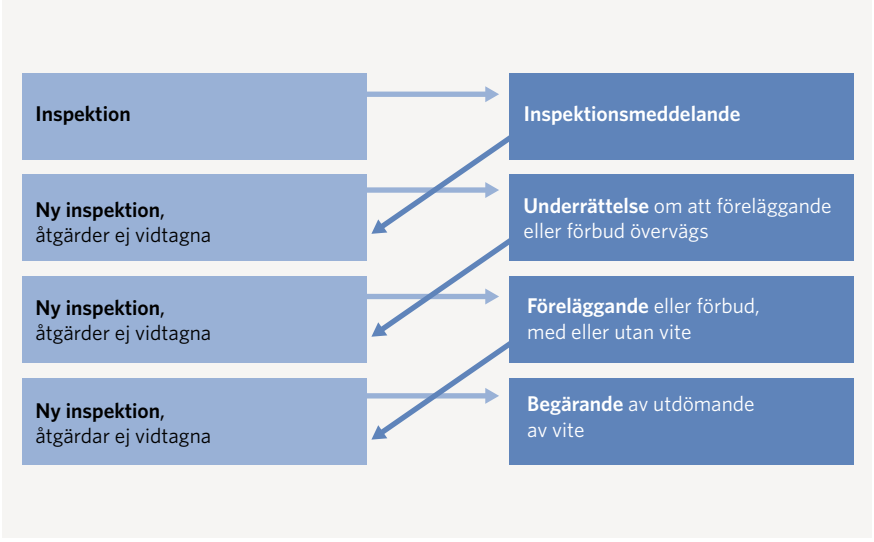
Arbetsmiljöverkets inspektion inleds ofta med en föranmälan. Verket brukar normalt ange syftet med inspektionen, till exempel om den gäller hela arbetsplatsen en specifik arbetsmiljöfråga eller om inspektionen är ett led i ett riksomfattande projekt. Vid inspektioner är det viktigt att du som arbetsgivare företräds av personer som kan beskriva verksamhetens inriktning och det interna arbetsmiljöarbetet. Dessa personer bör ha befogenhet att besluta om och genomföra nödvändiga ändringar i verksamheten. Det kan till exempel vara förvaltningschef, klinikchef, rektor eller verksamhetschef. Det är bra om personal från HR och fastighetsavdelningen medverkar när så behövs. Även du som förtroendevald bör vara med om inspektionen berör övergripande frågor i verksamheten. I vissa av Arbetsmiljöverkets nationella inspektionskampanjer i kommuner, landsting och regioner finns rutiner för återkoppling till förtroendevalda.

Det är arbetsgivarens ansvar att kalla det berörda skyddsombudet till inspektionen. Innan denna avslutas brukar AV:s företrädare, oftast en arbetsmiljöinspektör, sammanfatta sina iakttagelser och vilka krav på förändringar som kommer att ställas. Det finns alltid utrymme, såväl under som efter inspektionen, att enskilt framföra synpunkter eller begära förtydliganden.

Arbetsmiljöverket meddelar sedan i ett skriftligt inspektionsmeddelande där de formella kraven formuleras. Om inte åtgärder vidtas för att undanröja bristen eller risken, kan AV med stöd av arbetsmiljölagen meddela föreläggganden eller förbud mot arbetsgivaren.

Att AV ställer krav innebär inte automatiskt att verksamheten måste rätta sig efter dem. De kan både ifrågasättas och – när det gäller föreläggande och förbud – överklagas. I beslutet från AV står hur och inom vilken tid som överklagandet måste göras. Om överklagandet inte görs i rätt tid, blir kraven bindande för verksamheten. Det är alltid bra om nämnden eller styrelsen följer upp alla inspektionsmeddelanden och förelägganden/förbud från AV. AV:s krav i ett inspektionsmeddelande innebär oftast inte att alla åtgärder behöver vara genomförda innan svarstiden. Det räcker då att beslut är fattat och tidplan upprättad i samverkan med skyddsombud. Men kom ihåg: som arbetsgivare är du alltid ansvarig för arbetsmiljön – oavsett om AV har ställt krav eller inte.

FIGUR 6. Figuren beskriver ett ärendes gång efter en inspektion där Arbetsmiljöverket anser att kraven inte är tillräckligt åtgärdade

Mer om Arbetsmiljöverket

AV genomförde under år 2017 sammanlagt 2 022 besök i förvaltningsstyrda verksamheter i kommuner, landsting och regioner. Samma år skrev verket 914 inspektionsmeddelanden/inspektionsprotokoll och meddelade 107 förelägganden och förbud med vite.

SKL har tagit fram konkreta råd för att underlätta kontakterna med AV och ge råd om hur verkets krav kan hanteras. På AV hemsida finns ytterligare information.

”Att AV ställer krav innebär inte automatiskt att verksamheten måste rätta sig efter dem. De kan både ifrågasättas och – när det gäller föreläggande och förbud – överklagas.”

Två exempel på rättsfall som illustrerar hur AV fungerar i praktiken.

RÄTTSFALL 1 AV: Slöjdsal

Förvaltningsrätten i Stockholm avgjorde ett mål som gällde arbetsmiljön i slöjdsalen i en skola. AV hade förelagt kommunen att undanröja en del angivna brister i slöjdsalen. Föreläggandet, som hade knutits till ett vite på 89 000 kronor, gällde bland annat krav på riskbedömning, introduktion av eleverna och skyddsåtgärder för flera maskiner som användes. Då kommunen inte rättade sig efter föreläggandet, vände sig AV till Förvaltningsrätten och begärde att vitet skulle dömas ut. Kommunen invände då att man inte hade kunnat följa föreläggandet, eftersom skolan var på väg att omorganiseras och i samband med detta skulle få en helt ny slöjdsal.

När målet två år senare kom upp i domstolen hade de flesta av kraven i föreläggandet uppfyllts, bland annat genom att den nya slöjdsalen hade färdigställts. Trots detta beslöt domstolen att vitet skulle dömas ut. I motiveringen menade domstolen att AV:s föreläggande var "lagligt grundat" och tillräckligt preciserat för att kunna följas. Eftersom det inte hade överklagats, hade det också vunnit laga kraft. Att de flesta åtgärderna hade vidtagits efter utsatt tid var med andra ord inte skäl nog för att slippa vitet. Det hade inte heller funnits några faktiska eller rättsliga hinder för kommunen att följa föreläggandet (vitet jämkades dock ner till 20 000 kronor.) Förvaltningsrätten i Stockholm, mål nr 10663-10, den 17 augusti 2010).

Kommentar: En kommun eller ett landsting kan inte underlåta att följa ett föreläggande bara för att någon form av omorganisation är på gång. Regeln är att AV:s krav ska följas om de går att följa. Om ansvariga på en kommun sedan märker att man av tidsbrist eller av andra skäl inte kan vidta de åtgärder som beskrivits, bör man med stöd av 27 § förvaltningslagen ansöka hos AV att ompröva föreläggandet. Ansökan ska göras innan tidsfristen löpt ut.

RÄTTSFALL 2 AV: Arbetsbelastning på akuten

Förvaltningsrätten i Malmö upphävde ett föreläggande av AV mot Region Skåne att vidta åtgärder för att minska vad man ansåg var en ohälsosam arbetsbelastning för arbetstagarna på akutmottagningen SUS i Lund. Föreläggandet var belagt med ett vite på 4 miljoner kronor. I sin dom konstaterade domstolen att ett beslut om föreläggande måste uppfylla grundläggande rättssäkerhetskrav, bland annat genom att preciseras så tydligt att det inte finns några som helst tvivel om vilka åtgärder som behöver vidtas för att föreläggandet ska vara uppfyllt. AV:s sätt att i det aktuella föreläggandet använda uttryck som "märkbart" och "åtminstone" ansågs strida mot detta krav. AV tydliggjorde först i förvaltningsrätten vad man avsåg i beslutets kravpunkter.

Regionen ansågs därmed ha fått alltför stort utrymme att själv bestämma vilka metoder som skulle användas för att nå upp till kraven, vilket medförde att föreläggandet upphävdes (Förvaltningsrätten i Malmö, mål nr 2331-13, dom den 4 juni 2013).

Kommentar: Domen visar att du som arbetsgivare har rätt att få veta exakt vilka åtgärder som måste vidtas för att undgå att vitet döms ut. Oklarheter faller tillbaka på AV. Om din kommun, ditt landsting eller din region mottar ett oklart och otydligt föreläggande och förbud: överväg att överklaga – och se till att göra det i tid!

Kom ihåg

Som arbetsgivare är du alltid ansvarig för arbetsmiljön – oavsett om AV har ställt krav eller inte. Huvudinriktningen för arbetsmiljöarbetet ska vara att utveckla kommunens interna arbetsmiljö och verksamhet, inte att göra Arbetsmiljöverket eller facket tillfreds.

KAPITEL 7

Den organisatoriska och sociala arbetsmiljön

Dagens teknikutveckling har inneburit förbättringar beträffande många traditionella fysiska arbetsmiljöproblem. Denna utveckling har även möjliggjort för flera arbetstagare att arbeta oberoende av tid och plats vilket bland annat underlättat flexiblare arbetstider. Samtidigt kan teknikutvecklingen skapa arbetsmiljöproblem. Om gränsen mellan arbete och fritid blir alltmer flytande kan det medföra stressbelastning. I vissa välfärdsyrken finns det ingen exakt gräns för när man gjort ett fullgott arbete. Detta är tendenser som kan komma att bli ännu mer markanta i framtiden vilket gör att det krävs ett väl utbyggt systematiskt arbetsmiljöarbete med tydliga riktlinjer för när och hur medarbetarna ska vara tillgängliga i sitt arbete.

En konsekvens har varit att intresset för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön ökat. Föreskrifterna om organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4) reglerar kunskapskrav, mål, arbetsbelastning, arbetstid och kränkande särbehandling – i dagligt tal benämnd OSA. Genom den verksamhetsutveckling och de stödjande insatser som arbetet med föreskriften om den organisatoriska och sociala arbetsmiljön innebär kan kvaliteten för både brukare, patienter, elever och medarbetare förbättras.

Följande karakteriserar en god organisatorisk och social arbetsmiljö:

Mål	Arbetsgivaren ska ha mål för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Målen ska syfta till att främja hälsa och öka organisationens förmåga att motverka ohälsa.
Fördelning	Tydlig fördelning av arbetsuppgifter, resurser och befogenheter som är känd för medarbetarna.
Kunskap	Arbetsgivaren ska se till att chefer och arbetsledare har kunskaper om: 1. Hur man förebygger och hanterar ohälsosam arbetsbelastning. 2. Hur man förebygger och hanterar kränkande särbehandling.
Medverkan	Medarbetarna har möjlighet att påverka sina arbetsuppgifter och medverka i förändrings- och utvecklingsarbete som rör verksamheten.
Information	Medarbetarna får information som rör både den egna arbetssituationen och verksamheten i sin helhet.
Utveckling	Medarbetarna har anpassade arbetsuppgifter som ger utrymme för egen utveckling.
Gemenskap	Medarbetarna ingår i en arbetsgemenskap som ger trygghet och social samhörighet.
Tillit	Medarbetarna har tillit till ledningens förmåga att driva verksamheten effektivt.
Social arbetsmiljö	Den sociala arbetsmiljön handlar om möjligheter till psykisk hälsa och personlig utveckling. Den styrs av faktorer som arbetsorganisation, arbetets innehåll och upplägg, men också känslan av att befinna sig i ett sammanhang med ett meningsfullt arbete, eget ansvar, inflytande och kontroll över den egna arbetssituationen.
Organisatorisk arbetsmiljö	Den organisatoriska arbetsmiljön handlar om villkor och förutsättningar för arbetet som inkluderar: 1. ledning och styrning, 2. kommunikation, 3. delaktighet, handlingsutrymme, 4. fördelning av arbetsuppgifter och 5. krav, resurser och ansvar.
Resurser för arbetet	Det i arbetet som bidrar till att: 1. uppnå mål för arbetet, eller 2. hantera krav i arbetet. Resurser kan vara: arbetsmetoder och arbetsredskap, kompetens och bemanning, rimliga och tydliga mål, återkoppling på arbetsinsats, möjligheter till kontroll i arbetet, socialt stöd från chefer och kollegor och möjligheter till återhämtning.
Kränkande särbehandling	Handlingar som riktas mot en eller flera arbetstagare på ett kränkande sätt och som kan leda till ohälsa eller att dessa ställs utanför arbetsplatsens gemenskap.
Ohälsosam arbetsbelastning	När kraven i arbetet mer än tillfälligt överskrider resurserna. Denna obalans blir ohälsosam om den är långvarig och möjligheterna till återhämtning är otillräckliga.

KAPITEL 8

Straffrättsligt ansvar

När polis och åklagare utreder om någon ska ställas till svars för arbetsmiljöbrott eller brott mot arbetsmiljölagen, granskas arbetsgivarens aktiva arbetsmiljöarbete. Om någon har brustit i sitt ansvar att utföra skyddsåtgärder och det finns ett tydligt samband mellan försummelsen och en inträffad arbetsplatsolycka, kan denne komma att dömas för arbetsmiljöbrott. Ofta handlar försummelser om att reglerna i AML, arbetsmiljöförordningen (AMF) eller Arbetsmiljöverkets författningssamling (AFS) inte har följts.

Prövningen sker utifrån brottsbalkens bestämmelse om arbetsmiljöbrott (3 kap 10 § Brottsbalken). Själva prövningen fokuserar särskilt på riskbedömningen, om den har gjorts, om åtgärder har vidtagits för att undanröja brister, om verksamheten kontrollerats ur arbetsmiljösynpunkt, om medarbetarna haft kännedom om arbetets risker och brister samt fördelningen av arbetsmiljöuppgifter. Försummelser avseende det sistnämnda kan leda till att den som brustit i fördelningen av den aktuella arbetsmiljöuppgiften ställs till straffrättsligt ansvar.

Detta gäller även förtroendevalda i nämnder eller styrelser. Åtal kan väckas mot flera befattningshavare för samma arbetsplatsolycka, var och en efter sin egen försummelse och sitt ansvar. Avgörandet sker utifrån vem som har beslutsmakten i det enskilda fallet och som inte vidtagit de åtgärder som varit rimliga.

”Om någon har brustit i sitt ansvar att utföra skyddsåtgärder, kan denne komma att dömas för arbetsmiljöbrott.”

TABELL 1. Tabellen illustrerar skillnaden mellan arbetsmiljöansvar och straffansvar. En skillnad är att arbetsmiljöansvaret gäller det förebyggande arbetsmiljöarbetet och tar sikte på situationen innan någon olycka inträffat i arbetet.

Arbetsmiljöansvaret AML	**Straffansvaret AML och BrB**
Förebyggande syfte	Sanktionerande syfte
Kan ligga på fysiska eller juridiska personer	Kan bara ligga på fysiska personer/Företagsbot
Kan inte flyttas	Kan hamna på olika personer
Arbetsgivaren fördelar uppgifter	Domstolen beslutar om straff
Uppgiftsfördelningen görs i förväg	Straff bestäms i efterhand
Fördelningen förutsätter befogenheter, resurser, kunskaper och tydlighet	Straff förutsätter uppsåt eller oaktsamhet, befogenheter, resurser, kunskaper och tydlighet
Är lätt att konstatera	Är ofta komplicerat att reda ut

Exempel på rättsfall som förtydligar straffansvaret vid arbetsmiljöbrott.

RÄTTSFALL ARBETSMILJÖBROTT: Ordförande i KS

I ett uppmärksammat fall dömdes ordföranden i kommunstyrelsen och förvaltningschefen i en kommun för arbetsmiljöbrott i samband med en olycka under ett rivningsarbete som utfördes av anställda i kommunen. Domstolen ansåg att arbetsgivaren brustit i tillsyn och kontroll över arbetsmiljön på arbetsplatsen, bland annat genom att underlåta att upprätta en arbetsmiljöplan och att inte se till att rivningsarbetet hade den ledning och övervakning som krävdes för en säker arbetsmiljö. Arbetstagarna hade inte heller tillräckliga kunskaper om riskerna med rivningsarbetet och hur dessa kunde förhindras. Domstolen fann därför att det förelåg ett orsakssamband mellan bristerna i arbetsmiljön och det dödsfall som olyckan krävde. Domstolen konstaterade att kommunen har arbetsgivaransvaret och därför alltid måste klargöra vilket styrorgan (en viss nämnd eller styrelse) som ytterst företräder arbetsgivaren. Detta styrorgan kan sedan delegera arbetsmiljöuppgifter till chefer som tar på sig arbetsgivarrollen i det dagliga arbetet. Domstolen konstaterade också att kommunen, i egenskap av fastighetsägare, var byggherre och därför var skyldig att upprätta arbetsmiljöplan. Enligt kommunens personalpolicy var det förvaltningschefen som ytterst företrädde arbetsgivaren och därför borde ha sett till att arbetsmiljöplanen upprättades innan rivningsarbetet påbörjades. I kommunen pågick en omorganisation, vilken domstolen menade hade satt arbetsmiljöansvaret ur spel. Enligt domstolen påverkade denna omständighet dock inte arbetsgivarens grundläggande arbetsmiljöansvar. Kommunstyrelsen ska enligt 6 kap 1 § KL leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter. I reglementet för kommunstyrelsen angavs att denna svarar för samordningen av kommunens arbetsmiljöarbete. Domstolen ansåg att kommunstyrelsen hade det yttersta ansvaret för att kommunens verksamhet bedrevs på ett lagenligt sätt och att tillse att rollfördelningen beträffande arbetsgivarens arbetsmiljöansvar blev klarlagd. Kommunstyrelsens ordförande borde ha säkerställt en tydlig rollfördelning för detta ansvar, och därigenom också sett till att arbetsmiljöarbetet inom kommunen bedrevs på ett lagenligt sätt. Genom sin underlåtenhet att vidta sådana åtgärder ansågs ordföranden därmed ha bidragit till de brister i arbetsmiljön som orsakade olyckan. Ordföranden och förvaltningschefen dömdes till 50 dagsböter vardera (Göta Hovrätt, mål nr B 2701-05,den 22 december 2006).

Domen överklagades, men Högsta Domstolen gav inte prövningstillstånd (Mål nr B435-07 den 5 februari 2008).

RÄTTSFALL ARBETSMILJÖBROTT: Olycka vid praktik

En 16-årig elev på Båtbyggarskolan ådrog sig bestående men när han fastnade med båda händerna i en bredbandsputs i samband med arbetsplatsförlagd utbildning (APU) hos en snickerifirma i Kalmar. Olyckan ledde till att åklagaren åtalade både ordföranden och förvaltningschefen i kommunens Barn- och Ungdomsnämnd.

Enligt tingsrätten var ansvaret för APU-placeringarna otydligt, liksom valet av praktikplats och elevens uppgifter med hänsyn till dennes ålder och erfarenhet. Något besök av lärare på arbetsplatsen, för att se vilka maskiner som fanns och vilka risker som förelåg, hade inte skett. Inte heller fanns några skriftliga rutiner på praktikföretaget om besök av skolan för att eliminera eventuella risker. Skolan hade dessutom inte kontrollerat huruvida instruktör/handledare på arbetsplatsen var utsedd. Enligt tingsrätten hade skolan därmed underlåtit att göra vad som ålegat den enligt arbetsmiljölagstiftningen vid val av APU.

Arbetsgivarens ansvar vilar i första hand på högsta chefen, men delegering kan ske. I all form av delegering är det viktigt att klargöra vem som i olika avseenden bär ansvaret för att arbetsmiljölagstiftningen följs. Otydlig delegering medför att ansvaret ligger kvar på den närmast högre nivån. Befattningshavare kan ha ett visst ansvar för säkerheten även utan delegering om det följer med deras uppgifter (faktisk delegation). Lärare har normalt ansvar för elevernas arbetsmiljö till den del som är hänförlig till lärarens omedelbara tillsyn av eleven. Detta ansvar fritar inte högre befattningshavare från ansvar.

Saknas en uttrycklig delegation, vilar arbetsmiljöansvaret enligt Regeringsformen (bland annat 1 kap 7 §) ytterst på en kommuns fullmäktige. Eftersom oklarheter i delegationen hade konstaterats av bland annat AV, fann tingsrätten att det straffrättsliga ansvaret för arbetsmiljöbrott låg hos kommunfullmäktige när olyckan inträffade. Åtalet mot ordföranden och förvaltningschefen ogillades med hänvisning till att det saknades skäl att pröva deras eventuella underlåtenhet att organisera arbetsmiljöarbetet (Kalmar Tingsrätt, mål nr B 3564-09, den 20 december 2010).

Kommentar: Om arbetsmiljöuppgifter har fördelats av den kommunala nämnden via förvaltningschef och enhetschef till enskilda arbetsledare/medarbetare kan ledamöterna i nämnden liksom förvaltningschefen och enhetschefen gå fria från straffansvar om de varken vid val av person, genom bristande tillsyn eller på annat sätt varit försumliga. Om det har gjorts en korrekt fördelning till en medarbetare med tillräcklig kunskap och erfarenhet och med befogenheter och resurser har denne ett arbetsmiljöansvar och kan också göras straffrättsligt ansvarig. Om arbetsmiljöbrott föreligger eller ej avgörs av domstol.

RÄTTSFALL ARBETSMILJÖBROTT: Sjuksköterska smittad

En sjuksköterska på infektionskliniken vid sjukhuset i Kristianstad smittades med tuberkulos av en inlagd patient. Orsaken till smittan befanns enligt åklagaren vara att hon hade återanvänt sitt andningsskydd, något som kliniken accepterade under förutsättning att andningsskydden återanvändes under ett och samma arbetspass för samma patient. Verksamhetschefen var ansvarig för arbetsmiljön på kliniken. Han hade därmed långtgående skyldigheter att bedöma och undanröja riskerna för tuberkulossmitta. Även om han tog sitt arbetsmiljöansvar på allvar, hade han inte gjort en såpass systematisk och detaljerad analys av smittoriskerna som regelverket krävde.

Tingsrätten menade dock att en sådan analys inte nödvändigtvis skulle ha lett till ett förbud mot återanvändning av andningsskydd på kliniken. Återanvändningen strider inte vare sig mot de rutiner som utarbetats av Vårdhygien i Skåne eller mot någon allmänt etablerad praxis eller erfarenhet i landet. Något olycksfall som skulle ha gett verksamhetschefen anledning att särskilt uppmärksamma återanvändningen av andningsskydd som en riskfaktor har hittills aldrig inträffat i Sverige. Med anledning av detta frikände tingsrätten verksamhetschefen (Kristianstad Tingsrätt, mål nr B 317-10, den 11 augusti 2011).

Hovrätten menade att återanvändningen av andningsskydd kan vara en förklaring till att sjuksköterskan smittades med tuberkulos. Det finns emellertid andra förklaringar till att hon smittats med tuberkulos som framstår som lika sannolika som den åklagaren hävdat. Exempelvis att det kunde finnas smitta i luftslussen mellan sjukhuskorridoren och patientens rum. Åklagaren har därför inte bevisat sitt påstående att sjuksköterskan med hög grad av sannolikhet har ”smittats genom att de andningsskydd som är avsedda för engångsbruk har återanvänts, vilket medfört att de förlorat sin skyddsfunktion”. Hovrätten menade att åtalet redan på den grunden skulle ogillas. (Hovrätten över Skåne och Blekinge, dom den 4 september 2012, mål nr B 3404-11)

Kommentar: Hovrätten behövde inte gå in på frågan om vilka skyldigheter klinikchefen haft att bedöma och undanröja risker för tuberkulossmitta samt om han fullgjort dessa skyldigheter.

Företagsbot

Företagsbot är en ekonomisk sanktion som riktar sig mot den formella arbetsgivaren om det i dennes näringsverksamhet har begåtts ett brott eller en förseelse mot bland annat arbetsmiljölagstiftningen. Det måste vara fråga om ett brott som har begåtts i näringsverksamhet vilket exempelvis inbegriper kommunala affärsdrivande verksamheter. Däremot betraktas inte offentlig verksamhet, där myndighetsutövning är en viktig del, som näringsverksamhet.

Förutsättningen är att näringsidkaren inte har förebyggt brottsligheten eller att brottet eller förseelsen har begåtts av en person i ledande ställning eller med ansvar för tillsyn eller kontroll. En företagsbot kan uppgå till maximalt 10 miljoner kronor och som lägst till 5 000 kronor. Åklagaren behöver inte peka ut vilken eller vilka personer i näringsverksamheten som har varit försumliga.

Sanktionsavgift

Det har införts en sanktion för vissa av bestämmelserna inom arbetsmiljö- och arbetstidsområdet som gäller sedan den 1 juli 2014 att arbetsgivaren kan bli skyldig att betala en sanktionsavgift i stället för böter. Avgiftens storlek beräknas i de flesta fall efter antalet sysselsatta i organisationen. I vissa fall tas sanktionsavgiften ut med ett fast belopp. De flesta föreskrifter med sanktionsavgifter handlar om överträdelser av den fysiska arbetsmiljön och uppgår till maximalt 1 miljon kronor.

Lathund om förtroendevaldas arbetsmiljöansvar

- Arbetsmiljöansvaret är kopplat till uppgiften som arbetsgivare.
- Fullmäktige bestämmer vilken styrelse eller nämnd som har arbetsmiljöansvar.
- Grundbulten är att de förtroendevalda i varje nämnd med verksamhetsansvar ytterst ansvarar för att arbetsmiljölagstiftningen och kommunens interna arbetsmiljöregler följs.
- Det är också betydelsefullt att det görs en skriftlig fördelning av arbetsmiljöuppgifter, befogenheter och resurser ut i förvaltningarna. Det är ute på arbetsplatserna som det systematiska arbetsmiljöarbetet ska utföras.
- En annan viktig uppgift är att följa upp hur arbetsmiljöarbetet utförs, och att ingripa om verksamheten inte fungerar som den ska.
- Viktigt att samverkan med medarbetare och skyddsombud stimuleras. I praktiken är det ofta av avgörande betydelse för att få till stånd bra arbetsvillkor.
- Sker en arbetsplatsolycka och det finns ett samband mellan bristen i arbetsmiljön och olyckan, kan medarbetare/förvaltningschef/ förtroendevald åtalas och dömas om denne/de brustit i att utföra sina uppgifter.
- Den vanligaste sanktionen mot en bristfällig arbetsmiljö är annars att Arbetsmiljöverket ingriper med vitesföreläggande/förbud eller sanktionsavgift, som riktar sig mot kommunen som sådan.
- Det är viktigt att de förtroendevalda får information om den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Frågor

Har du frågor om förtroendevaldas eller andra befattningshavares arbetsmiljöansvar?

Kontakta gärna Sveriges Kommuner och Landsting.
Telefon 08-452 70 00
Oktober–mars, vardagar 08.00–16.45
April–september, måndag–torsdag 08.00–16.45, fredag 08.00–15.15
E-post info@skl.se

Lästips

Arbetsgivarperspektiv på kommuner och landsting. Fakta och analys. SKL, 2017.

Arbetslivsinriktad rehabilitering – Arbetsgivarens ansvar för rehabilitering och arbetsanpassning i kommuner, landsting och företag. SKL Kommentus, 2016.

Arbetsmiljö för sjukvården, Tor Nitzelius och Göran Söderlöf. Lars Åhnberg förlag, 2017.

Arbetsmiljö för socialtjänst, kommunal vård och omsorgsverksamhet, Tor Nitzelius och Göran Söderlöf. Lars Åhnberg förlag, 2016.

Arbetsrätten i kommuner och landsting – en översikt. SKL, 2017.

Arbetsrätt för skolledare och pedagoger, Göran Söderlöf. Wolters kluwer, 2017.

Arbetstid Lagar och Avtal. SKL Kommentus, 2018.

Bra arbetsgivare skapar bra verksamhet Medarbetarengemang - för bättre välfärd. SKL Kommentus, 2016.

Chefens arbetsmiljöansvar. SKL Kommentus, 2018.

God Arbetsmiljö för handläggare inom socialtjänsten. SKL Kommentus, 2014.

Kommunala samverkansformer. SKL Kommentus, 2009.

Patientsäkerhet och arbetsmiljö, SKL Kommentus, 2013.

Sjukfrånvaro i kommuner och landsting Vad är problemet? SKL Kommentus, 2017.

Skolans arbetsmiljö-praktiska typfall, Tor Nitzelius och Göran Söderlöf Norstedts juridik, 2018.

Så kan du som politiker hantera arbetsmiljöfrågor Arbetsmiljöverket ADI 563.

Så klarar du arbetsmiljöansvaret

FÖRTROENDEVALDAS ARBETSGIVARROLL I KOMMUNER, LANDSTING OCH REGIONER

Arbetsmiljöarbetet handlar inte bara om att undvika straff eller påföljd. Genom att utveckla arbetsmiljön så utvecklas verksamheten, vilket gynnar ekonomi, effektivitet och attraktivitet. För att lyckas i arbetsmiljöarbetet måste arbetsgivare arbeta både hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande. Syftet med den här skriften är att ge en övergripande bild av de förtroendevaldas arbetsmiljöansvar.

För att kunna leverera välfärdstjänster av god kvalitet behöver arbetsgivare i kommuner, landsting och regioner se till att medarbetarna trivs och vill stanna kvar, och samtidigt få unga att söka sig till välfärdsjobben. Något av det viktigaste för att klara denna utmaning är att erbjuda en god arbetsmiljö och möjligheter till utveckling, delaktighet och inflytande.

Skriften tar upp frågor om hur du som förtroendevald i kommun, landsting, region eller bolag anslutet till Sobona kan arbeta för en god arbetsmiljö. Förhoppning är att skriften ska fungera som inspiration och vägledning.

ISBN 978-91-7585-705-3
Beställ eller ladda ner på webbutik.skl.se
Post: 118 82 Stockholm | **Besök:** Hornsgatan 20
Telefon: 08-452 70 00 | **skl.se**

Sveriges Kommuner och Landsting

Strategiska inriktnings-områden 2020

Strategiskt inriktningsområde	Styrtal	Utfall 2018	Måltal 2019	Måltal 2020
En attraktiv och växande kommun	Företagarnas nöjdhet med kommunens service	72	75	75
	Befolkningsutveckling	121	100	100
	Kommunens boendeattraktivitet	43	35	35
En hållbar kommun	Långsiktiga finansieringen av välfärdstjänster	0,1%	0,0%	1,6%
	Medellivslängd	82,7	-	83
	Aktuell hållbarhets ranking	147	140	125
En lärande kommun	Andel elever som tagit gymnasieexamen	78,7	82	82
	Näringslivet upplevelse av hur väl det går att rekrytera medarbetare	2,55	2,8	2,9
	Den egna organisationens lärande och utveckling	-	35%	
En öppen kommun	Invånare som upplever att de har inflytande, index	34	37	41
	Invånare som har förtroende för kommunen, index	39	43	44
	Invånare som känner sig trygga, index	64	70	70

Budget 2020

Preliminär resultatbudget 2020

	Budget 2019	Växling m förv	Förändr enl plan	Kända förändr	Befarade förändr	Uppräkn 0,0% 1,5% Lönesatsn	Uppräkn 2,0% 2,0% lönekostn	Uppräkn 1,4% 3,0% Övr netto	Föränd vid ksau 190226	Nya/ändr förutsättn efter ksau 26/2	Förändr potential	Budget 2020
Kommunstyrelse	**-165 523**	**3 061**	**1 063**	**0**	**0**	**-5 558**	**-1 146**	**-971**	**0**	**3 423**	**9 958**	**-155 693**
Ungas välmående	**-1 000**		**1 000**									**0**
Samhällsplaneringsenhet	**-8 114**					**0**	-76	-44				**-8 234**
Rationaliseringar											**3 500**	**3 500**
Utvecklings- och strukturfond	**-1 800**										**900**	**-900**
varav Planpott	*-500*											-500
Lönepott						**-5 558**					**5 558**	**0**
Kommunstyrelsens kontor	**-98 829**	**0**	**277**	**0**	**0**	**0**	**-885**	**-1 006**	**0**	**528**	**0**	**-99 914**
Politik	-8 704		600			0	-98	-34				-8 236
Stab	-3 902	638				0	-58	-7				-3 328
Upphandlingsenhet	-2 634	-638				0	-42	-8		-600		-3 922
ÖsthammarDirekt	-2 912					0	-59	-7		60		-2 918
Maknad och kommunikation	-3 766					0	-56	-17		1 068		-2 770
Gem Överförmyndarnämnd	-2 514					0	0	-24				-2 538
Gem Räddningstjänstnämnd	-25 841		-823			0	0	-715				-27 379
Gem IT nämnd	-12 545					0	-132	-84				-12 761
LVS Lednings- och verksamhetsstöd	-28 043		500			0	-337	-82				-27 962
Arbetsmarknadsenheten	-7 968					0	-103	-30				-8 101
Teknisk förvaltning	**-55 780**	**3 061**	**-214**			**0**	**-185**	**78**		**2 895**		**-50 145**
Bygg- och miljönämnd	**-6 793**		**0**			**0**	**-240**	**157**		**-500**		**-7 376**
Kultur- och fritidsnämnd	**-39 757**		**0**			**0**	**-385**	**-313**		**500**		**-39 955**
Barn- och Utbildningsnämnd	**-548 181**	**1 105**	**-10 197**			**0**	**-7 442**	**-2 771**	**5 297**	**3 040**	**-2 000**	**-561 149**
Socialnämnd	**-484 378**	**-4 166**	**3 000**			**0**	**-7 934**	**-1 478**	**7 000**	**-7 295**		**-495 251**
Pensioner mm mm	**-32 041**		**-1 000**					**0**				**-33 041**
Netto Internränta	**16 699**											**16 699**
Återställning enl balanskrave	**-5 000**		**0**	**5 000**								**0**
Rationaliseringar	**0**								**0**			**0**
SUMMA DRIFTSKOSTNAD	**-1 264 974**	**0**	**-7 134**	**5 000**	**0**	**-5 558**	**-17 147**	**-5 377**	**12 297**	**-832**	**7 958**	**-1 275 767**
Skatter och bidrag	**1 268 783**		**38 976**	**-1 557**	**-6 607**							**1 299 595**
Räntor, netto	**-1 520**		**-6 480**						**5 500**			**-2 500**
ÅRETS RESULTAT	**2 289**	**0**	**25 362**	**3 443**	**-6 607**	**-5 558**	**-17 147**	**-5 377**	**17 797**	**-832**	**7 958**	**21 328**
Finansiellt resultatmål som uppnås												**1,64%**
Finansiellt resultatmål: 2% av skatter och bidrag												**25 992**

Nya och ändrade förutsättningar efter ksau 26 februari

Kommunstyrelsen: Kostnadsminskning 3,4 mnkr

Marknad och kommunikation Ändrat uppdrag 1,1 mnkr.

Östhammar Direkt: Diverse besparingar 0,1 mnkr.

Upphandlingsenheten: Förstärkning av organisationen -0,6 mnkr.

Teknisk förvaltning: Kostnadsminskning 2,9 mnkr.

Genom organisationsförändringar, ytoptimeringar, kompetensförstärkningar och verksamhetsanpassningar 4,8 mnkr.

I och med stängning av Snesslinge och Gräsö skolor/fritids ökade lokalkostnader -1,9 mnkr till dess annan användning av lokalerna.

Därutöver för KS en halvering av Utvecklings- och strukturfond inklusive planpott med 0,9 mnkr och ett rationaliseringskrav på 3,5 mnkr vilket även kan påverka övriga nämnder.

Lönepotten minskas från 5,6 mnkr till 2,0 mnkr år 2020 och potten föreslås satsas i Barn- och utbildningsnämnden.

Forts. Nya och ändrade förutsättningar efter ksau 26 februari

Bygg- och miljönämnden: Kostnadsökning -0,5 mnkr

Kultur- och fritidsnämnd: Kostnadsminskning 0,5 mnkr

Barn- och utbildningsnämnden: ***Kostnadsminskning 3,0 mnkr.***

Kostnadsökningar för nytt avtal skolskjutsar -5,0 mnkr, kvalitetsförbättring i grundskolan -5,0 mnkr och i övrigt kostnadsökningar pga volymökningar och ändrade statsbidrag för ca -3,0 mnkr.
Kostnadsminskningar genom avveckling småenheter skola och fritids på Gräsö och Snesslinge 5,3 mnkr, avveckling pedagogisk omsorg och barnomsorg på obekväm tid 2,7 mnkr och i övrigt sparbeting, omförhandlingar och neddragningar 8,0 mnkr.

Socialnämnden: ***Kostnadsökning -7,3 mnkr.***

Volymtillväxt hemtjänst -4,0 mnkr. Servicebostäder 5 st halvårseffekt -1,1 mnkr. Utökad budget Barn och unga -4,0 mnkr. Sparbeting matdistribution 10% 1,8 mnkr.

Diverse utredningsförslag
Genomlysning av kommunens organisation
Öka användning av Arbetsmarknadsenheten i flera verksamheter
Minska kostnader för rekrytering
Anställningsstopp administrativ personal
Utreda sammanslagning IFO och Arbetsmarknadsenheten
Utreda sammanslagning VoO och Daglig verksamhet
Utreda kommunens måltidsverksamhet
Utreda kommunens vaktmästeri
Utreda idrottsanläggningar. Placering och antal.
Fastighetsöversyn. Äga eller hyra. Avyttra.
Vilka processer kan vi automatisera / robotisera

Flerårsplan 2021 - 2023

Underlag för Flerårsplan resultatbudget 2021-2023

	2020	2021			2022			2023	
	Budget	Enl. plan	Förslag Rev.	Budget	Enl. plan	Förslag Rev.	Budget	Förslag Rev.	Budget
Kommunstyrelse	**-155 693**	**97**	**-2 300**	**-157 896**	**0**	**-2 000**	**-159 896**	**0**	**-159 896**
Samhällsplaneringsenhet	**-8 234**	**7**		**-8 227**			**-8 227**		**-8 227**
Rationaliseringar	**3 500**			**3 500**			**3 500**		**3 500**
Utvecklings- och strukturfond	**-900**			**-900**			**-900**		**-900**
varav Planpott	*-500*			-500			-500		-500
Lönepott	**0**		**-2 000**	**-2 000**		**-2 000**	**-4 000**	**0**	**-4 000**
Kommunstyrelsens kontor	**-99 914**	**283**	**900**	**-98 731**	**0**	**0**	**-98 731**	**0**	**-98 731**
Politik	-8 236	9		-8 227			-8 227		-8 227
Stab	-3 328	5		-3 323			-3 323		-3 323
Upphandlingsenhet	-3 922	4		-3 918			-3 918		-3 918
ÖsthammarDirekt	-2 918	6	400	-2 512			-2 512		-2 512
Maknad och kommunikation	-2 770	205		-2 565			-2 565		-2 565
Strategi	0			0			0		0
Gem Överförmyndarnämnd	-2 538			-2 538			-2 538		-2 538
Gem Räddningstjänstnämnd	-27 379			-27 379			-27 379		-27 379
Gem IT nämnd	-12 761	12		-12 749			-12 749		-12 749
LVS Lednings- och verksamhetsstö	-27 962	32		-27 930			-27 930		-27 930
It-enheten	0			0			0		0
Tillväxtkontor	0			0			0		0
Arbetsmarknadsenheten	-8 101	10	500	-7 591			-7 591		-7 591
Teknisk förvaltning	**-50 145**	**-193**	**-1 200**	**-51 538**			**-51 538**		**-51 538**
Bygg- och miljönämnd	**-7 376**	**23**		**-7 353**	**1 000**	**-500**	**-6 853**		**-6 853**
Kultur- och fritidsnämnd	**-39 955**	**34**		**-39 921**	**-3 600**		**-43 521**		**-43 521**
Barn- och Utbildningsnämn	**-561 149**	**-8 905**	**5 775**	**-564 279**	**-9 215**	**3 000**	**-570 494**		**-570 494**
Socialnämnd	**-495 251**	**-5 565**	**-6 795**	**-507 611**	**-7 000**	**2 000**	**-512 611**	**0**	**-512 611**
Pensioner mm mm	**-33 041**	**-1 000**		**-34 041**	**-1 000**		**-35 041**	**-1 000**	**-36 041**
Netto Internränta	**16 699**			**16 699**			**16 699**		**16 699**
Återställning enl balanskravet	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**		**0**
Rationaliseringar	**0**		**5 000**	**5 000**		**5000**	**10 000**	**5 000**	**15 000**
Uppräkning 2021 - 2023				**-25 188**			**-51 133**		**-77 824**
SUMMA	**-1 275 767**	**-15 316**	**1 680**	**-1 314 591**	**-19 815**	**7 500**	**-1 352 851**	**4 000**	**-1 375 541**
Skatter och bidrag	**1 299 595**	**46 870**	**-16 593**	**1 329 872**	**45 390**	**-3 995**	**1 371 267**	**47 712**	**1 418 979**
Räntor, netto	**-2 500**	**0**	**-1 000**	**-3 500**		**-1 000**	**-4 500**	**-1 000**	**-5 500**
ÅRETS RESULTAT	**21 328**	**31 554**	**-15 913**	**11 781**	**25 575**	**2 505**	**13 916**	**50 712**	**37 938**
Diff mot 2% finansiellt resultatmål				**-14 817**			**-13 509**		**9 558**
Finansiellt resultatmål: 2% av skatter och bidrag				**26 597**			**27 425**		**28 380**

Förändringar i flerårsplanen 2021-2023 efter ksau 26 februari

År 2021

Lönepott -2,0 mnkr ytterligare pott för extra lönesatsningar

KS 1,3 mnkr besparing vid pensionsavgångar arbetsmarknadsenheten och teknisk förvaltning. Besparing konsumentvägledning 0,4 mnkr kostnadsökning -2,0 mnkr överföringsledning Tierp-Östhammar.

BUN Ökat behov förtätning av IT-hårdvara -0,7 mnkr. Sparbeting 5% fastighetsförvaltning 4,5 mnkr. Uppsägning Hälsoäventyret 0,4 mnkr. Helårseffekt avveckling kommunal pedagogisk omsorg 1,2 mnkr

SN Kostnaden för ökat antal boendeplatser äldreomsorg minskas med 2,0 mnkr. Utökad budget barn och ungdomsplaceringar -2,0 mnkr. Utökning gruppbostäder 6 pl -5,7 mnkr. Helårseffekt 5 pl servicebostäder -1,1 mnkr.

Rationaliseringar Genom besparingsuppdrag kommer 5,0 mnkr att fördelas under året.

Räntenetto Ökning av ränteläge plus ökad upplåning -1,0 mnkr

År 2022

Lönepott -2,0 mnkr ytterligare pott för extra lönesatsningar

SN Kostnaden för ökat antal boendeplatser äldreomsorg minskas med 2,0 mnkr.

Rationaliseringar Genom besparingsuppdrag kommer 5,0 mnkr att fördelas under året.

Räntenetto Ökning av ränteläge plus ökad upplåning -1,0 mnkr.

Skatter och bidrag beräknad befolkningsökning från 100 till 150 personer (2,6 mnkr).

År 2023

Rationaliseringar Genom besparingsuppdrag kommer 5,0 mnkr att fördelas under året.

Räntenetto Ökning av ränteläge plus ökad upplåning -1,0 mnkr.

Skatter och bidrag beräknad befolkningsökning från 100 till 200 personer (5,5 mnkr).

Investeringsbudget 2020-2023

2020-2023 Förslag på Investeringsramar

Kommunen bör ligga på en investeringsnivå på 95 mnkr för att klara av finansieringen utan att ta nya lån.
Detta förslag innebär att kommunen behöver låna cirka 320 mnkr 2020-2023. Det skulle innebära en låneskuld på cirka 850 mnkr 2023. Då är 2019 års investeringar inräknade och nya lån på cirka 110 mnkr ingår.
Nämnderna får göra omprioriteringar i verksamhetsplanen och anpassa sina investeringarna enligt rambeslut.

De projekt som redan är beslutade av KF ska inrymmas i ramarna.

	Budget			Plan			Plan			Plan	
2019-05-17	2020			2021			2022			2023	
Belopp i 1 000-tal kronor (tkr)	Plan	Äskat	Förslag	Plan	Äskat	Förslag	Plan	Äskat	Förslag	Äskat	Förslag
Kommunstyrelse	-195 400	-35 900	-231 300	-197 400	26 600	-170 800	-67 500	-53 300	-120 800	-85 800	-85 800
varav Teknisk förvaltning	-181 900	-44 900	-226 800	-182 900	17 600	-165 300	-55 000	-62 300	-117 300	-82 300	-82 300
Bygg- o miljönämnd	-1 700	0	-1 700	-200	0	-200	-200	0	-200	-200	-200
Kultur-o fritidsnämnd	-2 500	800	-1 700	-2 500	800	-1 700	-2 500	800	-1 700	-1 700	-1 700
Barn- o Utbildn.nämnd	-12 500	4 000	-8 500	-8 500	4 000	-4 500	-8 500	4 000	-4 500	-4 500	-4 500
Socialnämnd	-5 200	2 900	-2 300	-2 300	0	-2 300	-2 300	0	-2 300	-2 300	-2 300
Index	0	0	0	-5 000	5 000	0	-5 000	5 000	0	0	0
SUMMA	-217 300	-28 200	-245 500	-215 900	36 400	-179 500	-86 000	-43 500	-129 500	-94 500	-94 500
Affärsverksamhet											
Renhållning	-500	-4 000	-4 500	-500	0	-500	-500	0	-500	-500	-500
TOTALT	-217 800	-32 200	-250 000	-216 400	36 400	-180 000	-86 500	-43 500	-130 000	-95 000	-95 000

Beslutade och påbörjade större projekt (tkr)	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022	Plan 2023
Nya skolan Östhammar	80 000	58 000		
Ny förskola Östhammar	23 000	22 000	3 250	
Ny förskola Österbybruk	23 000	22 000	3 250	
Ny sporthall Östhammar	25 000	15 000		
Utbyggnad Österbyskolan	20 000			
SUMMA	171 000	117 000	6 500	

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Tekniska Förvaltningen

Datum	Dnr	Sid
2019-05-10	KFN-2019-91	1 (21)

Anläggnings- och lokalförsörjningsplan

för Kultur- och fritidsnämnden i Östhammars kommun för perioden 2019 till och med 2026.

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Tekniska Förvaltningen

Datum	Dnr	Sid
2019-05-10	KFN-2019-91	2 (21)

Innehåll

Inledning ... 3
Syftet med planen ... 3
Önskad effekt med dokumentet ... 3
Behovet av en lokalförsörjningsplan ... 4
Bokning av lokaler ... 4
Jämförbara kommuner ... 4
Simhallar ... 5
Sporthallar ... 5
Gym ... 6
Gymnastiksalar ... 6
Ishallar ... 6
Naturisar ... 8
Friluftsbad ... 9
Vandringsleder och naturstigar ... 10
Smultronställen ... 11
Elljusspår ... 13
Ridleder och cykelleder ... 15
Natur- och Friluftsområden ... 15
Bibliotek ... 16
Ungdomsgård ... 17
Fotbollsplaner ... 18
Friidrottsanläggningar ... 19
Småbåtshamnar ... 19
Föreningar som disponerar kommunala lokaler ... 20
Kulturmiljöer och bygdegårdar ... 20
Mindre utomhusanläggningar ... 21
Campingplatser ... 21
Ekonomiska konsekvenser ... 21

ÖSTHAMMARS KOMMUN – EN DEL AV ROSLAGEN

Tekniska Förvaltningen

Datum	Dnr	Sid
2019-05-10	KFN-2019-91	3 (21)

Inledning

Kultur- och fritidsnämnden ska verka för en meningsfull fritid för kommunens invånare, som de är nöjda med och där barn och ungdomar ska prioriteras. (Denna formulering föreslås inom kort att ändras till att även omfatta äldre.) Kommunfullmäktige anger de mål, riktlinjer och ekonomiska ramar som ansvarar för. Flera av uppdragen är beroende av att ändamålsenliga lokaler och anläggningar finns i kommunen. Lokaler och anläggningar inom ett brett och varierat område behövs för att bland annat ungas mötesplatser, verksamhet i idrotts-, fritids-, kulturanläggningar, rörligt friluftsliv, simskola, biblioteksverksamhet, evenemang, kultur i vård och omsorg, offentlig konst, kulturmiljövård samt lokalbokning av utrymmen som disponeras av nämnden.

I Östhammars kommun är Tekniska förvaltningen ansvarig för att tillhandahålla, underhålla och verksamhetsanpassa ändamålsenliga lokaler för kommunens verksamheter. Tekniska förvaltningen kan tillhandahålla lokaler och anläggningar till verksamheterna i egna fastigheter, på kommunens mark eller hyra in alternativt arrendera av extern part för verksamhetens räkning.

Målsättningen är att kommunens lokalförsörjning ska vara ändamålsenlig, ha hög nyttjandegrad, utvecklas i takt med förändrad efterfrågan, underhållas och verksamhetsanpassas och upplevas som en tillgång för kommuninvånarna.

Kultur- och fritidsnämnden ska bla svara för planerings- och utvecklingsfrågor inom nämndens verksamhetsområde, verka för en jämställd kultur- och fritidsverksamhet, stimulera ungas delaktighet och inflytande, främja tillgänglig kultur- och fritidsverksamhet för alla, tillsammans med föreningar, organisationer och enskilda verka för en meningsfull fritid för kommunens invånare. Nämndens insatser ska medverka till en attraktiv, innehållsrik, geografiskt spridd verksamhet inom kultur- och fritidsområdet.

Det strategiska ansvaret för besöksnäringen omfattas inte av Kultur- och fritidsnämndens uppdrag. Förvaltningen har en aktiv roll i samband med evenemang i kommunen.

Syftet med planen

Planens syfte är att belysa dagens och framtidens anläggningsbehov utifrån det som är känt idag. Berörda verksamheter får därmed en tydlig riktning att förhålla sig till samt att kostnadsutvecklingen för förvaltningens anläggningar blir mer förutsägbar. Detta dokument ska ligga till grund för kommande enskilda ärenden med anläggningspåverkan med syftet att underlätta beslutsfattande. Innehållet och riktningen i detta dokument skall följas efter det att berörd nämnd antagit planen. I det fall berörda verksamheter anser att det finns skäl att avvika från planen skall detta beskrivas i särskilt ärende för berörd nämnd. Dokumentet ger även berörda verksamheter en möjlighet att rikta sina resurser effektivt på de prioriterade och angivna uppdragen som beskrivs nedan.

Önskad effekt med dokumentet

Efter att detta dokument antagits ska berörda verksamheter förhålla sig till dokumentets innehåll vilket innebär att avvikelser från beslutad plan ska hanteras som ett ändringsärende i berörd nämnd och därmed bör nya riktningar ha goda grunder.
Önskvärda effekter är;

- Att förutsägbarheten för anläggningskostnaderna ökar vilket även innebär en enklare budgetering samt uppföljning av kostnaderna för anläggningar.
- Att verksamheterna kan fokusera på planerade åtgärder samt uppföljning.
- Att händelsestyrda och långsiktigt ogenomtänkta handlingar minimeras.
- Att prioriteringar underlättas när helhetsbilden är tydlig.
- Att kommunens totala resurs kan användas bättre när hela beståndet synliggörs.
- Att fokus går från att vara händelsestyrda och lösa önskemål och goda idéer när de dyker upp till att skapa strategier och rutiner som fångar upp önskemål och som fördelar sig jämnt i relation till ålder, kön och antalet aktiva utövare mm. Den ekonomiska konsekvensen för kommunen som helhet bör alltid beaktas.

Behovet av en lokalförsörjningsplan

Detta dokument är en sammanställning av befintliga lokaler och anläggningar i Östhammars kommun. Dokumentet belyser vilka utredningar som behövs för att Kultur- och fritidsnämndens uppdrag ska tillhandahållas på ett lämpligt sätt i Östhammars kommun. Genom att samla och genomlysa lokalförsörjningen och framtida behov kan man beräkna behovet av nya projekt samt kostnader för drift och underhåll i det befintliga beståndet.

Bokning av lokaler

Kommunens bokningssystem, FRI, administreras av Kultur- och fritidsförvaltningen. Bokningarna i systemet blir kopplade mot en tagg som används för att ta sig in i lokalen på den bokade tiden. Föreningar och andra som vill nyttja lokaler i bokningssystemet kvitterar ut en tagg, Föreningar kan boka lediga tider på egen hand enligt fördelningssystem. De flesta lokaler är inlagda i bokningssystemet men inte alla och alla lokaler har inte taggsystem till dörrarna. Kommunen är delaktig i en upphandling av nytt system via SKL. Målsättningen med ett nytt system är att ytterligare förbättra användarvänligheten så att fler enklare kan boka lokaler.

Jämförbara kommuner

För att sätta Östhammars kommuns anläggningar i relation till andra kommuners utbud kan vikt läggas vid olika jämförbara parametrar. Parametrar som folkmängd, areal samt antalet tätorter viktats högt för att välja ut kommuner med liknande förutsättningar. Vid urvalet kan konstateras att Östhammars kommun är unik med det stora antalet tätorter i förhållande till invånarantal och areal. Relevanta jämförbara kommuner som ska användas i kommande utredningar är; Heby, Tierp, Flens, Tingsryds, Alvesta, Östra Göinge, Lindesberg, Leksands, samt Kramfors. Dessa kommuner ligger närmast Östhammar kommun i förutsättningar även om ingen kommun har exakt lika grundförutsättningar. Jämförelser med riket är också viktigt att använda när man ska analysera behovet/önskemål samt mängden anläggningar som en kommun bör tillhandahålla.

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Tekniska Förvaltningen

Datum	Dnr	Sid
2019-05-10	KFN-2019-91	5 (21)

Kod	Kommun	Län	Folkmängd	Land (km^2)	Tätorter > 1500 inv.
331	Heby kommun	Uppsala län	13 857	1 166	2
360	Tierps kommun	Uppsala län	20 976	1 546	3
382	**Östhammars kommun**	**Uppsala län**	**22 030**	**1 474**	**5**
482	Flens kommun	Södermanlands län	16 841	718	3
763	Tingsryds kommun	Kronobergs län	12 428	1 044	2
764	Alvesta kommun	Kronobergs län	20 079	974	3
1256	Östra Göinge kommun	Skåne län	14 908	431	4
1885	Lindesbergs kommun	Örebro län	23 624	1 377	3
2029	Leksands kommun	Dalarnas län	15 753	1 221	2
2282	Kramfors kommun	Västernorrlands län	18 518	1 694	2

Tabell 1; Tabell över jämförbara kommuner som ska användas i framtida utredningar vid jämförelser.

Simhallar

Befintligt bestånd

I Kommunen finns tre simhallar; Gimo, Österbybruk samt Östhammar. Simbassängen i Östhammar är kortare än 25 m vilket innebär att denna simhall inte återfinns i statistiken i Kolada. Trots att denna inte finns med det statistiska underlaget tillhandahåller kommunen simhallar långt över riksgenomsnittet och ligger också högt över snittet vid jämförelse med länets kommuner. I läroplanen är simundervisning obligatoriskt varför Utbildningsnämnden har behov av simhall.
I Alunda finns ett bassängbad utomhus som håller öppet under sommaren.

Framtida behov

Det finns stora underhållsbehov i anläggningen i Östhammar samt underhållsbehov i anläggningen i Österbybruk. Anläggningen i Gimo är i gott skick men löpande underhåll är nödvändigt.

Kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag

En utredning kring underhållskostnader och antalet simhallar i kommunen bör initieras. Anläggningen i Alunda skulle kunna konverteras till ett utomhus-åretrunt-bad genom att nyttja överskottsvärme från kommunens pelletsanläggning med förhållandevis enkla ingrepp vilket borde utredas närmare.

Sporthallar

Befintligt bestånd

Kommunen har fem stycken sporthallar; Försåkershallen, Olandshallen, Öregrunds sporthall, Österbybruks sporthall och Gimo sporthall. Rikssnittet för 2017 låg på 1,61 hallar per 10000 invånare där kommunens inrapporterade siffror inte verkar vara inrapporterade. Ett överslag på kommunens ca 21000 invånare med tillgång till fem fullstora idrottshallar ger att kommunen tillhandahåller hallar långt över rikssnittet.

Framtida behov

Kommunen ser en stor efterfrågan på tider i sporthallarna från flera föreningar.

Kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag

En utredning pågår för att ersätta Frösåkershallen. En utredning för att hitta alternativa lösningar till de fullstora hallarna bör initieras så att föreningar använder mindre hallar när så är möjligt.

Gym

Befintligt bestånd
Gym finns i kommunens regi i sporthallarna Föråkershallen, Gimo, Öregrund samt Österbybruk.

Framtida behov
Kommunen har inte för avsikt att utöka antalet gym.

Gymnastiksalar

Beskrivning
Definitionen av en gymnastiksal är allt som är mindre än 40*20m (sporthallsmått). Gymnastiksalar i anslutning till skolor omfattas av Utbildningsförvaltningens ansvarsområde och idag sker bokning av dessa genom kontakter med respektive skola.

Befintligt bestånd
De gymnastiksalar som kan bokas i kommunens bokningssystem är; Hargshamn (gamla skolsalen), Sven-Perssonhallen, Gräsö samt Räddningstjänsten Östhammar. I anslutning till skolor finns salar i Kristinelund, Gamla skolan i Österbybruk samt Kulturskolans danssal till motionsträning

Framtida behov
Vissa gymnastiksalar nyttjas mer än andra och Kultur- och fritidsförvaltningen bör arbeta med att få en högre nyttjandegrad på dessa.

Kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag
En utredning i syfte att undersöka om fler gymnastiksalar kan tillgängliggöras för bokning i kommunens bokningssystem bör initieras.

Ishallar

Beskrivning
Kommunen har beslutat, Dnr KFN 2016-83, att finansiera ishållning för 22 veckors sammanhängande säsong i kommunens båda ishallar. Vecka 8 ska ingå i dessa 22 veckor. I beslutet framgår även att föreningsbidrag ska utgå istället för tidigare skötselersättning. Föreningar kan beställa ytterligare isveckor till ett självkostnadspris. I skolans läroplan är inte skridskoåkning obligatoriskt vilket innebär att det är rektor som bekostar och beslutar om aktiviteter ska förläggas till kommunens ishallar. Skolan, föreningar och andra som vill nyttja ishallen bokar tider via Kultur- och fritidsförvaltningens bokningssystem.

Befintligt bestånd

Kommunen har två ishallar vilket är många i förhållande till befolkningsstorleken jämfört med snittet för riket.

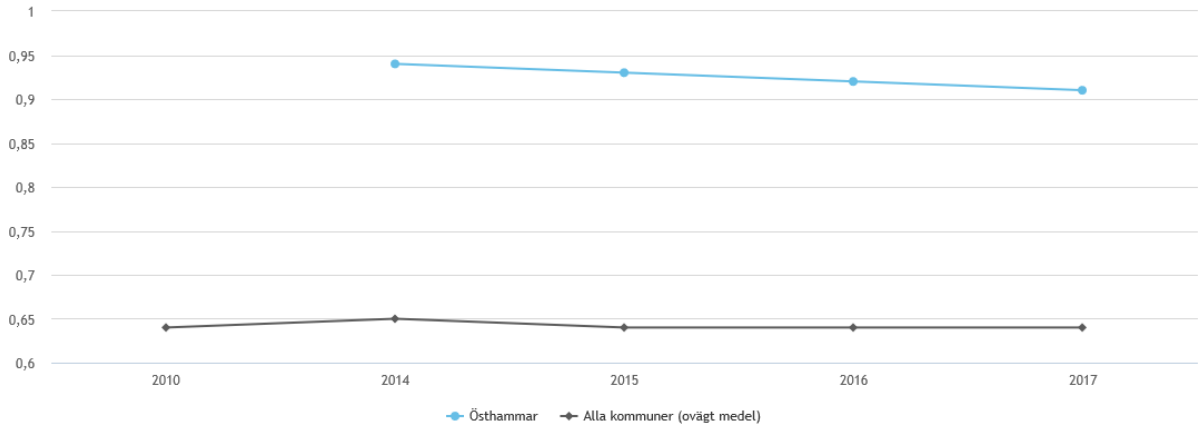

Diagram :1Diagrammet visar att Östhammars kommun ligger över rikssnittet på tillgången på ishallar. Källa Kolada

Gimo ishall har byggts upp efter att taket rasat in så igen 2016. Kylsystemet byttes i samband med återuppbyggnaden. Beslutet om återuppbyggnad var villkorad av att sargen skulle bekostas av Gimo if Hockey. Detta fullföljdes inte helt och hållet. Föreningen betalar ingen hyra idag och har ingen exklusiv nyttjanderätt till ishallen. Föreningsbidrag utgår för att driva anläggningen. Ismaskinen är överlåten på föreningen enligt nämndbeslut och idag är det föreningen som ansvarar för att spola isen. Föreningsbidraget ska täcka fondering till en ny ismaskin. Evenemangsmöjligheter finns i anläggningen när det inte är is. Parkeringsmöjligheter finns utanför vid skolan. Vid stora evenemang måste man säkerställa att det inte krockar med aktiviteter i sim- och sporthallen, konstgräsplanen, och konstsnöanläggningen som ligger i nära anslutning till ishallen. Vissa delar av återuppbyggnaden kvarstår för att helhetsbilden ska vara tillfredställande. Städning av anläggningen hanteras av föreningen. Extra föreningsbidrag utgår för detta. Bokning av hallen görs via kommunens bokningssystem.

Ishallen i Östhammar drivs av en kylanläggningen som behöver bytas ut. Ismaskinen är överlåten på föreningen enligt nämndbeslut och idag är det föreningen som ansvarar för att spola isen. Föreningsbidraget ska täcka fondering till en ny ismaskin. Parkeringsmöjligheter finns utanför och på Bilsta. Förändring av detaljplan kommer ev innebära att nuvarande parkeringsmöjligheter minskas. Städning av anläggningen hanteras av föreningen. Extra föreningsbidrag utgår för detta. Föreningen har ingen exklusiv nyttjanderätt till ishallen. Bokning av hallen görs via kommunens bokningssystem.

Framtida behov
Underhållstatus, Avveckling, utbyggnad. Multianvändning- andra aktiviteter än is.
Ny lagstiftning kring ammoniak gäller från årsskiftet18/19 och Östhammars ishall berörs eftersom kylanläggningen drivs av ammoniak. Antalet omklädningsrum, bokningsbarhet, utformning trygghet mm, tredjekönsidentitet, behöver utredas.

Kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag
Utredning kring drift behövs. Utredning kring frågan om utbyte av kylsystem har påbörjats.

En översyn kring att definiera allmänhetens åkning med och utan klubba inklusive tillsynsfrågan under dessa tider bör initieras. En utredning kring inriktning mot multianvändning bör initieras där publikantal, vilka aktiviteter som kan vara aktuella och behov av underlag analyseras.

Naturisar

Beskrivning
En naturis består av befintligt vatten som fryser till is eller att man spolar vatten på en yta när det är minusgrader. När man vistas på en is gör man det på eget ansvar. Plogning av isytor på befintligt vatten innebär en risk för den som plogar och det är av stor vikt att plogningen utförs när det är så tjock is så att risk för att gå igenom inte finns. De som vistas på isen beträder isen på egen risk.

Naturisarna är helt beroende av att det är ihållande köldgrader.

Befintligt bestånd

Stordammen i Österbybruk plogas av en förening och kommunen är inte involverad.

Olandsskolans grusplan i Alunda spolas av kommunen när väderleken tillåter.
Tillstånd för detta har givits av Gästrike vatten under förutsättning att uttag sker i enlighet med deras instruktioner.

Isrinken vid skolan i Öregrund spolas av en förening när väderleken tillåter. Tillstånd för detta har givits av Gästrike vatten under förutsättning att uttag sker i enlighet med deras instruktioner. Nyttjanderätt har upplåtits till en förening. Sarg till banan finns samt omklädningsbås finns på platsen och dessa har överlåtits till föreningen, enligt beslut 2014. Nyttjanderätten innebär att den är tillgänglig för spontana aktiviteter när den inte används av föreningen och att bokning av anläggningen inte är möjlig. Föreningen ansvarar för spolning och kommunen är inte involverad i förvaltningen av anläggningen.

Framtida behov
När föreningen i Öregrund inte önskar ha nyttjande rätten kvar ser kommunen inget behov av att fortsatt driva anläggningen. Att ploga Hummelfjärden skulle kunna fylla behovet av is i området när föreningen inte längre spolar isrinken. Plogning av fjärden har förekommit tidigare.

Hamnbassängen i Östhammar skulle kunna vara lämpligt att ploga när väderleken tillåter. De praktiska frågorna samt kostnader bör utredas för detta.

Kommunen har inga övriga planer på att utöka antalet platser där naturis plogas.

Kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag
Det är viktigt att följa upp vattenförbrukningen där plan mark spolas för att säkerställa att anläggningen inte förbrukar för mycket vatten.

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Tekniska Förvaltningen

Datum	Dnr	Sid
2019-05-10	KFN-2019-91	9 (21)

Friluftsbad

Beskrivning

Östhammars kommun har 15 friluftsbad, både längs kusten och vid sjöar i kommunen, de har en spridning geografiskt i kommunen och ligger både tätortsnära och på landsbygden.. Baden är välbesökta av både kommuninvånare och andra besökare. En stor del av besökarna kommer sommartid, men många av områdena har också värden övriga delar av året, som promenadstråk, för grillning, skridskoåkning och flera former av friluftsliv.

Några av baden ligger nära eller till och med i naturreservat, vissa har klassats som smultronställe och några ligger intill Upplandsleden. Sammantaget har platserna stora värden som attraktiv närmiljö för boende och som intressanta områden för besöksnäringen. Det finns utvecklingsmöjligheter för de flesta av friluftsbaden i syfte att stärka och kvalitetssäkra natur- och friluftsområdena som helhet, några behöver kommunen utreda vidare hur fortsatt förvaltning och utveckling bör ske.

Kommunen ansvarar för vattenprovtagning på friluftsbaden. Samtliga bad har säkerhetsutrustning samt toalett i någon form.

Ett lokalt naturvårdsprojekt, LONA, startades 2017 i syfte att utreda fysisk tillgänglighet, naturvärden och friluftsvärden. Projektet pågår fram till dec 2019 och ska leda fram till enkla skötselplaner och utvecklingsförslag för platserna.

Ett tidigare beslut i KF (2017-04-25) om överföring från Kultur- och fritidsförvaltningen till tekniska förvaltningen av baden; Sunnanö, Hargshamn, Krutudden och Gimo friluftsbad bör ses över och förslag till nytt beslut bör tas fram för att inordna ansvaret i nuvarande förvaltningsstruktur.

Befintligt bestånd

Friluftsbad på kommunens mark
-Aspobadet 1, 2 och 3 ligger i naturreservat på kommunal mark. Upplandsstiftelsen hanterar reservatuppdraget och skötselplanen för detta. Badplatserna, Campingplatserna samt parkeringen är kommunens ansvar. Campingplatsens utformning behöver utredas och förankras.
-Gimo friluftsbad är tätortsnära och ligger vid Gimodammen på kommunal mark. Kommunen arrenderar parkeringsplatsen av Bergvik Skog.
-Hargshamns friluftsbad ligger i anslutning till Hargshamns camping.
-Klackskärsbadet ingick tidigare i området som campingen arrenderade. Idag ansvarar kommunen för området. Det kommunala badet på Krutudden ligger väldigt nära. Utredning om Klackskärsbadet ska fortsatt vara ett kommunalt bad bör initieras.

-Krutudden är tätortsnära. Underhållsbehov finns på byggnaderna på platsen.
-Simbadet i Österbybruk ligger tätortsnära och i anslutning till Simbadets camping. Kommunen har arrenderat ut marken till en förening.
-Sunnanöbadet ligger i anslutning till Sunnanö camping.
-Tallparksbadet ligger tätortsnära i ett större friluftsområde.

-Vällenbadet ligger nära flera naturreservat. En förening får föreningsbidrag för tillsyn och skötsel av badet.

Kommunala bad på arrenderad/annans mark
-Hammardammen Marken ägs av Bergviks skogs öst AB där kommunen har ett muntligt tillstånd för badet. Ideella krafter har tillsyn av badet.
-Rastsjön. Marken ägs av Bergviks skogs väst AB. Kommunen har nyttjanderättsavtal med markägaren. En förening får föreningsbidrag för tillsyn av badet.
Sunds badplats. Marken ägs av Sunds byalag. Kommunen arrenderar marken och kommunen förvaltar badet.
-Älvsnäs Marken ägs av Yttersby Byasamfällighet. Kommunen arrenderar marken och kommunen förvaltar badet.
-Gräsöbadet Marken ägs av Upplandstiftelsen. Gräsöbadet ligger intill Gräsö camping. Upplandstiftelsen har driftansvaret och får ett bidrag från kommunen för detta.
Servicebyggnaden som finns i anslutning till badet behöver utredas på grund av förändrade markägarförhållanden.

Framtida behov
Kommunens grundläggande behov av bad är mycket väl tillgodosett med nuvarande antal bad och ytterligare behov av kommunala bad finns ej.
Klackskärsbadet, Hammardammen och Aspo 2 bör utvärderas om baden fortsatt ska vara ett kommunalt åtagande.

Kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag
En översyn av samtliga avtalsförhållanden kopplade till baden bör initieras.
Drift- och underhållsplan behöver tas fram och förankras för samtliga bad. En strategi för tillgänglighet bör upprättas utifrån underlaget i Lona-projektet.

Vandringsleder och naturstigar

Beskrivning-
I Östhammars kommun finns ett stort antal vandringsleder, långa leder och kortare, i skog och längs sjöar och vattendrag och tätortsnära. Några av vandringslederna ligger på kommunalägd mark men många av dem ligger på andra markägares fastigheter. Upplandsleden och Vikingaleden är den största vandringsleden men det finns också längre och kortare stigar i de flesta av de knappt 40 naturreservaten i kommunen. I flera av tätorterna och på landsbygden finns dessutom olika stigar och vandringsleder, några sköts av kommunen men många är anlagda och förvaltas av ideella krafter.

Befintligt bestånd
-Upplandsleden i Uppsala län utvecklas och förvaltas av Upplandsstiftelsen och sköts av respektive kommun. Upplandsstiftelsen har avtal med markägare som helt kostnadsfritt upplåter en del av sin mark. I Östhammars kommun sköts leden av föreningar som får föreningsbidrag för sitt arbete.
-Stadsloppet är en utmärkt motionsslinga i centrala Östhammar på befintliga gator, gång- och cykelvägar.

-Vikingaleden är en del av pilgrimsleden St Olavs Waterway. Sträckningen följer till stora delar Upplandsledens sträckning i kommunen.
-Vallonstigen Gimo är initierad av en förening.
-Harvikadammen 6km och Karmdammen 2 km är initierade av en förening och föreningen för föreningsbidrag för skötseln.
-Promenadslinga Grepen-Katrinörarna i Öregrund är en motionsslinga initierad av en förening och ligger på kommunens mark. Avtal finns med kommunen.
-Sjömilen i Öregrund är en motionsslinga initierad av en förening och ligger på kommunens mark. Sträckningen är under uppförande.
-Hälsans stig i Östhammar är en led enligt Riksförbundet HjärtLungs riktlinjer. Kommunen har förbundit sig till en stig tillsvidare på befintliga gångstråk. Kommunen har förbundit sig att skylta sträckningen samt att producera en karta över sträckningen. Kommunen sköter vinterväghållningen.

Framtida behov
För närvarande planeras inga nya leder.

Kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag
För att säkerställa att avtalen med föreningar omfattar nödvändiga driftsfrågor och tydligt markerade områden bör en avtalsöversyn göras.

Smultronställen
Beskrivning

Ett smultronställe är ett utflyktsmål med höga natur- och friluftsvärden som är trevligt och tillgängligt för besökare. Ett Smultronställe i naturen klarar uppsatta kvalitetsmål enligt en definierad checklista och har godkänts av styrgruppen. Ett smultronställe ska vara tillgängligt för alla och saknar därför inträde. Det finns ett 50-tal smultronställen i länet och fler är på gång.

Smultronställen i naturen är ett samarbetsprojekt. Upplandsstiftelsen står tillsammans med kommunerna i länet bakom arbetet. Upplandsstiftelsen är samordnare och har huvudansvaret för hemsidan. Arbetet styrs genom en styrgrupp med representanter från Upplandsstiftelsen och kommunerna.

Upplandstiftelsen ansvarar för hemsida, informationsspridning, skyltställ, stolpar mm. Kommunen via Kultur och fritidsförvaltningen bekostar årskostnaden till Upplandsstiftelsen för gemensam information och tjänster. Kommunen ansvarar för driften av området. Tekniska förvaltningen utför arbetet i enlighet med avtalet för respektive smultronställe. Tekniska förvaltningen hyresför Kultur och fritidsförvaltningen kostnaderna i enlighet med hyreshandboken från 2020. Vissa smultronställen förvaltas och bekostas av Upplandstiftelsen direkt.

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

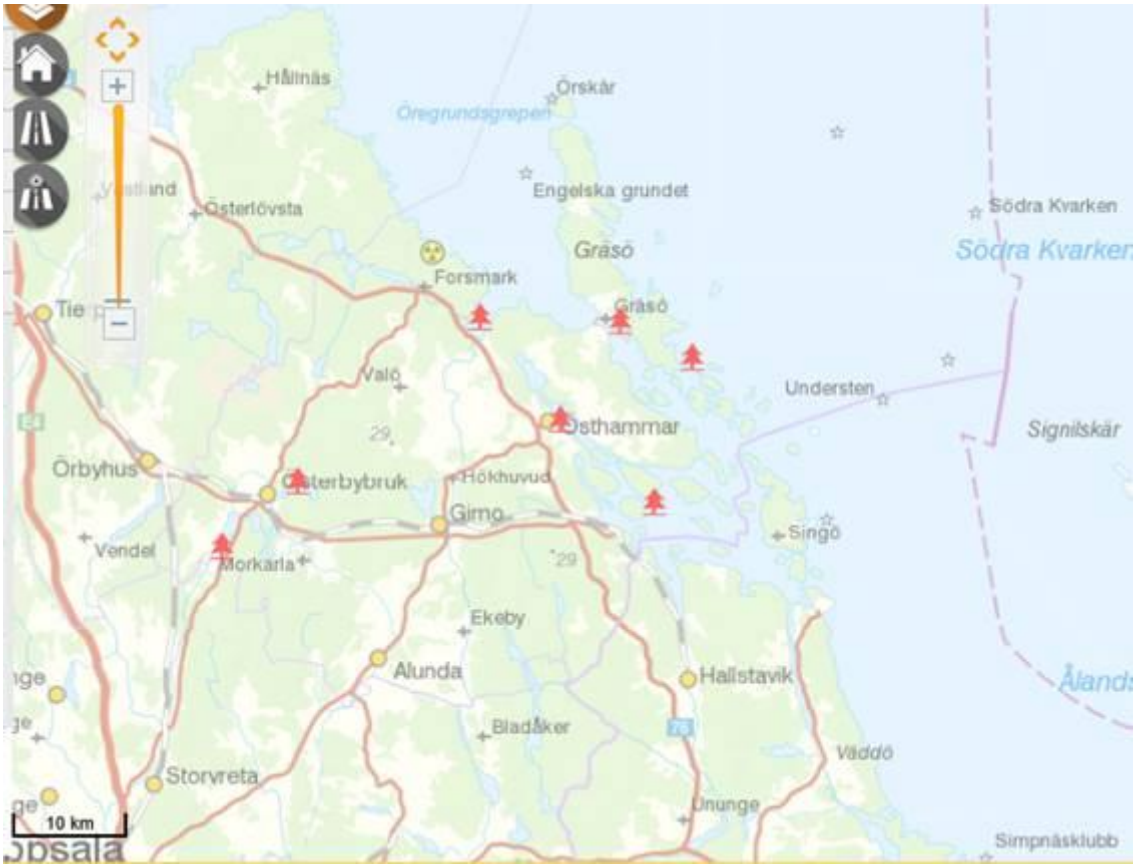
Tekniska Förvaltningen

Datum	Dnr	Sid
2019-05-10	KFN-2019-91	12 (21)

Genom detta arbete vill vi ge en god service till kommuninvånarna, och därmed bidra till högre livskvalitet liksom förbättrad folkhälsa. Samtidigt höjer vi vår egen kompetens vad gäller förvaltning av områden och information om dessa.

Information om smultronställen finns genom länk till Upplandsstiftelsen finns på kommunens hemsida.

Befintligt bestånd
I kommunen finns idag 7st smultronställen samt två stycken är på väg att inrättas; Vällen och Tallparken. Skötselansvar, ägande och kostnader fördelas olika vilket framgår nedan.

Kartbild 1: Kommunens smultronställen

Andersby ängsbackar
Naturreservat, kommunen äger ej marken. Sköts av Lst/Upplandsstiftelsen.

Gräsö gård
Naturreservat, kommunen äger marken, skötseln av den mesta marken inom NR ligger på Upplandsstiftelsen, delvis på arrendator. Kommunen förvaltar gårdsmiljön med byggnader, infobyggnad etc. Skötselplan finns för narturreservatsdelarna som alla behöver förhålla sig till. Dessutom finns avtal mellan kommunen, Upplandsstiftelsen och Gräsöfonden som reglerar entré och informationsbyggnad. Eftersom detta smultronställe har många olika delar och flera involverade i driften bör en tydligare kartläggning och ansvarsfördelning tas fram

och förankras. Skötselråd för marken bildades 2018 och Upplandsstiftelsen är sammankallande.

Rävsten
Upplandsstiftelsen är markägare och har ansvar tillsammans med arrendator. Kommunen sitter med i anläggningsråd. Kultur och fritidsförvaltningen betalar en årlig ersättning till Upplandsstiftelsen för att hålla anläggningen öppen.

Kallerö
Inom Kallriga naturreservat, ett Natura 2000- område, är kommunen markägare och har avtal med Upplandsstiftelsen för vissa delar av skötseln. Andra delar behöver vi se över hur vi vill sköta och utveckla området.

Östra Tvärnö
Ett naturreservat där kommunen inte äger marken. Området förvaltas av Länsstyrelsen och Upplandsstiftelsen.

Aspbo Naturreservat
Ett naturreservat där kommunen äger marken där förvaltningen delas mellan kommunen och Upplandsstiftelsen. Skötselråd inrättat 2018 där Upplandsstiftelsen är sammankallande. Skötselplan finns för narturreservatsdelarna som alla behöver förhålla sig till. Dessutom finns avtal mellan kommunen och Upplandsstiftelsen som reglerar fördelningen av skötseln mellan kommunen och Upplandsstiftelsen.

Krutudden
Smultronstället ligger på kommunal mark och kommunen förvaltar området.

Framtida behov
Kommunen har inga planer på att föreslå ytterligare smultronställen den närmaste femårsperioden.

Kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag
Inom det kommande året kommer Tallparken (Hummelfjärden) ett promenadstråk med rastplatser och fågelskådningsmöjligheter färdigställas samt Vällen, ett bad och friluftsområde med naturstig för barn, kanotled samt närhet till flera naturreservat. Utredning för att förtydliga ansvarsförhållanden kring Gräsö gård samt Kallerö behöver initieras. Upprättande av driftinstruktioner för smultronställen där kommunen har ett ansvar och därefter förankring av dessa i organisationen.

Elljusspår

Beskrivning
I Östhammars kommun finns det sju elljusspår; Östhammar, Öregrund, Alunda, Gimo, Österbybruk, Ekeby och Valö. Valö-spåret ligger inte på kommunens mark. Belysningen trycks igång vid behov och lyser därefter i ca 45 min. Målsättningen är att spåren ska kunna

nyttjas året runt. Tre av spåren ligger på kommunal mark. De flesta spåren har engagerade föreningar som aktivt underhåller spåren. Kommunen värdesätter det lokala engagemanget som möjliggör så många elljusspår inom kommunen. Ett arbete att byta ut gamla armaturer till LED har påbörjats för att sänka elförbrukningen samt byta ut ej godkända armaturer. Målsättningen är att samtliga elljusspår på kommunens mark ska vara LED inom de närmaste åren. Elen är luftburen mellan belysningsstolparna och efter det senaste årets storm, där trädfällor drog med elkablarna, har frågan om nedgrävda eldragningar lyfts och den framtida målsättningen är att då ordinarie underhåll utförs ska utvärdering om nedgrävning är möjlig hanteras. Armaturerna ägs idag av kommunen och fråga har ställts till Vattenfall om elljusspåren kan omfattas av befintlig överenskommelse om belysningsansvar till kommunens vägnät.

Befintligt bestånd
Elljusspåret i Alunda är ett ca 2,5km långt spår på kommunens mark som är föreningsdrivet. Vintertid spåras skidspår på golfbanan och inte i elljusspåret. Spåret i Alunda används som promenadstråk året runt. Alunda SK har tillsynsansvar. Föreningen felanmäler ljuskällor och småröjer. Beläggning är hårdpackat grus och inte bark (som är bättre när det ska skidspåras) Ingen parkering finns i anslutning men det går att parkera vid landbadet. Kommunen gör större insatser som röjer stormfällda träd, lampbyte mm.

Elljusspåret i Öregrund är ett ca 2,5km långt spår på kommunens mark med åretruntperspektiv som är föreningsdrivet. Nyttjanderättsavtal finns med Öregrunds IK som ansvarar för förvaltningen av spåret. Föreningen har byggt ut anläggningen för att kunna nyttjas för skicross för längdskidor. Föreningen äger byggnader i anslutning till spåret. Parkeringsmöjligheter finns vid skolan..

Elljusspåret i Östhammar är ett ca 2,5km långt spår på kommunens mark med åretruntperspektiv som är föreningsdrivet. Det finns framtagna kartor som visar sträckningen. Östhammars SK har tillsynsansvar vilket i detta fall innebär att föreningen lägger ut nytt spånunderlag, småröjer sly, anmäler trasiga lampor, spårar för skidor vid snö mm. Skriftligt avtal med föreningen saknas idag och behöver upprättas för att skapa tydlighet i förvaltningsansvaret. Kultur- och fritidsförvaltningen ger föreningen anläggningsstöd och då begränsas kommunens möjlighet att inte styra vilka åtgärder som ska utföras rörande förvaltningen av spåret. Kommunen gör större insatser som röjer stormfällda träd, lampbyte mm. Kommunen köper massor/spån och levererar till spåret som föreningen sprider ut.
I anslutning till spåret finns en grillplats.
Byggnad finns som är föreningens finns i starten av spåret (värmestuga). Samt bod som Östhammars friidrott har. Parkering finns i anslutning till spåret. Föreningen nyttjar boden i anslutning till parkeringsplatsen till förvaring av utrustning för sitt åtagande.

Elljusspåret i Gimo är ett ca 2,5km långt spår på både kommunens mark och privat mark med åretruntperspektiv. En konstsnöanläggning finns för att skapa en lång säsong med skidspår. Spåret är föreningsdrivet. Markupplåtelse finns mellan kommunen och föreningen.

De tre elljusspåren på privat mark är ligger i Österbybruk, Ekeby samt Valö. Elljusspåret i Österbybruk är helt föreningsdrivet och föreningen har ett arrende på annans mark.

Kommunen är inte involverad i driften av detta spår. Ekeby, Valö har elljusspår men beslut finns att prioritera elljusspår i serviceorterna så dessa två elljusspår har ett mycket begränsat bidrag från kommunen och drivs genom lokalt engagemang.

Framtida behov
Kommunen har inga planer på att förändra nuvarande antal elljusspår.

Kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag
En översyn av avtalssituationen bör initieras för att säkerställa att underhåll och drift utförs på ett ändamålsenligt sätt och att ändamålsenliga avtal upprättas där det saknas.

Ridleder och cykelleder

Beskrivning
I kommunen finns många utövare av både ridning och cykling. Många utövare är anslutna till föreningar men inte alla. Rida får göras i enlighet med allemansrätten. Det samma gäller för cykling. En ridled eller en cykelled är en led som är anpassad för att kunna rida eller cykla på utan risk för konflikt med andra verksamheter.

Befintligt bestånd
Det finns inga allmänna rid- eller cykelleder i kommunen idag.

Framtida behov
Behovet behöver utredas.

Kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag
Utredning om kommunen ska tillhandahålla rid och cykelleder, vilken efterfrågan som finns, drift om det finns lämpliga platser för detta samt vilka kostnader som är förknippade med anläggande.

Natur- och Friluftsområden

Beskrivning
I Östhammars kommun finns många områden som används av både bofasta, deltidsboende och besökare för naturupplevelser och friluftsliv. Det finns knappt 40 naturreservat i kommunen, där många av dem har anläggningar för friluftslivet som stigar, stugor och tillgänglighetsåtgärder. Det finns också offentligt tillgängliga områden som ägs och förvaltas av Upplandsstiftelsen. Kommunen har också flera områden som används för vandring, löpning, hundpromenader, idrott, föreningsliv, bad och liknande. Tillgängliga natur- och friluftsområden är en viktig faktor för attraktivitet och utveckling av Östhammars kommun. Samtidigt behövs en tydlig strategi för vilka områden kommunen ska utveckla och marknadsföra, själv och/eller tillsammans med andra.

De allra flesta delar av Östhammars kommun, oavsett om det är kustmiljö, skog eller det öppna landskapet, är präglat av människan. I och med det finns kulturspår och värdefulla kulturmiljöer ofta kopplade till våra natur- och friluftsområden. Dessa värden kan stärka

varandra men kräver också en samordning för att områdena ska lyftas och utvecklas på rätt sätt.

Kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag
En inventering av samtliga friluftsområden enligt Naturvårdsverkets framtagna metod bör utföras för att kunna upprätta en friluftspolitisk plan Det finns även ett stor behov av att tydliggöra vad som ska omfattas av Kultur- och fritidsförvaltningens uppdrag. Friluftsområden bör objektifieras för att struktur för skötsel ska kunna skapas. En friluftspolitisk plan i linje med friluftspolitiska målen (beslutade av regeringen) bör upprättas för kommunen.

Bibliotek

Beskrivning
I bibliotekslagen 6§ står: ”Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.” Inget sägs explicit om antal folkbibliotek, men en rimlig läsning av andra meningen är att en tätort med någorlunda storlek (c:a 1000 invånare eller fler) bör kunna erbjuda sina medborgare biblioteksservice. Biblioteken används alltmer som mötesplatser. Även om statistik som rör boklån sjunker tenderar folkbibliotekens besöksstatistik att gå upp, vilket antyder att bibliotekens fysiska format får ett större utrymme i användandet. Biblioteken är också en av det demokratiska samhällets sista helt öppna ytor, där alla är välkomna utan krav på motprestation och där människor med alla bakgrunder kan mötas. Östhammars kommuns fem tätorter har sin egen tydliga identitet. Orterna ligger ingenstans närmare varandra än 1,5 mil. Kommunen har en befolkning med högre medelålder än genomsnittet i riket – år 2017 var 26 % äldre än 65 år. Det finns boenden för äldre och personer med funktionsvariationer på flera av orterna. Allt detta skapar behov av bibliotek på varje ort för att tillfullo efterfölja bibliotekslagen. Där det går kan bibliotekslokaler samutnyttjas genom t.ex. integrering med skolbibliotek. Så har skett i två av orterna: Alunda (Olandsskolan) och Österbybruk (Österbyskolan).

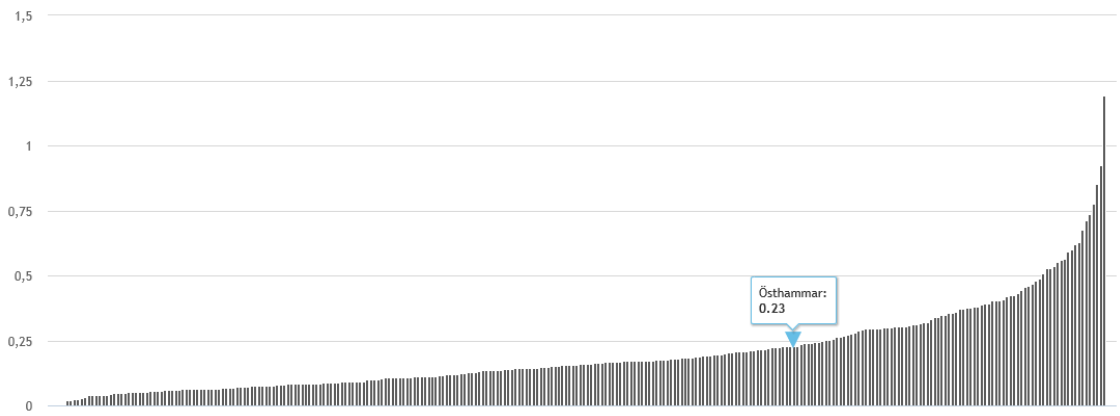

Diagram 2 Kommunala bibliotek, antal/1000 inv. (N09806) Antal bibliotek dividerat med antal invånare totalt 31/12, multiplicerat med 1000. Med bibliotek avses huvud- och filialbibliotek. Avser endast folkbibliotek (skolbibliotek ingår inte). Källa: Kungliga biblioteket och SCB.

Befintligt bestånd
Idag finns fem bibliotek i kommunen, ett i varje tätort. Dessa är belägna på följande platser;

- Alunda: Olandsskolan, Marmavägen 12,
- Gimo: Gimo bibliotek, Köpmangatan 2,
- Öregrund: Rådhuset, Rådhusgatan 8,
- Österbybruk: Österbybruks bibliotek, Herrgårdsvägen 16,
- Östhammar: Kulturhuset Storbrunn, Klockstapelsgatan 2,

Utöver biblioteken finns också ett drygt 20-tal bokdepositioner på orter och institutioner som behöver biblioteksservice på närmare håll än vad biblioteken kan erbjuda.

Framtida behov
Bibliotekens verksamhet kommer med största sannolikhet att fortsätta regleras av bibliotekslagen även i framtiden. Därtill kommer styrdokument som den nyligen utarbetade nationella biblioteksstrategin, samt regionala och kommunala biblioteksplaner. Däri nämns inte minst det digitala kunnandet vars vikt för aktivt deltagande i det demokratiska samhället betonas alltmer, och i vars spridning biblioteken spelar en central roll. I Östhammars kommun med dess höga medelålder på befolkningen går det att se särskilt stora behov av detta, varför bibliotekspersonalen nyligen, inom ramen för regeringens satsning Stärkta bibliotek, utökats med en tjänst speciellt inriktad på äldre och personer med funktionsvariationer. Givet kommunens demografiska utseende är det en förhoppning att detta viktiga arbete kan fortsätta även efter satsningens slutdatum 2021. Ett särskilt arbete med digital delaktighet förväntas också starta och kunna ge långvariga och synliga effekter på invånarnas demokratiska och digitala delaktighet. Biblioteken hoppas på stöd från andra delar av kommunen i dessa insatser. Ovanstående innebär att kommunen avser att behålla den nuvarande organisationen i de nuvarande lokalerna under den kommande femårsperioden. För att möta den trend som går mot utökad användning av lokalerna som mötesplats så kan vissa mindre verksamhetsanpassningar komma att bli aktuella under den kommande femårsperioden.

Kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag
En utredning av samarbetet mellan skolan och biblioteken i syfte att stärka och utveckla nuvarande samarbete bör startas där effektmålet bör vara en utökad service för allmänheten och samtidigt ytterligare skapa mervärde för skolans verksamhet.

Ungdomsgård

Beskrivning
Målgruppen för ungdomsgårdarna är ungdomar från årskurs 7 till ålder 17 år. Huvudsakligen boende på orten, i andra hand från andra orter i kommunen. Verksamheten är inte tänkt för ungdomar från andra kommuner. Målgruppen för fritidsgården Brunnen är boende i kommunen av alla åldrar, med olika typer av funktionsvariationer.
De generella öppettiderna är:
Östhammar – onsdagar 16-21, varannan måndag 16-21, varannan fredag 18-23.
Österbybruk – måndagar 16-21, varannan torsdag 16-21, varannan fredag 18-23.
Gimo – tisdagar, onsdagar och torsdagar 16-21.
Brunnen – tisdagar 17:30-20.

Till hösten 2019 planeras samtliga tider 16-21 ändras till 17-21, för att ge personal mer tid till planering och för att optimera de timmar då besökarna är där. Fredagstiderna 18-23 planeras att ändras till antingen 18-22 eller 19-23.
Utöver ordinarie öppettider äger mer tillfälliga aktiviteter rum exempelvis övernattningar, utflykter, biobesök mm.

Befintligt bestånd
Det finns i nuläget 3 ungdomsgårdar samt 1 fritidsgård för personer med funktionsvariationer (oavsett ålder). Ungdomsgårdarna finns i Östhammar (kulturhuset Storbrunn), Österbybruk (Unkan) och Gimo (externt inhyrd lokal) i nuläget, men diskussioner pågår om utnyttjande av befintlig kommunal lokal). Fritidsgården Brunnen, för personer med funktionsvariationer, finns i Östhammar (kulturhuset Storbrunn).

Framtida behov
Det finns såväl önskemål som behov av ungdomsgårdar på fler platser i kommunen, främst Alunda. I Alunda har det kommit förslag från ungdomar om att starta en egen ungdomsdriven verksamhet i Olandsskolan med stöd från kommunen i form av personal.
Önskemål finns om att ha fredagsöppet och helgaktiviteter på Gimos ungdomsgård. Nuvarande verksamhet bedrivs i en externt inhyrd lokal som inte medger detta.
Lokalerna i Österbybruk är i behov av renovering.

Kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag?
En utredning om eventuell utökning av ungdomsgårdarna bör initieras som undersöker olika finansieringslösningar och även omfattar en ungdomsdriven verksamhet.
En utredning om lämplig lokalisering av Gimos ungdomsgård pågår för att möjliggöra fredagsöppet och helgaktiviteter. En utredning om lämplig lokalisering av Österbybruks ungdomsgård bör initieras med anledning av byggnadens renoveringsbehov.

Fotbollsplaner

Beskrivning
En av de största idrotterna avseende medlemmar i Sverige är fotboll. Fotboll spelas på barnnivå på planer för två sjumannalag, yngre barn kan även spela fotboll med två femmannalag på mindre planer och ungdomar/vuxna spelar på planer med plats för två elvamannalag. En fotbollsplan ska vara upp till 90 m bred och upp till 120 m lång. Fotbollsplaner för sjumannalag får högst vara 85 m långa och 50 m breda. En plan behöver vara uppmärkt med linjer av olika mått enligt regelverket. Linjerna målas regelbundet då de nöts bort lätt. I huvudsak består fotbollsplaner av gräs men grus förekommer, då främst som träningsplaner under försäsong då man inte vill förstöra marken och gräset under den perioden.
I anslutning till fotbollsplaner behöver servicelokaler finnas för t ex förvaring av linjemålningsutrustning och gräsklippare men även för att kunna duscha. Om matcher ska spelas på planen så bör omklädningsrum vara uppdelat på tre, två för varje lag samt ett för domare.

Befintligt bestånd

Det finns fotbollsplaner med tillhörande servicebyggnader spridda över kommunen på kommunens mark men även på privat mark. Flertalet fotbollsplaner arrenderas av föreningar. Det finns en konstgräsplan som arrenderas av en förening.

Framtida behov
Då gräsplaner behöver bevattning och vattentillgången är bristfällig i kommunen bör frågan om hur många fotbollsplaner som behövs samt deras belägenhet utredas.

Friidrottsanläggningar

Beskrivning
Friidrott består av löpning hopp och kast i olika former. Officiella tävlingar sker både inomhus och utomhus.

Befintligt bestånd
Frösåkersvallen i Östhammar är en kommunal fullstor utomhusanläggning som kan användas för både friidrott och fotboll.

Marmavallen i Alunda är en mindre utomhusanläggning som drivs av en förening. Föreningen har nyttjanderättsavtal för den kommunala marken.

Ingen av kommunens sporthallar är specialanpassade för friidrott vilket gör att träningsmöjligheter vintertid förläggs i Uppsala kommuns anläggning.

Framtida behov
Kommunen ser inga behov av ytterligare utomhusanläggningar. Möjlighet till anpassad lokal för friidrottsträning inomhus efterfrågas.

Kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag
Utredning kring möjlighet och lämplighet att inrätta träningsmöjligheter inomhus anpassade för friidrott bör initieras.

Småbåtshamnar

Beskrivning
Kommunen har flera småbåtshamnar. Några har iläggningsramper som möjliggör iläggning av båt för dagsturer. Båtlivet är ett viktigt inslag för kommunen. Huvuddelen av områdena är utarrenderade till båtklubbar som förvaltar området och hanterar båtplatsavtalen.

Befintligt bestånd
Hargshamns småbåtshamn ligger till stora delar på är en samfällighetsfastighet som kommunen inte äger. Kommunen har avtal med samfälligheten och med båtklubben. E n översyn av avtalsförhållandena bör initieras.
Östhammars småbåtshamn är utarrenderad och arrendatorn har förvaltningsansvaret för området.

Öregrund består av flera olika områden som arrenderas ut till en arrendator; Öregrund, Katrinörarna samt Furuskär.
Kallerö småbåtshamn ansvarar och förvaltar kommunen. Bryggorna är i dåligt skick och stora skador finns efter vintern. Bryggan rymmer ca 14 platser som nyttjas av personer som har muntliga tillstånd. Skriftliga båtplatsavtal med en avgift saknas. En grusad iläggningsramp finns som behöver underhållas.

Framtida behov
Kommunen har inga planer på att förändra nuvarande antal småbåtshamnar.

Kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag
Utredning för att pröva möjligheterna att konvertera Kallerö till en gästhamn med swisch-betalningslösning bör initieras.

Föreningar som disponerar kommunala lokaler

Kommunen äger flera byggnader och lokaler som disponeras exklusivt av olika typer av föreningar. Dessa upplåtelser är många gånger muntliga och andra otydliga. En översyn av avtalssituationen samt utvärdering om föreningarna skulle kunna boka tider via bokningssystemet bör initieras.

Kulturmiljöer och bygdegårdar

Beskrivning
I Östhammars kommun finns ett rikt och varierat bestånd av olika kulturmiljövärden: välbevarade trästäder med medeltida anor, småbrutna odlingslandskap, rika fornlämningsområden och järnhanteringens omfattande kulturarv i form av bruksmiljöer och gruvor.
Kommunen äger många olika fastigheter med kulturmiljövärden av varierande dignitet. Flera av dessa fastigheter saknar hyresgäster och/eller tydlig verksamhetsinriktning.
Idag saknas ställningstagande från kommunen sida, dels i hur vi ska prioritera kulturmiljövärden ur plan-, bygg- och exploateringssynpunkt, dels hur kommunens egna fastighetsinnehav ska förvaltas ur ett kulturmiljöperspektiv. Kommunen saknar även en tydlig ansvarsfördelning mellan berörda nämnder och förvaltningar i kulturmiljöfrågan.
Östhammars kommuns översiktsplan fastställer att ett kulturmiljöprogram behöver tas fram för att definiera kommunens ställningstaganden kring kulturmiljöerna. Det befintliga planeringsunderlaget för kulturmiljöer i Östhammars kommun, Jord och järn är 20 år gammalt och behöver uppdateras. I samband med framtagandet av ett kulturmiljöprogram skulle det finnas anledning att särskilt titta på kommunens innehav av skyddsvärda kulturmiljöer som ett underlag till beslut kring hur dessa ska prioriteras avseende bevarande och utveckling. Roll- och ansvarsfördelning i kulturmiljöarbetet mellan kommunens berörda nämnder och förvaltningar behöver också tydliggöras.

Mindre utomhusanläggningar

Beskrivning

I kommunen finns ett stort antal mindre utomhusanläggningar såsom boulebanor, spontanidrottsplatser, hinderbana, minigolf, utegym mm. De drivs ofta av föreningar och är belägna på både privat mark och kommunens mark. En genomlysning av dessa uteanläggningar behöver utföras för att dels skapa ekonomiska objekt, avtalen med föreningarna samt upprätta tydligare driftinstruktioner om kommunen förvaltar objektet. I linje med riksidrottsförbundets strategi 2025, bland annat ”ny syn på träning och tävling” och ”livslångt idrottande”, behöver kommunen ta fram en strategi för framtida utveckling av anläggningar samt vilka befintliga anläggningar som kommunen prioriterar.

Campingplatser

Beskrivning

Kommunens campingplatser; Klackskärs camping, Sunnanö camping, Gräsö camping, Hargshamns camping, Räfstens stugby, Simbadets camping i Österbybruk samt Aspbo naturreservat har olika typer av markupplåtelser och arrendatorer. Det strategiska ansvaret för campingplatser har förtydligats under 2019 och ligger på Tekniska förvaltningen. Därmed omfattas inte objekten av Kultur och fritidsförvaltningens ansvar.

Ekonomiska konsekvenser

Den stora variationen av anläggningar och lokaler som används för att tillgodose Kultur och fritidsförvaltningen verksamheter och uppdrag gör att hyresunderlaget, som består av självkostnaderna enligt Hyreshandboken, behöver analyseras för varje enskilt objekt. Flera av anläggningarna är idag inte egna objekt i ekonomisk redovisningsmening vilket gör att nuvarande kostnader inte kan brytas ner och kopplas till varje enskild anläggning på ett enkelt sätt. Driftinstruktioner är underframtagande för varje objekt vilket i förlängningen leder till att kostnaderna blir mer förutsägbara och tydliggör på vilket sätt ett objekt ska skötas för att funktionen ska bibehållas och uppfattas som en tillgång för kommunen och för kommuninvånarna. Arbetet med att ta fram hyresunderlaget i enlighet med Hyreshandboken kommer att fortgå under hela 2019.

Inbjudan att anta hållbarhetslöfte för minskad klimatpåverkan i Uppsala län

Klimatet är vår tids ödesfråga och de närmaste tio åren är helt avgörande för att undvika katastrofala konsekvenser av ett förändrat klimat. Sverige har åtagit sig att genomföra det globala klimatavtalet från Paris år 2015 vars mål är att begränsa den globala medeltemperaturökningen till 1,5 grader.

För att nå målet krävs en kraftig samhällsomställning vilket innebär betydande utmaningar, men även många möjligheter. I Uppsala län måste ambitionsnivån hos aktörer i länet höjas och takten i genomförandet av åtgärder ökas för att minska de klimatpåverkande utsläppen och effektivisera energianvändningen i länet.

Länsstyrelsen bjuder härmed in aktörer i länet att delta i genomförandet av det regionala åtgärdsprogrammet Färdplan för ett hållbart län – åtgärder för minskad klimatpåverkan genom att teckna hållbarhetslöften. Åtgärdsprogrammets syfte är att samla prioriterade åtgärder för klimatarbetet i länet och att öka takten i genomförandet av åtgärder som bidrar till att nå de nationella miljömålen, Parisavtalets mål och de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Åtgärdsprogrammet för minskad klimatpåverkan innehåller 21 prioriterade åtgärder för klimatarbetet i länet inom fyra fokusområden:

- Transporter och arbetsmaskiner
- Energi och effektanvändning
- Förnybar energi
- Indirekt klimatpåverkan från konsumtion

Beskrivning av åtgärderna återfinns i åtgärdsprogrammet vars genomförandeperiod är 2019-2022. Programmets åtgärder ger förutsättningar för bred delaktighet och uppslutning till programmet av aktörer i hela länet. Alla kan och bör aktivt delta i länets arbete för klimatomställning.

Ett hållbarhetslöfte är en frivillig avsiktsförklaring mellan Länsstyrelsen och aktörer i länet och beskriver de åtgärder en aktör åtar sig att genomföra ur ett regionalt åtgärdsprogram för miljömålen. Genomförandet följs upp årligen. Denna inbjudan avser Färdplan för ett hållbart län – åtgärder för minskad klimatpåverkan, det första av fyra planerade program.
Läs mer om Länsstyrelsens arbete med hållbarhetslöften i det regionala miljömålsarbetet.

Så här gör vi

Hållbarhetslöften ger hela länet möjlighet att bidra till ett hållbart Uppsala län.

1. Anmälan

Aktörer som avser anta hållbarhetslöften i åtgärdsprogrammet anmäler detta till Länsstyrelsen. Anmälan avser bara en avsiktsförklaring och behöver inte innehålla vilka åtgärder som avses genomföras. Länsstyrelsen tar gärna emot en anmälan även från de aktörer som redan gjort motsvarande avsiktsförklaring i sitt remissyttrande till åtgärdsprogrammet. Detta för att skapa goda förutsättningar för den fortsatta processen, bl.a. genom en tydlig kontaktperson hos varje aktör.

Anmälan görs senast 1 september via mail till adress: hallbarhetsloften.uppsala@lansstyrelsen.se

2. Innehåll i hållbarhetslöfte

Respektive aktör förtydligar innehållet i sitt löfte genom att fylla i samtliga obligatoriska uppgifter i exceltabell "Förtydligande av aktörs hållbarhetslöfte" som bifogas denna inbjudan. Ifylld tabell skickas till Länsstyrelsen via mail senast 31 oktober 2019 till adress: hallbarhetsloften.uppsala@lansstyrelsen.se

3. Länsstyrelsen ger stöd i processen

Länsstyrelsen erbjuder aktörer stöd i arbetet med att anta och förtydliga hållbarhetslöften. Ett avstämningsmöte (via webb eller fysiskt möte) i detta syfte kan bokas med Länsstyrelsen under perioden 2019-08-19 t.o.m. 2019-10-25. Önskemål om avstämning och förslag på mötestid mailas Länsstyrelsen till adress: hallbarhetsloften.uppsala@lansstyrelsen.se

4. Ceremoni på slottet

Den 22 november genomförs en löftesceremoni, inklusive presskonferens, för signering av löften på Uppsala slott. Signering av löften görs av Landshövdingen och en representant från respektive aktör.

5. Samverkan vid genomförande av åtgärder

Efter 22 november påbörjas genomförande av antaget hållbarhetslöfte hos respektive aktör. Länsstyrelsen kommer att möjliggöra för aktörer som har liknande åtgärder att träffas och vid behov samverka i genomförandet av åtgärden. Målsättningen är att samverkan inom det konkreta åtgärdsarbetet så långt som möjligt integreras i redan befintliga nätverk inom respektive ämnesområde. Uppstart av nya nätverk eller forum för samverkan kan bli aktuellt om behov föreligger. Med hopp om god uppslutning i arbetet för minskad klimatpåverkan i Uppsala län.

[redacted]

Göran Enander
Landshövding i Uppsala län

DNR KS-2019-527
DPL 622

Initiativärende om att Måltidsenhetens budgetutrymme ska utökas så att kött kan serveras varje dag i veckan

KSAU har gett Måltidsenheten i uppdrag att från och med våren 2020 enbart avropa svenska animaliska produkter. Samtidigt satte man ramen att övergången till att enbart servera svenskt kött inte får innebära någon kostnadsökning.

I den utsträckning övergången till att bara köpa svenskt kött innebär en kostnadsökning, jämfört mot att köpa utländskt kött, ska detta kompenseras med att man minskar mängden animaliska produkter och övergår till att enbart servera vegetariska rätter flera dagar i veckan. Beräknad kostnadsökning för att enbart använda svenskt kött i måltidsproduktion är 190 000 kronor.

Vi Sverigedemokrater tycker det är mycket bra att kommunen nu beslutat sig för att endast använda svenskt kött i måltidsproduktionen. Vi motsätter oss däremot bestämt att kostnaden för detta ska kompenseras med att det i stället enbart serveras vegetariska rätter flera gånger i veckan.

En person som äter nötkött behöver bara äta 0,25 kg kött och 0,25 kg smör per dag för att få i sig 2 500 kcal och alla livsnödvändiga näringsämnen. Kon har gjort hela jobbet med att samla in solenergi, vitaminer och mineraler. Det finns ingen grönsak som kommer ens i närheten av att ge samma fullvärdiga näring för motsvarande intagen volym.

Kommunens måltidsenhet servar primärt skolbarn och äldre; grupper som är i behov av extra näringsrik kost. Speciellt de äldre har ofta problem med bristande aptit med tillhörande risk för undernäring. Att för dessa grupper gå över till en kost som är mindre näringsrik och ofta mer svåräten är oförsvarligt.

Med anledning av detta yrkar vi

att Måltidsenhetens budgetutrymme ska utvidgas så att man kan servera en kötträtt varje dag.

Östhammar den 2019-08-08

Martin Wahlsten (SD)

Ylva Lundin (SD)

Avgift för barnomsorg

Regler för avgiften

- Hur mycket du får betala i barnomsorgsavgift för förskola, familjedaghem eller fritidshem beror på hushållets månadsinkomst före skatt. Det finns ett tak för hur mycket du som mest behöver betala.

  Från och med 1 januari 2019 är inkomsttaket för maxtaxan 47 490 kronor.

  För förskola är avgiften 3% av hushållets inkomster och för fritidshem är avgiften 2%.

  Har man flera barn i förskola, familjedaghem eller fritidshem får man syskonrabatt enligt nedan om barnen är folkbokförda på samma adress.

  Maxavgift för förskolebarn 2019

  Barn 1: 3% – högst 1 425 kr
  Barn 2: 2% – högst 950 kr
  Barn 3: 1% – högst 475 kr

  Maxavgift för fritidsbarn 2019

  Barn 1: 2% – högst 950 kr
  Barn 2: 1% – högst 475 kr
  Barn 3: 1% – högst 475 kr

  När föräldrarna bor på olika håll men har gemensam vårdnad går barnomsorgsfakturan till den förälder där barnet är folkbokfört och avgiften beräknas på den familjens inkomster.

  Det här gäller för barnomsorgsavgiften:

  • Avgift betalas tolv månader per år, även om barnet är sjukt eller ledigt.
  • Avgift betalas oavsett hur mycket barnet är på förskolan.
  • Avgiften för fritidsklubb är 200 kr per månad och betalas under perioden januari – maj samt augusti - december, under juni och juli betalar du ingen avgift. Familjer som har en bruttoinkomst under 20 000 kr per månad betalar ingen avgift.

- **Särskilda regler för barn 3–5 år (allmän förskola)**

  Från höstterminen det år barnet fyller tre år har det rätt till allmän förskola 15 timmar per vecka. För allmän förskola betalar du ingen avgift.

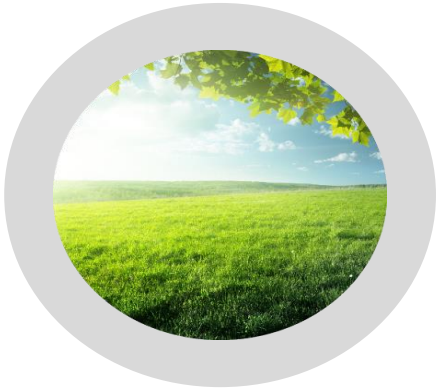
  Om ditt barn är på förskolan mer än 15 timmar per vecka betalar du 5/8 under perioden september till maj. Under sommarmånaderna juni, juli och augusti betalar du hel avgift.

Östhammars kommun

2019-06-25

KOMMUNINVEST

Kommuninvest

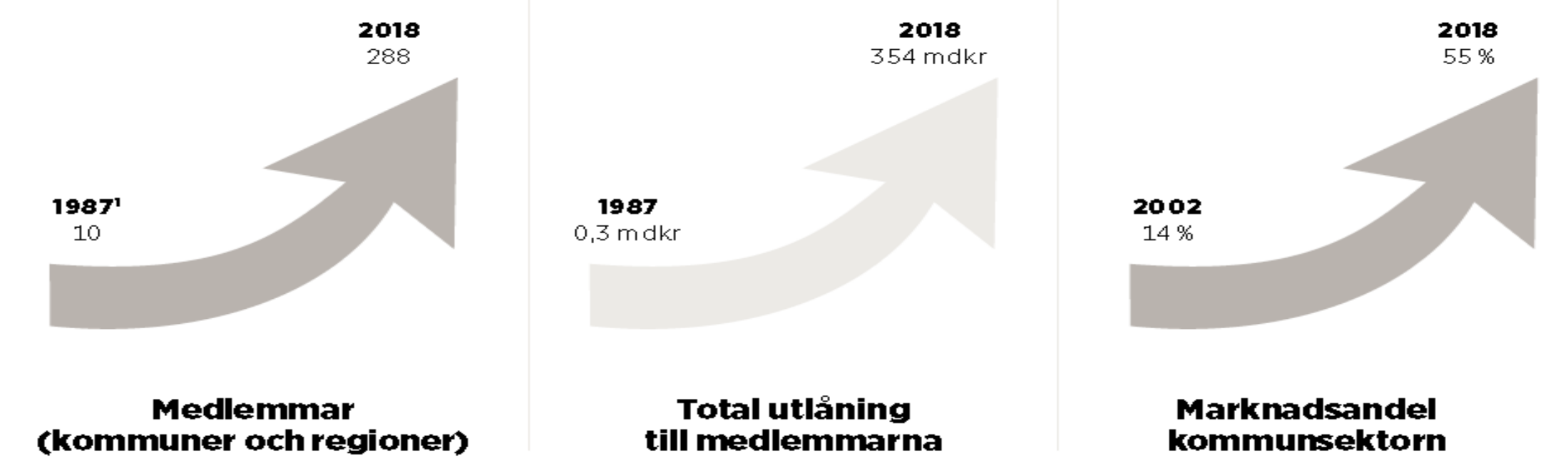

”Kommuninvest skall vara världens bästa organisation för kommunal finansförvaltning.
Vi finansierar de svenska lokala och regionala sektorernas utveckling och investeringar för ett gott och hållbart samhälle”

- Grundades 1986 och finansierar kommunala investeringar avseende bostäder, infrastruktur, energi, lokaler, välfärdssatsningar m.m.
- Kommuninvest är största kreditgivare till Sveriges kommuner, regioner och en av Sveriges tio största finansiella aktörer.
- Upplåning på internationella och inhemska kapitalmarknader.
- Utlåning i Sverige f.n. drygt 380 mdr.
- Står för ca 55 % av kommunsektorns upplåning
- Icke vinstdrivande
- Kommuninvest är medlem i RIX och penningpolitisk motpart till Riksbanken.
- AAA/Aaa, stabila utsikter.

Åren som gått

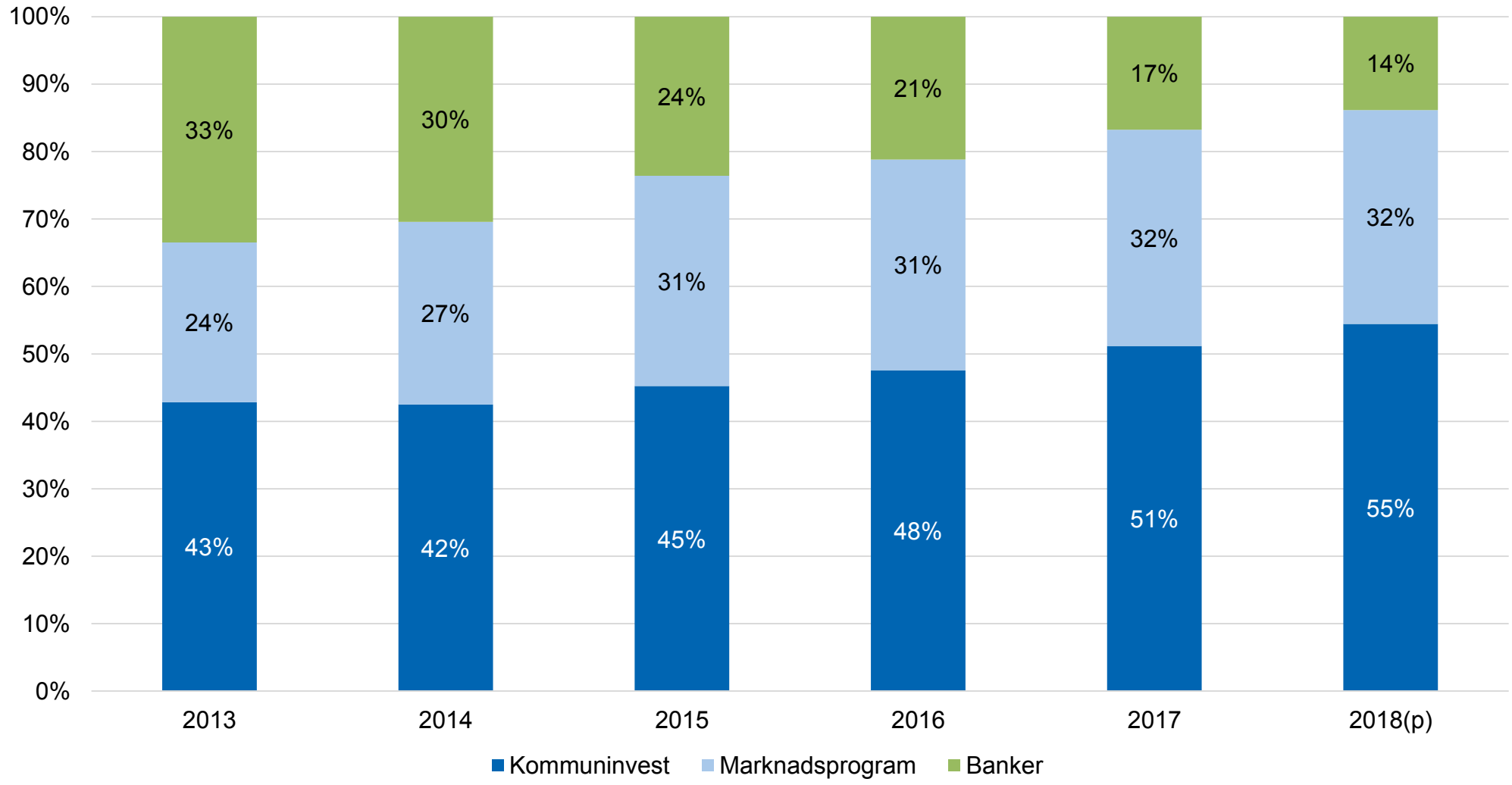
2010

259 medlemmar
51 icke-medlemmar
15 kommuner hela sin upplåning hos Kommuninvest.

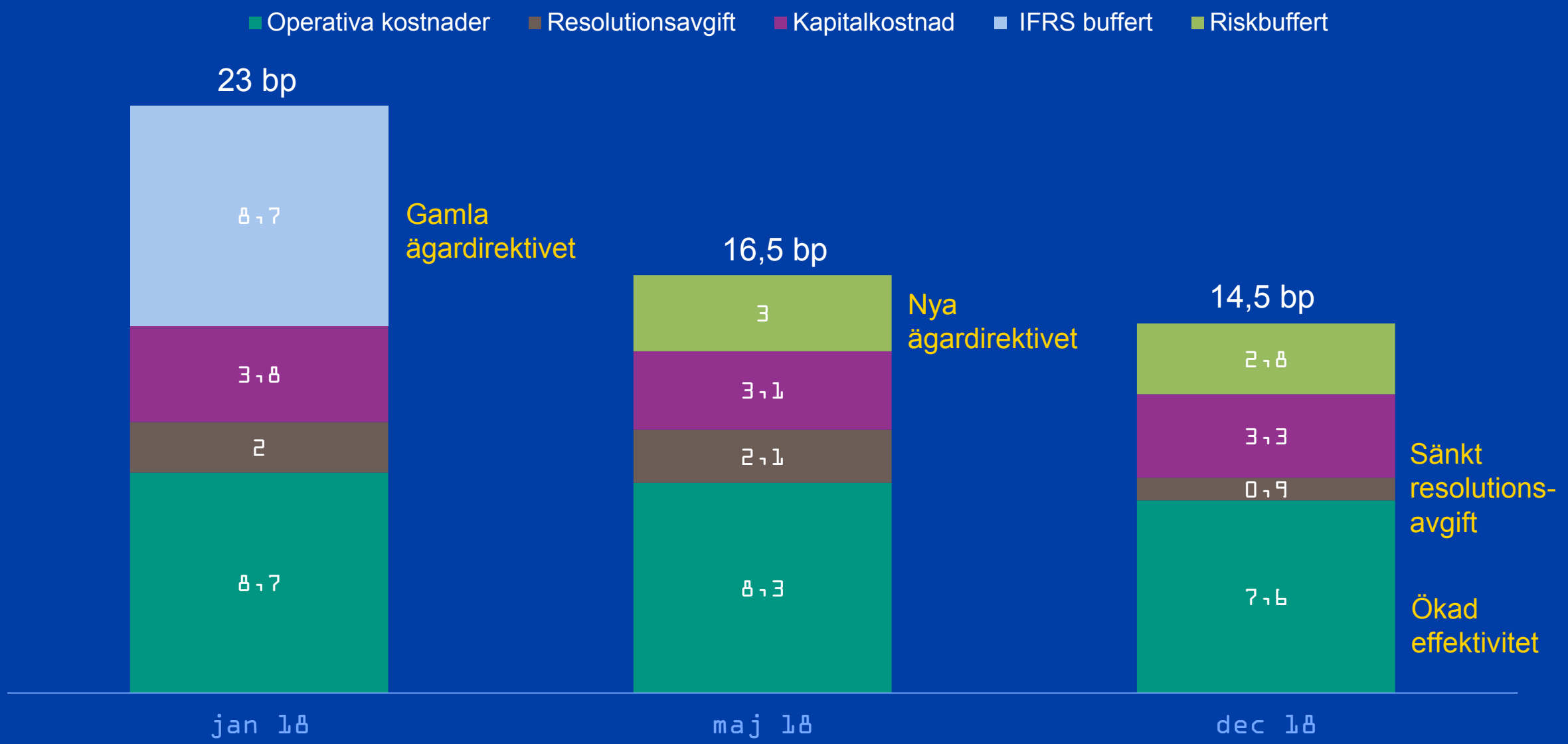
2018

288 medlemmar
22 icke-medlemmar
200 kommuner minst 95 % av sin upplåning hos Kommuninvest.

Kommunsektorns finansiering

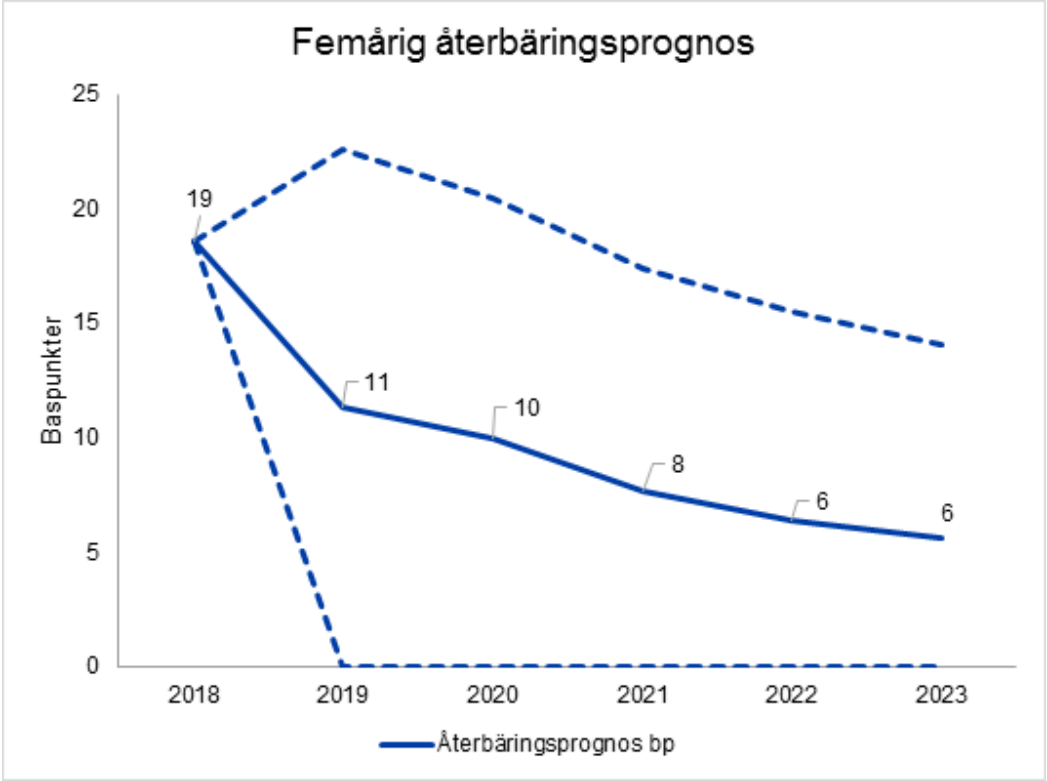

Lägre marginal

Återbäringsprognos med nytt ägardirektiv

- Effekter av sänkta utlåningspriser:
  - framtida resultat minskar
  - negativa resultat kan periodvis uppstå
  - framtida återbäring minskar.
- Återbäringen sjunker successivt, i takt med att IFRS-buffert i befintlig utlåningsstock fasas ut.
- Aktuell förväntad återbäring (heldragen kurva) är f.n. bästa utgångspunkt för kunder som budgeterar med återbäring eller andra som beaktar återbäring i sin verksamhet. Återbäring kan ej bli negativ.
- Betydande osäkerhetsintervall beror främst på svårigheter att prognosticera IFRS-resultatet, som slår direkt mot återbäringen men som över tid reverseras och uppgår till noll.

Gröna lån

Åtta projektkategorier

Stort intresse runt om i landet

52

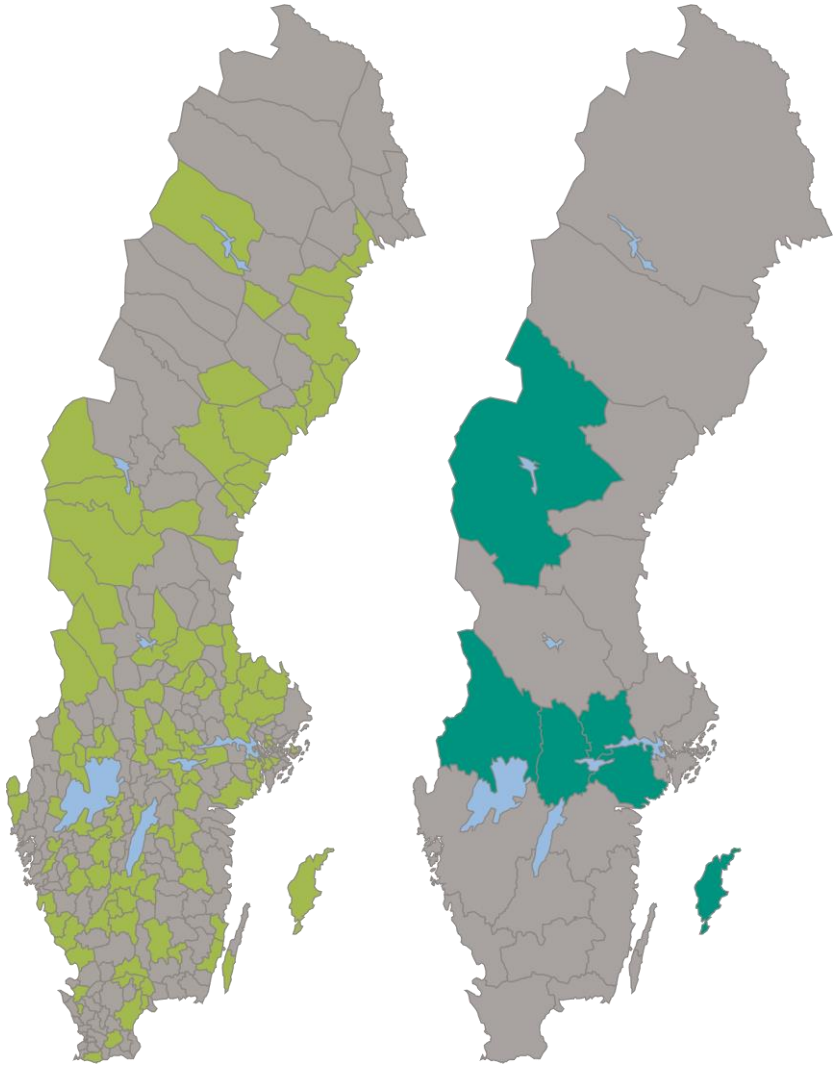
miljarder har beviljats i Gröna lån

283

projekt godkända för Gröna lån

124

kommuner & regioner har Gröna lån

KOMMUNINVEST

Effektrapportering 31 dec 2018

227
Gröna Investerings-projekt

39,7
Mdkr i beviljade Gröna lån

5
Gröna obligationer

Besparade & undvikta utsläpp
662 390
tCO_2

Sparad / undvikt energiförbrukning
144 706
MWh per år

Förnybar energiprodukti on 3 032
GWh per år

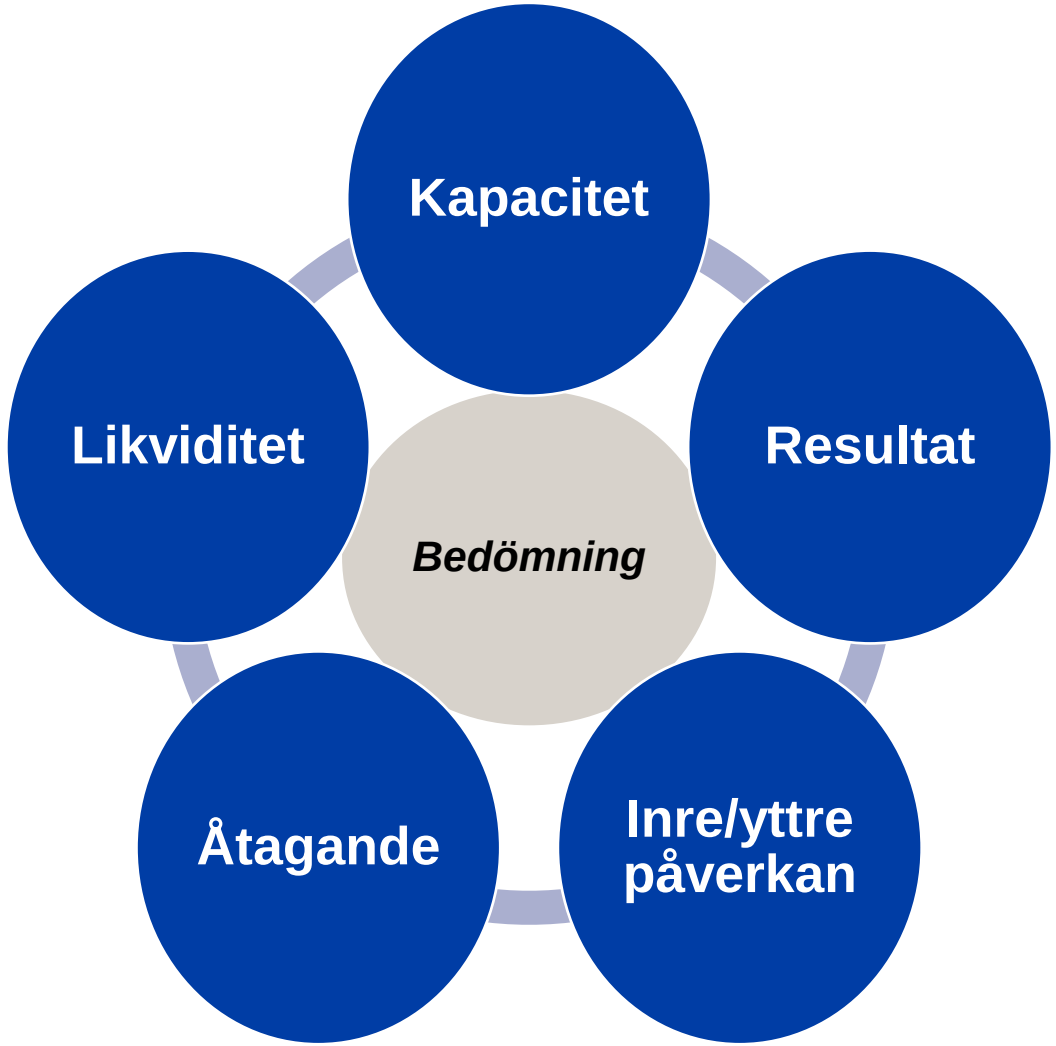
KOMMUNINVEST

Kommunanalys

Östhammar kommun

KOMMUNINVEST

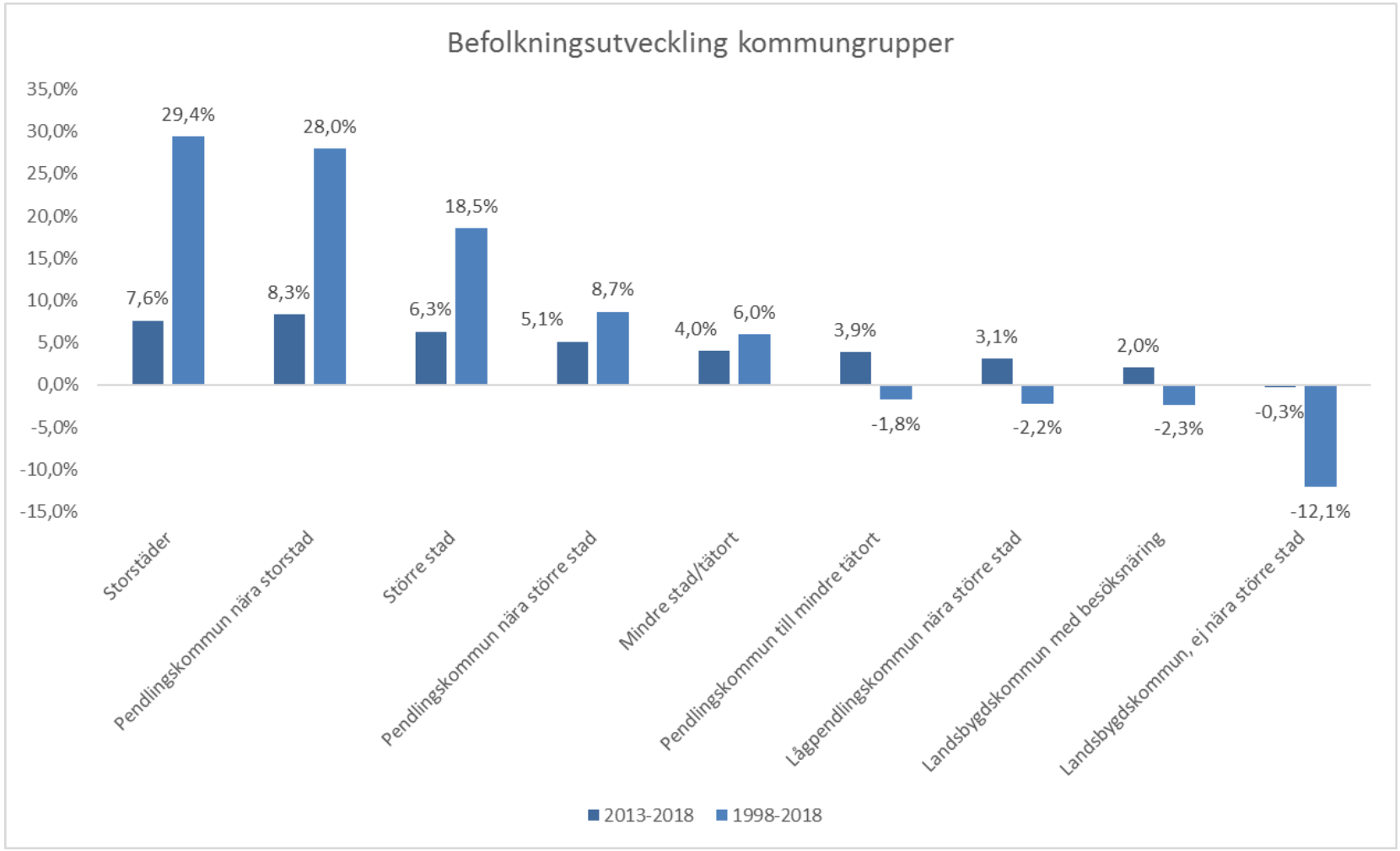
Analysmodellen

Kvantitativ analys

Kvalitativ analys

Bakgrund till modellen - jämförelser

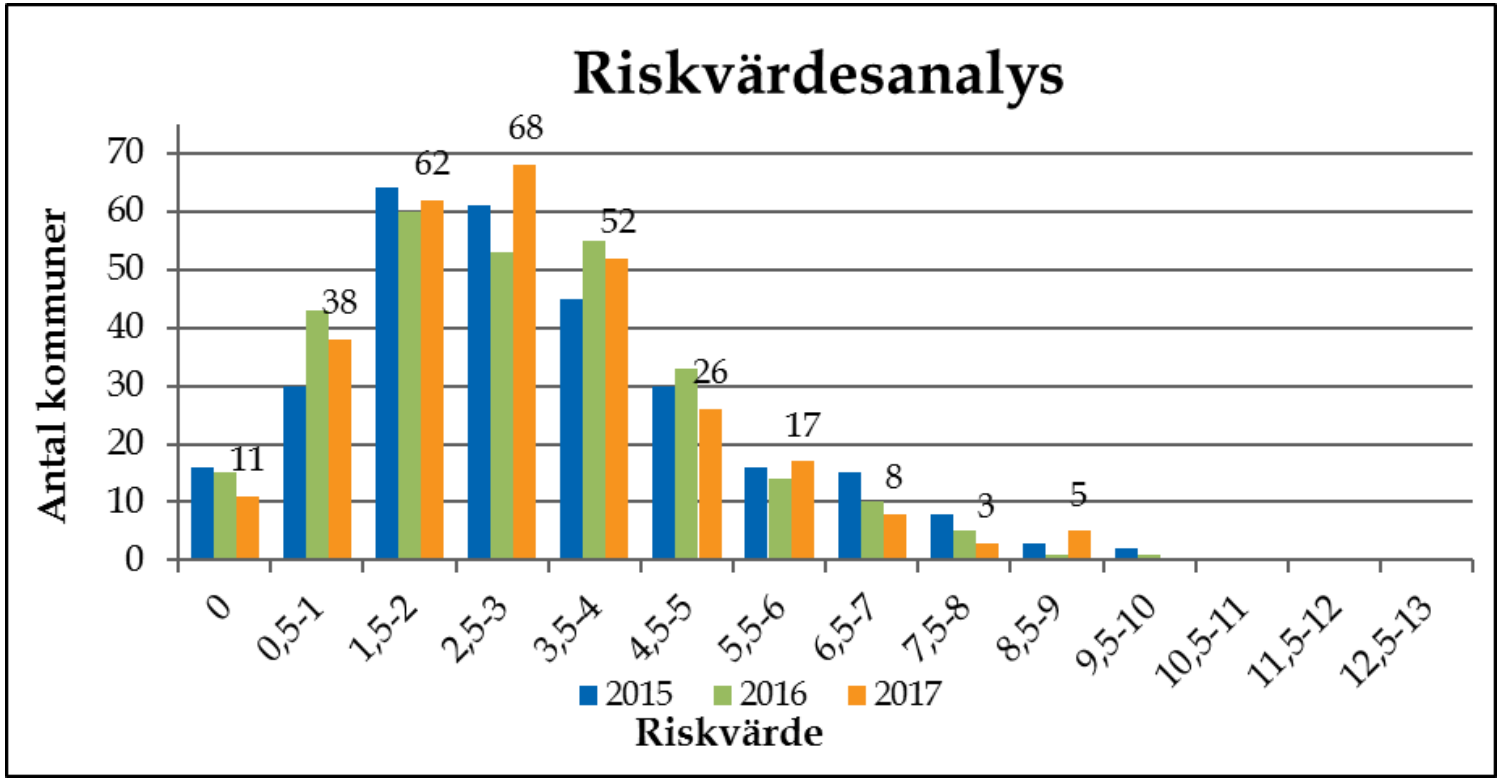
Riskvärdesmodellen 2017/2018

		2014		2015		2016		2017		2018
		Utfall	Perc.	Utfall	Perc.	Utfall	Perc.	Utfall	Perc.	Utfall
Trend	Befolkningsutveckling senaste 5 åren	0,0%	32	0,8%	31	2,6%	40	2,7%	35	3,2%
	Nettokostnad per invånare	45 069	77	47 795	63	47 342	80	52 251	61	54 681
	Resultat/omsättning	4,7%	91	3,1%	65	5,6%	81	2,6%	39	1,2%
	Soliditet inklusive pensionsåtaganden	10,4%	53	12,6%	53	17,0%	57	17,0%	52	18,3%
	Skatteunderlag per invånare	185 717	81	187 870	80	190 020	78	198 360	78	201 605
	Nettokoncernskuld per invånare	83 452	44	83 448	46	80 167	54	84 275	47	87 260
Snitt	Total kommunalskatt (beslutsår)	32,85	54	33,40	38	33,40	39	33,40	40	33,40
	Resultat före exo poster per invånare	3 289	90	2 221	60	4 221	73	2 039	35	993
	Låneskulder/omsättning	64,7%	39	56,4%	56	52,7%	56	64,7%	37	57,9%
	Belåningsgrad	51,1%	59	44,7%	75	44,3%	75	52,8%	51	45,8%
	Låneskulder per invånare	44 858	45	40 324	62	40 047	64	50 832	49	51 980

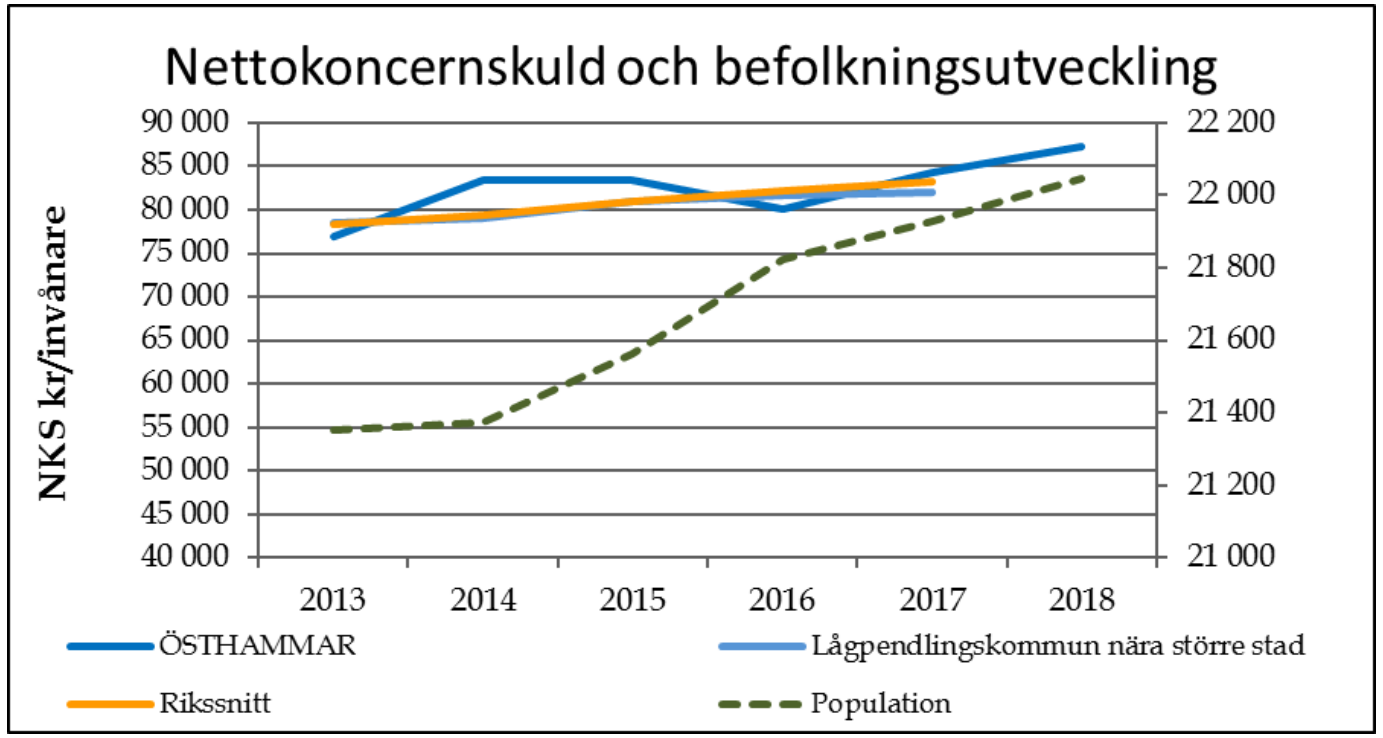
Totalt riskvärde	2,5	2,0	0,0	2,0	-

KOMMUNINVEST

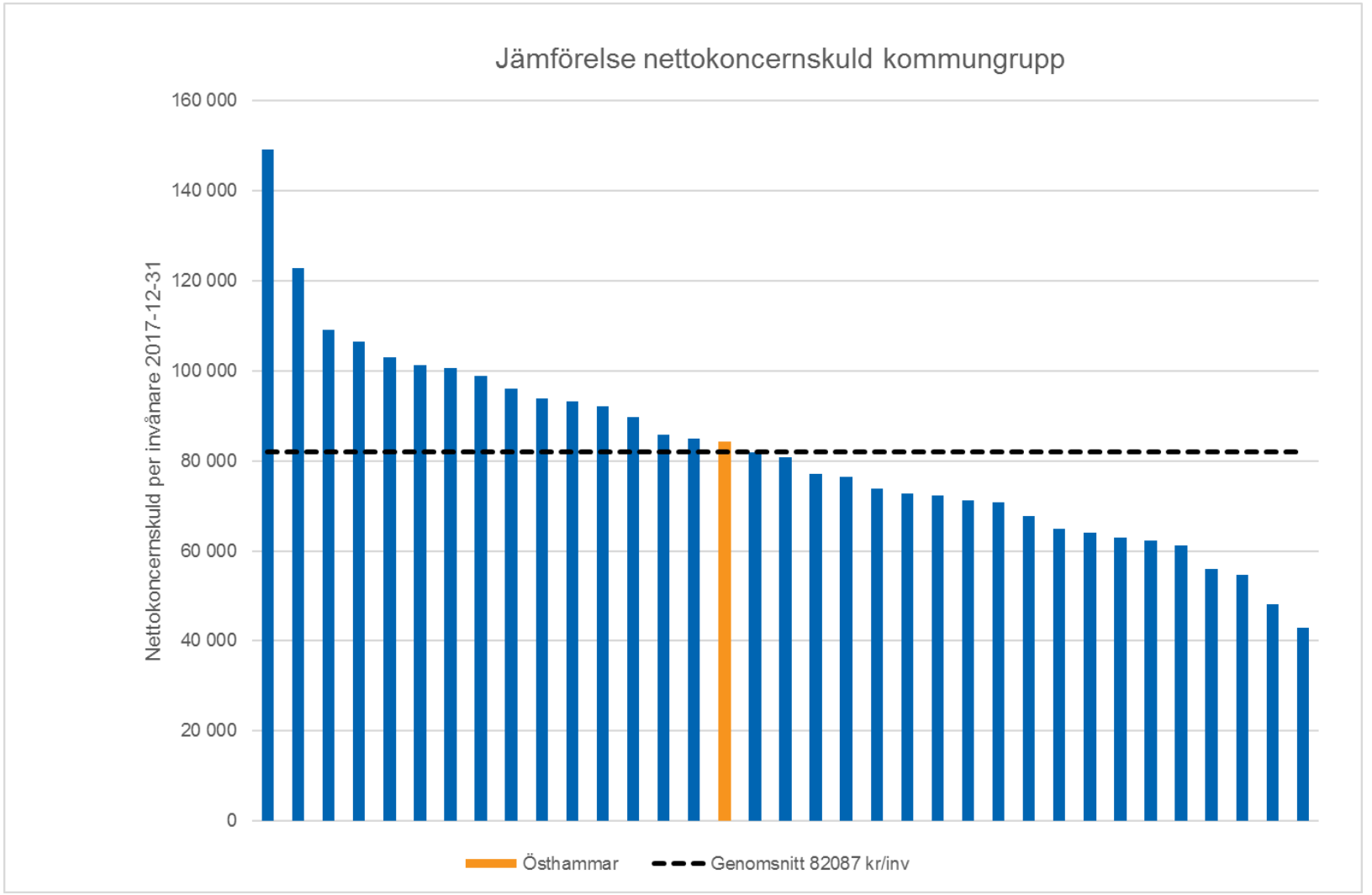
Fördelning riskvärde

Nettokoncernskuld

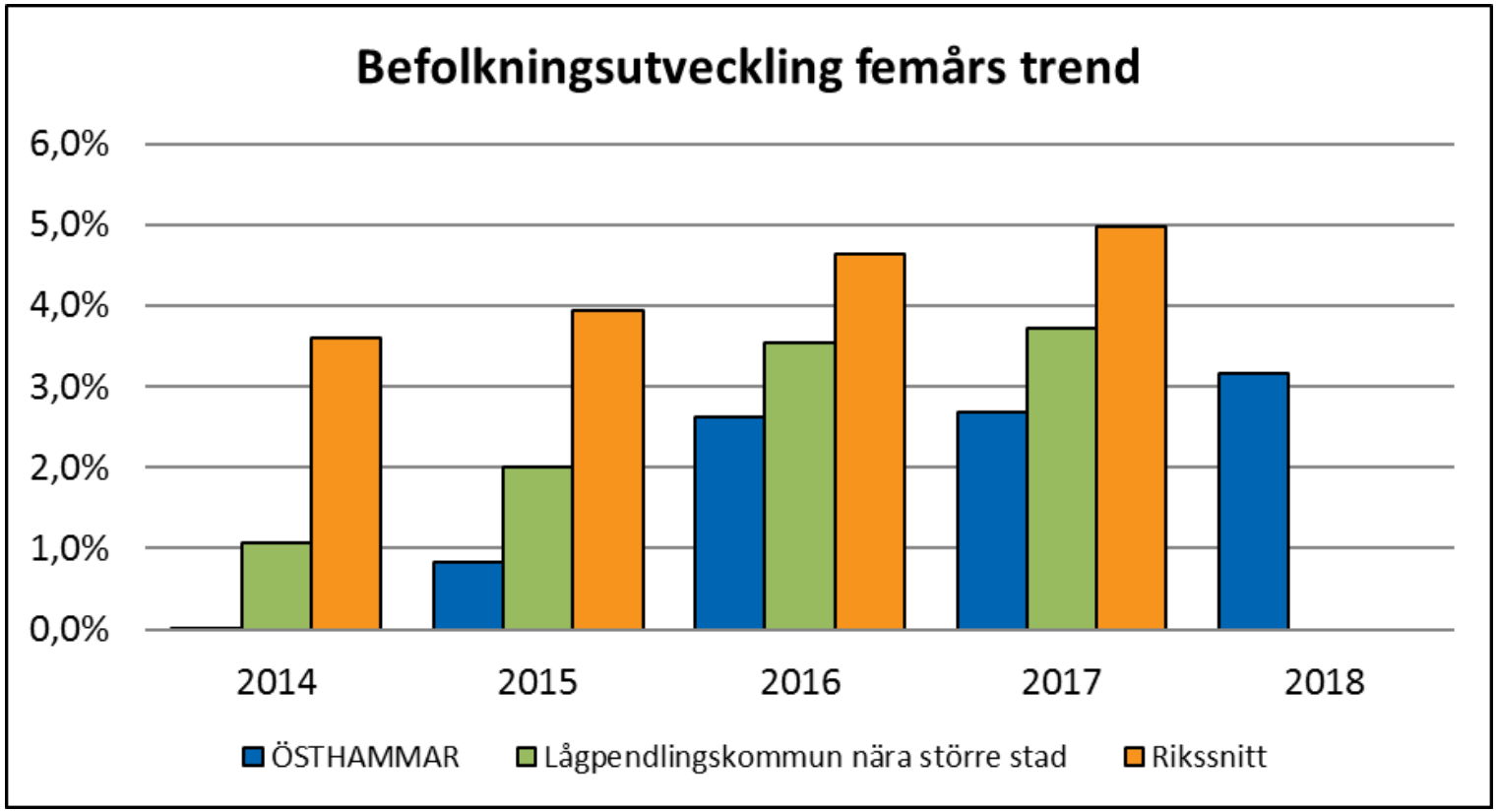

Nettokoncernskuld

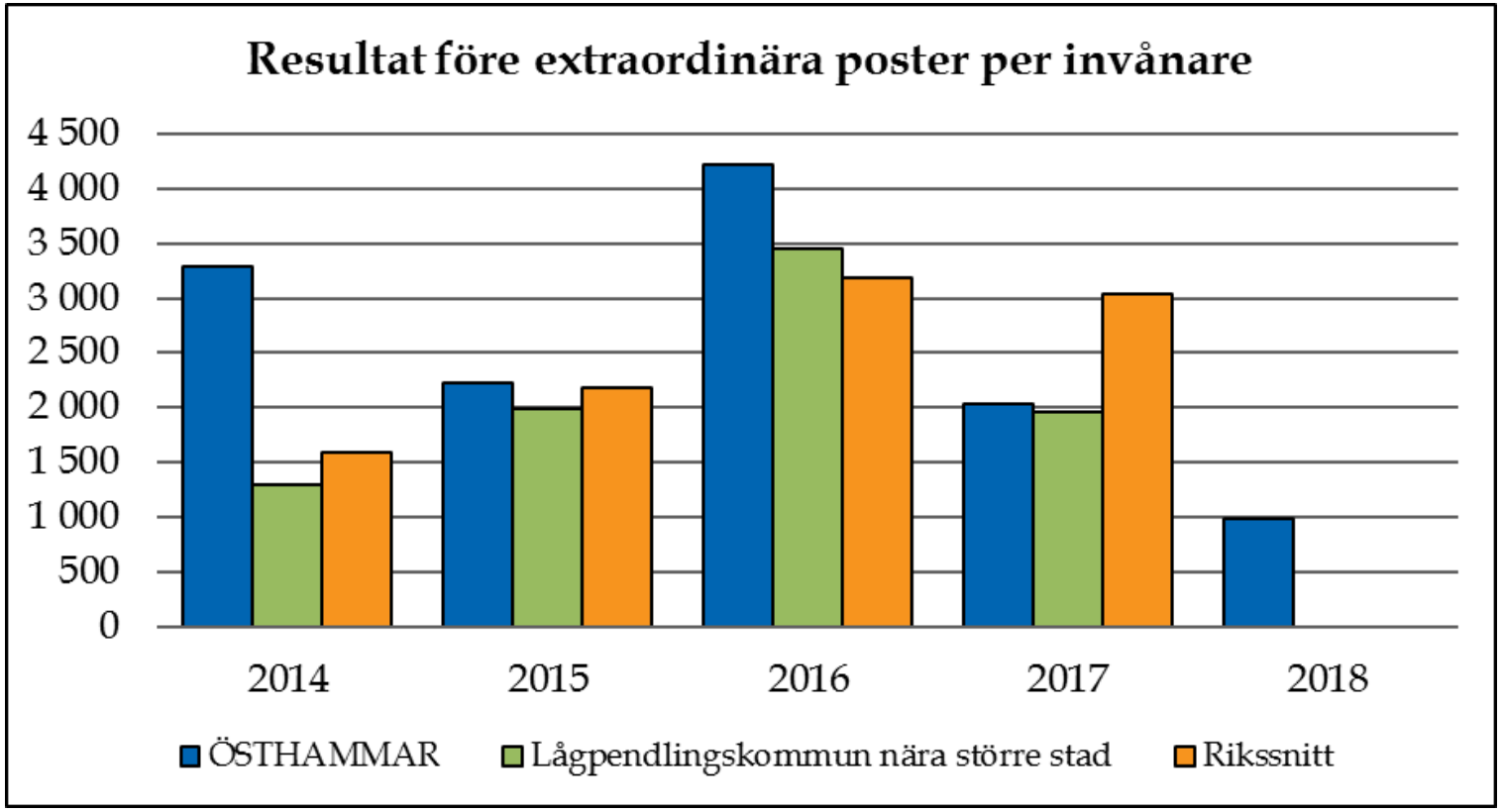

KOMMUNINVEST

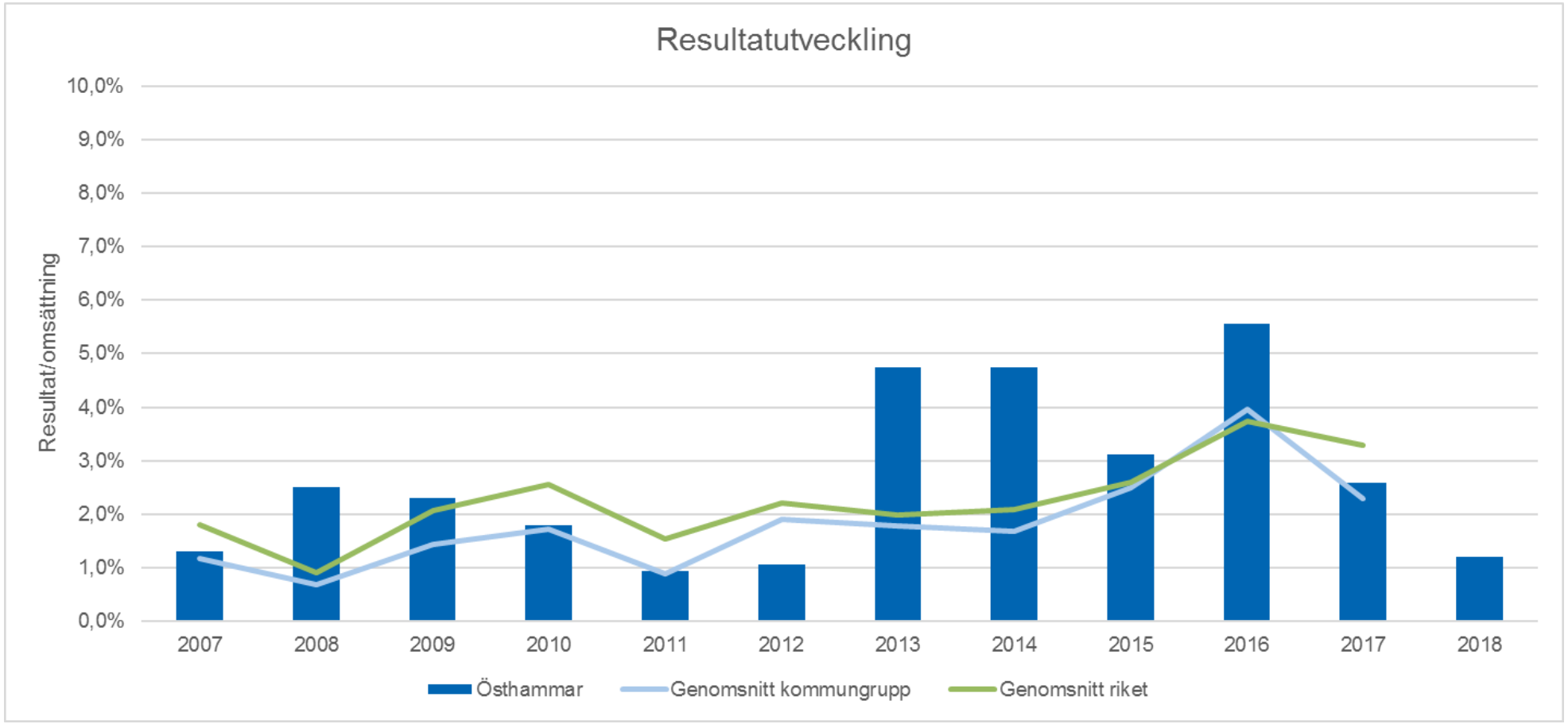
Befolkningsutveckling

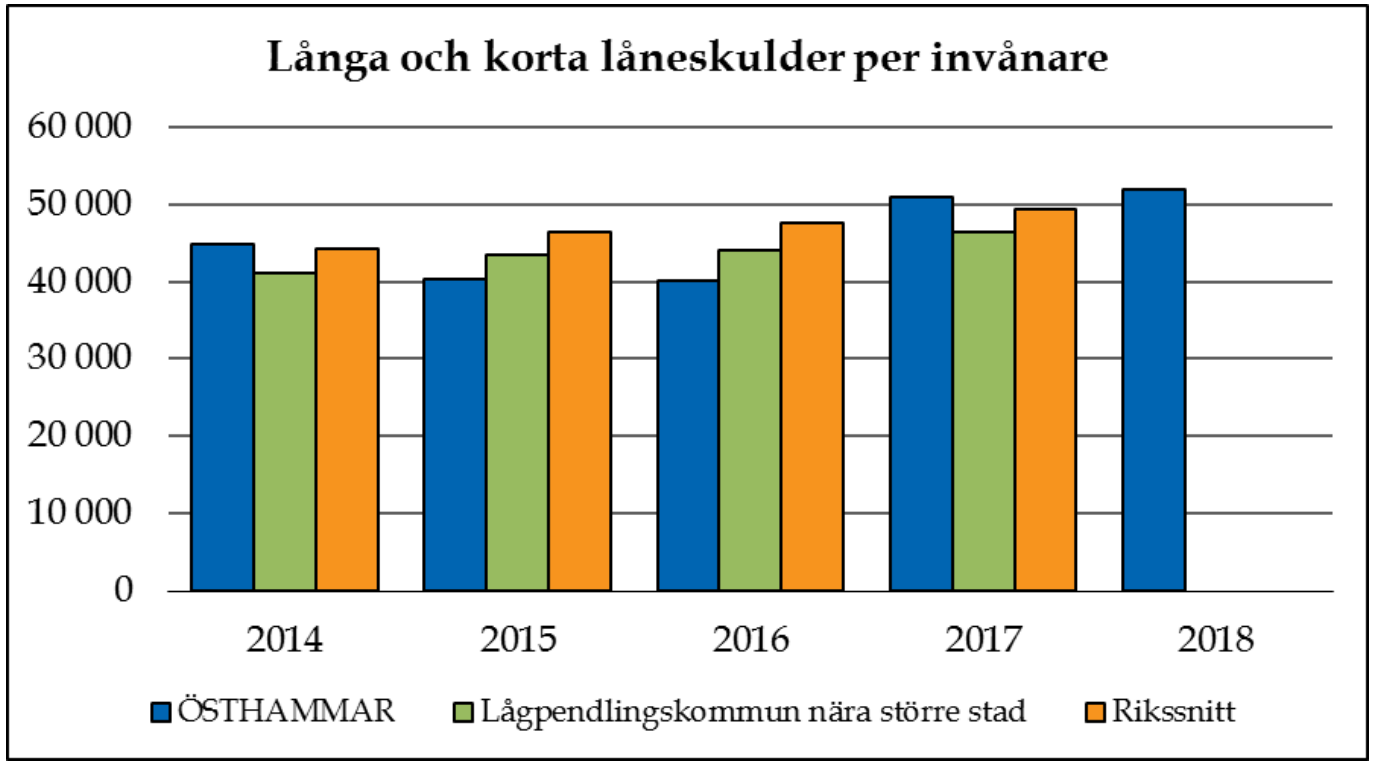
Resultatutveckling

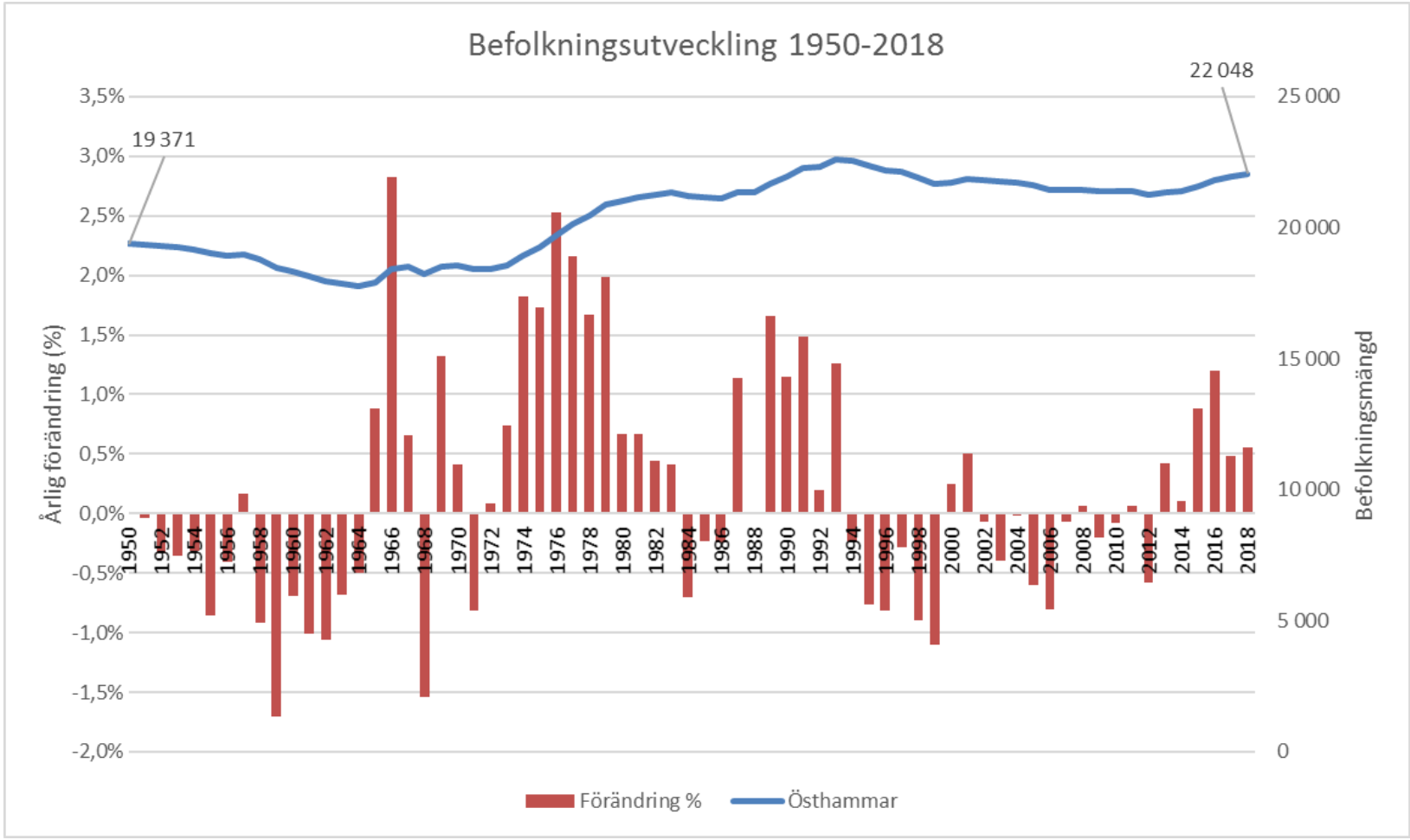
Resultatutveckling

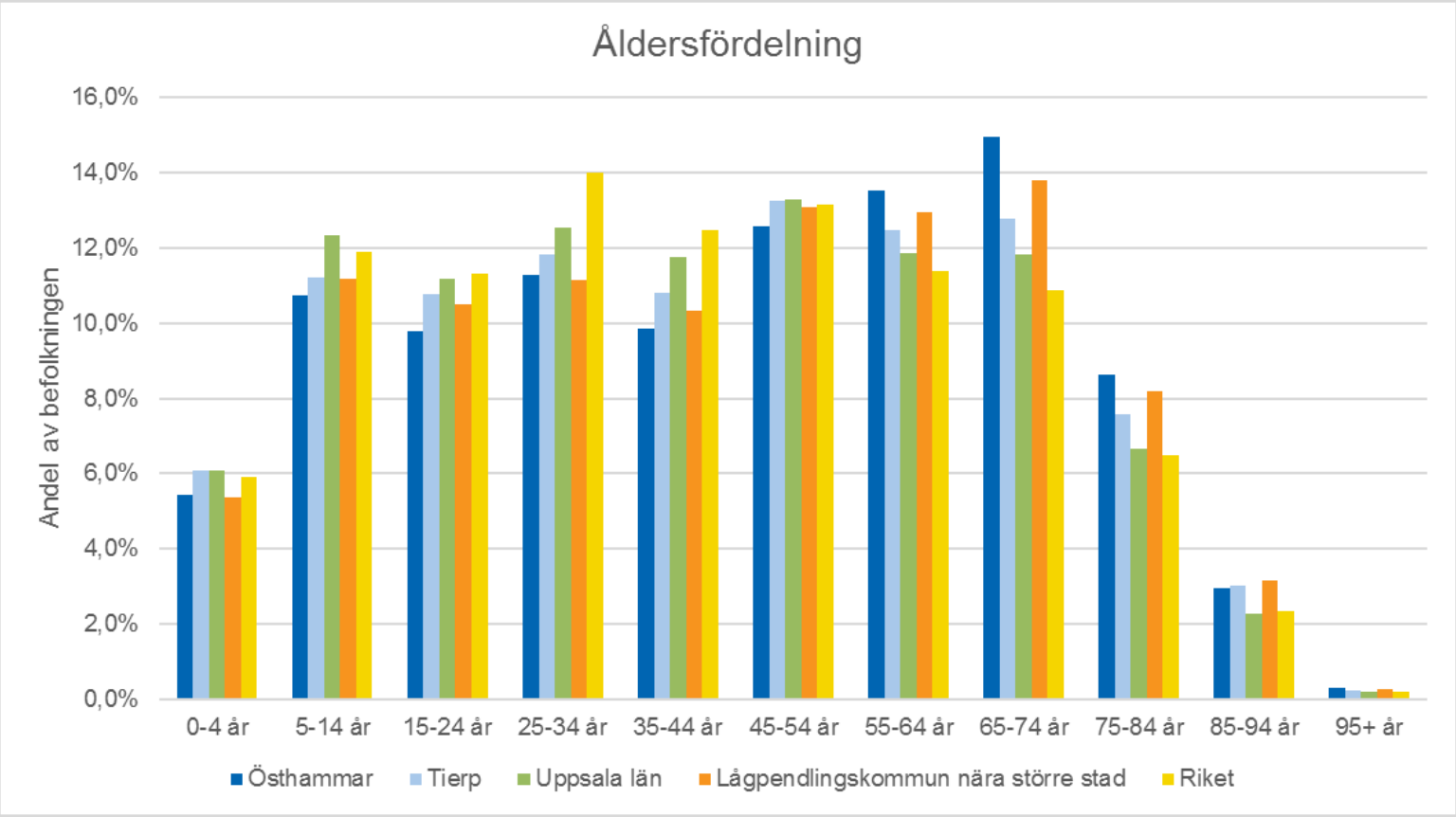
Skuldutveckling

Grundläggande förutsättningar

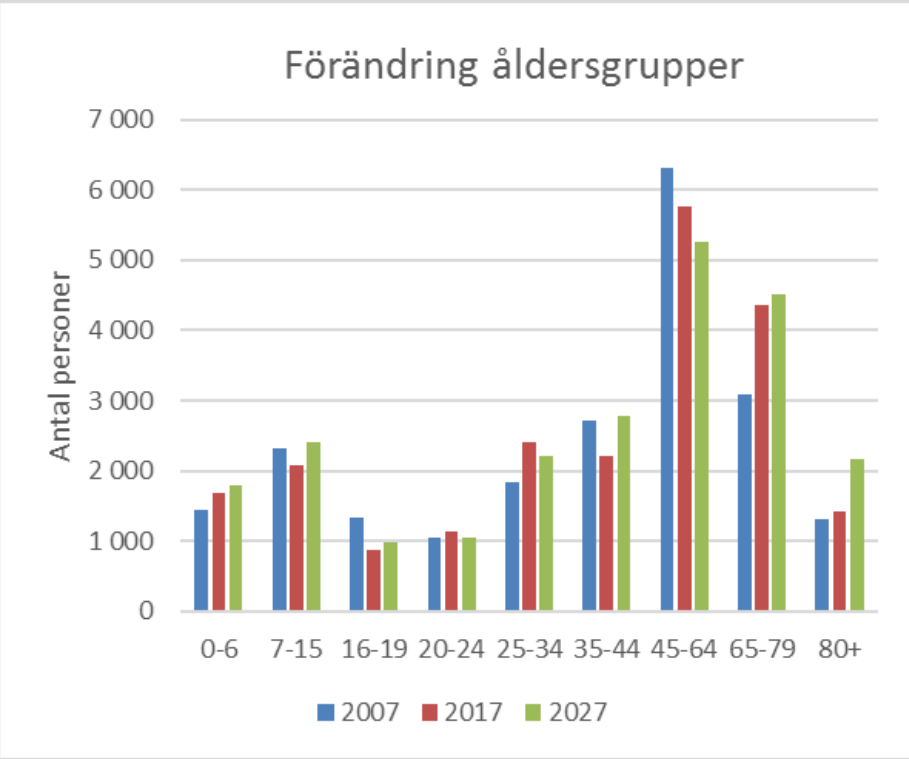

Grundläggande förutsättningar

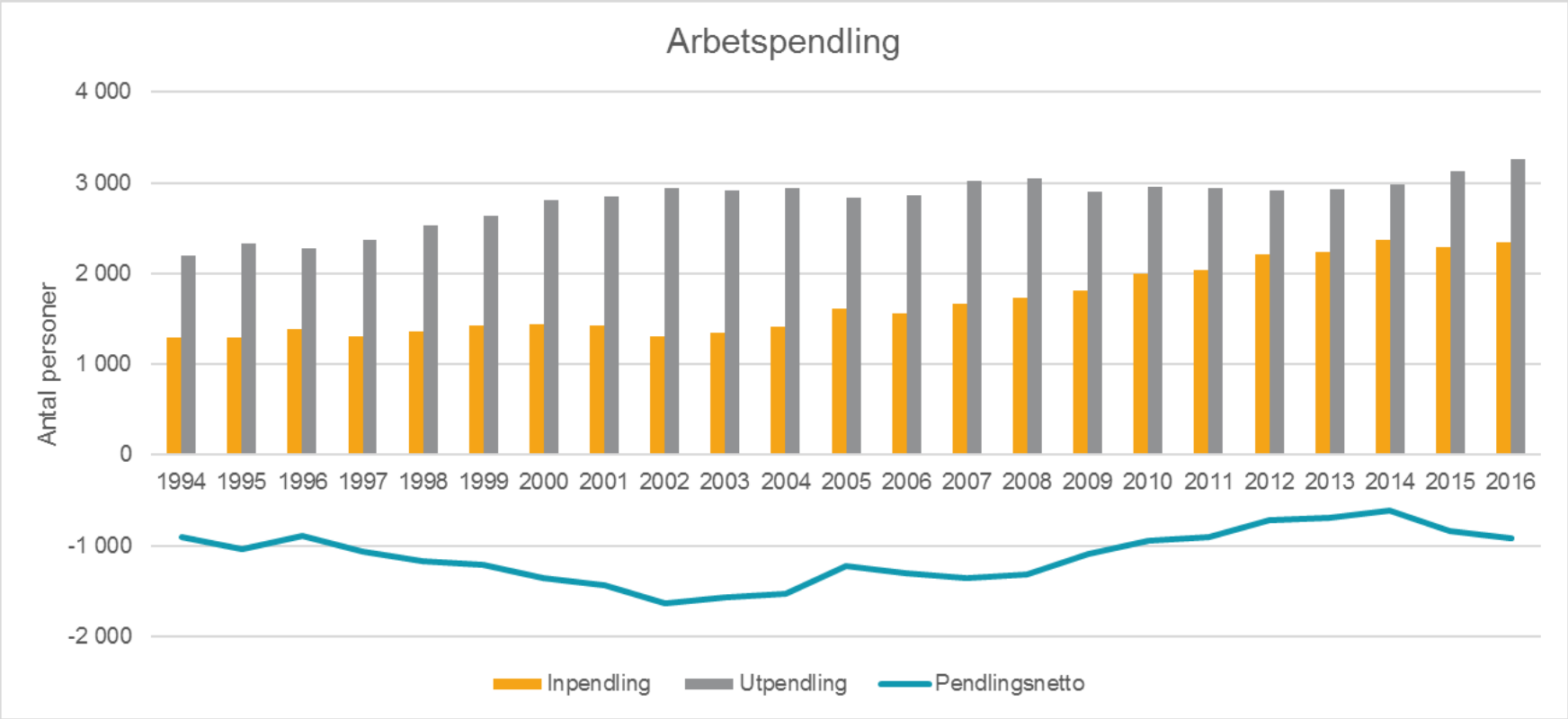

Demografi

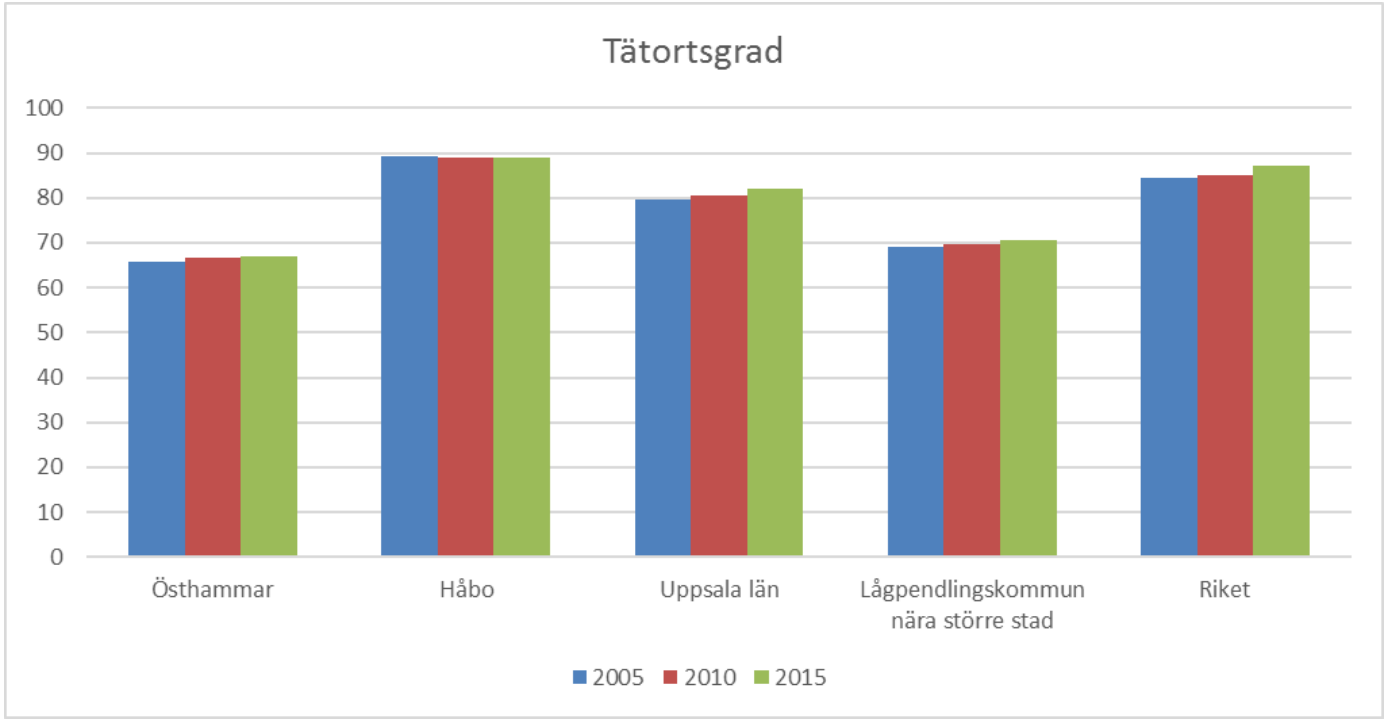
Östhammar	2007	2017	2027	*Förändring 2017-2027*
0-6	1 446	1 675	1 791	116
7-15	2 322	2 081	2 412	331
16-19	1 343	866	979	113
20-24	1 037	1 139	1 038	-101
25-34	1 845	2 401	2 207	-194
35-44	2 720	2 205	2 792	587
45-64	6 320	5 765	5 270	-495
65-79	3 085	4 365	4 505	140
80+	1 303	1 430	2 176	746
	21 421	21 927	23 171	1 244
0-19	5 111	4 622	5 182	
65+	4 388	5 795	6 681	

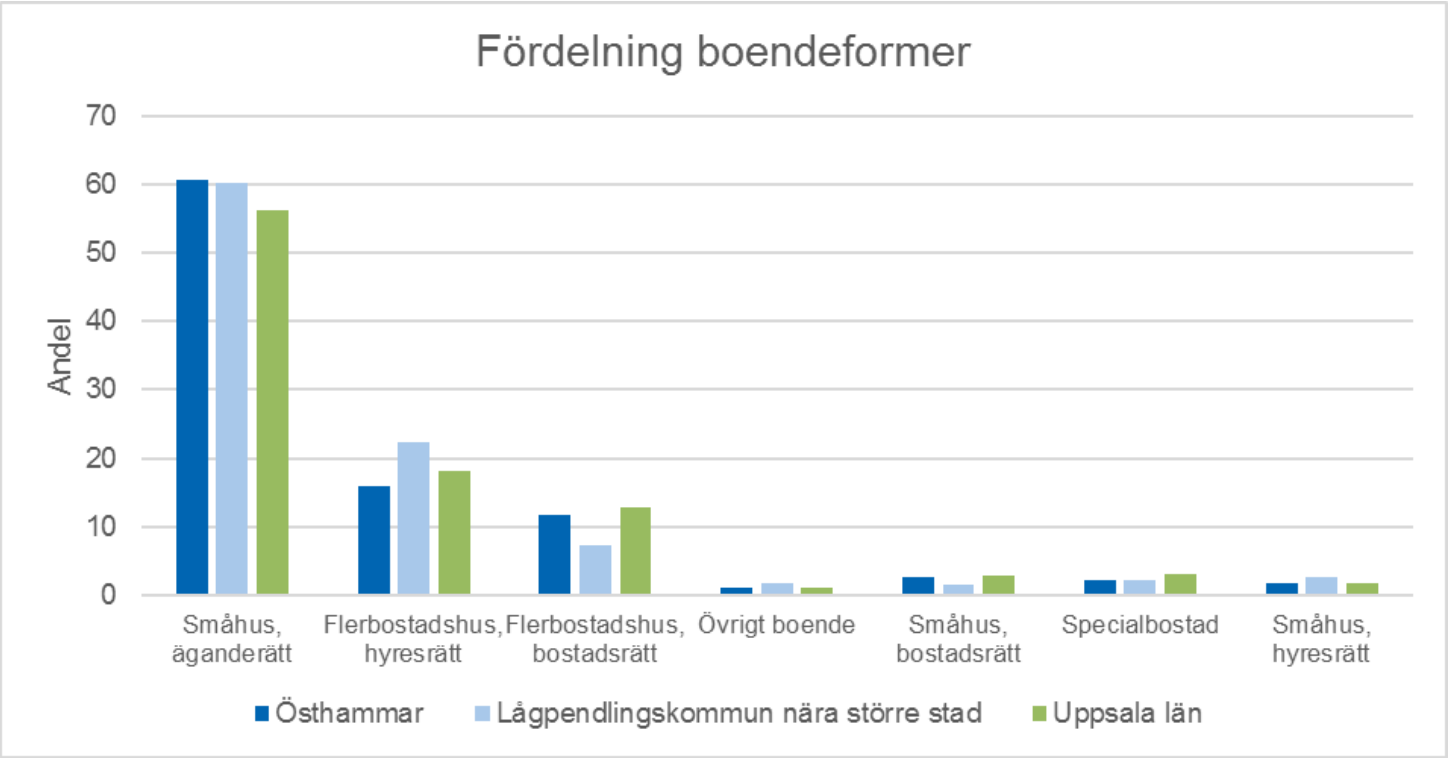
Pendling

Arbetspendling
4 000
3 000
2 000
1 000
0
-1 000
-2 000
Antal personer
1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016
Inpendling
Utpendling
Pendlingsnetto

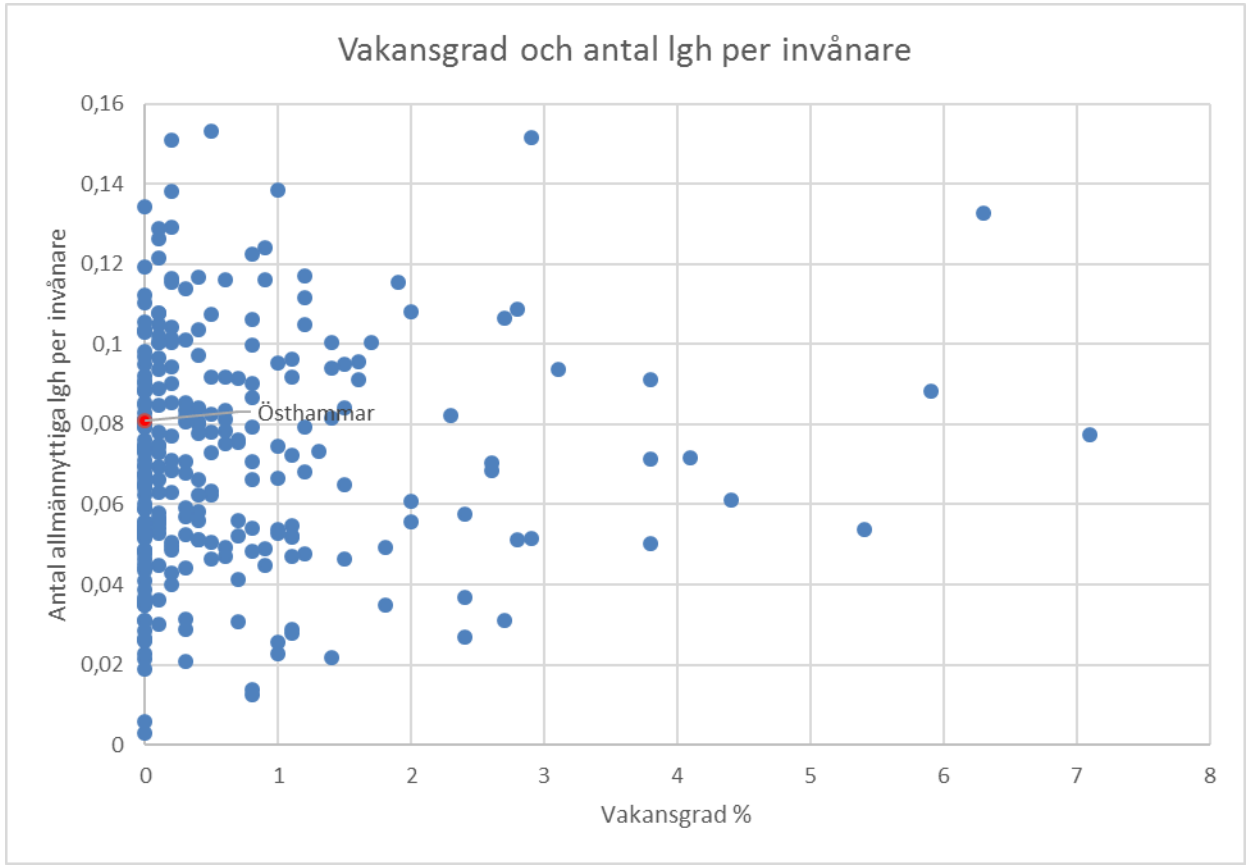
Grundläggande förutsättningar

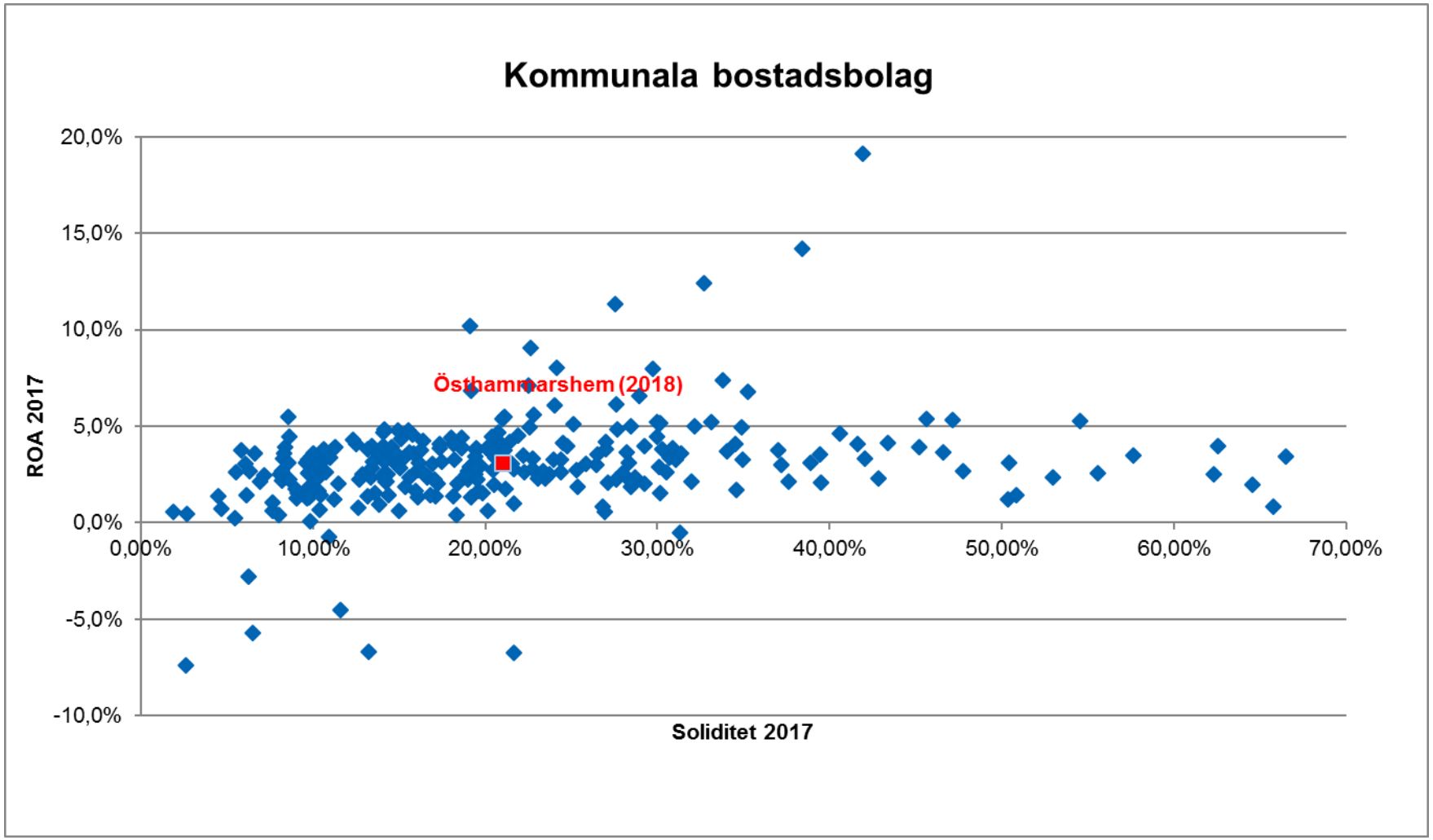
Grundläggande förutsättningar

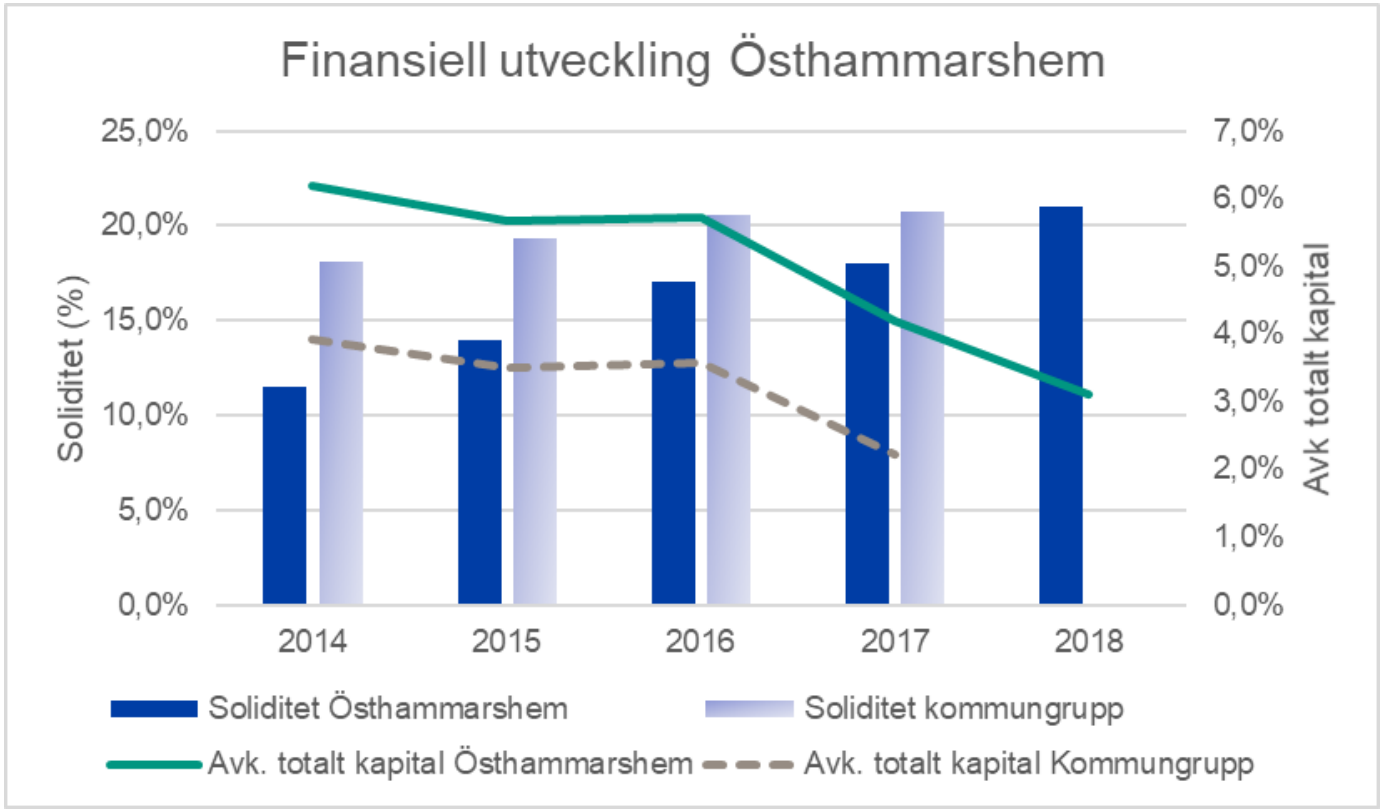
Bostadsbolaget

Bostadsbolaget

Bostadsbolaget

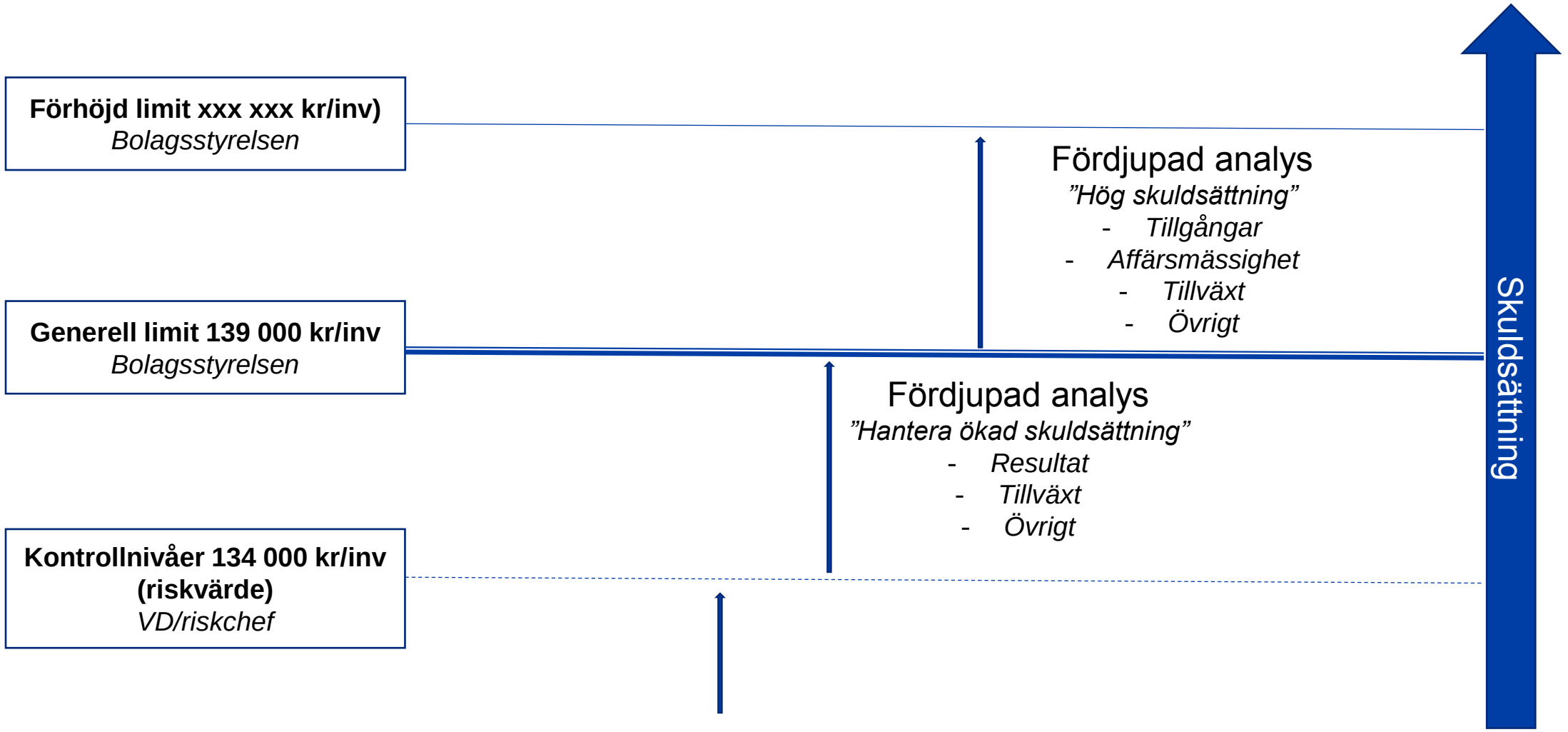
Bedömning Östhammar kommunkoncern

- Finansiella styrkor
  - Tillväxt
  - Regionen
  - Självbärande bostadsbolag
  - Tillgångar

Bedömning Östhammar kommunkoncern

- Finansiella utmaningar
  - Kommunens resultat- och kostnadsutveckling
  - Investerings- och finansieringsbehov
  - Långsiktighet
  - Koncernsamordning
  - Kommunstruktur

Limitsättning

Kvalitativ analys (fördjupad)

- Resultat/lönsamhet – kommun/bolag
- Åtaganden – utanför balansräkning
- Investeringar och låneskuld – skuldbärare
- Driftsresultat – trend och ev omställningsbehov
- Underhållssituation – framtida nedskrivning?
- Pensionsskuld – likviditetsberedskap och påfrestning
- Tillgångar – marknadsvärde, realiserbarhet, bärkraft
- Affärsverksamhetens bärkraft – risker & utmaningar

Limithantering

- Tillgångar
- Resultat
- Ekonomisk aktivitet
- Bärkraft

Bedömningsområde
Tillgångar • Realiserbarhet • Kassaflöde • Finansiering
Resultat • Kommunens resultat • Soliditet • Bolagens avkastning • Affärsmässighet • Skattesats
Ekonomisk aktivitet • BRP • Tillväxt
Bärkraft • Befolkningsutveckling • Etableringar • Skattesats

Fornamn.efternamn@kommuninvest.se

www.kommuninvest.se

Kommuninvest

Kommuninvest

KOMMUNINVEST

Upprättat av:	Senny Ennerfors och Emma Sundin	Översiktsplanerare, samhällsbyggnadsförvaltningen
Antagen:		

Projektplan

Revidering av Översiktsplan 2016

Innehåll

1 BP2-beslut 4
2 Grundläggande information 6
2.1 Bakgrund 6
2.2 Idé 6
2.3 Syfte 6
2.4 Koppling till verksamhetsstrategi 6
2.5 Kopplingar till andra projekt och verksamheter 6
2.6 Lag- och myndighetskrav samt övriga tvingande krav 7
3 Mål 7
3.1 Effektmål 7
3.2 Projektmål 8
3.3 Avgränsningar 9
3.4 Prioritet 10
4 Krav på projektet 11
4.1 Förutsättningar 11
4.2 Hållbarhetsaspekter 11
4.3 Tekniska aspekter 11
4.4 Patientsamverkan 11
5 Planer 11
5.1 Tidplan 11
5.2 Resursplan 12
5.3 Budget och finansiering 13
5.4 Beroenden 13
5.5 Inledande förvaltningsövergripande möte om översiktsplanens framtid 13
6 Kommande förvaltning 14
7 Projektorganisationen och resurser 14
7.1 Styrgrupp 14
7.2 Projektägare 14
7.3 Projektledare 14
7.4 Arbetsgrupp 14
7.5 Utökad arbetsgrupp 15
7.6 Mottagare 15

7.7 Icke-personella resurser 15
8 Intressenter och kommunikation 15
8.1 Intressentanalys 15
8.2 Kommunikationsplan 16
8.3 Rapportering till Projektägare och Projektstyrgrupp 16
9 Kvalitet 16
9.1 Kvalitetsstrategier 16
9.2 Granskningar 17
9.3 Kvalitetssäkring av slutprodukten 17
9.4 Ändringar/avvikelser 17
10 Övergripande risker och hantering av dessa 18
11 Leverans och överlämningsprocedur (BP3:or och BP4) 18
12 Projektavslut (BP5) 18

Definitioner och förkortningar

Begrepp/förkortning	Förklaring
ÖP	Översiktsplan
MEX	Mark och Exploatering
KSAU	Kommunstyrelsens arbetsutskott

Projektägare/beställare:

Kommunfullmäktige, genom planchefen på samhällsbyggnadsförvaltningen

Projektledare:

Martin Lindblad, översiktsplanerare

1 BP2-beslut

BP2 används ej i detta projekt.

Checklista inför beslut, BP2	Ja	Nej
Förväntat resultat (slutprodukt) från projektet är tydligt definierat, dokumenterat och kopplat till verksamhetens mål och strategier.		
Projektets avgränsningar – dvs vad som inte skall levereras - är tydligt definierade och dokumenterade.		
Effektmålen är dokumenterade samt hur de skall följas upp.		
Mottagaren av projektets leverans är identifierad och har ett tydligt åtagande för att realisera den förväntade nyttan från projektet.		
Risker och osäkerheter i projektet och för slutprodukten är tydligt dokumenterade i riskanalysen, inklusive en handlingsplan för att hantera dem.		
Projektplanen är tidsatt och resurssatt per fas, och samtliga resurser för projektet är utsedda och resurssäkrade		
Projektets budget är säkrad.		
Analys av hållbarhetsaspekter, enligt checklistan i verktygslådan, är genomförd.		
Dokumenten Kostnads-nyttoanalys finns framtaget och är godkänt av Mottagaren.		
Följdkostnader för projektets slutprodukt är identifierade och dokumenterade.		
Legala krav på slutprodukt och projekt är identifierade.		

	JA	NEJ	Kommentar
Beslut att starta Initieringsfasen, BP2			
Beslut att bordlägga			

Datum och underskrift Projektägaren

Namnförtydligande

Datum och underskrift av Projektledaren

Namnförtydligande

2 Grundläggande information

2.1 Bakgrund

Samhällsbyggnadsförvaltningen har under det första halvåret 2019 arbetat med att aktualitetspröva Översiktsplan 2016. Arbetet resulterade i dokumentet Aktualitetsförklaring 2019 som utreder hur översiktsplanen har fungerat och använts i verksamheten sedan översiktsplanens antagande. Aktualitetsförklaringen belyser också förändringar som skett i samhället, som på olika sätt påverkar översiktsplanens aktualitet och användbarhet/genomförbarhet.

Aktualitetsförklaringen konstaterade att det finns revideringsbehov i Översiktsplan 2016. Med anledning av det tog kommunens MEX-grupp (mark och exploatering) fram ett projektdirektiv för att påbörja ett projekt kring revideringen. Det första steget i projektet är denna projektplan. Projektplanen utgår från aktualitetsförklaringen och projektdirektivet.

2.2 Idé

Projektet ska revidera översiktsplan 2016.

2.3 Syfte

Syftet med revideringen är att översiktsplanen ska bli lättare att följa och genomföra. En mer genomförbar översiktsplan innebär i sin tur att kommunens strategier och idéer blir tydligare för allmänheten och exploatörer att uppfatta. Översiktsplanen kommer utgöra bättre underlag vid exempelvis strategiska markinköp och detaljplanering.

2.4 Koppling till verksamhetsstrategi

Östhammars kommun präglas av en verksamhetsöverskridande vision och s.k. värdeord. Översiktsplan 2016 utgår från kommunens vision och även medborgardialoger som genomfördes under arbetet med att ta fram översiktsplanen. Revideringen kommer fortsatt stödja sig på kommunens vision och medborgardialogerna som gjordes. Revideringen ska tydliggöra kopplingen till Östhammars kommuns tillväxtstrategi.

2.5 Kopplingar till andra projekt och verksamheter

Ett framtagande av en VA-plan diskuteras av kommunen tillsammans med Gästrike Vatten AB. Projektet kan komma att dela personalresurser med detta projekt beroende på hur diskussionerna fortlöper. Revideringen av ÖPn ska prioritera områden för utveckling till de områden som föreslås för VA-utveckling i VA-planen.

Havs- och vattenmyndigheten håller på att ta fram en nationell havsplan för Sverige. Den nya ÖPn ska inte ha kontrasterande åsikter om vattenanvändningen som föreslås i havsplanen. Inga resurser delas av de två projekten.

Region Uppsala påbörjar nu arbetet med en ny regional utvecklingsstrategi. Den nya ÖPn ska inte göra avsteg från den nya strategin. Inga resurser delas av de två projekten.

2.6 Lag- och myndighetskrav samt övriga tvingande krav

Revideringarna ska genomföras i enlighet med PBL och Miljöbalken. Dessa lagrum påverkar i viss mån projektets upplägg. Några av de viktigaste kraven som ställs på översiktsplanen är:

- Den nya översiktsplanen kommer troligtvis innebära betydande miljöpåverkan i miljöbalkens mening, i och med att ÖP16 gjorde det. Detta betyder att översiktsplanen måste beskriva vad miljökonsekvenserna blir av ett eventuellt genomförande av planen.

- Översiktsplanen ska enligt PBL 3 kap. 5 § redovisa hur kommunen avser använda marken i framtiden, och hur kommunen tillgodoser de riksintressen som finns i kommunen.

- När projektet tagit fram ett förslag på en ny översiktsplan får den inte antas av kommunfullmäktige förrän förslaget har varit på samråd och utställning. Efter samrådet ska förslaget revideras efter de inkomna synpunkterna. Det reviderade förslaget ska sedan granskas (i en liknande process som samrådet). Endast efter granskningen och eventuella ytterligare revideringar gjorts får den nya översiktsplanen antas i kommunfullmäktige och börja gälla, enligt PBL 3 kap.

3 Mål

3.1 Effektmål

När den nya översiktsplanen är antagen och vunnit laga kraft realiseras många nyttor. Medarbetare får ett säkrare, mer aktuellt och tydligare dokument att följa i den vidare planeringen.

- Översiktsplanen ska ha större genomförbarhet än idag

- Antalet utökade förfaranden vid detaljplaneläggning ska minskas som följd av ÖPns tydligare riktlinjer för framtida markanvändning, vilket i sin tur resulterar i kortare handläggningstider

- Fler företag, exploatörer och privatpersoner än idag känner till och har nytta av ÖPn

- Kommunen ska i förlängningen göra strategiska markinköp i de områden som pekas ut av ÖPns karta för framtida mark- och vattenanvändning

3.2 Projektmål

Det huvudsakliga målet med projektet är att en ny version av översiktsplanen ska bli antagen. Projektet ska också verka för att följande delmål uppfylls:

- Översiktsplanen ska i huvudsak utgå från befintlig struktur, med fyra övergripande kapitel: **inledning** (idag: vision, framtidsbild och utmaningar), **nuläge** (idag: övergripande förutsättningar), **framtida mark- och vattenanvändning**, **avvägningar/hänsyn** (idag: hänsyn till riksintressen och övriga allmänna intressen)

- Alla översiktsplanens kartor ska uppdateras
  Strukturen på kartorna behöver ändras. Utgångspunkten är att översiktsplanen ska klara sig på en framtida mark- och vattenanvändningskarta och en hänsynskarta. De två kartorna kan sedan presenteras dels som kommuntäckande bilder, men också inzoomade bilder över intresseområden, exempelvis en bild för varje tätort, en bild för kusten osv efter behov.

- Kartor ska vara tillgängliga digitalt och interaktivt
  Kartorna ska vara tillgängliga som lager på kommunens geografiska informationssystem (idag:csm) för kommunens tjänstemän. En fördel om de även är tillgängliga på detta sätt för allmänheten, exempelvis genom en offentlig ingång på csm eller genom annan lösning (googe maps?). Interaktivt i detta sammanhang betyder: kartorna ska gå att zooma till önskad nivå, det ska gå att panorera, alla lager ska innehålla vektorer som klickbara objekt – dvs varje område ska motsvara ett vektorobjekt. Alla objekt ska ha metadata kopplat till sig som blir tillgängligt när objekten markeras/blir klickade på.

- Kapitlen ska tydliggöras med exempelvis färgkodningar som skiljer dem åt

- Alla områden som pekas ut i kartan för framtida mark- och vattenanvändning ska ha en tillhörande beskrivning som definierar hur områden lämpligast ska utvecklas
  Detta kan göras kategoriserat efter ändamål (bostadsområden, industriområden osv) eller ortsvis.

- Områden ska pekas ut i kartan för framtida mark- och vattenanvändning endast om en avvägning gjorts mellan olika intressen
  Ett utpekat område bör ha undersökts efter visa kriterier, exempelvis: inga konflikter med riksintressen eller skyddsområden, geografi/geologi (exempelvis inga lågpunkter), lämplighet med hänsyn till infrastruktur.

- Kapitlet som handlar om hänsyn ska innehålla en hänsynskarta och beskrivningar av vilka avvägningar som gjorts i kapitlet framtida mark- och vattenanvändning

- Projektet ska revidera tillhörande MKB utan konsultstöd

- Varje tätort i kommunen ska ha ett eget delkapitel i avsnittet framtida mark- och vattenanvändning. Även kust ska vara ett kapitel, och landsbygd
  Orterna ska beskrivas mer ingående än i ÖP16 och inte innehålla nulägesbeskrivningar under detta kapitel. För att vara konsekvent med strukturen kan även kapitlet som beskriver nuläge utgå från delkapitel för varje tätort.

- Tilläggsdokumentet *vägledning för delområden* ska tas bort
  Texter som fortsatt är aktuella kan integreras i ÖPns huvuddokument. ÖPn ska endast bestå av ett huvuddokument och en MKB för tydlighetens skull.

3.3 Avgränsningar

Översiktsplanen är inte ett dokument som löser alla utmaningar som kommunen har. Det är viktigt att förstå att översiktsplanen kan utgöra underlag för den vidare planeringen, men i och med att översiktsplanen inte är juridiskt bindande och på grund av dess övergripande karaktär så kan den aldrig vara så pass vägvisande att det helt går att undvika ärendespecifika avvägningar som moment av andra planeringsprocesser såsom detaljplaner och bygglovsärenden. ÖPn kan inte heller påverka de tillstånd och dispenser enligt miljöbalken eller annan lagstiftning som kan krävas för utveckling av ett område.

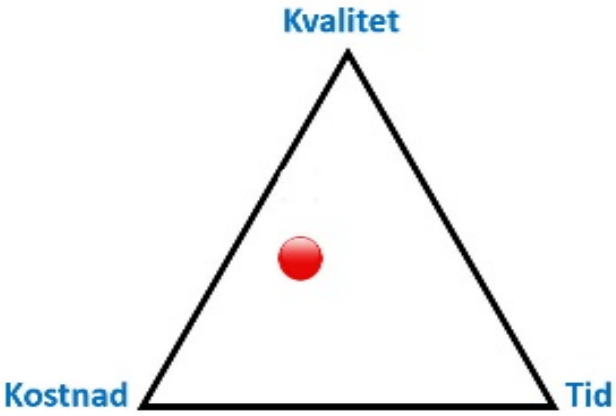
Revideringen kommer i första hand att åtgärda brister som redan finns i den nuvarande översiktsplanen, som identifierades under aktualitetsförklaring 2019.

Alla planeringsbehov som finns i kommunen kommer inte kunna tillgodoses i revideringen av översiktsplanen. Ett program för kulturmiljövården är ett exempel på ett stort planeringsbehov som behöver tillgodoses i ett separat program, även om översiktsplanen kommer behandla kulturmiljöaspekter översiktligt.

Projektet kommer inte genomföra omfattande medborgardialoger på det sättet som gjordes senaste gången kommunen reviderade översiktsplanen. Istället kommer underlaget som togs fram då fortsatt att vara utgångspunkten, tillsammans med samråds- och granskningsmöten som kommer hållas inom detta projekt där allmänheten har möjlighet att delta och utöva inflytande.

Projektet kommer inte resultera i fler dokument än *huvuddokument ÖP2021* och *MKB*.

3.4 Prioritet

Tyngdpunkten för projektet ligger delat mellan att det ska vara kostnadseffektivt och att den färdiga produkten ska ha hög kvalitet. Dessa parametrar får uppfyllas delvis på bekostnad av tidseffektivitet.

Att den färdiga ÖPn ska vara av hög kvalitet är viktigt för att kunna uppnå effektmålen. Det är också viktigt att kostnaderna för projektet inte rinner iväg, p.g.a. en ansträngd situation i kommunens ekonomi för tillfället. En konsekvens av projektets försök till att vara kostnadseffektiv är att begränsa konsulthjälpen: Tidigare revideringar som kommunen gjort har använt konsultstöd för såväl underlag, design som MKB. Detta projekt ska göra så mycket som möjligt med hjälp av kommunens egna medarbetare. För att detta inte ska resultera i kvalitetsförluster är tidsaxeln i prioriteringstriangeln den parameter som hamnar minst i fokus – dvs projektet kan komma att ta längre tid än om konsulter anlitas i den grad som tidigare. Tid är också en resurs som det trots allt finns ganska gott om i och med att det bara var tre år sedan den förra ÖPn antogs, samt p.g.a. VA-situationen som är ansträngd i stora delar av kommunen, vilket gör att kommunen kan lägga tid på sådana här strategiska dokument som förberedelse till när vi kan bygga nytt i större utsträckning. Trots att projektet kan komma att ta längre tid än om konsulthjälp hade använts bedöms det ändå inte ta längre tid än projektet med att ta fram ÖP16. Detta beror på att ÖP16 i princip var en helt ny ÖP, medan detta projekt endast är revideringar i befintlig ÖP.

4 Krav på projektet

4.1 Förutsättningar

Se punkt 2.6.

4.2 Hållbarhetsaspekter

Projektet som sådant bedöms inte ha någon påverkan åt något håll för hållbarheten i samhället. Projektets slutprodukt kommer dock få konsekvenser beroende på i vilken grad som ÖPn kommer genomföras i verkligheten. På grund av detta kommer ÖPn ha en tillhörande MKB.

4.3 Tekniska aspekter

Den färdiga ÖPn ska presenteras dels som karta i kommunens interna GIS-tjänst CSM, och dels som PDF-dokument. Det är PDF-versionen som ska ställas inför kommunfullmäktige och antas. Kartorna i CSM ska vara detsamma som vad som presenteras i dokumentet och får inte ändras, i och med att det är dokumentet som blir antaget och inget annat. CSM blir alltså endast ett verktyg att på ett smidigare sätt visa det som syns i ÖPn. Tryckta versioner av ÖPn ska beställas inför samråd och granskning vid behov, samt ett begränsat antal efter antagande.

ÖPns kartor ska framställas i QGIS. Designen på PDF-dokumentet ska göras i Adobe InDesign.

4.4 Patientsamverkan

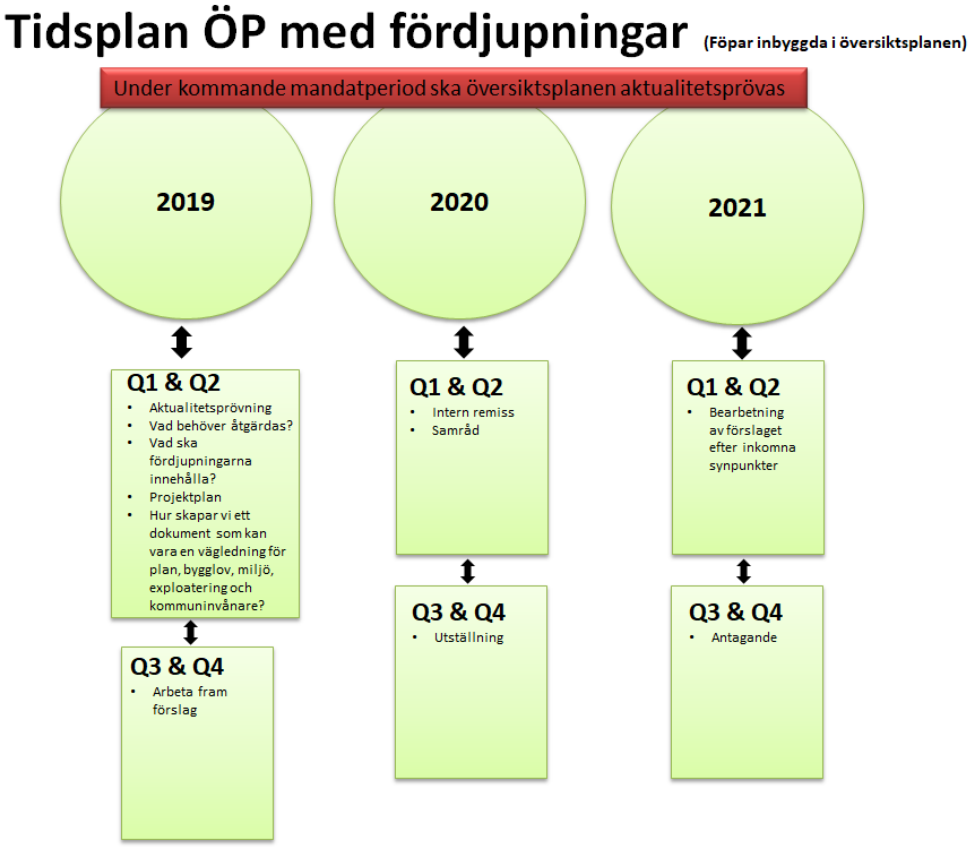
Ej relevant.

5 Planer

5.1 Tidplan

Projektet initierades med ett projektdirektiv som på ett övergripande sätt definierade projektets ramar. Projektdirektivet utsåg också en styrgrupp som nu har ansvar för att föra projektet vidare. Styrgruppen finns på samhällsbyggnadsförvaltningen och utgörs av chef på planenheten samt de medarbetare som arbetar med översiktsplanering. Huvuddelen av projektets arbetsgrupp, d.v.s. de som kommer jobba med själva revideringen, består av översiktsplanerarna men hjälp från övriga delar av samhällsbyggnadsförvaltningen kommer att behövas tidvis. De övriga medarbetarna ingår dock inte i projektets styrgrupp, utan kommer endast bistå med resurser inom den utökade arbetsgruppen.

Efter projektdirektivet tas den här projektplanen fram. Det är projektplanen som kommer följas när arbetsgruppen påbörjar revideringen. Det är revideringen som utgör projektets genomförandefas:

När revideringen är avslutad kommer först den nya översiktsplanen behöva ställas inför kommunfullmäktige för antagande. När översiktsplanen är antagen hamnar projektet i uppföljandefasen. En slutrapport ska då tas fram som utvärderar projektet. Denna ska lämnas till MEX-gruppen i och med att den gruppen initierade projektet. För att projektet inte ska stanna där och "glömmas bort", är det också viktigt med diverse aktiviteter för överlämnande till allmänheten och kommunens organisation. Aktiviteter som bör genomföras efter slutrapporten är: tillgängliggöra den nya översiktsplanen på kommunens externa hemsida, uppdatera hemsidan med information om den nya översiktsplanen, marknadsföra översiktsplanen så att allmänheten vet vad som hänt (ex genom inlägg på kommunens sociala medier, annons i lokaltidningen osv) och marknadsföra internt i kommunens organisation genom informationsbrev/mail till anställda.

En mer detaljerad tidsplan över projektet: Gantt-projektplanerare

5.2 Resursplan

Arbetsgruppen består i dagsläget av 1,5 heltids tillsvidaretjänster och 1 heltids tidsbegränsad anställning. 1,5 tjänster är alltså säkrade för hela projektet, medan projektets första månader har 2,5 tjänster säkrat.

5.3 Budget och finansiering

Personalkostnader täcks av planenhetens budget.

5.4 Beroenden

Projektmålen ska kunna uppnås inom projektets ramar. De effektmål som eftersträvas när den nya ÖPn vunnit laga kraft är dock beroende av att andra förvaltningar och medarbetare följer planen. Beroendet hanteras genom att marknadsföra ÖPn efter antagande, i interna mejl och eventuellt annonser i lokaltidningen.

Effektmålet som handlar om att *den nya översiktsplanen ska ha större genomförbarhet* är förutom vad som nämns ovan dessutom beroende av att kommunen succesivt ökar kapaciteten i verksamhetsområdena för vatten och avlopp - i och med att flertalet utvecklingsområden som kommer föreslås i den nya ÖPn sannolikt kommer kräva mer vatten eller avlopp än vad som idag är tillgängligt, för att kunna genomföras. Beroendet hanteras genom att projektet genomförs parallellt med VA-planen som nämns under 2.5. Däremot kommer den nya ÖPn vinna laga kraft i slutet på 2021 enligt tidsplanen, och fram till dess kommer inte alla verksamhetsområden ha hunnit byggas ut med mer kapacitet trots en färdigställd VA-plan. Det innebär att det kommer vara en period när den nya ÖPn gäller då inte alla utvecklingsområden går att genomföra. Genomförbarheten bedöms trots detta ändå vara större än i dagens översiktsplan 2016, på grund av att den nya ÖPn ger vägledning för vad som kan göras när kapaciteten väl är på plats, till skillnad från översiktsplan 2016 där många områden redan är bebyggda och således inte ger någon vidare vägledning alls för många platser i kommunen.

5.5 Inledande förvaltningsövergripande möte om översiktsplanens framtid

Som en del av arbetet med projektdirektivet och projektplanen hölls ett inledande möte där personer från sammanlagt fyra förvaltningar inom kommunen deltog. Syftet med mötet var att lägga en grund för inriktningen på den nya översiktsplanen och se vad som fungerar och inte fungerar med dagens översiktsplan, utefter de olika förvaltningarnas behov.

Många uttryckte åsikter om att det som är bra i nuvarande översiktsplan är: strukturen, grafiska upplägget och de nulägesbeskrivningar som finns. Detta projekt kommer därför att bibehålla samma struktur och basera den grafiska profilen på ungefär samma upplägg. Mycket av nulägesbeskrivningarna ska också sparas, i och med att mycket fortfarande är aktuellt.

Populära svar på vad som *inte* fungerar i dagens översiktsplan var: otydliga kartor (och otydlig indelning av användningsområden på kartorna), dåliga riktlinjer för hur det som föreslås ska tillämpas och för lite resonemang kring vilka prioriteringar som gjordes. Många av projektmålen har därför utformats i syfte att åtgärda de här problemen -mycket tid ska läggas på kartor, och ett av projektmålen är att alla områden som föreslås i den framtida

mark- och vattenanvändningskartan ska ha en tillhörande ruta med riktlinjer specifikt för just det området.

Sammanställning av alla inkomna synpunkter: Synpunkter från startmöte.xlsx

6 Kommande förvaltning

Se de sista kapitlen.

7 Projektorganisationen och resurser

7.1 Styrgrupp

Cecilia Willén Johansson, Planchef
Emma Sundin, Översiktsplanerare
Martin Lindblad, Översiktsplanerare
Senny Ennerfors, Mark och exploateringssamordnare

Styrgruppen kommer bestå av planchef samt översiktsplanerare/mark och exploateringssamordnare. Cecilia Willén Johansson är planchef samt ordförande i styrgruppen. Styrgruppen ska fatta beslut om och ge direktiv om projektets mål och inriktning samt stödjer och följer upp arbetet. Styrgruppen ska se till att rätt kompetenser och resurser engageras i projektet. Styrgruppen ansvarar för att godkänna projektets plan och projektbudget. Styrgruppen ska även omvärldsbevaka för att följa upp händelser som kan påverka projektet.

7.2 Projektägare

Kommunfullmäktige, genom planchefen på samhällsbyggnadsförvaltningen

7.3 Projektledare

-Martin Lindblad, Översiktsplanerare
Projektledaren leder arbetet med den nya översiktsplanen. Projektledaren fördelar arbetsuppgifterna inom arbetsgruppen och ansvarar för att sammankalla arbetsgrupp och styrgrupp när behov finns. Projektledaren har även till uppgift att se till att involvera tjänstemän med relevanta sakkunskaper och sedan stödja dom tjänstemän som arbetar i projektet.

7.4 Arbetsgrupp

- Översiktsplanerarna
Arbetsgruppen har det huvudsakliga ansvaret för arbetet med revideringen. Den allra största delen av projektets arbetsbörda kommer ligga på denna grupp. Gruppen ska ha avstämningsmöten åtminstone varannan vecka under hela projektet, men projektledaren kan också sammankalla gruppen oftare vid behov.

7.5 Utökad arbetsgrupp

- Översiktsplanerarna
- Kultur och fritidsförvaltningen
- Tekniska förvaltningen
- Socialförvaltningen
- Samhällsbyggnadsförvaltningen: miljö, plan och bygg
- Ev. Kommunikatör

Flera andra förvaltningar på Östhammars kommun kommer bli delaktiga i arbetet med översiktsplanen. Den utökade arbetsgruppen sammanträder regelbundet under temamötena som nämns i den utökade tidsplanen, men kan även delta i projektmöten och andra möten. Projektledaren ska i så fall se till att rätt kompetenser blir kallade. Varje deltagare bidrar med information till översiktsplanen i sitt respektive arbetsområde.

7.6 Mottagare

Kommunfullmäktige antar planen. MEX-gruppen tar emot slutrapport. Översiktsplanerarna förvaltar den färdiga översiktsplanen efter antagande.

7.7 Icke-personella resurser

Icke-personella resurser i form av tekniska lösningar kommer behövas. Kartorna framställs i QGIS. Adobe InDesign kommer att användas för layout. Adobe Photoshop för bildbehandling. Kommunen har idag tillgång till dessa program och inga nya program behöver därför köpas in till projektet. Annonser i lokaltidningar kommer köpas in, samt ett begränsat antal tryckta versioner av ÖPn.

8 Intressenter och kommunikation

8.1 Intressentanalys

1. Genomförandeintressenter: Genomförandeintressenterna kommer framförallt vara de kommunala tjänstemännen eftersom de kommer vara angelägna om att översiktsplanen blir ett dokument som kan underlätta för handläggning av kommunala ärenden.

2. Resultatintressenter: Exploatörer ska lätt kunna se var kommunen är villig att utveckla mark för privata och kommersiella fastigheter genom översiktsplanen. En tydlig översiktsplan gör att exploatörer vågar satsa på projekt i Östhammars kommun. För företagarna är det viktigt att kommunen i en översiktsplan ger en bild över hur kommunens näringsliv ska utvecklas. Allmänheten är också en resultatintressent, som kan vara intresserad av vilken viljeinriktning kommunen har i stort och hur kommunen kan komma att utvecklas i framtiden.

8.2 Kommunikationsplan

Möten

- Interna: Interna möten kommer att kommuniceras i en inbjudan via outlook
- Externa möten med intressenter kommer kommuniceras antingen via outlook inbjudan/mail eller genom lokaltidningar, hemsidan eller facebook i de fall allmänheten är inbjuden

Ansvarig: Projektledare

Politiken

Avstämningar kommer hållas kring arbetet för politiken under KSAU. En gång varje halvår kommer en informationspunkt anmälas till agendan för KSAU där avstämningarna kommer ske.

Ansvarig: Projektledare samt styrgruppsordförande

Externt

Externt (hemsida etc): Arbetet med att aktualitetspröva översiktsplanen finns idag tillgängligt via hemsidan. Hemsidan ska uppdateras åtminstone två gånger per år under projektet med uppdateringar om vad som händer.

Samråd, utställning och antagande: Detta kommuniceras via kommunens hemsida, kommunens facebook samt i lokaltidningar. Detta kommuniceras även till alla kommunens förvaltningar via mail samt till länsstyrelsen samt andra berörda myndigheter och intressenter.

Ansvarig: Projektledare

8.3 Rapportering till Projektägare och Projektstyrgrupp

Regelbundna avstämningar på MEX-gruppens möten. Projektledaren har ansvar för att sammankalla styrgruppen vid behov.

9 Kvalitet

9.1 Kvalitetsstrategier

Under projektets gång kommer input på arbetet hämtas från alla berörda intressenter: kommunens förvaltningar, kommuninvånare, exploatörer samt företagare och andra berörda. Detta medför att olika synvinklar finns med i arbetet vilket på sitt sätt medför att avvägningarna i revideringsarbetet på så sätt har alla synvinklar till grund. Vikt kommer även att läggas på att internremittera dokumentet för att se till så alla kommunala förvaltningar

får ett användbart dokument. Informationen till översiktsplanen ska behandlas varsamt om informationen innehåller sekretess.

9.2 Granskningar

Internt:
Översiktsplanen kommer gå ut på internremiss till alla kommunala förvaltningar i samband med samrådsskedet och utställningen av översiktsplanen. Projektledaren ansvarar för att granskningarna genomförs. Granskning av dokumentet genomförs löpande av styrgruppen under projektets gång samt innan samråd och utställning.

Ansvarig: Projektledare

Externt:
Under samråd och utställning kommer översiktsplanen remitteras till länsstyrelsen som är kommunens granskande myndighet, ärendet kommer även remitteras till andra myndigheter. Detta kommer resultera i ett remissvar från länsstyrelsen samt berörda myndigheter. Svaren kommer sedan att vägas i mot varandra och kommer sedan resultera i någon form av revidering av dokumentet. Allmänhet, företagare, exploatörer samt andra berörda kommer även ha möjlighet att yttra sig.

Ansvarig: Projektledare

9.3 Kvalitetssäkring av slutprodukten

Kravbilden på den nya översiktsplanen definieras i effekt- och projektmålen. Att målen uppnås (och därmed uppnår den kvalitet som eftersträvats) säkerställs genom att arbetet passerar genom flera kontroller: den politiska gången (kommunfullmäktige och arbetsutskott), avstämningar med MEX-gruppen och tillfällen för samråd och granskning. Har slutprodukten passerat alla kontroller och dessutom blivit antagen anses slutprodukten vara kvalitetssäkrad. Målens uppfyllnad utvärderas dessutom i en slutrapport. Ett antagande i kommunfullmäktige har stor tyngd vad gäller kvalitetssäkringen, i och med att det är folkvalda representanter som röstar om produkten (översiktsplanen).

9.4 Ändringar/avvikelser

Arbetssättet ska kontinuerligt stämmas av så att projektplanen följs. Eventuella ändringar eller avvikelser rapporteras från projektledare till projektägare och styrgrupp. Det sker exempelvis på styrgruppens kontinuerliga avstämningsdatum.

10 Övergripande risker och hantering av dessa

Allt material som tas fram inför samråds- och utställningsprocesserna räknas som arbetsmaterial och får inte spridas utanför samhällsbyggnadsförvaltningen förrän samrådet/utställningen.

Den antagna översiktsplanen måste vara ett dokument som ger vägledning till alla de intressenter som finns samtidigt som olika intressen måste vägas mot varandra, såväl lagstadgade intressen samt intressen som inte är lagstadgade.

Då projektet sträcker sig över lång tid, flera år, finns en risk att organisationen förändras och att tjänster flyttas, nyskapas eller avslutas. Om nya tjänster skapas inom kommunen med funktionen *översiktsplanering* ska dessa tjänster ingå i styrgrupp och arbetsgrupp för projektet. Om någon av personerna som nämns vid namn i projektplanen slutar ska ersättaren ta den förstnämnda personens plats i projektet. Om personen som slutar hade en tjänst som ska försvinna tillkommer ingen ersättare, och tjänsten försvinner därför även från detta projekt. Om någon av personerna som nämns vid namn i projektplanen flyttas till en annan tjänst i kommunen ska personen endast vara kvar i projektet om den nya tjänsten har liknande funktion/arbetsuppgifter. Vad gäller projektets projektledare ska denna roll i första hand tillsättas den person som haft tjänsten *översiktsplanerare* inom kommunen längst.

11 Leverans och överlämningsprocedur (BP3:or och BP4)

Det slutgiltiga överlämnandet sker vid antagande, då lämnas den slutgiltiga handlingen över till kommunfullmäktige. Om översiktsplanen inte överklagas så vinner dokumentet laga kraft 3 veckor efter antagandedatumet. Därefter blir den lagakraftvunna översiktsplanen tillgänglig offentligt.

12 Projektavslut (BP5)

En slutrapport för projektet kommer överlämnas till MEX-gruppen. Översiktsplanen kommer även överlämnas till kommunfullmäktige efter antagande. Projektet anses avslutat när översiktsplanen vunnit laga kraft och när slutrapporten är godkänd av MEX-gruppen.

Samarbetsavtal rörande skolresor

Parter

Detta avtal (Avtalet) är tecknat mellan följande parter:

Östhammars kommun, organisationsnummer 212000-0290 (Kommunen)

samt

Trafik och samhälle, Region Uppsala, organisationsnummer 232100-0024 (UL)

Innehåll

Samarbetsavtal rörande skolresor **1**
Parter **1**
Bilagor **3**
1. Inledning **4**
2. Bakgrund **4**
3. Omfattning **5**
4. Samverkan **5**
4.1. Styrgrupp 5
4.2. Utveckling, planering och beställning 5
5. Skolresor med ordinarie linjetrafik **5**
5.1. Allmänt 5
5.2. Planering 5
5.3. Sommarperiod 5
5.4. Ansvarsfördelning 6
5.4.1. Kommunen 6
5.4.2. UL 6
6. Skolresor med skolbusslinjer **6**
6.1. Allmänt 6
6.2. Ansvarsfördelning 6
6.2.1. Kommunen 6
6.2.2. UL 7
6.3. Planering och beställning av skolbusslinjer 7
6.4. Operativa kontakter 7
6.5. Skolbusshållplatser 7
6.6. Utförande 8
6.7. Kvalitetsuppföljning 8
6.8. Upphandling 8
6.9. Utbud 8
7. Verksamhetsresor **8**
8. Beställningstrafik **8**
9. Skolbiljettens giltighet och regler **9**
10. Administration av kort och biljetter **9**
11. Biljettpriser **10**
11.1. Skolkort/Läsårsbiljett 10

11.2. Prisklausul 10
12. Ersättning för skolbusslinjer 10
13. Betalning 11
14. Biträdandeavtal för GDPR 11
15. Avtalstid 12

Bilagor

Bilaga 1 Skolbusslinjer inom Kommunen
Bilaga 2 Definitioner
Bilaga 3 Biträdandeavtal GDPR

1. Inledning

Detta Avtal reglerar parternas samverkan avseende resor kopplade till skolan. Denna samverkan utgår ifrån att båda parter har nytta av att låta skolelever använda trafik som organiseras av UL och ska ses som en del av parternas samverkan för att tillsammans utveckla det hållbara resandet.

För UL innebär detta ett större resandeunderlag som bidrar till större möjlighet att utveckla trafiken. Därtill får eleverna tidig erfarenhet av kollektivtrafiken vilket, om det förvaltas rätt, ger en bra grund för framtida resandevanor. Detta är i linje med målen i det regionala trafikförsörjningsprogrammet.

Kommunen får genom detta Avtal ett kostnadseffektivt sätt att utföra nödvändiga resor kopplade till skolan och kan samtidigt få ett högre utbud av kollektivtrafik inom kommunen till gagn för samtliga medborgare och för miljön.

Utifrån ovanstående är parterna överens om att samverka om skolresor enligt detta Avtal.

2. Bakgrund

Det avtal som tecknades mellan Landstinget i Uppsala län, Regionförbundet Uppsala län samt länets kommuner i samband med bildandet av den regionala kollektivtrafikmyndigheten, Avtal om ansvar för den regionala kollektivtrafiken i Uppsala Län LK2010-0583, reglerar skolskjutsar enligt följande:

6. Särfakturering
Skolskjutsar
Skolskjutsar är ett kommunalt ansvar enligt vad som följer av skollagen. Om inget annat överenskoms anordnar Kommunen själv sådan trafik.
Landstinget och Kommunen är överens om att verka för att underlätta samordning av skolskjuts med allmän kollektivtrafik med syfte att skapa kostnadseffektiva lösningar och fler resmöjligheter för länets invånare.
För att upprätthålla och vidareutveckla samordningen, samt nyttja den upphandlingskompetens som landstinget besitter kan Kommunen välja att enligt särskild överenskommelse med Landstinget gällande skolskjuts/skolresor

- *Uppdra till landstinget att upphandla skolskjuts eller kompletterande linjetrafik och samordna denna varvid Kommunen har beslutanderätten över trafikens omfattning och utformning samt faktureras för tjänstens kostnader och/eller*
- *Låta skolelever åka med den allmänna linjetrafiken på skolkort som köps av Kommunen enligt ett av landstinget fastställt pris, varvid Landstinget har beslutanderätten över trafikens omfattning och utformning.*

För särfakturering av skolresor inom anropstyrd trafik gäller särskild finansieringsmodell mellan anslutna Kommuner och Landsting.
Vid särfakturering av skolskjutslinjer ska nettokostnad tillämpas.

Detta Avtal utgår från ovanstående skrivning.

3. Omfattning

Detta Avtal omfattar skolresor. Med skolresa avses resa till och från skolan med UL:s linjetrafik eller med särskilt upphandlade skolbusslinjer. Det senare om Kommunen valt att låta UL upphandla denna trafik.

Avtalet omfattar även verksamhetsresor med fordon avsedda för skolbusslinjer. Även beställningstrafik med dessa fordon regleras.

4. Samverkan

Samverkan mellan parterna sker genom en styrgrupp samt administration för utveckling, planering och beställning.

4.1. Styrgrupp

Styrgruppen består av UL:s förvaltningschef eller av denne utsedd representant samt av Kommunens utbildningsdirektör eller av denne utsedd representant. Styrgruppen ska bevaka den samverkan som finns och besluta om eventuella justeringar. Möten hålls minst en gång per år.

4.2. Utveckling, planering och beställning

Kommunen ska ha en central funktion som har dialogen med UL:s trafikplanerare och skolkortadministration. Syftet är att säkerställa att Kommunens resandebehov hanterad i enlighet med detta Avtal. Därtill kommer att kontinuerligt följa upp, utvärdera och utveckla genomförandet av skolresor.

5. Skolresor med ordinarie linjetrafik

5.1. Allmänt

Kommunen har rätt att låta elever som berättigas skolskjuts och elevresor att åka med ordinarie linjetrafik till och från skolan mot att Kommunen beställer anvisade biljetter av UL och att berörda elever kan uppvisa dessa biljetter vid resa.

5.2. Planering

UL ansvarar för och har beslutanderätt avseende planeringen av ordinarie linjetrafik. Hänsyn ska tas till Kommunens behov av skolresor i den grad det är möjligt.

På motsvarande sätt ska Kommunen i den grad det är möjligt ge goda planeringsförutsättningar för skolresor via ordinarie linjetrafik genom t.ex. lämpliga ramtider för skolor.

Vid förändringar som rör skolresor ska samråd ske senast i februari inför nästkommande läsår mellan Kommunen och UL.

5.3. Sommarperiod

UL har en sommartidtabell för ordinarie linjetrafik under den period skolorna är stängda där utbudet normalt är lägre än övriga året. Denna period utgår ifrån när majoriteten av kommunerna har sommarlov.

I det fall en kommun väljer att avvika från dessa datum och extra trafik därför behövs under sommarperioden ska UL så långt det är möjligt tillgodose detta. Kommunen står då för de extra kostnader detta medför för UL.

5.4. Ansvarsfördelning

5.4.1. Kommunen

För elever som går i av Kommunen anvisad skola och som berättigas skolskjuts med ordinarie linjetrafik ansvarar Kommunen från dess att elever kliver på bussen till skolan fram till dess att eleven kliver av bussen från skolan. Skolskjutsberättigades elevers vårdnadshavare ansvarar i dessa fall för eleven till och från hållplatsen.

I de fall elever går i annan än av Kommunen anvisad skola ansvarar vårdnadshavaren för hela resan till skolan och från skolan.

5.4.2. UL

UL ansvarar för att kontrakterat trafikföretag förmedlar information om eventuella trafikstörningar till UL, som sedan publicerar informationen på ul.se och i UL-appen.

UL ansvarar för elever som berättigas skolskjuts och elevresor på samma sätt som UL ansvarar för övriga resenärer.

6. Skolresor med skolbusslinjer

6.1. Allmänt

Kommunen har rätt att låta UL upphandla och administrera skolbusslinjer för elever som berättigas skolskjuts. Kommunen har rätt att låta skolskjutsberättigade elever åka på skolbusslinjer mot att Kommunen beställer av UL anvisade biljetter och att berörda elever kan uppvisa dessa biljetter vid resa.

Alla med en giltig UL-biljett har rätt att åka på skolbusslinjer.

6.2. Ansvarsfördelning

6.2.1. Kommunen

För elever som går i av Kommunen anvisad skola och som berättigas skolskjuts med skolbusslinjer ansvarar Kommunen från dess att elever kliver på bussen till skolan fram till dess att eleven kliver av bussen från skolan. Skolskjutsberättigades elevers vårdnadshavare ansvarar i dessa fall för eleven till och från hållplatsen.

I de fall elever går i annan än av Kommunen anvisad skola ansvarar vårdnadshavaren för hela resan till skolan och från skolan.

Kommunen ansvarar för att trafiken planeras i form av linjesträckningar, tidpunkter och kapacitetsbehov. Kommunen ansvarar vidare för all information till och dialog med vårdnadshavare.

6.2.2. UL

UL ansvarar för att utifrån Kommunens planering upphandla och årligen beställa för ändamålet relevant trafik.

Vidare ansvarar UL för att följa upp att kontrakterat trafikföretag levererar enligt avtal. I avtalet med trafikföretaget ska det framgå att trafikföretaget ska kontakta respektive informationsansvarig vid berörda skolor vid avvikelser i trafiken.

UL ansvarar för elever som berättigas skolskjuts och elevresor på samma sätt som UL ansvarar för övriga resenärer.

6.3. Planering och beställning av skolbusslinjer

För skolbusslinjer har Kommunen beslutanderätt avseende omfattning och linjedragning. För resursoptimering skall Kommunen planera detta med stöd av UL.

För att UL och dess upphandlade trafikföretag ska kunna leverera en kvalitativ trafik, måste planeringsprocessen enligt nedan följas:

Större förändringar för kommande läsår måste komma UL till del senast under december. Med större förändringar avses bland annat öppnande och nedläggning av skolor, förändringar i fordonsflottan (fler eller större fordon), ramtider eller omfattande ändringar av linjedragningar.

Samtliga övriga förändringar för kommande läsår ska vara UL till del senast under april (exempelvis mindre förändringar av linjesträckningar).

Förändringsbehov som inkommer senare ska i möjligaste mån tillgodoses så snart det är praktiskt möjligt. Kommunen står för eventuella merkostnader som uppstår för sena förändringar.

6.4. Operativa kontakter

Kommunen ska ha en informationsansvarig på respektive skola som, via telefon och mail, kan ta emot information om eventuella avvikelser under de tider skolbusslinjer ska utföras och förmedla detta till berörda vårdnadshavare. Från och med 2020 kommer även Trafikföretaget att direkt förmedla information till berörda vårdnadshavare. Kommunen behöver efter det ingen informationsansvarig på respektive skola.

Ovanstående gäller för den trafik som till övervägande del anpassats för skolan. För övriga linjer förmedlar UL information om eventuella trafikstörningar via ul.se och UL-appen.

6.5. Skolbusshållplatser

Ansvaret för hållplatser är delat mellan Region Uppsala och väghållare.

Kommunen ansvarar, enligt Skollagen, för att bedöma att vägen till och från hållplatser som nyttjas av skolskjutsberättigade elever är trafiksäker. I de fall Kommunen bedömer att det inte går att nyttja befintlig hållplats kan en särskild skolbusshållplats iordningsställas. Det är viktigt att en skolbusshållplats medger

möjlighet att både lämna och hämta elever. Placering av skolbusshållplatser sker i samverkan med UL.

Vid iordningsställande av en skolbusshållplats ansvarar kommunen för nödvändiga markarbeten och UL för att hållplatsskyltar och eventuellt annan infrastruktur placeras ut.

6.6. Utförande

UL är väl medveten om att skjuts av skolelever ställer stora krav på utföraren. I avtalet med trafikföretaget ställs långtgående krav på bemötande och trafiksäkerhet. Trafiken som till övervägande del anpassats för skolan ska utföras av små förargrupper som gör att dessa känner såväl körvägen som eleverna som åker med. Vid nyanställning ska förare även redovisa utdrag från belastningsregister. Vidare ställs krav på fordonen i form av t.ex. alkolås och säkerhetsbälten.

6.7. Kvalitetsuppföljning

UL ansvarar för att följa upp trafiken och dess kvalitet. Uppföljning en sker genom månatlig sammanställning av utför trafik och inkomna kundsynpunkter samt fordonskontroller minst två gånger per år. Till det kommer återkommande uppföljningsmöten där resultaten redovisas och eventuella åtgärder beslutas. Därtill sker riktad uppföljning när så bedöms vara befogat.

Som en del i uppföljningen ska en årlig kundundersökning genomföras som riktar sig till skolor, vårdnadshavare och elever från och med år 2021. Parterna ska komma överens om formerna för denna undersökning. Genomförandet av den årliga kundundersökningen ska göras av UL med stöd av Kommunen.

6.8. Upphandling

Inför UL:s kommande trafikupphandlingar ska parterna samråda om omfattning och övriga villkor. UL har beslutanderätt avseende villkoren för trafiken, medan Kommunen har beslutanderätt avseende i vilken omfattning UL ska handla upp skolbusslinjer för Kommunens räkning.

6.9. Utbud

I bilaga 1 redovisas vilka linjer i Kommunen som klassas som skolbusslinje och dess anpassningsgrad. Där framgår även kostnaderna för dessa linjer. Bilaga 1 uppdateras inför varje läsår.

7. Verksamhetsresor

Verksamhetsresor är resor som görs terminsvis under skoltid och där behov finns kan Kommunen beställa separata busslinjer för dessa resor. Planering, beställning och finansiering sker på samma sätt som för skolbusslinjer. Även i övrigt i detta Avtal klassas dessa linjer som skolbusslinjer. Dock krävs inget färdbevis för verksamhetsresor på för ändamålet beställda linjer.

8. Beställningstrafik

Resor på skoltid som inte kan klassas som verksamhetsresor och som kräver tillgång till dedikerade fordon klassas som beställningstrafik. Beställningstrafik ingår inte i detta Avtal utan måste handlas upp/beställas direkt av Kommunen.

UL medger att Kommunen får kontakta UL:s kontrakterade trafikföretag för offert och att trafikföretaget för detta uppdrag får nyttja fordonen inom ramen för UL:s trafik. Detta förutsatt att trafikföretagets åtagande gentemot UL inte påverkas. Den ekonomiska uppgörelsen mellan Kommunen och trafikföretag berör inte UL.

9. Skolbiljettens giltighet och regler

Ett skolkort blir laddad med en skolbiljett för ett helt läsår. Samma giltighet gäller för såväl skolskjuts som elevresa.

Hösttermin är från mitten av augusti (måndag i veckan för skolstart) till och med dag före jullov. Vårterminen är från dag efter jullov till början på juni, då de kommunala skolorna börjar sina sommarlov. Perioderna varierar något från år till år. Skolkorten gäller även under kortare lov under terminen, dock ej lördag, söndag och helgdag.

Biljetten är giltig helgfria vardagar mellan kl. 04.00 fram till 19.00.
Antal resor per dag är obegränsade för den aktuella eleven.
Skolkortet är personligt och får ej överlämnas till någon annan.

Skolkort går att spärra och blir då obrukbara. Elev som tappar sitt skolkort, eller på annat sätt blir av med det, skall vända sig till UL (via ul.se). UL skickar då kostnadsfritt ett nytt kort hem till eleven. Fram till att eleven fått sitt nya kort ansvarar eleven eller dess vårdnadshavare för att eleven har giltig biljett.

Om elev byter hemortskommun kan kommun/skola spärra kortet. Kommunen ansvarar för spärrning av skolkort vid flytt eller när elev av annan orsak inte skall ha skolkort.

Eleven eller dess vårdnadshavare ansvarar för att eleven har giltig biljett ombord. Eventuell tilläggsavgift bekostas av eleven eller dess vårdnadshavare.

10. Administration av kort och biljetter

Kommunen ansvarar för vilka elever som är berättigade skolbiljett.

Skolbiljett beställs av Kommunen i god tid före terminsstart. Inför höstterminen innebär detta i början på juli. Kommunen kan även skicka kompletterande data till UL under terminens gång.

Beställning sker enligt vid var tid gällande rutiner. Inledningsvis innebär detta att beställning skall bestå av dataöverföring med elevens namn, adress och personnummer. För grundskoleelever ska dessutom uppgift finnas om eleven reser med skolbusslinje, ordinarie linjetrafik eller båda för resor till och från skolan.

UL skickar ut kort hem direkt till eleven.

Kommunen skall även informera UL om elev som inte längre är berättigad till skolkort för att UL skall spärra dessa kort.

11. Biljettpriser

11.1. Skolkort/Läsårsbiljett

För gymnasieelever berättigade till elevresor är biljettpriset 5 500 kr/elev och läsår uppdelat i nio perioder. Debitering sker med 611 kr per elev och påbörjad period.

För elever berättigade till skolskjuts med skolbusslinjer är biljettpriset 0 kr. Istället ersätter Kommunen UL enligt den finansieringsmodell som beskrivs i kapitel 12.

För elever berättigade till skolskjuts med ordinarie linjetrafik för hela eller delar av resan till och från skolan är biljettpriset 9000 kr/elev och läsår. Läsåret delas upp i nio perioder och debitering sker med 1000 kr per elev och påbörjad period.

UL förbehåller sig rätten att göra kontroller för säkerställa att elever som enbart är berättigade med skolskjuts med skolbusslinjer inte i orimlig omfattning nyttjar ordinarie linjetrafik för resor till och från skolan.

11.2. Prisklausul

Priserna i punkt 11.1 gäller under första avtalsåret. Därefter har UL rätt att justera priset med motsvarande nivå som övriga biljettsortimentet, dock med en begränsning av +/- 5 % årligen. Förändrade priser ska aviseras senast 6 månader innan genomförande.

Tillsammans med Kommunen kommer UL att årligen verka för att effektivisera verksamheten för att därigenom hålla nere kostnaderna.

12. Ersättning för skolbusslinjer

Kommunen ersätter UL för produktionskostnaden för skolbusslinjer baserat på i vilken grad linjen är anpassad efter skolan. En skolbusslinje kan vara anpassad till grund- och särskolans behov i olika grad enligt tabellen nedan. Vilken trafik som klassas som skolbusslinje respektive ordinarie linjetrafik sker i samråd mellan UL och Kommunen. I Bilaga 1 fastställs Kommunens skolbusslinjer.

Anpassningsgrad	Kriterier
100 %	Linjen är helt anpassad efter skolans och dess elevers behov avseende körsträcka och tider.
75 %	Linjen är helt anpassad efter skolans och dess elevers behov avseende körsträcka och tider. Därtill utökad med någon enstaka tur för övriga resenärers behov.
50 %	Linjen är främst anpassad efter skolans och dess elevers behov avseende körsträcka och tider. Därtill utökad med flertal turer för övriga resenärers behov. Alternativt Linjen utgår från övriga resenärers behov. Därtill utökad/justerad på ett relativt omfattande sätt för att anpassas efter skolans och dess elevers behov.
25 %	Linjen utgår från övriga resenärers behov. Därtill

	utökad/justerad på ett mindre omfattande sätt för att anpassas efter skolans och dess elevers behov.

Skolbusslinjens anpassningsgrad styr Kommunens andel av kostnaden för respektive skolbusslinje. För att räkna ut kostnaden för Kommunen beräknas den totala produktionskostnaden för respektive skolbusslinje. Från denna kostnad dras intäkterna av från övriga resenärer, dvs. resenärer som reser med andra biljetter än de biljetter som tilldelas skolskjutsberättigade elever. Beräkningen av intäkten baseras på UL:s genomsnittliga intäkt per resa och justeras läsårsvis. Avdraget sker inledningsvis med 15 kr per registrerad biljett i biljettsystemet. Bruttokostnaden multipliceras med skolbusslinjens anpassningsgrad. Summan blir Kommunens kostnad för skolbusslinjen.

Produktionskostnaden baseras på gällande trafikavtal mellan UL och trafikföretag som trafikerar berörda linjer. Kostnaden justeras läsårsvis baserat på indexuppräkningar på trafikavtal samt förändringar i trafiken.

I god tid inför varje läsår samråder UL och Kommunen om vilka linjer som klassas som skolbusslinjer, vilket fastställs i Bilaga 1. I Bilaga 1 fastställs även kommunens maxkostnad för skolbusslinjerna inför det kommande läsåret.

13. Betalning

UL fakturerar kommunen en gång per termin i efterskott. Fakturan består av följande poster:

- Kostnad för biljetter för gymnasielever
- Kostnad för skolskjutsbiljetter i ordinarie linjetrafik
- Kostnad för skolbusslinjer

Underlag för faktureringen av biljetter kommer att levereras av UL till Kommunen efter varje period.

14. Biträdandeavtal för GDPR

I och med detta Avtal tecknas även ett biträdandeavtal mellan Kommunen och UL avseende de personuppgifter UL handhar på uppdrag av Kommunen. Detta biträdandeavtal återfinns i Bilaga 3.

15. Avtalstid

Detta avtal gäller från och med 2019-07-01 till och med 2028-06-30, vilket avspeglar avtalsperioden för den upphandlade skolbusstrafiken. Under avtalsperioden har parterna rätt att kalla till förhandling rörande övriga villkor i Avtalet.

Uppsala 2019- -	Östhammar 2019- -
Region Uppsala Trafik och samhälle	Östhammars kommun xxx
…… Johan Wadman Trafikdirektör	…… xxx

Avtal rörande skolresor

Bilaga 1 – Östhammars kommun

1. Allmänt

Denna bilaga redovisar vilka skollinjer som finns i Kommunen, dess utbud och UL:s produktionskostnad och Kommunens bruttokostnad innan avdrag för tillkommande resande. Bilaga 1 uppdateras årligen inför varje nytt läsår.

2. Skollinjer

För läsåret 2019/2020 finns följande skollinjer i Kommunen.

Linje	Körväg	Anpassningsgrad
411	Bollungen - Knutsbol - Haberga - Alunda	100%
412	Ingvasta - Ekeby - Alunda	100%
413	Alunda - Stensunda - Alunda	100%
418	Alunda - Vasängen - Alunda	100%
419	Alunda - Ramhäll - Alunda	100%
420	Alunda - Söderby - Skoby	100%
426	Sonbo - Film - Österbybruk	100%
427	Bossarby - Österbybruk	100%
428	Norrby - Morkarla - Österbybruk	100%
430	Östansjö - Vicklinge - Snesslinge	100%
432	Draknäs - Aspö - Snesslinge skola	100%
439	Björsta - Stockby - Parkudden - Sandika - Östhammar	100%
450	Skogsängen - Ånö - Hanunda - Hökhuvud - Gimo	100%
452	Uppskedika - Väddika - Gimo	100%
458	Harg - Hargshamn - Gimo	100%
835	Östhammar - Forsmark - Skärplinge - Tierp	50%
851	Forsmarks kvarn - Valö - Gimo	100%
852	Raggarön - Långalma - Östhammar	75%
853	Öregrund - Södra Gräsö	75%
854	Öregrund - Norra Gräsö	75%
856	Tuskö - Långalma - Sund - Öregrund	100%

Tabell 1 Skollinjer i Östhammars kommun

2.1. Utbud och kostnad

I tabellerna nedan redovisas utbudet och kostnaden för Kommunens skollinjer uppdelat per termin.

Produktionskostnaden är UL:s kostnad för att bedriva trafiken. Produktionskostnaden multipliceras med anpassningsgraden, vilket blir Kommunens maximala kostnad för den linjen. I samband med fakturering sker ett avdrag för det resande som inte är skolelever på aktuell linje.

Kostnaden för linje 835 ska delas mellan Östhammars kommun och Tierps kommun (50/50), vilket den har gjorts i tabellerna nedan. I kolumnen ”Kostnad för kommunen” redovisas endast Östhammars kommuns kostnad.

Linje	Km	Timmar	Fordon	Produktions-kostnad	Kostnad för kommunen
411	6 339	152	0,4	182 987	182 987
412	7 770	239	0,4	227 490	227 490
413	16 102	467	1,1	492 781	492 781
418	14 188	382	1,0	427 326	427 326
419	8 990	242	0,6	272 403	272 403
420	3 293	75	0,1	72 657	72 657
426	16 154	399	1,2	480 [illegible]	480 597
427	5 910	239	0,7	[illegible]	255 000
428	7 653	285	0,7	285 016	285 016
430	767	28	[illegible]	24 379	24 379
432	1 460	33	0,1	[illegible]	37 657
439	8 385	[illegible]	0,4	[illegible]	210 927
450	11 673	320	[illegible]	329 158	329 158
452	3 [illegible]	74	0,1	74 297	74 297
458	[illegible]908	28[illegible]	1,0	375 594	375 594
835	1 719	[illegible]	0,1	31 737	15 869
835	50 931	938	1,2	901 787	450 893
851	1[illegible]69	401	0,8	422 998	422 998
852	7 975	221	0,7	266 149	199 612
853	11 421	452	0,7	388 216	291 162
854	16 985	586	1,2	571 089	428 317
856	8 657	242	0,6	256 286	256 286
Totalt					6 331 855

Tabell 2Utbud höstterminen.

Linje	Km	Timmar	Fordon	Produktions-kostnad	Kostnad för kommunen
411	7 256	174	0,4	198 864	198 864
412	8 893	274	0,4	249 725	249 725
413	18 406	534	1,1	536 303	536 303
418	16 226	436	1,0	464 463	464 463

Ska uppdateras efter avslutad planering

419	10 273	276	0,6	296 390	296 390
420	3 768	86	0,1	80 257	80 257
426	18 466	457	1,2	[illegible]	520 702
427	6 739	272	0,7	275 273	275 273
428	8 727	325	[illegible]	309 875	309 875
430	878	32	0,0	[illegible]	26 541
432	1 681	[illegible]	0,1	[illegible]	40 754
439	9 597	[illegible]	0,4	232 033	232 033
450	13 360	366	[illegible]	360 430	360 430
452	3 [illegible]	85	0,1	82 114	82 114
45[illegible]	[illegible] 910	[illegible]	1,0	406 938	406 938
835	1 974	29	0,1	34 906	17 453
835	100 [illegible]	1 982	1,3	1 811 721	905 860
851	[illegible]963	459	0,8	463 158	463 158
852	9 128	253	0,7	287 952	215 964
853	13 082	517	0,7	427 295	320 471
854	19 452	671	1,2	624 601	468 451
856	9 913	277	0,6	280 169	280 169
Totalt					7 330 568

Tabell 3 Utbud vårterminen.

Ska uppdateras efter avslutad planering

Samverkansavtal Skolresor

Bilaga 2: Definitioner

I detta Avtal används nedanstående definitioner.

	Benämning:	**Förklaring:**
1	Allmän kollektivtrafik/ Linjetrafik	Kollektivtrafik som är öppen för alla med en giltig biljett (T.ex. UL, SL, SJ, Swebus)
2	Anpassningsgrad	En skollinje kan vara anpassad till grund- och särskolans behov i olika grad. Anpassningsgraden styr hur stor del av linjens bruttokostnad Kommunen ska stå för.
3	Anvisad skola	Den skola där kommunen annars skulle placera eleven i om denne inte väljer en annan skola enlighet med skollagen 10 kap 32§
4	Beställningstrafik	Trafik som skolor/kommun beställer direkt från Trafikföretagen. UL hänvisar kommun att begära offert direkt från leverantörerna. Beställaren bestämmer vem som får åka. Denna trafik sker utanför UL:s regi.
5	Biljett	Det krävs alltid en giltig biljett för att resa med UL:s trafik. Skolkortet har en elektronisk biljett nedladdat på chippet i kortet. Ibland kan biljetten vara i pappersformat.
6	Elevresa	För elever under 20 år och som studerar på en utbildning som berättigar studiehjälp (till exempel gymnasieskola eller vissa folkhögskoleutbildningar) är kommunen skyldig att stå för elevens resekostnader om färdvägen mellan bostad och skola är minst sex kilometer. Se Lag (1991:1110) om kommuners skyldighet att svara för vissa elevresor. För resenärer som gör elevresor gäller att landstinget subventionerar deras resor på samma sätt som övriga resenärer.
7	Ordinarie linjetrafik	UL:s trafik minus skollinjer
8	Ramtider	Tider som skolan anger för deras verksamhet, dvs. vilka skoldagar samt skolstart och skolslut för dessa dagar.
9	Skolkort	Av UL utställda plastkort med kontaktlösa RFID chip där läsårsbiljett laddas. Eleven får kortet hemskickat till sig. Inför varje nytt läsår som eleven är berättigad till skolkort läggs en ny läsårsbiljett på kortet.
10	Skollinje	Linjelagdtrafik som planeras och utförs av UL på uppdrag av

		kommunen. Skollinje är anpassad (25-100 %) efter skolan och dess elevers behov av skolskjuts.
11	Skollinjehållplats	En hållplats som enbart trafikeras av en skollinje.
12	Skolresa	Resa eleven gör mellan skola och bostad som genomförs med skolkort på linjetrafik. Skolresa görs dels av grund- och särskoleelever som berättigas skolskjuts, dels av gymnasielever som berättigas elevresor.
13	Skolskjuts	Skjuts för elever i grundskolan, grundsärskolan och gymnasiesärskolan som kommunen skyldig att kostnadsfritt erbjuda elever enligt skollagen (2010:800). Kommunen kan anordna skjutsen på olika sätt, dels genom beställningstrafik och dels genom linjetrafik. Skolskjuts är ett kommunalt ansvar vilket innebär att dessa resor inte får subventioneras av landstinget.
14	Särskild anordnad skolskjuts (ex. skoltaxi)	Skolskjuts för elever som inte kan åka med linjetrafik (omfattas inte av detta avtal)
15	Trafikföretag	De bolag UL upphandlat för att tillhandahålla UL:s trafik.
16	UL:s trafik	All allmän kollektivtrafik som bedrivs i UL:s regi, d.v.s. linjetrafik under varumärket UL.
17	Verksamhetsresor	Resor elever gör under skoltid tillsammans med skolan av en mer regelbunden karaktär. Till exempel för språk- och slöjdundervisning. Schemalagda resor sker med UL:s trafik. Bokas terminsvis. Resor som inte är planerade på terminsbasis är Gruppresor.

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Slutförvarsenheten
Marie Berggren

Datum	Dnr	Sid
2019-08-26	KS2019-544	1 (1)

Riksgälden

karnavfallsfinasiering@regeringskansliet.se

Ansökan om utbetalning av fondmedel enligt 34 § förordningen om finansiering av kärntekniska produkter (SFS 2017:1179)

Sökande:	Östhammars kommun
Organisationsnummer:	212 000-0290
Adress:	Box 66, 742 21 ÖSTHAMMAR
Kontaktuppgifter:	Kommunledningsförvaltningen, Slutförvarsenheten Att. Marie Berggren
Summa för utbetalning:	6 530 000 SEK
Utbetalning till:	Bg 233-1360 Referens zz1800
Underlag:	Skrivelse Verksamhetsplan 2020, ur Stratsys (två delar) Preliminär budget (bilaga 2)

För Östhammars kommun

Jacob Spangenberg
Kommunstyrelsens ordförande

Peter Nyberg
Kommundirektör

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Slutförvarsenheten
Marie Berggren

Riksgälden
103 74 STOCKHOLM

karnavfallsfinansiering@regeringskansliet.se

Ansökan om medel ur Kärnavfallsfonden för 2020, skrivelse

Bakgrund
Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) meddelade i juni 2009 att de anser att den bästa undersökta platsen för ett slutförvar för använt kärnbränsle i Sverige är Forsmark i Östhammars kommun.

SKB lämnade in tillståndsansökan till Mark- och miljödomstolen (MMD) och Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) 16 mars 2011.

Hösten 2017 höll MMD huvudförhandling gällande tillåtlighet i fem veckor i målet. 23 januari 2018 lämnade MMD yttrande till regeringen enligt miljöbalken utifrån huvudförhandlingen och SSM lämnade sitt yttrande till regeringen enligt Kärntekniklagen samma dag.

Regeringens utredningsuppdrag 2017 om en ny kärntekniklagstiftning gällande bla ansvar efter förslutning förlängdes tom våren 2019. Regeringen har även bett SKB inkomma med kompletteringar med utgångspunkt i MMD´s yttrande. Både regeringsuppdraget och SKB´s komplettering är under 2019 föremål för remissförfarande med remisstider satta till hösten 2019. Båda dessa dokument, och SSM´s yttrande över desamma är viktiga underlag för utfallet av kommunens prövning och eventuella vetobeslut i tillårlighetsprövningen.

En ansökan från SKB till såväl SSM som MMD om att få utöka och förändra befintligt slutförvar för låg- och medelaktivt driftavfall (SFR) har inlämnats 2014, kompletterats 2017 och är under hösten 2019 föremål för huvudförhandling i MMD. Även i denna prövning har Östhammar kommun en sk vetorätt enligt Miljöbalken.

Slutförvarsorganisationen har kommunfullmäktiges uppdrag att arbeta med utbildningsinsatser, informationsinsatser och samverkan för att kunna hantera tillståndsansökningarna och i förlängningen ge kommunfullmäktige den kunskap och den information man behöver för att fatta beslut om kommunen kan acceptera ett slutförvar för använt kärnbränsle eller inte samt fatta motsvarande beslut i frågan om ett utbyggt SFR.

Ett eventuellt beslut i kommunfullmäktige på regeringsfrågan om Östhammars kommun kan acceptera ett slutförvar eller inte, kan föregås av en lokal folkomröstning. Detta planerades under 2018, men ställdes in på grund av de kompletteringsbehov som MMD identifierat hos SKB och som regeringen begärde in.

Med detta är bedömningen att allmänhetens intresse sannolikt kommer förstärkas ju närmare ett beslut kommunen kommer och behovet av så objektiv information som möjligt, om slutförvar för använt kärnbränsle men även utbyggnad av SFR, att öka. Detta blev påtagligt i förarbetena av kommunen när det gällde den lokala folkomröstning som ställdes in. Fokus ligger på att styra mot slutförvarswebben men många andra satsningar behöver genomföras ut mot allmänheten inför vetobesluten för att ge vår allmänhet en bred kunskapsbas i de frågeställningar som finns i slutförvarsprocessen, bland annat ett antal seminarier.

Web-sändningar av intressanta föredrag och möten kommer fortsätta under 2020. Detta i samarbete med enheten för marknad och kommunikation samt extern konsulttjänst.

Utbildningsinsatserna för förtroendevalda kommer att intensifieras 2020 då vi har flera nya medlemmar i referensgruppen fr o m 2018 och att vi från halvårsskiftet 2019 har en ny slimmad granskningsorganisation.

Rundturerna med nyinflyttade är ett viktigt inslag i kunskapsuppbygganden gällande kommunens arbete med slutförvarsfrågorna hos våra kommunmedborgare, därför fortsätter vi denna aktivitet även under 2020.

Det internationella intresset är påtagligt och kommunen själv har ett intresse av att utbyta närmare erfarenheter med kommuner eller regioner i EU som har kommit olika långt i slutförvarsfrågan, exempelvis Finland som har samma koncept för slutförvar för använt kärnbränsle som föreslås i Sverige.
Det gäller såväl slutförvar för använt kärnbränsle som erfarenheter från slutförvar för låg- och medelaktivt avfall. Östhammars kommun kommer vara fortsatt aktiva med sin omvärldsbevakning.

Slutförvarsenheten har tagit fram ett förslag till Stratsys verksamhetsplan för 2020 (bilaga 1), med tillhörande preliminär budget 2020 (bilaga 2) som bifogas. Enheten kommer att vara engagerad även fortsättningsvis i uppbyggnaden av kommunikationsarbetet i kommunen, ffa intranätet som en viktig kanal för info och också i arbetet med lednings- och styrsystem som påverkar slutförvarsorganisationen.

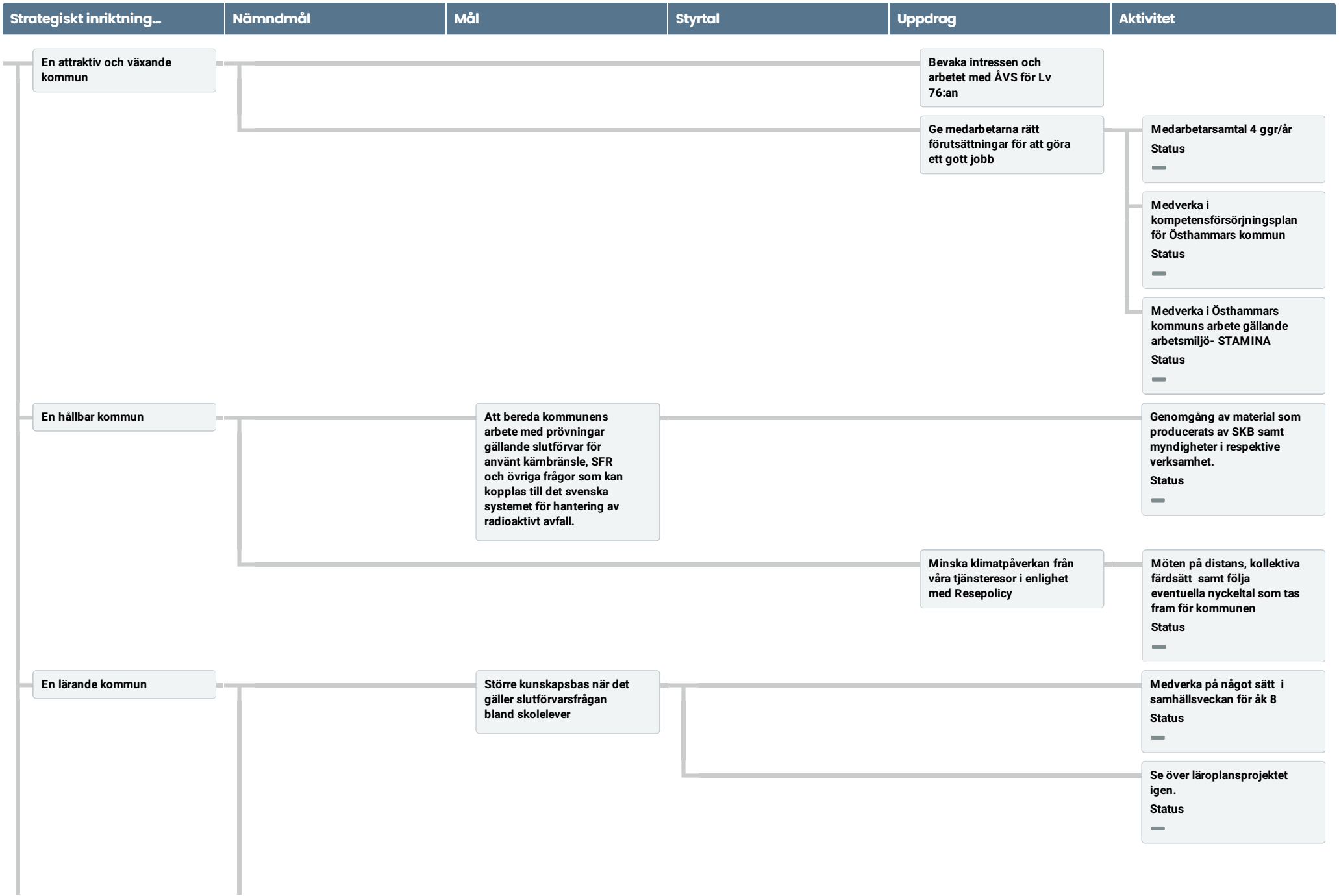
Ansökan om medel från kärnavfallsfonden för 2020 ska vara Riksgälden tillhanda senast den 1 oktober 2019.

Förslag till beslut

- Planerad verksamhet för 2020 för kommunens arbete med slutförvar godkänns.

- Östhammars kommun ansöker om totalt **6 530 000 Skr** ur kärnavfallsfonden för 2020 års verksamhet avseende granskning och information om slutförvar för radioaktivt avfall i Östhammars kommun**.**

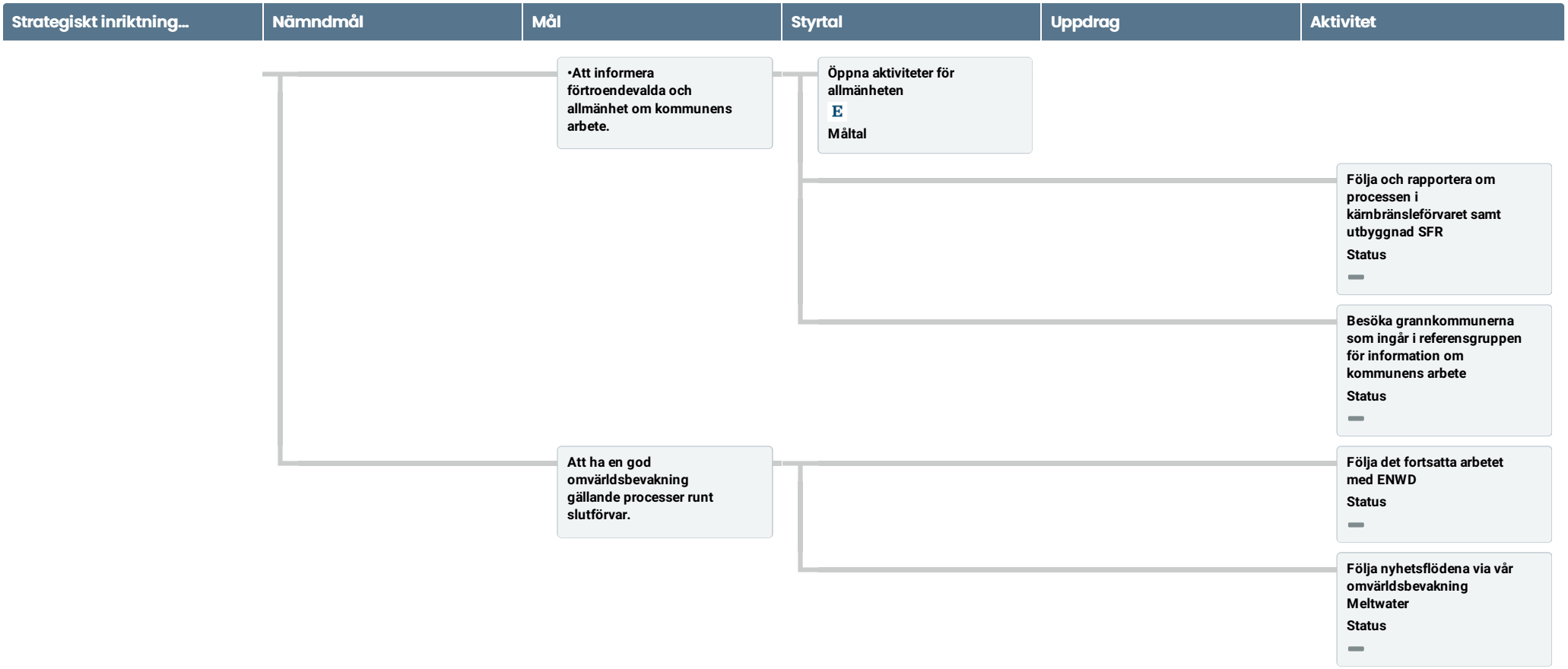
Verksamhetsplan - 2020 (Slutförvar för radioaktivt avfall)

Verksamhetsplan - 2020 (Slutförvar för radioaktivt avfall)

Strategiskt inriktning...	Nämndmål	Mål	Styrtal	Uppdrag	Aktivitet
En öppen kommun		Större kunskapsbas bland våra kommunmedborgare			Ett antal seminarier öppna för allmänheten kommer att anordnas Status —
					En aktiv web-plats för information upprätthålls, www.slutforvarforsmark.se Status —
					Bussrundtur i kommunen för kommuninnevånare Status —
					Återkommande information i olika kanaler i enlighet med kommunikationsplan Status —
					Göra en film om kommunens arbete över tid Status —
					Utgivning av nyhetsbrev Status —
		•Att förbereda kommunfullmäktige inför regeringens fråga om eventuellt nyttjande av veto-rätten.			Utbildningstillfällen för referensgruppen och den nya granskningsgruppen Status —
					Delta i eventuella huvudförhandlingar och arbeta med förslag till villkor Status —

Verksamhetsplan - 2020 (Slutförvar för radioaktivt avfall)

Återkommande aktiviteter (Slutförvar för radioaktivt avfall)

Kategori	Uppdrag	Aktivitet
Grunduppdrag	Ansöka samt redovisa medel för verksamheten för slutförvarsorganisationen	
	Följa upp ideella organisationers ansökan om medel ur kärnavfallsfonden	

Bilaga 2. KS2019-544. Ansökan om medel ur Kärnavfallsfonden för verksamhet 2020, Östhammars kommun

	Beskrivning	**Budget 2018 SSM**	**Budget 2019 Riksgälden**	**Budget 2020 Riksgälden**
45	Bidrag (stöd till små ideella org. som vill engagera sig samt ordna ex seminarier)	550 000	500 000	500 000
5	Löner, arvoden (administrativa stödfunktioner, fasta och rörliga arvoden till politikerorganisationen)	4 000 000	4 000 000	3 500 000
6	Övriga verksamhetskostnader (Hyror, förbrukningsmtrl, porto, tele- och datakom mm)	350 000	350 000	350 000
7	Övriga verksamhetskostnader som inte är specade nedan	90 000	90 000	90 000
70	Transporter (studiebesök, resor till och från seminarier och konferenser för kompetensuppbyggn)	400 000	400 000	400 000
71	Representation (inkl fika)	90 000	90 000	90 000
72	Annonser och info (info till allmänhet, tryck och publiceringskostnader)	600 000	600 000	600 000
74	Konsulttjänster mm (miljöjurist, konstruktion, säkerhetsanalys mm under granskning av ansökan, opinionsundersökning)	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Summa		**7 080 000**	**7 030 000**	**6 530 000**

Gräsö fonden

Datum
2019-02-14

Sid
1 (2)

Till
Östhammars kommun
Upplandsstiftelsen

ÖSTHAMMARS KOMMUN
Kommunstyrelsen
2019 -04- 03
Dnr
Dpl

Ansökan om driftsbidrag för delar av stiftelsen Gräsöfondens utgifter för år 2019

Stiftelsen Gräsöfonden ansöker härmed om ett driftsbidrag till delar av fondens löpande utgifter under år 2019 från stiftarna Upplandsstiftelsen och Östhammars kommun.

Ett bidrag på 17 500 kr önskas från vardera stiftare.

Bidraget avser täcka kostnader för fondens arbetsgrupp och ekonomihantering. Budgeterade kostnader under 2019 är 12 000 kr för arbetsgruppens ersättning och 23 000 kr för ekonomihanteringen.

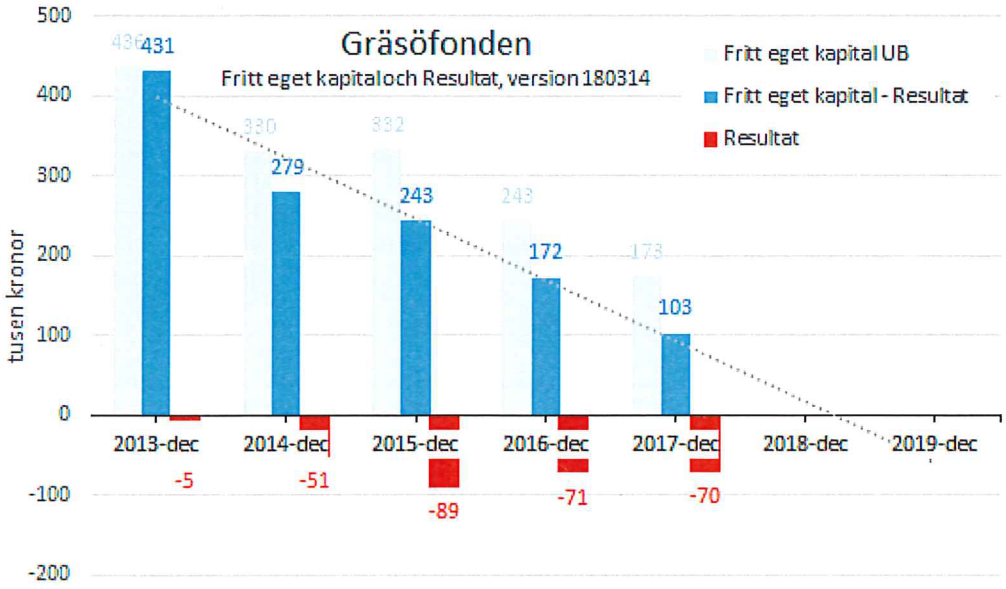
Bakgrund

Gräsöfonden är en stiftelse som bildades 1995 av Östhammars kommun och Upplandsstiftelsen. Fondens huvudsakliga uppgift är att bevara och vårda kulturlandskapet i Gräsö socken.

I stiftelsen Gräsöfondens stadgar 2§ anges *"Endast avkastningen av stiftelsens kapital, efter avsättning till kapitalet med tio procent, får användas för stiftelsens ändamål innan fonden byggts upp. När tre miljoner kronor uppnåtts får en större andel av avkastningen användas. Fonden får dock ej understiga tre miljoner kronor."*

Enligt stadgarna får stiftelsens verksamhet endast finansieras av det fria kapitalet. Utvecklingen av stiftelsen Gräsöfondens fria kapital de senaste åren framgår av figur 1 på nästa sida. Då nuvarande ränteläge inte ger någon avkastningen på fondens kapital beräknas det fria kapitalet vara slut under 2019.

Stiftelsen Gräsöfonden ● Postadress: Gräsö gård 3, 742 96 Gräsö
E-post: grasofonden@gmail.com ● Telefon 0173-333 13 ● Hemsida: www.grasofonden.se

Figur 1. Fritt kapital och resultat 2013 till och med 2017.

Fondens fasta kostnader ligger idag på ca 70 000 kr/år, trots att verksamheten ligger på minimal nivå. Intäkterna kommer till större delen från gåvor, som i enlighet med stadgarna går till det bundna kapitalet. Intäkterna till fritt kapital kommer främst från försäljning av Gräsöfondens böcker, kläder etc.

Framtid

Gräsöfonden har ansökt om permutation hos Kammarkollegiet, det vill säga i första hand ändring av stiftelsens stadgar och i andra hand avslut av stiftelsen och omvandling till annan samarbetsform, för att kunna nyttja det bundna kapitalet och arbeta vidare i enlighet med stiftelsens intentioner.

Det bundna kapitalet har inte uppnått tre miljoner och beräknas inte göra så inom en nära framtid. Rådande ränteläge ger ingen avkastning, varför en ändring av stiftelsens arbetsform behövs om fonden aktivt ska kunna drivas vidare i enlighet med stiftelsens huvudsakliga ändamål, att bevara och vårda kulturlandskapet i Gräsö socken. Denna process har kommunicerats med stiftarna och godkänts.

Gräsö 2019-03-20

Med vänliga hälsningar

[redacted]

ordförande stiftelsen Gräsöfonden
Jacob Spangenberg

vice ordförande stiftelsen Gräsöfonden
Jenny Lundström

FrivilligHandtaget

2019-04-30

ÖSTHAMMARS KOMMUN
Kommunstyrelsen
2019 -05- 10
Dnr: Dpl:

Kommunstyrelsen
Att.: Linn Sunnelid
Box 66
742 21 ÖSTHAMMAR

Ansökan om bidrag för år 2019

FrivilligHandtaget ansöker för år 2019 om ett bidrag på minst 30.000 kr.

FrivilligHandtaget erhöll 2018 verksamhetsbidrag från Kommunstyrelsen på 30.000 kr.

Under år 2018 har vi även administrerat det finska projektet, vilket särredovisas i resultat- och balansräkningen. Projektledare är Anna-Maija Högström.

Följande handlingar bifogas:
- Resultat- och balansräkning 2018
- Verksamhetsberättelse 2018
- Uppdragsstatistik 2018
- Budget 2019
- Verksamhetsplan 2019

Verksamheten är viktig och stabil, arbetsfältet är stort och samarbetsmöjligheterna blir allt fler. Efterfrågan ökar – exv aktiviteten ”Skivor till kaffet” på de olika äldreboendena. Men vi behöver hjälp från kommunen att betona vikten och seriositeten i vårt samarbete för att kunna utveckla viss verksamhet ytterligare.

Vi ser fram emot en positiv behandling och stöd för fortsatt verksamhet.

FÖR FRIVILLIGHANDTAGET

[redacted]

Inga Alm
Kassör

[redacted]

Besöksadress:
Rådhusgatan 6

Mobil: 070 – 337 60 70

Postadress:
Rådhusgatan 6
742 31 Östhammar
E-mail: frivillighandtaget@spray.se

Organisationsnr.
817301 - 4732

Plusgiro 123 54 06-4

FrivilligHandtaget

RESURSBANKEN - UPPDRAGSFÖRMEDLING
HANDTAGET I ÖSTHAMMARS KOMMUN
Kassör Inga Alm

RESULTATRÄKNING 2018

	2018	Finska projektet 2018	2017	Finska projektet 2017
INTÄKTER				
Bidrag Östhammars kommun	30 000,00	8 000,00	30 000,00	0,00
Övriga intäkter	15 310,00	0,00	4 700,00	0,00
Summa intäkter	**45 310,00**	**8 000,00**	**34 700,00**	**0,00**
KOSTNADER				
Lokalhyra	13 500,00	0,00	13 500,00	0,00
Material	1 040,00	0,00	1 684,00	0,00
Telefon, internet och data	4 717,00	0,00	2 923,00	0,00
Porto	162,50	0,00	21,00	0,00
Annonskostnader	2 893,00	0,00	935,00	0,00
Möteskostnader	4 274,00	382,00	3 147,00	5 078,00
Resekostnader	3 930,00	0,00	3 749,00	585,00
Försäkringar	1 570,00	0,00	1 570,00	0,00
Övriga kostnader	1 947,00	0,00	1 327,00	0,00
Summa kostnader	**34 033,50**	**382,00**	**28 856,00**	**5 663,00**
Resultat	**+ 11 276,50**	**+ 7 618,00**	**+ 5 844,00**	**- 5 663,00**

BALANSRÄKNING 2018-12-31

	2018-12-31	Finska projektet 2018-12-31	2017-12-31	Finska projektet 2017-12-31
TILLGÅNGAR				
Kassa	2 255,00	1 618,00	1 986,00	0,00
Plusgiro	45 323,26	10 101,54	32 419,76	4 101,54
Förutbetalda kostnader	0,00	0,00	0,00	0,00
Summa tillgångar	**47 578,26**	**11 719,54**	**34 405,76**	**4 101,54**
SKULDER				
Skulder	1 896,00	0,00	0,00	0,00
Summa skulder	**1 896,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
EGET KAPITAL				
Ingående kapitalbehållning	34 405,76	4 101,54	28 561,76	9 764,54
Årets resultat	+ 11 276,50	+ 7 618,00	+ 5 844,00	- 5 663,00
Summa eget kapital	**45 682,26**	**11 719,54**	**34 405,76**	**4 101,54**
Summa skulder o eget kapital	**47 578,26**	**11 719,54**	**34 405,76**	**4 101,54**

FrivilligHandtaget

i Östhammars kommun

Verksamhetsberättelse 2018

Styrelsen för FrivilligHandtaget ber att få lämna följande berättelse över verksamheten för år 2018.

Styrelsen har haft följande sammansättning fr. o. m. årsmötet 2018-03-26.

Ordförande: [redacted]
Kassör: [redacted]

Sekreterare:
[redacted]

Revisorer
Ordinarie:
[redacted]

Kansli
FrivilligHandtaget hyr kontorsrum hos Studieförbundet Vuxenskolan, Rådhusgatan 6 i Östhammar.

Personal
[redacted] är anställd som samordnare,
trygghetsanställning på 75% via arbetsmarknadskontoret.

Praktikantplats
[redacted] har under 2018 ej haft någon praktikant på kontoret.

FrivilligHandtaget har under 2018 bedrivit följande verksamhet på nedanstående orter.

Alunda
Olandsgården:

- Handarbete tillsammans under våren och hösten.
- "Skivor till kaffet"
- Rullstolspromenader med fika, tema "Sinnets trädgård", under sommaren. Varje promenad avslutades med en gemensam fikastund. I samverkan med Svenska Kyrkan, SPF Rospiggen och PRO.
- Ledsagningar, Olandsgården.
- Mötesplatsen.
- Dialogmöte.

Österbybruk
Parkvägen 7 – 9:

- "Skivor till kaffet" tillsammans i allsång.
- Handarbete, högläsning och sång tillsammans under våren och hösten.
- Mötesplatser för finsktalande på Parkvägen 7 - 9 med finsktalande gruppen vid återkommande tillfällen, i samverkan.
- Mötesplatsen.
- Dialogmöte.

- Övriga volontäruppdrag: Ledsagning med privatbil.

Gimo
Lärkbacken:

- "Skivor till kaffet", högläsning, allsång och samtalskort, handarbete, med mera.
- Rullstolspromenader med fika med tema "Sinnets trädgård" under sommaren, juni och augusti i samverkan med Svenska Kyrkan. Varje promenad avslutades med en gemensam fikastund.
- Mötesplatser för finsktalande på Lärkbacken med finsktalande gruppen vid återkommande tillfällen, i samverkan.
- Dialogmöte.

- RSMH: Skivor till kaffet, högläsning, frågesportstund, Rock n Roll och Jul-tema och allsång.
  Vi hade en frivilligträff i samverkan med RSMH med promenad runt vallonstigen, samt gemensam lunch som avslutning.

Östhammar
Edsvägen 16:

- "Skivor till kaffet" vid flera tillfällen.
- Handarbete, musik och sång, tillsammans under våren.
- Rullstolspromenader med fika med tema "Sinnets trädgård" under sommaren, juni och augusti/september, i samverkan med Svenska Kyrkan. Varje promenad avslutades med en gemensam fikastund.
- Mötesplatsen.
- Privatpersoner får besök, ledsagningar och promenader,
- Via Hemtjänsten, volontär har gjort hembesök, ledsagningar och promenader.
- Dialogmöte.
- Läsgrupp för boende på Edsvägen 16, Östhammar: Vi har startat en läsgrupp, tisdagar varje vecka, med ett juluppehåll för att åter börja 8 januari 2019. Antalet deltagare har varit mellan sju och fem personer.
- Dagverksamhet för dementa, avdelning Udden, Vårdcentrum Östhammar:
  "Skivor till kaffet" med dans, högläsning, samtalskort, och instrumentspel vid flertal tillfällen.
- Informationsträffar för Gravt syn- och hörselskadade vid Anhörigcentrum, Vårdcentrum Östhammar:
  Lena Ericson, syn- och hörselinstruktör på Östhammars kommun samt Susanne Wahlstrand, volontärsamordnare för FrivilligHandtaget, bjöd in tre kvinnor till fem tillfällen under vårterminen 2017, för att få information och samtidigt möjlighet att träffa andra i samma situation.
  Vår förhoppning var att bryta ensamhet och sammanföra dessa kvinnor för fortsatta träffar. De har nu 2017/2018 tillsammans med Susanne Wahlstrand, träffats vid återkommande tillfällen, på Studieförbundet Vuxenskolan i Östhammar och där deltagit i studiecirkeln "En livsomställningsprocess".

Öregrund
Tallparksgården:

- "Skivor till kaffet" och högläsning vid flera tillfällen.
- Dialogmöte.

- Övriga volontäruppdrag: Hembesök och samtal.

ÖVRIG VERKSAMHET

FrivilligHandtaget har under året 2018 bidragit med 65 kulturarrangemang inom Östhammars kommun, samt 6 studiecirklar, i samverkan med Studieförbundet Vuxenskolan.
Alla resor till och från äldreboenden, tillsammans med volontär, sker med privatbil.
Bilersättning utbetalas för arbetsresor från kansliet i Östhammar, tur och retur, till de olika orterna i kommunen.

Östhammars Kommun och Poti Kommun i Georgien, ett 2-årigt Sida-projekt
Östhammars kommun och Poti kommun i Georgien har startat ett 2-årigt kommunalt partnerskap som handlar om att starta ett dagcenter för äldre, som ska renoveras. En viktig del blir att involvera civilsamhällets aktörer och ungdomsrådet, i medborgardialog, kring innehållet och servicen i de dagliga verksamheterna.
-Jag fick vid vårt besök i Georgien, i mars månad, möjlighet att berätta lite om vår volontärverksamhet samt nämna att personer med funktionshinder också kan vara med och delta med vår hjälp. Jag hade tagit med foton från olika aktiviteter och utflykter, samt genom ett usb-minne delat en film från en sångstund på äldreboendet Lärkbacken i Gimo och en handarbetsstund från äldreboendet på Edsvägen 16 i Östhammar. Jag tog också med mig olika broschyrer som vi använder. Projektgruppen från Poti var här i sin tur, i augusti. Några dagar med fulltecknat program för att få se hur äldreomsorgen och Daglig verksamhet är organiserade, samt hur "brukare" bor och deltar i samhället, allt utifrån ålder och behov.
FrivilligHandtaget fick här möjlighet att delta och visa en av våra aktiviteter på Parkvägen 7 - 9 i Österbybruk. Det blev en rolig "Skivor till kaffet" med musik, sång och dans tillsammans med volontärer.

Studiecirklar i samverkan med Studieförbundet Vuxenskolan:
Musik och berättande, för personer med boendestöd, samt dess boendestödjare.
Läsecirkel, för personer med boendestöd, samt dess boendestödjare. Vi har bland annat haft ett intressant författarbesök av Anna E Wahlgren.
En livsomställningsprocess, för dövblinda (gravt syn- och hörselskadade). Studiecirkeln startades efter fem informationsträffar under våren 2017 med Lena Ericson, syn- och hörselinstruktör och Susanne Wahlstrand, volontärsamordnare för FrivilligHandtaget. Cirkeldeltagarna har träffats under ht 2017 – ht 2018 och vill gärna återknyta kontakten under våren 2019.
Kalabalik på hemmet, ett utbildningsmaterial om demens med frågeställningar, att samtala kring. Boken används inom Vård och omsorgsutbildningar. För intresserade volontärer.
Torsdagsträff för dagledigа varannan ojämn vecka, för dagledigа. Vi träffas och samtalar med varandra."Samtalskort" samt övrigt tillgängligt material. Vi bjuder på enkel fika och träffas vid SV, Östhammar. I samverkan med SV och med annan folkbildning.
Läsgrupp för boende på Edsvägen 16, Östhammar
Vi har startat en läsgrupp, tisdagar varje vecka, med ett juluppehåll för att starta igen 8 januari 2019. Antalet deltagare har varit mellan sju och fem personer.

Utflykter/samkväm:
Vårens utflykt gick till RSMH i Gimo, med en promenad tillsammans på Vallonstigen som RSMH's deltagare anlagt och skyltat upp så fint! Det blev en jättemysig dag med en gemensam lunch.
I övrigt är alla frivilligträffar knytkalas där var och en tar med sig eget att äta och dricka.

Information och marknadsföring
Information och marknadsföring har skett genom foldrar, informationsmöten, annonser och anslag på till exempel bibliotek, äldreboenden samt informationsskyltar. Annonsering i Annonsnytt samt information på Hemsidan www.frivillighandtaget.123minsida.se

Slutligen vill vi framföra ett varmt tack till Östhammars kommun och ALLA som deltagit i vårt viktiga arbete.

[redacted]

för FrivilligHandtaget

Östhammar i november 2018

[redacted]

FrivilligHandtaget

UPPDRAGSSTATISTIK FÖR 2018

volontär	Uppdrag	Timmar	Uppdragstyp
			ÖSTERBYBRUK
1	5	5	Telefonsamtal, ledsagning
7	8	16	Sång, läsning, minnesträning
			ÖSTHAMMAR
1	77	231	Aktiviteter, "Kultur i vården"
1	8	16	övriga volontäruppdrag
1	52	250	hembesök
1	25	5	Telefonsamtal
1	8	16	övriga volontäruppdrag
1			Besök Edsvägen 16
1	4	8	Aktiviteter, "Kultur i vården"
1	8	16	övriga volontäruppdrag
1	8	16	övriga volontäruppdrag
1	2	4	övriga volontäruppdrag
1			Aktiviteter, "Kultur i vården"
1	3	6	övriga volontäruppdrag
1	158	520	Vattengympa, besök, promenad m. m.
1	8	16	övriga volontäruppdrag
1	10	30	Akvititeter, "Kultur i vården"
1	3	9	Aktiviteter, "Kultur i vården"
1	2	2	Högläsningsgrupp
1	2	4	Aktiviteter, "Kultur i vården"
1			Levande musik och berättande
13	6	12	Rullstolspromenader, Edsvägen 16
			ÖREGRUND
1	5	2	hembesök
1	2	14	ledsagning
1	4	3	Hembesök
1	2	1	övriga volontäruppdrag
			Rullstolspromenader SPF Havsörnen
			(Frivilligthandtaget, paraplyorg. för försäkring)
			ALUNDA
1	8	16	övriga volontäruppdrag
40	8	16	Rullstolspromenader, Olandsgården
			(Frivilligthandtaget, paraplyorg. för försäkring)
1	3	18	Ledsagning Uppsala
1	5	10	Olandsgården
1			ledsagning vc
			GIMO
8	8	16	Sång, läsning, minnesträning
1			
1			
1	1	2	Ledare rullstolspromenaderna
1	4	16	Läxhjälp, ledsagning
40	7	14	Rullstolspromenader Lärkbacken
Volontärer	**Uppdrag**	**Timmar**	
140	**454**	**1310**	

FrivilligHandtaget i Östhammars kommun

Kassör Inga Alm

BUDGET 2019

INTÄKTER

Bidrag Östhammars kommun	30 000,00
Övriga intäkter	9 000,00
Summa intäkter	**39 000,00**

KOSTNADER

Hyreskostnad	13 500,00
Materialkostnad	5 000,00
Försäkringar	1 800,00
Telefon, internet och data	6 000,00
Porto	200,00
Utbildning	0,00
Möteskostnader	4 500,00
Resekostnader	5 000,00
Övriga kostnader	3 000,00
Summa kostnader	**39 000,00**
Budgeterat resultat	**0,00**

FrivilligHandtaget

i Östhammars kommun

Verksamhetsplan 2019

Målet för Resursbanken – Uppdragsförmedling "FrivilligHandtaget" är:
Att utveckla ett bättre samspel mellan frivilligorganisationer och myndigheter,
Att kombinera professionella och frivilliga insatser,
Att marknadsföra och sprida kunskap om FrivilligHandtaget till arbetsliv, föreningar, organisationer och innevånare,
Att ha en bred förankring i kommunens förenings- och organisationsliv,
Att utveckla det informella nätverket.

Resursbankens uppgift är:
Att komplettera professionella insatser med frivilliga.
Att förbättra samarbetet mellan frivilligorganisationer och myndigheter.
Att förmedla frivilliga insatser mellan människor i kommunen.
Att ge människor möjlighet att göra en insats både för sig och för andra.
Att bygga broar mellan olika grupper i samhället.

Föreningen har under åren haft ett gott samarbete med olika parter inom Östhammars kommun. Vi kommer att fortsätta arbeta utifrån ovanstående mål och uppgifter och utveckla verksamheten i enlighet med hur samhället förändras.

Vi har under åren tagit emot personer för arbetsträning respektive praktik och kommer fortsätta att ta emot personer om intresse finns. För oss är det ytterligare ett sätt, att ge människor möjlighet att göra en insats både för sig och för andra, kvinnor, män, unga och seniorer. FrivilligHandtaget arbetar framåt för att rekrytera och entusiasmera flera människor på respektive ort inom Östhammars kommun.

2019 års verksamhetsplan inom Östhammars kommun

Planerade aktiviteter i samverkan med Östhammars kommun
- "Kultur i vården" Vi planerar minst femtio tillfällen med "kultur i vården" över hela kommunen. Vi bidrar till exempel med allsång, "Mötas i musik", "Skivor till kaffet", "Nostalgihörna" och vid äldreboendens mötesplatser med olika teman utifrån månad. Vi kan erbjuda jultema, vårtema, vårens fåglar, poesi, frågesport, handarbetstema med mera, utifrån personal och boendes önskemål.
- *Levande musik, rytmik och rörelse, levande musik och berättande, samt färg och form tillsammans kan bli nya inslag 2019* om intresse finns.
- Vi kommer fortsätta att ha träffar som innefattar alla våra sinnen. Vi gör något som passar för alla sinnen, även smaka och lukta. Vi fortsätter med våra aktiviteter över hela Östhammars Kommun, där intresse finns att vi kommer.
- Hembesök och ledsagningar för dem som så önskar, i samverkan med volontärer.
- Rullstolspromenader till våren/sommaren och höst, med "sinnets trädgård" som tema, på äldreboenden i kommunen, bland annat Alunda, Östhammar och Gimo, i samverkan.
- FrivilligHandtaget's finsktalande volontärer underhåller och aktiverar finsktalande, på Parkvägen 7 - 9 i Österbybruk samt Lärkbacken i Gimo, i samverkan.

Östhammars kommun och Poti kommun i Georgien, ett 2-årigt kommunalt partnerskap, ett Sida-projekt: [redacted] och FrivilligHandtaget står till förfogande som deltagare i projektgruppen i detta Sida-projekt i år också.

Samverkan med Syn- och hörselinstruktör Lena Ericson, Östhammars Kommun:
för personer med grav syn- och hörselskada. Vi hade under 2017 fem informationsträffar, för tre personer, för att bryta isolation, finna nya vänner, samt fått viktig information om nyheter inom olika samhällsfunktioner med mer. Året 2017 – 2018 träffades dessa personer genom FrivilligHandtaget och studiecirkeln "En livsomställningsprocess", i samverkan med Studieförbundet Vuxenskolan. Vi kommer att fortsätta vår samverkan med Lena Ericson, om intresse finns för detta hos flera personer.

Samverkan med Studieförbundet Vuxenskolan
Kulturprogram:
- "Skivor till kaffet", "Mötas i musik" och "Sinnespromenader med rullstol",
"högläsning","samtalskort", Handarbete tillsammans",
"Levande musik, rytmik och rörelse", "levande musik och berättande" samt
" färg och form tillsammans" kan bli nya inslag 2019, om intresse finns.

Studiecirklar:
- Studiecirkeln: "En livsomställningsprocess" för speciellt inbjudna, gravt syn- och hörselskadade.
- LSS boendestöd med "Musik och berättande", en social- och föreläsande studiecirkel där alla deltagare bidrar med sina skivor och sitt framförande.
-LSS boendestöd med "Läsecirkel" en social och berättande studiecirkel där var och en tar med en bok eller annat, för att läsas upp eller kanske lyssna på talbok el. dyl.
-Torsdagsträff för daglediga, varannan ojämn vecka.
-Studiecirkel för volontärer – "Den spröda tonen".

Samverkan med RSMH Vi kommer fortsätta att samverka kring att kunna avlasta och hjälpa varandra på olika sätt under året som kommer. RSMH har startat en Musik och kulturcirkel och vill att

vi kommer och deltar någon gång med *Ukuleleflickorna* som vi kallar oss och ta med rytmikinstrumenten som vi köpt in.

FrivilligHandtagets aktiviteter för volontärer

- Studiecirkel, återkommande, för volontärer om bemötande vid olika "dråpliga" situationer, utifrån boken "Kalabalik på hemmet eller Mandus Karlsson löser ett mysterium" med samtalsunderlag, att prata kring. Boken används inom Vård- och omsorgsutbildningar.
- Studiecirkeln "Den spröda tonen" en bok om musikens betydelse för dementa (återkommande cirkel vid behov och intresse).
- Frivilligträffar sker idag, oftast, i form av knytkalas, där var och en tar med egen förning i första hand, men vi vill gärna kunna ge våra volontärer något mer som tack för sitt fina arbete.
-En utflykt med någon intressant föreläsning eller underhållning står på årsplanen för 2019.

Information och marknadsföring

Vi önskar fortsätta samverka på bästa och smidigaste sätt, med vård och omsorg, att värva nya volontärer och entusiasmera redan involverade genom vårt samarbete med övriga organisationer och Östhammars Kommun. Information och marknadsföring sker idag genom foldrar och anslag på t ex bibliotek och informationstavlor. Annonsering i Annonsnytt vid årsmöte samt på vår hemsida www.frivillighandtaget.123minsida.se

För FrivilligHandtaget

[redacted]

Volontärsamordnare

REVISIONSBERÄTTELSE

Undertecknade, som utsetts att revidera räkenskaperna för Resursbanken Uppdragsförmedling Handtaget, FrivilligHandtaget, får härmed avge följande berättelse för vår granskning.

För fullgörandet av vårt uppdrag har vi tagit del av räkenskaperna för tiden 2018-01-01--12-31.

Inkomster och utgifter är vederbörligen verifierade och räkenskaperna är förda på ett tillfredsställande sätt.

Med hänvisning härtill får vi föreslå årsmötet

- att resultaträkningen och balansräkningen fastställes,

- samt att styrelsens ledamöter och dess kassaförvaltare beviljas full ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar.

Östhammar i mars 2019

[redacted]

ÖSTHAMMARS KOMMUN
Kommunstyrelsen
2019 -07- 22
Dnr: Dpl:

ÖSTHAMMARS KOMMUN
Bygg- och miljönämnden
2019 -07- 22
Dnr BMN2019 1276 Dpl

Östhammars kommun

Kommunstyrelsen

Anhållan om befrielse från avgift för bygglov Gammelbyn 1:62

Föreningen Allmogebåtar, Arbetslag Norra Roslagen hemställer härmed om avgiftsbefrielse för tillbyggnad av kommunens fastighet, Nordanvikslängan. Tillbyggnaden avser båtverkstad, mm..

Allmogebåtar disponerar sedan 2016, genom nyttjanderättsavtal med Tekniska kontoret, Nordanvikslängan på Gammelhusområdet. Byggnaden används idag i huvudsak för arbeten med gamla båtmotorer, framförallt tändkulemotorer. Föreningen har under de gångna åren iståndsatt byggnaden och satsat i storleksordningen 200.000 kronor genom egna och sponsrade insatser.

Föreningen hyr idag även en lokal på Färdgärde för byggnation och underhåll av allmogebåtar. Kontraktet avslutas i början av 2021 och därför vill föreningen satsa på att bygga till lokalerna på Gammelhus och flytta båtverkstaden dit. Allmogebåtar har ansökt om bygglov och väntar beslut till hösten.

Med hänsyn till att ansökan avser byggnation på kommunens mark och tillbyggnad av kommunens byggnad anhålles härmed om avgiftsbefrielse för bygglovet.

I ett liknande ärende där Lions Club i Öregrund byggde ut taket på scenen på Fyrskeppsudden sökte och fick föreningen avgiftsbefrielse direkt från Kommunstyrelsen med motiv att byggprojektet var på kommunens mark.

Östhammar 2019-07-16

Med vänliga hälsningar

Föreningen Allmogebåtar

Arbetslag Norra Roslagen

[redacted]

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Kommunledningsförvaltningen
Slutförvarsenheten

Datum	Dnr	Sid
2019-01-15	KS-2017-750	1 (3)

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Slutförvarsorganisation för Östhammars kommun och dess uppdrag

Kommunstyrelsens arbetsutskott har gett Slutförvarsenheten i uppdrag att ta fram förslag på hur Östhammars kommuns slutförvarsorganisation ska se ut framöver. Efter inledande diskussioner på kommunstyrelsens arbetutskott samt med nuvarande granskningsorganisations presidium ges nedan ett förslag på ny organisation.

Nedan ges även förslag på hur ansvaret för slutförvarsorganisationens uppdrag (§ 124, KF 2018-11-27) ska fördelas inom organisationen.

Förslag på slutförvarsorganisation

Östhammars kommuns slutförvarsorganisation föreslås bestå av tre särskilda grupper för hantering av slutförsvarsfrågor; granskningsgruppen, referens-gruppen och villkorsrådet.

Granskningsgruppen

Uppdrag

Granskningsgruppen granskar och bedömer de handlingar som Svensk kärnbränslehantering AB (SKB) presenterar i sina ansökningar gällande:

- slutförvaret för använt kärnbränsle och
- utbyggnad och fortsatt drift av slutförvaret för kortlivat radioaktivt avfall (SFR).

Gruppen ansvarar för att aktuella och relevanta frågeställningar delges kommunstyrelsens arbetsutskott och kommunfullmäktiges presidium för att kunna tas vidare till referensgruppen, villkorsrådet, kommunstyrelsen och/eller kommunfullmäktige.

Utöver att följa de pågående ansökningarna om slutförvaret omfattar granskningsgruppens uppdrag att:

- följa utvecklingen av och delta i eventuella samråd för slutförvaret för långlivat radioaktivt avfall (SFL) och
- hantera SKB:s program för forskning, utveckling och demonstration (FUD).

Postadress
Box 66
Fakturaadress
Box 106
742 21 Östhammar

Besöksadress/Reg.office
Stångörsgatan 10
742 21Östhammar
www.osthammar.se

Telefon
Nat 0173-860 00
Int +46 173 860 00
E-post
slutforvarsenheten@osthammar.se

Telefax
Nat 0173-175 37
Int +46 173 175 37

Organisationsnummer
212000-0290
V.A.T. No
SE212000029001

Bankgiro
233-1361

Sammansättning
Granskningsgruppen består av 15 ledamöter med representanter från samtliga partier i kommunfullmäktige. Under mandatperioden 2019-2022 föreslås gruppen ha följande partipolitiska sammansättning:

Ledamot (S)
Ledamot (S)
Ledamot (S)
Ledamot (SD)
Ledamot (SD)
Ledamot (C)
Ledamot (C)
Ledamot (M)
Ledamot (M)
Ledamot (KD)
Ledamot (BoA)
Ledamot (V)
Ledamot (L)
Ledamot (MP)
Ledamot (från kommunfullmäktiges presidium)

Granskningsgruppen har en ordförande samt första, andra och tredje vice ordförande. Dessa fyra samt ledamoten från kommunfullmäktiges presidium utgör granskningsgruppens arbetsutskott.

Sammanträden och arbetssätt
Granskningsgruppen har normalt sex ordinarie sammanträden per år.

Arbetsgrupper kan, när behov finns, utses av granskningsgruppens presidium för att arbeta med specifika frågor eller uppdrag. Vid behov kan externa ledamöter adjungeras till granskningsgruppen och dess arbetsgrupper.

Referensgruppen
Uppdrag
Referensgruppen ansvarar för information och kommunikation om slutförvarsfrågor till allmänheten med ett särskilt ansvar för följande delar av uppdraget:

- kunskapsuppbyggnad och
- kommunikation/information.

Referensgruppen håller sig informerade om processen och fungerar även som omvärldsbevakare i andra organisationer och i samhället.

Sammansättning
Referensgruppen föreslås även fortsatt bestå av samtliga ledamöter i Östhammars kommunfullmäktige samt representanter från Ålands landskaps-regering, Region Uppsala, grannkommunerna Uppsala, Norrtälje, Tierp, Älvkarleby och Gävle och de lokala intresseorganisationerna Opinionsgrupp för säker slutförvaring (OSS) och Naturskyddsföreningen i Uppsala län.

Kommunfullmäktiges presidium utgör arbetsutskott för Referensgruppen.

Sammanträden och arbetssätt
Referensgruppen sammanträder i anslutning till Kommunfullmäktiges sammanträden.

Referensgruppens arbetssätt ses över. Förutom öppna möten och föreläsningar kan, vid behov, särskilda grupper utses för att diskutera specifika frågeställningar eller uppdrag. Både ordinarie ledamöter och ersättare kan ingå i arbetsgrupperna. Representanter med särskilda kunskaper eller särskilt intresse kan adjungeras till dessa grupper.

I egenskap av att vara referensgruppens arbetsutskott, har kommunfullmäktiges presidium slutförvarsfrågan som en stående punkt på dagordningen vid sina sammanträden. Under punkten diskuteras framtida referensgruppsmöten och tjänstepersonsorganisationen ger en statusuppdatering om slutförvars-prövningarna.

Villkorsråd
Uppdrag
Villkorsrådet har en beredande funktion och arbetar aktivt med de villkors-skrivningar som kommunen anser vara relevanta i tillåtlighets- och tillstånds-prövningarna för slutförvaret för använt kärnbränsle och för SFR.

Sammansättning
Villkorsrådet utgörs av kommunstyrelsens arbetsutskott och granskning-sgruppens presidium/arbetsutskott. Ordförande i villkorsrådet är förste vice ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott.

Sammanträden och arbetssätt
Villkorsrådet sammanträder vid behov, huvudsakligen kopplat till domstolsförhandlingar.

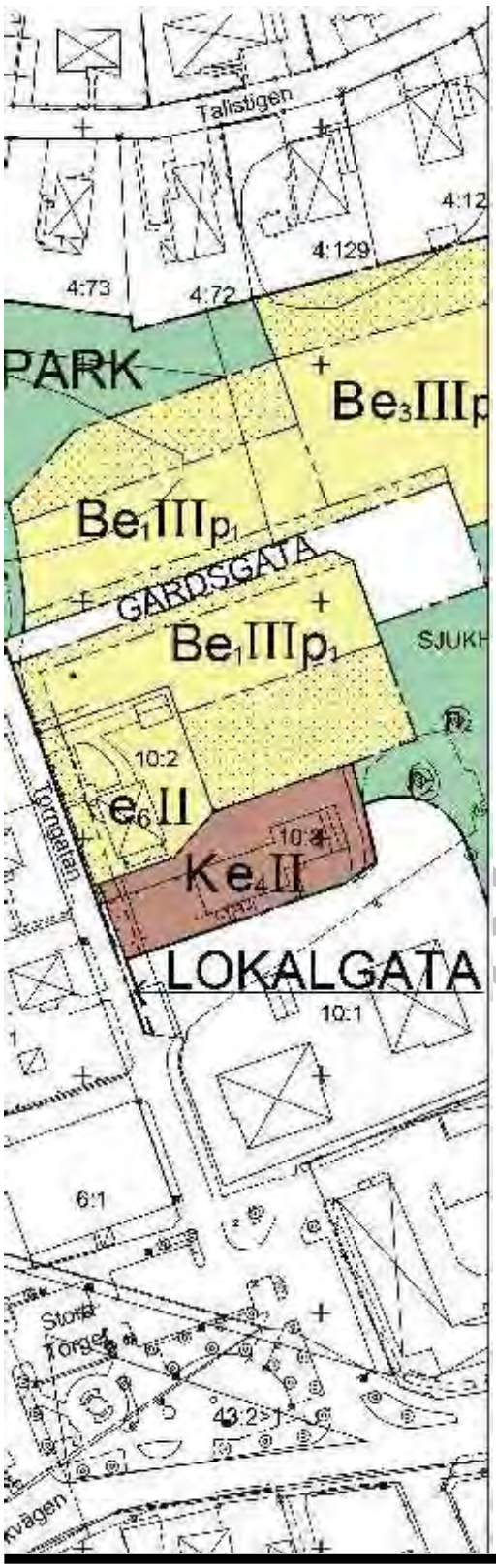
Mandatperiod
Granskningsgruppens ledamöter utses av kommunstyrelsen. Målsättningen är att ledamöternas mandatperioder ska vara samma som för kommunens nämnder. Det är angeläget att ledamöter som väljs in i granskningsgruppen har ett gediget intresse i frågan och kan tänka sig att engagera sig under en längre period.

Referensgruppen och villkorsrådets ledamöter utses inte särskilt utan deras uppdrag i grupperna följer av annat uppdrag.

Arvode och andra ersättningar
Ersättning utgår enligt gällande riktlinjer.

Tidsplan för ny organisation
Den nya organisationen förslås gälla från den 1 juli 2019. Nuvarande granskningsorganisation och mandatperioden för de förtroendevalda i organisationen (MKB- och Säkerhetsgruppen) förlängs till den 30 juni 2019.

Finansiering
Den föreslagna organisationen förutsätter finansiering med medel från kärnavfallsfonden förutom arbetet inom villkorsrådet.

BOSTADS-FÖRSÖRJNINGSPROGRAM

2018- 2022 med utblick 2030

HEBY KOMMUN

Östervåla Harbo Vittinge Huddunge Tärnsjö Runhällen Morgongåva Heby

Remissmaterial

Innehållsförteckning

Heby kommuns mål inom bostadsförsörjning och bostadsplanering mandatperioden 2018-2022 med utblick 2030 3

Sammanfattning om bostadsförsörjningen i Heby kommun - En växande landsbygdskommun, med närhet, trygghet och livskvalitet 4

Sammanfattning över utmaningar, behov och möjligheter inom bostadsförsörjning i Heby kommun 4

Om Heby kommun – lokalt och regionalt 7

Om bostadsplanering i Heby kommun 11

Andra kommunala planer och styrdokument att förhålla sig till 13

Översiktsplan 13

Äldreplan 13

Policy för kommunens markinnehav 13

Riktlinjer för exploateringsavtal, tomtförsäljning, kommunala markanvisningar och planprioritering 14

Kommunens planeringsverktyg – ägardirektiv fastighetsbolaget 14

Samordning och hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen 15

Bostadsförsörjningsbehov 18

Behovet av en bostad 18

Befintligt bostadsbestånd – hur bor vi i Heby kommun? 19

Demografisk analys 21

Befolkningsutveckling – Vilka bor i Heby kommun, idag och imorgon? 21

Hur förändras bostadsbeståndet i Heby kommun? 26

Särskilda gruppers behov och förutsättningar 30

Äldreplan 31

Marknadsförutsättningar och efterfrågan 37

Inflyttning och efterfrågan per ort 37

Specifikt marknadsbehov och efterfrågan per bostadstyp 38

Bostadsmarknaden i Heby kommun 39

Bostadsutveckling tätort och landsbygd - vad behövs vart? 44

Vittinge 44

Morgongåva 45

Heby 47

Tärnsjö 49

Östervåla 50

Harbo 51

Småorter och landsbygd 52

Mål, riktlinjer och planerade insatser - Hur får vi nycklar till en bostadsförsörjning i balans? 53

Arbetsmaterial

Heby kommuns mål inom bostadsförsörjning och bostadsplanering mandatperioden 2018-2022 med utblick 2030

1. **Heby kommun ska ha ett helhetsgrepp kring bostadsförsörjningsfrågan med systematiskt arbete för att lämpliga och ändamålsenliga åtgärder genomförs efter påvisade behov och enligt rådande efterfrågan.**

2. **Heby kommun ska eftersträva en markberedskap, planberedskap och tomtberedskap som möjliggör flexibla, proaktiva och effektiva åtgärder för bostadspolitiska och tillväxtfrämjande åtgärder.**

3. **Bostadsplaneringen, bostadsbeståndet och befolkningsutvecklingen påverkar alla kommunala samhällsfunktioner samt näringslivet i Heby kommun. Kommunens olika verksamheter ska kontinuerligt delta och samverka i bostadsplaneringen.**

4. **Heby kommun ska eftersträva en beredskap för att möta demografiska utmaningar och förändringar, vilket ställer krav på ett blandat bostadsbestånd.**

5. **I Heby kommun ska det finnas ett bostadsutbud som motsvarar invånarnas behov och främjar fortsatt tillväxt även genom inflyttning. I Heby kommun är därför målet att det ska kunna påbörjas i snitt 60 bostäder i olika upplåtelseformer per år fram till år 2030.**

6. **När det uppstår en möjlighet att omvandla eller skapa bostäder i attraktiva lägen med potential och förutsättningar för nytillskott av bostäder ska detta tillvaratas.**

De sex ovanstående målen har framarbetats efter utredning om invånarnas bostadsbehov idag och imorgon samt analys över rådande marknadsförutsättningar och efterfrågan. Löpande genom rapporten samt i eget kapitel i slutet finns de riktlinjer och åtaganden som anger hur Heby kommun kan nå målen.

Arbetsmaterial

Sammanfattning om bostadsförsörjningen i Heby kommun - En växande landsbygdskommun, med närhet, trygghet och livskvalitet

Det huvudsakliga syftet med detta program är att förklara hur Heby kommun ska arbeta för att säkerställa att alla invånare har en god bostad i Heby kommun under livets alla skeden. Detta innebär att det måste planeras både för dagens och morgondagens behov, och för alla olika kommuninvånare.

*Bostadsförsörjning handlar om att anpassa morgondagens bestånd efter dagens **behov**. Programmet behöver därför kartlägga och analysera dagens **behov** samt morgondagens **behov**. Därefter krävs **mål** som tillgodoser **behoven**. Efter detta behövs **riktlinjer** som fastslår hur **målen** ska nås. Slutligen behövs **åtaganden** i form av strategiska inriktningar och konkreta direktiv som möjliggör de **mål** som tillgodoser **behoven**. Löpande arbetas sedan med uppföljning och genomförande med givna **indikatorer**. Riktlinjerna bygger på en behovsanalys uppdelat på den demografiska utvecklingen, efterfrågan på bostäder och marknadsförutsättningar samt behovet för särskilda grupper.*

Programmet ska först och främst betraktas som en behovsutredning inom bostadsfrågan. Olika förvaltningar och nämnders kunskap och behov inom bostadsfrågan har samlats in, kartlagts och analyserats. Kommunens roll i bostadsfrågan har identifierats och stärks genom programmet. En demografisk analys kopplad till bostadsfrågan har utförts, befolkningsprognos vid möjligt utvecklingsscenario har genomförts, bostadsbehovet har grundläggande analyserats och bostadsbeståndet har kartlagts. Dialog med bostadsbolag, grannkommuner och länsstyrelse utgör också viktig underlag. Andra kommunala styrdokument samt regionala och nationella mål, planer och program av betydelse för detta program har analyserats och utgjort grund för detta programs inriktning.

Ovanstående utgör underlag till behovsutredningen som leder till en samlad bedömning kring ändamålsenliga och lämpliga mål, riktlinjer och åtaganden för att arbeta mot att komma till rätta med bostadsbehovet och bostadsbristen i Heby kommun.

Sammanfattning över utmaningar, behov och möjligheter inom bostadsförsörjning i Heby kommun
Bostadsförsörjning, bostadssituationen och bostadsplanering i Heby kommun – Utmaningar och möjligheter för kommunens utveckling

Heby kommun har vuxit i folkmängd de senaste sex åren, hade år 2019 bäst samarbete med näringslivet av alla 55 kommuner som är medlemmar i Stockholm Business Alliance (SBA), antal arbetstillfällen och påbörjade bostadsprojekt ökar.

Heby kommuns tillväxt växelverkar med pågående regionförstoring samt regional tillväxt och kommunen samspelar allt mer med den regionala utvecklingen. Invånarna rör sig över gränser för arbete samt rekreation och Heby kommuns fysiska planering anpassas därefter. Distansen för vilja till arbetspendling ökar, digitalisering skapar nya möjligheter till boende på landsbygd och en hållbar landsbygdskommun utgör attraktiva alternativ till storstadsområden. I Heby kommun främjar detta arbetsmarknaden och bostadstillväxten. Harbo och Vittinge med sina goda pendlingslägen samt attraktiva och prisvärde villasamhällen har fått ett starkt uppsving senaste åren. Det finns en marknad för flerbostadshus i Östervåla, Heby och Morgongåva. Tärnsjö lockar med ännu lägre priser och närhet till nationalpark och turism. Samtidigt blir invånarna fler i Heby kommun och med fler invånare följer större behov av bostäder.

Ökad befolkning kan generera bättre möjligheter till kommunal och kommersiell service, större underlag till förbättrad kollektivtrafikförsörjning, ökad social hållbarhet med mera. Vilket i sin tur genererar ytterligare befolkningsökning. Detta är en möjlighet som Heby kommun vill tillvarata, men det behöver samtidigt göras på ett strategiskt och genomarbetat sätt då det även tillkommer utmaningar och krav med en ökad befolkning. En ökad befolkning ställer högre krav på välfärd, skola, äldreomsorg, trygghet, teknisk kapacitet, kommunens administration och så vidare.

Upptåget började trafikera sträckan Sala – Uppsala med stopp i Heby och Morgongåva vid årsskiftet 2012/2013 och det finns bra bussförbindelser över kommungränsen från Östervåla. Väg 56 har byggts om till 2+1 väg och det sker ständigt förbättringsarbete längs de två stora stråken i kommunen. Det tillkommer separata gång- och cykelvägar inom och mellan orter. Det blir helt enkelt lättare att bo i Heby och röra sig i Heby även utan bil då kommunens infrastrukturplanering förklaras i översiktsplanens inriktning om att *varje resa börjar i hemmet.* Möjligheten och viljan att kunna bo någonstans påverkas starkt av möjligheten att kunna förflytta sig och lösa livspusslet på ett så smidigt sätt som möjligt. Genom att väginfrastrukturen ständigt förbättras så förbättras även bostadssituationen i

Arbetsmaterial

Heby kommun. Orternas attraktivitet och livet mellan bostäderna är även grundläggande för utvecklingen mot en god bostadssituation.

Företagsklimat, entreprenörskap och näringslivskultur - Lokala aktörer

Heby kommun har en stark tradition av lokalt entreprenörskap och företagsamhet, i synnerhet inom byggsektorn. Byggnader omvandlas och nya uppförs med gott resultat och mottagande hos kommuninvånarna. De lokala aktörerna har ofta djup kunskap och känsla för vad som behövs och är lämpligt på respektive ort. Byggnadsutvecklingen får därför stark bäring på den sociala hållbarheten i Heby kommun. Heby kommun har även en stark uppsättning leverantörer av byggmaterial.

Riktlinje: *Den lokala kunskapen samt entreprenörskapet bör tillvaratas och samarbetet mellan Heby kommun, lokala byggaktörer och andra marknadsaktörer ska utvecklas samt stärkas.*

Produktionskostnad

Tidigare har vissa bostadsprojekt varit problematiska då produktionskostnaden har överstigit marknadsvärde för färdigställd lägenhet. Detta förklaras av att produktionskostnaden har stigit kraftigt de senaste åren samtidigt som marknadsvärdet i Heby kommun inte har varit på motsvarade nivå. Produktionskostnaden ses ofta som något konstant över olika geografiska områden, men marknadsvärdet varierar just beroende på geografiskt område. Byggherrar riktar då först och främst in sig på det geografiska område där marknadsvärdet är som högst, vilket genererar högst avkastning och en säker investering.

Det finns dock tendenser som pekar på ett skifte. Prisutvecklingen stiger stadigt i Heby kommun. Efterfrågan ökar både från befintliga invånare samt en regional och nationell marknad. Produktionskostnaden kommer att behöva pressas genom mer industriellt byggande, effektiverade processer, ramavtal och statliga insatser. Sannolikt överstiger marknadsvärdet inom en snar framtid överstiger produktionskostnad i Heby kommun, om så inte redan hänt. Det finns ett konkret och starkt intresse för flerbostadshus och småhus i Heby kommun. Heby kommun har för tillfället väldigt konkurrenskraftiga tomt- och markpriser, men behöver framgent säkerställa mark som är lämplig att bebygga. Kostnaderna bör dessutom kunna slipas ytterligare och markvärdering samt ekonomiska kalkyler blir mer träffsäkra med fler och bättre lokala jämförbara projekt.

Svårigheter att få lån och konjunkturkänslighet,

Bostadsbyggandet och befolkningsökningen korrelerar inte sällan med rådande konjunktur vilket avspeglas i Heby kommun. Ett långsiktigt perspektiv är grunden i Heby kommuns bostadsplanering men utförandet sker mer stötvis. Det behövs därför en plan- och tomtberedskap för att kunna tillgodose byggvilja när den uppstår. Det har även funnits en del svårigheter för privata aktörer att få lån då marknaden i Heby kommun tidigare uppfattats som osäker.

Handläggningstider och genomförande

Långa handläggningstider för plan- och lovfrågor uppges ofta som ett av hindren till att bostadsbyggandet haltar. Heby kommun tillämpar en plankö efter givna riktlinjer med mål om att plan ska tillsättas en handläggare inom två år. Generellt så gäller att ett planärende i Heby kommun tar ungefär ett år från det att planarbetet sätts igång, förutsatt att ingen överklagar prövningen. I SKLs öppna jämförelser[1] framkommer att drygt 60 % av byggherrarna inte hade ansökt om bygglov ett och ett halvt år efter att planen vunnit laga kraft, och inte heller var redo att börja bygga två år efter. Detta gäller även för Heby kommun och det ett flertal exempel på detta. Det finns alltså en planberedskap och byggrätter i kommunen som inte utnyttjas av ett eller annat skäl. Bostadsbyggande är även ett av många olika allmänna intressen som kräver planläggning. Behovet är uppenbart och tydligt men måste även samspela med övriga intressen och kommunens utveckling. Det finns även en risk med att detaljplaneläggning och bostadsförsörjning blir projektorienterad och beroende av en byggaktörers tänkta projekt.

[1] (https://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7585-519-6.pdf).

Arbetsmaterial

Olika konkurrerande intressen och markbrist

Mark är en ändlig resurs och den mest attraktiva är redan ianspråktagen. De centrala lägena i Heby kommun är knutna till orternas kärna och kollektivtrafiksnoder. Marken här är ofta ianspråktagen av verksamheter, småhus, infrastruktur, flerbostadshus och andra samhällsfastigheter. De finns dock potentiella områden som kräver vidare utredning men som är utpekade som utvecklingsområden i översiktsplanen.

Vägar och järnväg av riksintresse bidrar till bostadsmarknadens utveckling men utgör samtidigt planeringskonflikter och barriärer i orternas fysiska struktur. Viktiga aktörer inom näringsliv sätter fotavtryck på orters markanvändning i form av bullerproblematik som gör att attraktiv mark för bostadsändamål försvåras.

När förtätning inte är möjligt behöver blickarna vändas mot att tätorterna istället växer utåt om det allmänna behovet av bostäder är stort nog. I Hebys fall är den tätortsnära marken oftast jordbruksmark eller skogsmark med höga rekreationsvärden, våtmarker eller annan svårexploaterad mark. Just jordbruksmark kräver särskilt stort behov av annat samhällsintresse för att den ska bli aktuell att planlägga av hänsyn till framtida livsmedelsförsörjningsbehov.

Demografisk transiton

Vart Heby kommuns invånare befinner sig i livet har stor inverkan på vad som är en ändamålsenlig och trygg bostadssituation. Bostadsbeståndet och marknadsefterfrågan kommer att behöva anpassas efter en åldrande befolkning, Heby kommun behöver så tidigt som möjligt beakta detta för en långsiktigt hållbar situation. Invånarna i Heby kommun blir fler och fler till antalet och i synnerhet blir andelen och antalet äldre fler. Detta kommer inte enbart ställa andra krav på bostadsbeståndet men även på hela kommunens utveckling. Det gäller generellt för hela riket men i Heby kommun så är medelåldern redan högst i länet och invånarna är spridda i sex ungefär jämnstora orter och på landsbygden där emellan.

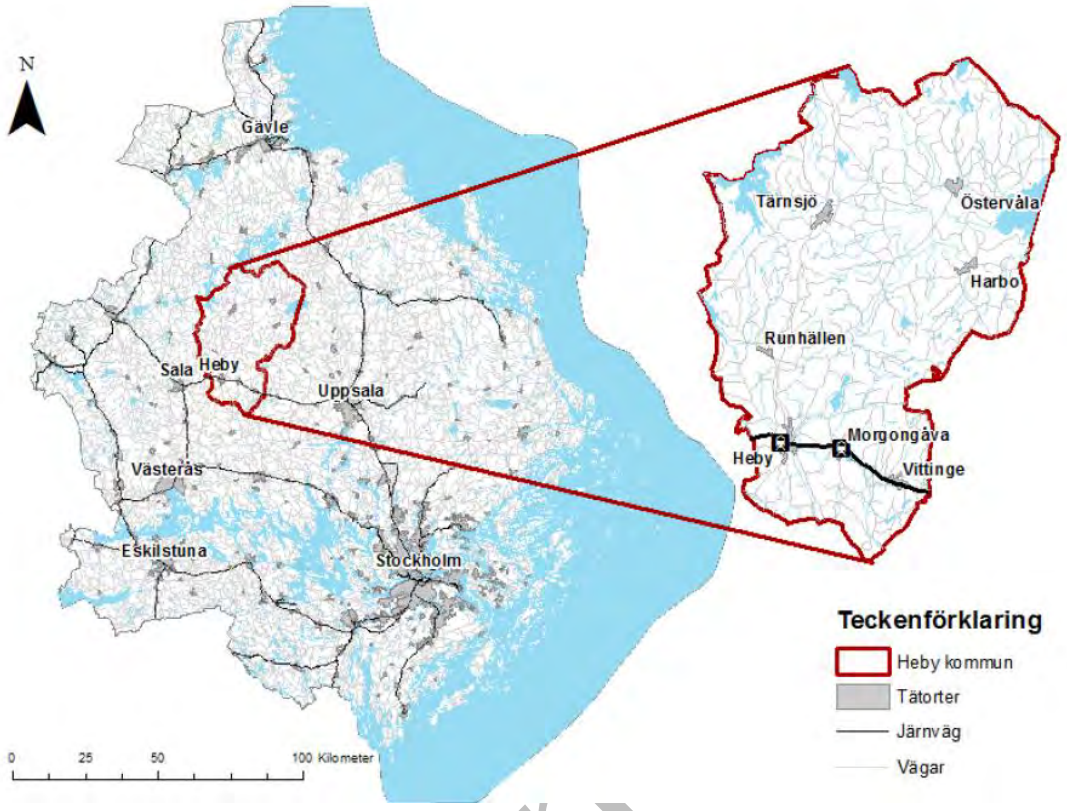
Lärdomar från tidigare bostadsförsörjningsprogram

- Arealplaneringen eller mark- och vattenanvändningen hör till översikts- och detaljplanering. Detta program ska innehålla vad som behövs inom bostadsförsörjning och hur det kan samt bör tillgodoses. D.v.s. hur Heby kommun arbetar med och ser på det allmänna intresset rörande bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet för alla grupper i livets alla skeden.
- Programmet, framförallt riktlinjerna, behöver vara tydliga och konkreta för att möjliggöra senare tillämpning.
- Ägandeskapet, framförallt kring målen, behöver delas genom organisationen och kännedom om programmet behöver spridas.
- Huvudsyftet är bostads*försörjningen*. Men även andra aspekter som påverkar den byggda miljön är viktiga och ges utrymme. Huvudfokus ligger dock på att utreda hur behovet av en bostad ser ut samt efterfrågan.

Arbetsmaterial

Om Heby kommun – lokalt och regionalt

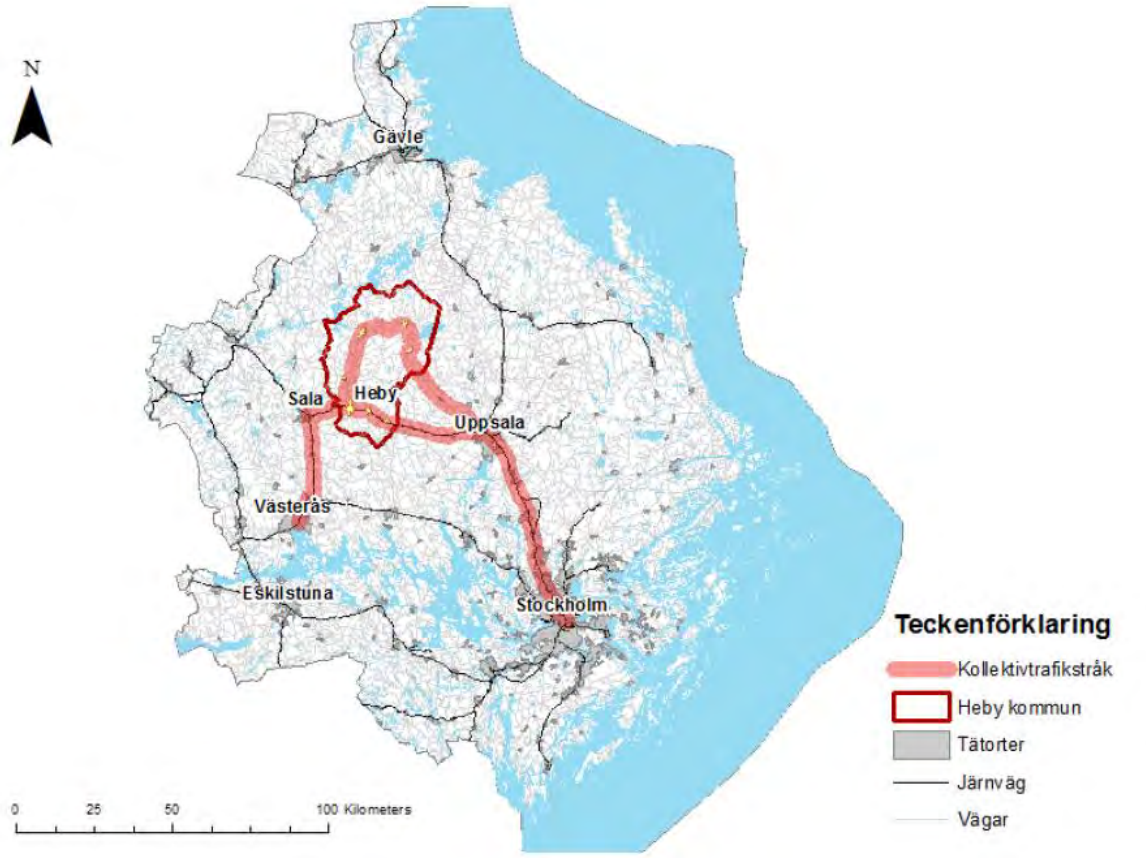
Heby kommun och dess regionala sammanhang

Heby kommuns geografiska läge ger upphov till både möjligheter och utmaningar. Kommunen ligger i norra Mälardalen, Nordvästra Uppsala län och gränsar även till Västmanland och Gävleborgs län. Heby kommun ligger alltså i ett utpräglat gränsland och kommunens utbyte sker med och mot olika regioner. Det geografiska läget gör att det inte finns något utpräglat och självklart sammanhang, med fördelen att kommunen kan fungera som en knutpunkt mellan flera olika regioner. I Heby kommun bodde det vid årsskiftet år 2018/19 13 910 invånare. Vid första kvartalet år 2019 hade detta ökat till 13 992 invånare, ett direkt resultat av den höga byggtakten år 2018.

Arbetsr

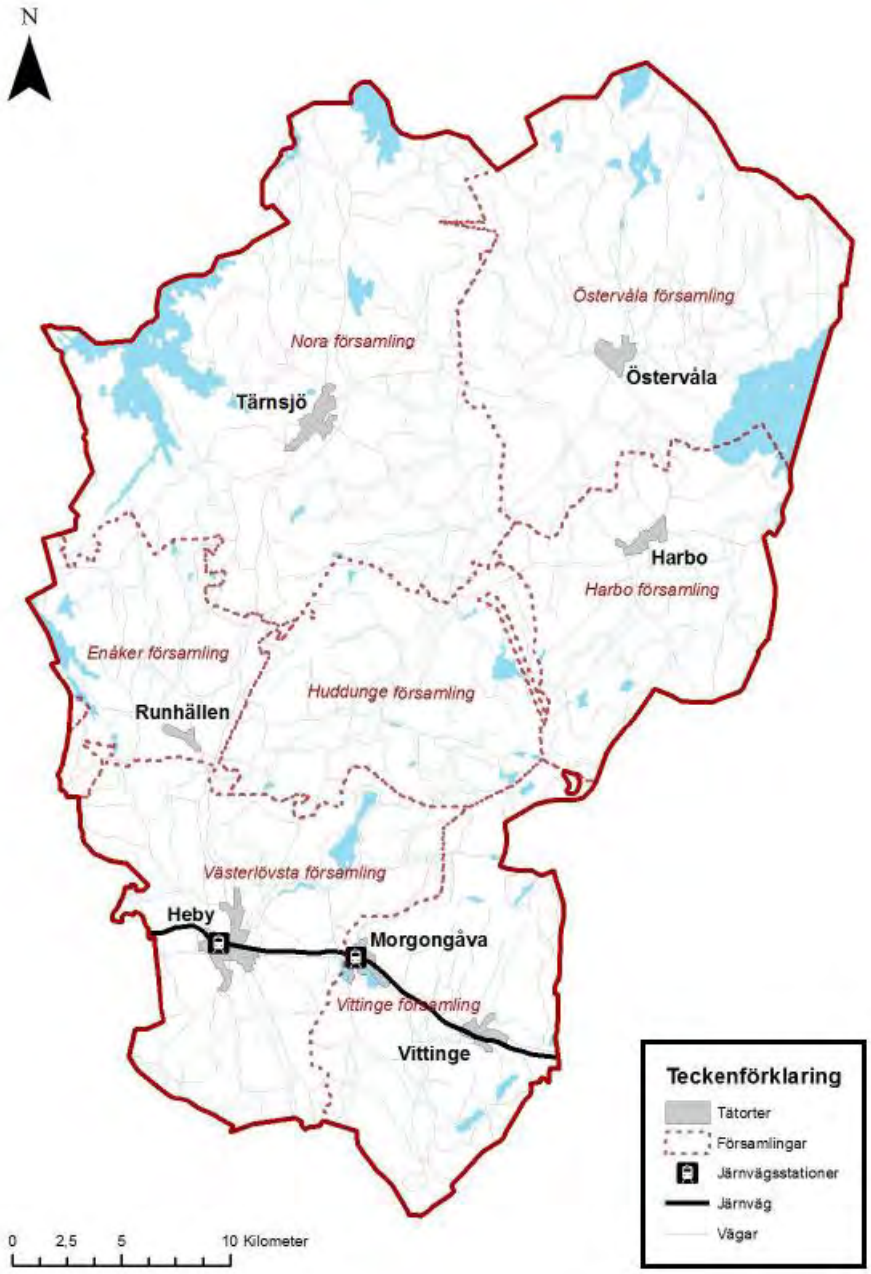
Viktiga inomkommunala och regionala stråk och rörelsemönster

Kommunen har en säregen inomkommunal struktur, det finns ingen tydligt dominerande tätort utan istället sex st olika tätorter med befolkning mellan 600 och 2900 invånare. I tätorternas omland bor 40 % av befolkningen. Fokus för Heby kommun ligger i att få dessa olika orter att samverka och komplettera med olika funktioner i två tydliga stråk. Heby är centralort i södra delen av kommun och Östervåla centralort i Norra delen av kommunen. Utöver de två centralorterna framträder en struktur med fyra orter, Tärnsjö, Morgongåva, Harbo och Vittinge, vilka har potential att fungera som servicenoder, både för de egna ortsinvånarna och för ett större omland av landsbygdsboende. Här bör, för att få väl fungerade lokala sammanhang, finnas ett visst grundutbud av kommersiell samt offentlig service. Ett par av kommunens orter, Runhällen och Huddunge, har mer karaktär av bostadsområden och bör utvecklas utifrån de kvaliteter som stärker dem som bostadsorter, dock behöver dessa orter växa avsevärt i invånarantal innan offentlig service i nämnvärd omfattning kan komma ifråga. Samspelet mellan tätorter och kringliggande landsbygd eller omland är viktigt att beakta i planeringen.

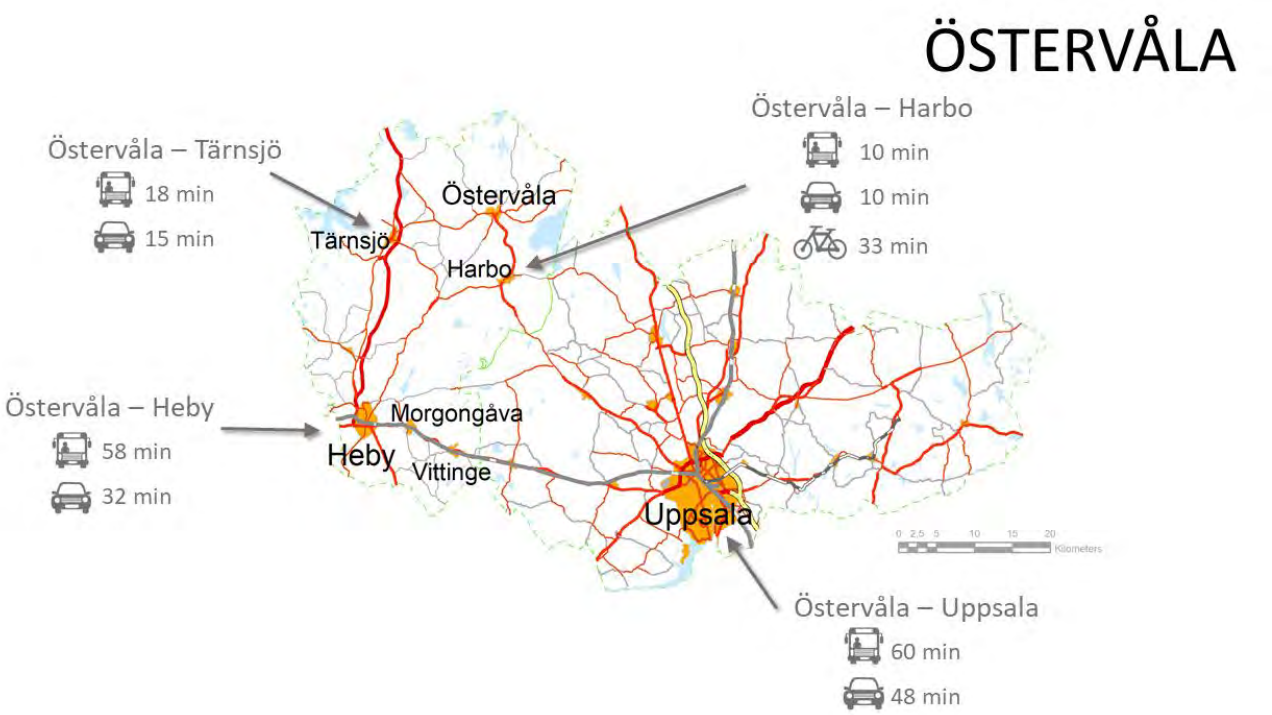
Arbets

Heby kommuns olika församlingar och tätorter

Kommunen är starkt pendlingsberoende och pendlingsflödena sker framför allt i två trafiktunga stråk, Tärnsjö-Östervåla-Uppsala och Sala-Heby-Uppsala. Persontrafikens del av flödet är dominerande av arbete och studier i Uppsala men relationen mellan kommunens sydvästra del och Sala är också av betydelse. Stråkens trafikeffektivitet är därför av avgörande betydelse för kommunens funktion som bostadsort. Ett annat viktigt nationellt och storregionalt stråk är riksväg 56, Räta Linjen, som ansluter till de två stråken norrifrån. Räta linjen, mellan Gävle och Norrköping, har en viktig roll för person- och godstransporter och går mellan flera större städer och hamnar. Den har även en viktig funktion som alternativväg till den högt belastade E4an.

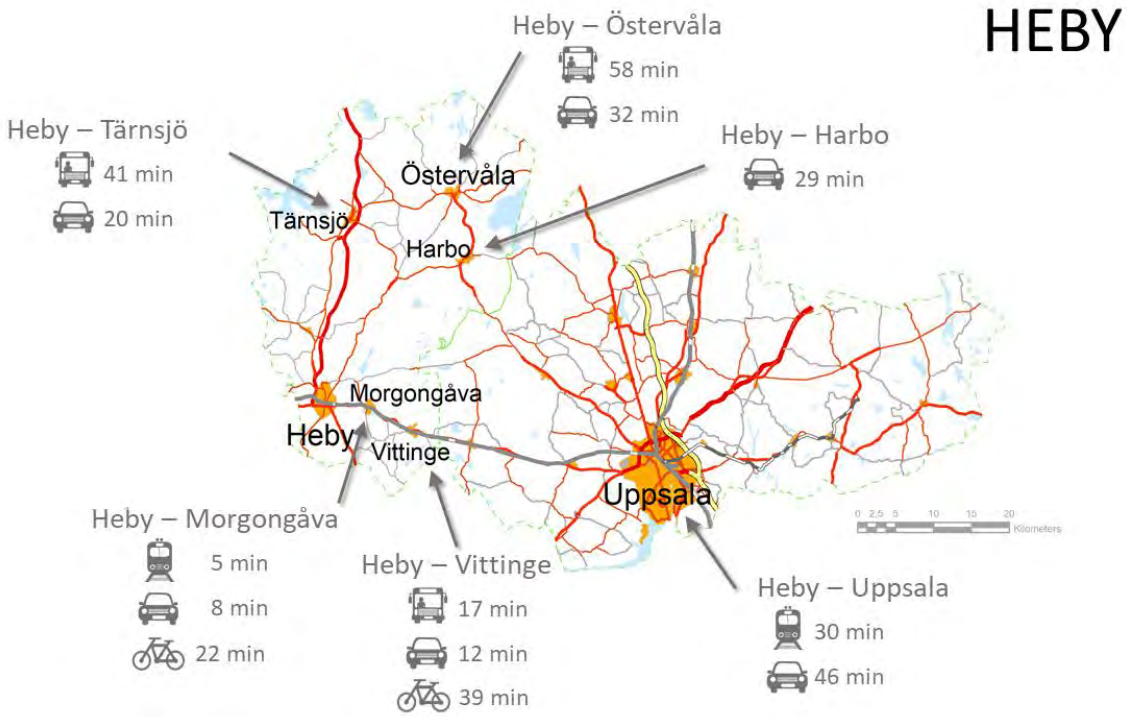
Inomkommunala resmöjligheter från Östervåla, norra stråket.

Både norra och södra stråket har en mycket väl utbyggd busstrafik och i det södra finns järnvägen som med pendeltågstrafik ger korta restider till Uppsala och mot Stockholm.

De två större stråken är tydligt separerade och i och med detta är utbytet och kommunikationsmöjligheter mellan kommunens olika delar till viss del begränsat.

Inomkommunala resmöjligheter från Heby, södra stråket.

Ett utbrett småföretagande och olika former av lokalt engagemang är faktorer som bidrar till en levande landsbygd i Heby kommun. På flera håll runt om i kommunen finns vackra naturmiljöer som kan erbjuda friluftslivsupplevelser och attraktiva boendemöjligheter. Kommunens landsbygd erbjuder intressanta och vackra miljöer för upplevelser och rekreation. Även möjligheterna till naturnära boende i kommunens tätorter är en viktig resurs att tillvarata. I områden med lägre naturvärden finns utrymme för olika former av energiproduktion.

Vid beslut om exploateringar, markförändringar och annan bostadsplanering så ska sociala, ekonomiska, ekologiska och kulturella aspekter beaktas för en hållbar utveckling enligt kommunens åtaganden kring Agenda2030. Den byggda miljöns påverkan och konsekvenser för ekosystemtjänster, närmiljön och orten i helhet är ett exempel på hur det kan göras.

Trygga bostadsmiljöer med närhet till service och fritidsaktiviteter gör kommunens orter attraktiva att bo på. Nyproduktion av bostäder är en viktig fråga och i de flesta av orterna finns möjligheter att utveckla olika former av bostadsbebyggelse i centrala och kollektivtrafiknära lägen, Små orter, med överskådliga sociala sammanhang, har goda förutsättningar att vara trygga bostadsmiljöer. De byggda miljöernas utformning har också påverkan på känslan av trygghet, samhörighet och platstillhörighet. Alla viktiga aspekter för den sociala hållbarheten i en levande landsbygdskommun. Heby kommun utmärker sig inte genom kvantitet, utan genom kvalitet. Alla ska trivas och hitta sin plats i Heby och kommunens inriktning är att varje dag ska vara lite bättre. Livet mellan husen är avgörande även för bostadsförsörjningen, ett attraktivt boende och grannskap främjar trivsel och vilja att bo i Heby kommun.

Genom att styra bostadsutveckling dit möjligheten finns till kollektiva resemedel främjas en jämlik bostads- och samhällsutveckling i Heby kommun.

De regionala stråken är fundamentala i Heby kommuns utveckling och den fysiska miljöns struktur. Detta möjliggör även en mer hållbar och klimatanpassad samhällsstruktur, när människor och kommunikationsmedel koncentreras till två regionala stråk och kollektiva färdmedel kan utvecklas. I kommunens tätorter ska det vara möjligt att inte vara bilberoende för sysselsättningspendling. Cykel- och gångvägar och kollektivtrafik ska fungera på ett så bra och sammanlänkade sätt att invånare väljer att använda bilen endast till rekreation och fritidsaktiviteter. Boende utanför kommunens tätorter ska för arbetspendling vilja ta bilen endast där det i dagsläget inte finns kollektiva färdmedel.

Att bebyggelse koncentreras är viktigt för en långsiktigt hållbar markanvändning. Enligt miljöbalken och plan- och bygglagen så ska brukningsvärd jordbruksmark, skogsmark och annan grön infrastruktur med tillhörande ekosystemtjänster i största möjliga mån bevaras. Först när andra samhällsviktiga och tillväxtfrämjande åtgärder inte har någon alternativ lokalisering så ska sådan mark prövas i detaljplaneprocessen.

Om bostadsplanering i Heby kommun

I regeringsformens andra paragraf fastslås bland annat:

”Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ***ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten****. Särskilt ska det allmänna trygga* ***rätten till*** *arbete,* ***bostad*** *och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa”*[2]

I propositionen till lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar påtalas den mycket stora vikten som en adekvat boendeplanering och boendesituation har för social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet samt tillväxt[3].

[2] *(*(Kungörelse 1974: 152)

[3] (Regeringens proposition 2012/13:178

Arbetsmaterial

Bostadsförsörjningen i Sverige, Uppsala Län och Heby kommun står inför en del utmaningar. Riktlinjer enligt lagen om kommunalt bostadsförsörjningsansvar är ett koncentrerat verktyg för att komma att möta dessa utmaningar. Andra verktyg som kommunen har till sitt förfogande är bland annat det kommunala planmonopolet, att planlägga mark- och vattenanvändning är en kommunal angelägenhet. Genom den vägledande översiktsplaneringen, som samordnas med regionala och nationella planer, efterföljande bindande detaljplanering samt lov- och tillståndsgivning skapas möjligheter och förutsättningar för att fullfölja riktlinjerna för bostadsförsörjningen.

Detta program och riktlinjer fastslår dagens samt morgondagens behov inom bostadsförsörjningen i Heby kommun. Programmet fastslår mål som ger möjligheter och förutsättningar att möta behoven samt presenterar vilka åtgärder som krävs för att målen ska uppfyllas. I bostadsförsörjningsprogrammet pekar Heby kommun ut vad som behöver göras, hur bostadsförsörjningsfrågan ska hanteras samt varför vissa aspekter behöver prioriteras. I översiktsplanen sammanvägs detta med andra allmänna intressen och förklarar hur arealplaneringen förhåller sig till riktlinjerna. Genom detaljplanering samt tillstånd- och lovgivning skapas sedan en ändamålsenlig och god bostadssituation för invånarna i Heby kommun samt en hållbar utveckling i en välmående kommun.

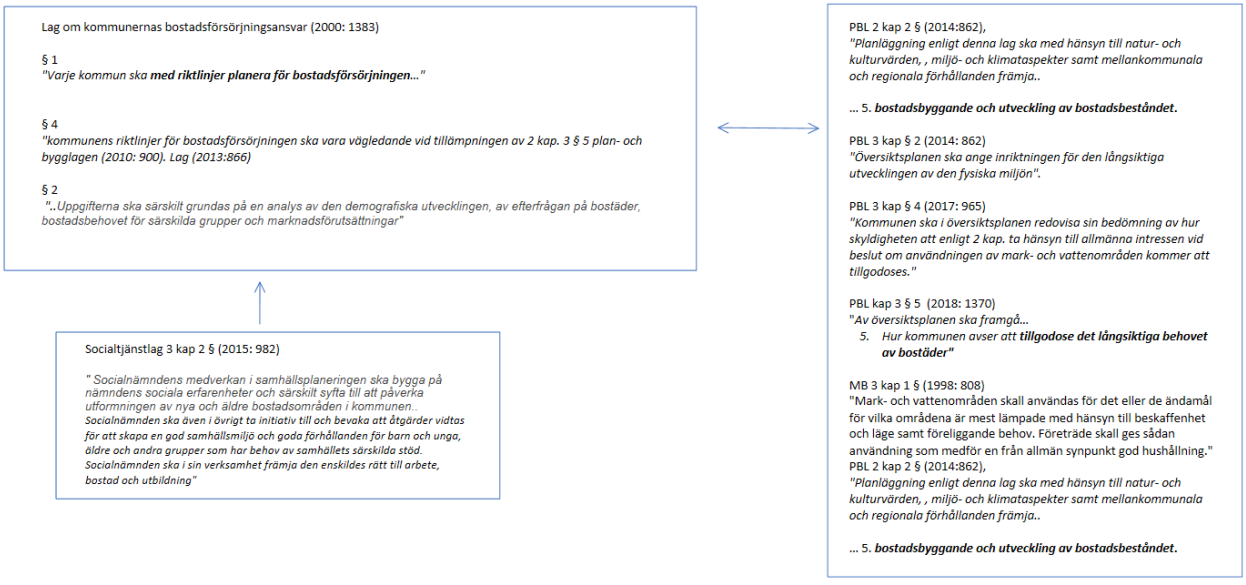
Ett annat viktigt verktyg är kommunens strategiska markförehavanden. Heby kommun har i författningssamlingen styrdokument för hur markinnehav, exploateringsavtal och markanvisning bör bedrivas. Ytterligare verktyg som är till för bostadsförsörjningsfrågan är det kommunala fastighetsbolaget, Hebygårdar AB. Genom det allmännyttiga bolaget kan kommunen ge direktiv för att öka eller förändra beståndet.

Kommuner kan även använda sig av så kallade hyresgarantier då kommunen går in som borgenstagare för enskilda som av olika anledningar inte får ett lägenhetskontrakt, Heby kommun kommer att söka detta från och med år 2019.

Vad säger lagen?

Lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar – riktlinjer för bostadsförsörjningen i kommunen
Lagen om kommunalt bostadsförsörjningsansvar fastslår att det åligger kommunerna att aktivt arbeta med mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet, riktlinjer och planerade insatser främst baserat på det lokala behovet men även samordnat och avlastande för regionala och nationella behov.

Utöver lagen om kommunalt bostadsförsörjningsansvar (Lag: 2000:1383 om kommunernas bostadsförsörjningsansvar) så finns det en mängd lagar och förordningar som direkt eller indirekt påverkar detta programs inriktning. I figuren nedan redogörs för hur Heby kommun använder bostadsförsörjningsprogrammet i den långsiktiga fysiska planeringen:

Figur 1: Heby kommun

Utsmaterial

Varje allmänt intresse har inte en separat lagstiftning med krav på riktlinjer. Det allmänna intresset ”bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet” kräver dock särskild hänsyn, synliggörande och framförallt konkreta verktyg. Lagen säger att kommunen ”med *riktlinjer* ska planera för..”, detta program utgör de riktlinjer som efterfrågas men dokumentet benämns bostadsförsörjningsprogram. De främsta anledningarna är att bostadsfrågan är ett intresse som sträcker sig över förvaltningsgränser samt att riktlinjerna ska antas av kommunfullmäktige, i Heby kommun tas riktlinjer vanligtvis av ansvarig nämnd.

Andra kommunala planer och styrdokument att förhålla sig till

Översiktsplan

I Heby kommuns översiktsplan finns riktlinjer och strategier kopplat till bostadsförsörjningens utveckling. *Kommunstrukturen med ett tydligt och nordligt centrum ska stärkas*, utan att göra avkall på offentlig service i övriga fyra tätorter. *Utökade boendemöjligheter och etablering av bebyggelse på landsbygden uppmuntras*, men styrs i möjligaste mån till befintliga kommunikationspunkter. Denna riktlinje får mest betydelse vid prövningar av förhandsbesked och lovgivning utanför kommunens tätorter.

Plan- och markberedskap ska finnas i de orter som anses strategiskt viktiga att utveckla. Detta bör arbetas proaktivt och kontinuerligt med, målet är att kunna förse behovet och vilja av ny bostadsbebyggelse när detta uppstår. Genom en medveten plan- och markberedskap så tillkommer även bostäder där det är mest lämpligt. Marken är dock en ändlig resurs, och attraktiv mark en bristvara. *Det strategiska markinnehavet och markreserven för bostadsförsörjning behöver säkerställas.*

Utöver utbyggnad i befintliga områden söks lämpliga områden för förtätning inom orternas struktur. Denna riktlinje från ÖP stämmer fortsatt väl överens med rådande marknadsförutsättningar, hållbarhetsprinciper och samt Heby kommuns möjlighet att tillhandahålla kommunal service.

Varje resa börjar i hemmet och kollektivtrafikpunkter är grunden i all planering.

Heby kommun har i ÖP även fyra strategiskt viktiga inriktningar på kommunens utveckling med stor betydelse för bostadsförsörjningen som kan sammanfattas i en mening. Heby kommun ska ha *attraktiva orter* och *en levande landsbygd,* med *minskade avstånd* och *miljöer som skapar livskvalitet*. Attraktiva orter och miljöer som skapar livskvalitet regleras i politiska beslut, detaljplanering, lov- och tillståndsgivning, föreningsliv och privata initiativ. En adekvat och ändamålsenlig bostadsplanering och bostadssituation för den enskilde är dock en grundläggande förutsättning för detta, bostadsförsörjningsprogrammet får därför bäring på dessa inriktningar. Bostadsförsörjningsprogrammet förklarar vad som behövs och visar på behovet, men att lösa frågan om minskade avstånd hör till arealplaneringen. Detta bostadsförsörjningsprogram har en naturlig del i Heby kommuns översiktsplanering, den tar grund i nuvarande ÖP och utgör underlag inför nästa.

Äldreplan[4]

I Heby kommuns äldre plan förkunnas att ”*bostäder för äldre ska finnas för olika behov samt olika vårdinnehåll för ökad trygghet*.” Kommunen skall även ”*verka för mellanboende, seniorbostäder och trygghetsbostäder, ska finnas i tätorterna för att de äldre skall känna sig trygga*.” Trygghetsbostäder är ordinarie bostäder men med högre krav på tillgänglighet och gemensamslokaler samt stöd. Seniorbostäder kräver viss uppnådd ålder.

”En utveckling av trygghetsbostäder och seniorbostäder skall stimuleras.” och ”*Vid samhällsplanering och byggande av delar som berör äldre personer ska pensionärsorganisationerna rådfågas och det är viktigt med delaktighet i samhällsplaneringen*. ”

Policy för kommunens markinnehav[5]

”*Markreserven ska ha en omfattning och belägenhet som ger kommunen goda möjligheter att nå uppsatta mål. Adekvat och ändamålsenlig markreserv nås genom att det finns god kunskap om den lokala fastighetsmarknaden, genom ett aktivt arbete med att bevaka rörelser på den lokala fastighetsmarknaden*”.

[4] [5] https://heby.se/kommun-politik/styrande-dokument/

Arbetsmaterial

"*Vid sidan om översiktsplanen ska det bostadspolitiska programmet vara vägledande i frågor om försäljning, detaljplanläggning och köp av mark som möjliggör kommunens bostads- och näringslivspolitiska strävanden.*"

"*Bostadsförsörjningsprogrammets riktlinjer ska fungera vägledande för kommunens innehav, förvaltande och utveckling av mark.*"

Bostadsförsörjningsprogrammet blir därför ett naturligt beslutsunderlag för kommunens arbete med strategiskt markinnehav.

Marken är en ändlig resurs, och attraktiv mark en bristvara. Det strategiska markinnehavet och reserven för bostadsförsörjning behöver säkerställas.

Riktlinjer för exploateringsavtal, tomtförsäljning, kommunala markanvisningar och planprioritering[6]

Tomtförsäljning

Genom riktlinjerna vill kommunen stimulera till inflyttning genom att säkerställa att bebyggelse sker på de tomter som säljs. Tomter för bostadsbebyggelse ska bebyggas med permanentbostadshus, om tomt inte bebyggs inom 2 år utgår årliga viten i förbestämda procent av köpeskillingen.

Kommunala markanvisningar

Riktlinjerna underlättar för kommunen att tillsammans med byggherrar få till stånd en effektiv och välfungerande process för ökat byggande i kommunen. Riktlinjerna reglerar anbudsförfarande, prissättning och villkor för markanvisningar.

Exploateringsavtal

Riktlinjerna reglerar detaljplanens genomförandedel i samförstånd mellan kommunen och motpart.

Planprioritering och planprocessen för detaljplaner

Kommunstyrelsen prioriterar detaljplanering främst efter ett antal givna kriterier, för bostadsförsörjningen innebär detta genomförande av ÖP samt planer som möjliggör exploaterbar mark för bostadsändamål där det finns ett stort allmänt intresse.

Kommunens planeringsverktyg – ägardirektiv fastighetsbolaget[7]

Nuvarande Ägardirektiv antogs av kommunfullmäktige och infördes i Heby kommuns författningssamling den 4 april 2018.

Bolaget Hebygårdar AB är helägt av Hebyfastigheter AB och ett medel för Heby kommun att främja bostadsförsörjningen. Ägaridén är att främja kommunens utveckling som attraktiv och efterfrågad bostadsort.

Allmänna mål

- Bostadsbeståndet ska vara varierat och attraktivt
- Bolaget fokuserar på olika gruppers behov vid olika tidpunkter, eftersom efterfrågan och behov varierar. Beståndet ska dock ha en bredd och attrahera olika grupper.
- Bolaget ska aktivt verka för nyproduktion av bostäder och genomföra sådan när lönsamhet kan uppstå
- Bolaget ska bedrivas efter affärsmässiga principer och som en marknadsmässig aktör.

Miljömål

För varje ny-, om-, tillbyggnad ska en beskrivning tas fram om hur man möter som gällande lagkrav kräver vad gäller miljö och klimat, Agenda2030 samt Heby kommuns energiplan. Energi- och miljöaspekter ska redovisas vid byggnation med fokus på energisnåla byggnader, hållbara och återvinningsbara material samt möjlighet till energiproduktion på plats. Vid varje nybyggnation, ombyggnation och renovering ska nationella, regionala och lokala mål inom energi- och miljöområdet samt agenda2030 beaktas och integreras i projektet. Vid beställning av byggnation ska livscykelberäkningar för totalkostnaden inklusive driftkostnad göras.

[6] [7] https://heby.se/kommun-politik/styrande-dokument/

Arbetsmaterial

Samordning och hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen

I detta avsnitt redogörs för planer och program som har konkret bäring på Heby kommuns bostadsplanering. Det finns förstås planer utöver dessa som inte nämns i detta avsnitt. Övrigt underlag utgörs exempelvis av rapporter från Boverket och andra myndigheter, jordbruksprogram, landsbygdsutvecklingsprogram, tillväxtanalyser med mera. Även detta kapitel utgör underlag till de behov som kommunen behöver åtgärda.

Regeringskansliet – En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020

I ”nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft” anges att hela Sverige ska ha tillväxt (9). Tillväxten är direkt kopplat till de miljöer som människor bor och verkar i. Detta kan bland annat innebära tillgång till utbildning, ändamålsenlig infrastruktur, arbetsmarknad service, IT och boende.

Inriktningsmål Heby kommun 2019: Heby kommun ska vara en attraktiv kommun att leva, bo och verka i.

”Attraktivitet är en central förutsättning för hållbar tillväxt och utveckling och därmed en viktig utgångspunkt i det lokala och regionala tillväxtarbetet”. Det är av stor vikt för den lokala och regionala attraktiviteten att bostadsförsörjningen- och planeringen är väl fungerande och etablerad över kommungränser. Attraktion, tillväxtkraft och sysselsättning ska tillvaratas så att det främjar en regional hållbar tillväxt och utveckling.

Attraktivitet är förstås en central förutsättning även för Heby kommun. Det nödvändiga att fokusera på är dock vad attraktivitet innebär för den specifika kommunen i det speciella fallet. Dessa riktlinjer inriktar sig på bostadsförsörjningen i Heby kommun. Men utgångspunkt och med hänsyn till strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft behöver Heby kommun därför fråga sig vad som gör just Heby kommun till en attraktiv bostadsort för dess invånare och potentiellt nya invånare samt hur Heby bidrar till och främjar den regionala dynamiken.

I Heby kommun samspelar infrastruktur, boendeplanering och tillväxt riktat mot ett regionalt sammanhang. Detta förklaras mer ingående i Översiktsplanen och är en etablerad samt befintlig inriktning som behöver fortsatta utvecklas. Heby kommun förhåller sig till detta program även genom att inarbeta mellankommunala samverkansformer med närliggande kommuner. Arbets- och bostadsmarknaden rör sig till sin natur över administrativa gränser, genom att Heby kommun arbetar med sin lokala attraktivitet och tillväxt får detta positiva spilleffekter även på regionens utveckling.

Boverket - Sammanställning av nationella mål, planer och program av betydelse för fysisk samhällsplanering
Det övergripande nationella målet för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturreserver och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas. (prop. 2011/12:1). Målet reflekterar de uttalade allmänna intressena i PBL.

Bostadsförsörjningsprogrammet tangerar även det svenska miljömålet ”god bebyggd miljö”, även om detta program inte behandlar utformningsprinciper så för det med sig vad som behöver tillkomma vart och även vissa kvalitetsaspekter.

Målet för den svenska bostadsmarknadspolitiken är ”en långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven”[8]. Heby kommun strävar mot samma mål, med detta program vill kommunen staka ut vägen dit.

Regeringskansliet - Agenda 2030
En god bostadssituation för alla är en grundförutsättning för samtliga 17 hållbarhetsmål. Exempelvis förutsätter ”en god utbildning för alla” att det finns en grundtrygghet och stimulans för lärande i ens hem och boende. En adekvat boendesituation är centralt för att ”säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar”. Mål 8 och 11 rör ekonomisk tillväxt och hållbara samhällen, även här är bostadsförsörjningen både ett mål och ett medel. Ovanstående är enbart ett axplock på kopplingarna med programmet till Agenda 2030.

[8] Nationella mål - Boverket

Arbetsmaterial

Region Uppsala - Regional utvecklingsstrategi (RUS)
Den regionala utvecklingsstrategin(RUSen) för Uppsala stämmer väl överens med Heby kommuns intentioner och översiktsplan. Utöver strategier för tillväxten så finns en central fråga i RUS för detta program. Nämligen hur länet ska klara av att möta befolkningsökningen med bostäder, kapacitet och utbyggd service med bibehållen kvalitet.

Heby kommun är en del av Uppsala län. Uppsala län växer efter Stockholms län snabbast i hela landet och storregionen är en av de snabbast växande i hela Europa. Heby kommun och regionen står inför samma typer av utmaningar inom bostadsförsörjning, att möta efterfrågan på bostäder och koppla samman länet. Enligt prognoser för Östra Mellansverige bedöms planeringen i Uppsala län behöva ta höjd för att befolkningen ökar med mellan 123 000 till 173 000 invånare år 2050. Heby tätort pekas ut som viktigt delregionalt boende-, arbets- och serviceort och som målpunkt i storregional kollektivtrafik.

I RUS fastslås att byggande av bostäder och lokaler behöver kopplas tydligt till befintlig infrastruktur och kollektivtrafik längs länets stråk. Detta överensstämmer med inriktningen i Heby kommuns Översiktsplan samt infrastrukturs- och boendeplanering. Länet, och Heby kommun, behöver även fokusera på sambandet mellan städer och tätorter samt även tätorter och landsbygd. Heby kommun arbetar aktivt med att stärka dessa samband och säkerställa tätorternas och den levande landsbygdens ömsesidiga utveckling.

Viktiga mål och åtagande i RUSen utgörs av:

- Planera för 5000 bostäder per år till år 2023 för att bygga ikapp behoven och därefter minst 2100 nya bostäder per år för att möta befolkningstillväxten
- Planera för och bygg fler bostäder samt utveckla befintligt bostadsbestånd
- Möjliggör en god bebyggd miljö
- Stärk sambanden mellan bebyggelseutveckling och kollektivtrafik samt gång och cykel
- Utveckla prioriterade storregionala, regionala och delregionala stråk

Detta bostadsförsörjningsprogram grundas delvis på ovanstående mål och åtaganden.

Boverket – Bostadsförsörjning, mer än bara bostadsbyggande
Länsstyrelserna har i en slutrapport till näringsdepartementet lämnat övergripande resultat och slutsatser kring bostadsförsörjningens utmaningar. Länsstyrelsen har enligt lag i uppdrag att stötta kommunen i framarbetande av riktlinjerna, denna rapport utgör ett av många viktiga planeringsunderlag för bostadsförsörjning. De viktigaste slutsatserna som även Heby kommun i detta program måste bemöta är bland annat att befolkningen ökar i riket men koncentreras till storstadsområdena, mer om detta i avsnitt om marknadsförutsättningar.

Det förklaras att generellt så råder det en oklarhet i vad kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjningsprogrammet bör innehålla för att fungera som ett kommunalt planeringsunderlag. Rapporten presenterar också viktiga komponenter att inarbeta i bostadsförsörjningsprogrammen, bland annat vikten av bred förankring och förvaltningsövergripande analyser, intern och mellankommunal samverkan samt framtida resurser avsatt för bostadsfrågan.

Rapporten konstaterar att bostadsmarknaden saknar till sin natur ett normalläge. Utbudet och efterfrågan kan aldrig matcha helt. I bostadsplaneringen ska tre politiska nivåer mötas, stat, region och kommun. Generellt så är produktionskostnaden och färdigställd nyproduktion väldigt hög. Storstadsregionerna förväntas ha en befolkningsökning med 37 % de kommande 40 åren. Det pågår dock inte en avflyttning från landsbygdskommuner, majoriteten av ökning kommer från invandring och ökat födelsetal. Flyttkedjor är en bra ansats, i synnerhet i Hebys fall, det finns dock en tendens att kedjan inte utspelas som förväntat.

Bostadsbyggande – begrepp och kostnadsfördelning, Sveriges byggindustrier 2017
Sveriges byggindustrier generaliserar kostanden för nyproduktion i Sverige genom att dela upp kostnaderna i byggherrekostnad, byggkostnad och moms. I detta ingår bland annat tomtpriser, material, leveranskostnader med mera. Heby kommun behöver dissekera dessa kostnader i Hebys kontext och se vart kommunen genom samverkan med lokala aktörer kan främja byggande genom att få ned kostnaderna. Till exempel är tomtpriset i Heby kommun förhållandevis lågt.

Arbetsmaterial

Heby kommun bör undersöka möjligheten till helt lokalt uppförd nyproduktion tillsammans med lokala entreprenörer och producenter av byggmaterial.

Bostadsmarknadsanalys – Länsstyrelsen Uppsala 2018

I Uppsala län fanns inga lediga lägenheter i allmännyttans bestånd vid årsskiftet 2017/18. Ett problematiskt läge som riskerar att bli en ännu mer brinnande fråga. Bostadsbeståndet matchar inte länets demografiska utveckling varken kvantitativt eller kvalitativt. Den regionala bostasmarknadsanalysen förkunnar framförallt att det befintliga beståndet behöver utnyttjas bättre. Länets övriga kommuner uppger till stor del samma hinder som Heby kommun med höga produktionskostnader, lånsvårigheter och brist på oexploaterad detaljplanerad mark i attraktiva lägen.

Bostadsmarknaden, arbetsmarknaden och invånaren rör sig över administrativa gränser. En stark regional utveckling bidrar till en stark lokal utveckling i ett växelverkande skeende. Heby kommun ska i frågor gällande bostadsförsörjning samverka med andra regionala aktörer och grannkommuner.

Nyproduktionen bedöms bromsa regionalt, men det är inte en självklarhet att Heby kommun följer samma mönster. En överhettad marknad och ett utbud som inte motsvarar efterfrågan i andra delar av länet kan till viss del främja bostadsmarknaden i Heby kommun. Antal påbörjade lägenheter översteg kraftigt det förutspådde antalet år 2018 i Heby kommun.

Heby kommun behöver hitta sina egna styrkor på bostadsmarknaden och främja, värna och nyttja dessa. Samarbetet med regionala förbund bör fortsätta utvecklas.

Under år 2017 växte befolkningen i Uppsala län med 7 600 personer totalt, vilken är den högsta siffran någonsin för länet. Alla kommuner i länet har haft ett bostadsunderskott sedan år 2012, även fast bostadsbyggandet är och har varit på en hög nivå. Bostadsunderskottet slår särskilt hårt mot hushåll som redan har svårt att hitta en bostad. De som har allra svårast på en icke fungerande regional bostadsmarknad är ofta nyanlända, unga, människor med funktionsvariation eller de som blivit av med sin bostad. De som har svårast att få arbete är ofta de som har svårast att få boende. Samtidigt är ofta fast arbete en förutsättning för att antingen kunna äga en bostad eller bli accepterad på en hyresmarknad där hyresvärdarna kan ställa hårda monetära krav.

En väl fungerande matchning är även centralt för tillväxt. I Uppsala län uppger 26 % av företagen att den dysfunktionella bostadsmarknaden är ett hinder för tillväxt. Dessa hinder för kompetensförsörjning samt rekrytering riskerar att invånare söker sig till regioner där bostadssituationen är mer välfungerande och ändamålsenlig.

Boverkets marknadsanalys:

Heby kommuns framräknade byggbehov (60/år till 2030) stämmer överens med motsvarande klustergrupps byggbehov enligt boverkets analys, ”mindre övriga kommuner, 63 bostäder/år”. I denna grupp upplever 133 av 173 kommuner lokal bostadsbrist.

Boverkets rapport – regional bostadsmarknadsanalys

En stark regional marknad skapar ringar på vattnet och byggandet behöver framförallt möta de demografiska utmaningarna. Bostadsmarknaden tenderar dock att agera på köpkraft samt ekonomisk efterfrågan och inte sociala och demografiska behov. Samtidigt som det behövs fler bostäder så leder detta även till undanträngningseffekter när fastighetsägare kan ställa större krav på den bostadssökande.

Ur ett tillväxtperspektiv är det viktigt att kunna flytta hemifrån utan att flytta ifrån Heby. Det är avgörande att Heby kommun är en attraktiv kommun för invånarna genom livets alla skeden. Den lokala rekryteringen, som möjliggörs av en god bostadssituation, är även livsviktig för näringslivet, företagsetablering och för en ekonomiskt hållbar tillväxt.

Arbetsmaterial

Bostadsförsörjningsbehov

Behovet av en bostad

Enligt Boverket[9] förutspås det framtida bostadsbehovet främst av två faktorer, förändringen av det befintliga bostadsbeståndet och utvecklingen av antalet hushåll. Dessa två faktorer beror dock på en mängd föränderliga parametrar. Utvecklingen av antalet hushåll beror på framtida befolkningsutveckling och hushållsbildningar, detta beror i sin tur på ekonomiskt läge, föränderliga subjektiva boendepreferenser, omvärldshändelser som flyktingströmmar eller arbetsinvandring, politiska beslut samt en uppsjö andra faktorer.

Det går med andra ord inte att veta exakt vad som händer imorgon. Däremot kan de mest troliga utfallet uppskattas och analyseras baserat på tidigare års beslut, inriktningar och andra faktorer som bedöms påverka befolkningsutvecklingen och därmed bostadsbehovet. Med en uppskattning om det framtida bostadsbehovet skapas förutsättningar till proaktiv, hållbar och adekvat samhällsplanering. Detta ger i sin tur verktyg till att skapa en bra livsmiljö och bostadsförsörjning för invånarna i Heby kommun och för kommunens välmående.

En annan möjlighet är att börja i andra änden. Det vill säga basera det framtida bostadsbehovet på vad som vore det bästa möjliga scenariot för Heby kommun, och istället utgå från detta. På så sätt så tas utvecklingen i egna händer. Dessa riktlinjer för bostadsförsörjningen kombinerar båda förhållningssätten.

Bostadsbehov Heby kommun, förutsättningar och bedömning

- Ett hushåll behöver en bostad.
- Bostadsmarknaden och arbetsmarknaden spänner över administrativa gränser. Heby kommun ingår i Stockholms funktionella analysregion där det är möjligt att bo och arbeta.
- Med ”Nya bostäder” menas nybyggnation och ombyggnation för bostadsändamål.
- ”Hushållskvot” innebär antalet hushåll per capita, dvs antal hushåll/antal individer. Hushållskvoten i Heby kommun är 2,1 för småhus och 1,5 för flerbostadshus.
- ”Förväntad befolkningsförändring” innebär här en viktad bedömning baserad på befolkningsframskrivning, befolkningsprognos samt kommunens målsättningar och styrdokument. I detta fall är den förväntade befolkningsförändringen en ökning till 15 000 invånare år 2030, vilket innebär i genomsnitt en befolkningsökning på 100 invånare/år.

- Förväntad hushållsförändring 2018-2030 + rivning av befintligt bestånd – lediga lägenheter + Bostadsreserv = **Byggbehov 2018-2030**
- Med ett mål om en bostadsreserv på 10 bostäder så innebär detta ett årligt byggbehov på **60 bostäder/år fram till år 2030.** Detta stämmer överens med länsstyrelsens bedömning i den regionala bostadsmarknadsanalysen och den regionala utvecklingsstrategin.

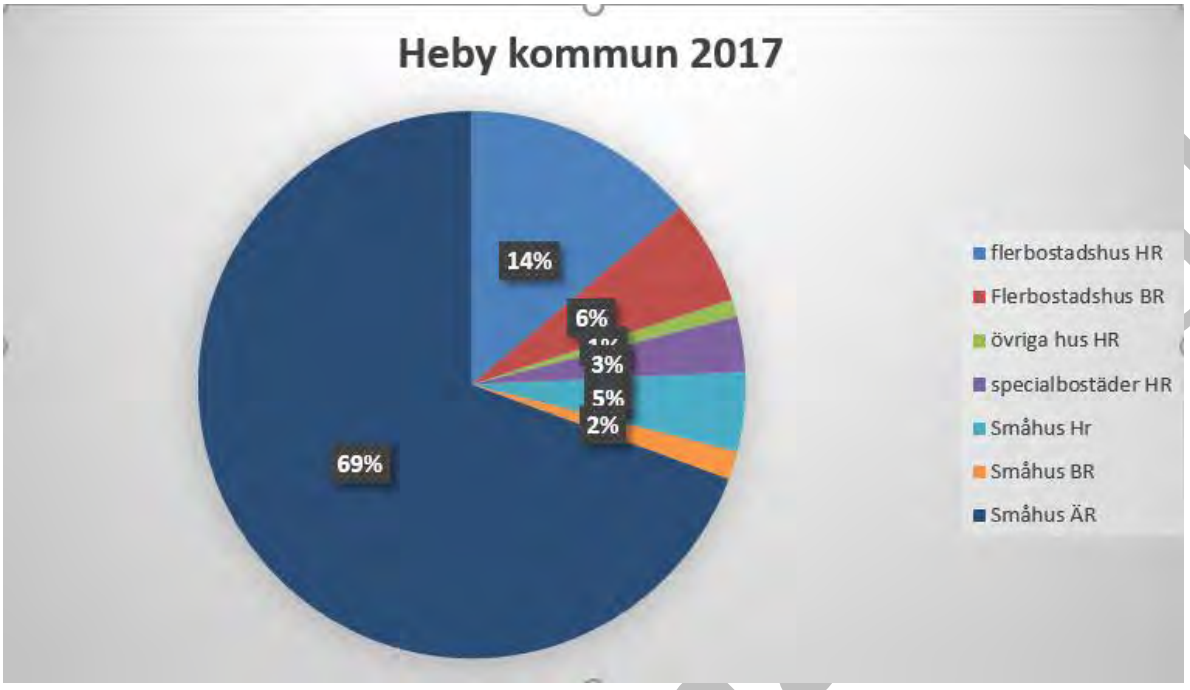
Möjliggör produktion av ändamålsenliga flerbostadshus och småhus i olika upplåtelseformer i strategiskt goda lägen längs kollektivtrafikstråk.

Arbetsmaterial

[9] https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2015/behov-av-bostadsbyggande.pdf

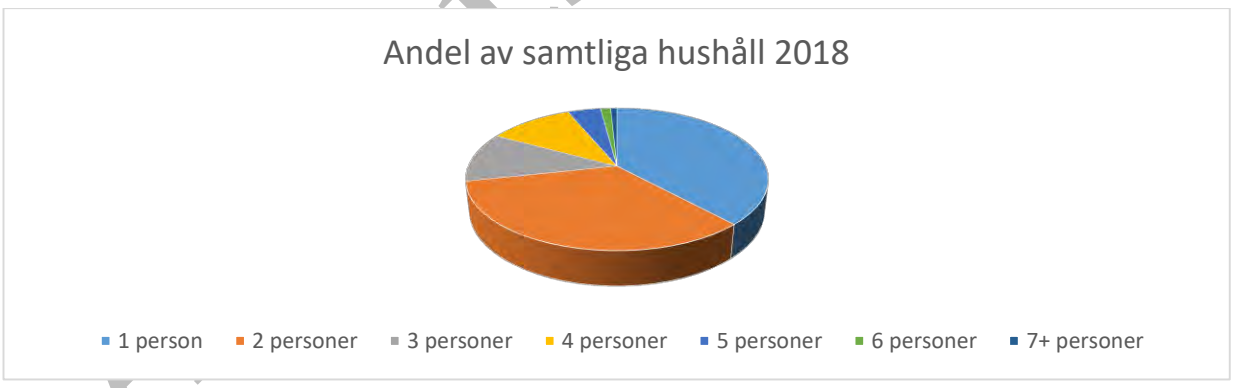
Befintligt bostadsbestånd – hur bor vi i Heby kommun?
I Heby kommun bodde det 13 910 invånare vid årsskiftet 2018/19. År 2017 var motsvarande siffra 13 755 invånare som fördelades på 6 314 hushåll.

Bostadsbeståndet i Heby kommun

År 2017 bestod störst del av bostadsbeståndet i Heby kommun av 4 711 småhus varav 4 369 äganderätter. 60 % av befolkningen bodde i kommunens tätorter och resterande 40 % bodde på småort eller landsbygd. I Heby kommun bor det i genomsnitt 2,1 invånare i ett småhushushåll och i en flerbostadshuslägenhet i snitt 1,5 invånare.

Hushållsfördelning i Heby kommun

Ungefär en tredjedel av hushållen är singelhushåll, en tredjedel utgörs av två-personshushåll och en tredjedel av fler än 2.

Hebygårdar och andra bostadsaktörer

Senaste nyproduktion som uppfördes av Hebygårdar AB var 24 hyresrätter i flerbostadshus i Morgongåva år 2014. För tillfället finns inga konkreta planer på nyproduktion men det finns en vilja hos bostadsbolaget att ändra på detta framöver och en siffra på 60 bostäder/år tros kunna motsvarade behovet. Den absolut viktigaste beståndsdelen av bostadsmöjligheterna i kommunen är det befintliga beståndet och för tillfället är omfattande renoveringar på gång för att säkerställa framtida användande.

Hebygårdar uttrycker även en vilja att involveras mer i kommunens planarbete, vilket bör bedrivas i detalj- och översiktsplanering samt annat markstrategiskt arbete.

Genom ägardirektiven till det kommunala fastighetsbolaget Hebyfastigheter har Heby kommun ett verktyg till att säkerställa ändamålsenliga och marknadsmässiga bostadspolitiska åtgärder. I ägardirektiven fastslås att bolaget ska verka för nyproduktion.

Det kommunala bostadsbolaget är den aktör som tar det enskilt största sociala ansvaret och tillhandahåller bostäder åt nyanlända, äldre, bostadssociala kontrakt och för att motverka hemlöshet. Även Hebygårdars nyproduktion följer marknadsmässiga hyresnivåer och upplevs ibland därför som höga. Det finns dock goda exempel från grannkommuner som har fått ned hyresnivån genom ramavtal och upphandlingar med hjälp av bransch- och intresseförbund.

För att stärka den sociala hållbarheten och främja ett socialt blandat boende är det av stor vikt att ägardirektiven till Hebygårdar är väl förankrade samt får och tar plats i kommunens planering.

I Heby, Morgongåva, Östervåla och Harbo bedöms det finnas en varaktig och robust hyresmarknad sett till pendlingsmöjligheter, infrastruktur och den regionala arbetsmarknaden, dessa anses därför vara mest attraktiva för nyproduktion. De senaste åren har antal aktivt köande hos Hebygårdar ökat från 200 st. till att år 2019 vara över 1000 st. Det står alltså fler i kö hos Hebygårdar än antal lägenheter som beståndet består av.

De flesta som söker sig till Hebygårdars lägenheter är de befintliga invånarna, och dessa är ofta väldigt tydliga med vart en vill bo. Det rör sig antingen om yngre som söker ett första boende eller äldre som söker ett mer lämpligt boende. Dessa har ofta ett starkt socialt och kulturellt band till orten där en vuxit upp eller bott under en längre tid. *Hebygårdars utspridda bestånd är viktigt för den sociala hållbarheten i Heby kommun.* En liten andel sett till invånarantal finns i Tärnsjö. Där finns dock en stor privat hyresvärd, Tärnsjöbostäder, som tillhandahåller hyresrätter.

Hebygårdars bostadsbestånd

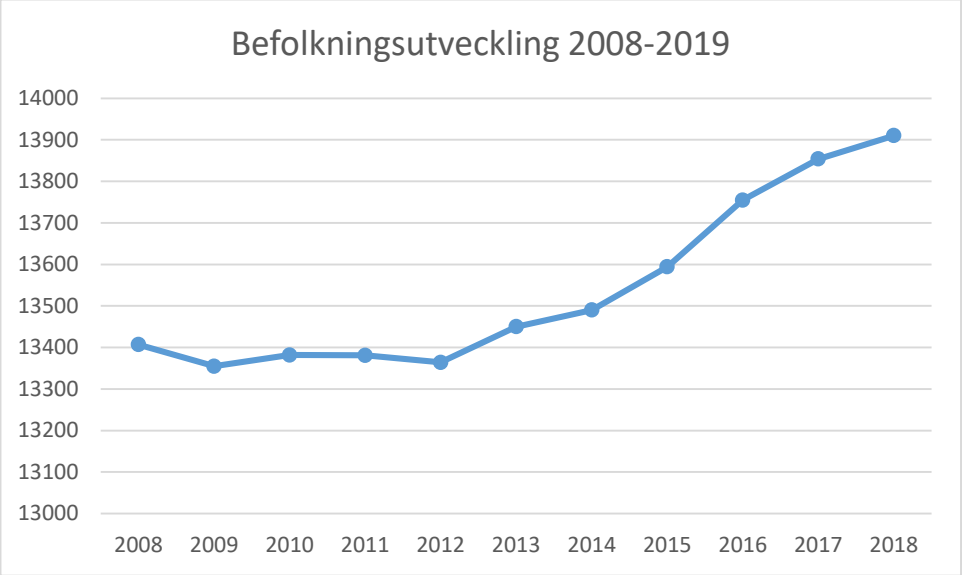
Ort	Standard Hyresrätter	Senior och trygghetsboenden	Totalt
Vittinge	42	-	42
Morgongåva	174	-	174
Heby	232	30	262
Runhällen	15	-	15
Huddunge	18	-	18
Tärnsjö	21	6	27
Östervåla	206	39	245
Harbo	66	-	66
Totalt	774	75	849

I Heby kommun verkar många lokala byggherrar som uppför, bygger om och förvaltar både småhus och flerbostadshus i olika upplåtelseformer. De har under de senaste åren även dykt upp nya storregionala aktörer som fått upp ögonen för Heby kommun. De lokala byggherrarna står för en mycket stor kompetens och kunskap om den lokala kontexten, vad som funkar och vad som behövs. Kommunens samarbete med dessa är viktigt för framtida utveckling, både i olika projekt och som kunskapsunderlag

Remissmaterial

Demografisk analys

Befolkningsutveckling – Vilka bor i Heby kommun, idag och imorgon?

Heby kommun, källa: SCB

I Heby kommun så har folkmängden ökat varje år sen 2012. Denna pågående trend har tidigare möjliggjorts av ett delvis outnyttjat bostadsbestånd. År 2019 är befolkningsökningen däremot direkt avhängig tillskott i form av ombyggnation eller nybyggnation till beståndet. Sen år 2012 så har folkmängden ökat med ungefär 500 personer eller 3,7 %. Befolkningsökningen har möjliggjorts av ett positivt flyttnetto, fler vill bo och kan bo kvar i Heby kommun än som flyttar från Heby kommun. Det är viktigt att befolkningsutvecklingen framgent sker i en takt som kommunen har resurser och beredskap för att möta. Konsekvenser av en fortsatt ökad befolkning bör därför analyseras för att säkerställa fortsatt bibehållen kommunal service.

Befolkningssammansättningen i Heby kommun

Heby kommun	2010-12-31		2016-12-31		2017-12-31		2018-12-31	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Totalt	13382		13755		13854		13910	
0-5	747	5,60 %	918	6,70 %	936	6,80 %	919	6,60 %
6-18	2126	15,90%	1954	14,20%	1969	14,20%	1979	14,20%
19-64	7572	57,00%	7554	55 %	7610	55 %	7608	54,70%
65-	2937	22,00%	3329	24,20%	3339	24 %	3404	24,50%

Heby kommun, källa: SCB

Jämförelsetal: Uppsala län, 65+, 19 %. Riket, 65+, 20 %

Figuren ovan visar att Heby kommun har vuxit med över 500 invånare sen år 2010. Av tabellen framgår även att den största andelen av ökningen står den äldre befolkningen (65 +) för. Från år 2010 har befolkningsandelen för 65 + ökat med 2,5 % och mellan åren 2017-19 med 175 personer. Detta har många bakomliggande faktorer varav en är pågående demografiska förskjutning. Sveriges befolkning blir äldre, blir fler äldre och landsbygdskommunerna står redan inför oproportionerligt stor andel äldre. Ytterligare faktor är att en av de huvudsakliga inflyttningsgrupperna som Heby kommun är attraktivt för är äldre och nyblivna pensionärer som söker ett attraktiv boende på landsbygden.

Heby kommuns framtida bostadsförsörjning och bostadsplanering påverkas starkt av detta och det kommer att ställas andra krav på bostadsbeståndet. Det kommer att behövas fler platser på äldreboenden, fler öronmärkta

Arbetsmaterial

standardhyresrätter samt fler hyresrätter och bostadsrätter generellt. I en rapport om den framtida äldrevården i Heby kommun från år 2013 fastslås att kommunens äldre vill bo hemma så längre som möjligt, friskare äldre innebär även en låsning av bostadsbeståndet. Heby kommun är väldigt attraktivt ur pendlingsläge och som bostadsort för yngre familjer som söker den kvalitet som landsbygdskommuner innebär bostadsort för yngre familjer. När den stora andelen äldre vill eller behöver lämna villan så finns det en marknad för befintliga småhus till småbarnsfamiljer, se marknadsrapport, och en positiv flyttkedja samt befolkningsutveckling främjas. Flerbostadshus behöver därför vara av så pass hög kvalitet och ha en prisbild som gör att det blir ett verkligt alternativ till ett billigt boende i villa.

Även antalet barn och ungdomar ökar. Det är av viktigt för Heby kommuns utveckling och välmående att denna grupp vill och kan hitta sitt första boende i Heby kommun och därmed stanna kvar i kommunen. Kontinuitet i befolkningen är viktigt för en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling genom den platsidentitet och tillhörighet som skapas.

Heby kommun behöver även arbeta för att öka andelen i arbetsför ålder, 19-65, För att skapa blandning bland invånarna och möta demografiska utmaningar behöver bostadsbeståndet även utvecklas för att öka andelen boende i arbetsför ålder, 19-65 år.

Heby kommun	2018-12-31		2022-12-31		2026-12-31		2030-12-31	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Totalt	13910		14656		15278		15737	
0-5	919	6,60 %	1003	6,70 %	1073	7 %	1097	7 %
6-18	1979	14,20%	2148	14,90%	2329	15,20%	1979	15,50%
19-64	7608	54,70%	7872	53,70%	8051	52,7%	7608	51,20%
65-	3404	24,50%	3631	24,50%	3823	25 %	3404	25,50%

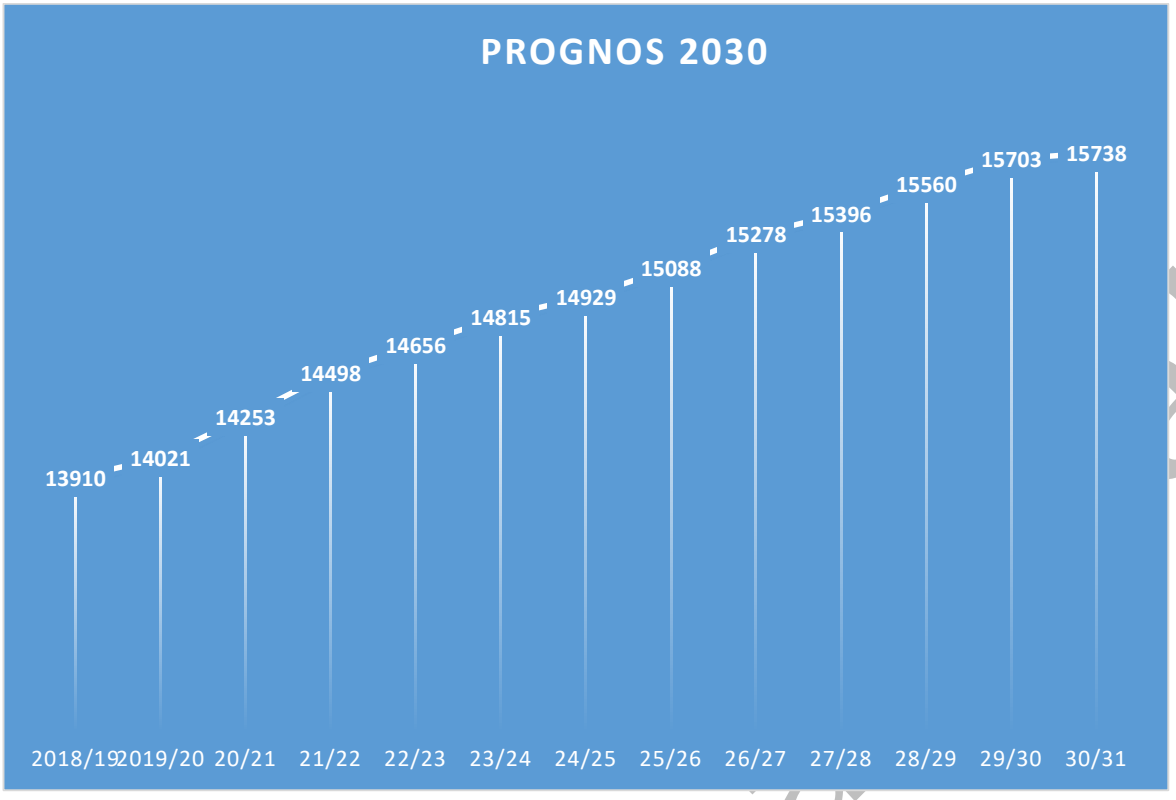
Heby kommun, befolkningsprognos 2030.

<u>Mål:</u> Heby kommun ska eftersträva en beredskap för att möta demografiska utmaningar och förändringar, vilka ställer krav på ett blandat bostadsbestånd.

I närtid innebär detta att tillskott av bostäder behövs för samtliga grupper, äldre, yngre samt riktat mot inflyttande i arbetsför ålder. Småhus, som är attraktiv för inflyttare kan tillgängliggörs genom den rörelse som skapas om tillskott av flerbostadshus är av tillräckligt hög kvalitet och anpassat efter rätt målgrupp.

Arbetsmaterial

Befolkningsprognos år 2030 vid genomförande av möjliga och pågående projekt

Heby kommun,

Ovanstående prognos är framräknad baserat på byggprognosen och visar ett troligt läge i relation till möjliga och pågående byggprojekt. Denna metod kompletterar väl befolkningsframskrivning som prognosmetod, i synnerhet för en bef.prognos kopplad till bostadsförsörjning. En befolkningsframskrivning baserat på de senaste 5 årens utveckling, inflyttningsnetto, födelsenetto, dödsrisk och fruktsamhet i respektive 1-års klass och kön visar på en befolkningsökning på i snitt 100 personer/år fram till år 2030. Framtida folkmängd avgörs dock helt och hållet av möjligheten att bo i kommunen, finns det tillgängliga bostäder kan befolkningen öka, finns det inga tillgängliga bostäder står folkmängden still eller minskar. Prognosen går även att skriva ned eller upp årsvis och efter projekts genomförande.

I Heby kommun är det befintliga bostadsbeståndet under hård belastning. Det står 1000 personer aktivt i kö för en bostad hos Hebygårdar, få objekt ligger ute till försäljning och senaste årens exploateringar av villatomter och uppförande av flerbostadshus har haft goda resultat. Framtida befolkningsutveckling blir troligen därför avhängig vilken möjlighet som faktiskt finns att bo i kommunen, snarare än vikande efterfrågan. Befolkningsutvecklingen korrelerar alltså med bostadsbeståndets utveckling.

Ovanstående prognos är ett av många möjliga och tänkbara scenarier. Det är viktigt att ha detta i bakhuvet när prognosen betraktas, att det är ett utfall baserat på det vi idag håller som troligt. Projekt som ligger till grund för prognosen kommer att skjutas på i tid eller inte genomföras av olika anledningar. Samtidigt kommer projekt att tillkomma som vi idag inte har kännedom om, i synnerhet då genomförandet av bostadsbebyggelse i Heby kommun ofta sker på privata initiativ. Prognosen ger därför en indikation på förväntat läge och ett viktigt konsekvensunderlag om nuvarande byggbara och potentiella bostadsområden genomförs.

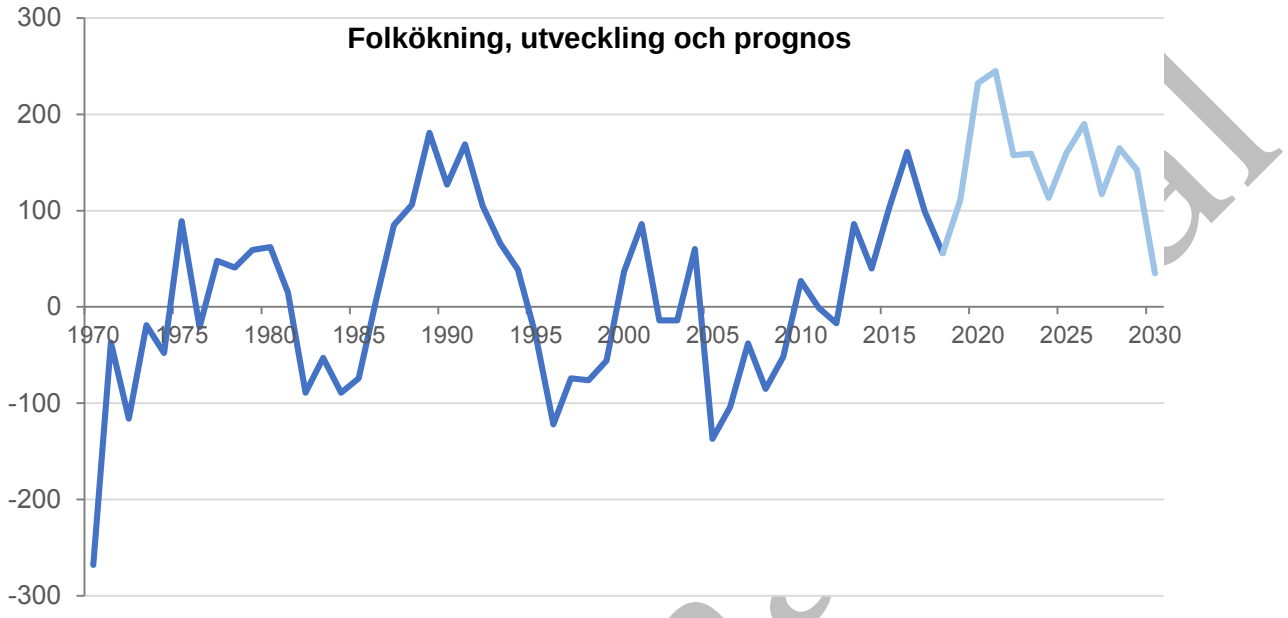
Byggprognosen och bostadsprojekt följs upp årligen, genomförande ska kartläggas, avvikelser och tillkomna projekt analyseras och infogas i prognosen som då uppdateras. Beslut om inriktning på kommande planarbete, exploateringar och markanvisningar ska samspela med detta för att styra mot att bostadsutvecklingen följer planeringen och behovet.

Ur ett lokalt kommunalt perspektiv så är inte heller slutsatsen av prognosen att vi behöver se till att det finns bostäder till över 15 000 invånare år 2030, det kommer inte vara 15 000 invånare i Heby kommun år 2030 om det

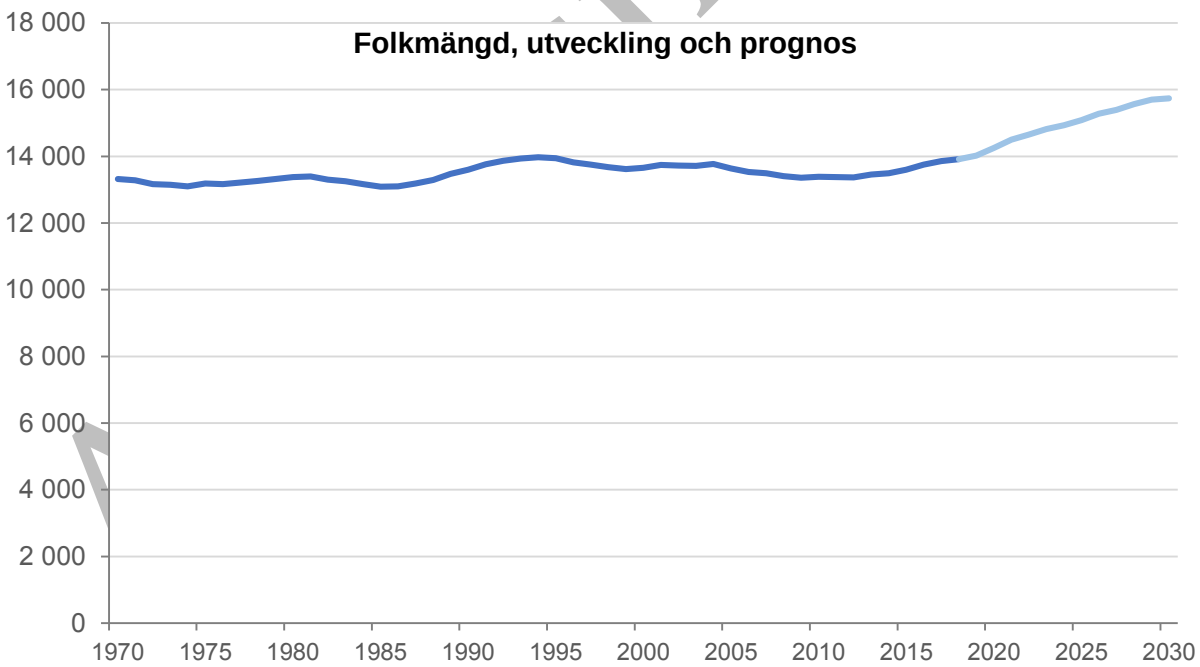
Arbetsmaterial

inte finns bostäder till dessa. Knäckfrågan är snarare att Heby kommun ska ha ett bostadsbestånd som är anpassat efter de behov som invånarna har, det vill säga hur befolkningen är fördelad år 2018 eller 2030 och vilka särskilda krav detta ställer på bostadsbeståndet. Ur ett regionalt och nationellt perspektiv är det dock viktigt att Heby kommun följer de byggbehov som länsstyrelsen och boverket bedömer rimligt och nödvändigt. Samt att befolkningsutvecklingen sker på ett socialt, ekologisk och ekonomiskt hållbart sätt.

Historisk och prognosticerad framtida befolkningsutveckling

Historisk och prognosticerad framtida folkmängd

Vilka flyttar till, från och inom Heby kommun?

År	Flyttnetto länet	Flyttnetto övriga Sverige	Flyttnetto Utrikes	Totalt	Utan utrikes
2019	3	-13	64	54	-10
2018	20	47	58	125	67
2017	34	47	93	174	81
Totalt	57	81	215	353	138

I tabellen ovan sammanställs flyttnettot till- och från Heby kommun under de senaste tre åren. Inflyttningstakten avtog något under år 2019, vilket kan förklaras delvis av att utbudet och möjligheten till bostad inte har följt med behovsutvecklingen. Mer om detta i ”Hur förändras bostadsbeståndet i Heby kommun”. Anmärkningsvärt är att utrikesinflyttningen står för nästan hälften befolkningsökningen de senaste tre åren. Det bör dock inte dras någon slutsats att folkmängden i Heby kommun istället hade minskat under år 2019, eftersom den del av bostadsutbudet som gått till utrikes inflyttade i annat fall hade varit tillgänglig för andra grupper. Ett positivt flyttnetto från övriga Sverige och övriga länet sammanfaller med Uppsala läns attraktivitet som bostads- och arbetsmarknadsregion.

De senaste åren har flest nya kommuninvånare tillkommit i Harbo, Östervåla och Vittinge församling. Allra flest har flyttat till Vittinge församling, speciellt utrikes och från övriga Sverige. Harbo har haft en särskilt stor andel inflyttare från övriga Uppsala län och övriga Sverige.

Till Västerlövsta församling har i synnerhet befintliga kommuninvånare och utrikesfödda flyttat. Samma gäller Östervåla med tillägget att Östervåla även lockat invånare från andra delar av Sverige. Från Västerlövsta har flytten ofta gått till övriga Sverige och andra kommuner i Uppsala Län.

I Nora församling, Enåker och Huddunge församling har folkmängden varit relativt konstant och inflyttningen varierat från egna kommunen, län, utrikes och övriga Sverige.

Hur rör sig människor i Heby kommun? – Regional arbetsmarknad och pendling

Inpendlare över kommungräns

2012	2013	2014	2015	2016	2017
1025	1060	1067	1042	1168	1457

Utpendlare över kommungräns

2012	2013	2014	2015	2016	2017
3007	3040	3038	3132	3197	3232

Bor och arbetar i kommunen

2012	2013	2014	2015	2016	2017
3308	3339	3318	3335	3374	3417

Heby kommun, källa: SCB

Den regionala arbetsmarknaden har ökat stadigt under de senaste åren. Både de som bor i kommunen och arbetspendlar ut, samt de som arbetspendlar in i kommunen. Vilket innebär att både arbetstillfällen och näringslivet samt befolkningsutvecklingen i kommunen går starkt. Det är ungefär dubbelt så många som har Heby kommun enbart som bostadsort än enbart som arbetsort. Allra flest både bor och arbetar i kommunen.

Antalet som pendlar till kommunen för arbete har från 1025 år 2012 till 1457 år 2017, en ökning med 42,5 %.

Arbetsmaterial

Kommuninvånarnas arbetspendling

	2013	2014	2015	2016	2017
Uppsala	1644	1664	1788	1851	1865
Sala	380	388	387	380	380
Stockholm	187	167	183	175	171
Enköping	125	138	125	126	134
Västerås	137	118	115	105	106
Tierp	67	63	65	67	76
Sigtuna	77	74	79	73	74
Gävle	38	34	35	46	43
Solna	33	24	17	27	26
Sandviken	17	20	23	24	25

Heby kommun, källa: SCB

I tabellen ovan ser vi de tio vanligaste orterna för de som arbetspendlar från Heby kommun. Från Stockholm, till Sandviken och Västerås är hela norra Mälardalen arbetsplats för Heby kommuns invånare. *Kopplat till bostadsförsörjning så är det viktigt att säkerställa goda bostadsmöjligheter i bra pendlingslägen*. Heby kommun gör detta genom strategiskt planering och inriktning på regionala stråk samt styrning av bostäder längs dessa.

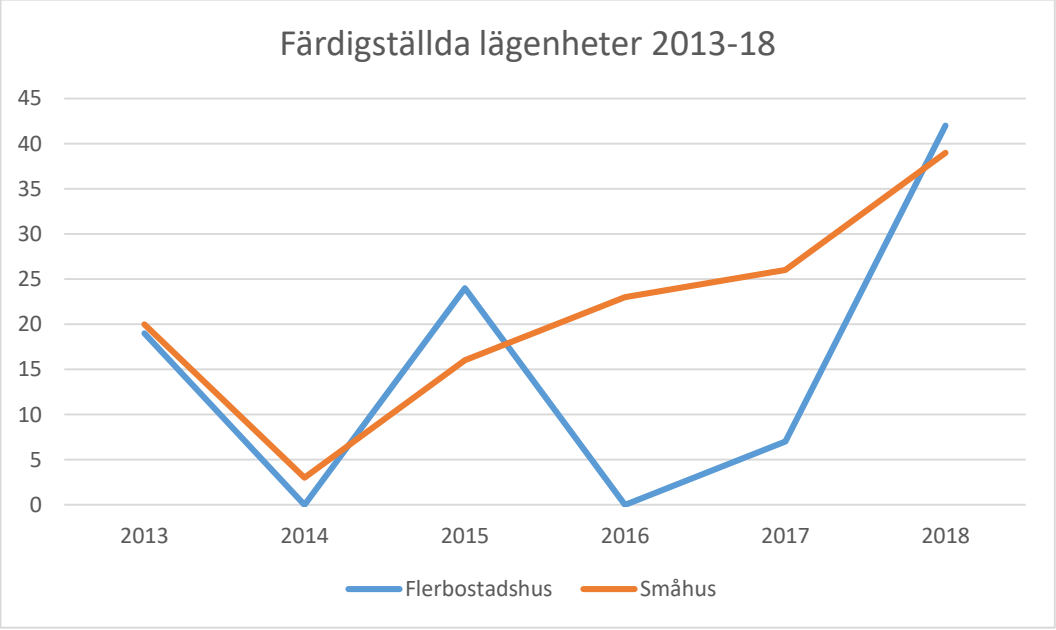
Hur förändras bostadsbeståndet i Heby kommun?

Bostadsmarknadsenkät

Heby kommun har i den riksomfattande bostadsmarknadsenkäten år 2014,-16,17 och 2018 bedömt att det råder ett underskott på bostäder för samtliga grupper, i kommunens olika delar och att underskottet kommer att bestå fem år framåt i tiden. Det har varit svårt att bedöma antalet påbörjade bostäder eftersom att de flesta nya bostäder i Heby kommun tillkommer genom privata aktörer eller byggherrar.

Heby kommun ska aktivt följa upp markanvisningar, tomtförsäljningar och outnyttjade byggrätter.

Färdigställda lägenheter efter bostadstyp

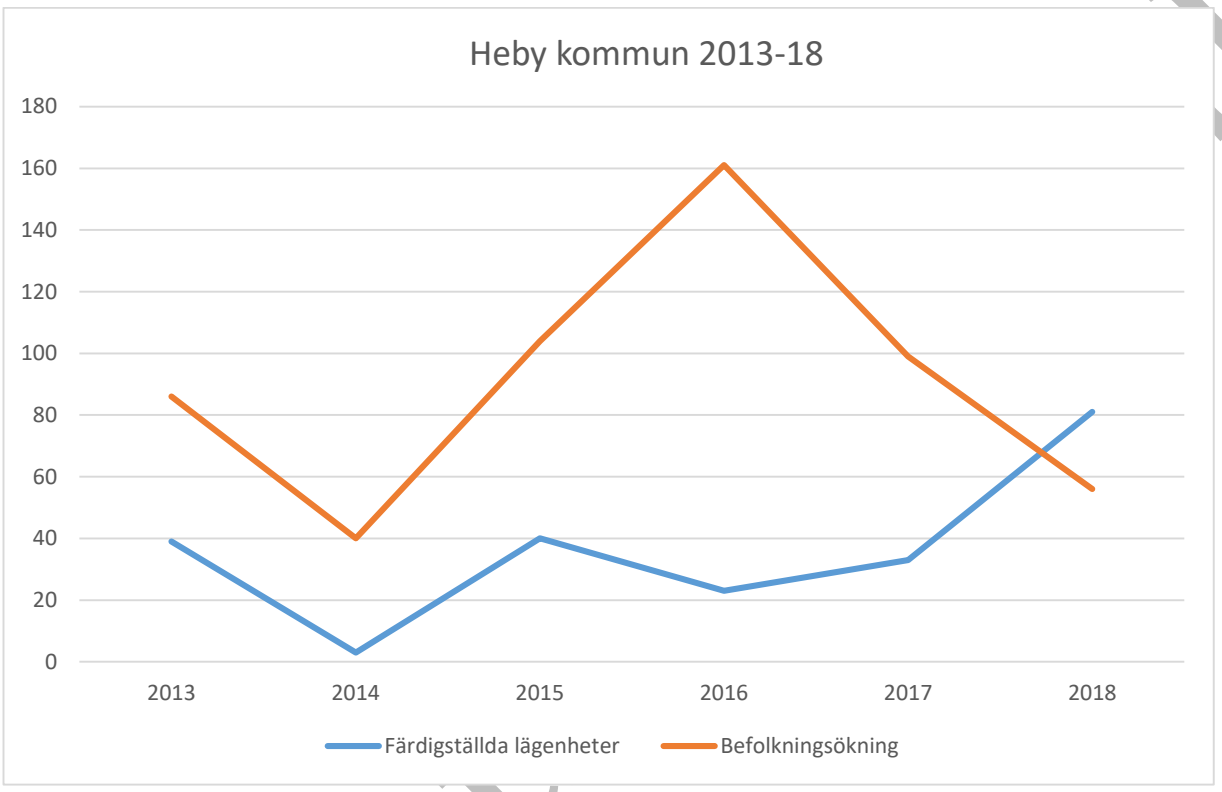

Heby kommun, källa: SCB

Arbetsmaterial

Antal färdigställda lägenheter varierar kraftigt i Heby mellan olika år. Figuren ovan visar ett mycket positivt trendbrott. År 2018 färdigställdes fler bostäder än på många år i kommunen, och antalet fördelades jämnt mellan småhus och flerbostadshus. År 2018 påbörjades det dessutom 116 lägenheter i Heby kommun, vilket är en väldigt hög siffra och kan jämföras med byggbehovet på 60 bostäder/år. Till följd av detta ökade folkmängden med 82 personer under första kvartalet år 2019. De flesta av dessa, 70 st., flyttade till Heby tätort och var jämnt fördelat från kommunen, övriga län, övriga Sverige och utrikes.

Färdigställda lägenheter och befolkningsökning

Heby kommun, källa: SCB

Mellan åren 2013-15 följde befolkningsökningen också tillskott till bostadsbeståndet i ett direkt korrelerande skeende. Befolkningsökningen sköt sedan i höjden under åren 2014-2016 även fast bostadsbeståndet utvecklades i en långsammare takt, vilket förklaras av det ovanligt stora flyktingmottagandet och här mättades beståndet helt. Efter detta avtog befolkningsökningens takt men bostadsbeståndet fortsatte utvecklas, år 2018 färdigställdes fler lägenheter än vad befolkningen ökade med. I snitt innebär tillskott av en lägenhet en ökning med 2 invånare i Heby kommun, detta förskjuts dock med något år i befolkningsutvecklingen. Det är mycket positivt att fler lägenheter färdigställdes än vad befolkningen ökade med, det tyder på en stark och robust marknad samt ger en beredskap att möta de behov som ställs. Det är därför troligt att befolkningsutvecklingen fortsätter i Heby kommun de närmaste åren, vilket också befolkningsprognosen indikerar.

Arbetsmaterial

Byggprognos

Projekt	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Äldreboende	0	40	40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	80
Hyresrätter	0	38	15	6	0	0	0	0	0	20	0	0	79
Bostadsrätter	0	10	37	10	0	0	10	10	0	0	20	0	97
Småhus	37	31	38	41	50	35	45	55	36	41	35	10	454
LSS	0	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12
Totalt	37	119	130	57	50	35	55	65	36	61	55	10	710

Heby kommun

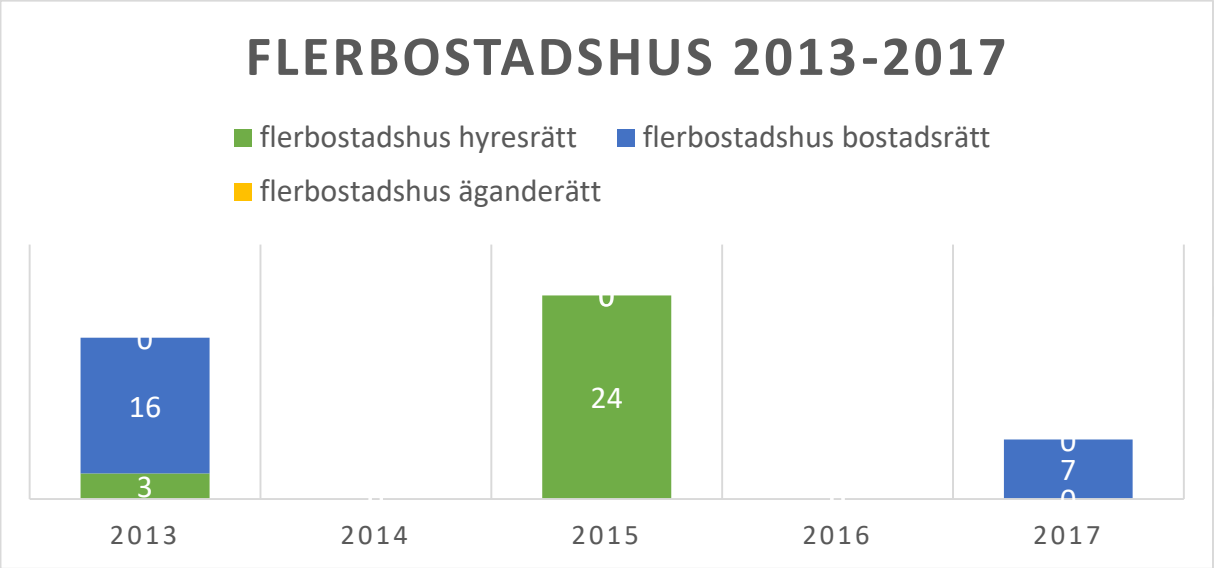
Prognosen är baserad på genomförda markanvisningar, kommande exploateringar, befintliga byggrätter och utpekade utvecklingsområden för bostadsändamål fram till år 2030. Scenariot förutsätter att projekten genomförs under tidsperioden. Utfallet kommer dock vara annorlunda, speciellt då genomförandet ofta ligger utanför kommunens rådighet. Det blir däremot ett viktigt planeringsunderlag som visar att Heby kommun kan åtgärda dagens behov med möjliga och pågående projekt. Under tiden kommer projekt försvinna, men projekt kommer även att tillkomma – det finns potentiella projekt som motsvarar ovanstående totala siffra på 710 nya bostäder, till exempel är DP Kronan utelämnat. Prognosen blir en indikation på vad som är möjligt och en viktig del av Heby kommuns systematiserande av bostadsförsörjningen. En mer utvecklad byggprognos nedbrutet på enskilt projekt, år, typ och område finns för kommunens interna bruk.

Ovanstående byggprognos motsvarar 59 nytillkomna bostäder/år fram till år 2030. Det framräknade byggbehovet för Heby kommun är 60 bostäder/år. Heby kommun har således möjligheter till att möta behoven.

Byggprognosen ska följas upp årligen, genomförande ska kartläggas, avvikelser och tillkomna projekt ska analyseras och infogas i prognosen som då uppdateras. Befintliga planområden och byggrätter behöver genomföras samtidigt som framtida beredskap behöver säkerställas.

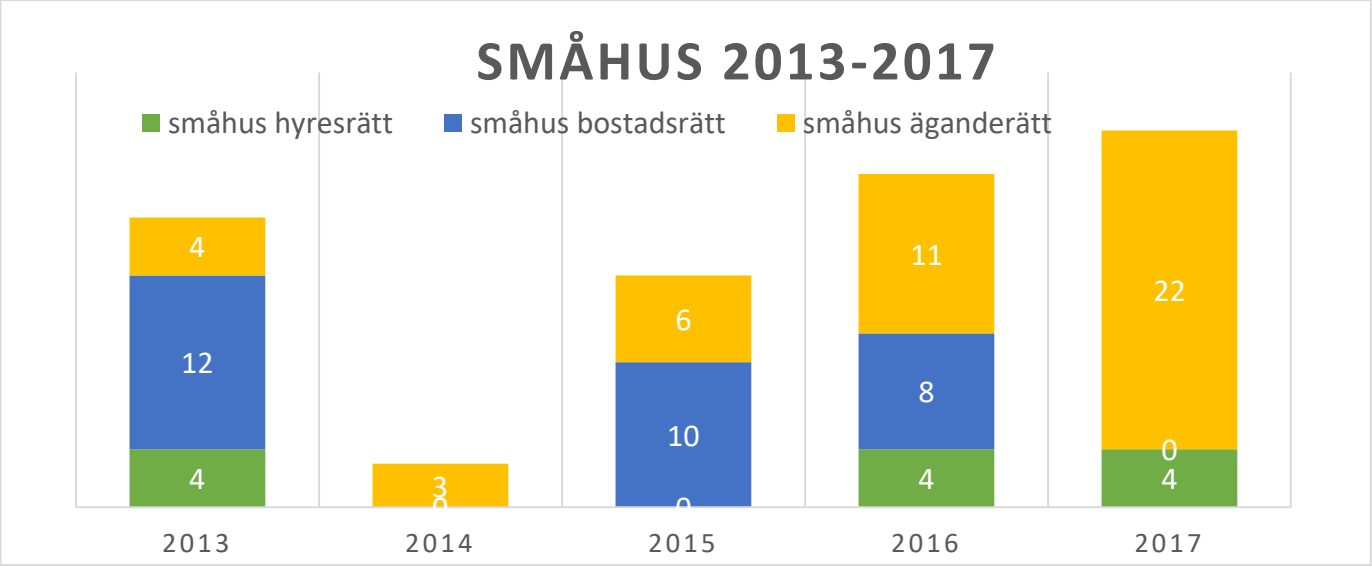
Arbetsmaterial

Utveckling av flerbostadshusbeståndet 2013-2017

Heby kommun, källa: SCB

Utveckling av småhusbeståndet 2013-2017

Heby kommun, källa: SCB

Under åren 2013-17 färdigställdes 86 st. lägenheter i småhus i Heby kommun. Under 2013-2016 så var det en jämn fördelning mellan bostadsrätter och äganderätt men senaste åren så har äganderättsformen tagit över. Det privata byggandet av småhus har tagit fart rejält i Heby kommun de senaste åren. Bostadsrätterna och hyresrätterna uppfördes till störst del av lokala byggherrar.

År 2015 uppförde Hebygårdar AB 24 st. hyresrätter i Morgongåva. Utöver det har det inte tillkommit några större tillskott av lägenheter i flerbostadshus. Vi ser dock ett trendbrott under år 2018 om lägenheter som ännu inte är färdigställa men påbörjade år 2018, vilka uppgick till 116 st. Privata byggherrar, både etablerade och lokala som nya i kommunen uppför flerbostadshus i Morgongåva, Harbo, Heby och Östervåla. Sammanfattningsvis kan sägas att småhus med äganderätt är den dominerade boendeformen i Heby kommun, men behovet och efterfrågan på flerbostadshus i olika upplåtelseformer ökar ständigt samtidigt som en ökning av beståndet har börjat komma igång.

Särskilda gruppers behov och förutsättningar

Genom tillskott av lägenheter riktade till särskilda grupper som yngre, äldre, bostadssociala kontrakt, nyanlända genom bostadsacceleratorn med mera frigörs även andra bostäder. En åtgärd kan alltså stimulera flera segment av invånarna vilket främjar flyttkedjor och ett gott utnyttjande av beståndet.

Heby kommun behöver fokusera på att utnyttja det befintliga beståndet så bra som möjligt, skapa rörlighet, transparens, en fungerande andrahandsmarknad och underhåll av beståndet. Heby kommun behöver undanröja inlåsningseffekter och skapa förutsättningar för ett attraktivt boende för äldre och därmed frigöra villan för marknaden. Det är därför viktigt att de flerbostadshus som tillkommer också skapar incitament för äldre att vilja flytta, vikten av att komma ner i boendekostnad, kvalitet och läge är exempel på sådana.

Studenter och unga

Intflyttningsnetto 18-25 år	2014	2015	2016	2017	2018	Totalt
Män	– 24	6	– 21	10	– 43	– 72
Kvinnor	– 32	10	– 20	– 48	– 11	– 101
Totalt	– 56	16	– 41	– 38	– 54	– 173

Heby kommun, källa: SCB

Inflyttningsnettot är summan av antalet inflyttade i en åldersklass minus antalet utflyttade. Ett negativt inflyttningsnetto innebär således att fler i ålderskategorin flyttade från Heby kommun än vad som flyttade till Heby kommun, folkmängden i ålderskategorin minskar alltså om så är fallet.

Under den senaste femårsperioden så har antalet invånare i Heby kommun ålder 18-25 minskat med 173 personer. Under samma tidsperiod ökade folkmängden totalt med 460 personer. Andelen unga vuxna av befolkningen har alltså minskat gradvis under tidsperioden. Historiken visar även att yngre kvinnor är ännu mer benägna än yngre män att flytta ifrån kommunen.

Kategorin ”Unga”, som i detta fall har valts inbegripa även ”Studenter”, är generellt den mest flyttbenägna gruppen. Arbete, studier, eller annan sysselsättning lockar ofta på annan ort än vad hemkommunen erbjuder. Unga är ofta även i ett läge i livet där en inte är lika platsbunden eller etablerad på sin bostadsort på egen hand.

Heby kommun har en hög sysselsättningsgrad och möjlighet till arbete, men att konkurrera med större städers dragningskraft är utmanande. Till viss del är det därför naturligt att unga flyttar från kommunen, med hopp om att flyttlasset går tillbaka vid familjebildning efter studier, arbete eller annan sysselsättning har skett på annan ort. Så är också fallet för Heby kommun, i åldern 25-29 så är inflyttningsnettot stadigt positivt under samma tidsperiod och yngre familjer är en av kommunens främsta målgrupper.

Det finns dock en viktig aspekt att ta hänsyn till i undersökningen av marknadsförutsättningar och efterfrågan, det är inte alla yngre som vill flytta ifrån sin hemort i kommunen. I den så identifieras ett tydligt behov och intresse av Heby som bostadsort, både vad gäller arbets- och studiependling samt som första boende när det är dags att lämna föräldrahemmet. Heby kommun kan här också fungera som komplement till ett mättat samt överhettat bostadssegment i närliggande storstäder och kan attrahera med kortare kötider, hög social hållbarhet, fördelaktig prisbild och goda pendlingsmöjligheter.

De senaste sex åren har det varit underskott i Heby kommun vad gäller flerbostadshus i olika upprättelseformer, en boendetyp särskilt lämpligt för gruppen unga och studenter. En tillbakablick på siffrorna visar även att denna grupp under samma tidsperiod har minskat kraftigt i kommunen. För kommunens välmående och utveckling är det viktigt att kunna erbjuda en god bostadssituation till yngre invånare i kommunen. I synnerhet i en landsbygdskommun där värden som platstillhörighet och lokal identitet är bland de främsta styrkorna. Det främjar även en ekonomisk hållbar situation att potentiell arbetskraft stannar i kommunen, samt kulturellt och ekologiskt genom de starka banden till orten.

Arbetsmaterial

Heby kommun ska aktivt verka för utökade boendemöjligheter riktade till unga, både för befintliga invånares behov samt utveckla ställningen som boendeort för en regional arbetsmarknad. Detta kan möjliggöras genom planläggning och annat markstrategiskt arbete samt genom ägardirektiven till Hebygårdar.

Äldre

Hur kan denna grupps behov integreras mer i planeringen? hur ser behovet ut idag och imorgon? Vad mer behöver beaktas och behöver något ändras?

Slutrapporten "Framtidens äldreomsorg i Heby kommun är vägledande" i detaljerad planering för äldres bostadssituation och har utgör grund för gruppen äldre i detta program.

Seniorbostäder

En seniorbostad är, enligt Boverket, en helt vanlig bostad i antingen flerbostadshus eller radhus. Bostaden ska vara avsedd för personer över en viss ålder, t.ex. 55 år och äldre och som inte inrättas med stöd av socialtjänstlagen (SoL) eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och inte förutsätter beslut enligt SoL eller LSS. En bostad som är lämplig för äldre ska vara i markplan eller vara tillgänglig med hiss. Bostaden ska också vara tillgänglighetsanpassad eller enkelt kunna anpassas så att den till exempel fungerar för en person med rullstol, rullator eller liknande.

Trygghetsbostäder

Enligt Boverket är en trygghetsbostad en bostadslägenhet med tillhörande utrymmen för gemensamma måltider, samvaro, aktiviteter och rekreation. Personal ska finnas tillgänglig på daglig basis som på olika sätt kan stödja de som har sitt boende i en trygghetsbostad. Personal behöver inte finnas tillgänglig dygnet runt, dock på angivna tider. En trygghetsbostad kan upplåtas med hyresrätt, kooperativ hyresrätt eller bostadsrätt. Det är endast personer som fyllt 70 år som kan inneha en trygghetsbostad. Då det gäller makar, sambor eller syskon räcker det med att den ene har fyllt 70 år för möjlighet att bo i trygghetsbostad.

Ett trygghetsboende ska vara planerat på ett sådant sätt att det är möjligt att bo kvar även om hyresgästen får en funktionsnedsättning som kräver hjälpmedel för till exempel förflyttning. Alla funktionskrav i Boverkets byggregler ska vara uppfyllda byggnadens livslängd. Det bör även finnas ett väldimensionerat brandskydd med tanke på att byggnaden kan rymma personer med funktionsnedsättningar.

Behovet av trygghetsbostäder kommer med all sannolikhet att öka i framtiden. Äldre önskar i regel vård- och omsorgsboende som ett sista alternativ. I anslutning till trygghetsboenden krävs även goda utemiljöer. Kopplat till äldres hälsa är gröna miljöer viktiga för att stimulera promenad och utevistelse.

Då trygghetsbostäder kräver en rad kringarrangemang i form av lokaler för personal, mötesplatser och andra aktiviteter är samordningsvinsterna med vård- och omsorgsboendena uppenbar.

Det är önskvärt med trygghetsbostäder i anslutning till kommande vård- och omsorgsboende i Heby och Östervåla. Även i Morgongåva finns behov av trygghetsbostäder även om det i Morgongåva inte kommer att samlokaliseras med något vård- och omsorgsboende.

Äldreplan

I Heby kommuns äldreplan förkunnas att

- "bostäder för äldre ska finnas för olika behov samt olika vårdinnehåll för ökad trygghet."
- "Kommunen skall verka för mellanboende, seniorbostäder och trygghetsbostäder, ska finnas i tätorterna för att de äldre skall känna sig trygga."
- "En utveckling av trygghetsbostäder och seniorbostäder skall stimuleras. "
- "Viss samhällsplanering och byggande av delar som berör äldre personer ska pensionärsorganisationerna rådfågas och det är viktigt med delaktighet i samhällsplaneringen. "

Äldreplanens bestämmelser ska beaktas i planläggning och beslut som rör bostadsförsörjning riktat mot äldre.

Arbetsmaterial

Bostadssociala kontrakt, särskilt stöd, hemlöshet och psykisk ohälsa

Hur kan dessa gruppers behov integreras mer i planeringen? hur ser behovet ut idag och imorgon? Vad mer behöver beaktas och behöver något ändras?

Bristen på hyresrätter i allmänhet och den långa kötiden drabbar utsatta grupper särskilt hårt. Nyproduktion tenderar dessutom att hamna på en prisnivå som omöjliggör besittning av hyresrätten för socialt utsatta individer. Tillskott till beståndet behöver därför vara så pass attraktivt att den äldre och billigare delen av beståndet frigörs för att riktas mot särskilda grupper.

Kommunen har underskott på bostäder för hemlösa och bostadssociala kontrakt. Det finns hemlösa i Heby kommun men förmodligen inte folk som inte har tak över huvudet. 17-20 % av invånarna har haft en insats från VOF.

LSS

Hur kan denna grupps behov integreras mer i planeringen? hur ser behovet ut idag och imorgon? Vad mer behöver beaktas och behöver något ändras?

De senaste åren har det uppskattats råda brist på LSS-boenden i Heby kommun, det finns dock viss möjlighet till balans för gruppen inom 5 år.

Byggnader ska enligt plan- och bygglagen vara tillgängliga och användbara för personer med rörelse- och orienteringsnedsättningar. Tomter avsedda för bebyggelse, gator och torg ska vara tillgängliga och användbara om det inte är orimligt med hänsyn till terrängen.

Bostaden har stor betydelse för självkänslan och den egna identiteten och alla människor har rätt till ett gott boende.

Heby kommun ska verka för att alla framtida bostäder anpassas enligt rådande tillgänglighetskrav och därmed ge fler människor möjligheten att välja sitt boende oavsett funktionsnedsättning.

Kommunen har det yttersta ansvaret för inrättandet av bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning. Ansvaret finns uttalat i Socialtjänstlagen (SoL 2001:453) och i Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS 1993:387).

Stödboende och gruppbostäder

Heby	Ett vård- och omsorgsboende – Tallgården (antal platser och Framtida status? Mål om att nytt vård- och omsorgsboende med 80 platser ska stå färdigt år 2022 Administrativt kontor för de boendestöd som ges i kommunenens alla orter Två st gruppbostäder, ytterligare ett planlagt. Antal platser och framtida status?
Morgongåva	Ett vård- och omsorgsboende – Antal platser och framtida status? En gruppbostad, markanvisning för ytterligare specialbostäder. Antal platser och framtida status? Stödboende, Framtida status?
Vittinge	Allt boendestöd ges i hemmet
Harbo	Allt boendestöd ges i hemmet
Tärnsjö	Vård- och omsorgsboende, Antal platser och framtida status?

Arbetsmaterial

	Korttidsboende för barn, LSS/SoL. Antal platser och framtida status?
Östervåla	Vård- och omsorgsboende, Antal platser och framtida status? Stödboende för funktionsnedsättning, Antal platser och framtida status?

Nyanlända

Bostaden och hemmet är en grundläggande förutsättning för ett fungerande och gott vardagsliv samt delaktighet i samhället. Heby kommuns erfarenhet är att om inte bostadssituationen är tillfredställande så tar det fokus för den nyanländes möjlighet att integreras. Det blir svårare att bedriva studier, bekanta sig med Heby kommun och dess invånare, engagera sig i förenings- och kulturaktiviteter och försämrar ekonomiska förutsättningar. Heby kommun arbetar därför väldigt aktivt med denna fråga.

Flyktingmottagandets resurser i Heby kommun har behövt riktas till att akut lösa boendesituationen. Smidig och effektiv hantering och beredskap för att lösa bostadsbehovet till anvisade nyanlända har därför varit avgörande. Utöver kommunplacerade nyanlända så tar Heby kommun emot flyktingar med egen bosättning, men det är vanligt förekommande att även dessa akut efterfrågar en bostad av kommunen.

Det råder ett underskott inom bostadsutbudet för nyanlända och ytterligare försvårande omständighet är att det saknas möjlighet att arbeta helt och hållet förebyggande. Heby kommun får anvisat antal per år, för 2019 är antalet 16 st. Varje år är det dock oklart om hur dessa 16 fördelas per hushåll, om det är familjer eller enskilda. Det försvårar den proaktiva bostadsplaneringen när det först vid anvisning visar sig om det behövs 16 st. enrumslägenheter eller 2 st. sexrumslägenheter. Trångboddhet är därför vanligt förekommande och bostadsbeståndet kan inte utnyttjas så effektivt som möjligt.

Antal nyanlända/år

Heby kommun	Kommunanvisade	Egen bosättning
2018	27	35
2017	40	82
2016	35	53
2015	24	48

Bostadsplaneringen för nyanlända ska baseras på beredskap, förebyggande arbete och samarbete mellan aktörer. Bostadsacceleratorn är det konkreta verktyget för detta.

Inom flyktingmottagning så har Heby kommun ett väldigt gott och väl etablerat samarbete med det kommunala bostadsbolaget, Hebygårdar samt även med privata hyresvärdar, främst Tärnsjöbostäder. Förutom tilldelning av bostäder så arbetas det med boskolor, integration och hembesök.

Bostadssituationen för nyanlända i Heby kommun

Hyresrätter har ofta högre hyror än vad nyanlända klarar av att betala efter att etableringstiden på 2 år har gått. Det finns en tendens att nyanlända stannar i Heby kommun under etableringstiden på 2 år för att sedan söka sig från kommunen, antingen till en billigare bostad, arbete, familj eller närmare storstadscentra.

Arbetsmaterial

De två första åren ägnas åt etablering och integrering, när personen senare kan stå på egna ben är det viktigt att personen blir en stadigvarande invånare i Heby kommun. Ensamkommande barn år 2014/15 blir snart vuxna, dessa behöver någonstans att bo.

Det finns en väl etablerad, framgångsrik och beprövad kultur i Heby att efter etableringstiden på två år så övergår ofta hyreskontraktet till ett förstahandskontrakt till den enskilde, förutsatt att hyresgästen har uppfyllt alla krav under etableringstiden och varit en god hyresgäst. Detta är förekommande i Heby kommun både hos det kommunala bostadsbolaget och privata hyresvärdar.

Bostadspreferenserna skiljer sig inte från andra gruppers behov, det som främst efterfrågas är kollektivtrafiknära, centrala lägen samt god tillgång på kommunal och kommersiell service. I Heby kommun innebär detta främst Heby och Morgongåva, med pendeltågstrafiken, arbetsplatser och Centrum för Livslångt Lärande (CLL) i Heby tätort.

Det är inte möjligt att förutsäga hur många nyanlända som kommer behöva bostad i Heby kommun om 1 år, om 5 år eller om tio år. Det är däremot möjligt att skapa bästa möjliga beredskap efter de förutsättningar som finns. Heby kommun har därför initierat ett projekt kallat *"bostadsacceleratorn",* som syftar just till att i förebyggande syfte kunna lösa nyanländas bostadsbehov. Genom avtal, rutiner och checklistor samarbetar handläggare från olika förvaltningar inom bostadsfrågor med aktörer på hyresmarknaden för att säkerställa att alla nyanlända som kommer till Heby kommun får en trygg och bra bostadssituation. Detta medför även att hela bostadsbeståndet kan utnyttjas bättre genom att matchning görs i förebyggande syfte.

Bostadsacceleratorn

Bostadsacceleratorn är i grunden ett projekt finansierat av Länsstyrelsen. En del av projektets mål är att se till att Heby kommun har en beredskap gällande boende för utsatta grupper så som exempelvis nyanlända och socialt utsatta grupper som kan ha svårt att komma in på den reguljära bostadsmarknaden. Ett annat av projektets mål är att utöka samarbetet med det kommunala bostadsbolaget. Som en del av implementeringen av projektet så utvecklas en redan bestående arbetsgrupp som idag arbetar framförallt med prevention för vräkning gemensamt med det kommunala bostadsbolaget. Vid implementering av projektet är denna grupp tänkt att utökas med representanter från alla de socialt utsatta grupper som kommunen har identifierat som aktuella för projektet. Bostadsgruppen är tänkt att bland annat fungera som både en indikator kring de grupper med särskilda behov som är identifierade i Bostadsförsörjningsplanen men också som en regelbunden och återkommande kommunikativ plattform mellan mark- och planeringsenheten på Heby kommun och det kommunala bostadsbolaget samt övriga deltagande som representerar de identifierade grupperna.

Bostadsgruppen blir då ett incitament för regelbunden informationsöverföring och diskussioner kring framtida behov och målgrupper samt att den kan komma med underlag för framtida beslut kring bostadsförsörjningsfrågor i kommunen. Regelbundet deltagandet i denna grupp ses därför som en viktig del för fortsatt arbete när det gäller mål, planerade insatser, demografisk analys och behov från grupper med särskilda behov för bostadsförsörjningsplaneringen i Heby kommun.

Bostadsgruppen och gemensamt arbete för nyanländas bostadssituation fortsätter utvecklas för att möjligheten till vidare etablering samt integrering och vilja att stanna i Heby efter etableringstidens slut.

Möjliggör produktion av ändamålsenliga flerbostadshus i olika upplåtelseformer, i strategiska och goda lägen längs kollektivtrafikstråk.

Lokalförsörjning, samhällsfastigheter, kommunal och kommersiell service

Lokalförsörjningen med samhällsfastigheter som vårdboenden, skola, förskola, administrativa enheter och bibliotek m.m. går hand i hand med bostadsförsörjningen och befolkningsutvecklingen. En god lokalförsörjning är grundläggande för goda verksamheter, kommunal service och hur det är att bo i kommunen. En god bostadsplanering samt bostadssituation främjar även inflyttning, och lokalförsörjningen påverkas då befolkningen ökar.

Arbetsmaterial

Den byggda miljön ska samverka väl i dess olika funktioner. Detaljplanering för enskilda projekt behöver samordnas med säker samt lämplig infrastruktur för att integreras i närliggande miljö och skapa möjligheter till mötesplatser för äldre, barn- och ungas rörelsemönster med mera.

Heby kommun behöver framförallt fokusera på att utnyttja befintliga lokaler på ett bättre sätt ur ett långsiktigt perspektiv. Frågor som blir aktuella i nära framtid är samutnyttjande och att koppla ihop samhällsutvecklingen med lokalförsörjningen i ett så tidigt skede som möjligt, gärna redan i detaljplaneprocessen även för andra ändamål än samhällsfastigheter.

I bostadsplaneringen och bostadsutvecklingen ska påverkan på andra samhällsfastigheter beaktas. Vid tillskott av samlad bebyggelse som kan innebära en befolkningsförändring så ska konsekvenser för ortens lokalförsörjning beaktas. Detta sker genom tidig samverkan över förvaltningsgränserna för att säkerställa att genomförandet faller väl ut.

I bostadsplaneringen och bostadsutvecklingen ska den tekniska kapaciteten och inverkan på närmiljön inleda planeringen.

Vanligtvis är det mer kostnadseffektivt att bygga om än att bygga nytt. Det är även av stor vikt för en hållbar markanvändning att utnyttja redan ianspråktagen mark än att exploatera nya områden. För Heby kommuns bostadsförsörjning blir det därför viktigt att underlätta att aktörer ges möjlighet att utnyttja befintliga byggnader när intresse och möjlighet finns för att omvandla till bostäder. Det finns många lyckade exempel på detta i Heby kommun, till exempel har före detta skol- och kontorsbyggnader blivit hyresrätter.

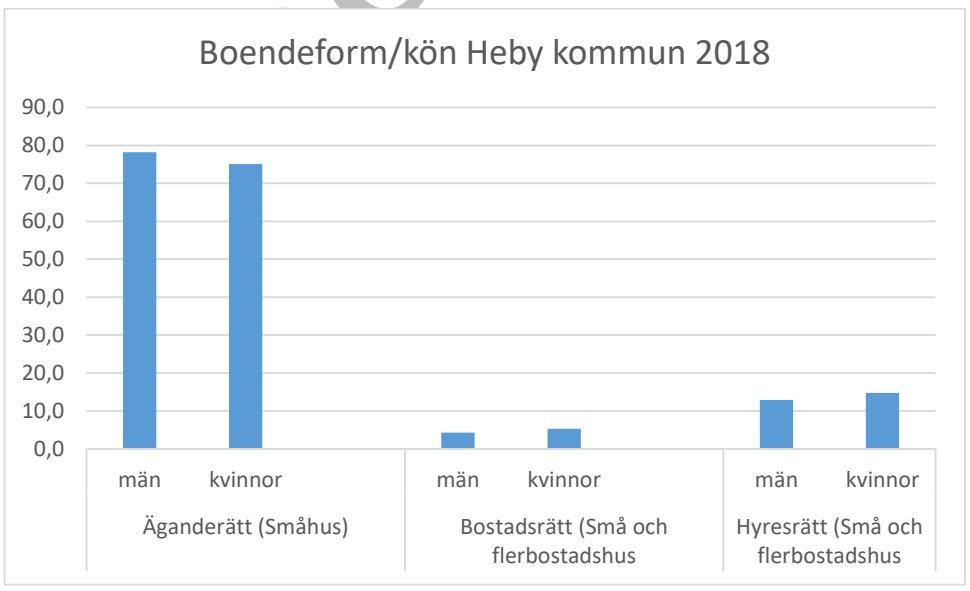
Heby kommun ska underlätta och främja lokala aktörers strävan efter att omvandla befintliga byggnader för bostadsändamål när detta är möjligt. Kommunen bör om möjligt sträva efter att förvalta flexibla lokaler, som går att ställa om efter nya behov.

För tillfället är efterfrågan och behovet av en bostad högre än vad utbudet är i Heby kommun och befolkningskurvan har de senaste 7 åren pekat uppåt. Detta är dock inte något ständigt och stabilt tillstånd, befolkningen är dynamisk och förändras över tid. Bostadsbeståndet behöver vara anpassat för att fungera och matcha behovet hur folkmängden än utvecklas.

Bostäder för alla - jämställdhetsperspektiv

Planeringen ska utgå från barn- och jämställdhetsperspektiv enligt kommunens föregående bostadsförsörjningsprogram och nationella mål för samhällsplaneringen. Därför belyses här bostadssituationen i Heby kommun beroende på huruvida du är kvinna eller man.

Boendeform beroende på kön

Heby kommun, källa: SCB

Remissmaterial

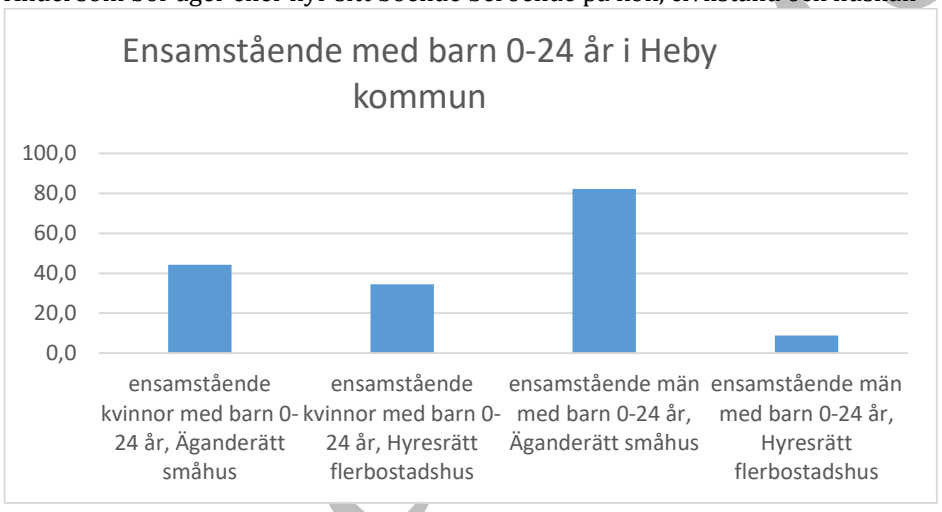
Sett till hela befolkningssammansättningen och oberoende av ålder och civilstånd så skiljer det 1-2 procentenheter mellan män och kvinnor som äger sitt boende i småhus, bor i en bostadsrätt eller hyr sin bostad. Sammanboende hushåll ligger runt 85 % som bor i småhus och 15 % som bor i flerbostadshus, med små variationer beroende på om du har 0, 1, 2, 3, eller fler barn.

Men om variabeln ”sammanboende” byts ut mot ”ensamstående”, och om variabeln ”med barn” adderas så ser situationen annorlunda ut. Över 80 % av gruppen ”Ensamstående män med barn 0-24 år” äger sitt boende i småhus, för kvinnor är motsvarande siffra 45 %. I samma grupper år 2018 så hyrde strax under 10 % av männen sin bostad och ungefär 35 % av kvinnorna hyrde sin bostad. Samma förhållande, om än inte lika dramatiskt gäller för ensamstående män och kvinnor utan barn.

Bostadsförsörjningsfrågan och den byggda miljön ska samspela med kommunens åtaganden kring agenda2030 och ett jämställdhetsperspektiv ska tillämpas i planeringen.

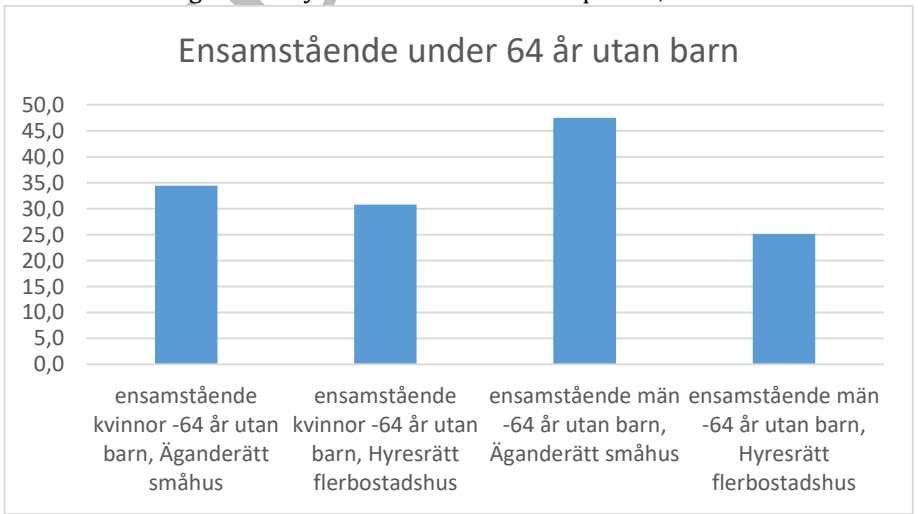
I Heby kommun är bostadsbeståndet dominerat av äganderätter i småhus och bostadsbristen är koncentrerad främst till flerbostadshus i olika upplåtelseformer. Detta slår särskilt hårt mot kvinnor, och även nyanlända samt andra särskilda grupper, som i dagsläget är mer beroende av utbudet av hyreslägenheter. Att tillskapa fler hyresrätter är dock en lösning av mer kortsiktig natur men det visar att den byggda miljön antingen kan främja det femte globala hållbarhetsmålet om kvinnors rätt till egenmakt eller förstärka nuvarande förhållande.

Andel som bor äger eller hyr sitt boende beroende på kön, civilstånd och hushåll

Heby kommun, Källa: SCB

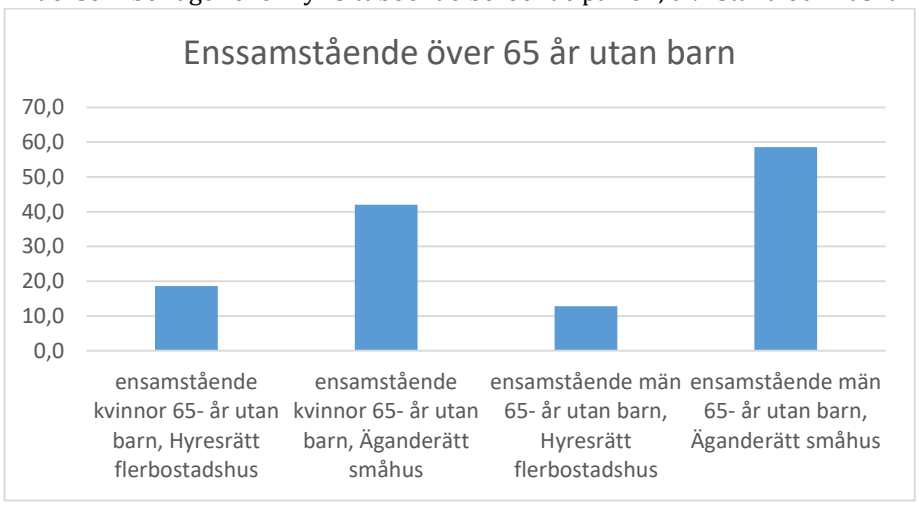
Andel som bor äger eller hyr sitt boende beroende på kön, civilstånd och hushåll

Heby kommun, källa: SCB

Remissmaterial

Andel som bor äger eller hyr sitt boende beroende på kön, civilstånd och hushåll

Heby kommun, källa: SCB

Marknadsförutsättningar och efterfrågan

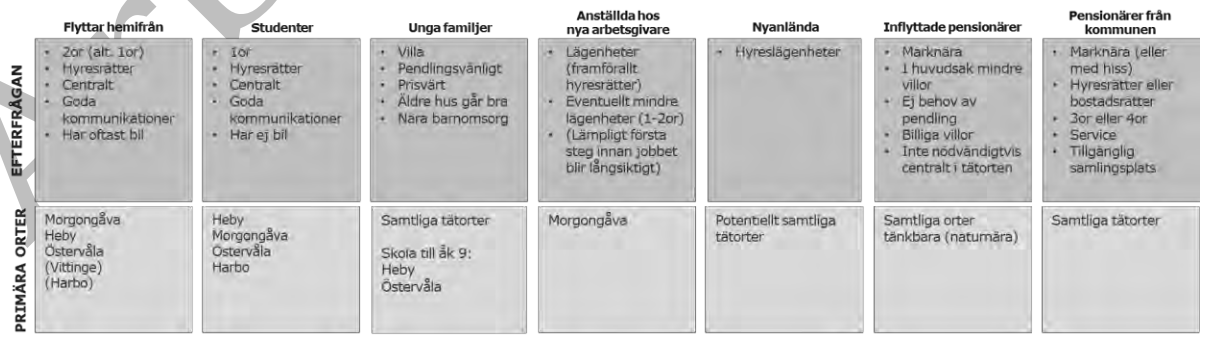
Detta avsnitt inriktas på efterfrågan för befintliga och potentiella invånare i Heby kommun. För oberoende bedömning om rådande marknadsförutsättningar och efterfrågan så har Ramböll framarbetat en rapport om bostadsmarknaden i Heby kommuns tätorter. Avsnittet och underlaget utgörs av information från den rapporten som går att ta del av i sin helhet.

Frågorna nedan har kartlagts och undersökts med hjälp av intervjuer med mäklare, hyresvärdar, företagare, kommunala aktörer och byggaktörer samt sammanställning av data från Mäklarstatistik. Rapporten och intervjureferat finns att ta del av i sin helhet i, ”Undersökning av bostadsmarknad i tätorter – Heby kommun”.

- Vilka marknadsförutsättningar som råder, i hela kommunen och på resp. ort,
- Hur flyttmönstret ser ut och vad som efterfrågas vart,
- Hur efterfrågan ser ut för olika grupper,
- Hur betalningsviljan och förmågan ser ut p resp. ort,
- Vilken typ av bostad som efterfrågas, vilken storlek på bostad som efterfrågas samt vilken tomtstorlek som efterfrågas,

Inflyttning och efterfrågan per ort

Till och inom Heby kommun så identifieras sju stycken huvudkategorier av flyttningsgrupper. I figuren nedan så presenteras de olika grupperna, vad grupperna efterfrågar samt vart det är mest lämpligt att tillgodose detta behov.

Undersökning av bostadsmarknad i tätorter – Heby kommun, Ramböll

Flyttar hemifrån

Unga mellan 18–25 år som flyttar till sin första eller andra bostad. Kännetecknas framförallt av efterfrågan av kostnadseffektiva små hyresrätter och bostadsrätter. Ser positivt på att lägenheten ligger centralt och nära kommunikationer till närliggande städer. Individer i segmentet har ofta bil.

Arbetsmaterial

Studenter
Studenter kännetecknas av unga vuxna som söker sig till kommunen på grund av svårigheter att hitta bostad i Uppsala. De efterfrågar framförallt hyresrätter i Morgongåva, men även Heby och till viss del Östervåla. Huvudtypen värdesätter goda kommunikationer och centralt boende i tätorten högt och har sällan bil. Utifrån restider kollektivt, och att Östervåla ses som tänkbart av studenter, så skulle även Vittinge och eventuellt även Harbo kunna ha viss potential för studenter.

Unga familjer
Unga familjer söker sig till samtliga tätorter i kommunen och efterfrågar i stor utsträckning villor i prisvärda och pendlingsvänliga lägen. Närheten till barnomsorg är viktig för segmentet, vilket innebär att Heby och Östervåla med skola upp till 9an är extra attraktivt. Nybyggnationer är mindre viktigt för segmentet, eftersom man till stor del söker ett kostnadseffektivt boende med minsta möjliga pendlingsavstånd. Det innebär att familjerna ofta flyttar in i de villor som blir lediga på orten.

Anställda hos nya arbetsgivare
Morgongåva har med Adlibris och Apotea sett en etablering och expansion av nya arbetsgivare på tätorten. Detta har inneburit en efterfrågan från de anställda på de företagen. Efterfrågan kännetecknas framförallt av mindre hyresrätter (1or och 2or) men en bredd i utbudet behövs även för att tillfredsställa segmentet i och med delar av arbetarna har familj och är äldre. Många som är anställda idag bor utanför kommunen men kan enligt företagen tänka sig flytta till Morgongåva. Segmentets ekonomiska förutsättningar innebär en positiv syn på nybyggnationer.

Nyanlända
Kommunens nyanlända efterfrågar hyresrätter i mindre storlek

Inflyttade pensionärer
Kommunen ser flyttmönster från 2 typer av pensionärer. Delvis de som redan bor i kommunen, men även nyinflytt av pensionärer som söker sig till kommunen på grund av naturnärheten. Inflyttade pensionärer efterfrågar framförallt mindre enplansvillor i kommunen. Gruppen kräver inte att villan ligger centralt i tätorten, utan kan föredra äldre billiga villor lite utanför tätorten.

Pensionärer från kommunen
De pensionärer som redan bor i kommunen söker sig i stor utsträckning till hyresrätter eller bostadsrätter på marknivå. De föredrar enligt mäklarintervjuer oftast 3or eller 4or på grund av vana av utrymme från att ha bott i villa tidigare. Gruppen ser positivt på tillgänglighet till en samlingsplats på orten, exempelvis ett torg, och närhet till service.

Pensionärer från kommunens flyttmönster visar på en trend som skapar rörelse på bostadsmarknaden. Genom att flytta till hyresrätter eller bostadsrätter för att sedan sälja den villa som individen bott i tidigare, tillgängliggörs den villan till inflytt från ett annat segment i form av bland annat unga familjer.

Specifikt marknadsbehov och efterfrågan per bostadstyp
Sammanställning bostadstyp och upplåtelseform samt efterfrågan.

Bostadsrättslägenheter	Friliggande villor	Hyresrätter	Kedjehus & Radhus
• Störst efterfrågan relativt utbud på 3or • Marknära lägenheter • Högre hus med hiss är tänkbart • Lämpligt att bygga i särskilt Östervåla, Heby och Morgongåva	• Tomter: 1000-1200 kvm • Alternativt 1600+ (olika meningar om detta). • Enplanshus populärt • Garage • Närhet till barnomsorg • Bred efterfrågan hos orter • Tärnsjö svårt pga. pris	• Efterfrågan på 3or • Studenter och yngre segment efterfrågar 1or och 2or i Morgongåva, Heby, Östervåla • Marknära lägenheter • Högre hus med hiss är tänkbart	Inget som finns i dagsläget. Men vissa byggare föredrar av ekonomiska skäl.

Undersökning av bostadsmarknad i tätorter – Heby kommun, Ramböll

Arbetsmaterial

Bostadsrättslägenheter
Genom att öka utbudet av bostadsrätter kan många friliggande villor i kommunen frigöras som ett resultat av att pensionärer från kommunen flyttar in i bostadsrätten för att sedan sälja villan. Segmentet efterfrågar framförallt bostadsrätter med 3 rum på markplan alternativ högre upp i huset men då med tillgång till hiss. Även mindre bostadsrätter med 1 alternativt 2 rum efterfrågas av yngre segment. Stor del av det aktuella segmentet efterfrågar lägenheter med centralt läge i tätorten.

Friliggande villor
Efterfrågan på friliggande villor skiljer sig inte avsevärt mellan tätorterna i kommunen. Generellt efterfrågas tomter i 1000–1200 kvm men det finns även ett mindre segment som efterfrågar något större tomter. Den äldre befolkningen i kommunen föredrar, likt efterfrågan för bostadsrätter på markplan, att husen är enplanshus. Samtidigt efterfrågar familjer att villorna är i närhet till barnomsorg, och många ser gärna ett relativt centralt läge på orten. Nyproduktion av villor är svårast att genomföra i Tärnsjö på grund av en låg prisbild, som försvårar möjligheten att få ett bostadsvärde som motsvarar kostnaden för byggnation.

Hyresrätter
Hyresrätter ser en efterfrågan på 3or som ett resultat av att det nuvarande utbudet avbostäderna till stor del består av mindre storlekar. Dessa 3or kan antingen vara i hus där tillgång till hiss finns, alternativt där lägenheterna är på markplan. Utöver detta efterfrågar även yngre segment, i form av studenter, de som flyttar hemifrån och anställda hos nya arbetsgivare, mindre hyresrätter (1or och 2or) i Morgongåva, Heby och Östervåla. Stor del av det aktuella segmentet efterfrågar lägenheter med centralt läge i tätorten.

Vilken typ av bostad efterfrågas?

Samtliga orter på kommunen ser en viss efterfrågan från de som flyttar från barndomshemmet, unga familjer, nyanlända, inflyttade pensionärer och pensionärer från kommunen. Mäklare lyfter att det finns en generell efterfrågan på villor i hela kommunen från framförallt unga familjer. Mäklare lyfter även att samtliga tätorter i kommunen har efterfrågan på bostadsrätter och hyresrätter, men uttrycker att efterfrågan är starkast i Morgongåva, Heby och Östervåla.

Varken hyresvärdar eller mäklare uttrycker en befintlig efterfrågan av par och kedjehus. Däremot uttrycker en byggaktör att kedjehus och parhus ofta kan vara mer kostnadseffektiva att bygga. Det befintliga utbudet i kommunen är dock begränsat och totalt såldes det 2 objekt klassade som kedjehus och 2 klassade som parhus i tätorterna under perioden 2014–2018.

Bostadsmarknaden i Heby kommun
Under tidsperioden 2014-18 såldes betydligt fler bostadsrätter än friliggande villor i Morgongåva, i Heby såldes ungefär lika mycket bostadsrätter som friliggande villor. I övriga tätorter var det klart flest småhus som såldes. Detta kan antas betyda att det finns en annan marknad för bostadsrätter och lägenheter i Heby och Morgongåva, troligen till följd av pendeltåget mellan Sala – Uppsala. Det kan dock även vara så att utbudet och beståndet av bostadsrätter i Heby och Morgongåva helt enkelt är större än på övriga orter, vilket återspeglas i rörelsen på marknaden.

Arbetsmaterial

Antal sålda objekt 2014-2018

Antal sålda objekt i respektive postnummer 2014–2018

Tätorter	Postnummer	Antal friliggande villor	Antal bostadsrätter
Harbo	74 047	38	11
Tärnsjö	74 045	50	8
Morgongåva	74 450	26	44
	74 451	25	25
Heby	74 431	74	89
	74 432	24	13
Vittinge	74 495	23	2
Östervåla	74 046	72	14

Undersökning av bostadsmarknad i tätorter – Heby kommun, Ramböll

Genomsnittligt pris/kvm 2018

Genomsnittligt pris/kvm 2018

(kr)	HARBO	HEBY	MORGONGÅVA	TÄRNSJÖ	VITTINGE	ÖSTERVÅLA
Bostadsrätter	17 685	13 052	11 903	9 943	-	19 634
Friliggande villor	16 238	13 870	16 872	9 483	16 624	14 527

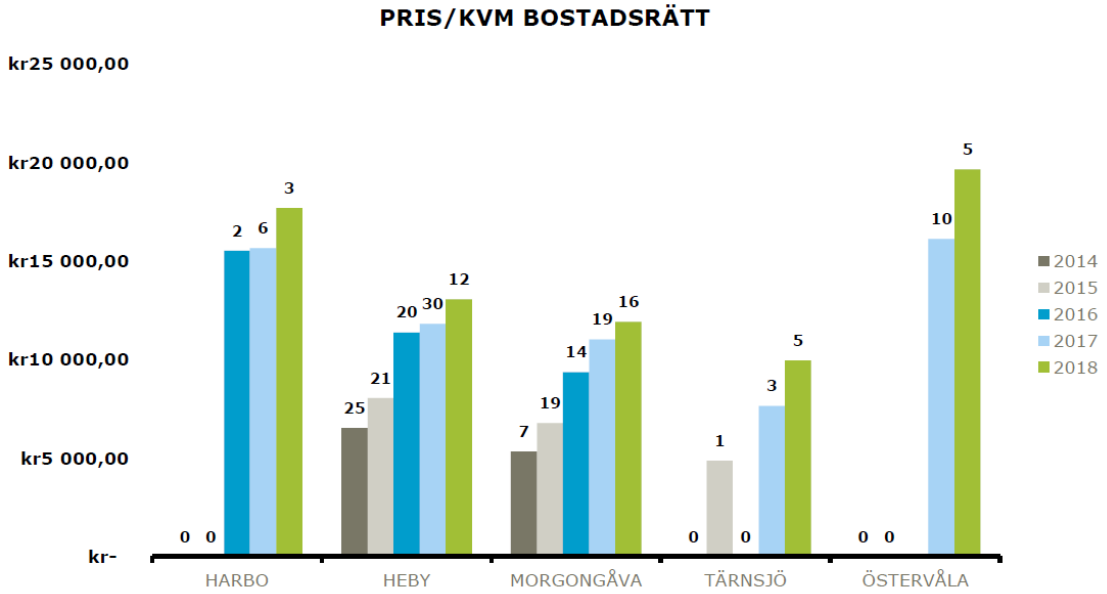
Undersökning av bostadsmarknad i tätorter – Heby kommun, Ramböll

Försäljningen av bostadsrätter har i statistiken till stor del varit begränsad till Heby och Morgongåva med mindre inslag från Östervåla och Harbo under perioden 2014–2018. Östervåla har det högst kvm-priset för bostadsrätter idag med ett genomsnittligt kvm-pris under 2018 på 19 600 kr. Vittinge ser istället det högst genomsnittliga kvm-priset bland tätorterna, vilket till del kan påverkats av att det endast skett 4 transaktioner av objekt under januari-oktober 2018.

Morgongåvas utbud av bostadsrätter är relativt sett äldre än utbudet i resterande delar i kommunen, vilket bidrar till en lägre prisbild. Det nästintill obefintliga bostadsrättsutbudet i Vittinge innebär därutöver svårigheter att ta fram en specifik betalningsvilja för bostadsrätter i tätorten. I genomsnitt har friliggande villor i respektive tätort varit 27% dyrare än bostadsrätter i tätorten under 2014–2018. Utifrån det skulle en hypotetisk, genomsnittlig bostadsrätt i Vittinge kunna vara värd cirka 13 000 kr/kvm – troligtvis högre för nyproduktion.

Arbetsmaterial

Prisutveckling bostadsrätter

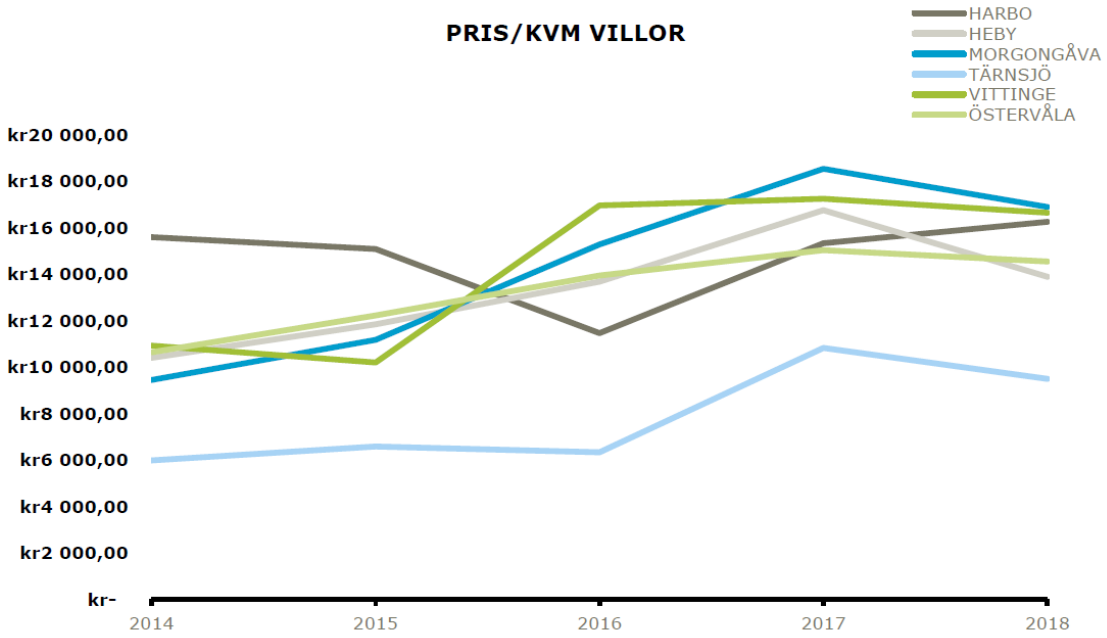

Undersökning av bostadsmarknad i tätorter – Heby kommun, Ramböll

Generell prisökning i kommunen

Under perioden 2014–2018 har det i samtliga tätorter skett en prisökning på friliggande villor och bostadsrätter. Morgongåva ser den största procentuella, men även reala prisökningen under perioden, följt av Heby och sedan Östervåla. I Harbo har det skett en viss ökning i pris på bostadsrätter under perioden men en mindre sådan när det gäller friliggande villor, där kvm-priset var 15 574 kr 2014 jämfört med 16 238 kr under 2018 fram till oktober.

Prisutveckling villor

Undersökning av bostadsmarknad i tätorter – Heby kommun, Ramböll

Hyresrätter
Hyresrättsutbudet i kommunen består till stor del av det kommunala aktiebolaget Hebygårdars utbud. 2015 fanns det 1478 lägenheter i kommunen, varav Hebygårdar förvaltade 838 av, motsvarande 57% av hela kommunens lägenhetsutbud. Med de ca 1600 personer som står i kön för hyreslägenheter hos Hebygårdar bedöms kötiden vara uppemot 1 år. För ett mindre privat hyresbolag med färre förvaltade hyreslägenheter, bedömer hyresvärden att kötiden uppgår mot 2 år, eller betydligt längre i Östervåla.

Hebygårdars prissättning av hyreslägenheter sker efter varje enskilda hyresrätts egenskaper. Bolaget uttrycker framförallt att balkong, markplan, hiss, uteplats och när huset är byggt påverkar prisbilden. Skillnader i genomsnittspriser mellan tätorterna tycks framförallt bero på variationer i sådana egenskaper i lägenhetsbeståndet, snarare än vilken tätort hyresrätten befinner sig i. Hyresvärden uppfattar dock störst efterfrågan och betalningsvilja på bostäder i Heby, Östervåla och Morgongåva.

Genomsnitt av exempelpriser (kvm-pris/månad) Hebygårdar

(kr/månad)	HARBO (Kallhyra)	VITTINGE	MORGONGÅVA	HEBY	ÖSTERVÅLA	TÄRNSJÖ
Genomsnittligt kvm/pris	76	79	84	86	90	91

Tabellen ovan kan ge en indikation på kvm-priser generellt i kommunen. Hyrorna i Harbo tätort anges som kallhyra, det vill säga utan driftkostnader. Tärnsjö visar på det högsta genomsnittliga kvm-priset av det urval vi har fått, till stor del eftersom hyresrätterna ligger på markplan och har tillgång till en uteplats.

Hos det privata hyresbolaget kostar en 60 kvm 3a i norra kommunen 107,5kr/kvm/månad. Den största hyreslägenheten med högst totala månadshyra hos hyresvärden är en 80 kvm 5a för 100kr/kvm/månad. Prissättning sker i förhandling med hyresgästföreningen, vilket innebär en minskad möjlighet att prissätta fritt. Dock ser den privata hyresvärden att betalningsviljan och betalningsförmågan är som starkast i Morgongåva, Heby, Östervåla och Harbo.

Nybyggnationer
Mäklare menar att kunderna generellt i kommunen har betalningsviljan för nyproduktionen bortsett från Tärnsjö, där nyproduktion ser utmaningar på grund av de låga priserna i tätorten. En nyproducerad lägenhet som såldes i Harbo 2018 såldes för 19000kr/kvm och en i Östervåla såldes för 21000kr/kvm. Det motsvarar ca 1300kr och 1400kr mer än det genomsnittliga priset för bostadsrätter i de tätorterna under 2018.

Generell tomtstorleksefterfrågan i kommunen i helhet
Den tomtstorlek som efterfrågas i kommunen skiljer sig inte avsevärt mellan tätorterna. En mäklare kommenterar att *”man pratar sällan om tomtstorlek med kunden”* och menar att kunderna värdesätter villan betydligt mer än tomten som villan står på. Däremot har mäklare olika uppfattning om vilken tomtstorlek som är bäst lämpad att satsa på i kommunen. Ett flertal mäklare lyfter ca 1000–1200 kvm tomt som bäst storlek för att möjliggöra byggen efter den villastorlek som efterfrågas. En fastighetsägare kontrar med att det är principiellt fel att ha för små tomter i kommunen när det finns goda möjligheter till större tomter, och anger 1500 kvm som en rimligare storlek. Ytterligare en mäklare menar på att tomterna i kommunen är så pass billiga att det är bättre med större tomter för att inte begränsa byggen p.ga krav på tomtens storlek i förhållande till bostaden. En annan upplever att 1500 kvm är en bra storlek att satsa på för tomter som ligger något utanför tätorten.

Specifika tomtstorleksfall
Heby tätort har en större andel sålda tomter i klasserna 0–1500 kvm jämfört med resterande tätorter. Som en följd av de relativt små tomterna ser även tätorten de högsta priserna per tomt kvm i kommunen fram tills 2018. Under 2018 har hittills Morgongåva visat på högst pris per tomt kvm i kommunen.

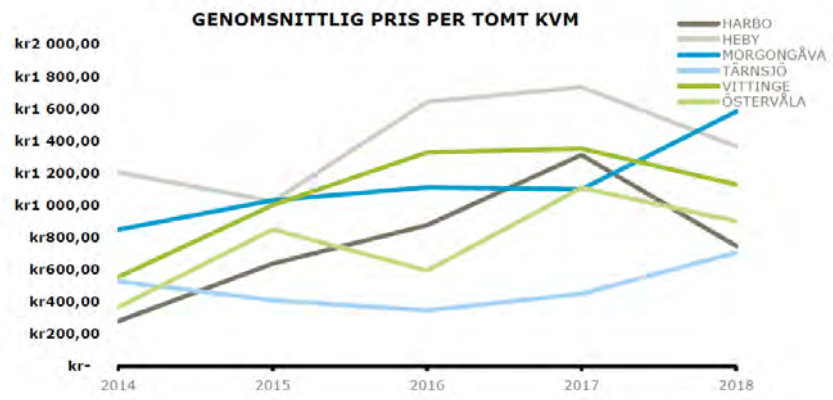
Arbetsmaterial

Andra faktorer som värdesätts

Flertalet intervjuer har pekat på barnomsorg och kommunikationer som drivande i bostadsefterfrågan i kommunen. Även efterfrågan på tomter är påverkad av närhet till skolor och pendlingsmöjligheter. Därutöver ställer även efterfrågan av villor på markplan ett krav på tomter i en storleksklass som möjliggör en tillräckligt stor byggnad. Tre mäklare lyfter även att många av deras kunder ser positivt på möjligheten till garage på tomten.

En aktiv mäklare i kommunen menar att det förekommer att personer plockar ihop flera tomter, eller delar tre tomter till två, för att sedan bygga villor utifrån detta. En tänkbar approach i vissa fall är att överväga hur den sortens lösning kan möjliggöras i planläggningen, och även marknadsföra den möjligheten. Då kan kommunen tillgodose enskilda aktörers efterfrågan på större tomter och samtidigt planlägga för den bredare efterfrågan.

Prisutveckling tomter

Undersökning av bostadsmarknad i tätorter – Heby kommun, Ramböll

Arbetsmaterial

Bostadsutveckling tätort och landsbygd - vad behövs vart?

Genomförande av byggprognosen, outnyttjade byggrätter och utredningsområden är tillsammans med möjligheter till ombyggnation där tillskott till beståndet är mest lämpligt. Vidare planering bör prioriteras enligt nedanstående samlade bedömning.

- Flerbostadshus med variation i upplåtelseform, storlek och prisnivå prioriteras till centrala lägen i Heby, Östervåla och Morgongåva. Planberedskap för flerbostadshus samt äldre och vårdboenden behöver säkerställas. Även Harbo är aktuellt för flerbostadshus.
- Bostäder för särskilda grupper bör lokaliseras till Heby i söder och Östervåla i Norr där tillgången till kommunal och offentlig service samt kommunikationer är högst.
- Småhus bör först och främst styras till befintliga planområden i Harbo (cirka 80 byggrätter för bostadsändamål), Tärnsjö (cirka 50), Östervåla (80), Morgongåva (130) och Vittinge (30). Vid planläggning prioriteras därför Heby för småhus då beredskap saknas för tillfället. *För en god hushållning av mark bör nybebyggelse av småhus styras till befintliga planområden. På längre sikt är utredningsområden i översiktsplanen vägledande*
- I kommande översiktsplanering bör kommunens hantering av *det långsiktiga behovet av bostäder* bygga på bostadsförsörjningsprogrammet och tätorterna bör inventeras efter förtätningsmöjligheter och utredningsområden bygga på tidiga lokaliseringsprövningar.

Tillskott av småhus bör komplettera orternas struktur utåt. Flerbostadshus kompletterar om möjligt inom ortstrukturen. Utöver utbyggnad i befintliga områden söks lämpliga områden för förtätning inom orternas struktur. Vid åtgärder inom bostadsförsörjning avseende småhus så bör dessa lokaliseras i anslutning till befintlig orts- och infrastruktur.

Vittinge

- För mandatperioden tillfredställande planberedskap för småhus och flerbostadshus.

Vilka bor i Vittinge församling?

Vittinge	2016-12-31		2017-12-31		2018-12-31	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Totalt	2591		2626		2647	
0-18	579	22 %	592	23 %	585	22 %
19-64	1468	57 %	1493	57 %	1520	57 %
65-	544	21 %	541	21 %	542	21 %

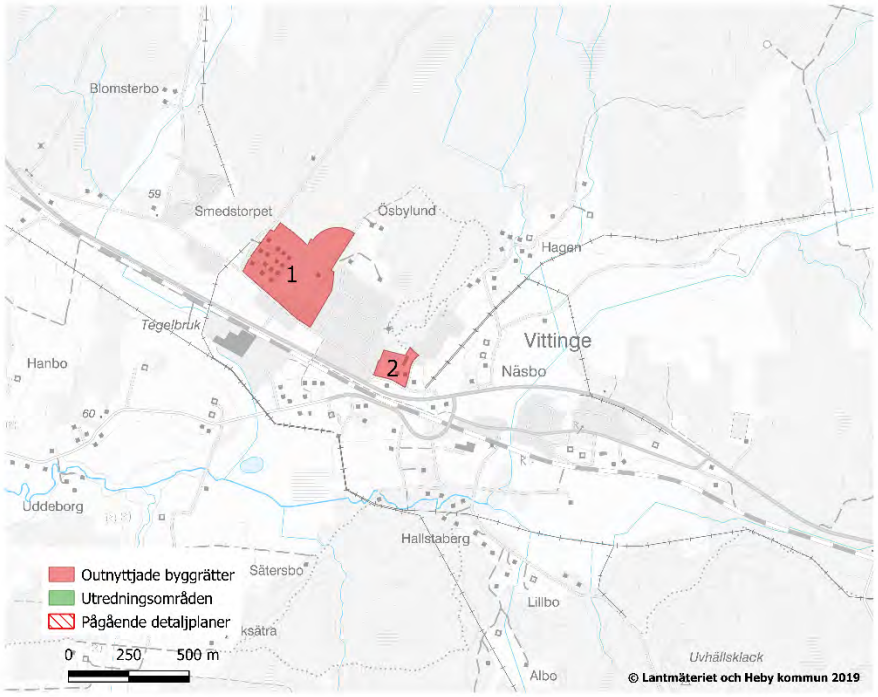
Vittinge församling, som inbegriper både Vittinge och Morgongåva tätort, har en hälsosam demografisk utveckling och antalet i arbetsför ålder ökar stadigt. Detta förklaras delvis av att Vittinge tätort och Morgongåva tätort har kommunens bästa pendlingsläge, attraktiv landsbygd samt regionalt fördelaktiga bostadspriser. Morgongåva är den ort med störst blandning av bostadsmöjligheter i olika former. Här syns hur olika boendemöjligheter positivt påverkar befolkningsutvecklingen, inte enbart i tillväxt utan även hur det avspeglas demografiskt.

Efterfrågan och bostadsbehov i Vittinge
Ortens närhet till Morgongåva och Uppsala har lett till ett begränsat serviceutbud i tätorten. Vittinges nuvarande utbud av bostäder består framförallt av friliggande villor. Vittinges närhet till Uppsala och relativt begränsade bostadsutbud innebär därutöver att efterfrågan på bostäder i tätorten ändå kan betraktas som stark. En mäklare menade på att visningar i Vittinge ofta kan locka fler besökare än i Morgongåva på grund av det begränsade utbudet i Vittinge. [10]

[10] *Undersökning av bostadsmarknad i tätorter – Heby kommun, Ramböll*

Arbetsmaterial

Plan- och bostadsmöjligheter Vittinge

1. Ösbylund – ca 30 bostäder. Småhus.
2. Ösby- ca 20 bostäder: flerbostadshus/radhus
   Lucktomter: 5.

Morgongåva

- Utredningsområden i FÖP Morgongåva och ÖP är vägledande för vidare planläggning av småhus, men småhus bör först och främst tillkomma i befintliga planområden för en god hushållning och användning av markresurser.
- Utredningsområde söder om järnvägen och i centrala delar är fortsätt prioriterat för planering av flerbostadshus med variation i upplåtelseform, storlek och prisnivå enligt översiktsplan och tidigare bostadsförsörjningsplan.

Efterfrågan och bostadsbehov i Morgongåva

Morgongåva har i och med de goda kommunikationerna från dalabanan och närheten till Sala och Uppsala grundläggande goda förutsättningar för efterfrågan. Med närheten till Uppsala följer en efterfrågan från studenter men även en större efterfrågan från unga familjer och de som jobbar i Uppsala och Sala. Utveckling av e-handelsklustret med etableringar av Apotea och Adlibris på orten innebär därutöver även naturlig efterfrågan av bostäder på orten. Apotea hade vid årsskiftet 2018/19 ca 450 anställda på orten med en medelålder på 27 år. Majoriteten jobbar inom logistik och en mindre del inom kundtjänst och som farmaceuter.

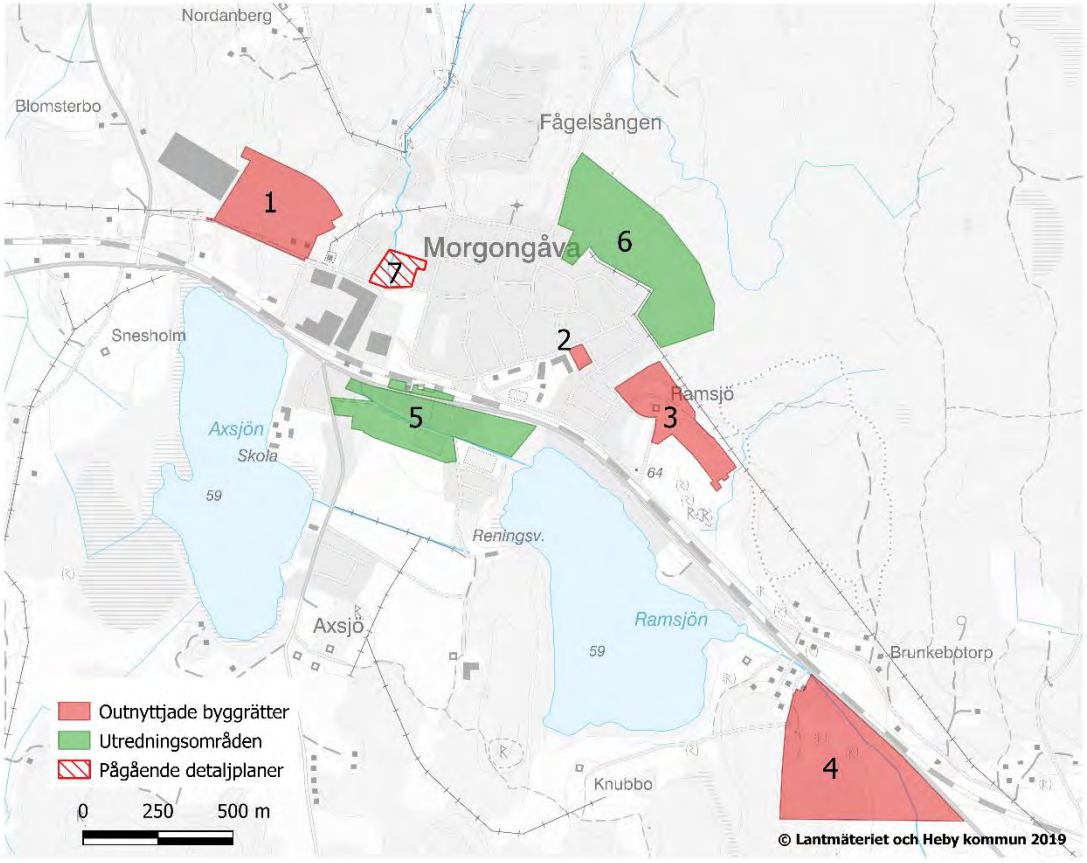
Ett flertal mäklare har lyft att det är viktigt med bredd i bostadsutbudet för att skapa en hälsosam bostadsmarknad både i Morgongåva men även i kommunen som helhet. Mäklare och fastighetsaktörer ser att det finns en viss variation i segmentet anställda hos företagen i Morgongåva. Apotea lyfter bland annat att farmaceuter på företagen är högutbildade och kan i många fall ha familj och att en betydande del av de anställda på logistikdelen av företaget även har familj.

Morgongåva ser på så sätt en efterfrågan från samtliga identifierade huvudtyper av inflyttare men samtliga mäklare med insyn i tätorten hävdar på framförallt stor efterfrågan från de anställda hos de etablerade arbetsgivarna på

Arbetsmaterial

orten. Det medföljer bred efterfrågan på friliggande villor så väl som bostadsrätter och hyresrätter men med särskild efterfrågan på 1–2 rums hyresrätter.[11]

Plan- och bostadsmöjligheter Morgongåva

1. Tjusarvägen – ca 60 bostäder. Småhus.
2. Hasselgården – ca 12-16 bostäder. Flerbostadshus.
3. Lilla Ramsjö – ca 40 bostäder. Småhus/marklägenheter.
4. Wibecks äng – ca 30 bostäder. Småhus
5. Utredningsområde – FÖP Morgongåva.
6. Utredningsområde – FÖP Morgongåva
7. DP Rävsjöbäcken – ca 16-24 lgh. Flerbostadshus.

Lucktomter: 11 st, Fågelsången.

Arbet

[11] *Undersökning av bostadsmarknad i tätorter – Heby kommun, Ramböll*

Heby

- Utredningsområden i ÖP är vägledande för planläggning av småhus, av dessa är en fortsättning av Horrsta backe är mest lämpligt i närtid.
- I Heby finns icke-exploaterad planlagd mark med byggrätter för småhus och flerbostadshus. Den outnyttjade marken bör utredas och genomförande säkerställas.
- Det finns möjligen förutsättningar till planläggning av bostäder i centrala lägen utöver översiktsplanens utredningsområden. Planeringsmässiga konflikter som bullerfrågor och förorenad mark behöver dock utredas innan.
- Nytt Vård- och omsorgsboende ska tillkomma centralt 2022-23.

Vilka bor i Västerlövsta församling?

Västerlövsta	2016-12-31		2017-12-31		2018-12-31	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Totalt	3661		3637		3665	
0-18	786	21 %	784	22 %	787	21 %
19-64	1967	54 %	1960	54 %	1969	54 %
65-	908	25 %	893	24 %	909	25 %

I Västerlövsta är befolkningsutvecklingen stabil. Heby som är kommunens huvudort med mest offentlig service och infrastruktur har dock inte riktigt kunnat följa övriga tätorter i utvecklingstakten. Detta förklaras delvis av det funnits viss brist på attraktiv mark. Antingen är marken redan ianspråktagen eller så föreligger svårhanterliga planeringsutmaningar med buller och saneringsproblematik samt värdefull jordbruksmark och rekreationsområden. Det är önskvärt att centrala lägen reserveras för flerbostadshus i olika upplåtelseformer, mer perifert kan ytterligare småhusbebyggelse vara aktuellt.

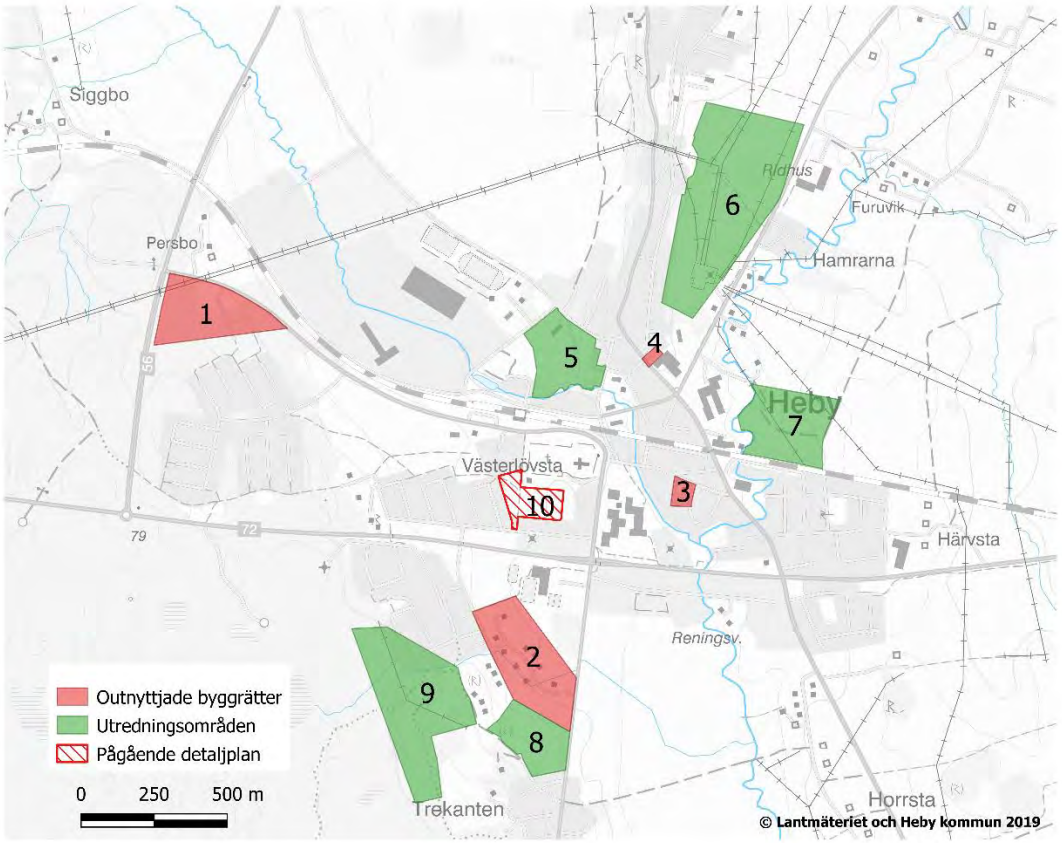
Efterfrågan och bostadsbehov i Heby

Hebys närhet till Sala och tillgång till Dalabanan innebär att tätorten har goda kommunikationsmöjligheter. Heby tätort upplevs som stark när det kommer till de 2 faktorer som de flesta intervjudeltagarna pekat på som viktigast för bostadsefterfrågan: kommunikationer och barnomsorg. Två mäklare upplever en viss efterfrågan från pensionärer på bostadsrätter i tätorten. Samma mäklare menade på att de som kommer på visningar för friliggande villor är yngre familjer som har bott i kommunen sedan tidigare. Enligt flera mäklare upplevs även en efterfrågan på mindre lägenheter från de som letar efter sin första bostad och studenter.[12]

Arbetsmaterial

[12] [13] *Undersökning av bostadsmarknad i tätorter – Heby kommun, Ramböll*

Plan- och bostadsmöjligheter Heby

1. Prästgården IV – ca 30-40 bostäder. Småhus.
2. Horrsta Backe etapp 1 – 4 bostäder. Småhus
3. Heby torg – ca 16-24 bostäder. Flerbostadshus.
4. Fredrikslund – 6 bostäder. Specialbostäder.
5. Utvecklingsområde – DP Kronan
6. Utredningsområde ÖP – Heby norra/tegelfältet
7. Utredningsområde ÖP – Hamrarna
8. Utredningsområde ÖP – Horrsta backe etapp II
9. Utredningsområde ÖP
10. Vård- och omsorgsboende – 80 bostäder.

Arbetsmaterial

Tärnsjö

- Tillfredställande planberedskap för bostadsändamål finns för tillfället i Södra Grällsbo. När detta område är uttömt bör ny mark detaljplaneras.

Vilka bor i Nora församling?

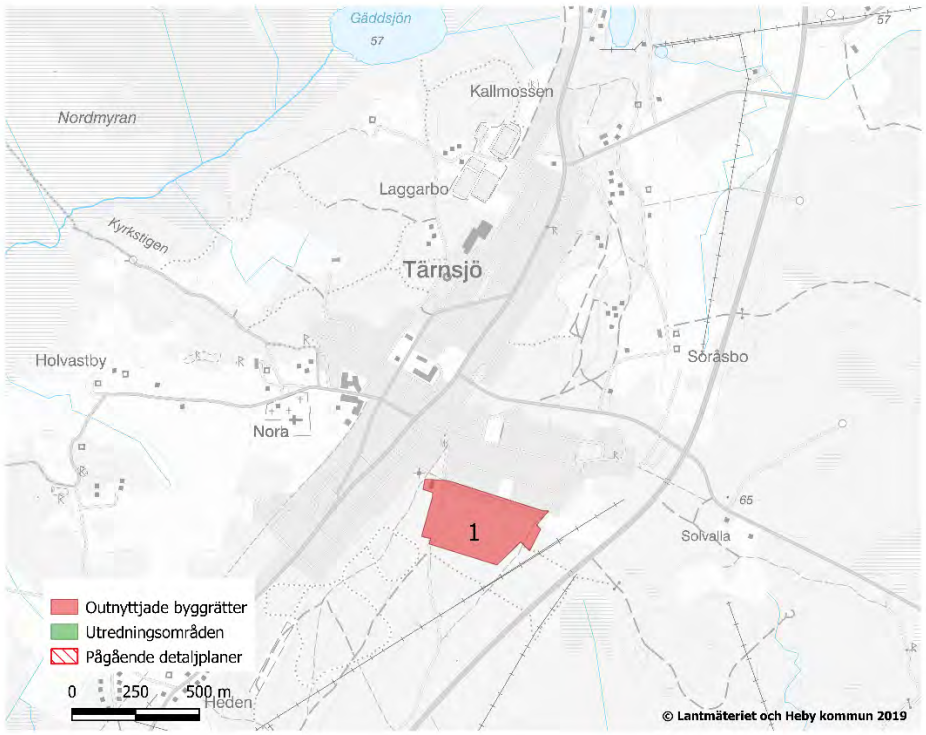
Nora	2016-12-31		2017-12-31		2018-12-31	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Totalt	2167		2148		2647	
0-18	435	20 %	409	19 %	409	19 %
19-64	1160	54 %	1155	54 %	1149	53 %
65-	572	26 %	584	27 %	603	28 %

I nora församling och Tärnsjö tätort finns en hög andel äldre, som inom överskådlig framtid troligtvis kommer att öka ytterligare. Detta måste beaktas och arbetas med proaktivt i kommunens planering. Nora har även ytterligare utmaningar då det inte ligger i direkt anslutning till kommunen och regionens utpekade kollektivtrafikstråk.

Efterfrågan och bostadsbehov i Tärnsjö

De låga priserna i Tärnsjö och kommunens svåraste kommunikationer bidrar till en, relativt andra tätorter, begränsad bostadsmarknad och vilja att satsa på nybyggnationer. Mäklare upplever att den huvudsakliga efterfrågan som finns kommer från inflyttande pensionärer och familjer från Uppsala och Stockholm. Mäklarna menar på att det framförallt är de låga priserna och närheten till naturen som driver efterfrågan. En mäklare med stor erfarenhet i tätorten menar dock att de flesta familjer som deltar på visningar saknar förståelse och förkunskaper om kommunen utöver priserna.[13]

Plan- och bostadsmöjligheter Tärnsjö

1. Södra Grällsbo - Cirka 60 bostäder. Småhus

Östervåla

- God planberedskap och förutsättningar finns, främst för småhus men även flerbostadshus.
- Småhus tillkommer i Lunda-området enligt översiktsplanens intentioner
- Östervåla bör utredas efter förtätnings och kompletteringsmöjligheter.
- Vård och omsorgsboende på sikt? Status?

Vilka bor i Östervåla församling?

Östervåla	2016-12-31		2017-12-31		2018-12-31	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Totalt	2995		3027		3030	
0-18	603	20 %	620	20 %	630	21 %
19-64	1674	56 %	1639	54 %	1608	53 %
65-	718	24 %	768	25 %	792	26 %

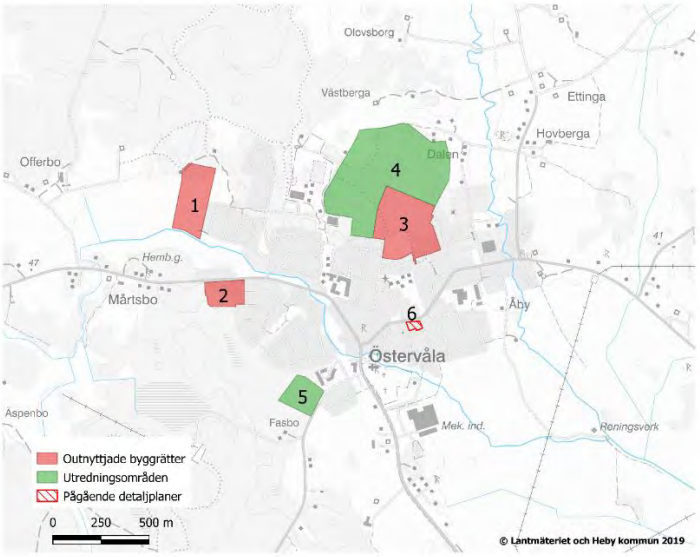
Andelen och antalet äldre ökar i Östervåla, och andelen i arbetsför ålder har minskat. Detta följer den genomgående trenden i kommunen och behöver hanteras, bostadsplaneringen kan vara ett verktyg till detta.

Efterfrågan och bostadsbehov i Östervåla

Med ett utbrett serviceutbud och goda kommunikationer till Uppsala är Östervåla kommunens norra centralort. Mäklare och hyresvärdar pekar på att det framförallt finns en efterfrågan från huvudtyperna: de som flyttar hemifrån, unga familjer, och pensionärer från kommunen. Segmentet ”pensionärer från kommunen” sägs framför allt efterfråga bostadsrätter och hyresrätter med 3–4 rum. De som flyttar hemifrån efterfrågar hyresrätter med 1–2 rum.

Mäklare aktiva i Östervåla upplever ett behov av bostadsrätter i tätorten i liknande storlekar som efterfrågan för hyresrätter enligt ovan.[14]

Plan- och bostadsmöjligheter Östervåla

1. Ol-jans – cirka 90-100 bostäder. Småhus och flerbostadshus.
2. Mårtsbo – ca 10 bostäder. Småhus.
3. Lundaområdet – ca 20 bostäder. Småhus
4. Utredningsområde – ÖP
5. Utredningsområde – ÖP
6. DPä Wåhlstedts – cirka 6 bostäder. Flerbostadshus.

[14] *Undersökning av bostadsmarknad i tätorter – Heby kommun, Ramböll*

material

Harbo

- God planberedskap för småhus.
- Outnyttjade byggrätter bör genomföras innan planläggning av nya områden.
- På sikt bör både småhus och flerbostadshus kunna tillkomma centralt.
- Översiktsplanens markanvändningskarta är vägledande.

Vilka bor i Harbo församling?

- Harbo

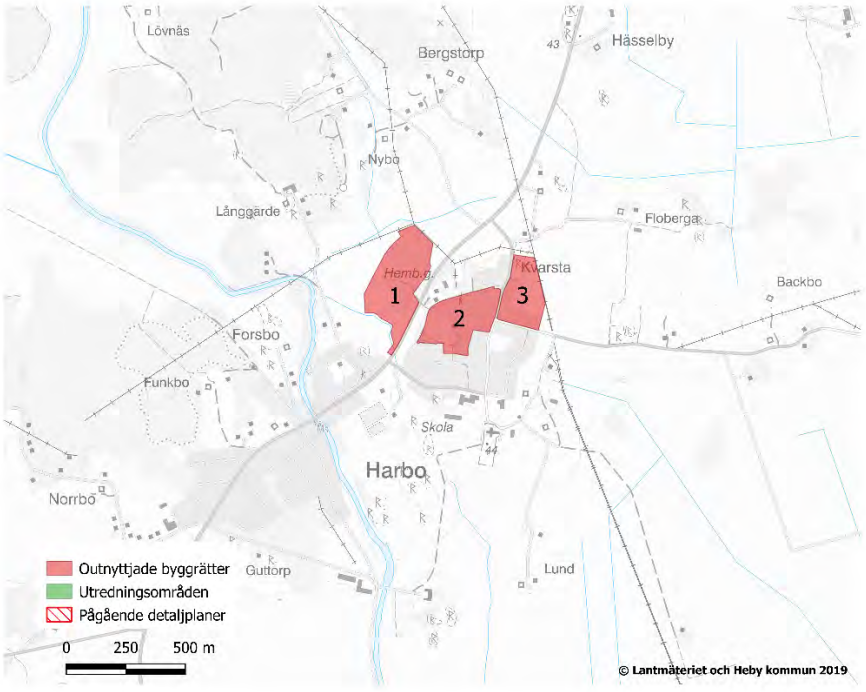
	2016-12-31		2017-12-31		2018-12-31	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Totalt	1347		1414		1412	
0-18	319	24 %	337	24 %	329	23 %
19-64	754	56 %	801	57 %	808	57 %
65-	274	20 %	276	19 %	275	19 %

I Harbos befolkningssammansättning avspeglas bostadsmarknaden för yngre familjer som söker ett pendlingsvänligt, prisvärt och attraktiv boende i Heby kommun. Bostadsbeståndet och fördelningen är balanserat.

Efterfrågan och bostadsbehov i Harbo

Mäklare ser framförallt Harbo som ett villasamhälle. De mest nämnda nuvarande inflyttningskategorierna är pensionärer och unga familjer som efterfrågar villor i tätorten. De goda kommunikationerna till Uppsala och närheten till Östervåla innebär dock en möjlig efterfrågan till bostäder för de som flyttar hemifrån.[15]

Plan- och bostadsmöjligheter Harbo

1. Hästhagsberget – ca 70 bostäder. Småhus.
2. Norra trekanten – ca 10 bostäder. Småhus.
3. Kvarsta – ca 10-20 bostäder. Småhus/marklägenheter.

Lucktomter: ca 5.

[15] *Undersökning av bostadsmarknad i tätorter – Heby kommun, Ramböll*

aterial

Småorter och landsbygd

- Fördjupade översiktsplan i Julmyra förordar viss bostadsutveckling.
- Möjlighet till LiS-område (Landsbygdsutveckling i strandnära läge) finns i Östa naturreservat genom tematiskt tillägg till översiktsplanen
- Oexploaterade lucktomter i Huddunge, Vansjön-Nordsjön, Marbäck med mera. Totalt ca: 20 st.
- Tillskott av ny bebyggelse för bostadsändamål uppmuntras i översiktsplanen men ska i största möjliga mån styras till befintlig infrastruktur, krav på teknisk kapacitet och kommunal service bör beaktas.

Vilka bor i Huddunge och Enåker församling?

Huddunge	2016-12-31		2017-12-31		2018-12-31	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Totalt	460		465		461	
0-18	77	17 %	72	16 %	79	17 %
19-64	261	57 %	271	59 %	269	58 %
65-	123	27 %	117	25 %	117	25 %

Enåker	2016-12-31		2017-12-31		2018-12-31	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Totalt	527		528		522	
0-18	78	15 %	83	16 %	80	15 %
19-64	282	54 %	285	54 %	283	54 %
65-	167	32 %	160	30 %	159	30 %

I Huddunge och Enåker, som är utpräglade småorts- och landsbygdsförsamlingar består beståndet till mesta del av småhus, med små inslag av hyresrätter. På landsbygden är det även en högre andel äldre än yngre.

Det tillkommer årligen förhandsbesked och bygglov för bostadsändamål på landsbygden då privata aktörer vill uppföra småhus.

Arbetsmaterial

Mål, riktlinjer och planerade insatser - Hur får vi nycklar till en bostadsförsörjning i balans?

1 ***Mål:*** **Heby kommun ska ha ett helhetsgrepp kring bostadsförsörjningsfrågan med systematiskt arbete för att lämpliga och ändamålsenliga åtgärder genomförs efter påvisade behov och enligt rådande efterfrågan.**

Om programmets implementering

1.1 Riktlinje: *Väl kartlagd och analyserad bostadsmarknad samt bostadsbehov i Heby kommun* ska *utgöra underlag vid beslut om förändringar i den fysiska miljön kopplat till åtgärder rörande bostäder. Åtgärder som exploateringar, översiktsplanering och detaljplanering ska i frågor gällande det allmänna intresset beträffande bostadsutveckling och efterföljande planering utgå från bostadsförsörjningsprogrammet.*

1.1.1. Åtagande: Bostadsplaneringen ska bygga på nämnd- och förvaltningsövergripande samverkan.

1.1.2. Åtagande: Riktlinjer för bostadsförsörjningen ska enligt lag tas varje mandatperiod. Detta bör fortsättningsvis ske systematiskt med en behovsutredning våren innan mandatperiodens slut för att sedan framarbeta riktlinjer vid starten av ny mandatperiod för att ge kommunen möjlighet till planering och genomförande under innevarande mandatperiod.

1.1.3. Åtagande: Under genomförandeperioden mellan bostadsförsörjningsprogrammets antagande och ny behovsutredning så arbetas programmet med kontinuerligt och förvaltningsövergripande. Främst genom de insatser som beskrivs i programmet och som besluts- och planeringsunderlag.

Det bostadspolitiska programmet ska fungera som kommunikationsmedel mellan nämnder och förvaltningar för innevarande fyra-års-period i frågor rörande bostäder. I och med detta bör beslut och inriktningar på fysisk planering effektiveras då processen redan är på plats.

1.2 **Riktlinje*:*** *Genom ägardirektiven till det kommunala fastighetsbolaget Hebyfastigheter har Heby kommun ett verktyg till att säkerställa ändamålsenliga och marknadsmässiga bostadspolitiska åtgärder. I ägardirektiven fastslås att bolaget ska verka för nyproduktion.*

1.2.1 Åtagande: Hebygårdar AB uttrycker en vilja att involveras mer i kommunens planarbete. Detta bör säkerställas och bedrivas främst i detalj- och översiktsplanering samt annat markstrategiskt arbete inriktat mot bostadsfrämjande åtgärder.

1.3 Riktlinje: *I Heby kommun verkar lokala byggherrar som uppför, bygger om och förvaltar både småhus och flerbostadshus i olika upplåtelseformer. De lokala byggherrarna står för en mycket stor kompetens och kunskap om den lokala kontexten, vad som efterfrågas och behövs. Dialog med näringslivet är viktigt i konkreta projekt, som underlag för den fortsatta utvecklingen och en fortsatt god bostadssituation i Heby kommun.*

1.4 Riktlinje: *Byggprognosen och bostadsprojekt ska följas upp årligen, genomförande ska kartläggas, avvikelser och tillkomna projekt analyseras och infogas i prognosen som då uppdateras. Beslut om inriktning på kommande planarbete, exploateringar och markanvisningar ska samspela med detta för att styra mot att bostadsutvecklingen följer planeringen och behovet.*

1.5 Riktlinje: *Bostadsmarknaden, arbetsmarknaden och invånaren rör sig över administrativa gränser. En stark regional utveckling bidrar till en stark lokal utveckling i ett växelverkande skeende. Heby kommun ska i frågor gällande bostadsförsörjning samverka med andra regionala aktörer och grannkommuner.*

1.5.1 Åtagande: Detta ska göras genom befintliga regionala nätverk och forum samt aktivt verkande för fortsatta avstämningar i frågan med andra kommuner i länet.

1.5.2 Åtagande: Bostadsutvecklingen ska främst ske i knutpunkter längs nordligt (väg 272) och sydligt (riksväg 56 och 72 samt dalabanan) stråk.

Arbetsmaterial

1.6 **Riktlinje:** *I eventuella marknadsförande syften så ska Heby kommun identifiera sina egna styrkor på bostadsmarknaden samt som attraktiv kommun och värnar samt främjar dessa i åtgärder riktade mot bostadsförsörjningen.*

2 ***Mål:*** **Heby kommun ska eftersträva en markberedskap, planberedskap och tomtberedskap som möjliggör flexibla, proaktiva och effektiva åtgärder för bostadspolitiska och tillväxtfrämjande åtgärder.**

2.1.1 Åtagande: Med markberedskap menas att kommunen förfogar över mark tilltänkt för framtida bostadsförsörjningsbehov och planeringsåtgärder. Med planberedskap menas att finns detaljplanelagda områden för bostadsändamål som kommunen förfogar över. Med tomtberedskap menas att det ska finnas en långsiktig plan med avstyckade tomter som skulle kunna bebyggas när kommunen väljer att släppa dessa till försäljning.

2.2 **Riktlinje:** *Marken är en ändlig resurs, och attraktiv mark en bristvara. Det strategiska markinnehavet och reserven för bostadsförsörjning behöver säkerställas. I Heby kommuns markpolicy framgår att: "Vid sidan om översiktsplanen ska det bostadspolitiska programmet vara vägledande i frågor om försäljning, detaljplanläggning och köp av mark som möjliggör kommunens bostads- och näringslivspolitiska strävanden."*

Bostadsförsörjningsprogrammets riktlinjer ska fungera vägledande för kommunens innehav, förvaltande och utveckling av mark.

2.2.1 Åtagande: Heby kommun ska aktivt arbeta med, kartlägga och inventera strategiskt innehav och förvaltande av mark för bostadsändamål.

2.3 Riktlinje: *Planberedskap i form av flerbostadshus, vård och omsorgsboenden och specialbostäder är till stor del uttömd. Åtgärder bör prioriteras till Östervåla, Heby och Morgongåva, i andra hand även Vittinge och Harbo. Översiktsplanens markanvändningskartor är vägledande i planeringen.*

3 ***Mål:*** ***Bostadsplaneringen, bostadsbeståndet och befolkningsutvecklingen påverkar alla kommunala samhällsfunktioner samt näringslivet i Heby kommun. Kommunens olika verksamheter ska kontinuerligt delta och samverka i bostadsplaneringen.***

3.1 Riktlinje: *I bostadsplaneringen och bostadsutvecklingen ska påverkan på andra samhällsfastigheter beaktas. Vid tillskott av samlad bebyggelse som kan innebära en befolkningsförändring så ska konsekvenser för orten och kommunens lokalförsörjning beaktas. Detta sker genom tidig samverkan över förvaltningsgränserna för att säkerställa att genomförandet faller väl ut.*

3.2 **Riktlinje:** *I bostadsplaneringen och bostadsutvecklingen ska den tekniska kapaciteten och inverkan på närmiljön inleda planeringen.*

3.3 Riktlinje: *I Heby kommun samspelar boendeplanering med infrastrukturutveckling. Boendeplanering, infrastrukturutveckling samt tillväxtfrågor samspelar i sin tur med den regionala strukturbilden från ett lokalt perspektiv. Detta förklaras mer ingående i Översiktsplanen och är en etablerad samt befintlig inriktning som behöver fortsatta utvecklas.*

3.4 Riktlinje: *Vid beslut om exploateringar, markförändringar och annan bostadsplanering utgå från sociala, ekonomiska, ekologiska och kulturella aspekter för en hållbar utveckling enligt kommunens åtaganden kring Agenda2030. Den byggda miljöns påverkan och konsekvenser för ekosystemtjänster, närmiljön och orten i helhet är ett exempel på hur det kan göras.*

Arbetsmaterial

3.5 Riktlinje: *Den byggda miljön och bostadssituationen kan antingen förstärka eller motverka ojämlika levnadsvillkor. Bostadsförsörjningsfrågan och den byggda miljön ska samspela med kommunens åtaganden kring agenda2030 och ett jämställdhetsperspektiv ska tillämpas i planeringen.*

***3.6* Riktlinje:** *Genom att styra bostadsutveckling dit möjligheten finns till kollektiva resemedel främjas en jämlik bostads- och samhällsutveckling i Heby kommun.*

3.7 Riktlinje: *Attraktiva orter och en god social hållbarhet främjar en fortsatt utveckling av bostadsbeståndet då efterfrågan ökar. Heby kommun behöver i planeringen för bostäder och i orternas utveckling även säkerställa livet mellan husen med attraktiva centrumstråk, lokal handel och gröna torg med mera.*

***3.8* Riktlinje:** *Det kommunala bostadsbolaget tar ett större socialt ansvar än privata aktörer. För att främja ett socialt blandat boende är det av stor vikt att ägardirektiven till Hebygårdar är väl förankrade, får plats och genomförs i planeringen.*

3.9 *Riktlinje*: *Kontinuitet, platstillhörighet och lokal identitet är viktiga aspekter för den sociala hållbarheten i Heby kommun och Hebygårds utspridda bestånd är viktigt i detta avseende.*

3.10 **Riktlinje:** *Kommunen ska ligga i framkant och visa vägen för ett hållbart bostadsbyggande. Detta kan ske genom upphandlingar, markanvisningskriterier med mera. Hållbarhetsaspekten gäller allt från materialval och transporter till sociala och ekologiska värden.*

3.10.1 Åtagande: Heby kommun bör undersöka möjligheten till helt lokalt uppförd nyproduktion tillsammans med lokala entreprenörer och producenter av byggmaterial.

4 Mål: Heby kommun ska eftersträva en beredskap för att möta demografiska utmaningar och förändringar, vilka ställer krav på ett blandat bostadsbestånd.

***4.1* Riktlinje:** *I närtid innebär detta att tillskott av bostäder behövs för samtliga grupper, äldre, yngre samt riktat mot inflyttande i arbetsför ålder. Småhus, som är attraktiv för inflyttare kan tillgängliggöras genom den rörelse som skapas om tillskott av flerbostadshus är av tillräckligt hög kvalitet och anpassat efter rätt målgrupp.*

***4.2* Riktlinje**: *Befolkningsutvecklingen behöver ske i en takt som kommunen har resurser och beredskap för att kunna hantera. Konsekvenser av en fortsatt ökad befolkning bör analyseras för att säkerställa fortsatt bibehållen kommunal service. Genom att kartlägga pågående bebyggelse och projekt ges en indikation på väntad utveckling och de krav detta innebär på andra samhällsfastigheter.*

~~5~~ Mål: I Heby kommun ska det finnas ett bostadsutbud som motsvarar invånarnas behov och främjar fortsatt tillväxt även genom inflyttning. I Heby kommun är därför målet att det ska kunna påbörjas i snitt 60 bostäder i olika upplåtelseformer per år fram till år 2030.

Mål: När det uppstår en möjlighet att omvandla eller skapa bostäder i attraktiva lägen med potential och förutsättningar för nytillskott av bostäder ska detta tillvaratas.

Utveckling av bostadsbeståndet

5.1 Riktlinje: *Ur ett lokalt, regionalt och nationellt perspektiv är det viktigt att Heby kommun följer de byggbehov som länsstyrelsen och boverket bedömer som rimligt och nödvändigt.*

Arbetsmaterial

5.2 Riktlinje: *Tillskott av småhus bör komplettera orternas struktur utåt. Flerbostadshus kompletterar om möjligt inom ortstrukturen. Utöver utbyggnad i befintliga områden söks lämpliga områden för förtätning inom orternas struktur. Vid åtgärder inom bostadsförsörjning avseende småhus så bör dessa lokaliseras i anslutning till befintlig orts- och infrastruktur.*

5.3 Riktlinje: *Möjliggör produktion av ändamålsenliga flerbostadshus i olika upplåtelseformer i strategiskt goda lägen längs kollektivtrafikstråk.*

5.3.1 Åtagande: Nödvändigt tillskott som svarar mot kommunens mål om 15 000 invånare 2030 inryms i översiktsplanens markanvändningskartor, i först hand säkerställs och prioriteras dessa. Som underlag till kommande översiktsplan och även som kompletterade planeringsunderlag så behöver orterna inventeras efter förtätningsmöjligheter och utredningsområden lokaliseringsprövas.

5.3.2 Åtagande: Heby kommun bör undersöka möjligheten till helt lokalt uppförd nyproduktion tillsammans med lokala entreprenörer och producenter av byggmaterial.

5.4 Riktlinje: *Ur attraktivitets- och hållbarhetssynpunkt så bör om möjligt en blandning av upplåtelseformer och byggnadstyp eftersträvas i planeringen. Planeringen behöver även vara flexibel och byggnader kunna ha flera olika användningsområden efter skiftande behov.*

5.5 **Riktlinje*:*** *Heby kommun* ska *underlätta och främja lokala aktörers strävan efter att omvandla befintliga byggnader för bostadsändamål när detta är möjligt.*

Om det befintliga beståndet, flyttkedjor och särskilda grupper

5.6 **Riktlinje**: *Heby kommun behöver fokusera på att utnyttja det befintliga beståndet så bra som möjligt, skapa rörlighet, transparens, en fungerande andrahandsmarknad och underhåll av beståndet. Heby kommun behöver undanröja inlåsningseffekter och skapa förutsättningar för ett attraktivt boende för äldre och därmed frigöra villan för marknaden. Det är därför viktigt att de flerbostadshus som tillkommer också skapar incitament för äldre att vilja flytta, vikten av att komma ner i boendekostnad, kvalitet och läge är exempel på sådana.*

5.7 Riktlinje: *Genom tillskott av lägenheter riktade till särskilda grupper som yngre, äldre, bostadssociala kontrakt, nyanlända genom bostadsacceleratorn med mera frigörs även andra bostäder. En åtgärd kan alltså stimulera flera segment av invånarna vilket främjar flyttkedjor och ett gott utnyttjande av beståndet.*

5.7.1 Åtagande: Tillskott av lägenheter i olika upplåtelseformer och riktat mot särskilt utpekade grupper som äldre, LSS, bostadssocialt, nyanlända och yngre ska möjliggöras genom detalj- och översiktsplanering, ägardirektiv, markanvisningar och tomtförsäljning. Företrädesvis i Heby eller Östervåla med mest utvecklad offentlig och kommersiell service.

5.8 **Riktlinje:** *Det befintliga beståndet ska utnyttjas på bästa sätt och rörlighet ska stimuleras. Det ska därför vara lätt för kommunens invånare att söka bland tillgängliga bostäder, oavsett om det tillhandahålls av kommunala bostadsbolaget eller privata aktörer. Detta bör samordnas på kommunens hemsida.*

5.9 Riktlinje: *Behovsanalysen och marknadsundersökningen visar ett glapp mellan efterfrågan och utbud när det rör sig om ungdomar eller unga vuxnas möjlighet att hitta sitt första egna boende inom Heby kommun. Denna grupp, liksom övriga grupper, är viktig att hålla kvar i kommunen. Tillgången på hyresrätter är ofta helt avgörande för detta tillsammans med närhet till kollektivtrafik för arbete och studier.*

5.9.1 Åtagande: Heby kommun behöver aktivt verka för att erbjuda bostadsmöjligheter riktade till unga, både för befintliga invånares behov samt utveckla ställningen som boendeort för en regional arbetsmarknad. Detta kan möjliggöras genom planläggning och annat markstrategiskt arbete samt genom ägardirektiven till Hebygårdar.

5.10 **Riktlinje:** *Bostadsplaneringen för nyanlända ska baseras på beredskap, förebyggande arbete och samarbete mellan aktörer. Bostadsacceleratorn är det konkreta verktyget för detta.*

Arbetsmaterial

5.10.1 Åtagande**:** *Det etablerade samarbetet i frågan kring nyanländas bostadssituation ska fortsätta utvecklas för att säkerställa nyanländas bostadssituation och den trygghet det innebär för vidare etablering, integrering och vilja att efter etableringstiden bidra till Heby kommuns utveckling.*

5.10.2 Åtagande: Bostadsgruppen är ett incitament för regelbunden informationsöverföring och diskussioner kring framtida behov och målgrupper samt att den kan komma med underlag för framtida beslut kring bostadsförsörjningsfrågor i kommunen. Regelbundet deltagandet i denna grupp ses därför som en viktig del för fortsatt arbete när det gäller mål, planerade insatser, demografisk analys och behov från grupper med särskilda behov för bostadsförsörjningsplaneringen i Heby kommun.

5.11 Riktlinje: *Lika viktigt som att rätt antal bostäder tillkommer är att nytillskott har de kvaliteter som invånarna efterfrågar. Kvalitet, målgrupp, prisnivå och tillgänglighet bör utgöra kriterier vid markanvisningar samt nyproduktion och anpassas efter respektive målgrupp.*

5.12 Riktlinje: *Det allmännyttiga bostadsbeståndet bör tillgänglighetsinventeras och på sikt kontinuerligt anpassas efter påvisade behov.*

Indikatorer:

- Antal påbörjade lägenheter/år,
- byggstart för nybyggnation eller ombyggnation för bostadsändamål
- bostadsmarknadsenkäten
- Försörjningsstöd,
- sysselsättning,
- befolkningsutveckling,
- in- och utflyttning
- …

Arbetsmaterial

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Kommunledningsförvaltningen

YTTRANDE

Uppsala brandförsvars handlingsprogram från 2020

Östhammars kommun lämnar nedanstående synpunkter som svar på remiss av förslag till Uppsala brandförsvars handlingsprogram från 2020.

Kommunen vill att texten under 6.3 Östhammars kommun ersätts av denna.

Östhammars kommun är också en kommun med stor yta och utspridd befolkning. Större delen av kommunens yta används för jord- och skogsbruk. Landytan är 1503 km2. Kommunen har en lång kustlinje med skärgård. Kuststräckans längd, inräknat öar, är ca 3500 km.

Drygt 22 000 invånare bor i kommunen, och befolkningen är ganska jämnt fördelad i de fem största tätorterna Östhammar (4764), Alunda (2457), Gimo (2775), Öregrund (1572) och Österbybruk (2378). Övriga tätorter i kommunen är Dannemora och Hargshamn. Av befolkningen bor drygt 7 500 invånare på landsbygden utanför tätorterna.

Kommunens stora arbetsplatser är Östhammars kommun, Sandvik Coromant AB och Forsmarks kärnkraftverk AB.

Nästan 3 000 kommuninvånare pendlar till arbeten i andra kommuner. Pendlingen sker i huvudsak via väg 288. Inpendlingen är även den betydande, ca 2 000 personer.

Turismen är en viktig näring. Kommunen har områden med stora naturvärden och ett vackert kust- och skärgårdslandskap, som innefattar de gamla hamnstäderna Östhammar och Öregrund. Befolkningen i dessa områden ökar flerfalt under sommarmånaderna. Historiska bruksmiljöer finns i Österbybruk, Forsmark, Gimo och Harg.

Postadress
Box 66
Fakturaadress
Box 106
742 21 Östhammar

Besöksadress/Reg.office
Stångörsgatan 10
742 21Östhammar
www.osthammar.se

Telefon
Nat 0173-860 00
Int +46 173 860 00
E-post
kommunen@osthammar.se

Telefax
Nat 0173-175 37
Int +46 173 175 37

Organisationsnummer
212000-0290
V.A.T. No
SE212000029001

Bankgiro
233-1361

Ersätt texten under 6.3.1 Framtidsutveckling med denna.

Enligt översiktsplan 2016 har kommunen som mål att öka med mellan 500 – 1000 personer till 2025. Enligt tillväxtstrategin för Östhammars kommun är målet för kommunen 30 000 invånare år 2040.

I kommunen finns det efterfrågan på bostäder i samtliga orter.

För Hargs hamn finns planer på en omfattande expansion fram till och med 2025. Bland annat kommer farleden fördjupas och en ny kaj byggas för att kunna ta emot större fartyg och lagerhallar och lagerytor byggas ut.

För närvarande pågår miljöprövning av ett ev slutförvar för använt kärnbränsle i Östhammars kommun. Likväl en utökning av befintligt slutförvar av kortlivat låg- och medel aktivt radioaktivt avfall.

6.7 Brandvatten försörjning

Inventeringen av krigsbranddammar är bra. Östhammars kommun är angelägna att hitta alternativa metoder/system för tillgång till släckvatten för att inte belasta det ordinarie VA nätet vid släckning. Östhammars kommun medverkar gärna till att hitta nya/andra vägar till detta i samråd med Räddningstjänsten.

9.3.5 Samverkan

I listan över samverkansparter står det Landstinget i Uppsala län, byt ut till Region Uppsala.

11 Kompletterande styrdokument

Under denna punkt vore det bra med en lista över de kompletterande styrdokument som hänvisas till.

Handläggare:
Johan Svebrant
Verksamhetsutvecklare
018-727 31 24

Datum:
2019-06-04

Diarienummer:
RÄN 2019-0033

Mottagare enligt sändlista

Remiss – Handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor från 2020

Uppsala brandförsvar är en gemensam nämnd i Uppsala kommun som ansvarar för räddningstjänsten i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner.

Räddningsnämnden och kommunfullmäktige i respektive kommun beslutar om handlingsprogram enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Handlingsprogrammet revideras en gång per mandatperiod.

Bifogat finns förslag till nytt handlingsprogram från 2020 och tillhörande riskanalys som utgör ett av underlagen till förslaget.

Eventuella synpunkter ska vara Uppsala brandförsvar tillhanda **senast 2019-08-23**. Synpunkter skickas till brandforsvaret@uppsala.se.

Med vänlig hälsning

Elisabeth Samuelsson
Brandchef

Johan Svebrant
Verksamhetsutvecklare/brandingenjör

Sändlista

Kommunala instanser

- Uppsala kommun kommunstyrelsen: kommunledningskontoret@uppsala.se
- Tierps kommun kommunstyrelsen: kommunstyrelsen@tierp.se
- Östhammars kommun kommunstyrelsen: kommunstyrelsen@osthammar.se
- Uppsala Vatten och avfall: uppsalavatten@uppsalavatten.se
- Gästrike vatten: info@gastrikevatten.se

Regionala/Statliga instanser

- Länsstyrelsen i Uppsala län: uppsala@lansstyrelsen.se
- Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap: registrator@msb.se
- Polismyndigheten: registrator.mitt@polisen.se
- Region Uppsala: region.uppsala@regionuppsala.se
- Kustbevakningen: registrator@kustbevakningen.se
- Sjöfartsverket: sjofartsverket@sjofartsverket.se
- Försvarsmakten: exp-hkv@mil.se

Räddningstjänster

- Räddningstjänsten Enköping-Håbo: raddningstjanst@rtjeh.se
- Sala-Heby Räddningstjänst: raddningstjansten@sala.se
- Gästrike Räddningstjänst: gastrike.raddning@gastrikeraddningstjanst.se
- Brandkåren Attunda: mail@brandkaren-attunda.se
- Räddningstjänsten Norrtälje: kontaktcenter@norrtalje.se
- Storstockholms brandförsvar: registrator@ssbf.brand.se
- Södertörns brandförsvarsförbund: brandforsvaret@sbff.se
- Räddningstjänsten Gotland: regiongotland@gotland.se

Frivilligorganisationer

- LRF: info@lrf.se
- Svenska brandskyddsföreningen: sbf@brandskyddsforeningen.se
- Svenska kyrkan Uppsala stift: uppsalastift@svenskakyrkan.se
- Uppsala moské: info@uppsalamoske.se
- Röda korset: info@redcross.se
- Uppsala lottakår: info@svenskalottakaren.se
- Tierpsortens lottakår: tierpsorten@svenskalottakaren.se
- Blå stjärnan Uppsala: uppsala@svenskablastjarnan.se
- Uppsala bilkår: uppsala@bilkaren.se
- Svenska brukshundsklubben Upplandsdistrikt: ordforande@sbkuppland.com
- Upplands idrottsförbund: kansliet@uppland.rf.se
- Svenska sjöräddningssällskapet: info@ssrs.se
- Frivilliga flygkåren: ks@ffk.se
- PRO Uppsala län: info@uppsala.pro.se
- SPF Uppsala län: spfseniorerna.uppsalalan@telia.com

UPPSALA BRANDFÖRSVAR. I SAMHÄLLETS TJÄNST SEDAN 1892

HANDLINGSPROGRAM

För förebyggande verksamhet och räddningstjänst från 2020 enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

SAMRÅD

Version	Datum
Samråd	190522

SAMMANFATTNING

Alla kan drabbas av en brand eller olycka. Räddningsnämndens verksamhet syftar till att skapa en trygg och säker miljö för de som bor, verkar och vistas i kommunerna Tierp, Uppsala och Östhammar – oavsett kön eller könsuttryck, ålder, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, trosuppfattning eller annan omständighet.

Uppsala brandförsvar är sedan 2012-01-01 en gemensam organisation för kommunerna Tierp, Uppsala och Östhammar. Detta handlingsprogram enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor är det tredje gemensamma programmet och baseras på en uppdaterad riskanalys för de tre kommunerna. Processen att ta fram ett nytt, gemensamt handlingsprogram har skett i dialog med medborgare och medarbetare.

Riskanalysen visar att våra tre medlemskommuner har olika demografiska, geografiska, infrastrukturella och socioekonomiska förutsättningar och riskbilden varierar därmed.

Utifrån den riskbild som presenterats, de nationella målen om ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor och om effektiva räddningsinsatser, förslaget om ett nytt nationellt mål för den förebyggande verksamheten samt den politiska viljan som uttryckts i räddningsnämndens arbete har fem mål formulerats för verksamheten från 2020.

Mål 1 – Den enskilde har förmåga och vilja att ta ansvar för sitt brandskydd

För att minska antalet bränder i bostäder och konsekvenserna av dessa är den enskildes kunskap och förmåga central. Brandförsvaret ska arbeta aktivt för att underlätta och hjälpa den enskilde med sitt eget brandskydd. Nya metoder och vägar för att nå ut till enskilda ska prövas.

Mål 2 – Riskgrupper har ett bra brandskydd

Personer i riskgrupper har större risk att skadas allvarligt eller omkomma i bränder. För att öka dessa gruppers brandskydd behöver de förebyggande åtgärderna vara anpassade till riskgrupperna. Samarbete mellan brandförsvaret och andra organisationer och inom kommunerna är viktigt för att uppnå detta.

Mål 3 – Samhället byggs hållbart avseende brandskydd och riskhänsyn

Riskanalysen visar på en snabb och omfattande nybyggnation i kommunerna. Det leder till en riskbild som förändras. Brandförsvaret ska aktivt arbeta för att samhället byggs hållbart avseende brandskydd och riskhänsyn.

Mål 4 – Räddningstjänsten har stark förebyggande och operativ förmåga med kompetens och teknik som är anpassad utifrån riskbilden

Brandförsvaret ska klara av att hantera förändringar i riskbilden och hänga med i den snabba omvärldsutvecklingen, både förebyggande och operativt. För att kunna göra det ska medarbetarnas kompetens, övningsverksamheten, digitaliseringen samt teknik och utrustning ligga i framkant.

Mål 5 – Räddningstjänsten har en god förmåga att verka vid kriser, höjd beredskap och krig

Riskbilden påvisar behov av utveckling inom området krisberedskap och civilt försvar för brandförsvaret. Förmågan behöver stärkas betydligt inom dessa områden. Ytterligare inriktningar och anvisningar från staten blir viktiga.

Ett handlingsprogram ska enligt lagen redovisa förmåga och resurser; inte bara så som det ser ut idag utan även vad man avser skaffa. Då både förmåga och resurser är sådana som utvecklas kontinuerligt är både förmågor och resurser inte så detaljerade utan beskrivna på ett mer övergripande plan.

SAMRÅD

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning 2

1 Inledning 6

2 Processen 6

3 Lagstiftning 6

4 Nationella mål 7

4.1 Den enskildes och det offentligas ansvar 8

5 Räddningsnämndens uppdrag 9

6 Beskrivning av kommunerna 9

6.1 Tierps kommun 10

6.1.1 Framtidsutveckling 11

6.2 Uppsala kommun 11

6.2.1 Framtidsutveckling 11

6.3 Östhammars kommun 12

6.3.1 Framtidsutveckling 12

6.4 Trafikutveckling 12

6.5 Riskobjekt i området 13

6.6 Hamnar och deras gränser i vatten 14

6.6.1 Gräns i vatten, Uppsala kommun 14

6.6.2 Hamnområde Östhammars kommun 15

6.7 Brandvattenförsörjning 15

7 Sammanfattning av riskanalys 16

7.1 Vanligt förekommande olyckor 16

7.1.1 Brand i byggnad 18

7.1.2 Personskador vid brand i byggnad 18

7.1.3 Brand ej i byggnad 19

7.1.4 Trafikolyckor 19

7.1.5 Drunkning 20

7.1.6 Utsläpp av farligt ämne 20

7.1.7 IVPA/sjukvårdslarm 20

7.1.8 Övrigt 20

7.2 Stora oönskade händelser 20

7.3 Framtidsutmaningar 21

7.4 Slutsatser 22

8 Medborgar- och medarbetardialog 23

8.1 Medborgardialog 23

8.2 Medarbetardialog 25

9 Organisation och resurser 25

9.1 Den enskildes förmåga 26

9.2 Brandförsvarets förmåga till förebyggande arbete 26

9.2.1 Info och rådgivning 27

9.2.2 Extern utbildning 27

9.2.3 Tillsyn 27

SAMRÅD

9.2.4 Tillstånd brandfarlig och explosiv vara ... 28
9.2.5 Samverkan ... 28
9.2.6 Sotning och brandskyddskontroll ... 28
9.3 Brandförsvarets förmåga att genomföra räddningsinsatser ... 28
9.3.1 Snabbhet ... 30
9.3.2 Insatskapacitet ... 33
9.3.3 Uthållighet ... 35
9.3.4 Förmåga att genomföra omfattande räddningsinsatser ... 35
9.3.5 Samverkan ... 36
9.3.6 Ledning av insatser ... 37
9.3.7 Alarmering och kommunikation ... 37
9.3.8 Förmåga vid höjd beredskap ... 38
9.3.9 Varning och information till allmänheten ... 38
9.3.10 Dimensionering av byggnadstekniskt brandskydd utifrån brandförsvarets insatsförmåga ... 39
9.3.11 Undersöka och lära av inträffade olyckor ... 39
10 Kommunernas inriktningsmål från 2020 ... 40
10.1 Mål 1 – Den enskilde har förmåga och vilja att ta ansvar för sitt brandskydd ... 40
10.2 Mål 2 – Riskgrupper har ett bra brandskydd ... 40
10.3 Mål 3 – Samhället byggs hållbart avseende brandskydd och riskhänsyn ... 40
10.4 Mål 4 – Räddningstjänsten har stark förebyggande och operativ förmåga med kompetens och teknik som är anpassad utifrån riskbilden ... 40
10.5 Mål 5 – Räddningstjänsten har en god förmåga att verka vid kriser, höjd beredskap och krig ... 41
10.6 Måluppföljning ... 41
11 Kompletterande styrdokument ... 41

SAMRÅD

Ordlista

Anspänningstid – Tiden från att ett larm går till dess att fordonen lämnar brandstationen
FiP – Första insatsperson. RiB-personal med eget fordon i hemmet som åker direkt till olycksplats utan att passera brandstationen
Insatstid – Tiden från det att ett larm inkommit till räddningstjänsten och till dess att räddningsarbetet har påbörjats
IVPA – I väntan på ambulans. Med IVPA avses insatser som Uppsala brandförsvar utför åt Region Uppsala
LBE – Lag (SFS 2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
LSO – Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor
RiB – Räddningspersonal i beredskap (”deltidsbrandmän”)
SSRC – Storstockholms räddningscentral

SAMRÅD

1 INLEDNING

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) säger att varje kommun ska ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet (3 kap, 3§) och ett för räddningstjänst (3 kap, 8§). Det finns inget som hindrar att programmen upprättas som ett gemensamt dokument.

Handlingsprogrammet har flera syften. Ett viktigt sådant är att tala om hur kommunen ska arbeta för att uppnå de nationella målen, det vill säga vilka mål som ska gälla på lokal nivå för att åstadkomma ett likvärdigt och tillfredsställande skydd mot olyckor samt hur räddningstjänsten organiseras så att insatserna kan genomföras inom godtagbar tid och på ett effektivt sätt. Övriga syften är bland annat att ange hur verksamheten är organiserad, planerad och resurssatt, samt ange hur samverkan sker.

Räddningsnämnden är en gemensam nämnd för Tierps, Uppsala och Östhammars kommuner. Uppsala kommun är värdkommun för nämnden. Räddningsnämnden bedriver verksamhet i de tre kommunerna inom ramen för ett avtal och ett nämndreglemente. Uppsala brandförsvar är en förvaltning inom Uppsala kommun som svarar under räddningsnämnden.

2 PROCESSEN

Den gemensamma nämnden bildades 1 januari 2012. Detta är nämndens tredje handlingsprogram under denna form. Arbetet med framtagandet av handlingsprogrammet har följt samma mönster som det tidigare programmet. Riskanalysen uppdaterades under 2018. Räddningsnämnden har under en workshop i november 2018 tagit del av riskanalysen och bidragit med sitt perspektiv. Analysen fastställdes av räddningsnämnden den 12 december 2018.

Under mars genomfördes en medborgar- och medarbetardialog. Vid medborgardialogen fick medborgarna möjlighet att svara på en webbenkät som var tillgänglig på brandförsvarets hemsida. Enkäten marknadsfördes bland annat i sociala medier och i utvalda tidningar. Fysiska träffar genomfördes även där kommuninvånare hade möjligheten att fylla i enkäten. Vid medarbetardialogen fick medarbetarna möjlighet att komma med synpunkter.

I april genomfördes en workshop tillsammans med Räddningsnämnden för att ge underlag och inriktningar till inriktningsmålen.

3 LAGSTIFTNING

Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor förkortas LSO. Syftet med lagen när den infördes var att gå från detaljreglering till målstyrning och att tydliggöra kommunens roll och ansvar som styrande av skyddet mot olyckor. I vissa delar är dock lagen fortfarande detaljstyrande. Bland annat styr lagen i detalj hur just styrningen av verksamheten ska ske. De två nationella målen som anges i lagen föreslås till exempel brytas ned till lokala säkerhets- och prestationsmål, oaktat vilken styrmodell kommunen använder sig av.

Lagen riktar sig till tre olika mottagare: den enskilde, kommunen och staten.

Enskilda medborgare har skyldighet att varna och tillkalla hjälp vid en olycka. Ägare eller nyttjanderättshavare ska vidare i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och

SAMRÅD

livräddning vid brand eller annan olycka. I vissa fall ska dessutom en skriftlig brandskydds-redogörelse upprättas och lämnas till kommunen. Vid så kallad farlig verksamhet ställs dessutom krav på att i skälig omfattning hålla eller bekosta beredskap och utrustning för att hindra och begränsa skador till följd av verksamheten.

Kommunens uppdrag är i grunden sex stycken i LSO:

- Tillsyn av den enskildes ansvarstagande (5 kap 1§)
- Underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen genom rådgivning, information m.m. (3 kap 2§)
- Sotning och brandskyddskontroll (3 kap 4§)
- Genomföra räddningsinsatser (3 kap 7§)
- Lära och utvecklas genom att undersöka olycksorsak och insatsers genomförande (3 kap 10§)
- Samordna verksamheten enligt lagen (1 kap 6§, 3 kap 1§)

Samordningsansvaret skiljer sig från de övriga uppdragen i lagen, då det syftar på fler än de olyckor som föranleder räddningsinsatser. Här avses att kommunerna ska ta ett bredare grepp om skyddet mot oönskade händelser och även inkludera sådant som inte uppfyller räddnings-tjänstkriterierna, som fallskador, klämskador, cykelolyckor, halkolyckor m.m.

Staten har enligt LSO ett räddningstjänstansvar för fjällräddning, flygräddning, sjöräddning, eftersökning av försvunna personer i andra fall, miljöräddningstjänst till sjöss och räddnings-tjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen. Ansvarig myndighet anges i förordning om skydd mot olyckor. Staten utövar dessutom genom Länsstyrelsen tillsyn över kommunernas efterlevnad av sina skyldigheter.

4 NATIONELLA MÅL

Den övergripande målsättningen med lagen uttrycks i förarbetena som att **”Det måste bli färre som dör, färre som skadas och mindre som förstörs”**. Av sammanhanget framgår att det är i samband med olyckor som avses. Denna övergripande målsättning mynnar ut i två nationella mål:

- Bestämmelserna i denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor. (LSO 1 kap 1§)
- Räddningstjänsten skall planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt. (LSO 1 kap 3§).

Utredningen *En effektivare kommunal räddningstjänst SOU 2018:54* föreslår att ett nytt nationellt mål ska införas för den förebyggande verksamheten:

- Förebyggande verksamhet som staten och kommunerna ansvarar för enligt denna lag ska planeras och organiseras så att den effektivt bidrar till att förhindra eller begränsa skador till följd av bränder och andra olyckor. Särskild vikt ska läggas vid att förhindra människors död och andra allvarliga skador.

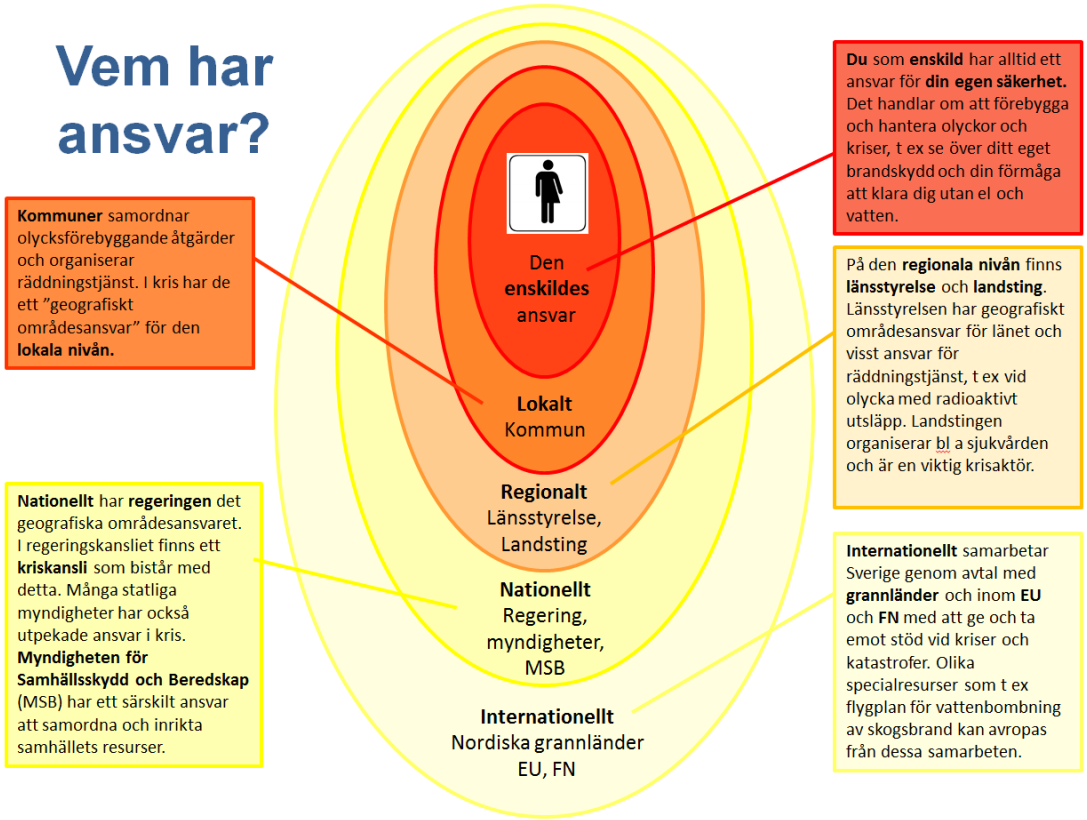
Med likvärdigt skydd menas inte lika skydd, påpekas i förarbetena. ”En anpassning av det allmännas verksamhet enligt lagen får ske till de lokala förhållandena”, vilket innebär att olika kombinationer av insatser bör användas för att möta det lokala hjälpbehovet.

SAMRÅD

Det är dessa mål som enligt förarbetena ska brytas ned till lokalt anpassade säkerhets- och prestationsmål. Säkerhetsmålen ska ange det eftersträvade tillståndet man vill uppnå. Prestationsmålen är ofta mätbara och styr de prestationer som i sin tur antas leda till uppfyllandet av säkerhetsmålen. I propositionen anges att en nämnd kan ges befogenhet att under perioden anta närmare riktlinjer för hur handlingsprogrammet ska tillämpas utifrån fullmäktiges övergripande riktlinjer.

4.1 Den enskildes och det offentligas ansvar

Skyddet mot olyckor och hela området samhällsskydd och beredskap är beroende av flera aktörer på olika nivåer. Utgångspunkten är dock alltid den enskilde, antingen i form av individer eller organisationer, företag eller liknande. Den enskildes förmåga att förebygga och hantera bränder och olyckor, liksom att motstå olika kriser, är avgörande för samhällets samlade förmåga. En principiell skiss över ansvarsförhållanden presenteras nedan, utan att göra anspråk på att vara heltäckande.

Figur 4.1.1. Principbild av ansvarsfördelning mellan den enskilde och olika nivåer av det offentliga. Fritt efter Johansson, 2013 (*Societal risk and safety management*, Dissertation, Karlstad universitet)

5 RÄDDNINGSNÄMNDENS UPPDRAG

Räddningsnämnden svarar enligt ett särskilt samverkansavtal för räddningstjänst i kommunerna Tierp, Uppsala och Östhammar i enlighet med vad som åligger kommunerna enligt LSO. Huvudansvaret för samordning av kommunernas arbete med skydd mot olyckor ligger dock kvar i respektive kommun (LSO 1 kap 6§, 3 kap 1§).

Brandförsvarets verksamhet styrs av en gemensam nämnd med Uppsala kommun som värdkommun. Utöver uppdraget inom LSO ska den gemensamma nämnden också svara för tillståndsgivning och tillsyn enligt Lag (SFS 2010:1011) om brandfarliga och explosiva (förkortas LBE) varor samt i tillämpliga delar för kommunernas uppgifter enligt Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Handlingsprogrammet är ett av flera program och policyer inom Uppsala kommun.

Inriktningsmålen i handlingsprogrammet har arbetats fram av den gemensamma räddningsnämnden vilket innebär att styrningen av brandförsvarets verksamhet utgår från samtliga kommuners förutsättningar och behov. Handlingsprogrammets särställning för räddningsnämndens verksamhet ligger i att det är ett styrdokument som enbart och direkt fokuserar på nämndens uppdrag.

6 BESKRIVNING AV KOMMUNERNA

Drygt 263 000 människor bor i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner. Befolkningsstatistik framgår av tabell 6.1 och 6.2. Tillsammans har kommunerna en yta på nära 5 300 km^2. Två av Sveriges mest trafiktäta stråk, Ostkustbanan och E4, går genom området. Området som Uppsala brandförsvar täcker framgår i figur 6.1.

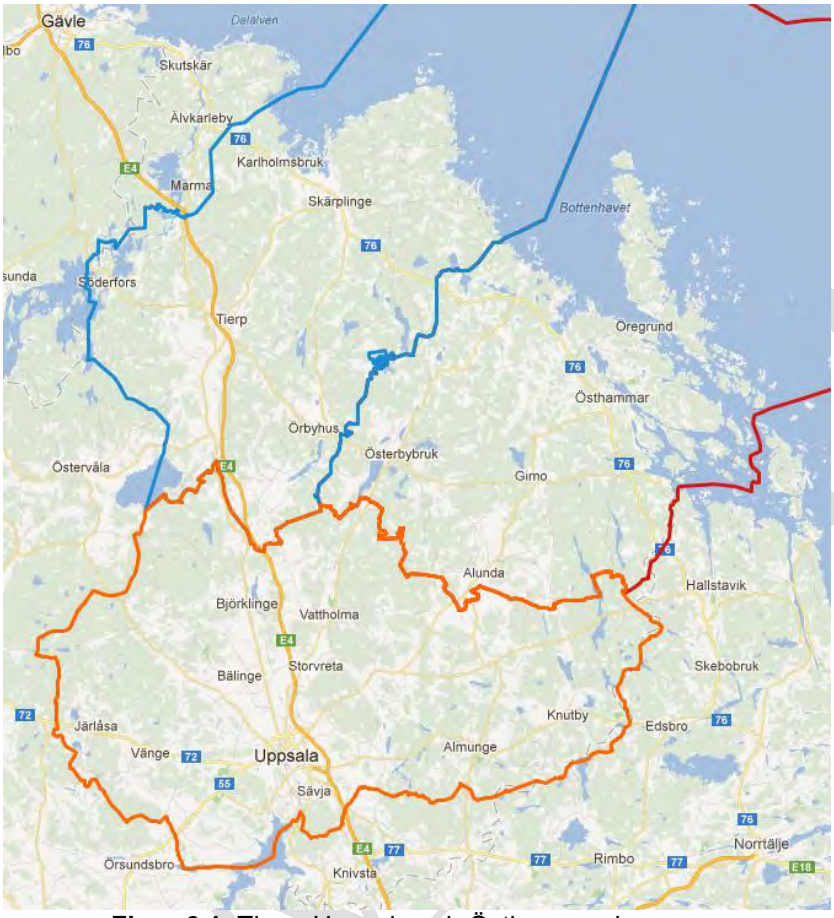
Tabell 6.1 Befolkningsstatistik för de tre medlemskommunerna samt riket som helhet. Siffrorna gäller 2017-12-31. *Källa: SCB befolkningsstatistikdatabas.*

	Folk-mängd	Kvinnor (%)	Män (%)	Medel-ålder (år)	0 – 19 år (%)	20 – 64 år (%)	65+ (år)	Utländsk bak-grund (%)
Uppsala	219 914	50,6%	49,4%	39,0 år	22,5%	60,8%	16,7%	34,0%
Tierp	20 930	50,9%	49,1%	43,4 år	22,2%	54,1%	23,6%	20,9%
Östhammar	21 927	51,4%	48,6%	45,0 år	21,1%	52,5%	26,4%	17,7%
Sverige	10 120 242	49,8%	50,2%	41,2 år	23,1%	57,1%	19,8%	31,6%

Tabell 6.2. Medelinkomst per kommun 2016. *Källa: SCB befolkningsstatistikdatabas, äldre än 16 år.*

Medelinkomst	Kvinnor (tkr)	Män (tkr)	Totalt (tkr)
Uppsala	251	320	285
Tierp	213	279	246
Östhammar	232	312	273
Sverige	246	318	282

ARKIVRÅD

Figur 6.1. Tierp, Uppsala och Östhammar kommun.

6.1 Tierps kommun

Tierps kommun är stor till ytan och har en utspridd befolkning. Två av Sveriges mest trafiktäta stråk, Ostkustbanan och E4, går genom kommunen. Landytan är ca 1 550 km^2, och kuststräckans längd, inräknat öar, är ca 960 km.

Drygt 21 000 invånare bor i kommunen. Cirka en fjärdedel av befolkningen bor i centralorten Tierp. Utöver Tierp finns tätorterna Mehedeby, Månkarbo, Karlholmsbruk, Skärplinge, Söderfors, Tobo, Upplanda och Örbyhus. Cirka 5700 invånare bor utanför tätorterna på landsbygden.[1]

Tierps kommun är kommunens största arbetsgivare. Region Uppsala, Atlas Copco Tools AB, Erasteel Kloster AB samt Habia Cable AB är andra stora arbetsgivare.

Många pendlar till och från Tierp. Cirka 40 procent av de förvärvsarbetande som bor i kommunen pendlar till en arbetsplats utanför kommunen. Majoriteten pendlar till Uppsala kommun, följt av Östhammar och Gävle. Inpendlingen är också stor.

[1] ”Fakta om befolkningen i Tierps kommun 2018”, www.tierp.se

Historiska bruksmiljöer finns i Lövstabruk, Strömsberg, Karlholm, Tobo, Ullfors, Söderfors och Örbyhus.

6.1.1 Framtidsutveckling

Tierps kommun har de senaste decennierna haft en relativt konstant folkmängd på cirka 20 000 invånare. Under denna tidsperiod har en omfördelning skett från landsbygden till tätorterna. Kommunen har vänt befolkningsutvecklingen och har sedan 2013 vuxit med ca 100 - 200 personer per år. Kommunen anger i Översiktsplan 2010 – 2030 att planeringen för denna tidsperiod ska inriktas på att ta emot en folkökning på 3 000 nya invånare, men att beredskap ska finnas för ytterligare 4 000.[2]

6.2 Uppsala kommun

Uppsala kommun är Sveriges fjärde folkrikaste kommun med drygt 220 000 invånare. Landytan är 2 234 km^2. Centralorten är Sveriges fjärde största tätort med ca 169 000 invånare. Övriga tätorter är Almunge, Björklinge, Blackstalund, Bälinge, Danmarksby, Gunsta, Gåvsta, Järlåsa, Knutby, Läby, Länna, Lövstalöt, Ramstalund, Skyttorp, Skölsta, Storvreta, Vattholma, Vreta-Ytternäs och Vänge. I övriga tätorter uppgår befolkningen till cirka 23 500 invånare. Utanför tätorterna på landsbygden bor ytterligare cirka 26 300 personer.[3]

De större arbetsgivarna är Uppsala kommun, Region Uppsala med Akademiska sjukhuset, Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet. Uppsala är centrum för en stor del av regionens vård, omsorg, utbildning, kultur, handel och service. På Uppsala garnisons område finns bl.a. Försvarsmaktens luftstridsskola och Försvarsmaktens Underrättelse och Säkerhetscentrum.

Uppsala är en gammal lärdomsstad, vilket avspeglas i kulturliv och i kulturmiljöer. Uppsala är också en modern stad med spetskompetens inom områden som bioteknik, IT och materialteknik. Landsbygden präglas av kulturhistoriska bygder med fornlämningar, säteri-, kyrko- och herrgårdsmiljöer.

6.2.1 Framtidsutveckling

Uppsala kommun har de senaste årtiondena stadigt vuxit, denna trend förväntas fortsätta, i snitt har kommunen vuxit med 3200 personer per år sedan 2007, mellan 2016 och 2017 växte kommunen med 5355 invånare. Till 2050 väntas kommunen ha vuxit med upp till 135 000 nya invånare[4].

Översiktsplan 2016 anger att till 2050 kommer ca 60 000 nya bostäder ha tillkommit inne i Uppsala tätort. Till samma år har upp till 10 000 nya bostäder byggts i andra prioriterade tätorter och ytterligare 1000 bostäder uppförts på landsbygden i övrigt. Stora utbyggnader genomförs och planeras i Uppsala tätort. I södra staden (Ulleråker, Rosendal och Ultuna) planeras upp till 25 000 nya bostäder och i de sydöstra stadsdelarna (Bergsbrunna, Sävja, Nåntuna, Vilan) minst 10 000 bostäder.

[2] Översiktsplan 2010 – 2030 för Tierps kommun
[3] Statistikenheten, Kommunledningskontoret, Uppsala kommun. Bearbetningar av SCB-statistik
[4] Översiktsplan 2016, Uppsala kommun

Satsningar planeras på kollektivtrafiken, dels nytt nät med spårvagn inne i Uppsala men även nya järnvägsstationer i Bergsbrunna och Vänge. En utökning till fyra järnvägsspår på hela sträckan mellan Uppsala och Stockholm är planerad.

6.3 Östhammars kommun

Östhammars kommun är också en kommun med stor yta och utspridd befolkning. Större delen av kommunens yta används för jord- och skogsbruk. Landytan är 1503 km^2. Kommunen har en lång kustlinje med skärgård. Kuststräckans längd, inräknat öar, är ca 3500 km.

Nästan 22 000 invånare bor i kommunen, och befolkningen är ganska jämnt fördelad i de fem största tätorterna Östhammar (4517), Alunda (2396), Gimo (2719), Öregrund (1531) och Österbybruk (2245). Övriga tätorter i kommunen är Dannemora, Hargshamn och Skoby. Av befolkningen bor cirka 7 100 invånare på landsbygden utanför tätorterna.[5]

Kommunens stora arbetsplatser är Östhammars kommun, Sandvik Coromant AB och Forsmarks kärnkraftverk AB. Sedan Dannemora gruva stängde har tågtrafiken minskat på sträckan mellan Dannemora och Hargshamn.

Nästan 3 000 kommuninvånare pendlar till arbeten i andra kommuner. Inpendlingen är även den betydande, ca 2 000 personer.

Turismen är en viktig näring. Kommunen har områden med stora naturvärden och ett vackert kust- och skärgårdslandskap, som innefattar de gamla hamnstäderna Östhammar och Öregrund. Historiska bruksmiljöer finns i Österbybruk, Forsmark, Gimo och Harg.

6.3.1 Framtidsutveckling

Från 70-talet fram till mitten av 90-talet hade Östhammars kommun en positiv trend med en befolkningsökning på cirka 20 %. I början av 90-talet hade kommunen cirka 22 500 invånare. Sedan 90-talets ekonomiska kris har befolkningsutvecklingen avtagit och visat en svagt negativ trend. Sedan 2012 har befolkningen ökat varje år, totalt med 660 personer under perioden.

Enligt översiktsplan 2016 har kommunen som mål att öka med mellan 500 – 1000 personer till 2025. I ett arbete med bostadsförsörjningsfrågor för Östhammars kommun (2012) redovisas tre olika utvecklingsscenarier. I lägsta scenariot minskar folkmängden med 700 personer, medan den i det högsta scenariot ökar med över 4 000 personer fram till 2030.

Kommunen pekar ut främst Alunda, Östhammar och Österbybruk som tätorter där efterfrågan på bostäder är störst.

För Hargs hamn finns planer på en omfattande expansion fram till och med 2025. Bland annat kommer farleden fördjupas och en ny kaj byggas för att kunna ta emot större fartyg och lagerhallar och lagerytor byggas ut.

6.4 Trafikutveckling

Trafikverkets rapport *”Prognos för personresor 2030”* anger att trafikarbetet med personbil i Uppsala län kan komma att växa totalt med 40 % fram till 2030, med en årlig tillväxt på cirka

[5] Översiktsplan 2016, Östhammars kommun.

SAMRÅD

1,7 %. I riket som helhet är prognosen en tillväxt årligen om cirka 1,2 % med en total tillväxt 2030 på 26 %.

Det totala persontransportarbetet för tågtrafiken förväntas öka med 48 % till 2030, detta gäller för hela Sverige. Det totala persontransportarbetet för hela Sverige, oavsett trafikslag och längd på resa förväntas öka med 27 % fram till 2030.[6]

Enligt Trafikverkets rapport *"Prognos för godstransporter 2030"* förväntas godstransporter på väg öka med ca 1,9 % årligen fram till 2030. För järnvägen förväntas en ökning om 1,6 % årligen fram till 2030[7].

6.5 Riskobjekt i området

Inom Uppsalas brandförsvars område finns ett antal riskobjekt. Med riskobjekt avses här så kallade *Sevesoanläggningar* eller *farliga verksamheter*.

Sevesoanläggningar är anläggningar där stora mängder farliga kemikalier hanteras kan omfattas av krav enligt *Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor*. Lagen har sitt upphov från det så kallade Seveso-direktivet som antagits i EU för att förebygga allvarliga olyckor inom kemiindustrin och begränsa följderna för människor och miljö. I lagstiftningen finns två kravnivåer: låg och hög. Ägarna och verksamheterna har krav på sig att regelbundet genomföra riskanalyser och handlingsprogram för hur allvarliga kemikalieolyckor ska förebyggas.

Farlig verksamhet enligt LSO är en anläggning där verksamheten innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljön där anläggningens ägare eller den som utövar verksamheten på anläggningen är skyldig att i skälig omfattning hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta åtgärder för att begränsa sådana skador enligt LSO 2 kap. 4§. Denna beredskap ska komplettera kommunens beredskap för räddningsinsats. Det är Länsstyrelsen som beslutar vilka anläggningar i länet som omfattas av denna paragraf. Flygplatser som har godkänts enligt 6 kap. 9§ första stycket i luftfartslagen ska också omfattas av 2 kap. §4 enligt LSO. Alla Seveso-anläggningar oavsett kravnivå klassificeras som farliga verksamheter.

Av tabell 6.5.1 framgår vilka Seveso-anläggningar och farliga verksamheter enligt LSO 2 kap §4 som finns i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner 2019.

SAMRÅD

[6] Prognos för personresor 2030 – Trafikverkets basprognos 2014
[7] Prognos för godstransporter 2030 – Trafikverkets basprognos 2014

Tabell 6.5.1. Farliga verksamheter i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner enligt Seveso och LSO 2kap §4. Listan hämtad 2019-05-01.

Anläggning	Kommun	Seveso	Farlig verksamhet LSO 2:4
Månkarbo bergtäkt	Tierp	Lägre kravnivån	Ja
Strömsbergs bergtäkt	Tierp	Lägre kravnivån	Ja
Söderfors huvuddamm	Tierp	Nej	Ja
Untra inkl. södra vallen	Tierp	Nej	Ja
55:ans bergtäkt	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Akademiska sjukhusets helikopterflygplats	Uppsala	Nej	Ja
GE Healthcare Bio-Sciences AB	Uppsala	Högre kravnivån	Ja
Grän bergtäkt	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Recipharm Uppsala AB	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Skyttorp bergtäkt	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Tensta-Forsa	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Upplands Lokaltrafik, depå Fyrislund	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Vattenfall Husbyborg	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Vattenfall Värme Uppsala AB	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
AB Sandvik Coromant	Östhammar	Högre kravnivån	Ja
Forsmarks kraftgrupp AB Kärnkraftverk	Östhammar	Lägre kravnivån	Ja

Med dessa verksamheter i regionen finns en risk för att farliga utsläpp eller komplicerade bränder kan uppkomma. Sannolikheten för att en olycka ska hända samt konsekvenserna av en olycka på dessa anläggningar minskas något på grund av den omfattande tillsynsverksamheten från olika myndigheter samt höga krav på verksamheternas interna skyddsarbete.

6.6 Hamnar och deras gränser i vatten

I LSO framgår det att staten ansvarar för sjöräddning, miljöräddningstjänst och flygräddningstjänst i havet och de stora sjöarna Vänern, Vättern och Mälaren. Undantaget är hamnområde, där kommunen ansvarar för räddningstjänsten. Kommunen fastställer hamnområdets utbredning, efter samråd med berörda statliga myndigheter.

6.6.1 Gräns i vatten, Uppsala kommun

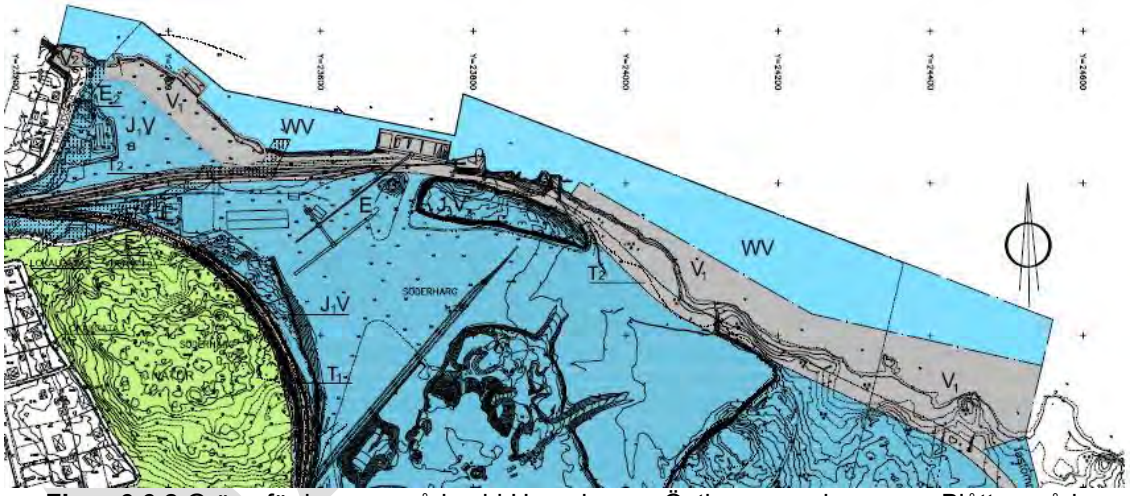
Staten ansvarar för räddningstjänsten på Ekoln, då denna är en del av Mälaren. Gränsen mellan Ekoln och Fyrisån går i linje med den södra kanten av Flottsundsbron, se figur 6.6.1. Något kommunalt hamnområde i statligt vatten finns inte i Uppsala kommun.

Figur 6.6.1. Gräns för hamnområde vid Fyrisåns utlopp i Ekoln, Uppsala kommun. Gränsen är markerad med rött. (Källa: Uppsala kommun)

6.6.2 Hamnområde Östhammars kommun

I Östhammars kommun finns ett hamnområde i Hargshamn. Det är det enda hamnområdet beslutat av Östhammars kommun och inskrivet i detaljplan, se figur 6.6.2.

Figur 6.6.2 Gräns för hamnområde vid Hargshamn, Östhammars kommun. Blått område markerat med WV visar hamnområdet. (Källa: Östhammars kommun)

6.7 Brandvattenförsörjning

För försörjning av vatten för brandsläckning finns brandposter anslutna till kommunernas ordinarie vattenledningssystem. Brandposternas antal och placering bestäms av kommunernas förvaltningar/bolag med ansvar för vattenförsörjning i samråd med brandförsvaret.

Tekniska förvaltningen i Tierp, Uppsala Vatten och Avfall AB och Gästrike Vatten i Östhammar ansvarar för respektive kommuns brandposter i gatumark. Fastighetsägare ansvarar för brandposter på tomtmark. Ansvaret omfattar anläggning, underhåll, tillsyn och snöröjning.

I vissa områden i utkanten av Uppsala tätort tillämpas det så kallade alternativsystemet, vilket innebär att tillgång till brandförsvarets vattenresurser medger glesare anläggning av brandposter. Detta alternativsystem tillämpas inte i industri- eller institutionsområden.

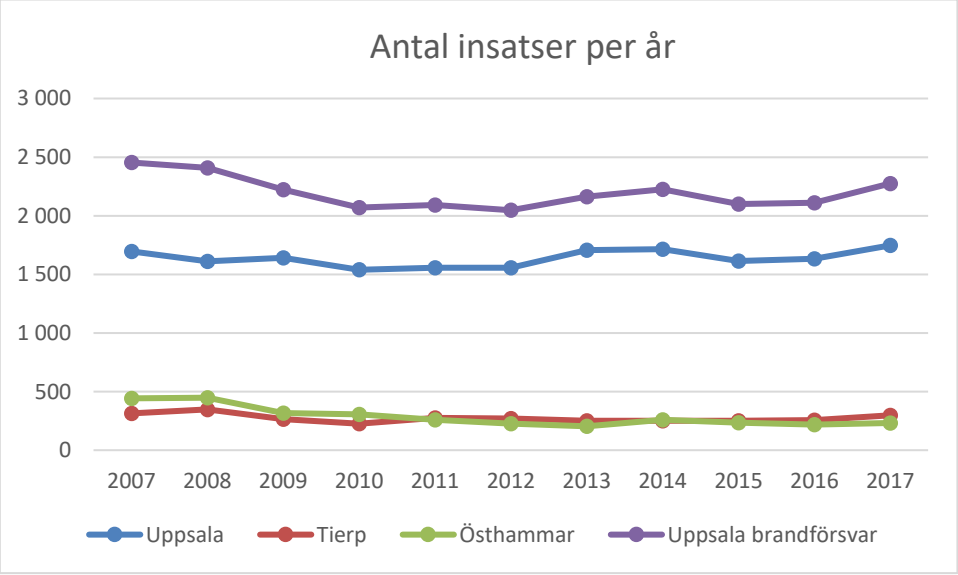
Under handlingsprogramsperioden ska befintliga krigsbranddammar i kommunerna inventeras och ansvars- och ägandeförhållanden tydliggöras.

7 SAMMANFATTNING AV RISKANALYS

Detta kapitel är en sammanfattning av riskanalysen som genomförts för detta handlingsprogram, *Riskanalys – underlag för handlingsprogram från 2020.* Riskanalysen omfattar olyckor som kan leda till räddningsinsats i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner. Riskanalysen är ett underlag till handlingsprogrammet såväl som för den årliga verksamhetsplanen.

7.1 Vanligt förekommande olyckor

Antalet räddningsinsatser totalt som gjorts inom Uppsala brandförsvar är fördelade enligt figur 7.1. Som framgår av figuren minskade antalet insatser under några år från 2007 till 2010. Stor del av denna minskning beror på minskat antal sjukvårdslarm/IVPA. Uppsala kommun har haft ca 1600 – 1700 insatser årligen. I Östhammar minskade antalet insatser under flera år och har nu stabiliserats runt 230 insatser årligen. Tierp har cirka 260 insatser per år, denna siffra är relativt konstant med endast mindre variationer. Totalt hanterar Uppsala brandförsvar cirka 2200 insatser per år, 2017 hanterades 2276 insatser. Preliminär statistik för 2018 visar på en ökning av antalet insatser jämfört med 2017.

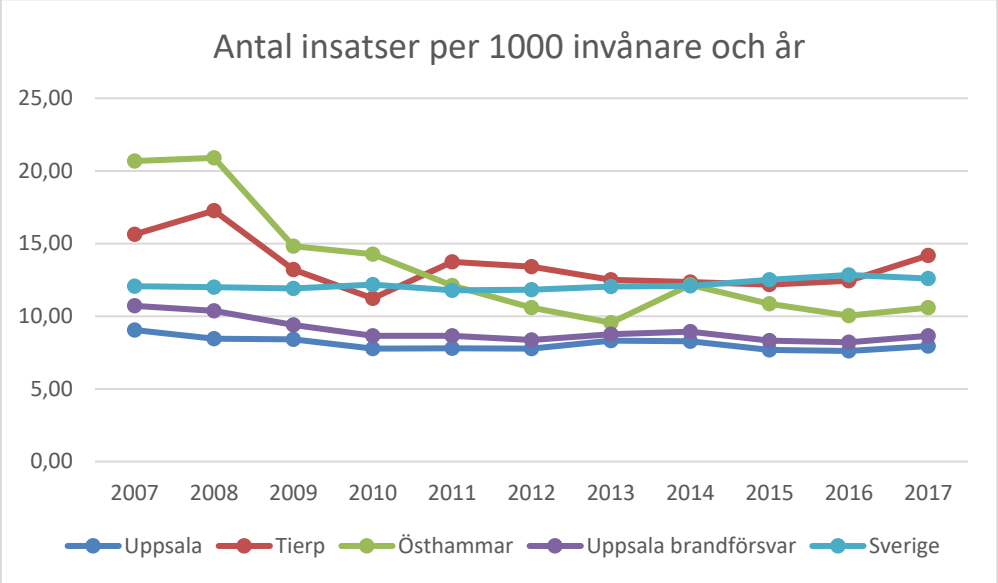

Figur 7.1. Totalt antal insatser för Uppsala brandförsvar. Detta omfattar både insatser som var räddningstjänst enligt LSO såväl som andra uppdrag. *Källa: IDA.*

Bilden ser något annorlunda ut om antalet insatser räknas per 1000 invånare i respektive kommun. Som framgår av figur 7.2 har antalet insatser per 1000 invånare varit relativt konstant i Uppsala kommun sedan 2007. En kraftig minskning i antalet insatser noteras för Östhammars kommun, från att ha haft strax över 20 insatser per 1000 invånare 2008 så har det minskat till

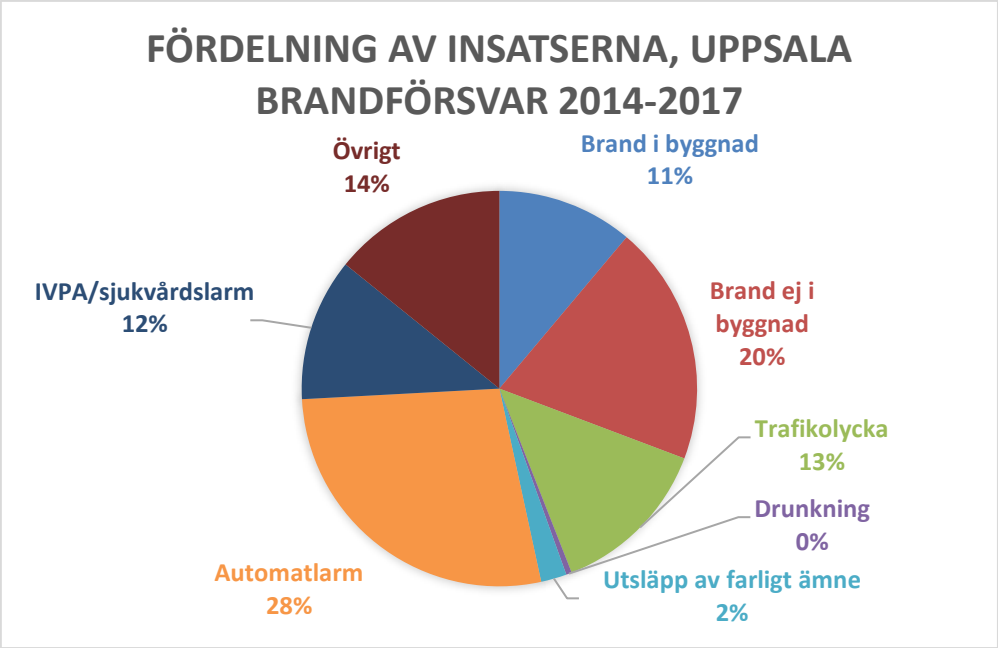
cirka 10 insatser per 1000 invånare. En stor del av denna minskning förklaras i att antalet sjukvårdslarm/IVPA har minskat kraftigt, framförallt i Östhammars kommun.

Antalet insatser per 1000 invånare har minskat även i Tierps kommun jämfört med toppåret 2008 då det var 17,3 insatser per 1000 invånare. Sedan 2008 har det bortsett från lägsta noteringen 2010 varit cirka 13 insatser per 1000 invånare i Tierps kommun. Som helhet har Uppsala brandförsvar färre insatser per 1000 invånare än Sverige som helhet. Detta gäller även på kommunnivå för Uppsala och Östhammar. Tierps kommun har ungefär lika många eller något fler insatser per 1000 invånare än Sverige som helhet.

Figur 7.2. Antal insatser per 1000 invånare för respektive kommun. Detta avser samtliga uppdrag som brandförsvaret åkt på, även sådana uppdrag som inte är räddningstjänst enligt LSO. *Källa: IDA.*

Av figur 7.3 framgår fördelningen av insatserna. Drunkning och drunkningstillbud är allvarliga, men inte vanligt förekommande. Inom Uppsala brandförsvar består andelen insatser till 0,4% av drunkning/-tillbud och i Sverige 0,4%.

Figur 7.3. Fördelning av insatserna för Uppsala brandförsvar, 2014 - 2017. *Källa: IDA.*

Huvuddelen av insatserna inträffar mellan klockan 08 och 23. Räddningsinsatsernas fördelning över året visar att andelen insatser är större under perioden april till november. Fördelningen beror även på vilken typ av insats det är frågan om, exempelvis inträffar den största delen av bränderna som inte är i byggnader mellan mars och oktober, dvs under gräs- och skogsbrandssäsongen. Antalet brand i byggnad och trafikolyckor ökar under vintern.

7.1.1 Brand i byggnad

I Uppsala kommun hanterar brandförsvaret årligen cirka 170 – 200 bränder i byggnader. I Tierp och Östhammars kommuner hanteras cirka 25 – 30 per år. Sett till invånarantalet har Tierp och Östhammars kommuner fler bränder i byggnader per 1000 invånare än Uppsala kommun och Sverige som helhet. Brandförsvaret som helhet har färre bränder i byggnader per 1000 invånare än Sverige som helhet.

Majoriteten av bränderna inträffar i eller i anslutning till en tätort. I samtliga tre kommuner har det även inträffat byggnadsbränder i glesbygd.

58 % av bränderna i byggnader inträffar i småhus eller flerbostadshus. 5 % är industribränder, 20 % är i byggnader med allmänna verksamheter och 17 % är övriga byggnader. Andelen bränder i villor är större i Östhammar och Tierp än i Uppsala där andelen bränder i flerbostadshus är större. Majoriteten av bostadsbränderna inträffar under eftermiddagen och kvällen.

7.1.2 Personskador vid brand i byggnad

Under perioden 2007 till 2017 har 30 personer omkommit i brand i de tre kommunerna, tre i Östhammars kommun, sex i Tierps kommun och 21 i Uppsala kommun. Fördjupad statistik finns för dödsbränderna fram till 2015 vilket omfattar 24 dödsfall. Majoriteten av dödsbränderna har varit i villor eller flerbostadshus. 22 av de omkomna var män, varav 13 var

SAMRÅD

äldre än 65 år och åtta var i åldern 45 till 64 år. Minst sju av de omkomna hade någon form av funktionshinder. 18 omkom innan brandförsvarets framkomst eller innan räddningsinsats kunde genomföras. Ungefär hälften av dödsbränderna har inträffat utanför tätort.

Elva av dödsbränderna har inträffat mellan klockan 17 och 07. Fyra har inträffat mellan klockan 07 och 10. Fem dödsbränder har inträffat under dagtid. Majoriteten av dödsbränderna sker fredagar – söndagar och de flesta inträffar under vinterhalvåret, mellan oktober och februari.

I 5 % av dödsbränderna har det konstaterats att det funnits brandvarnare. Vid 33 % av bränderna har det saknats brandvarnare och i 62 % är det okänt om det fanns.

Vid tolv av dödsbränderna är brandorsaken okänd. Branden var anlagd med uppsåt vid två bränder, rökning orsak vid tre bränder. Andra brandorsaker är tekniskt fel, värmeöverföring, levande ljus och eldning av gräs. Dessa var brandorsak vid en brand var.

Av de som skadas vid bränder är majoriteten män. Åldersfördelningen av de som skadas vid brand är mer jämnt fördelad än åldersfördelningen vid dödsbränder.

7.1.3 Brand ej i byggnad

Brandförsvaret åker årligen på cirka 330 bränder som inte är i byggnader. Av dessa inträffar cirka 280 i Uppsala kommun, cirka 20 i Östhammars kommun och cirka 30 i Tierps kommun. Sedan 2013 har antalet insatser ökat kraftigt. 2017 genomfördes 488 insatser. Denna ökning har främst skett i Uppsala kommun. Det som ligger bakom ökningarna är framförallt ett större antal bränder i skog och mark, fordon, soptunnor och containrar.

Majoriteten av bränderna har inträffat i eller i anslutning till tätorter eller vägar. Den vanligaste insatsen är bränder i fordon. Andra vanliga brandobjekt är mark och skog, soptunnor och containrar. En stor del av bränderna är anlagda med uppsåt. 32 % av bränderna i det fria bedöms vara anlagda, men mörkertalet är stort, för 45 % av bränderna är orsaken okänd. För bränder i personbilar bedöms 46 % av bränderna vara anlagda. De flesta bränderna inträffar under eftermiddagen till efter midnatt.

7.1.4 Trafikolyckor

Under åren 2014 – 2017 har Uppsala brandförsvar hanterat totalt 1158 trafikolyckor. Trenden för de senaste åren är en ökning av antalet trafikolyckor. Mellan 2007 och 2011 åkte Uppsala brandförsvar på cirka 210 – 250 trafikolyckor årligen. 2012 skedde en kraftig ökning till nästan 350 trafikolyckor. Denna ökning har hållit i sig sedan dess.

Årligen åker brandförsvaret på cirka 200 trafikolyckor i Uppsala kommun. I Östhammars kommun inträffar årligen cirka 30 till 40 trafikolyckor och i Tierps kommun cirka 50 olyckor. Antalet olyckor per 1000 invånare är betydligt fler i Tierps kommun än övriga två kommuner. Antalet omkomna och sjukhusvårdade till följd av trafikolycka minskar i Uppsala län.

Majoriteten av trafikolyckorna inträffar dagtid, med en topp mellan klockan 15 och 17. Antalet trafikolyckor ökar under vintermånaderna.

SAMRÅD

7.1.5 Drunkning

Årligen åker Uppsala brandförsvar i snitt på sju insatser till drunkningsolyckor. Sedan 2007 har 47 drunkningsinsatser skett i Uppsala kommun, 11 i Tierps kommun och 14 i Östhammars kommun. De flesta drunkningar sker under perioden juni - september och i januari – februari. Flest drunkningar inträffar under eftermiddagar samt runt klockan 02 – 03. Årligen omkommer en till fem personer i Uppsala län genom drunkning.

7.1.6 Utsläpp av farligt ämne

Uppsala brandförsvar åker på i snitt 43 insatser till utsläpp av farligt ämne årligen. De flesta insatserna har varit sanering vid läckage av drivmedel, smörjmedel och hydraulolja från fordon. 80 % av utsläppen har skett ute i det fria. Andra vanliga platser där utsläpp skett är i olika typer av industrier (6 %), allmän verksamhet (ex skolor, bad, handel) (7 %) men även bostäder (7 %).

De flesta utsläppen inträffar dagtid mellan cirka klockan 07 och 17. De flesta utsläppen inträffar i perioden april till september.

7.1.7 IVPA/sjukvårdslarm

IVPA/sjukvårdslarm är inte något som brandförsvaret enligt lag har ansvar för att utföra. Analysen omfattar ändå dessa insatser eftersom det sedan länge setts som ett viktigt uppdrag i organisationen, och eftersom insatserna utgör en stor andel av brandförsvarets insatser.

IVPA är förkortning för ”I Väntan På Ambulans”. Med IVPA/sjukvårdslarm avses insatser som Uppsala brandförsvar utför åt landstinget med landstinget som huvudman. RiB-personal med delegation att utföra uppdrag åt landstinget åker ut med två RiB-anställda brandmän för att vidta livsuppehållande åtgärder (prio 1) tills ambulans anländer och tar över insatsen.

Antalet IVPA/sjukvårdslarm varierar mellan kommunerna. Uppsala har cirka 140 larm per år. Tierp har cirka 40 – 50 per år och Östhammar cirka 60 – 70. Antalet IVPA/sjukvårdslarm har minskat kraftigt sedan 2008. 2008 var det 332 insatser i Uppsala kommun, 241 i Östhammars kommun och 126 i Tierps kommun. Anledningen till minskningen är att Region Uppsala har ändrat kriterierna för dessa insatser.

7.1.8 Övrigt

Uppsala brandförsvar larmas årligen på många andra typer av insatser, exempelvis nödställd person, översvämning, hjälp till polis etc. Dessa insatser är inte alltid att betrakta som en räddningsinsats enligt lagens mening.

Årligen hanterar brandförsvaret cirka 35 larm till nödställd person. Detta kan exempelvis vara arbetsplatsolyckor och suicid. Varje år hanteras cirka 15 larm till översvämning av vattendrag eller annan vattenskada. Ett antal insatser varje år är hjälp till polis, exempelvis vid bombhot.

7.2 Stora oönskade händelser

Riskanalysen omfattar även en kvalitativ del, som behandlar de stora olyckor eller stora oönskade händelser som inträffar mer sällan. Dessa behöver inte nödvändigtvis innebära en räddningsinsats för brandförsvaret, men beaktas eftersom att de kan ha en påverkan på brandförsvarets förmåga eller det kan förväntas att brandförsvaret har en roll i hanteringen av händelsen.

SAMRÅD

I riskanalysen för handlingsprogrammet analyseras ett antal scenarier som kan tänkas inträffa som skulle få påverkan på Uppsala brandförsvars geografiska område. Dessa scenarier framgår i tabell 7.2.1.

Tabell 7.2.1 Scenarier från den kvalitativa delen i riskanalysen med bedömd sannolikhet, konsekvens och trend. Definitioner av respektive parameter för sannolikhet och konsekvens framgår i *Riskanalys – underlag för handlingsprogram från 2020.*

	Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Brand med omfattande personskador	Låg	Stor	Oförändrad
Brand med omfattande egendomsskador	Hög	Liten	Oförändrad
Olycka i kärnteknisk anläggning	Låg	Stor	Oförändrad
Komplicerade utsläpp av farliga ämnen	Hög	Medel	Oförändrad
Omfattande kommunikations- och transportolyckor	Medel	Medel	Ökande
Extremt väder	Hög	Medel	Ökande
Översvämning i samband med höga flöden eller skyfall	Hög	Medel	Ökande
Omfattande skogsbrand	Hög	Medel	Ökande
Ras och skred	-	-	-
Dammbrott	Låg	Stor	Minskande
Störningar i samhällsviktiga funktioner	Hög	Stor	Ökande
Anlagd brand	Hög	Medel	Ökande
Social oro	Hög	Medel	Ökande
Terror	Medel	Medel	Ökande
Evenemangsrelaterade händelser och händelser i publika lokaler	Medel	Liten	Oförändrad
Olycka i undermarksanläggning	Låg	Liten	Oförändrad
Olycka i svårtillgängligt område	Hög	Liten	Oförändrad
Krig	Låg	Stor	Ökande
Flera samtidiga större händelser	Hög	Medel	Ökande
Större sjukdomsutbrott	Medel	Medel	Oförändrad

Dessa händelser kan sammanfattas i att de ofta är komplexa händelser som har stort ledningsbehov och i vissa fall även kräver omfattande materiella och personella resurser, i vissa fall över lång tid.

7.3 Framtidsutmaningar

I riskanalysen identifieras ett antal framtidsutmaningar som har direkt påverkan på brandförsvaret:

- *Befolkningsutveckling.* Uppsala brandförsvar verkar i en expansiv region och alla tre medlemskommuner räknar med att växa under kommande decennier. Framförallt Uppsala tätort väntas växa mycket, med upp till 60 000 nya bostäder och upp till 135 000 nya invånare. Fler invånare kommer innebära att brandförsvarets insatser

kommer att öka i antal. Samtidigt blir befolkningen allt äldre, vilket innebär att en av riskgrupperna förväntas bli allt större.

- *Förtätning av tätorterna.* Allt fler flyttar till tätorterna. Det stora behovet av bostäder leder till förtätning i städerna, även i anslutning kring farligt godsleder och riskobjekt. Det är viktigt att risknivåerna är acceptabla vid förtätning. Förtätningen kan också innebära större komplexitet och nya utmaningar vid räddningsinsatser.
- *Trafikutveckling.* Trafikmängderna i Uppsala län förväntas öka både avseende personresor och godstransporter.
- *Klimatförändringar.* Förändringar i klimatet har en påverkan på Uppsala brandförsvars område. Förändringarna kan leda till fler och mer omfattande klimatrelaterade händelser.
- *Nya byggmetoder, material och teknik*. Nya byggmetoder och byggmaterial i kombination med allt mer komplexa byggnader innebär nya utmaningar vid räddningsinsatser. Den tekniska utvecklingen går fort vilket innebär nya risker att ta hänsyn till vid räddningsinsatser.
- *Ökade skillnader mellan grupper.* Förändringar i samhället gör att klyftorna i samhället blir större. Detta kan innebära att händelser kopplade till social oro blir allt vanligare.
- *Rekrytering av personal.* Bland annat urbaniseringstrenden och brist på arbetstillfällen på landsbygd har bidragit till svårigheter att rekrytera och behålla räddningspersonal i beredskap. Även rekrytering av heltidsbrandmän, brandingenjörer, brandinspektörer och specialister blir allt svårare. Denna problematik förväntas öka på nationell såväl som lokal nivå.

7.4 Slutsatser

I detta kapitel sammanfattas de slutsatser som dras av riskanalysen.

- Samtliga tre kommuner räknar med att växa befolkningsmässigt i någon omfattning. Uppsala står för den allra kraftigaste förväntade ökningen i befolkning. Den planerade och pågående omfattande förtätningen och nybyggnationen i Uppsala tätort kommer i förlängningen ha påverkan på brandförsvaret. Antalet insatser kan förväntas att öka.
- Våra tre medlemskommuner har mycket olika demografiska, geografiska, infrastrukturella och socioekonomiska förutsättningar och riskbilden varierar därmed.
- I arbetet med att ta fram riskanalysen har det inte observerats några större förändringar, trenderna har snarare förstärkts.
- Majoriteten av de som omkommit i brand under perioden var män. Äldre män med någon form av funktionsnedsättning, boende på landsbygd eller glesbygd löper högre risk att omkomma i brand. I takt med att befolkningen blir äldre och fler bor kvar hemma kommer också denna riskgrupp att öka.
- Antalet trafikolyckor förefaller öka, men inte antalet trafikolycksskadade. Säkrare bilar och vägar leder sannolikt till mindre allvarliga olyckor, men olyckorna fortsätter att inträffa.
- Sannolikheten för flera av de kvalitativt värderade riskerna bedöms öka, inte minst väder- och klimatrelaterade händelser som i sig kan få följdkonsekvenser för till exempel elförsörjning och tele-/IT-kommunikation. Med ökat antal väderrelaterade händelser kommer krav ställas på brandförsvarets förmåga att hantera dessa.
- De geopolitiska spänningarna i vårt närområde och ökande inslag av våldsbejakande extremism kan inte bortses ifrån och kan ge konsekvenser för till exempel återtagande av förmåga inom civilt försvar och befolkningsskydd.

SAMRÅD

- Den snabba tekniska utvecklingen, nya byggmetoder och nya material i kombination med en mycket omfattande nybyggnation i kommunerna kommer innebära nya risker att hantera vid räddningsinsatser.

Det går självklart att lyfta fram fler slutsatser, men dessa sammanfattar några av huvuddragen. Det finns flera områden att hålla under uppsikt och arbeta aktivt med, men något direkt alarmerande missförhållande eller kraftig avvikelse från det förväntade har inte framkommit under arbetet med denna analys. I ett nationellt perspektiv är våra medlemskommuner relativt säkra.

8 MEDBORGAR- OCH MEDARBETARDIALOG

Under framtagandet av handlingsprogrammet genomfördes en medborgar- och medarbetardialog. Dialogerna syftade till att stärka påverkansmöjligheten och delaktigheten för kommuninvånarna och inom organisationen.

8.1 Medborgardialog

Medborgardialogen genomfördes som en webbenkät som var tillgänglig på brandförsvarets hemsida under mars månad. Enkäten marknadsfördes bland annat i sociala medier och i utvalda tidningar. Fysiska träffar genomfördes även där kommuninvånare hade möjligheten att fylla i enkäten på plats och träffa representanter för brandförsvaret.

Enkäten har genomförts i medborgardialoger i samband med framtagandet av de två föregående handlingsprogrammen. Denna gång omarbetades frågorna för att bli enklare att förstå. Enkäten fick totalt 956 svar. Vid medborgardialogen 2015 fick motsvarande enkät 190 svar.

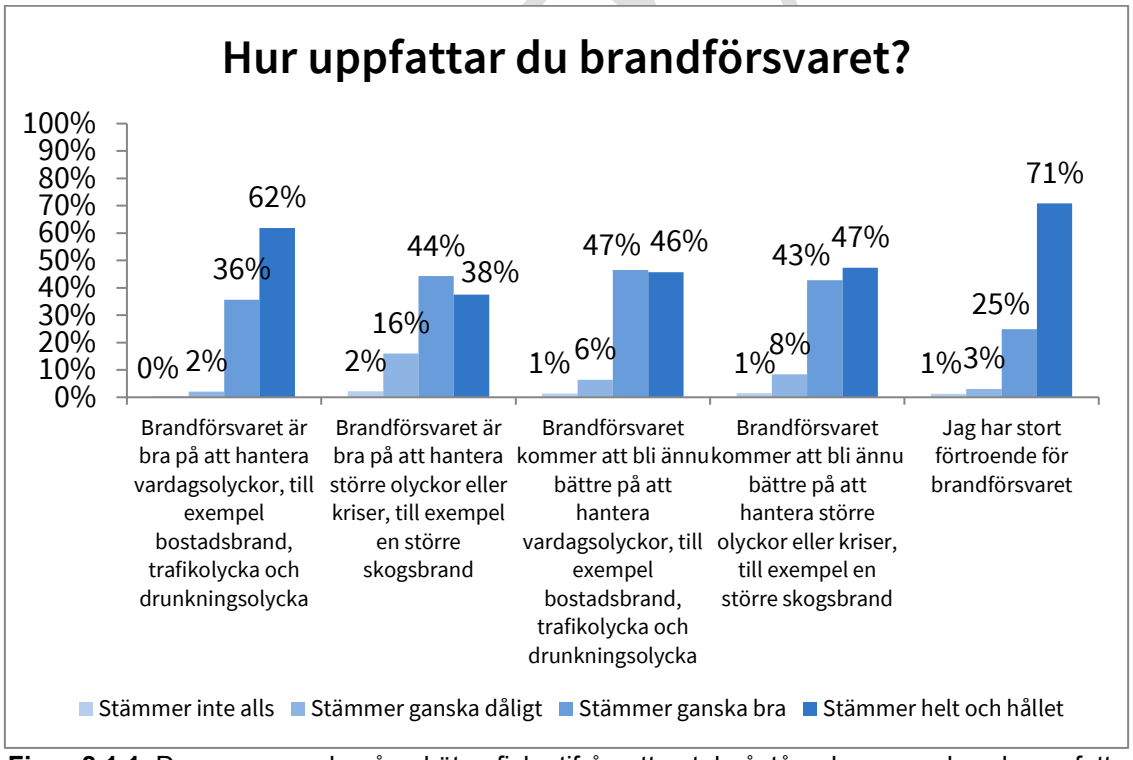
Svaren i medborgardialogens enkätundersökning redovisas i tabell 8.1.1 och figur 8.1.1.

Tabell 8.1.1. Varje svarande fick möjlighet att välja ut upp till fem alternativ som svar på frågan ”Vad tycker du att Uppsala brandförsvar ska arbeta särskilt mycket med 2020 – 2023?”.

Aktivitet	Antal röster	Prioritet	Prioritet 2015	Trend
- Lära kommunens invånare vad de ska göra vid en brand eller vid en olycka	456	1	4	⇑
- Se till att samhället fungerar så normalt som möjligt vid större kriser som till exempel storm, torka, snöväder och långvarigt elavbrott	452	2	1	⇓
- Öka samarbetet med Region Uppsala om sjukvårdslarm så att brandpersonal larmas för att snabbt kunna ge sjukvård vid exempelvis ett hjärtstopp	440	3	10	⇑
- Förebygga olyckor genom att samarbeta med andra förvaltningar i kommunen (till exempel socialtjänsten och äldreförvaltningen), andra myndigheter och organisationer (till exempel polismyndigheten och Brottsförebyggande rådet, BRÅ)	400	4	2	⇓

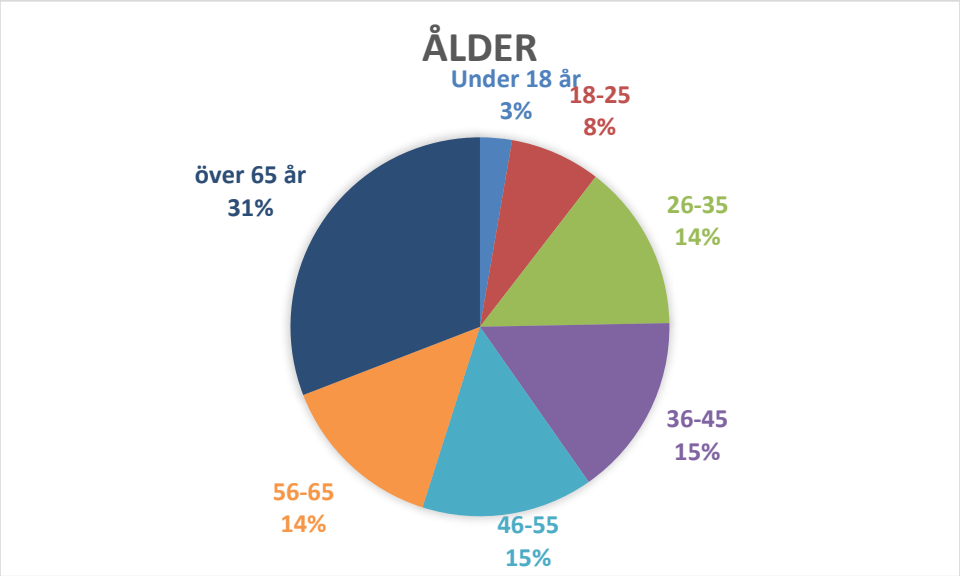
REMISS

- Förebygga bränder hos personer i riskgrupper, till exempel äldre och personer med funktionsnedsättningar	379	5	9	⇑
- Se till att kommunerna byggs på ett så säkert sätt som möjligt (utifrån risker som till exempel kemikalietransporter och industrier)	342	6	7	⇑
- Lära av olyckor för att bli bättre på att hantera olyckor och bränder i framtiden	341	7	6	⇓
- Minska antalet bränder i bostäder	333	8	3	⇓
- Minska antalet anlagda bränder	288	9	8	⇓
- Förebygga olyckor vid särskilda riskobjekt, till exempel industrier medstora mängder kemikalier	251	10	11	⇑
- Minska antalet bränder i skolor	224	11	8	⇓
- Minska olyckor och bränder på landsbygden	161	12	13	⇑
- Förebygga bränder vid byggnader och miljöer som är kulturellt värdefulla	137	13	14	⇑
- Minska olyckor och bränder i stadsmiljö	94	14	12	⇓

Figur 8.1.1. De som svarade på enkäten fick utifrån ett antal påståenden svara hur de uppfattar brandförsvaret.

Av de som svarade bodde 16 % i Tierps kommun, 23 % i Östhammars kommun, 53 % i Uppsala kommun och resterande 8 % i annan kommun. 51 % identifierade sig som kvinnor, 48 % som män och 1 % som annat. Åldersfördelningen var enligt figur 8.1.2.

Figur 8.1.2. Åldersfördelningen hos de som svarade på enkätundersökningen.

Av medborgardialogen framgår att det som prioriteras högst är utbildning av allmänheten, krisberedskap samt förebyggande arbete och samarbete tillsammans med andra förvaltningar och organisationer. Det framgår även att allmänheten har ett stort förtroende för brandförsvaret. Det finns även en tilltro till den nuvarande förmågan att hantera bränder och olyckor och även att förmågan kommer att öka i framtiden.

8.2 Medarbetardialog

Medarbetarna i brandförsvaret har fått ta del av riskanalysen och fått möjlighet att besvara två frågor:

1. Vad anser ni är särskilt viktigt att satsa på kommande handlingsprogramsperiod?
2. Vilken är den största utmaningen för Uppsala brandförsvar?

Vid medarbetardialogerna har det förts fram ett antal synpunkter. En stor del av synpunkterna har kunnat hänföras till ett antal utvecklingsområden, som exempelvis bemanning och förmåga kopplat till riskbild och teknisk utveckling, minska antalet och konsekvenserna av bostadsbränder samt kompetensförsörjning.

Svaren har sammanställts och redovisats till Räddningsnämnden och därmed utgjort ett av underlagen till detta handlingsprogram och de mål som beskrivs i kapitel 10.

9 ORGANISATION OCH RESURSER

Enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor har den enskilde, privatperson såväl som företag och organisationer, ansvaret för sin egen säkerhet och sitt skydd mot olyckor. Brandförsvarets förebyggande arbete syftar till att underlätta för den enskilde att ta sitt ansvar och därigenom verka för att minska antalet olyckor och dess konsekvenser. Det förebyggande

arbetet är främst inriktat på bränder. När olyckor väl inträffar och den enskilde inte själv har förmåga att hantera konsekvenserna hjälper brandförsvaret till med hanteringen av olyckan. Utöver brandförsvaret finns det många organisationer och myndigheter i samhället som verkar för trygghet och säkerhet, såsom sjukvården, hemtjänsten, polisen, väktarbolag, försvarsmakten, svenska kyrkan, frivilliga resursgrupper, andra kommunala förvaltningar med flera. Brandförsvaret är alltså en del av samhällets totala säkerhets- och trygghetsarbete och den totala förmågan att hantera olyckor. Utgångspunkten i allt säkerhets- och trygghetsarbete är den enskildes förmåga.

9.1 Den enskildes förmåga

Den enskilde har enligt lagen om skydd mot olyckor ett eget ansvar för att skydda sitt liv, sin egendom och att inte orsaka olyckor. I första hand är det den enskildes skyldighet att själv vidta och bekosta åtgärder för att förhindra och begränsa olyckor. Först när en olycka inträffat eller när det finns en överhängande fara för en olycka, och den enskilde själv eller genom att anlita någon annan inte kan klara av situationen är det samhällets skyldighet att ingripa. Se även kapitel 3 och 4.1.

Dessa skyldigheter innebär ett antal förväntningar på den enskilde. Den enskilde har:

- Kunskap om att man har ett ansvar för att förebygga och hantera olyckor.
- Kännedom om hur lång tid det tar innan man kan räkna med att hjälp är på plats efter att 112 larmats, och anpassar sitt eget brandskydd utifrån detta.
- Förmåga att rädda och varna de som eventuellt är i fara, larma 112 och i den mån det är möjligt begränsa skadan.
- Fungerande brandvarnare för att kunna upptäcka en brand i tid.
- Släckutrustning för att kunna fördröja en brands utveckling innan brandförsvaret kommer fram.

Brandförsvaret arbetar för att underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter och leva upp till dessa förväntningar.

För att stärka den enskildes förmåga dit brandförsvaret har lång insatstid har brandförsvaret placerat ut materialdepåer på ett antal platser, se även kapitel 9.3.

9.2 Brandförsvarets förmåga till förebyggande arbete

Hela organisationen bidrar på olika sätt till det olycksförebyggande arbetet. Funktionsansvar för den förebyggande verksamheten finns på enheten för samhällsskydd där även specialistkompetens finns samlad i form av ett antal brandingenjörer och brandinspektörer. Medarbetarresursens volym och sammansättning varierar till viss del över tid.

Det olycksförebyggande arbetet syftar främst till att förebygga bränder. Huvudansvaret för samordning av kommunernas arbete med skydd mot olyckor finns kvar i respektive kommun, se även kapitel 5.

Brandförsvarets brandförebyggande verksamhet syftar till att säkerställa ett skäligt brandskydd för den enskilde samt en säker hantering av brandfarlig och explosiv vara i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner. Den brandförebyggande verksamhetens huvudsyfte är att säkerställa skydd för liv och hälsa.

SAMRÅD

För att åstadkomma detta finns ett flertal olika verktyg; information och rådgivning, extern utbildning, tillsyn enligt LSO och LBE, hanteringstillstånd för brandfarlig och explosiv vara, samverkan samt rengöring (sotning) och brandskyddskontroll av fasta förbränningsanordningar.

9.2.1 Info och rådgivning

Brandförsvaret genomför information och rådgivning riktad till den enskilde. Informations- och rådgivningsarbetet syftar till att underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt LSO och LBE och leva upp till förväntningarna som beskrivs i kapitel 9.1. Information och rådgivning ges bland annat genom:

- Annonsering
- Öppet hus
- Information på hemsida
- Riktade informationsutskick
- Utbildningar
- Särskild informations- och rådgivningstelefon
- I samband med annan verksamhet såsom tillsyn, områdesbesök, utryckningsverksamhet mm
- Riktad information i bostadsområden eller till specifika målgrupper
- Skolinformation
- Deltagande i olika evenemang, mässor mm

9.2.2 Extern utbildning

Brandförsvaret genomför extern utbildning riktad främst till medlemskommunerna, men även till privata företag och enskilda i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner. Syftet med utbildningarna är att öka kunskapen om brandskydd och därigenom underlätta för kommunala förvaltningar och privata företag att bedriva ett fungerande systematiskt brandskyddsarbete.

9.2.3 Tillsyn

Uppsala brandförsvar är tillsynsmyndighet enligt LSO och LBE i Tierp, Uppsala och Östhammar kommuner. Tillsynerna syftar till att granska att fastighetsägare, nyttjanderättshavare och tillståndshavare uppfyller de krav som följer av aktuell lag och dess föreskrifter.

Tillsyn kan genomföras på alla *byggnader eller andra anläggningar* i medlemskommunerna och där brandfarlig eller explosiv vara hanteras. Tillsyn genomförs främst där risken för personskador i händelse av brand bedöms som störst. Tillsyn är brandförsvarets skarpaste verktyg och ska riktas där det gör mest nytta och ger störst effekt. Den regelbundna tillsynsverksamheten planeras utifrån tidsfrister. Utöver detta genomförs även tematillsyner på för året utvalda prioriterade verksamheter. Då särskilt behov uppkommer genomförs även händelsebaserade tillsyner. Planering av tillsynsverksamheten sker årligen i brandförsvarets tillsynsplan.

Tillsyn kan leda till att beslut meddelas om att åtgärder ska genomföras för att höja nivån på brandskyddet.

SAMRÅD

Delegation att utföra tillsyn enligt LSO och LBE ges enligt gällande delegationsordning efter en bedömning att nödvändig kompetens innehas.

9.2.4 Tillstånd brandfarlig och explosiv vara

Uppsala brandförsvar är tillståndsmyndighet enligt Lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Vid tillståndsansökan genomförs en granskning i syfte att säkerställa att de krav som ställs i lagen och dess föreskrifter uppfylls.

9.2.5 Samverkan

Brandförsvaret arbetar för att Tierps, Uppsala och Östhammars kommuner ska vara säkra och trygga kommuner, genom samarbete och samverkan med ett flertal förvaltningar, organisationer och myndigheter både lokalt, regionalt och nationellt. Brandförsvaret ska arbeta på ett likvärdigt sätt mot de tre kommunerna i den gemensamma nämnden, med vissa variationer utifrån den lokala riskbilden. Samverkan sker i ett flertal olika forum, exempelvis kontinuerliga möten med andra förvaltningar, deltagande i konferenser, informationsmöten med företag samt dialog med medborgare.

Brandförsvaret är remissinstans till flera olika förvaltningar och organisationer, främst:

- Plan- och byggnadsnämnderna gällande plan- och byggprocess
- Tillståndsenheterna gällande serveringstillstånd
- Polismyndigheten gällande publika evenemang och danstillstånd

9.2.6 Sotning och brandskyddskontroll

Uppsala brandförsvar ansvarar för rengöring (sotning) och brandskyddskontroll av fasta förbränningsanordningar i Tierps, Uppsala och Östhammars kommun. På uppdrag av räddningsnämnden utförs rengöring och brandskyddskontroll i Tierps, Uppsala och Östhammars kommuner av entreprenörer som räddningsnämnden tecknat avtal med. Respektive skorstensfejarmästare ansvarar, via delegation av räddningsnämnden, för att uppdatera och underhålla brandförsvarets förteckning över objekt för rengöring och brandskyddskontroll. Frister för brandskyddskontroll och kompetens att utföra denna har beslutats och meddelats av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Frister för rengöring beslutas av räddningsnämnden och respektive kommunfullmäktige. Uppsala brandförsvar möjliggör för den enskilde att rengöra sin förbränningsanordning. Dispens för rengöring av egen anordning i den egna fastigheten lämnas efter att brandskyddskontroll utförts och en särskild ansökan upprättats och godkänts av brandförsvaret.

9.3 Brandförsvarets förmåga att genomföra räddningsinsatser

Då den enskilde drabbas av en olycka som denne inte kan hantera på egen hand har Uppsala brandförsvar beredskap och förmåga att hjälpa den enskilde med denna hantering. Uppsala brandförsvar är organiserat för att hantera de risker som redovisats i riskanalysen, se kapitel 7. Brandförsvaret är inte dimensionerat för att på egen hand kunna hantera allt som kan inträffa. Många större eller komplicerade händelser kräver samverkan med andra räddningstjänster, organisationer och myndigheter för att helt kunna hanteras.

Brandförsvarets räddningsstyrkor utgår från 17 brandstationer. Ledningsresurserna utgår från Fyrislund och Östhammar. Räddningsstyrkornas placering och beredskapsform redovisas i figur 9.3.1.

SAMRÅD

Figur 9.3.1. Uppsala brandförsvars verksamhetsställen, våren 2019. Blå färg visar heltidsstationer, rött RiB-stationer, svart/vitt räddningsvärn och grönt materialdepåer.

På heltidsstationerna finns medarbetare som är beredda att inom 90 sekunder från att larmet går rycka ut till en olycksplats, denna tid kallas anspänningstid. Vid RiB-stationerna finns Räddningspersonal i Beredskap (förkortas RiB). Räddningspersonalen har beredskap för att normalt inom sex minuter infinna sig på stationen och rycka ut till en olycksplats. Stationernas bemanning och utrustning varierar med den lokala riskbilden.

Vid räddningsvärnen finns frivilliga medarbetare som, om de har möjlighet när en olycka inträffar, kan förhindra eller fördröja brandspridning i väntan på ankommande räddningsstyrkor och i begränsad omfattning hantera vissa andra nödlägen.

Den operativa förmågan kan delas in i *snabbhet, insatskapacitet* och *uthållighet.* Snabbheten är tiden till dess att en första enhet är på skadeplatsen och kan påbörja skadebegränsande åtgärder. Insatskapaciteten är vilken förmåga som olika styrkor har att hantera en olycka. Uthållighet är

hur länge brandförsvaret kan genomföra en eller flera samtidiga insatser. De olika ingående komponenterna kan varieras. Det är därför inte lämpligt att i detalj låsa fast alltför detaljerade beskrivningar av insatsförmågan i ett flerårigt, politiskt styrdokument.

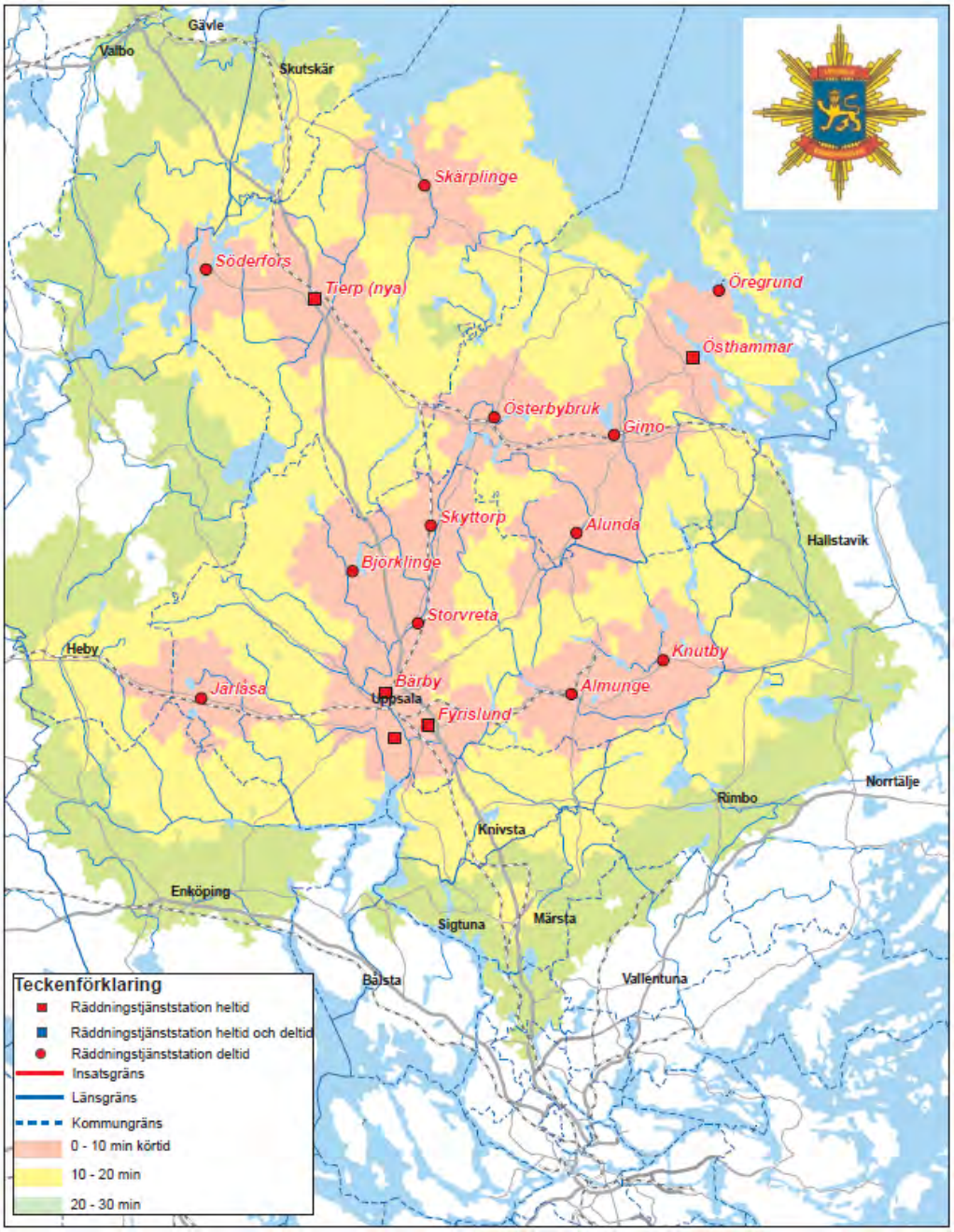
För att stärka den enskildes förmåga på platser dit brandförsvaret har lång insatstid har brandförsvaret ingått avtal med ett antal lokala föreningar. Avtalen innebär att brandförsvaret placerar ut materialdepåer med brandsläckningsutrustning som föreningarna och frivilliga kan använda i väntan på att räddningstjänst anländer vid en brand eller annan olycka.

Under handlingsprogramsperioden planeras förstärkningar av heltidsstyrkorna i Uppsala samt inom RiB.

9.3.1 Snabbhet

Av figur 9.3.1.1 framgår efter vilken tid som en första enhet är på plats och skadeavhjälpande åtgärder påbörjas i olika delar av Uppsala brandförsvars geografiska område. På RiB-stationerna är det tiden till dess att en FiP-enhet är framme. Samtliga av brandförsvarets RiB-stationer har FiP (första insatsperson). Det är en person ur RiB-styrkan som alltid har med sig ett eget utryckningsfordon och som åker direkt till olycksplatsen utan att passera brandstationen. Syftet med detta är att minska tiden till dess att en första räddningsenhet är på plats och kan påbörja skadebegränsande åtgärder.

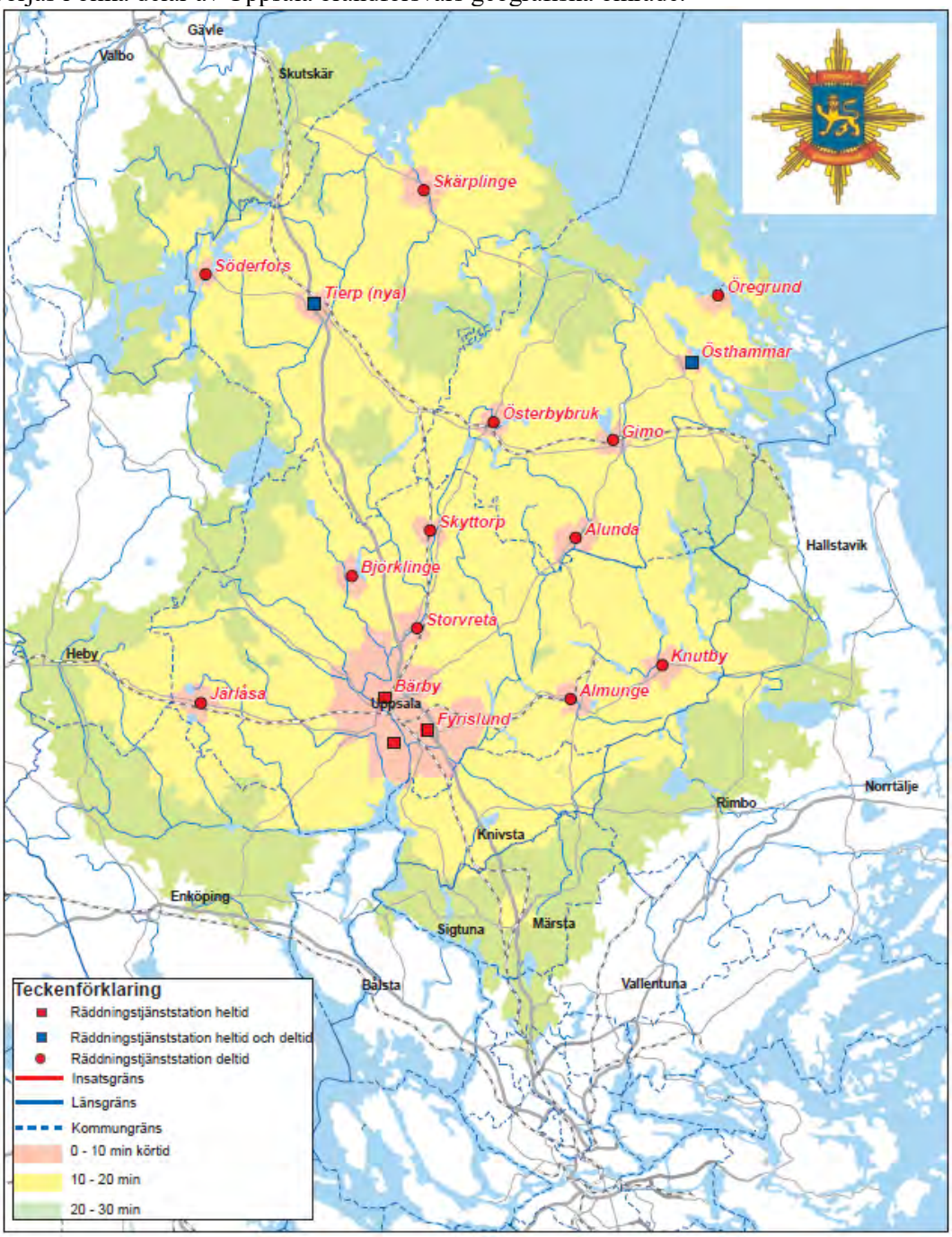
SAMRÅD

Figur 9.3.1.1. Insatstider i Uppsala brandförsvars geografiska område med dagens organisation. Figuren visar tiden till dess att *första enhet* är framme på plats och skadeavhjälpande åtgärder påbörjas. För RiB-stationerna avser detta FiP-enheter. I kartan är utgångspunkten för alla enheter respektive brandstation. För RiB-stationerna är zonerna ungefärliga då inte FiP-enheterna normalt sett utgår från brandstationen utan från den plats personen som bemannar enheten har beredskap för stunden befinner sig.

89,82 % av medlemskommunernas befolkning nås av en första enhet inom 10 minuter, 99,85 % inom 20 minuter och 99,98 % inom 30 minuter.

Figur 9.3.1.2 visar tiden till dess att en hel styrka är på plats och skadeavhjälpande åtgärder påbörjas i olika delar av Uppsala brandförsvars geografiska område.

Figur 9.3.1.2. Insatstider i Uppsala brandförsvars geografiska område med dagens organisation. Figuren visar tiderna till dess att hela styrkor är framme på plats och skadeavhjälpande åtgärder påbörjas.

79,9 % av medlemskommunernas invånare nås av en hel styrka inom 10 minuter, 98,9 % inom 20 minuter och 99,92 % inom 30 minuter.

Många händelser kräver fler än en styrka för att helt kunna hanteras. Tabell 9.3.1 visar ungefärliga tider till dess att en respektive två förstärkande styrkor är på plats i respektive stations insatsområde.

Tabell 9.3.1. Ungefärliga tider till förstärkning. Tiderna är anspänningstiden för förstärkande styrka och ungefärlig körtid mellan brandstationerna.

	Tid till förstärkning	
Station	**En styrka till**	**Två styrkor till**
1100 Fyrislund (heltid)	10 min	12 min
1200 Rosendal (heltid)	10 min	16 min
1300 Bärby (heltid)	12 min	15 min
1400 Skyttorp (RiB)	19 min	24 min
1500 Knutby (RiB)	28 min	35 min[1]
1600 Almunge (RiB)	21 min	22 min
1700 Storvreta (RiB)	15 min	19 min
1800 Järlåsa (RiB)	22 min[1]	25 min
1900 Björklinge (RiB)	21 min	25 min
4000 Östhammar (heltid och RiB)	23 min	23 min
4100 Öregrund (RiB)	19 - 23 min[2]	36 min
4200 Österbybruk (RiB)	23 min	24 min
4300 Alunda (RiB)	20 min	32 min
4400 Gimo (RiB)	20 min	19 - 23 min[2]
4600 Gräsö (räddningsvärn)	32 min	42 min
4700 Vässarö (räddningsvärn)[4]	*	*
5000 Tierp (heltid och RiB)	21 min	26 min
5400 Söderfors (RiB)	21 min	27 min[1]
5500 Skärplinge (RiB)	26 min	27 min[1]
5700 Hjälmunge (räddningsvärn)	23 min	42 min
SSRS Ekoln (räddningsvärn, avtal med SSRS[3])	13 min	18 min
SSRS Öregrund (räddningsvärn, avtal med SSRS[3])	10 min	19 - 23 min[2]

[1]Styrka från angränsande räddningstjänst
[2]Längre tid kvällar och helger då förstärkande styrka är Östhammar som endast har heltid under dagtid vardagar
[3]Sjöräddningssällskapet
[4]Öppet på under sommarhalvåret
*Förstärkning kräver båttransport

9.3.2 Insatskapacitet

Utifrån riskanalysen, se kapitel 7.1, konstateras ett antal vanliga händelser som brandförsvaret hanterar vardagligen, dessa händelser kan sammanfattas i ett antal typhändelser, se tabell 9.3.2.

Bedömningarna är vad den egna styrkan klarar av på egen hand, i normalfallet, innan eventuell förstärkande styrka eller högre befäl är på plats. Bedömningarna är gjorda utifrån vilken dignitet som larmen har i de flesta fall för respektive station. Olika stationer har olika dignitet på larmen och olika förutsättningar att hantera dem beroende på riskbild, bemanning, utbildning, övning och material.

För att *helt hantera* flera av typhändelserna krävs förstärkningar av fler styrkor, antingen egna styrkor eller genom samverkan. Antalet styrkor och befäl som larmas till en händelse regleras i brandförsvarets larmplaner, se kapitel 9.3.7. Larmplanerna är dynamiska och utformade så att tillräckliga resurser larmas för att i normalfallet kunna hantera aktuell händelse. Sammanställningen av dessa bedömningar visar att brandförsvaret har en *initial* operativ förmåga enligt tabell 9.3.2.

Tabell 9.3.2. Samlad bedömning av brandförsvarets nuvarande *initiala* operativa förmåga. Förmågan att hantera en typhändelse delas in i antingen *fördröja skadeutvecklingen*, *begränsa skadeutvecklingen* eller *styrkan kan hantera händelsen helt själv*. Typhändelserna är ett urval av vanliga händelser som brandförsvaret hanterar. Typhändelserna är valda utifrån riskanalysen för att få en så stor spridning som möjligt.

Typhändelse	Heltid i Uppsala	Heltid i Tierp och Östhammar	RiB
Brand i byggnad- Villa	Begränsa	Begränsa	Begränsa
Brand i byggnad– Flerbostadshus, lägenhet	Hanterar helt själva	Begränsa	Begränsa
Brand i byggnad – Flerbostadshus, källare	Begränsa	Begränsa	Begränsa
Brand i byggnad – industri, handel, vård	Fördröja	Fördröja	Fördröja
Brand ej byggnad – Fordon	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
Brand ej byggnad – Markbrand	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
Automatlarm	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
Trafikolycka – Singel	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
Trafikolycka – flera fordon	Begränsa	Begränsa	Begränsa
Trafikolycka – tung räddning, järnväg	Fördröja	Fördröja	Fördröja
Utsläpp farligt ämne – farligt gods	Begränsa	Begränsa	Fördröja
Drunkning	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
IVPA	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva

Det finns skillnader i förmågan som inte framgår av tabell 9.3.2. Inom Uppsala brandförsvar finns olika styrkestorlekar inom RiB. En större styrka har större uthållighet och kapacitet att hantera en typhändelse än som framgår av tabell 9.3.2.

Riskanalysen visar att det även kan inträffa större mer komplicerade händelser, se kapitel 7.2. Vid sådana händelser har alla styrkor enbart förmåga att på egen hand fördröja skadeutvecklingen. För att hantera dessa händelser helt krävs förstärkningar av ytterligare resurser.

Brandförsvaret har i normalfallet egen förmåga till operativ ledning att hantera typhändelserna i tabell 9.3.2. Brandförsvaret har förmåga att leda och hantera flera samtidiga räddningsinsatser. Större mer komplicerade händelser eller flera samtidiga större händelser, se kapitel 7.2, kräver ytterligare stöd till den operativa ledningen, antingen genom samverkan med andra organisationer eller andra räddningstjänster eller tillfälliga förändringar i den egna organisationen, se även kapitel 9.3.4.

Medarbetarnas kompetens beskrivs utförligt i brandförsvarets dokument *Operativ förmåga* som finns framtagen för respektive brandstation.

Specialresurser
Brandförsvaret har tillgång till specialresurser, såväl egna som externa via samverkansavtal.

Uppsala brandförsvar har egna specialresurser enligt följande:
- Kemresurs
- Rökskydd
- Skogsbrandsresurs
- Oljeskyddsresurs
- Resurs för tung räddning
- Resurs för vertikal räddning
- Terränggående fordon
- Höjdfordon
- Båtresurser
- Tankbilar
- Översvämningsresurs

Genom samverkansavtal har Uppsala brandförsvar även tillgång till externa resurser:
- Kemresurser, regionala såväl som nationella
- Skogsbrandsresurser, regionala såväl som nationella
- Oljeskyddsresurser, regionala såväl som nationella
- Översvämningsskydd, regionala såväl som nationella
- Vattendykare
- Helikoptrar för skogsbrandbekämpning, genom MSB

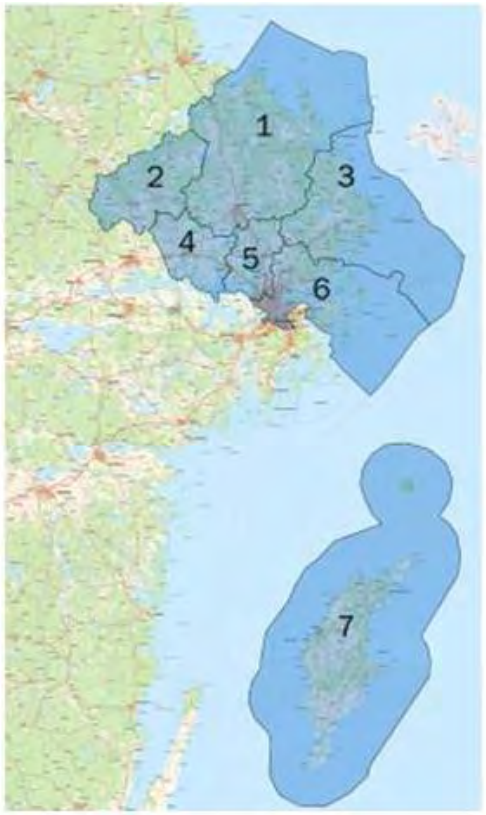
9.3.3 Uthållighet
Brandförsvaret har förmåga att i normalfallet, under en begränsad tid, hantera flera samtidiga händelser enligt tabell 9.2.2. Vid utdragna större händelser eller flera samtidiga större händelser behövs stöd från andra räddningstjänster, tillfälliga förändringar i beredskap eller prioritering av brandförsvarets verksamhet, se även kapitel 9.3.4.

9.3.4 Förmåga att genomföra omfattande räddningsinsatser

Brandförsvarets förmåga att genomföra omfattande räddningsinsatser bygger på samarbetet inom SSRC-regionen, se figur 9.3.4.1. Genom detta regionala samarbete säkerställs att en sådan

SAMRÅD

förmåga finns genom att snabb tillgång finns till omfattande räddningsstyrkor och ledningsresurser utöver de som brandförsvaret själv disponerar. Genom samarbetet har brandförsvaret tillgång till en systemledning som kan byggas ut för att även kunna bedriva inre ledning av en omfattande räddningsinsats.

Figur 9.3.4.1. Kartan visar SSRC-regionen med tillhörande räddningstjänstorganisationer som ingår. 1 – Uppsala brandförsvar, 2 – Räddningstjänsten Sala-Heby, 3 – Räddningstjänsten Norrtälje, 4 – Räddningstjänsten Enköping – Håbo, 5 – Brandkåren Attunda, 6 – Storstockholms brandförsvar och 7 – Räddningstjänsten Gotland.

Samarbetet innebär även att arbetsmetodik vid räddningsinsats likriktas vilket underlättar vid omfattande räddningsinsatser och ökar förmågan att ta emot och effektivt använda externa räddningstjänstresurser. Inom regionen finns en gemensam doktrin gällande räddningsledning. Förmågan att ta emot och effektivt använda andra externa resurser, exempelvis frivilliga, Försvarsmakten och andra myndigheter kommer att utvecklas under handlingsprogramsperioden.

Brandförsvaret har en lokal krishanteringsförmåga för att kunna stödja det operativa systemet i händelse av omfattande räddningsinsatser.

Se även kapitel 9.3.3, 9.3.5 och 9.3.6.

9.3.5 Samverkan

Samverkansavtal är tecknade med flera organisationer. Syftet med samverkansavtalen är att stärka brandförsvarets förmåga, minska tiderna till dess att den enskilde kan få hjälp och

minimera skadorna till följd av en olycka. Uppsala brandförsvar har våren 2019 samverkansavtal upprättade med följande organisationer:

- Räddningstjänsten Enköping-Håbo
- Räddningstjänsten Sala-Heby
- Brandkåren Attunda
- Räddningstjänsten Norrtälje
- Storstockholms brandförsvar
- Södertörns Brandförsvarsförbund
- Räddningstjänsten Gotland
- Gästrike räddningstjänstförbund
- Sjöräddningssällskapet (SSRS)
- Försäkringsbranschens restvärdesräddning AB
- Landstinget i Uppsala län

Samverkansavtal nytecknas och uppdateras löpande då behov finns.

Samverkan sker även med andra kommunala förvaltningar, myndigheter och organisationer i samband med räddningsinsatser.

9.3.6 Ledning av insatser

Brandförsvarets ledningsorganisation för operativ verksamhet fördelas i funktionerna *systemledning* och *insatsledning.* Med systemledning avses normativ och strategisk ledning av hela utryckningsverksamheten. Med insatsledning avses ledning och samordning av enskild räddningsinsats.

Funktionen Räddningschef i beredskap ansvarar på uppdrag av brandchefen för systemledning. Till sin hjälp har räddningschef i beredskap en operativ chef och ett antal ledningsoperatörer. Den operativa chefen leder och samordnar organisationens resurser inom tilldelad ram. Vid kriser, extraordinära händelser och liknande som kommer till räddningschef i beredskaps kännedom har funktionen ett informationsansvar till kommunledningen i drabbad kommun.

I varje räddningsstyrka finns ett befäl med kompetens för insatsledning av begränsade insatser. Vid olyckor som kräver flera insatta styrkor finns särskilda ledningsresurser för att hantera ett större behov av ledning och samordning. Vid omfattande insatser kan stab upprättas som stöd för ledningsarbetet.

Behörighet att utse räddningsledare har räddningschefen. Delegation som räddningsledare utges enligt gällande delegationsordning efter en bedömning att nödvändig kompetens innehas.

9.3.7 Alarmering och kommunikation

Uppsala Brandförsvar har avtal med SOS Alarm AB och Storstockholms räddningscentral (SSRC) angående alarmering av brandförsvarets styrkor. När 112-samtal eller automatiskt brandlarm inkommer larmar SSRC styrkor enligt en larmplan som fastställts av brandchefen. Larmplanerna är dynamiska och utformade så att tillräckliga resurser larmas för att i normalfallet kunna hantera aktuell händelse. Den operativa chefen eller ledningsoperatören kan dock anpassa resurserna efter de aktuella förutsättningarna. Utalarmering av brandförsvarets resurser sker på två av varandra oberoende vägar, IP och Rakel. SOS, SSRC och Räddningscentralen Stockholms län kan larma styrkorna med dessa system.

SAMRÅD

Vid avbrott eller störningar i telenäten då det inte går att ringa 112 ska allmänheten ges möjlighet att larma brandförsvaret genom att bege sig till någon av brandstationerna eller till Stora torget i Uppsala. Från dessa platser ska även övriga räddningsorgan kunna larmas. Information om eventuellt övriga platser meddelas som ”Viktigt meddelande till allmänheten”, vilket beskrivs i kapitel 9.3.9. Erfarenheten har visat att samverkan med polismyndigheten och andra aktörer som taxibolag, väktare m.m. kan bli mycket viktig vid ett omfattande teleavbrott.

Systemet Rakel används i huvudsak för kommunikation. Systemet ger möjlighet till god samverkan med andra myndigheter och organisationer, t.ex. polis, ambulans, sjöräddning och kustbevakning.

9.3.8 Förmåga vid höjd beredskap

Den kommunala organisationen för räddningstjänst utgör en viktig del av totalförsvaret. Totalförsvaret regleras i Lag (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap. Totalförsvaret består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar). Det civila försvaret handlar om att värna civilbefolkningen, säkerställa viktiga samhällsfunktioner och bidra till Försvarsmaktens förmåga. Räddningstjänst under höjd beredskap (RUHB) ingår i det civila försvaret.

Räddningstjänst under höjd beredskap beskrivs i LSO 8 kap. För att skydda och rädda människor och egendom vid höjd beredskap ska brandförsvaret enligt LSO 8 kap 2§ utöver sina normala uppgifter ansvara för:

- upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden,
- indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot nukleära och kemiska vapen,
- kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att denna verksamhet ska kunna fullgöras, samt
- delta i åtgärder för första hjälp och transport av skadade samt för befolkningsskydd.

Lagen klargör att i övrigt ska samma regler och förhållanden gälla som vid utförande av kommunal räddningstjänst. Dessutom beskrivs att under höjd beredskap kan personal inom kommunens organisation för räddningstjänst tas i anspråk för uppgifter som inte berör den egna kommunen.

Organisationen vid höjd beredskap bygger på den fredstida organisationen och dess ansvarsområden. Förmågan till räddningstjänst under höjd beredskap behöver utvecklas, och i det arbetet blir planeringsinriktningar från centrala myndigheter viktiga.

9.3.9 Varning och information till allmänheten

I händelse av allvarliga olyckor ska de som bor eller vistas i kommunen kunna varnas och informeras. Brandförsvaret kan via radio, TV och sms sända ”Viktigt meddelande till allmänheten”, VMA. Det finns två nivåer på meddelanden: *varning* och *information*.

Varningsmeddelande sänds genast när det är omedelbar risk för skada på liv, hälsa, egendom eller i miljön. Varningsmeddelandet kan, om räddningsledaren så beslutar, föregås av signalen ”Viktigt meddelande” som sänds med ljudgivare (tyfoner) i flera tätorter och även via sms.

Informationsmeddelande sänds utan krav på omedelbarhet, och föregås inte av ”Viktigt meddelande”-signalen.

SAMRÅD

Vid behov startas ”Viktigt meddelande”-signalen från räddningscentralen på order av räddningschef i beredskap eller räddningsledare. Förteckning över ljudgivare finns på SSRC.

De radio- och TV-företag som är aktörer i VMA-systemet är Sveriges Radios FM-kanaler, Sveriges Television, Sveriges Utbildningsradio, TV4, Kanal 5 samt Kanal 9.

9.3.10 Dimensionering av byggnadstekniskt brandskydd utifrån brandförsvarets insatsförmåga

Inom Uppsala tätort finns möjlighet till nödutrymning via höjdfordon, och i flera tätorter kan nödutrymning med brandförsvarets bärbara stegar ske från fönster eller balkonger. Vid dimensionering av byggnadstekniskt brandskydd där brandförsvarets förmåga är en förutsättning hänvisas till brandförsvarets anvisningar i särskilt dokument *(Information om brandförsvarets insatsförmåga)* på www.uppsalabrandforsvar.se.

9.3.11 Undersöka och lära av inträffade olyckor

Enligt LSO ska kommunen efter avslutad räddningsinsats undersöka olycksorsak, olycksförlopp och hur räddningsinsatsen genomförts. Undersökningen ska göras i skälig omfattning. Bestämmelsen finns i 3 kap 10 §.

Varje insats dokumenteras i en händelserapport enligt en nationell mall. Den som varit räddningsledare vid insatsen rapporterar sin bedömning av orsaker till olyckan, olycksförloppet, faktorer som påverkat skadeutvecklingen samt hur insatsen genomfördes. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, tar del av samtliga händelserapporter.

Finns oklarheter i orsak, förlopp eller hur insatsen genomfördes kan en fördjupad olycksundersökning genomföras. Kriterierna för en fördjupad olycksundersökning är att man kan förvänta sig att det finns något att lära av undersökningen, samt att de resurser som undersökningen kräver står i proportion till de erfarenheter man förväntas göra. Beroende på olycka och insats kan fokus på olycksorsak, olycksförlopp och räddningsinsatsen variera.

På begäran av Polisen eller Åklagarmyndigheten upprättar brandförsvaret sakkunnigutlåtanden beträffande brand- och rökspridning. Brandförsvaret deltar vid behov i Polisens tekniska undersökningar av brandplatser, dels för eget lärande men också för att bistå Polisen med kunskap om brandförlopp och brandspridning.

När en insats varit ovanligt omfattande, eller när det kan misstänkas att allvarliga misstag begåtts under insatsen anlitas annan räddningstjänst eller myndighet för att genomföra undersökningen.

Genom att studera händelserapporterna och genomföra fördjupade olycksundersökningar skapas underlag för att minska antalet olyckor och minska konsekvenserna av de olyckor som inträffar. Samverkan med och erfarenhetsåterföring till berörda verksamheter är mycket viktigt. Exempel på sådana verksamheter är kommunala kontor och förvaltningar, fastighetsägare, företag, Trafikverket, Polisen och andra myndigheter. Detta är ett område som kan utvecklas, inte minst inom kommunerna. Brandförsvaret verkar för att utvecklingen av lärande från inträffande olyckor ska leda till att fler drar nytta av brandförsvarets lärdomar.

SAMRÅD

10 KOMMUNERNAS INRIKTNINGSMÅL FRÅN 2020

Utifrån den riskbild som presenterats, de nationella målen om ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor och om effektiva räddningsinsatser, förslaget om ett nytt nationellt mål för den förebyggande verksamheten samt den politiska viljan som uttryckts i räddningsnämndens arbete har fem mål formulerats för verksamheten från 2020.

MSB anger i sin vägledning för kommunala handlingsprogram att mål kan delas upp i säkerhetsmål och prestationsmål. Här följs inte den modellen. Målen nedan är att betrakta som inriktningsmål. Dessa kommer i den årliga verksamhetsplanen att knytas till olika indikatorer för att underlätta uppföljning. Flera indikatorer som har följts upp under tidigare programperiod kommer att kunna återanvändas, då kontinuitet i mätningar ger större träffsäkerhet i analyserna över tid.

Målen riktar sig mot alla som bor, verkar och vistas i kommunerna, oavsett andra omständigheter. För de som har svårare att ta sitt eget ansvar måste brandförsvaret alltid vara redo att göra mer.

10.1 Mål 1 – Den enskilde har förmåga och vilja att ta ansvar för sitt brandskydd

För att minska antalet bränder i bostäder och konsekvenserna av dessa är den enskildes kunskap och förmåga central. Brandförsvaret ska arbeta aktivt för att underlätta och hjälpa den enskilde med sitt eget brandskydd. Nya metoder och vägar för att nå ut till enskilda ska prövas.

10.2 Mål 2 – Riskgrupper har ett bra brandskydd

Personer i riskgrupper har större risk att skadas allvarligt eller omkomma i bränder. För att öka dessa gruppers brandskydd behöver de förebyggande åtgärderna vara anpassade till riskgrupperna. Samarbete mellan brandförsvaret och andra organisationer och inom kommunerna är viktigt för att uppnå detta.

10.3 Mål 3 – Samhället byggs hållbart avseende brandskydd och riskhänsyn

Riskanalysen visar på en snabb och omfattande nybyggnation i kommunerna. Det leder till en riskbild som förändras. Brandförsvaret ska aktivt arbeta för att samhället byggs hållbart avseende brandskydd och riskhänsyn.

10.4 Mål 4 – Räddningstjänsten har stark förebyggande och operativ förmåga med kompetens och teknik som är anpassad utifrån riskbilden

Brandförsvaret ska klara av att hantera förändringar i riskbilden och hänga med i den snabba omvärldsutvecklingen, både förebyggande och operativt. För att kunna göra det ska medarbetarnas kompetens, övningsverksamheten, digitaliseringen samt teknik och utrustning ligga i framkant.

SAMRÅD

10.5 Mål 5 – Räddningstjänsten har en god förmåga att verka vid kriser, höjd beredskap och krig

Riskbilden påvisar behov av utveckling inom området krisberedskap och civilt försvar för brandförsvaret. Förmågan behöver stärkas betydligt inom dessa områden. Ytterligare inriktningar och anvisningar från staten blir viktiga.

10.6 Måluppföljning

Inriktningsmålen återfinns i den årliga verksamhetsplanen och kopplas där till olika indikatorer. Indikatorernas utveckling och måluppfyllnaden kan följas i brandförsvarets delårs- och helårsredovisning.

11 KOMPLETTERANDE STYRDOKUMENT

Till handlingsprogrammet hör ett antal kompletterande styrdokument som hänvisats till i texten. Dokumenten kan begäras ut, sekretessprövning kommer att göras i varje enskilt fall.

SAMRÅD

UPPSALA BRANDFÖRSVAR. I SAMHÄLLETS TJÄNST SEDAN 1892

RISKANALYS

Underlag för handlingsprogram från 2020

SAMRÅD

Version	Datum
Samråd	190522

SAMMANFATTNING

Riskanalysen är ett underlag för långsiktiga, politiska beslut. Syftet är att ge en bild av huvuddragen kring riskerna i Uppsala brandförsvars verksamhetsområde. Analysen bygger på statistik och bedömningar, vilka båda kan vara behäftade med fel och brister. Alltför långtgående eller detaljerade slutsatser ska undvikas.

Riskanalysen är i huvudsak uppdelad i två delar; vanligt förekommande olyckor och stora oönskade händelser. Vanligt förekommande olyckor är en analys och sammanställning av statistik för de vanligaste typerna av insatser som brandförsvaret hanterar. Stora oönskade händelser är en kvalitativ bedömning av stora oönskade händelser med stora konsekvenser. Händelserna inträffar så pass sällan att tillförlitlig statistik saknas.

Tierps och Östhammars kommuner sticker ut negativt i kategorin *brand i byggnad.* I en jämförelse med liknande kommuner i landet (*pendlingskommun nära större stad* för Tierp och *lågpendlingskommun nära större stad* för Östhammar) ligger båda kommuner högt. Utvecklingen i Tierp och Östhammar bör hållas under uppsikt.

Uppsala kommun har haft ca 1600 - 1700 insatser årligen. I Östhammar minskade antalet insatser under flera år och har nu stabiliserats runt 230 insatser årligen. Tierp har ca 260 insatser per år, denna siffra är relativt konstant med endast mindre variationer. Totalt hanterar Uppsala brandförsvar ca 2200 insatser per år, 2017 hanterades 2276 insatser.

Trafikolyckorna har ökat i antal de senaste åren, särskilt i Tierps och Uppsala kommuner. Däremot har antalet omkomna och framför allt skadade i trafikolyckor sjunkit de senaste åren.

En bedömning av kommuninvånarnas nivå på skyddet har gjorts utifrån kontroll av brandvarnare i samband med brandskyddskontroll. Vid 85 – 89 % av kontrollerna finns fungerande brandvarnare i bostaden. I undersökningen *Trygghet och säkerhet* uppger en högre andel att de har fungerande brandvarnare i sin bostad.

Brandförsvaret står inför ett antal utmaningar, vilka beskrivs närmare i kapitel 10. Framförallt Uppsala växer snabbt och prognosen kommande decennier är att det kommer fortsätta. Den kraftiga nybyggnationen och förtätningen i kombination med nya byggmetoder och material ställer nya krav på brandförsvarets förmåga. Klimatförändringar förutsätts ge fler extremväder i framtiden, vilket kan innebära såväl häftiga regn och ökad nederbörd med översvämningar som följd som perioder av torka och hetta vilket kan leda till svårsläckta och omfattande skogsbränder.

SAMRÅD

Innehållsförteckning

Sammanfattning 2

1 Inledning 5

2 Mål och syfte 5

3 Begreppet risk 5

3.1 Vad är en risk eller en olycka? 5
3.2 Riskspektrat inom kommunen 6
3.3 Riskprocessen 7
3.3.1 Värdering av risk 8
3.3.2 Räddningstjänstens del i riskhanteringssystemet 10
3.3.3 Felkällor 10
3.3.4 Svårigheten i att jämföra olikheter 10

4 Metod 10

5 Avgränsningar 11

6 Områdesbeskrivning 12

6.1 Tierps kommun 13
6.1.1 Framtidsutveckling 13
6.2 Uppsala kommun 13
6.2.1 Framtidsutveckling 14
6.3 Östhammars kommun 14
6.3.1 Framtidsutveckling 14
6.4 Trafikutveckling 15
6.5 Riskobjekt i området 15

7 Vanligt förekommande olyckor 17

7.1 Övergripande sammanställning av antalet insatser 18
7.2 Brand i byggnad 24
7.2.2 Brand i bostad 32
7.2.3 Bränder i vårdanläggningar och sjukhus 38
7.2.4 Bränder i skolor och förskolor 38
7.2.5 Brand i restauranger, danslokaler och övriga samlingslokaler 39
7.2.6 Industri 40
7.3 Brand ej i byggnad 40
7.4 Trafikolyckor 50
7.5 Drunkning 55
7.6 Utsläpp av farligt ämne 55
7.7 IVPA/Sjukvårdslarm 57
7.8 Övrigt 60
7.8.1 Nödställd person 60
7.8.2 Översvämning 60
7.8.3 Hjälp till polisen 61
7.9 Referenstagning ur Öppna Jämförelser 62
7.9.1 Tierp 62
7.9.2 Uppsala 63
7.9.3 Östhammar 63

SAMRÅD

7.10 Slutsatser ... 64
8 Kommuninvånarnas nivå på skyddet ... 68
8.1 Sotningsenkäter ... 68
8.2 Trygghet och säkerhet ... 68
8.3 Slutsatser av sotarenkäterna och *Trygghet och säkerhet* ... 71
9 Stora oönskade händelser ... 73
9.1 Bränder med risk för stora personskador eller stora egendomsförluster ... 73
9.1.1 Brand med omfattande personskador ... 73
9.1.2 Brand med omfattande egendomsskador ... 74
9.2 Olycka i kärnteknisk anläggning ... 74
9.3 Komplicerade utsläpp av farliga ämnen ... 76
9.4 Omfattande kommunikations- och transportolyckor ... 77
9.5 Naturrelaterade olyckor ... 78
9.5.1 Extremt väder ... 78
9.5.2 Översvämning i samband med höga flöden eller skyfall ... 78
9.5.3 Omfattande skogsbrand ... 79
9.5.4 Ras och skred ... 79
9.5.5 Dammbrott ... 79
9.6 Störningar i samhällsviktiga funktioner ... 80
9.7 Medvetet orsakade oönskade händelser ... 80
9.7.1 Anlagd brand ... 80
9.7.2 Social oro ... 81
9.7.3 Terror ... 81
9.8 Evenemangsrelaterade händelser och händelser i publika lokaler ... 82
9.9 Olycka i undermarksanläggning ... 82
9.10 Olycka i svårtillgängligt område ... 82
9.11 Krig ... 82
9.12 Flera samtidiga större händelser ... 83
9.13 Större sjukdomsutbrott ... 83
9.14 Slutsatser ... 83
10 Framtidsutmaningar ... 85
10.1 Befolkningsutveckling ... 85
10.2 Förtätning av tätorterna ... 85
10.3 Trafikutveckling ... 85
10.4 Klimatförändringar och extremt väder ... 85
10.5 Nya byggmetoder, material och teknik ... 86
10.6 Ökade skillnader mellan grupper ... 86
10.7 Rekrytering av personal ... 86
11 Slutsatser ... 87

SAMRÅD

1 INLEDNING

Denna riskanalys avser att beskriva riskbilden för de olyckor som kan leda till räddningsinsats i Tierp, Uppsala och Östhammars kommun. Riskanalysen ska vara ett viktigt underlag för kommunernas handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor. Riskanalysen kan också ligga till grund för Uppsala brandförsvars verksamhetsplan.

Sedan den 1 januari 2012 har Uppsala kommuns räddningstjänst, Uppsala brandförsvar, och räddningstjänsten för kommunerna Östhammar och Tierp gått samman i en gemensam organisation. Det gemensamma namnet på räddningstjänsten i dessa kommuner är Uppsala brandförsvar och organisationen har sitt säte i Uppsala kommun, som är värdkommun. Samarbetet innebär att all personal är anställd av Uppsala kommun som också fastställer övergripande ekonomiska ramar, dock i samråd med övriga kommuner. Handlingsprogrammet och riskanalysen omfattar dessa tre kommuner, och handlingsprogrammet kommer också att fastställas i samtliga tre kommunfullmäktigen.

Enlig *Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO)* ska kommunen ha ett handlingsprogram för den förebyggande verksamheten och för kommunens räddningstjänst. Handlingsprogrammet ska enligt lagen också ange vilka risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser. Riskbilden i regionen är avgörande för hur räddningstjänsten ska dimensioneras eftersom de lokala förhållandena kan skilja sig åt i landet. När riskbilden analyserats måste det avgöras vilka prioriteringar som ska göras utifrån kommunens resurser och medborgarnas behov. Bestämmelserna i lagen syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett, med hänsyn till de lokala förhållandena, tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

2 MÅL OCH SYFTE

Syftet med denna riskanalys är att den ska utgöra ett underlag för Uppsala brandförsvars handlingsprogram när det gäller det förebyggande arbetet och för räddningstjänstverksamheten. Riskerna ska därför identifieras och beskrivas. Målet är att redovisa för vilka olyckor som är vanliga i regionen idag samt vilka risker för större olyckor som finns.

Riskanalysen ska också kunna nyttjas som underlag för verksamhetsplan samt annan verksamhetsplanering.

3 BEGREPPET RISK

3.1 Vad är en risk eller en olycka?

Det finns många definitioner på ordet risk. I folkmun används ofta ordet risk istället för sannolikhet. En vedertagen definition är dock att en risk är ”en sammanvägning av sannolikheten för en oönskad händelse och de konsekvenser den kan ge upphov till”. En risk kan betraktas som stor trots att den inte händer så ofta. Sannolikheten för ett omfattande kärnkraftshaveri är mycket, mycket liten, men det är en risk som måste hanteras eftersom konsekvenserna kan bli extremt omfattande.

SAMRÅD

Med olyckshändelser avses enligt propositionen[1] till LSO plötsligt inträffade händelser som har medfört eller kan befaras medföra skada. Dit räknas händelser som beror på företeelser i naturen eller som inträffar utan människor handlande. Som olyckshändelser räknas också händelser som beror på människors handlande eller underlåtenhet att handla. Detta gäller oberoende om handlingen eller underlåtenheten är uppsåtlig eller ej.

Verklig risk är inte samma sak som upplevd risk. Händelser som sker nära i tiden, som är lätta att föreställa sig och/eller har drastiska konsekvenser brukar för individen bedömas som mer frekventa än de verkligen är[2]. Dock brukar människor oftast bedöma att risken är mindre för dem personligen än för ”alla andra”. Detta gäller speciellt om man känner att man har egenkontroll, som exempelvis vid bilkörning, men denna tendens gäller även i viss mån fast man inte kan påverka risken, som till exempel vid sjukdom. Risker upplevs däremot som större när riskkällan upplevs som okänd, har katastrofpotential eller är svår att kontrollera.

3.2 Riskspektrat inom kommunen

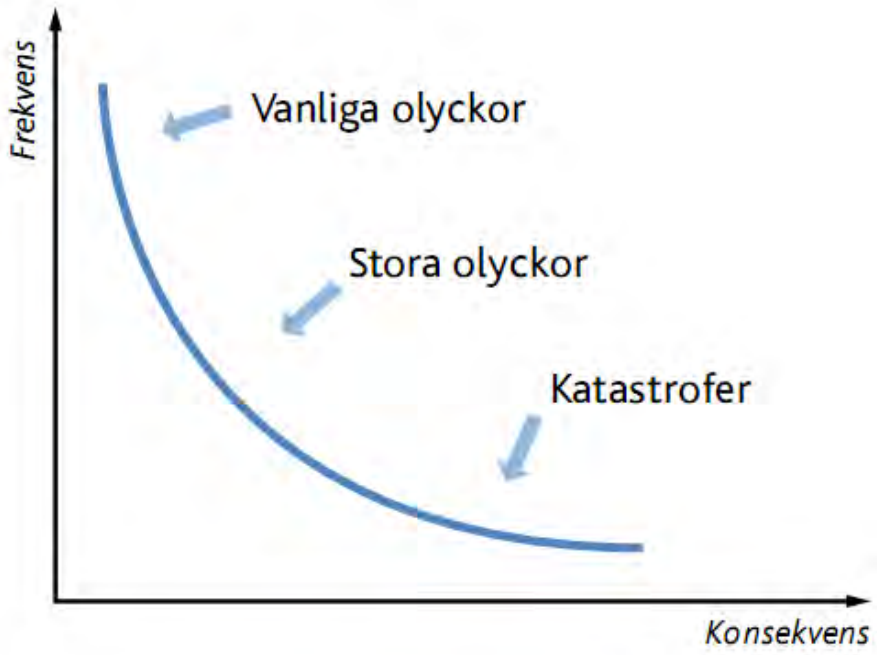
Denna riskanalys ligger till grund för kommunens handlingsprogram enligt LSO. De risker som lagen behandlar är de som handlar om risk för liv och hälsa, egendom och miljö. I kommunen är spannet av olyckor stort, från små vardagliga olyckor och skador till större oönskade händelser och katastrofer, se figur 3.2.1.

Vardagsolyckor kan exempelvis vara fallolyckor, bilolyckor, skärskador och spisbränder[3]. Det är händelser som inträffar ofta och drabbar enskilda individer och deras närmaste. För den enskilde individen kan detta innebära oerhörda konsekvenser, men för samhället i stort är konsekvenserna inte så stora. För dessa olyckor finns mycket statistik samlad i olika databaser.

Med stora olyckor menas exempelvis större bränder i offentliga byggnader, flyg- och järnvägsolyckor. Dessa inträffar inte särskilt ofta, men konsekvenserna för samhället är desto större. Då dessa olyckor inträffar sällan saknas statistiskt underlag att analysera.

SAMRÅD

[1] Regeringens proposition 2002/03:119, Reformerad räddningstjänstlagstiftning
[2] Vägledning för kommunala handlingsprogram, MSB, 2011
[3] Vägledning kommunala handlingsprogram

Figur 3.2.1. *Källa: Systematiskt Säkerhetsarbete – att arbeta med kommunala handlingsprogram*[4]

Katastrofer, kriser och extraordinära händelser kan vara exempelvis kärnkraftsolyckor, terrordåd eller större naturolyckor. Dessa händelser berör många människor eller förstör stora materiella värden och gör stor negativ påverkan på samhället. Sannolikheten för att dessa händelser ska inträffa är låg, men konsekvenserna av dessa händelser kan däremot vara mycket stora.

För större oönskade händelser finns i Sverige begreppet extraordinär händelse. Enligt *Lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser…*[5] avses med en extraordinär händelse en händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting. En extraordinär händelse behöver följaktligen inte betyda att människor har skadats. Till extraordinära händelser räknas exempelvis extrema snöoväder, större strömavbrott eller översvämningar.

För dessa stora händelser saknas ofta mängddata även om nationell och internationell statistik studeras, och dessa risker måste istället kvalitativt värderas.

3.3 Riskprocessen

Det övergripande syftet med en riskanalys är naturligtvis att möjliggöra en så effektiv riskhantering som möjligt. Riskanalysen består av en identifiering av risker och i den

[4] Räddningsverket, Systematiskt Säkerhetsarbete – att arbeta med kommunala handlingsprogram, 2006
[5] Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

kvantitativa delen också en enklare beräkning av risk (uttryckt till exempel som antal händelser per 1000 invånare). För att utgöra ett bra underlag för riskreducerande åtgärder måste också riskerna värderas.

3.3.1 Värdering av risk

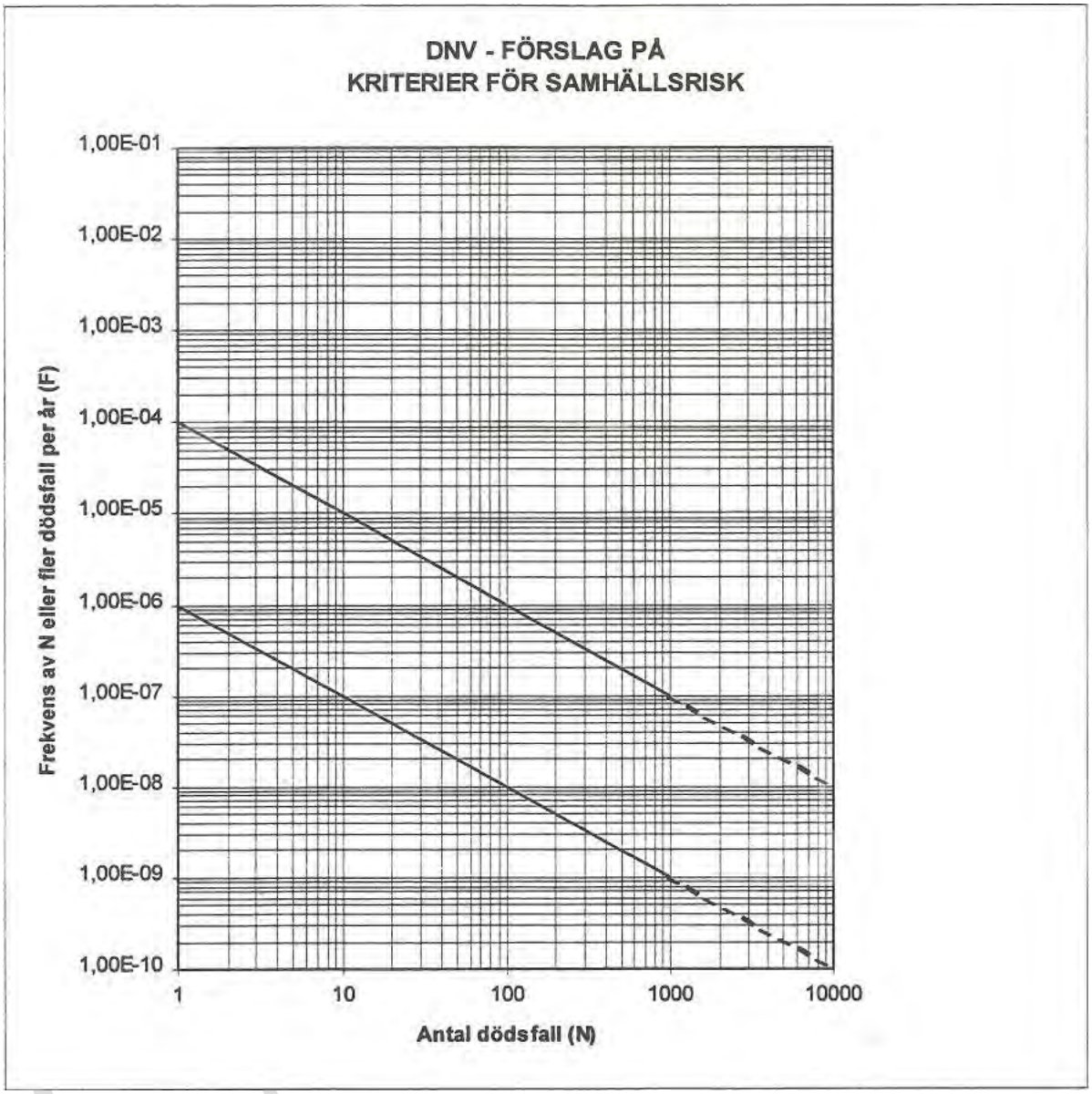
Risker värderas ofta i termer av *samhällsrisk* respektive *individrisk*. Med samhällsrisk avses risken för ett lokalt område eller för samhället i sin helhet. Samhällsrisk kan uttryckas som *FN-kurvor* (samband mellan ackumulerad frekvens och antal omkomna) eller som *förväntat antal omkomna per år*. Med individrisk avses risker för till exempel anställda eller personer som vistas nära en farlig anläggning. Individrisker illustreras ofta som riskkonturer, det vill säga som ”höjdkurvor” på en karta där varje steg mellan kurvorna kan innebära en tiopotens skillnad i sannolikhet att omkomma till följd av olycka på anläggningen. Vid nyetablering av en gasolanläggning nära ett bostadsområde kan en individriskberäkning behövas för att värdera vilka skyddsåtgärder som är rimliga att vidtas för de boende.

Det är mycket svårt att värdera olika risker och jämföra dem, och några lagstadgade kriterier finns inte idag. I en rapport från dåvarande Räddningsverket 1997 föreslås som kriterier för individrisk att risker i spannet 10^{-5} till 10^{-7} dödsfall per år kan tolereras under vissa förutsättningar. Generellt gäller att risker för anställda normalt anses kunna ligga en tiopotens högre än risker för allmänhet. Likaså anses högre krav kunna ställas vid nyetableringar än vid befintliga anläggningar. Måttet är satt utifrån den samlade risken att omkomma till följd av en naturolycka, vilken uppskattas till omkring 10^{-6}. Sannolikheten att omkomma till följd av ett blixtnedslag bedöms utifrån tillgänglig statistik till ungefär 10^{-7}. Det anses orimligt att ställa krav på att resurser satsas för att åstadkomma större säkerhet.

För samhällsrisk föreslås två linjer i ett FN-diagram som anger ett spann omfattande två tiopotenser. Den övre linjen anger största tolerabla risk och i spannet ned till den undre linjen kan risker accepteras om vidare åtgärder skulle vara oproportionerligt kostsamma. Under den undre linjen bedöms inga ytterligare åtgärder som nödvändiga.

Det bör i sammanhanget nämnas att även en noggrant utförd riskanalys sannolikt inte har större träffsäkerhet än en tiopotens, och att utfallen av analyserna därmed ska tolkas försiktigt.

SAMRÅD

Figur 3.3.1.1. Förslag på kriterier för samhällsrisk. *Källa: Värdering av risk, Räddningsverket 1997*

Riskreducerande åtgärder är många gånger kostsamma. Det finns därför alltid en kostnadsaspekt med i riskhanteringen. Ett sammanfattande begrepp för denna kostnad-nytta-analys är ALARP: *As Low As Reasonably Practicable*.

Några andra principer för riskvärdering är:

- *rimlighetsprincipen* (risker som med rimliga ekonomiska och tekniska medel kan undvikas ska också undvikas)
- *proportionalitetsprincipen* (risken ska vara proportionerlig i förhållande till nyttan)
- *fördelningsprincipen* (riskerna bör vara skäligt fördelade i samhället)
- *principen om undvikande av katastrofer* (olyckor som kan hanteras med tillgängliga beredskapsresurser är att föredra framför katastrofer)

Sammanfattningsvis kan konstateras att området *värdering av risk* behöver utveckling och på sikt politiska ställningstaganden kring vilka risker framtidens samhälle ska acceptera.

3.3.2 Räddningstjänstens del i riskhanteringssystemet

Det måste särskilt påpekas att räddningstjänsten är en del av det system vi betraktar. Då räddningstjänstens verksamhet syftar till att minska sannolikhet för och konsekvenser av olyckor och bränder så arbetar vi riskreducerande idag, och den riskbild som framträder i studien är således påverkad av den verksamhet som sedan ska dimensioneras utifrån densamma. Risken för att omkomma eller skadas svårt i en trafikolycka är i någon mån beroende av brandförsvarets förmåga att utföra räddningsinsats, för att illustrera med ett konkret exempel. Att dimensionera förmågan att ingripa vid trafikolyckor i framtiden efter riskanalysen kommer därmed att innebära ett ofrånkomligt cirkelresonemang, då den framtida förmåga kommer att utgå från en bild skapad av den nuvarande förmågan. Vår bedömning är att vi inte kan reducera bort vår påverkan på riskbilden för att skapa en ”neutral” riskbild. Däremot vill vi medvetandegöra såväl oss själva som beslutsfattare om detta faktum.

3.3.3 Felkällor

I en riskanalys används en stor mängd data; inte minst gäller det den kvantitativa delen. Självklart blir kvaliteten på riskanalysen därmed beroende av kvaliteten på informationen. Händelserapporter som fylls i fel eller ofullständigt eller insatser som positioneras fel kan ge en missvisande bild. Samtidigt är det så många rapporter som ingår i studien att enskilda felkällor inte ger något större utslag.

I den kvalitativa delen är det i stället en rad bedömningar som till slut ligger till grund för den samlade bilden. Bedömningarna är välgrundade och hämtar stöd från expertis på området och mer omfattande utredningar, men är fortfarande bedömningar. Riskanalys är ingen exakt vetenskap.

3.3.4 Svårigheten i att jämföra olikheter

Genomgående i dokumentet jämförs Uppsala, Tierps och Östhammars kommuner med varandra och med riket. Det är dock viktigt att komma ihåg att det är tre kommuner med vitt skilda förutsättningar befolkningsmässigt, infrastrukturmässigt, ytmässigt och socioekonomiskt. Vissa jämförelser, som till exempel inträffade trafikolyckor per 1000 invånare, tar inte heller hänsyn till hur många personkilometer den genomsnittlige kommuninvånaren färdas. Det är rimligt att anta att personer i landsbygd och glesbygd färdas längre sträckor per år då arbete, skola och service ligger längre från hemmet. En konsekvens av det är rimligen att de exponeras för fler trafikrisker än i en kommun med kortare avstånd.

När LSO nämner ett *likvärdigt skydd* som målsättning avses inte ett *likadant skydd*. Skillnader efter lokala förutsättningar kommer att finnas. Ett försök att komplettera riskanalysen med en referenstagning mot jämförbara kommuner ges i kapitel *7.9 Referenstagning ur Öppna Jämförelser*.

4 METOD

Riskanalysen har gjorts i två delar. Den första delen består av en kvantitativ analys av vanligt förekommande olyckor, där MSB:s verktyg IDA huvudsakligen har använts. Statistik från IDA har sorterats fram och sedan jämförts i diagram. Alla diagram är inte redovisade i riskanalysen,

utan för en del av diagrammen är resultatet beskrivet i klartext. IDA är en statistikdatabas som grundar sig på uppgifter från kommunernas händelserapportering. Händelserapporterna fylls i av räddningsledaren vid en insats. Tillförlitligheten i händelserapporterna är varierande eftersom dessa beror på vilken information räddningsledaren får under insatsen. Orsaker och händelseförlopp är ibland oklara.

Den tidsperiod som har studerats är år huvudsakligen perioden 2014 - 2017. Det statistiska underlaget är därför relativt begränsat i vissa fall, och där regional statistik blir allt för knapp har nationell statistik och berörda myndigheters analyser använts. Riskanalysen till föregående handlingsprogram omfattade tidsperioden 2010 - 2013. I vissa fall har statistik redovisats för hela perioden 2007 - 2017, det framgår i texten där så har skett. I många fall har antalet olyckor redovisats per 1000 invånare. Detta är ett vedertaget sätt att räkna antalet olyckor och gör det lättare att jämföra olika stora regioner med varandra.

Den andra delen av riskanalysen är en kvalitativ riskanalys som omfattar stora olyckor eller oönskade händelser. För sådana händelser saknas statistiskt underlag i tillräcklig omfattning, också om man studerar nationell statistik. Riskerna som studeras här har identifierats genom omvärldsbevakning, litteraturstudier, kommunens arbete med RSA samt workshops inom förvaltningen.

5 AVGRÄNSNINGAR

Denna riskanalys fokuserar på risker och olyckor inom Uppsala brandförsvars verksamhetsområde enligt Lagen om skydd mot olyckor. Riskanalysen är geografiskt begränsad till att omfatta kommunerna Uppsala, Östhammar och Tierp.

Vardagliga olyckor som inte föranleder räddningsinsats och olyckor som faller inom sjukvårdslagen kommer därför ej att analyseras. Exempel på detta kan vara enklare vägtrafikolyckor med endast cyklister inblandade, fallolyckor, elolyckor, halkolyckor, brännskador med mera. Brandförsvaret blir aldrig involverad i dessa olyckor.

Större oönskade händelser som kan komma att påverka brandförsvaret men som varken föranleder räddningsinsatser eller där brandförsvaret har ett uttalat ansvar nämns och beskrivs kort, men kommer inte att analyseras vidare. Med detta menas exempelvis drivmedelsbrist, IT-störningar, el-bortfall med mera. Då räddningstjänstens funktion är en viktig del av ett robust samhälle är analysen här viktig för att se över den egna förmågan vid olika påfrestningar på samhället.

SAMRÅD

6 OMRÅDESBESKRIVNING

Drygt 263 000 människor bor i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner. Befolkningsstatistik framgår av tabell 6.1 och 6.2. Tillsamman har kommunerna en yta på nära 5 300 km^2. Två av Sveriges mest trafiktäta stråk, Ostkustbanan och E4, går genom området. Området som Uppsala brandförsvar täcker framgår i figur 6.1.

Tabell 6.1 Befolkningsstatistik för de tre medlemskommunerna samt riket som helhet. Siffrorna gäller 2017-12-31. *Källa: SCB befolkningsstatistikdatabas.*

	Folk-mängd	Kvinnor (%)	Män (%)	Medel-ålder (år)	0 – 19 år (%)	20 – 64 år (%)	65+ (år)	Utländsk bak-grund (%)
Uppsala	219 914	50,6%	49,4%	39,0 år	22,5%	60,8%	16,7%	34,0%
Tierp	20 930	50,9%	49,1%	43,4 år	22,2%	54,1%	23,6%	20,9%
Östhammar	21 927	51,4%	48,6%	45,0 år	21,1%	52,5%	26,4%	17,7%
Sverige	10 120 242	49,8%	50,2%	41,2 år	23,1%	57,1%	19,8%	31,6%

Tabell 6.2. Medelinkomst per kommun 2016. *Källa: SCB befolkningsstatistikdatabas, äldre än 16 år.*

Medelinkomst	Kvinnor (tkr)	Män (tkr)	Totalt (tkr)
Uppsala	251	320	285
Tierp	213	279	246
Östhammar	232	312	273
Sverige	246	318	282

Figur 6.1. Tierp, Uppsala och Östhammar kommun.

SAMPLE

6.1 Tierps kommun

Tierps kommun är stor till ytan och har en utspridd befolkning. Två av Sveriges mest trafiktäta stråk, Ostkustbanan och E4, går genom kommunen. Landytan är ca 1 550 km^2, och kuststräckans längd, inräknat öar, är ca 960 km.

Drygt 21 000 invånare bor i kommunen. Cirka en fjärdedel av befolkningen bor i centralorten Tierp. Utöver Tierp finns tätorterna Mehedeby, Månkarbo, Karlholmsbruk, Skärplinge, Söderfors, Tobo, Upplanda och Örbyhus. Cirka 5700 invånare bor utanför tätorterna på landsbygden.[6]

Tierps kommun är kommunens största arbetsgivare. Region Uppsala, Atlas Copco Tools AB, Erasteel Kloster AB samt Habia Cable AB är andra stora arbetsgivare.

Många pendlar till och från Tierp. Cirka 40 procent av de förvärvsarbetande som bor i kommunen pendlar till en arbetsplats utanför kommunen. Majoriteten pendlar till Uppsala kommun, följt av Östhammar och Gävle. Inpendlingen är också stor. Historiska bruksmiljöer finns i Lövstabruk, Strömsberg, Karlholm, Tobo, Ullfors, Söderfors och Örbyhus.

6.1.1 Framtidsutveckling

Tierps kommun har de senaste decennierna haft en relativt konstant folkmängd på cirka 20 000 invånare. Under denna tidsperiod har en omfördelning skett från landsbygden till tätorterna. Kommunen har vänt befolkningsutvecklingen och har sedan 2013 vuxit med ca 100 – 200 personer per år. Kommunen anger i Översiktsplan 2010 – 2030 att planeringen för denna tidsperiod ska inriktas på att ta emot en folkökning på 3 000 nya invånare, men att beredskap ska finnas för ytterligare 4 000.[7]

6.2 Uppsala kommun

Uppsala kommun är Sveriges fjärde folkrikaste kommun med drygt 220 000 invånare. Landytan är 2 234 km^2. Centralorten är Sveriges fjärde största tätort med ca 169 000 invånare. Övriga tätorter är Almunge, Björklinge, Blackstalund, Bälinge, Danmarksby, Gunsta, Gåvsta, Järlåsa, Knutby, Läby, Länna, Lövstalöt, Ramstalund, Skyttorp, Skölsta, Storvreta, Vattholma, Vreta-Ytternäs och Vänge. I övriga tätorter uppgår befolkningen till cirka 23 500 invånare. Utanför tätorterna på landsbygden bor ytterligare cirka 26 300 personer.[8]

De större arbetsgivarna är Uppsala kommun, Region Uppsala med Akademiska sjukhuset, Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet. Uppsala är centrum för en stor del av regionens vård, omsorg, utbildning, kultur, handel och service. På Uppsala garnisons område finns bl.a. Försvarsmaktens luftstridsskola och Försvarsmaktens Underrättelse och Säkerhetscentrum.

Uppsala är en gammal lärdomsstad, vilket avspeglas i kulturliv och i kulturmiljöer. Uppsala är också en modern stad med spetskompetens inom områden som bioteknik, IT och materialteknik. Landsbygden präglas av kulturhistoriska bygder med fornlämningar, säteri-, kyrko- och herrgårdsmiljöer.

---

[6] ”Fakta om befolkningen i Tierps kommun 2018”, www.tierp.se
[7] Översiktsplan 2010 – 2030 för Tierps kommun
[8] Statistikenheten, Kommunledningskontoret, Uppsala kommun. Bearbetningar av SCB-statistik

SAMRÅD

6.2.1 Framtidsutveckling

Uppsala kommun har de senaste årtiondena stadigt vuxit, denna trend förväntas fortsätta, i snitt har kommunen vuxit med 3200 personer per år sedan 2007, mellan 2016 och 2017 växte kommunen med 5355 invånare. Till 2050 väntas kommunen ha vuxit med upp till 135 000 nya invånare[9].

Översiktsplan 2016 anger att till 2050 kommer ca 60 000 nya bostäder ha tillkommit inne i Uppsala tätort. Till samma år har upp till 10 000 nya bostäder byggts i andra prioriterade tätorter och ytterligare 1000 bostäder uppförts på landsbygden i övrigt. Stora utbyggnader genomförs och planeras i Uppsala tätort. I södra staden (Ulleråker, Rosendal och Ultuna) planeras upp till 25 000 nya bostäder och i de sydöstra stadsdelarna (Bergsbrunna, Sävja, Nåntuna, Vilan) minst 10 000 bostäder.

Satsningar planeras på kollektivtrafiken, dels nytt nät med spårvagn inne i Uppsala men även nya järnvägsstationer i Bergsbrunna och Vänge. En utökning till fyra järnvägsspår på hela sträckan mellan Uppsala och Stockholm är planerad.

6.3 Östhammars kommun

Östhammars kommun är också en kommun med stor yta och utspridd befolkning. Större delen av kommunens yta används för jord- och skogsbruk. Landytan är 1503 km^2. Kommunen har en lång kustlinje med skärgård. Kuststräckans längd, inräknat öar, är ca 3500 km.

Nästan 22 000 invånare bor i kommunen, och befolkningen är ganska jämnt fördelad i de fem största tätorterna Östhammar (4517), Alunda (2396), Gimo (2719), Öregrund (1531) och Österbybruk (2245). Övriga tätorter i kommunen är Dannemora, Hargshamn och Skoby. Av befolkningen bor cirka 7 100 invånare på landsbygden utanför tätorterna.[10]

Kommunens stora arbetsplatser är Östhammars kommun, Sandvik Coromant AB och Forsmarks kärnkraftverk AB. Sedan Dannemora gruva stängde har tågtrafiken minskat på sträckan mellan Dannemora och Hargshamn.

Nästan 3 000 kommuninvånare pendlar till arbeten i andra kommuner. Inpendlingen är även den betydande, ca 2 000 personer.

Turismen är en viktig näring. Kommunen har områden med stora naturvärden och ett vackert kust- och skärgårdslandskap, som innefattar de gamla hamnstäderna Östhammar och Öregrund. Historiska bruksmiljöer finns i Österbybruk, Forsmark, Gimo och Harg.

6.3.1 Framtidsutveckling

Från 70-talet fram till mitten av 90-talet hade Östhammars kommun en positiv trend med en befolkningsökning på cirka 20 %. I början av 90-talet hade kommunen cirka 22 500 invånare. Sedan 90-talets ekonomiska kris har befolkningsutvecklingen avtagit och visat en svagt negativ trend. Sedan 2012 har befolkningen ökat varje år, totalt med 660 personer under perioden.

Enligt översiktsplan 2016 har kommunen som mål att öka med mellan 500 – 1000 personer till 2025. I ett arbete med bostadsförsörjningsfrågor för Östhammars kommun (2012) redovisas tre

[9] Översiktsplan 2016, Uppsala kommun
[10] Översiktsplan 2016, Östhammars kommun.

SAMRÅD

olika utvecklingsscenarier. I lägsta scenariot minskar folkmängden med 700 personer, medan den i det högsta scenariot ökar med över 4 000 personer fram till 2030.

Kommunen pekar ut främst Alunda, Östhammar och Österbybruk som tätorter där efterfrågan på bostäder är störst.

För Hargs hamn finns planer på en omfattande expansion fram till och med 2025. Bland annat kommer farleden fördjupas och en ny kaj byggas för att kunna ta emot större fartyg och lagerhallar och lagerytor byggas ut.

6.4 Trafikutveckling

Trafikverkets rapport *"Prognos för personresor 2030"* anger att trafikarbetet med personbil i Uppsala län kan komma att växa totalt med 40 % fram till 2030, med en årlig tillväxt på cirka 1,7 %. I riket som helhet är prognosen en tillväxt årligen om cirka 1,2 % med en total tillväxt 2030 på 26 %.

Det totala persontransportarbetet för tågtrafiken förväntas öka med 48 % till 2030, detta gäller för hela Sverige. Det totala persontransportarbetet för hela Sverige, oavsett trafikslag och längd på resa förväntas öka med 27 % fram till 2030.[11]

Enligt Trafikverketes rapport *"Prognos för godstransporter 2030"* förväntas godstransporter på väg öka med ca 1,9 % årligen fram till 2030. För järnvägen förväntas en ökning om 1,6 % årligen fram till 2030[12].

6.5 Riskobjekt i området

Inom Uppsalas brandförsvars område finns ett antal riskobjekt. Med riskobjekt avses här så kallade *Sevesoanläggningar* eller *farliga verksamheter*.

Sevesoanläggningar är anläggningar där stora mängder farliga kemikalier hanteras kan omfattas av krav enligt *Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor*. Lagen har sitt upphov från det så kallade Seveso-direktivet som antagits i EU för att förebygga allvarliga olyckor inom kemiindustrin och begränsa följderna för människor och miljö. I lagstiftningen finns två kravnivåer: låg och hög. Ägarna och verksamheterna har krav på sig att regelbundet genomföra riskanalyser och handlingsprogram för hur allvarliga kemikalieolyckor ska förebyggas.

Farlig verksamhet enligt LSO är en anläggning där verksamheten innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljön där anläggningens ägare eller den som utövar verksamheten på anläggningen är skyldig att i skälig omfattning hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta åtgärder för att begränsa sådana skador enligt LSO 2 kap. 4§. Denna beredskap ska komplettera kommunens beredskap för räddningsinsats. Det är Länsstyrelsen som beslutar vilka anläggningar i länet som omfattas av denna paragraf. Flygplatser som har godkänts enligt 6 kap. 9§ första stycket i luftfartslagen ska också omfattas av 2 kap. §4 enligt LSO. Alla Seveso-anläggningar oavsett kravnivå klassificeras som farliga verksamheter.

[11] Prognos för personresor 2030 – Trafikverkets basprognos 2014
[12] Prognos för godstransporter 2030 – Trafikverkets basprognos 2014

SAMRÅD

Av tabell 6.5.1 framgår vilka Seveso-anläggningar och farliga verksamheter enligt LSO 2 kap §4 som finns i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner.

Tabell 6.5.1. Farliga verksamheter i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner enligt Seveso och LSO 2kap §4. Listan hämtad 2019-05-01.

Anläggning	Kommun	Seveso	Farlig verksamhet LSO 2:4
Månkarbo bergtäkt	Tierp	Lägre kravnivån	Ja
Strömsbergs bergtäkt	Tierp	Lägre kravnivån	Ja
Söderfors huvuddamm	Tierp	Nej	Ja
Untra inkl. södra vallen	Tierp	Nej	Ja
55:ans bergtäkt	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Akademiska sjukhusets helikopterflygplats	Uppsala	Nej	Ja
GE Healthcare Bio-Sciences AB	Uppsala	Högre kravnivån	Ja
Grän bergtäkt	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Recipharm Uppsala AB	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Skyttorp bergtäkt	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Tensta-Forsa	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Upplands Lokaltrafik, depå Fyrislund	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Vattenfall Husbyborg	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Vattenfall Värme Uppsala AB	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
AB Sandvik Coromant	Östhammar	Högre kravnivån	Ja
Forsmarks kraftgrupp AB Kärnkraftverk	Östhammar	Lägre kravnivån	Ja

Med dessa verksamheter i regionen finns en risk för att farliga utsläpp eller komplicerade bränder kan uppkomma. Sannolikheten för att en olycka ska hända samt konsekvenserna av en olycka på dessa anläggningar minskas något på grund av den omfattande tillsynsverksamheten från olika myndigheter samt höga krav på verksamheternas interna skyddsarbete.

SAMRÅD

7 VANLIGT FÖREKOMMANDE OLYCKOR

Enligt Lagen om skydd mot olyckor definieras räddningstjänst som de räddningsinsatser stat eller kommun skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljö. Kriterierna för att en räddningsinsats ska göras är:

- Att det finns behov av ett snabbt ingripande
- Det hotade intressets vikt
- Kostnaden för insatsen
- Omständigheterna i övrigt

De olyckor som föranleder en räddningsinsats dokumenteras i räddningstjänsternas händelserapporter och detta sammanställs i MSB:s statistikdatabas IDA. Därmed finns en del statistiskt material.

En stor del av räddningsinsatserna består av automatiska brandlarm. När automatiskt brandlarm larmar betraktas detta i dagsläget som en händelse som föranleder en räddningsinsats till dess att brandförsvaret undersökt larmorsaken och konstaterat att det inte föreligger någon fara. Eftersom dessa larm till största delen består av onödiga larm kommer dessa inte tas med i analysen framöver. Då ett automatiskt brandlarm lösts på grund av en riktig brand visas inte detta i statistiken som ett automatiskt brandlarm, utan hamnar inom kategorin brand i byggnad.

Brandförsvaret åker också på många andra uppdrag vilka inte i egentlig mening är räddningsinsatser. Exempel på sådana uppdrag kan vara hjälp till person som fastnat i hiss, ambulans, sanering av vägbana etc. Dessa larm kommer ej att analyseras vidare.

Uppsala brandförsvar åker årligen på flertalet sorters larm, därför har en prioritering gjorts över vilka olyckor som ska analyseras. Valet faller på de olyckor som innebär störst fara för människa, egendom och miljö och som föranleder en räddningsinsats. De kategorier av olyckor som berörs främst är följande:

- Brand i byggnad
- Brand ej i byggnad
- Trafikolycka
- Utsläpp av farligt ämne
- Drunkning
- IVPA/sjukvårdslarm

I följande kapitel följer en sammanställning av de prioriterade olyckorna i stort inom Uppsala brandförsvars område, samt en jämförelse med Sverige. Det var först i början på 2012 som Tierp och Östhammars kommuns räddningstjänst införlivades i Uppsala brandförsvar. Statistiken som studeras är främst för föregående fyraårsperiod, 2014 - 2017. Föregående riskanalys studerade perioden 2010 - 2013. I vissa fall studeras hela 10-års perioden 2007 - 2017. Var detta sker framgår i texten eller i anslutning till tabellen eller figuren. Samtliga kommuner studeras, och för enkelhetens skull kommer dessa tre kommuner tillsammans benämnas Uppsala brandförsvar framöver i dokumentet. Där kommunerna studeras var för sig framgår detta i texten.

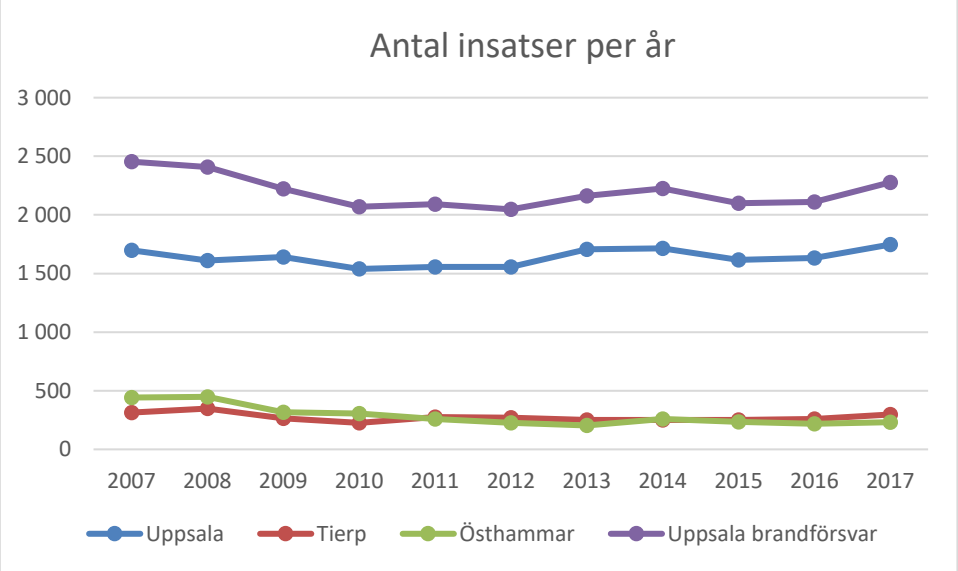
Antalet insatser i databaser kan skilja sig något åt beroende på vilken databas som studeras. Det kan räcka med att enbart använda olika sökfunktioner i IDA för att siffrorna ska skilja sig något

SAMRÅD

åt. Detta kan återspeglas i riskanalysen vilket läsaren ska vara medveten om. Siffrorna skiljer sig inte mycket och därför blir betydelsen endast marginell för resultatet. I huvudsak har statistik hämtas från IDA och inte brandförsvarets eget IT-system Daedalos. Anledningen till detta är att kunna jämföra med Sverige som helhet.

7.1 Övergripande sammanställning av antalet insatser

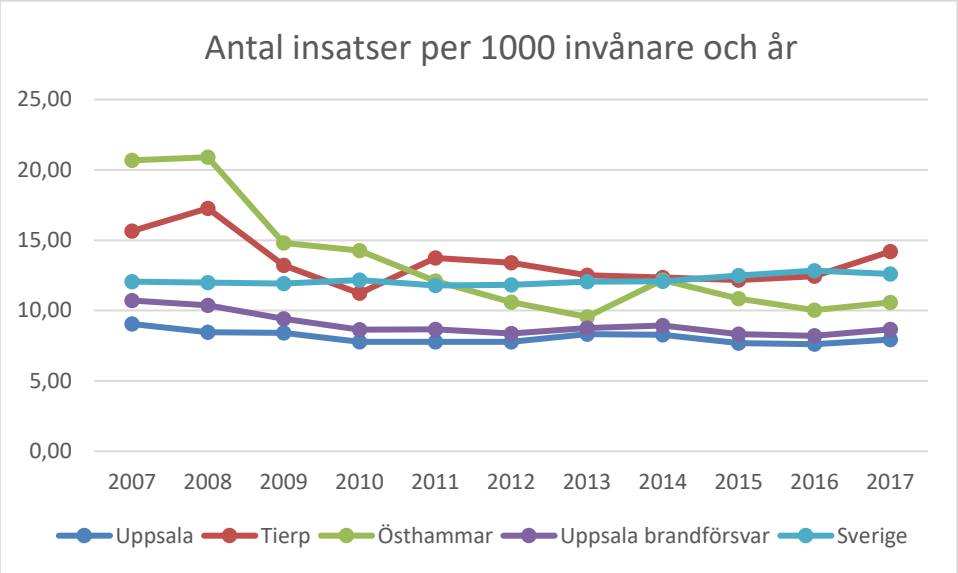
Antalet räddningsinsatser totalt som gjort inom Uppsala brandförsvar är fördelade enlig figur 7.1. Som framgår av figuren minskade antalet insatser under några år från 2007 till 2010. Stor del av denna minskning beror på minskat antal sjukvårdslarm/IVPA, se kapitel 7.7. Uppsala kommun har haft ca 1600 - 1700 insatser årligen. I Östhammar minskade antalet insatser under flera år och har nu stabiliserats runt 230 insatser årligen. Tierp har ca 260 insatser per år, denna siffra är relativt konstant med endast mindre variationer. Totalt hanterar Uppsala brandförsvar ca 2200 insatser per år, 2017 hanterades 2276 insatser. Preliminär statistik för 2018 visar på en ökning av antalet insatser jämfört med 2017.

Figur 7.1. Totalt antal insatser för Uppsala brandförsvar. Detta omfattar både insatser som var räddningstjänst enligt LSO såväl som andra uppdrag. *Källa: IDA.*

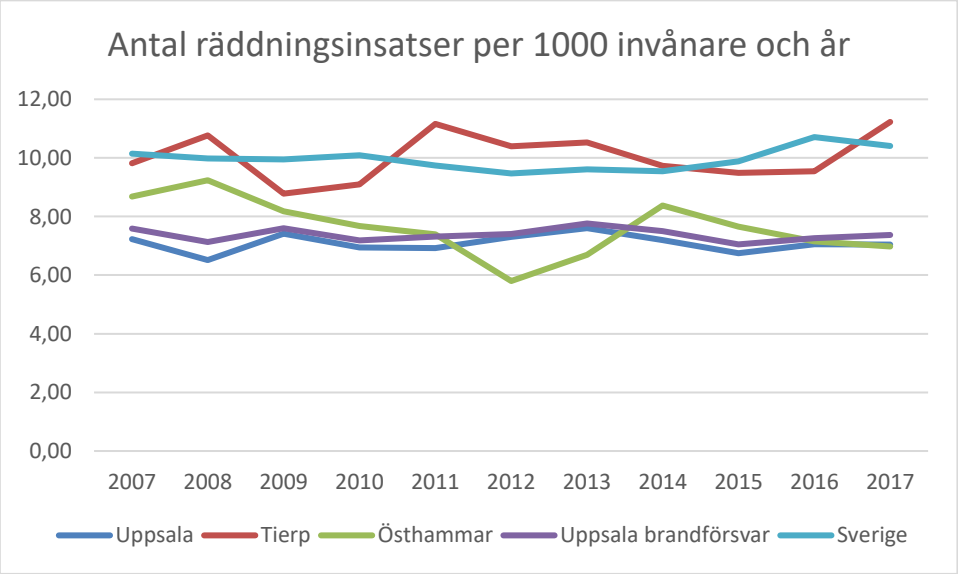
Bilden ser något annorlunda ut om antalet insatser räknas per 1000 invånare i respektive kommun. Som framgår av figur 7.2 har antalet insatser per 1000 invånare varit relativt konstant i Uppsala kommun sedan 2007. En kraftig minskning i antalet insatser noteras för Östhammars kommun, från att ha haft strax över 20 insatser per 1000 invånare 2008 så har det minskat till ca 10 insatser per 1000 invånare. En stor del av denna minskning förklaras i att antalet sjukvårdslarm/IVPA har minskat kraftigt, framförallt i Östhammars kommun, detta analyseras vidare i kapitel 7.7.

Antalet insatser per 1000 invånare har minskat även i Tierps kommun jämfört med toppåret 2008 då det var 17,3 insatser per 1000 invånare. Sedan 2008 har det bortsett från lägsta noteringen 2010 varit cirka 13 insatser per 1000 invånare i Tierps kommun. Som helhet har Uppsala brandförsvar färre insatser per 1000 invånare än Sverige som helhet. Detta gäller även på kommunnivå för Uppsala och Östhammar. Tierps kommun har ungefär lika många eller något fler insatser per 1000 invånare än Sverige som helhet.

Figur 7.2. Antal insatser per 1000 invånare för respektive kommun. Detta avser samtliga uppdrag som brandförsvaret åkt på, även sådana uppdrag som inte är räddningstjänst enligt LSO. *Källa: IDA.*

I figur 7.3 redovisas antalet insatser som varit räddningsinsats (brand i byggnad, brand ej i byggnad, trafikolyckor, utsläpp av farligt ämne, drunkning samt automatlarm) per 1000 invånare. Om man jämför figur 7.3 med 7.2 blir det tydligt att antalet andra uppdrag har varit betydligt högre i Östhammars och Tierps kommuner jämfört med Uppsala.

Figur 7.3. Antalet räddningsinsatser (brand i byggnad, brand ej i byggnad, trafikolyckor, utsläpp av farligt ämne, drunkning samt automatlarm) per 1000 invånare för respektive kommun. Borträknat är alltså alla andra typer av uppdrag, exempelvis IVPA/sjukvårdslarm, hjälp till polis etc. *Källa: IDA.*

Av tabell 7.1 framgår antalet insatser per insatstyp. Som framgår av tabellen har antalet brand i byggnad varit relativt konstant och varierar mellan ca 220 - 260 insatser per år. Insatserna till brand ej i byggnad, har ökat den senaste fyra års perioden. Trenden är densamma för antalet trafikolyckor. Mer detaljerad analys för varje typ av insats sker i respektive kapitel längre fram i riskanalysen.

I tabell 7.1 är ”Övrigt” är en relativt stor post. Detta inbegriper exempelvis falsklarm brand, nödställd person (t ex fast i hiss), nödställt djur, ras eller översvämning. Endast några av dessa olyckor kommer att utredas vidare. Detta beror på att de flesta olyckor som inbegrips i kategorin ”Övrigt” är ovanliga och oftast inte innebär någon större fara för människor, egendom och miljö.

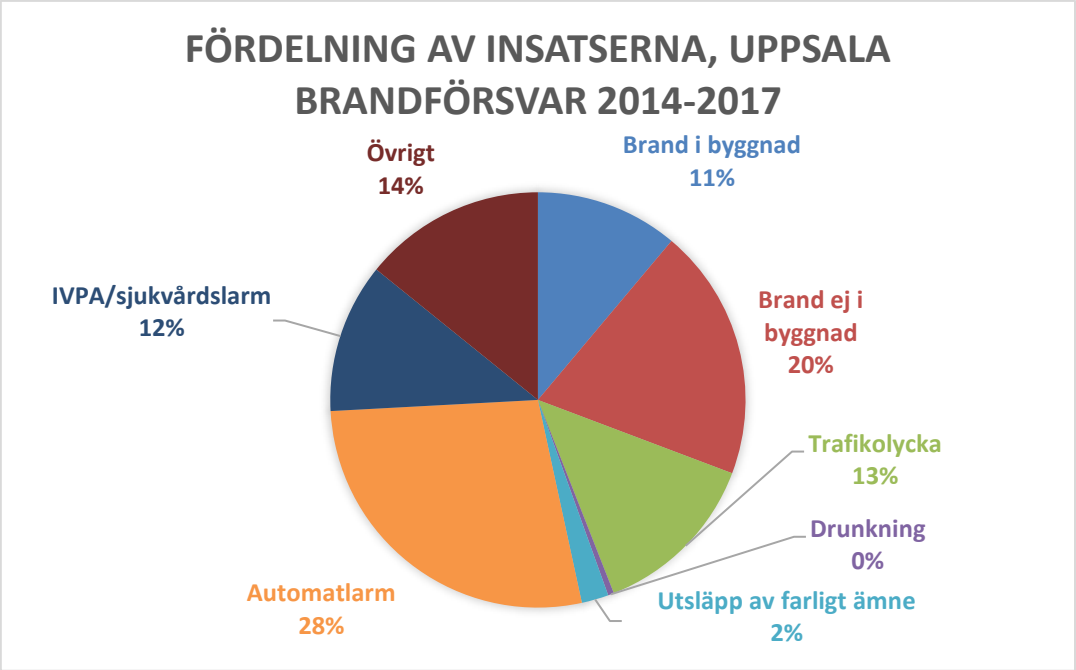
Tabell 7.1. Antalet larm utifrån larmtyp för perioden 2014 - 2017, hela Uppsala brandförsvar. *Källa: IDA.*

	2014	2015	2016	2017	Totalt 2014 - 2017
Brand i byggnad	264	231	250	224	969
Brand ej i byggnad	409	364	448	488	1709
Trafikolycka	270	269	284	335	1158
Drunkning	16	9	8	7	40
Utsläpp av farligt ämne	59	53	35	36	183
Automatlarm	606	604	590	599	2399
IVPA/sjukvårdslarm	273	248	232	263	1016
Övrigt	328	321	263	324	1236

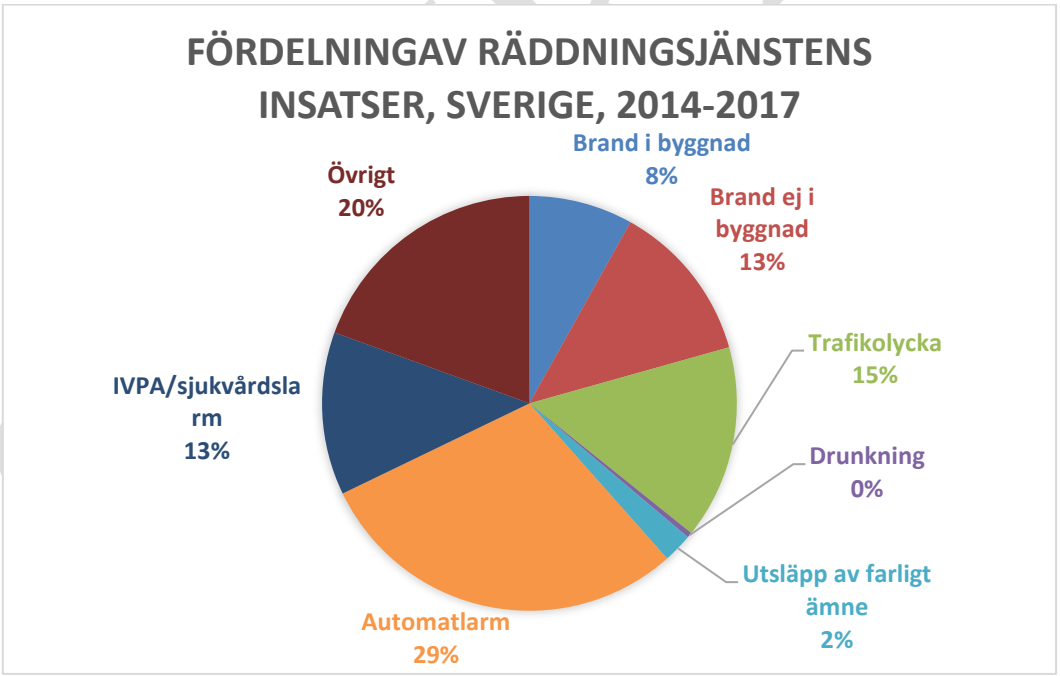
Av figur 7.4 framgår fördelningen av räddningsinsatserna för perioden 2014 - 2017. Jämfört med föregående fyraårsperiod så har förändringar skett framförallt för andelen brand ej i byggnad (ökat till 20 % från 16 %) och andelen automatlarm, ej brand (minskat från 32 % till 28%).

Av figur 7.5 framgår fördelningen av räddningsinsatser för hela Sverige. Drunkning och drunkningstillbud är allvarliga, men inte vanligt förekommande. Inom Uppsala brandförsvar består andelen insatser till 0,4% av drunkning/-tillbud och i Sverige 0,4%.

SAMRÅD

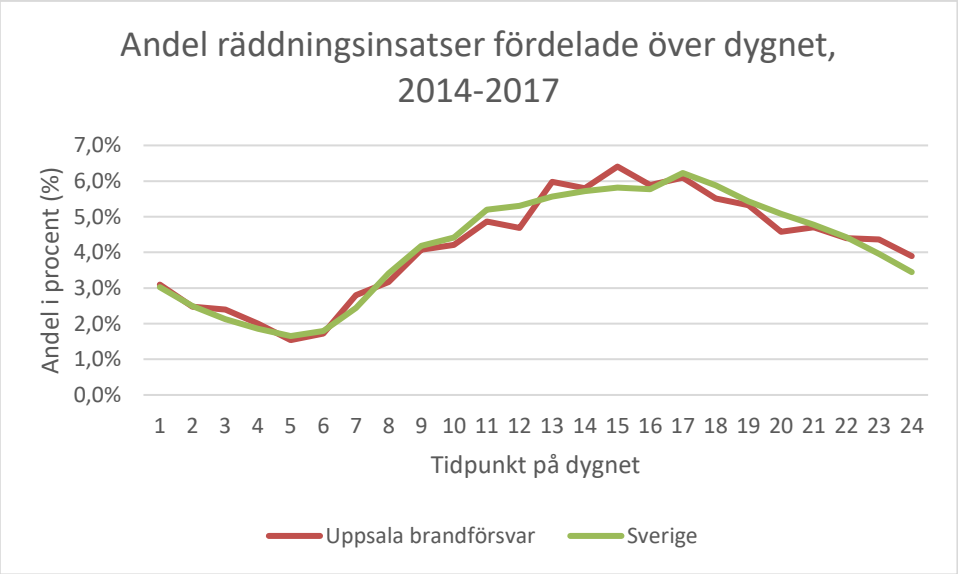

Figur 7.4. Fördelning av insatserna för Uppsala brandförsvar, 2014 - 2017. *Källa: IDA.*

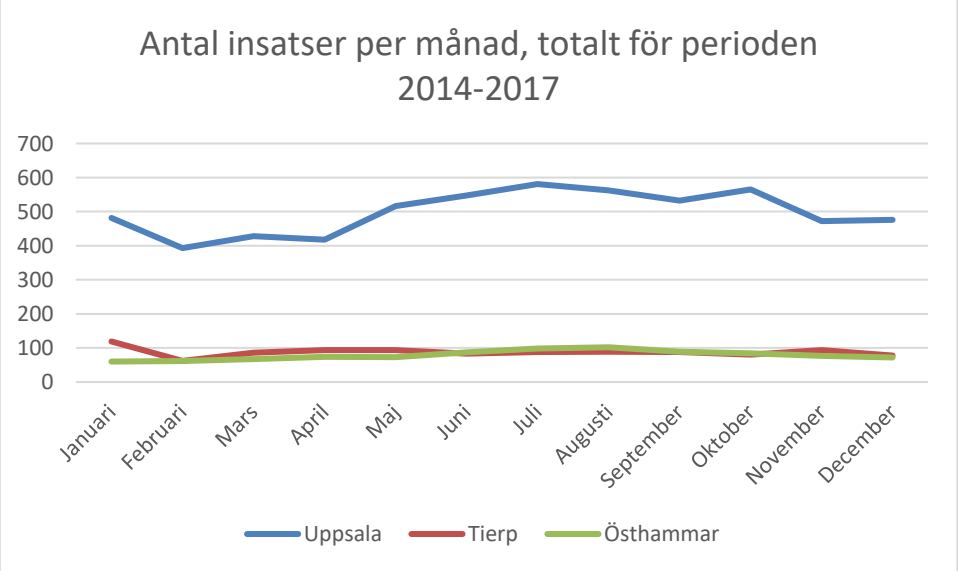
Figur 7.5. Fördelning av insatserna för hela Sverige, 2014 - 2017. *Källa: IDA.*

Av figur 7.6 framgår att tidpunkten för när insatserna görs inte skiljer sig från hur det ser ut i Sverige i stort. I diagrammet nedan kan man utläsa att Brandförsvaret rycker ut på flest insatser mellan cirka klockan 08:00 och 23:00. Räddningsinsatsernas fördelning över dygnet är i stort oförändrad jämfört med föregående handlingsprogramsperiod.

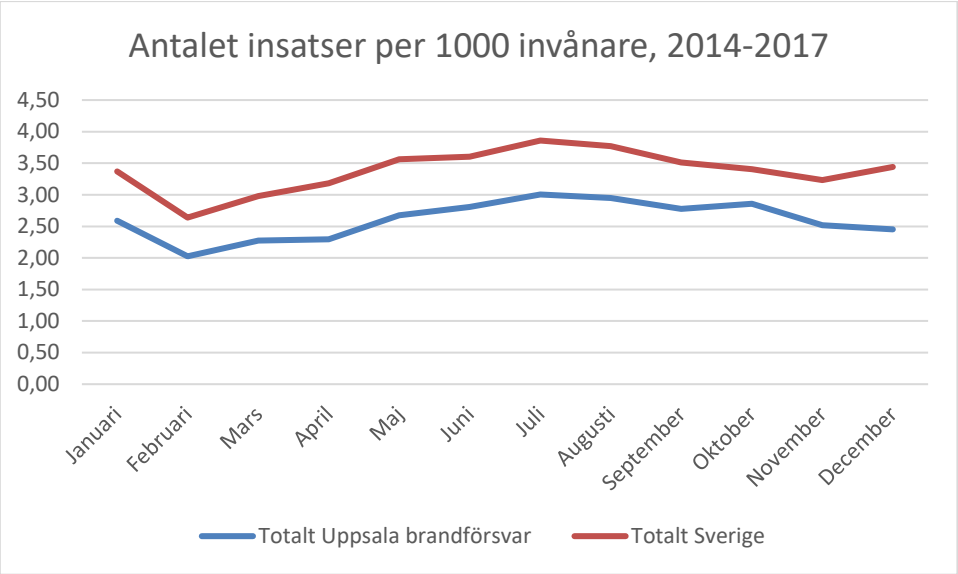
Figur 7.6. Räddningsinsatsernas fördelning över dygnet. *Källa: IDA.*

Räddningsinsatsernas fördelning över året visar att andelen insatser är större under perioden april till november, se figur 7.7 och 7.8. Jämför man med resten av Sverige kan man se att antalet insatser per 1000 invånare inte ökar lika mycket inom Uppsala brandförsvar under sommaren som för hela Sverige, se figur 7.8. Denna statistik är framtagen och jämförd med det genomsnittliga antalet boende inom regionen, och hänsyn har inte tagits till in- och utflyttning under sommarmånaderna. Det totala antalet insatser per månad jämförs därför kommunvis i figur 7.7. Där märks inte den stora tillströmningen av turister vid kustområdena nämnvärt. Av figur 7.7 framgår att antalet insatser varierar mer över året för Uppsala kommun än för Tierp och Östhammar.

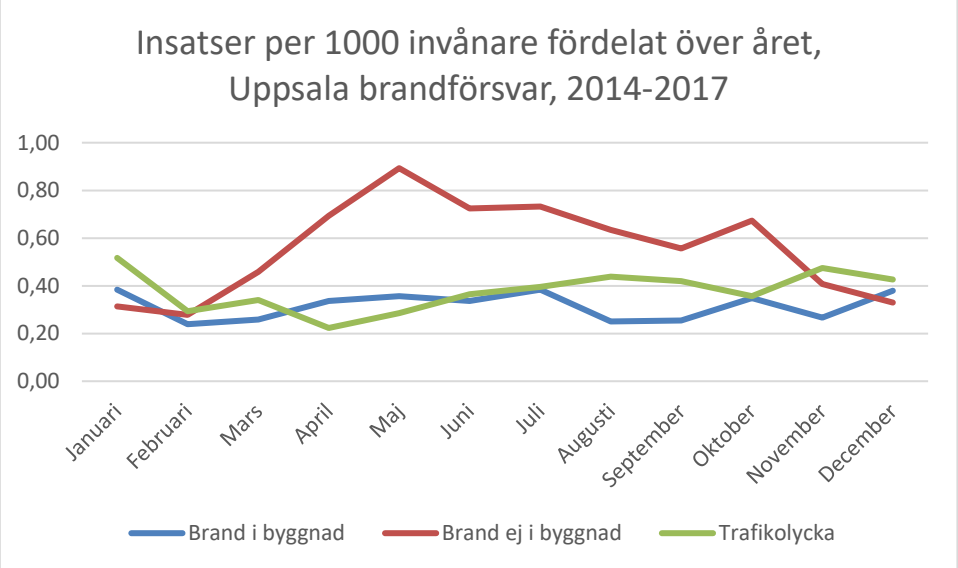
Figur 7.7. Antal insatser per månad för respektive kommun. *Källa: IDA.*

Figur 7.8 nedan visar att antalet inträffade olyckor per 1000 invånare är betydligt lägre i Uppsala brandförsvars område jämfört med snittet i Sverige.

Figur 7.8. Antalet insatser per 1000 invånare, för Uppsala brandförsvar totalt och för hela Sverige. *Källa: IDA.*

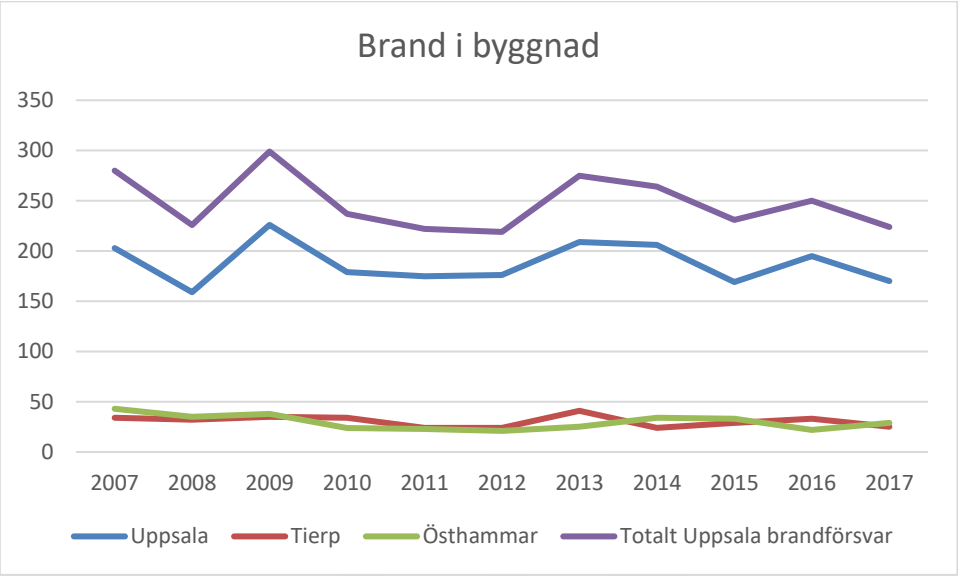
Räddningsinsatsernas fördelning över årets månader skiljer sig mycket beroende vilken sorts insats det är frågan om, se figur 7.9. Den största delen av bränderna som inte är i byggnader inträffar mellan mars och oktober, det vill säga under gräs- och skogsbrandssäsongen. Antalet trafikolyckor ökar på senhösten/början av vintern.

Figur 7.9. Antal räddningsinsatser per 1000 invånare, 2014–2017 för Uppsala brandförsvar. *Källa: IDA.*

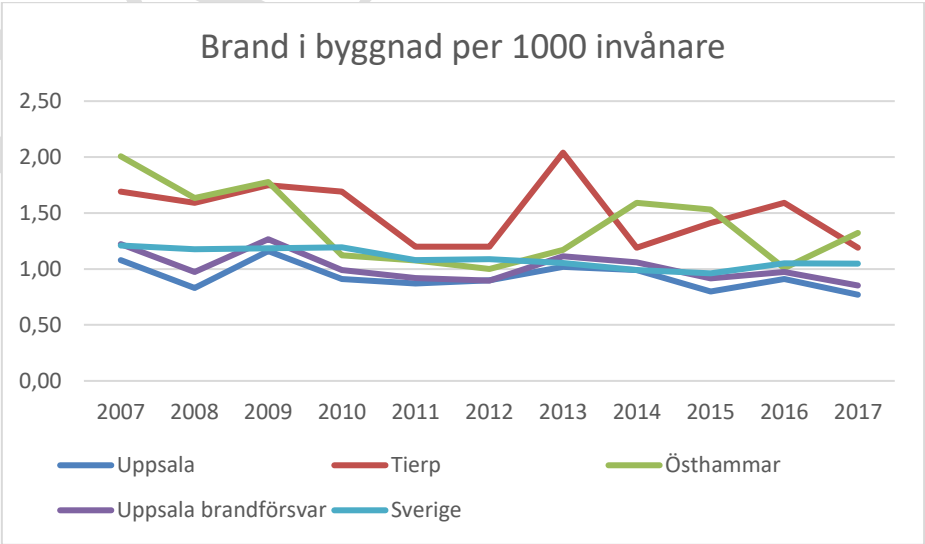
7.2 Brand i byggnad

Uppsala brandförsvar har under den 2014 - 2017 åkt på 969 st brand i byggnad. Som framgår av figur 7.2.1 så varierar antalet insatser runt 250 st per år för hela Uppsala brandförsvar. Uppsala kommun har cirka 170 – 200 brand i byggnad per år. Tierp och Östhammar har cirka 25 – 30 per år vardera.

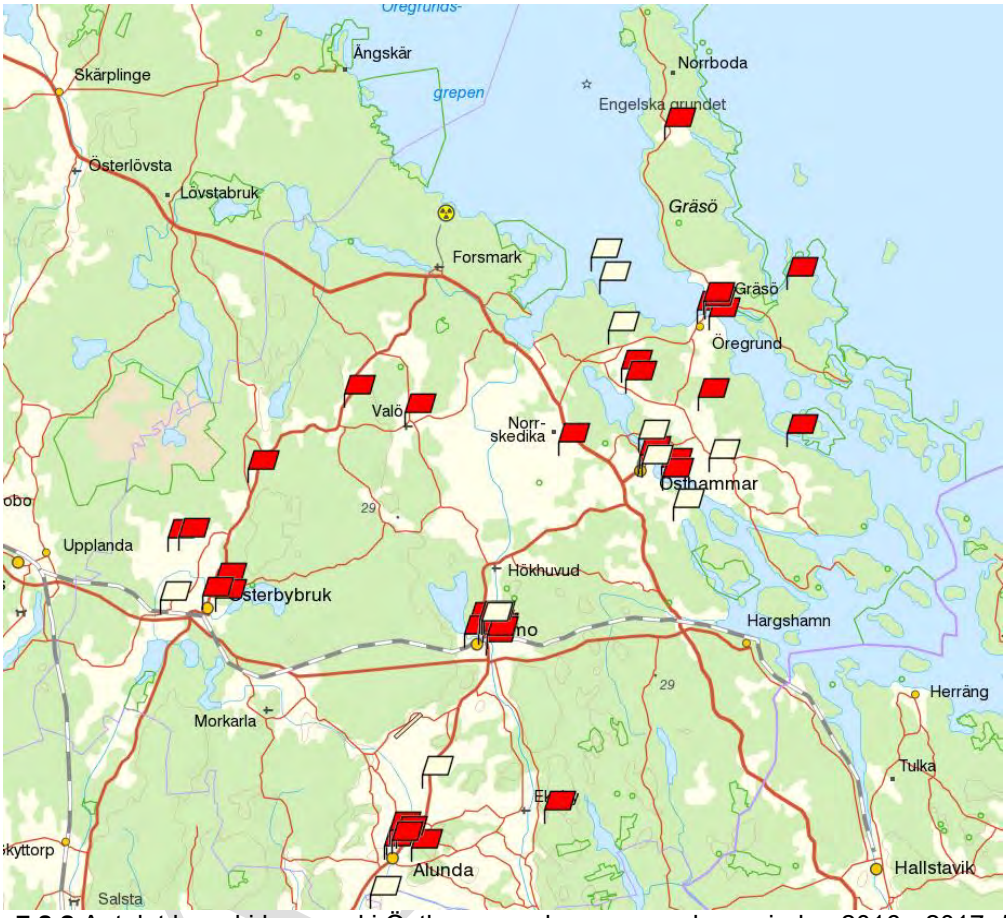
Figur 7.2.1. Antal larm till brand i byggnad. *Källa: IDA och Blueplot.*

Av figur 7.2.2 framgår att Uppsala brandförsvar som helhet har färre brand i byggnad per 1000 invånare än Sverige som helhet. Detta varierar dock mellan kommunerna, Tierp har betydligt fler bränder i byggnader per 1000 invånare än övriga medlemskommuner och Sverige som helhet. Östhammar hade under 2014 och 2015 fler bränder i byggnader sett per 1000 invånare. I och med att antalet insatser är relativt få i Tierp respektive Östhammar får ett fåtal fler eller färre händelser tydlig påverkan på dessa grafer.

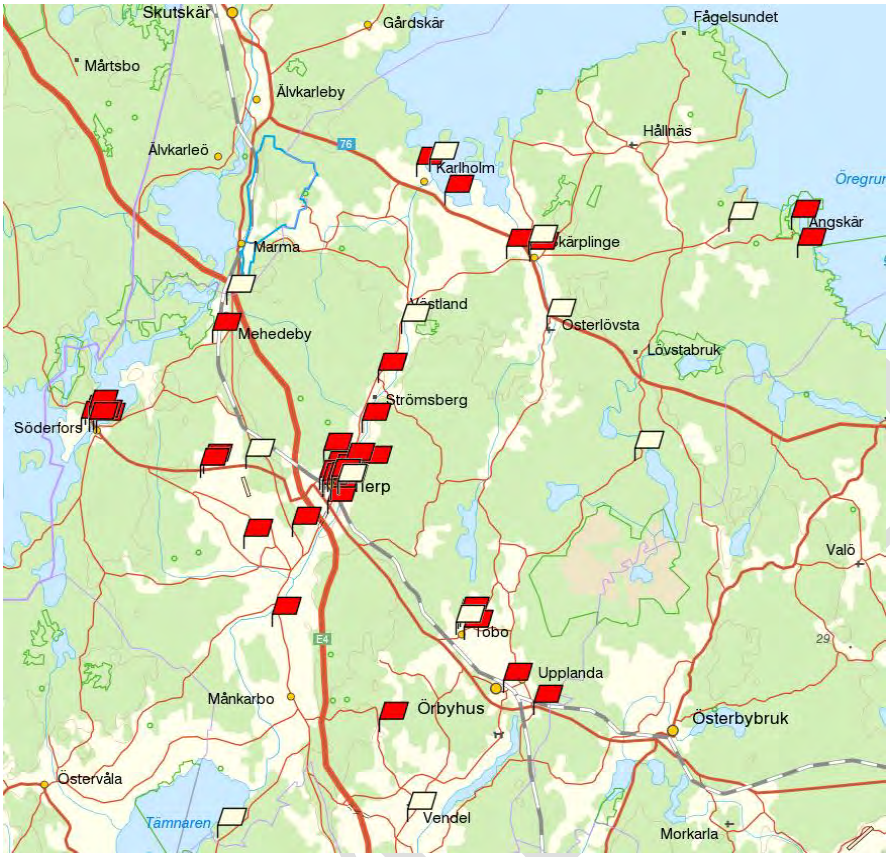
Figur 7.2.2. Antal larm till brand i byggnad per 1000 invånare. *Källa: IDA.*

Figur 7.2.3 – 7.2.5 visar var bränderna i byggnader har inträffat mellan 2016 och 2017 i respektive kommun. Majoriteten av bränderna har inträffat i eller i anslutning till en tätort. I alla tre kommuner har det inträffat byggnadsbränder även i glesbygd.

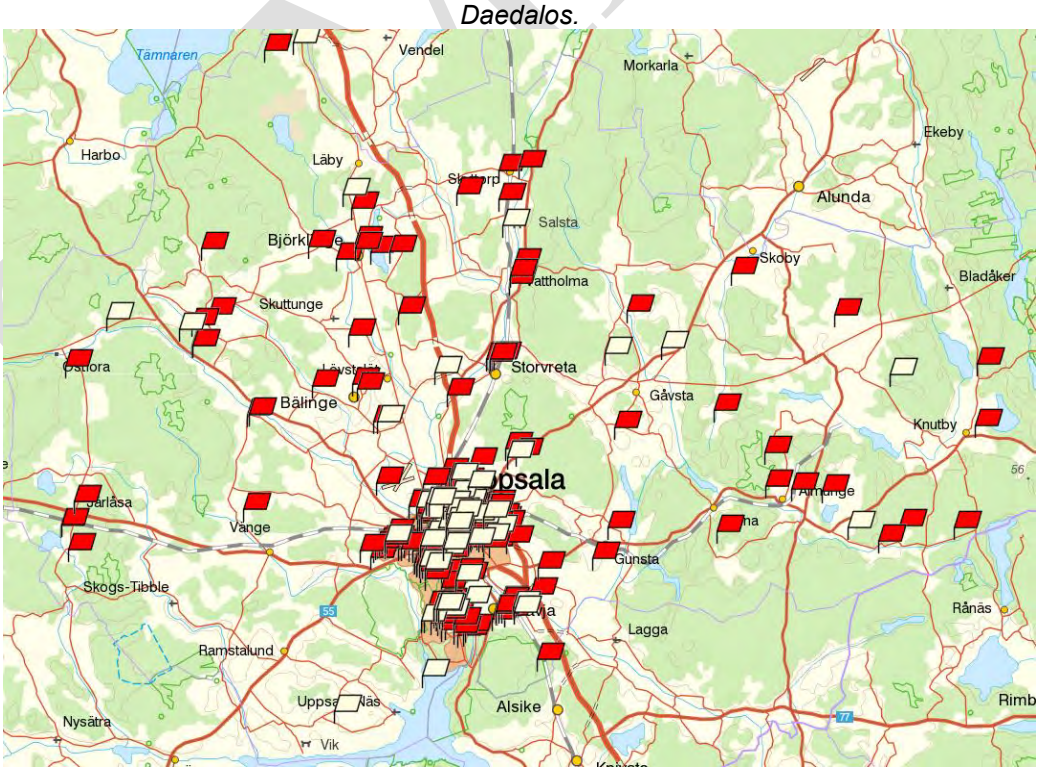

Figur 7.2.3 Antalet brand i byggnad i Östhammars kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

SA

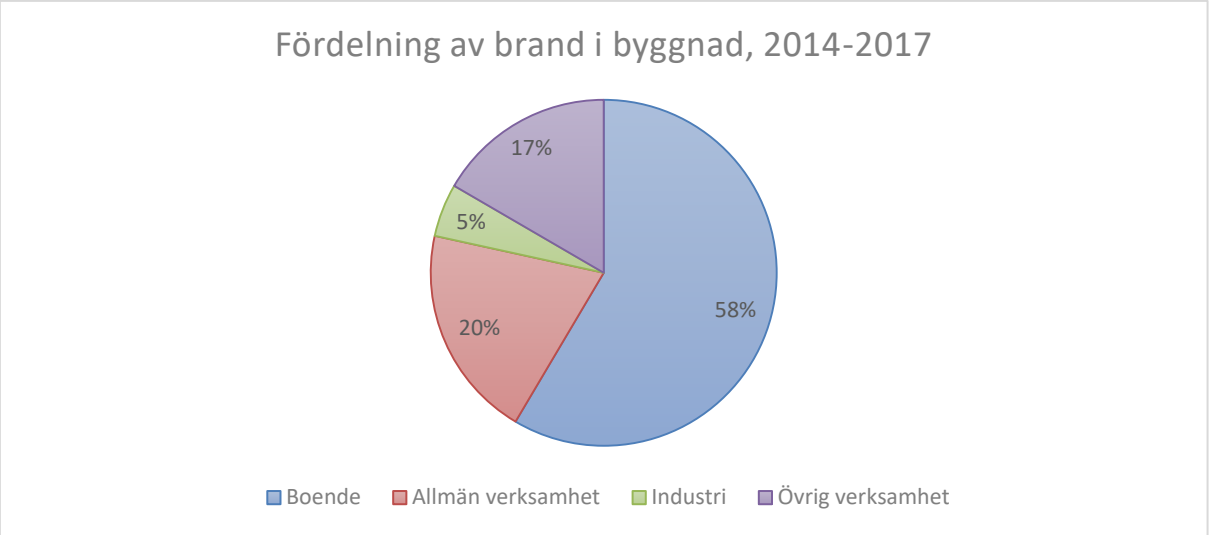

Figur 7.2.4 Antalet brand i byggnad i Tierps kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

Figur 7.2.5 Antalet brand i byggnad i Uppsala kommun under 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

Av figur 7.2.6 framgår fördelningen av brand i byggnad. Nästan 60 % av larmen är till bränder i bostäder.

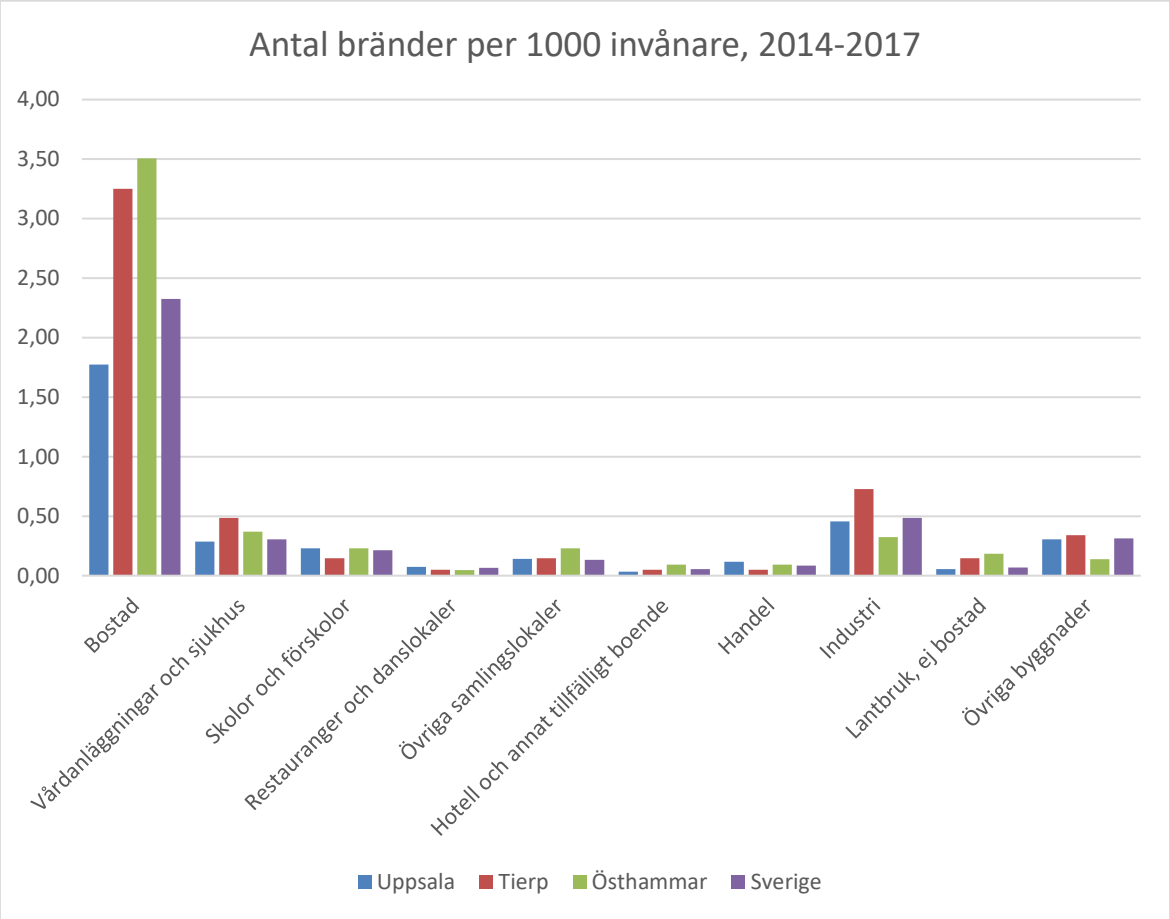
Figur 7.2.6. Fördelningen av brand i byggnad under perioden 2014 - 2017. *Källa: IDA.*

Av tabell 7.2.1 framgår antalet bränder per byggnadstyp för åren 2014 - 2017. De bränder som analyseras mer ingående är brand i bostad, vårdanläggningar och sjukhus, skolor och förskolor, restauranger och övriga samlingslokaler samt industrier. För hotell och annat tillfälligt boende samt handel är antalet inträffade bränder för få för att det ska vara statistiskt relevant att analysera mer ingående. Övriga byggnader analyseras inte heller mer ingående trots att det inträffat 75 bränder under 2014 - 2017. Detta beror på att övriga byggnader innefattar väldigt många typer av byggnader, allt från parkeringshus till rivningshus och kontor. Detta gör att det är svårt att dra slutsatser utifrån underlaget.

Tabell 7.2.1. Brand i byggnad per byggnadstyp, 2014 - 2017. *Källa: IDA.*

	Uppsala	Tierp	Östhammar	Totalt
Bostad	378	67	76	521
Vårdanläggningar och sjukhus	61	10	8	79
Skolor och förskolor	49	3	5	57
Restauranger och danslokaler	16	1	1	18
Övriga samlingslokaler	30	3	5	38
Hotell och annat tillfälligt boende	7	1	2	10
Handel	25	1	2	28
Industri	97	15	7	119
Lantbruk, ej bostad	12	3	4	19
Övriga byggnader	65	7	3	75
Totalt	740	111	118	964

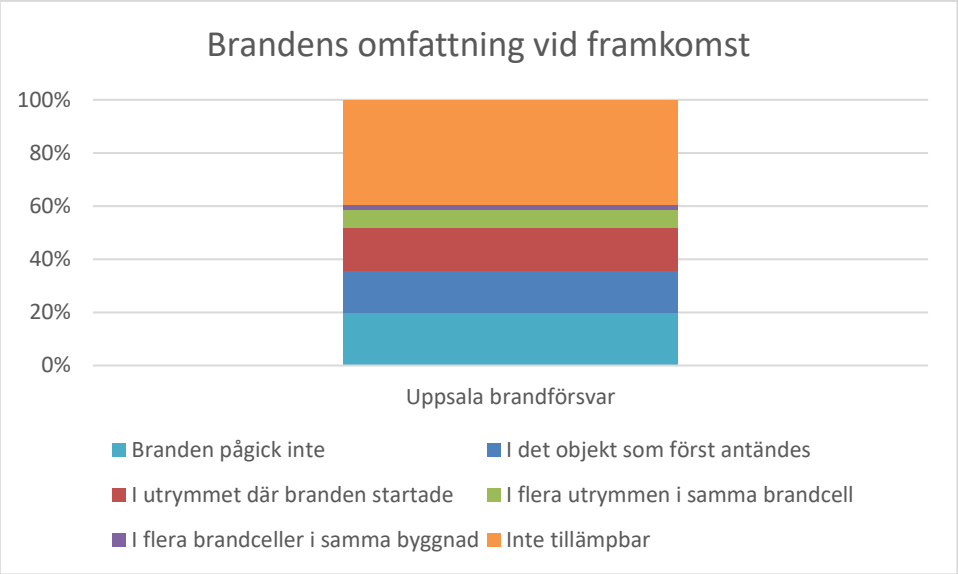
Av figur 7.2.7 framgår antalet bränder per 1000 invånare för perioden 2014 - 2017. Dessa siffror analyseras mer ingående i respektive kapitel längre ned.

Figur 7.2.7. Antal bränder per 1000 invånare. *Källa: IDA.*

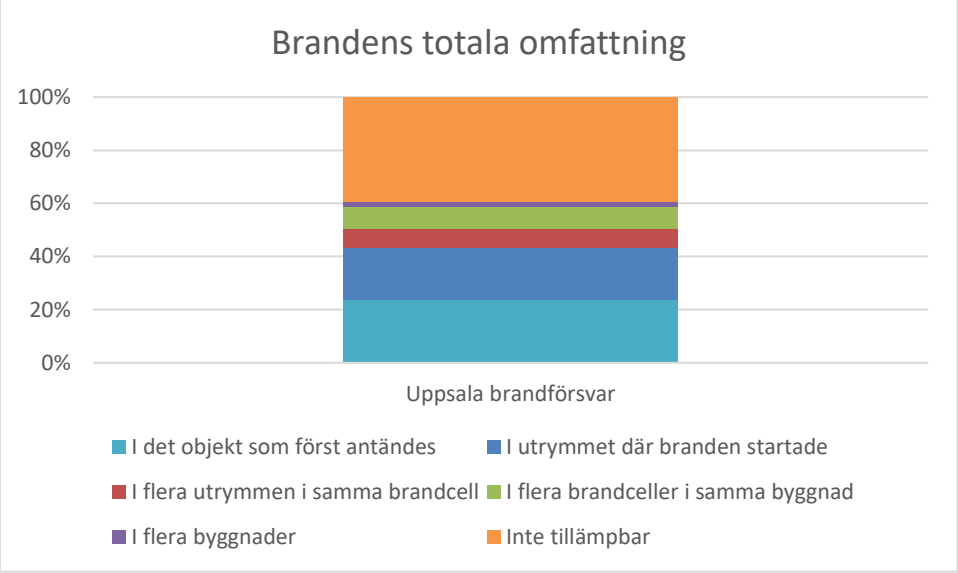
Av figur 7.2.8 framgår brändernas omfattning vid brandförsvarets ankomst och av figur 7.2.9 brandens totala omfattning.[13] Vid 20 % av bränderna pågick inte branden. Branden var begränsad till startföremålet i 16 % av bränderna och till startutrymmet i 16 %. Vid 9 % av bränderna brann det i flera rum eller i flera brandceller vid framkomst.

[13] Det finns en felkälla kopplad till denna data. Ca 40 % av alla insatser till brand i byggnad är i kategorin ”inte tillämpbar” avseende omfattning. Anledningen till detta är bland annat att under perioden 2014–2017 byttes insatsrapporten ut till en händelserapport. Hur detta är uppbyggt skiljer sig mellan rapporterna. MSB har bearbetat datan för att göra den jämförbar över tid, och då har kategorin ”inte tillämpbar” tillkommit.

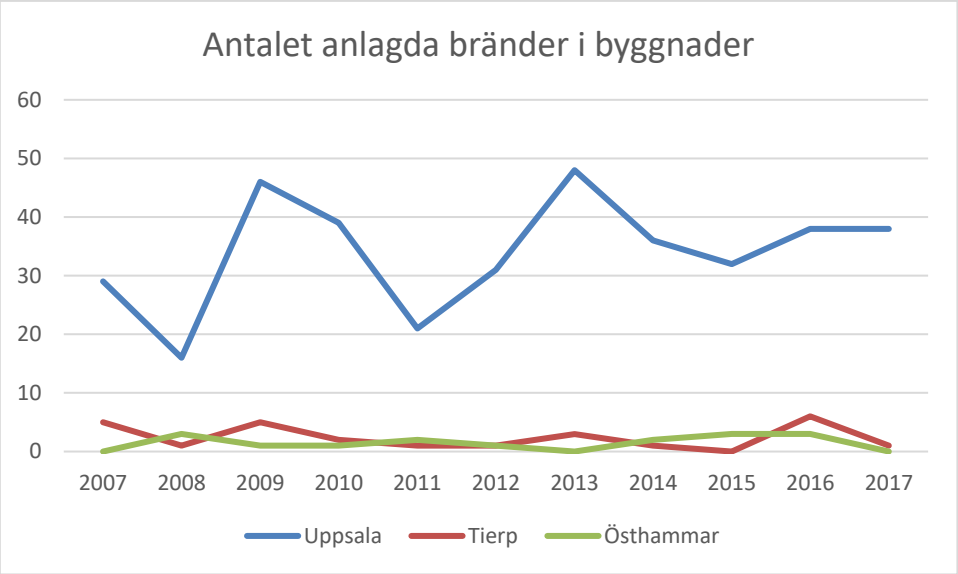
Figur 7.2.8. Brändernas omfattning vid brandförsvarets framkomst, perioden 2014 - 2017. *Källa: IDA.*

24 % av bränderna begränsades till startföremålet och 19 % till startutrymmet. 16 % av bränderna begränsades till startbrandcellen eller startbyggnaden. 2 % av bränderna spred sig till andra byggnader, se figur 7.2.9.

Figur 7.2.9. Brändernas totala omfattning, perioden 2014 - 2017. *Källa: IDA.*

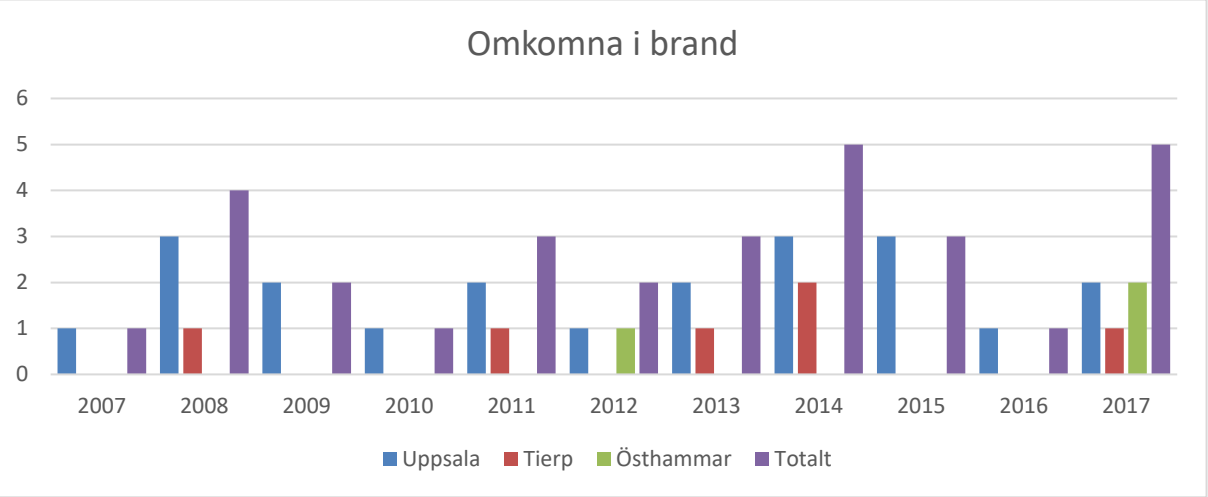
Figur 7.2.10 visar hur antalet anlagda bränder i byggnader varierat mellan året för respektive kommun. Det är tydligt att flest anlagda bränder är i Uppsala.

Figur 7.2.10. Antalet anlagda bränder i byggnader. *Källa: IDA och Blueplot.*

7.2.1.1 Personskador vid brand i byggnad

Årligen omkommer cirka 2–3 personer vid brand inom Uppsala brandförsvars område. 2008, 2014 och 2017 har antalet varit högre, 4–5 personer. På grund av det förhållandevis ringa antalet omkomna i brand analyseras perioden 2007 till 2017 för att det statistiska underlaget ska vara större. Totalt har 30 personer omkommit i brand i Uppsala brandförsvars område under denna tid.

Figur 7.2.1.1 Antal omkomna i brand per år under perioden 2007 - 2017. *Källa: IDA.*

Den djupare analysen omfattar dock endast åren 2007 - 2015. Anledningen till detta är att det vid författandet av denna riskanalys endast fanns färdig statistik från MSB fram till 2015. Under åren 2007 – 2015 omkom 24 personer i brand. Majoriteten, totalt 14 personer, av de som omkommit i brand har gjort det i en villa eller ett flerbostadshus. En person har omkommit inom äldrevården, se tabell 7.2.1.1. Fem personer har omkommit vid brand ej i byggnad, tre omkom i

bränder i personbil, varav två i samma brand. En person omkom vid en markbrand och för en person saknas uppgift. Ungefär hälften av dödsbränderna har inträffat utanför tätort.

Tabell 7.2.1.1. Antal omkomna i brand per byggnadstyp, 2007 - 2015. *Källa: Dödsbrandsregistret IDA.*

Byggnad	Antal döda	Antal bränder
Flerbostadshus	5	5
Handel	1	1
I det fria/ej i byggnad	5	4
Okänd	3	1
Villa	9	9
Åldringsvård	1	1
Totalt	24	21

22 personer av de som omkommit har varit män. 13 av de omkomna har varit äldre än 65 år. Åtta av de omkomna var i åldern 45 - 64 år. 18 av de omkomna gjorde det innan brandförsvarets framkomst eller räddningsinsats kunde genomföras. Fyra omkom på sjukhus och en person omkom under pågående räddning. För övriga är det okänt när de omkom.

Sju av de omkomna hade någon form av fysiskt eller psykiskt funktionshinder. För resterande är det okänt om den omkomna hade något funktionshinder. Dessa uppgifter kommer från fördjupad statistik från MSB.

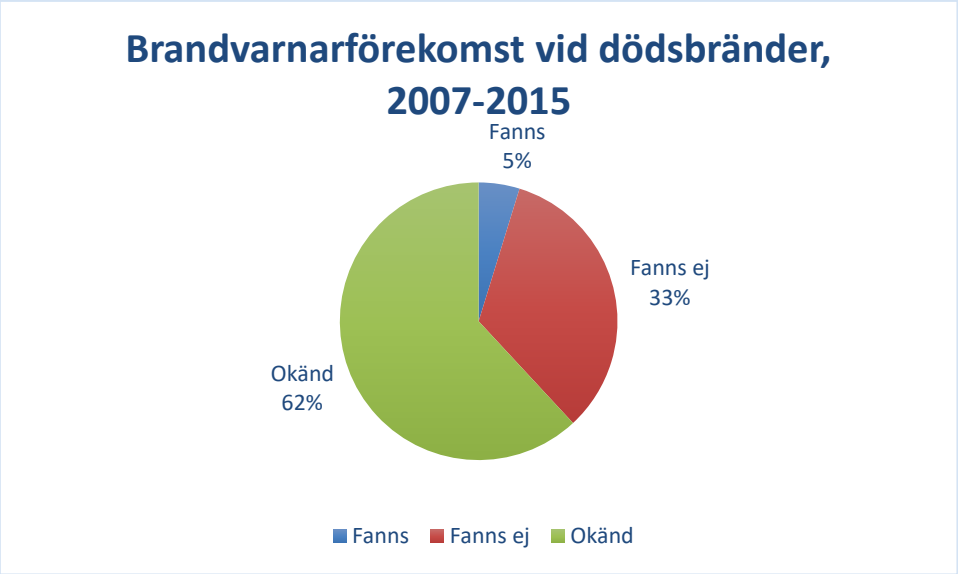
Elva av dödsbränderna har inträffat mellan klockan 17 och 07. Fyra har inträffat mellan klockan 07 och 10. Fem dödsbränder har inträffat under dagtid. Majoriteten av dödsbränderna sker fredagar – söndagar och de flesta inträffar under vinterhalvåret, mellan oktober och februari.

Startutrymmet var i vardagsrum och hall i fem av bränderna. Andra vanliga startutrymmen är pannrum (två bränder), kök (en brand) och garage (en brand). Fyra av bränderna har startat utomhus, startutrymmet är okänt i fyra av bränderna. Utrymmet är okänt vid fyra av bränderna. Vid 10 av bränderna är startföremålet okänt. Vanliga startföremål är soffa/fåtölj (tre bränder), kläder (en brand), spis (en brand), uppvärmningsanordning (en brand), personbil (två bränder), brandfarlig vätska (en brand) och andra elinstallationer (en brand).

Vid tolv av dödsbränderna är brandorsaken okänd. Branden var anlagd med uppsåt vid två bränder, rökning orsak vid tre bränder. Andra vanliga brandorsaker är tekniskt fel, värmeöverföring, levande ljus och eldning av gräs. Dessa var brandorsak vid en brand var.

Endast vid en dödsbrand har det kunnat konstateras att brandvarnare funnits, se figur 7.2.1.2.

SAMRÅD

Figur 7.2.1.2. Brandvarnarförekomst vid inträffade dödsbränder. *Källa: IDA.*

Vid elva av dödsbränderna har det varit brand i ett eller flera rum vid brandförsvarets ankomst. Vid tre bränder hade branden redan slocknat. Vid tre av bränderna brann endast startföremålet och vid en brand var det endast rökutveckling.

Av tabell 7.2.1.3 framgår antalet som skadas genom exponering för rök och öppen eld per år i Uppsala län. Av tabellen framgår att majoriteten av de som skadas är män. Av tabell 7.2.1.4 framgår åldersfördelningen av de som skadas. Av de som är äldre än 65 år har 19 personer varit äldre än 80 år.

Tabell 7.2.1.3. Antalet skadade genom exponering för rök och öppen eld i Uppsala län. *Källa: Socialstyrelsens statistikdatabas, 2018-10-27.*

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Män	13	13	22	10	9	9	12	9	10	6	7	120
Kvinnor	9	7	4	6	3	9	6	4	1	1	1	51

Tabell 7.2.1.4. Antalet skadade genom exponering för rök och öppen eld i Uppsala län, fördelat på ålder, perioden 2007 – 2017. *Källa: Socialstyrelsens statistikdatabas, 2018-10-27.*

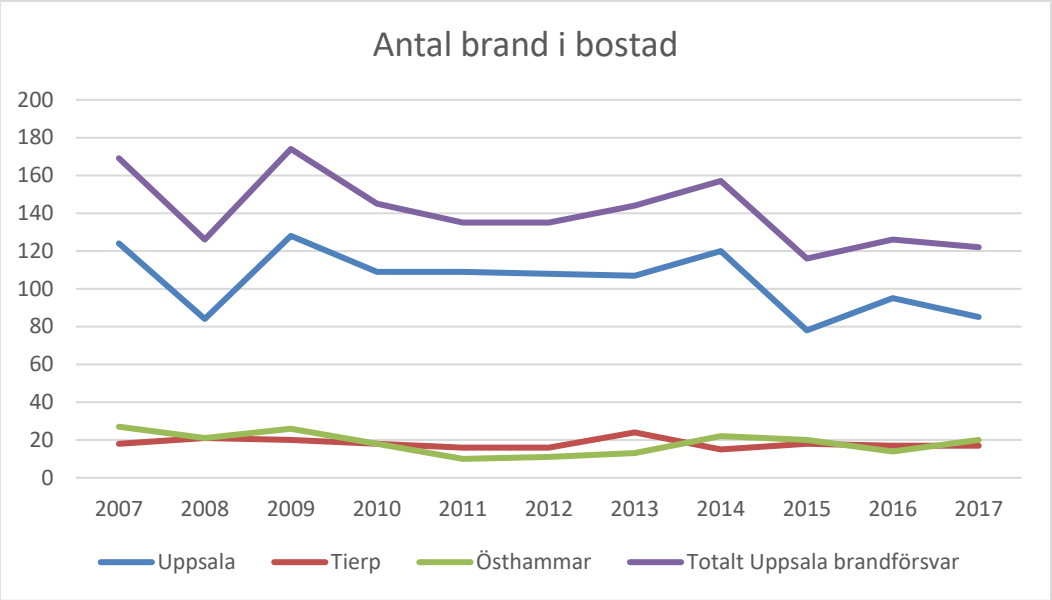
Ålder	Antal skadade
0 – 19	21
20 – 44	48
45 – 64	49
65+	53
Totalt	171

7.2.2 Brand i bostad

2014 - 2017 larmades Uppsala brandförsvar till totalt 521 brand i bostad. Detta är en liten minskning mot perioden 2010 - 2013 då antalet larm var 560. Antalet larm till brand i bostad har varit i stort oförändrat år efter år i Uppsala och Tierp. Sedan 2015 noteras en nedgång i Uppsala, från att det årligen varit ca 100 - 110 ned till 80 - 90 per år. Tierp har årligen ca 15 - 20

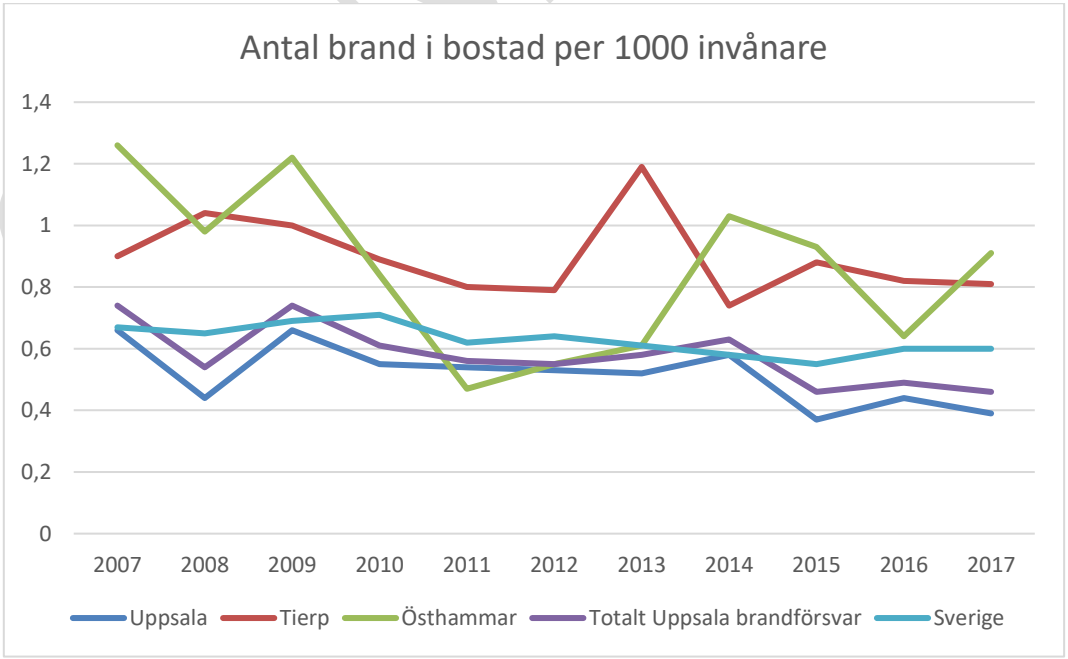
SAMRÅD

bränder i bostäder. Östhammar hade en nedgång under några år (2011 - 2013) då antalet var ca 11 - 13. Denna minskning är bruten och antalet är återigen ca 15 - 20 bränder årligen. Se figur 7.2.2.1.

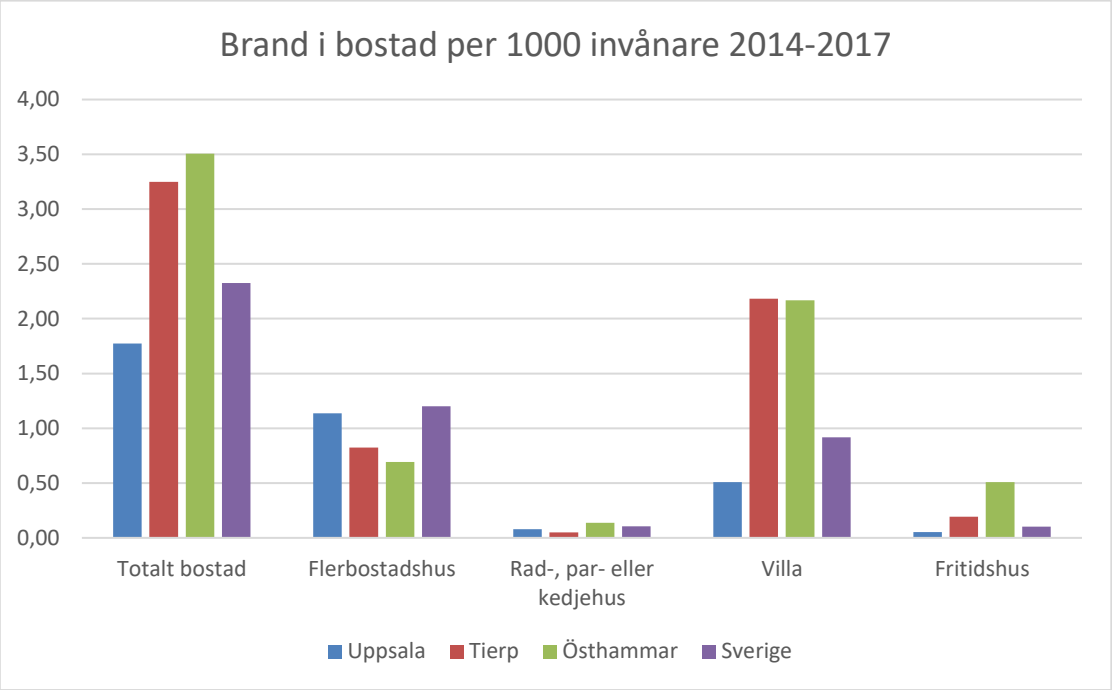
Figur 7.2.2.1. Antalet insatser till brand i bostad. *Källa: IDA.*

Av figur 7.2.2.2 framgår antalet bränder i bostäder per 1000 invånare i respektive kommun. För Östhammar och Tierp är värdena högre än Uppsala och snittet i Sverige och värdena varierar kraftigt mellan vissa år. Anledningen till detta är det förhållandevis få antalet bränder och en ökning eller minskning med ett fåtal bränder får stor påverkan.

Figur 7.2.2.2. Antalet brand i bostad per 1000 invånare. *Källa: IDA.*

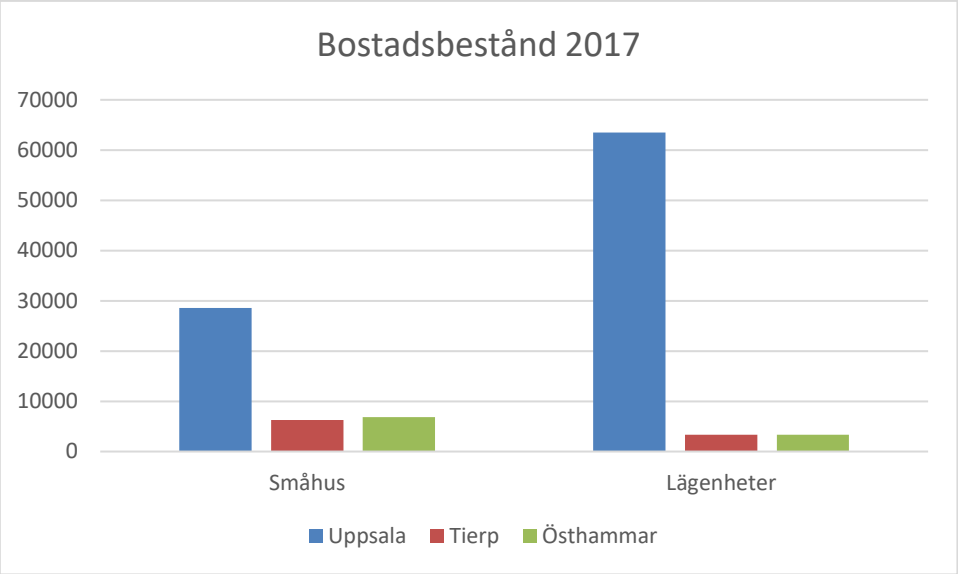
Som framgår av figur 7.2.2.3 nedan så har Tierp och Östhammar totalt fler bränder per 1000 invånare än Uppsala och snittet för hela Sverige. Detta gäller även för bränder i villor. Uppsala har något fler bränder i flerbostadshus per 1000 invånare än Tierp, Östhammar. Uppsala har färre bränder i bostäder per 1000 invånare än övriga kommuner och snittet i Sverige.

Figur 7.2.2.3. Antalet brand i bostad per 1000 invånare i respektive kommun. *Källa: IDA.*

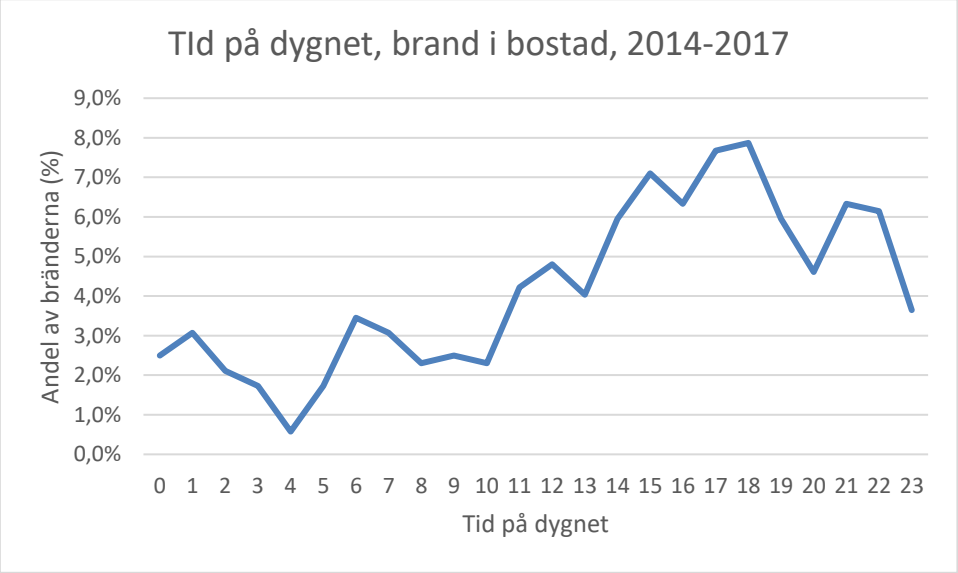
Skillnaden i antalet bränder per 1000 invånare kan till stor del förklaras av antalet bostäder i flerbostadshus och småhus i respektive kommun. I Uppsala är andelen lägenheter 69%, och i Tierp och Östhammar 35% respektive 33%. Antalet bostäder inom Uppsala brandförsvar är fördelat enligt figur 7.2.2.4 nedan.

Med hänsyn tagen till den stora andelen småhus i Tierp och Östhammar tyder siffrorna ändå på att det brinner mer i småhus i Tierp och Östhammar än i riket i snitt. Den vanligaste brandorsaken i dessa fall är soteld, och det är möjligt att andelen eldstäder är relativt hög i kommunerna.

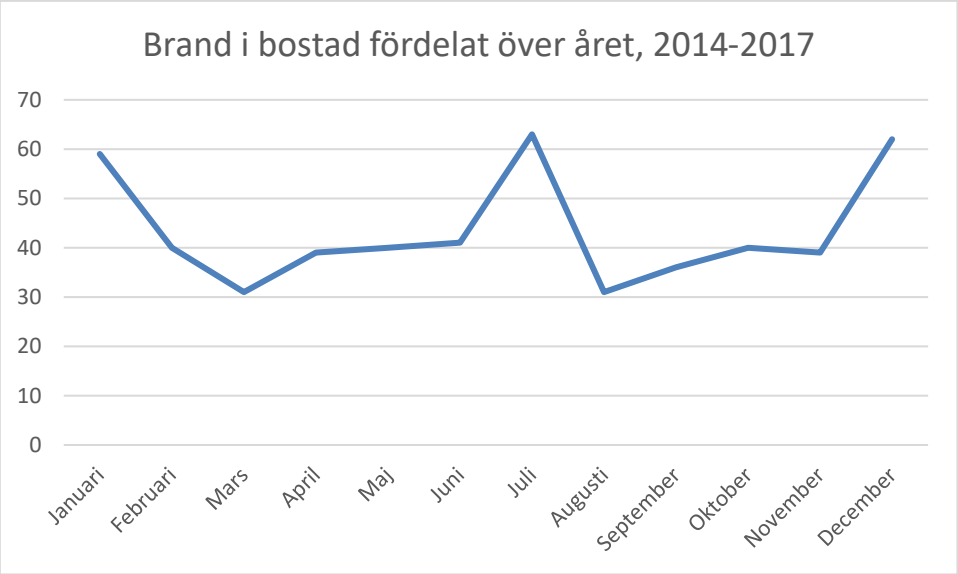
Figur 7.2.2.4. Bostadsbeståndet i respektive kommun. *Källa: SCB.*

I statistiken syns det att det brinner mest i bostäderna de tider när de flesta människorna befinner sig hemma, det vill säga under eftermiddagen och kvällen. Den största toppen i antalet bränder är mellan klockan 17 - 18, se figur 7.2.2.5. Likaså att bränderna ökar upp till 25% under helgerna (fredag, lördag och söndag).

Figur 7.2.2.5. Grafen visar vilken tid på dygnet som bränder i bostäder inträffat under perioden 2010–2013. *Källa: IDA*

Antalet bränder i bostäder är som flest på vinterhalvåret, med tydliga toppar i december – januari. En topp är även i juli, se figur 7.2.2.6.

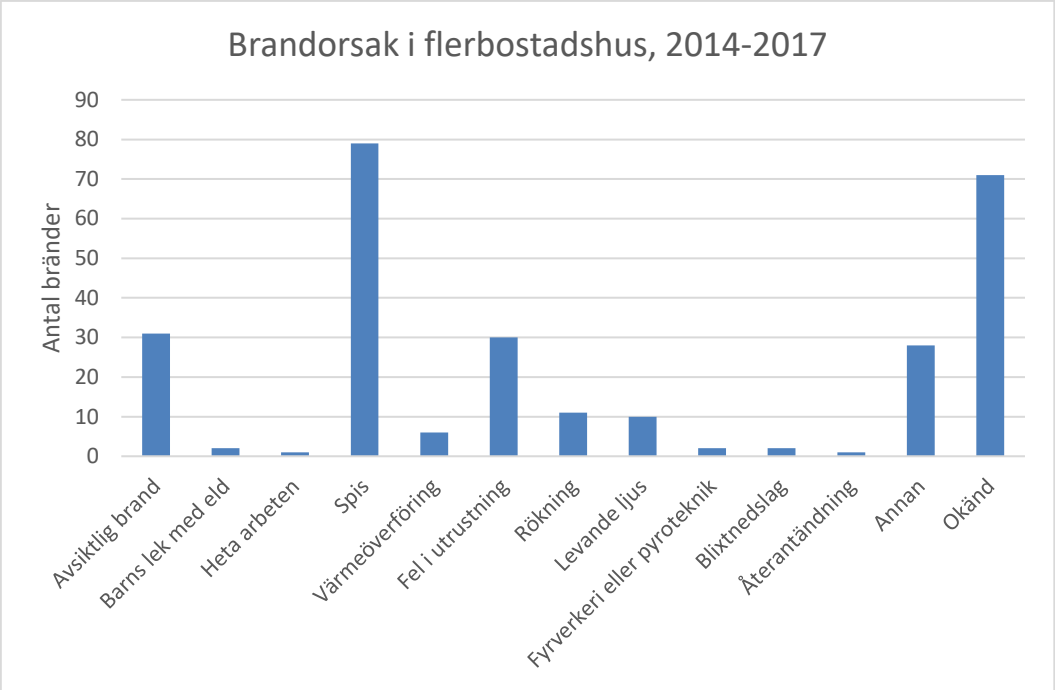

Figur 7.2.2.6. Bostadsbrändernas fördelning över året. *Källa: IDA.*

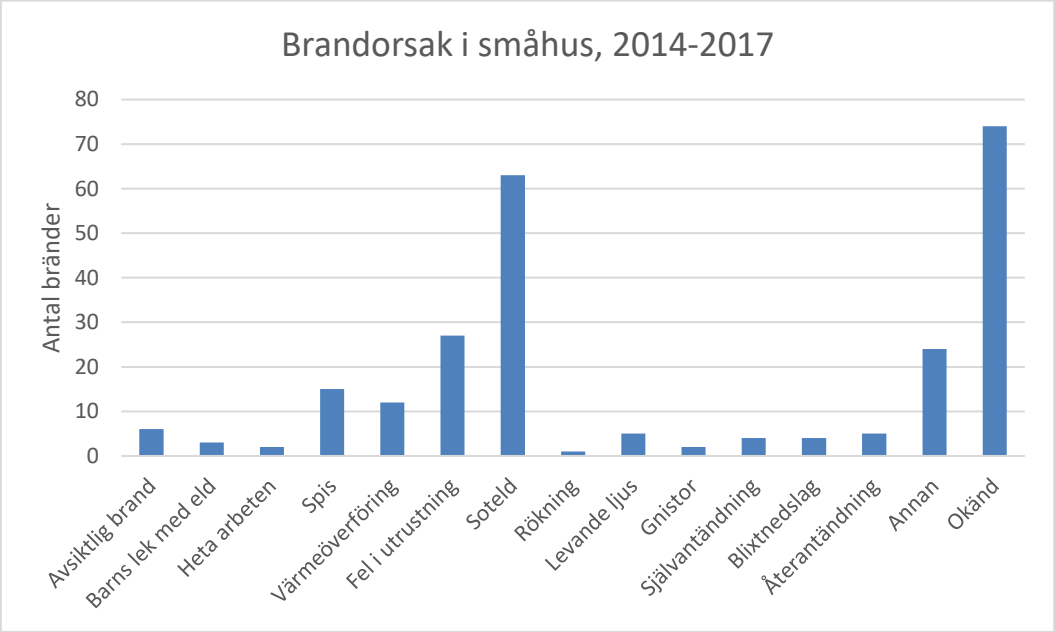
Vad som föranleder bostadsbränderna skiljer sig stort mellan flerbostadshus och villa/småhus, se figur 7.2.2.7 och 7.2.2.8. I flerbostadshus är glömd spis den i särklass största brandorsaken. 29% av alla bränder startade av denna anledning. Okänd anledning eller annan brandorsak stod för stora delar med 26 % respektive 10 % och är svåra att utreda vidare. Anlagd brand med uppsåt stod för 11 %, vilket är en minskning från 16 % i föregående riskanalys. Detta behöver inte innebära att branden varit anlagd i själva bostaden, utan bränder anlagda utomhus och i gemensamhetsutrymmen (till exempeltvättstugor, soprum och källarförråd) räknas också in i bostadsbrandsstatistiken. Därefter kom levande ljus med 4 %. Övriga relativt vanliga brandorsaker var rökning (4 %) och tekniskt fel (11 %).

I småhus (villor, rad/par-kedjehus samt fritidshus) var anledningen till bränderna en annan. Soteld är den vanligaste brandorsaken (26 %), följt av okänd (30 %) och ”annan” (10 %). Glömd spis är brandorsak i 6 % av bränderna, vilket är markant färre än för flerbostadshus. Tekniskt fel utgör brandorsak i 11 % av bränderna, levande ljus 2 %.

SAMRÅD

Figur 7.2.2.7. Brandorsaker vid brand i flerbostadshus. *Källa: IDA.*

Figur 7.2.2.8. Brandorsaker vid brand i småhus. Källa: IDA. *Källa: IDA.*

Det vanligaste startutrymmet i flerbostadshus under perioden 2014 - 2017 är köket (51 %), följt av balkong/altan/loftgång (7 %), trapphus (6 %), vardagsrum (6 %), soprum (4 %), sovrum (4 %) och tvättstuga (3 %). Detta skiljer sig från småhus där det vanligaste startutrymmet under samma period var skorstenen (28 %), följt av köket (13 %), vardagsrummet (8 %), utanför byggnaden (5 %) och sovrum (2 %).

7.2.3 Bränder i vårdanläggningar och sjukhus

I snitt inträffar en till två bränder inom vården i Tierps och Östhammars kommuner årligen. Antalet i Uppsala kommun är högre, i snitt inträffar 12 bränder i vården per år, se tabell 7.2.3.1. Räknat per 1000 invånare för åren 2014 - 2017 så inträffar årligen 0,29 bränder per 1000 invånare i Uppsala. I Tierp och Östhammar är motsvarande siffror 0,49 respektive 0,37. I Sverige inträffar i snitt 0,3 bränder i vården per 1000 invånare, se figur 7.2.7.

Tabell 7.2.3.1. Antal bränder inom vårdanläggningar och sjukhus. *Källa: IDA.*

	Uppsala	Tierp	Östhammar
2007	12	1	1
2008	6	1	6
2009	11	1	3
2010	6	1	0
2011	12	0	1
2012	9	0	2
2013	12	1	0
2014	6	4	0
2015	16	1	3
2016	20	3	2
2017	19	2	3
Totalt	129	15	21

43 % av bränderna har startat i köket. De vanligaste startutrymmena i övrigt är sovrum (9 %), vardagsrum (5 %), badrum/toalett/bastu (5 %), tvättstuga (5 %), trapphus/korridor (6 %) och utanför byggnaden (5 %). 17 % av bränderna har bedömts vara anlagda. Andra vanliga brandorsaker är tekniskt fel (15 %), glömd spis (14 %), värmeöverföring (8 %) och rökning (5 %). Brandorsaken anges till okänd och annan i totalt 35 % av bränderna.

Bränderna är som flest i maj och juni samt under vintern, november till januari. De flesta bränderna inträffar dagtid från klockan 08 och fram till klockan 23.

7.2.4 Bränder i skolor och förskolor

Årligen inträffar i snitt tolv bränder i förskolor och skolor i Uppsala kommun. I Tierp och Östhammar inträffar årligen mellan en och två bränder, se **tabell 7.2.4.1**.

Tabell 7.2.4.1. Antal bränder i skolor och förskolor. *Källa: IDA.*

	Uppsala	Tierp	Östhammar
2007	11	3	2
2008	19	1	1
2009	17	2	2
2010	15	0	1
2011	9	0	3
2012	4	1	1
2013	12	1	5
2014	10	0	1

SAMRÅD

2015	11	0	2
2016	17	2	0
2017	11	1	2
Totalt	136	11	20

Räknat per 1000 invånare för åren 2014 - 2017 så inträffar årligen 0,23 bränder per 1000 invånare i Uppsala. I Tierp och Östhammar är motsvarande siffror 0,15 respektive 0,23. Snittet för hela Sverige är 0,22 bränder per 1000 invånare för samma tidsperiod, se figur 7.2.7.

Majoriteten av bränderna inträffar mellan klockan 09 - 15 samt mellan klockan 19 - 01. Bränderna inträffar jämnt fördelade över veckorna, med en topp på måndagar. De flesta bränder inträffar under skolåret. Minst antal bränder inträffar under sommaren (juni – augusti).

Det vanligaste startutrymmet är fristående förråd (14 %) och toaletter (12 %). Andra vanliga startutrymmen är driftrum (4%), kök (5 %), trapphus/korridor (9 %), samlingssalar (7 %). 7 % av bränderna startade utomhus. Vid 32 % av bränderna har startföremålet angetts till ”annat” eller ”okänt”.

47 % av bränderna har bedömts vara anlagda. Barns lek med eld var orsak i 5 %. Tekniskt fel bedöms vara brandorsaken i 14 % av bränderna. 4 % av bränderna har brandorsaken varit värmeöverföring. För 17 % av bränderna är brandorsaken okänd.

7.2.5 Brand i restauranger, danslokaler och övriga samlingslokaler

Med övriga samlingslokaler avses exempelvis teatrar, biografer, museum, bibliotek, idrottsanläggningar, kyrkor och liknande. Som framgår av figur 7.2.5.1 är antalet bränder per år relativt konstant.

Tabell 7.2.5.1. Antal bränder i restauranger, danslokaler och övriga samlingslokaler. *Källa: IDA.*

	Uppsala	Tierp	Östhammar
2007	12	2	2
2008	9	1	2
2009	9	1	2
2010	8	2	2
2011	10	2	0
2012	11	1	1
2013	13	2	2
2014	11	0	3
2015	10	1	0
2016	12	3	0
2017	7	1	0
Totalt	112	16	14

Under perioden 2014 - 2017 har det inträffat 0,05 bränder per 1000 invånare i denna typ av byggnad i Östhammars kommun. Motsvarande siffra för Tierp och Uppsala är 0,05 respektive 0,08 bränder per 1000 invånare. Siffran för Sverige som helhet är 0,07 bränder per 1000 invånare, se figur 7.2.7.

SAMRÅD

De vanligaste startutrymmena är kök (13 %), i samlingslokal (5 %), försäljningslokal (10 %), i soprum (6 %), förråd (7 %), toalett (7 %) samt utanför byggnaden (7 %). För 29 % av bränderna är det okänt startföremål. 31 % av bränderna bedöms vara anlagda. 18 % av bränderna startade som fel i utrustning. 35 % av bränderna hade brandorsak okänd eller annan. Bränderna inträffar relativt jämnt fördelade över dygnet, med mindre topp runt klockan 17 - 20. De flesta bränderna inträffar onsdagar – fredagar samt måndagar.

7.2.6 Industri

Årligen inträffar i snitt 22 bränder i industrier i Uppsala. I Tierp och Östhammar är det sex respektive 3 bränder i snitt per år. Som framgår av tabell 7.2.6.1 är detta relativt konstant över åren. Sett till antal bränder per 1000 invånare för 2014 - 2017 är Uppsala kommun (0,46 bränder per 1000 invånare) ungefär på snittet för hela Sverige (0,49 bränder per 1000 invånare). Östhammar är en bit under snittet för Sverige med 0,32 bränder per 1000 invånare. Tierp däremot över det nationella snittet med cirka 0,73 industribränder per 1000 invånare.

Tabell 7.2.6.1. Antal bränder i industrier. *Källa: IDA.*

	Uppsala	Tierp	Östhammar
2007	19	7	5
2008	17	4	2
2009	25	10	2
2010	19	11	3
2011	23	6	3
2012	20	5	4
2013	23	11	4
2014	28	3	5
2015	24	6	2
2016	19	6	4
2017	24	2	0
Totalt	241	71	34

34 % av bränderna startade i soprum, 11 % i produktionslokaler/verkstäder och 13 % i förråd/garage. I 16 % av bränderna anges startutrymme till ”annat” eller okänt.

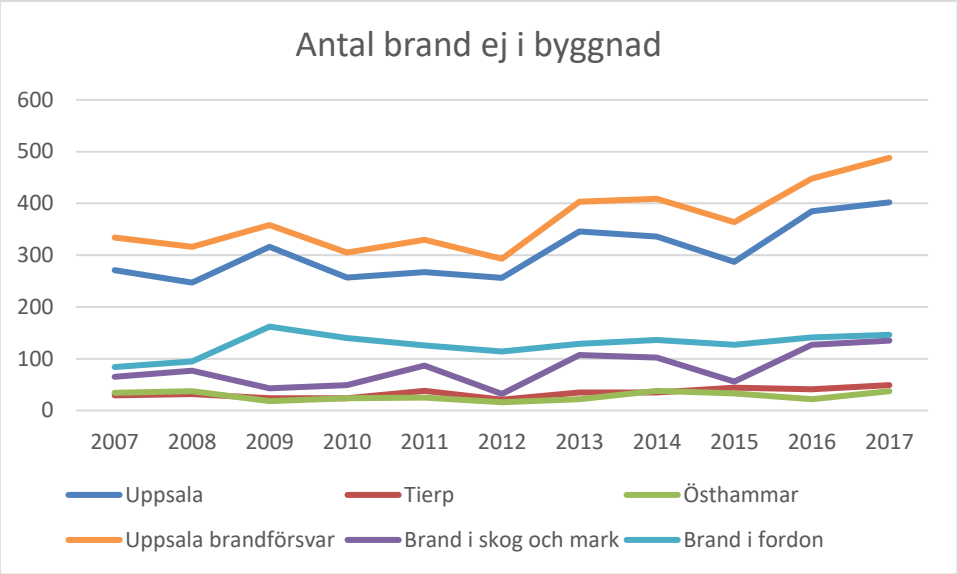
26 % av bränderna bedöms vara anlagda. 16 % bedöms vara orsakade av tekniska fel. För 46 % är brandorsaken okänd. Endast 1 % beror på heta arbeten.

Minst antal industribränder är under december - februari, resten av året är relativt jämnt fördelat till antalet. Detta beror troligen på semester och minskad verksamhet. Flest bränder inträffar mellan klockan 11 - 12, 15 - 16 och nattetid mellan klockan 21 - 03.

7.3 Brand ej i byggnad

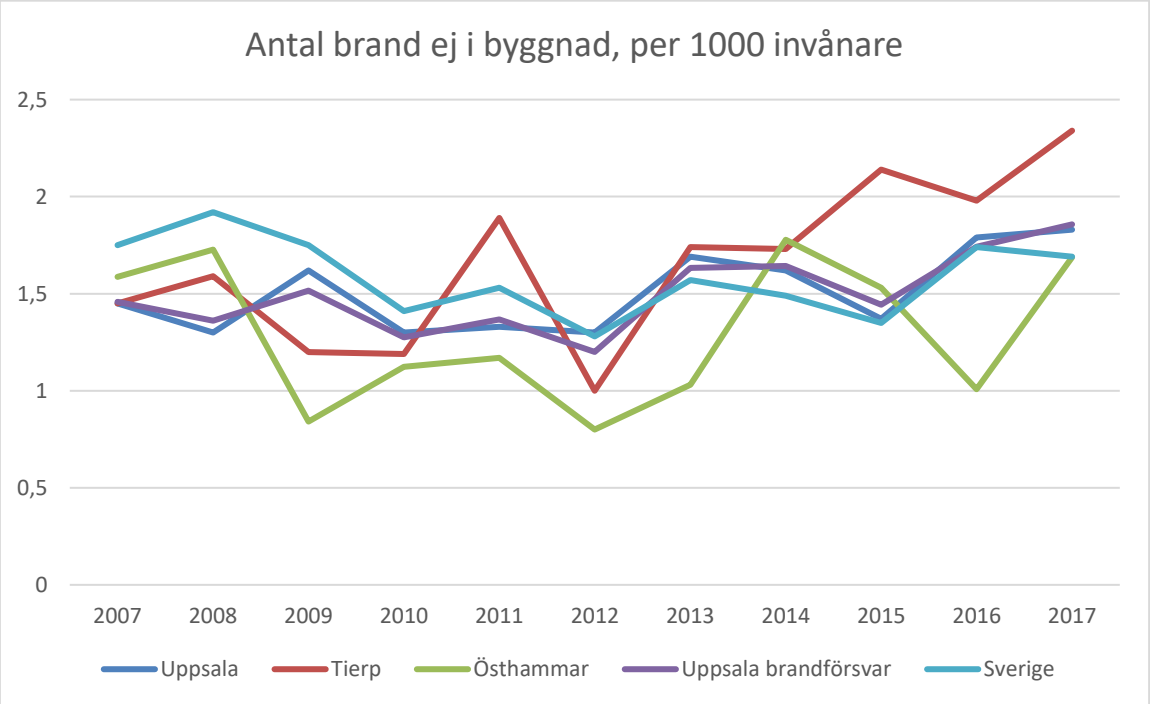
Som framgår av figur 7.3.1 så har antalet insatser till brand ej i byggnad årligen varit strax över 300 st. Sedan 2013 har antalet insatser ökat kraftigt. 2017 genomfördes 488 insatser. Denna ökning har främst skett i Uppsala kommun. Det som ligger bakom ökningarna är framförallt ett större antal bränder i skog och mark, fordon, soptunnor och containrar.

SAMRÅD

Figur 7.3.1. Antalet insatser till brand ej i byggnad. Bränder i fordon är personbilar och övriga vägfordon. *Källa: IDA.*

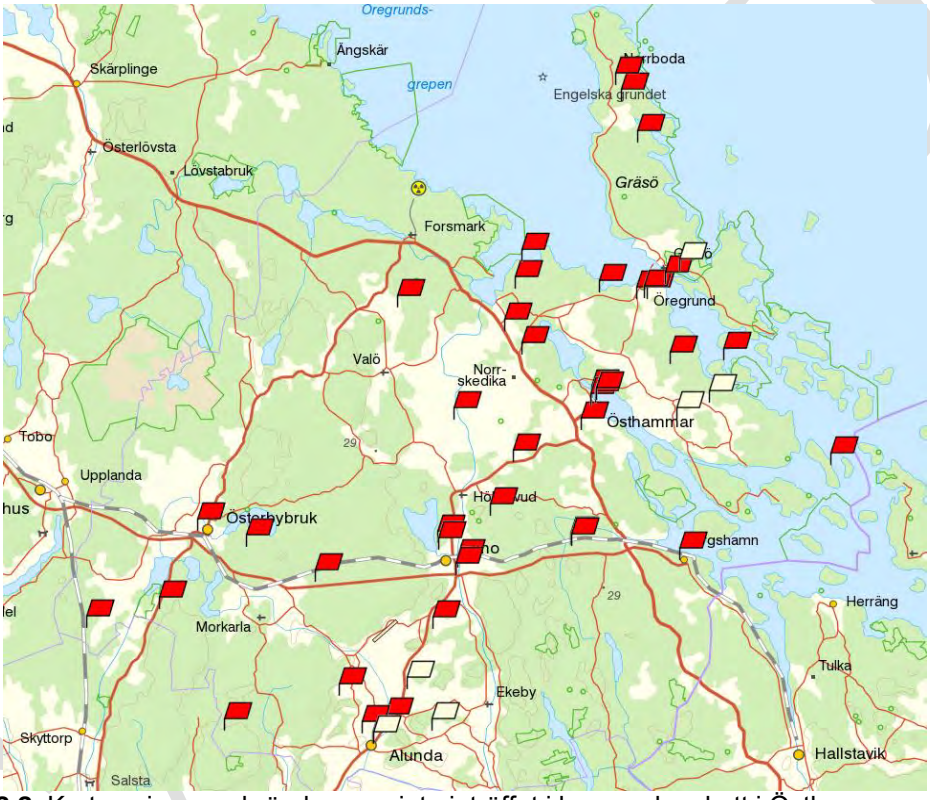
Sett till antalet bränder per 1000 invånare så har Östhammar färre inträffade bränder än övriga kommuner och Sverige som helhet. Uppsala brandförsvar har haft färre bränder per 1000 invånare än Sverige i övrigt mellan 2007 och 2012. 2013 skedde dock en förändring då det inträffade fler bränder än i Sverige i övrigt, se figur 7.3.2. Tierp har haft en ökning i antalet bränder ej i byggnader under den senaste fyraårsperioden.

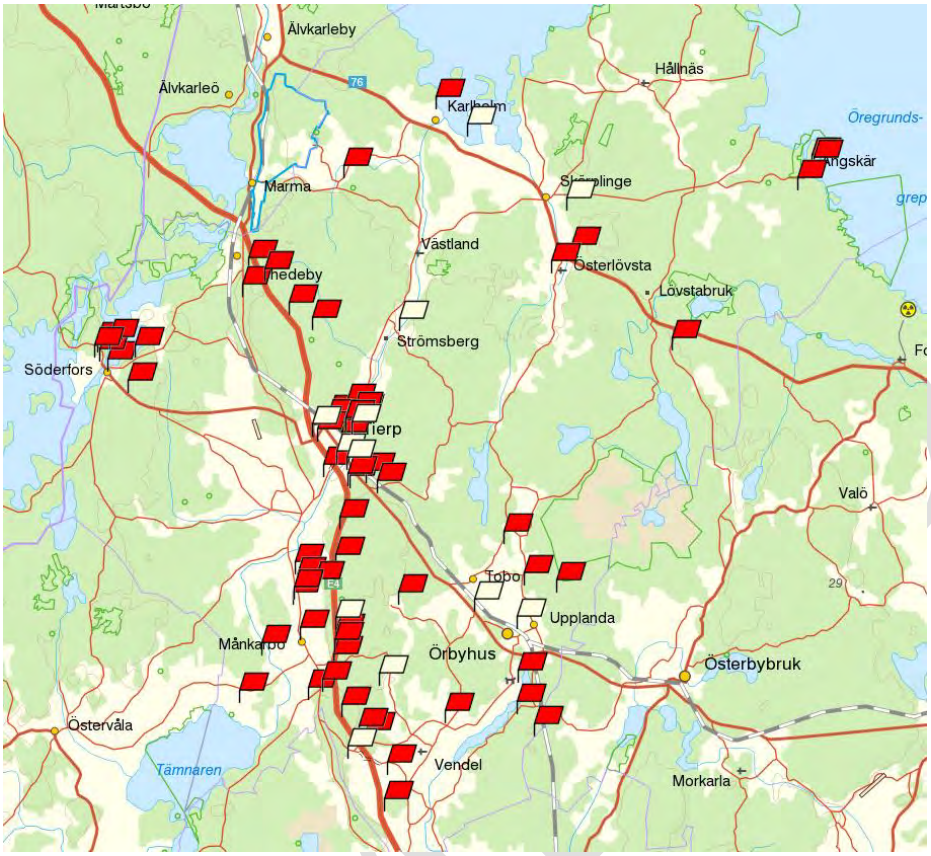
Figur 7.3.2. Antal insatser till brand ej i byggnad per 1000 invånare. *Källa: IDA.*

Totalt har det under perioden 2014 - 2017 inträffat 1709 brand ej i byggnad i Uppsala brandförsvars område. Detta motsvarar cirka 6,9 bränder per 1000 invånare. Detta är en ökning jämfört med föregående riskanalys som omfattade 2010 - 2013, då inträffade cirka 5,5 insatser per 1000 invånare (1128 bränder). I Sverige som helhet har det under 2014 - 2017 inträffat ca sex insatser per 1000 invånare. Uppsala brandförsvar har således något fler insatser än riket i övrigt.

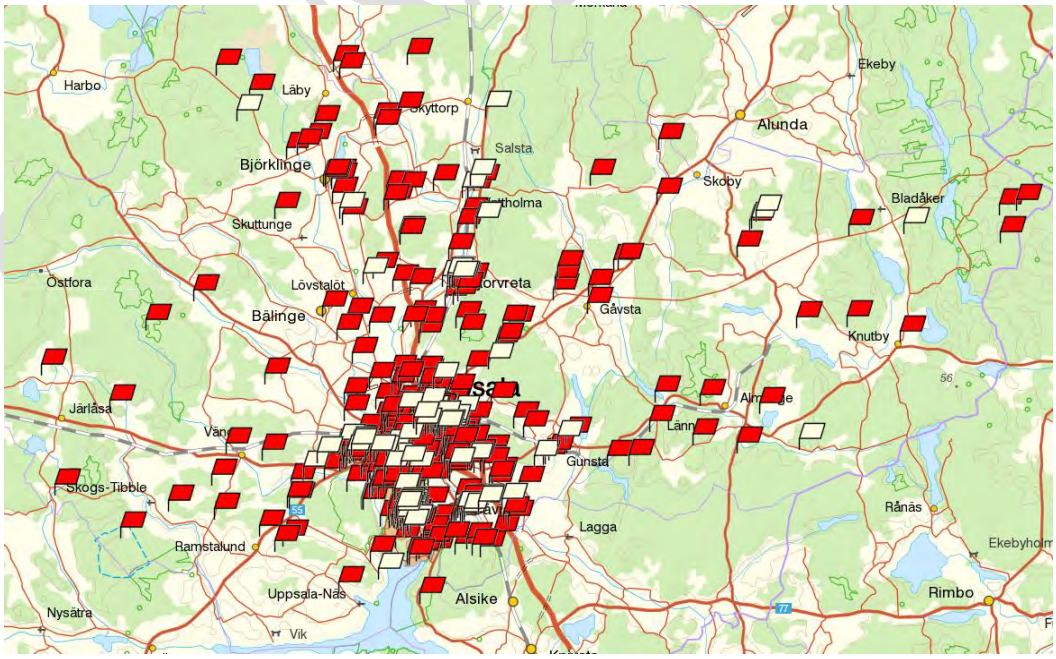
Figur 7.3.3 till 7.3.5 visar var brand ej i byggnad inträffat under perioden 2016 - 2017. Av figurerna framgår att majoriteten av bränderna sker i eller i anslutning till tätort eller längs större vägar. I alla tre kommuner har det dock inträffat bränder i glesbygden.

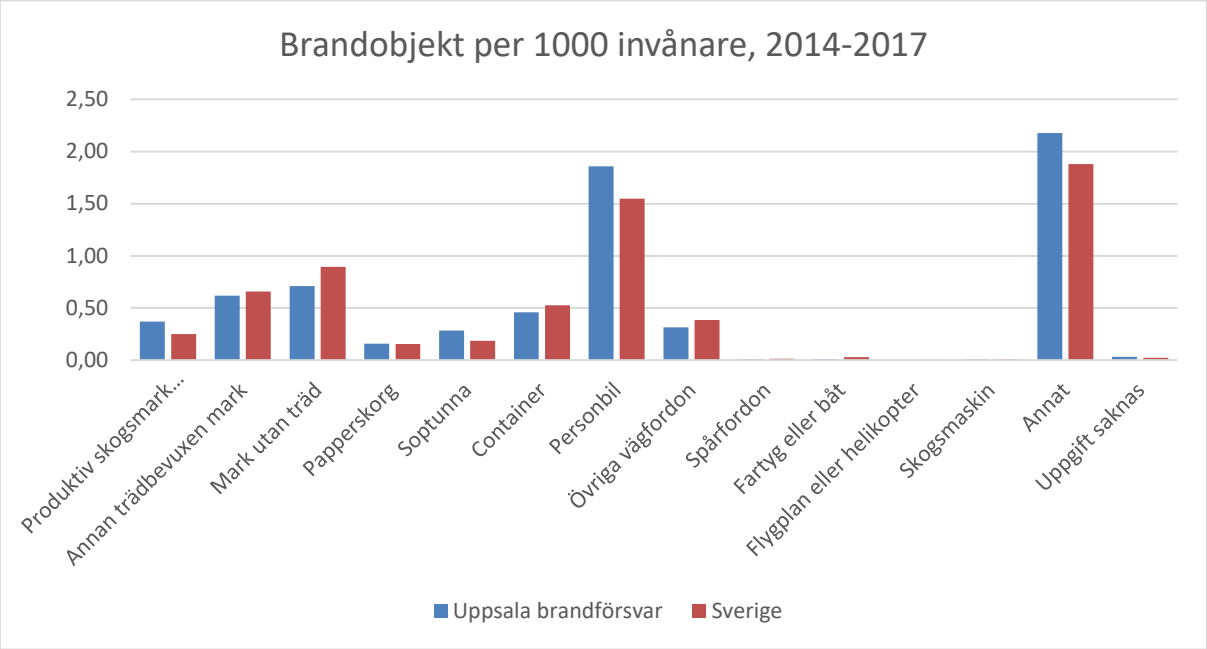
Figur 7.3.3. Kartan visar var bränder som inte inträffat i byggnader skett i Östhammars kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

Figur 7.3.4. Kartan visar var bränder som inte inträffat i byggnader skett i Tierps kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

Figur 7.3.5. Kartan visar var bränder som inte inträffat i byggnader skett i Uppsala kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

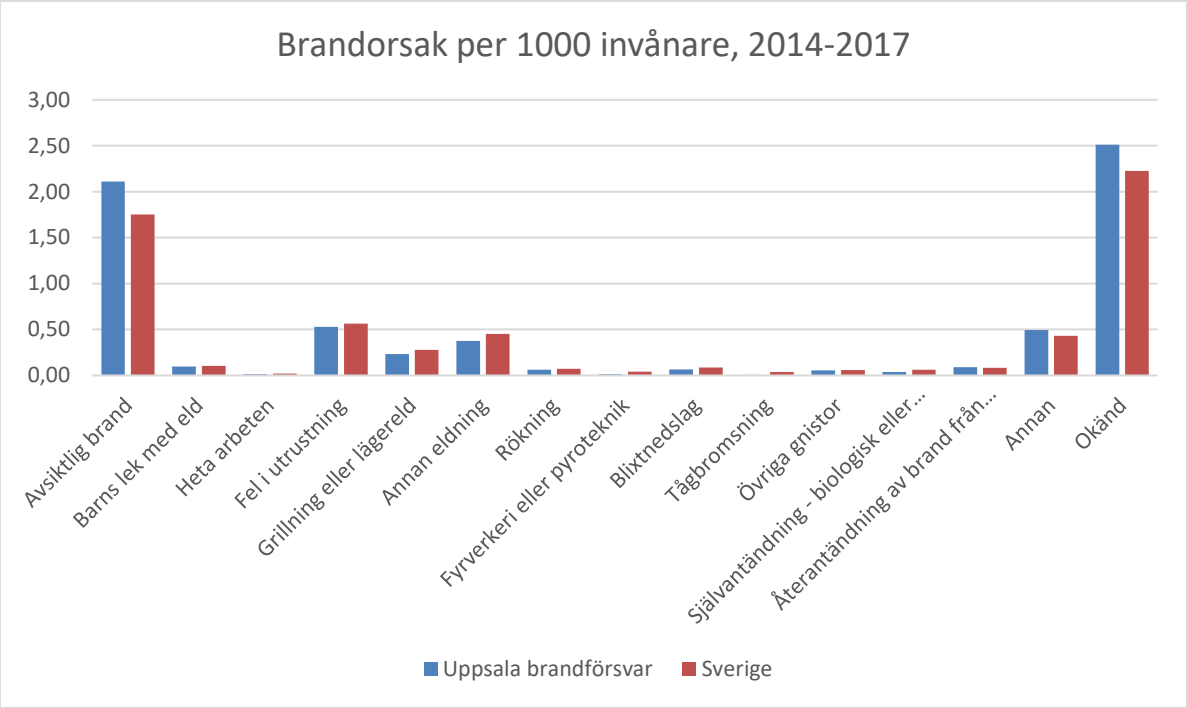

Figur 7.3.6. Av figuren framgår fördelningen av brandobjekt för brand ej i byggnad. *Källa: IDA.*

Av figur 7.3.6 framgår fördelningen av brandobjekt vid bränder som inte inträffar i byggnader. Det är vanligt att bränder inträffar i fordon, skog och mark, containrar och i papperskorgar och soptunnor. Av figuren framgår även att Uppsala brandförsvar har färre bränder per 1000 invånare för de flesta typer av brandobjekt än för Sverige som helhet. Det finns dock ett antal brandobjekt där som är vanligare än övriga Sverige. Exempelvis inträffar fler bränder i personbilar, i produktiv skogsmark och i ”annat”.

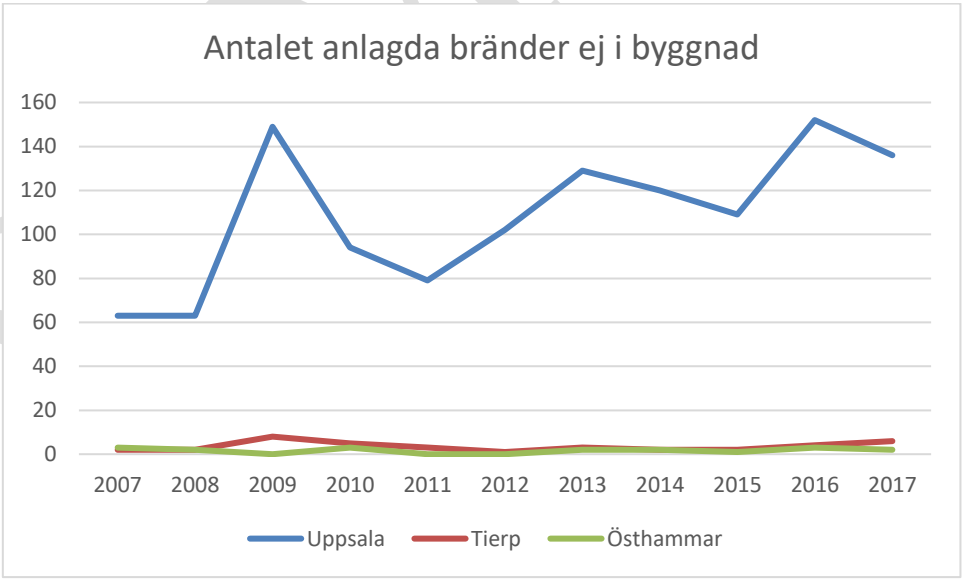
Av figur 7.3.7 framgår brandorsakerna per 1000 invånare. Anlagd brand är den vanligaste brandorsaken och det sker fler anlagda bränder i Uppsala brandförsvars område än i hela Sverige i övrigt. 32 % av bränderna i det fria i Uppsala brandförsvars område är anlagda. Motsvarande siffra för Sverige totalt är 28 %. Andra vanliga brandorsaker är annan eldning, grillning, tekniska fel och barns lek med eld. Vid 45 % av insatserna har brandorsaken angetts till okänd eller annan.

SAMRÅ

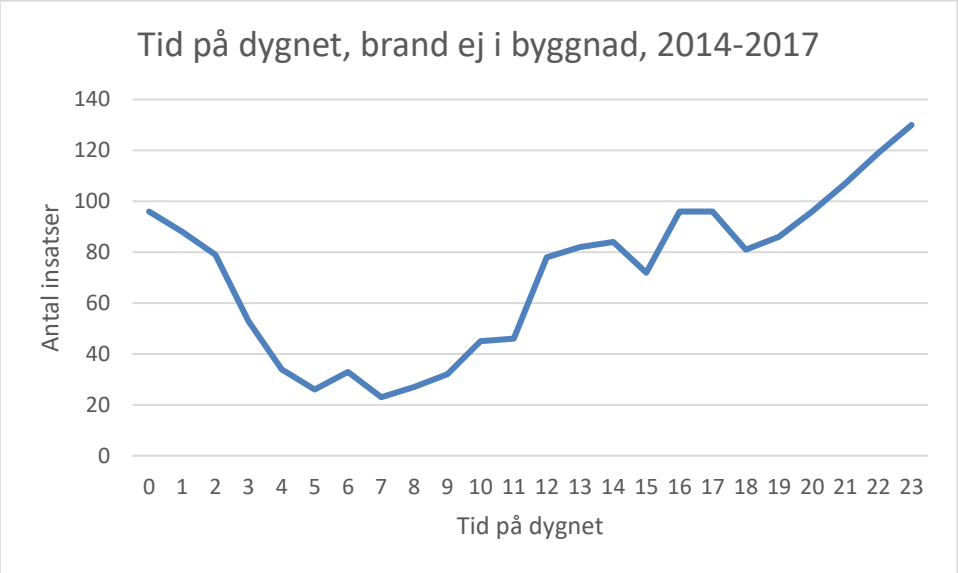
Figur 7.3.7. Brandorsaker vid brand ej i byggnad per 1000 invånare. *Källa: IDA.*

Figur 7.3.8 visar hur antalet anlagda bränder ej i byggnad varierat mellan året för respektive kommun. Det är tydligt att flest anlagda bränder är i Uppsala. En topp i antalet skedde 2009. Sedan 2011 har trenden varit ökande för antalet anlagda bränder.

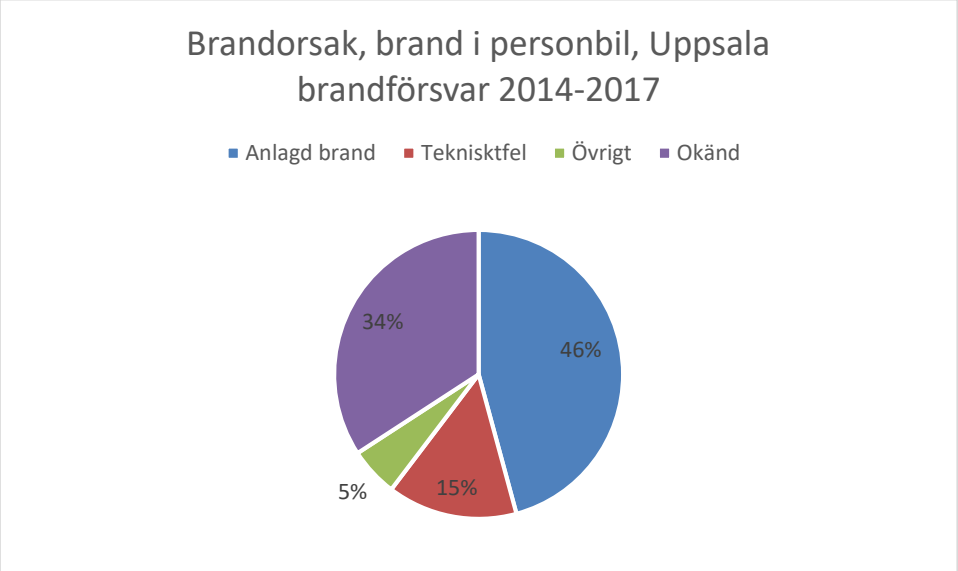
Figur 7.3.8. Antalet anlagda bränder ej i byggnad. *Källa: IDA.*

Huvuddelen av alla bränder som inte inträffar i byggnader sker under eftermiddagen fram till efter midnatt. Antalet bränder är som lägst under de tidiga morgontimmarna fram till lunchtid, se figur 7.3.9. Huvuddelen av bränderna inträffar under perioden mars till november.

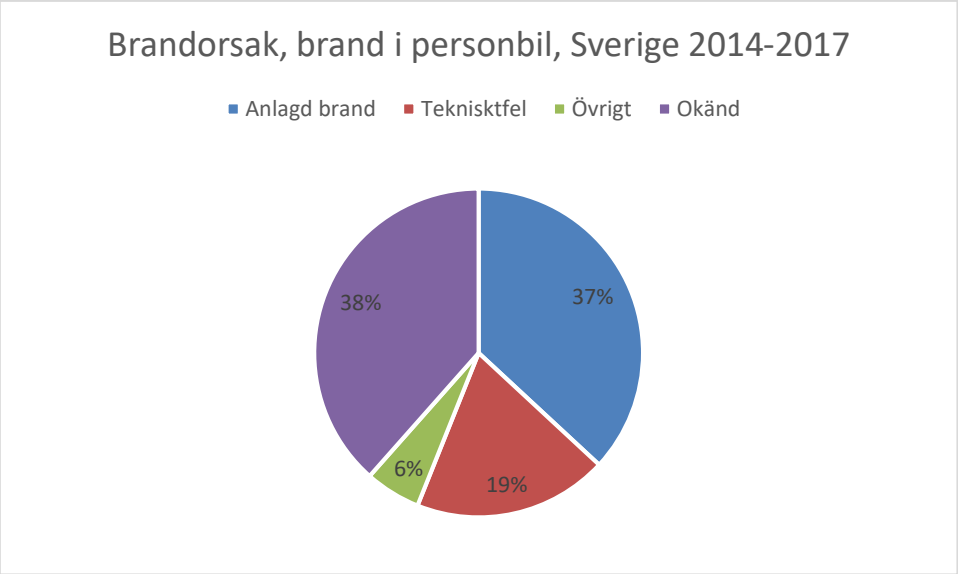

Figur 7.3.9. Insatser till brand ej i byggnad fördelat på tid på dygnet. *Källa. IDA.*

Av figur 7.3.10 och 7.3.11 framgår att andelen anlagda bilbränder i Uppsala brandförsvars område är större jämfört med andelen för hela Sverige.

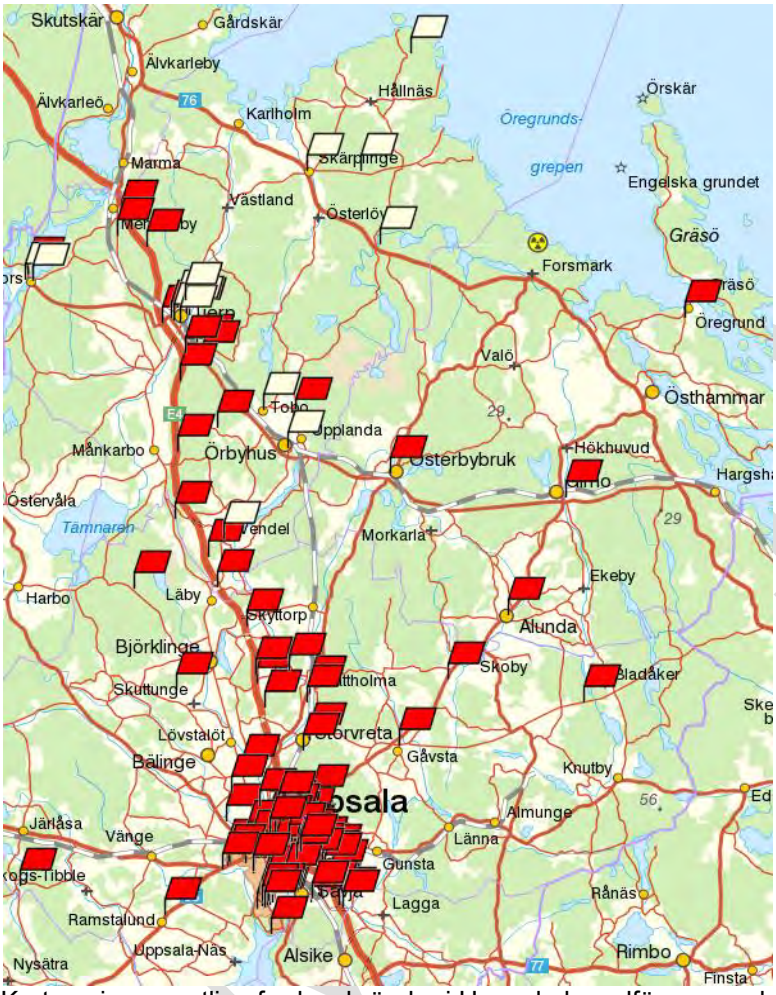
Figur 7.3.10. Brandorsak i personbil, Uppsala brandförsvar, 2014–2017. *Källa: IDA.*

Figur 7.3.11. Brandorsak i personbil, hela Sverige, 2014–2017. *Källa: IDA.*

Av figur 7.3.12 framgår att majoriteten av fordonsbränderna under 2013 inträffade i Uppsala tätort. I övrigt sker de flesta fordonsbränder på vägarna.

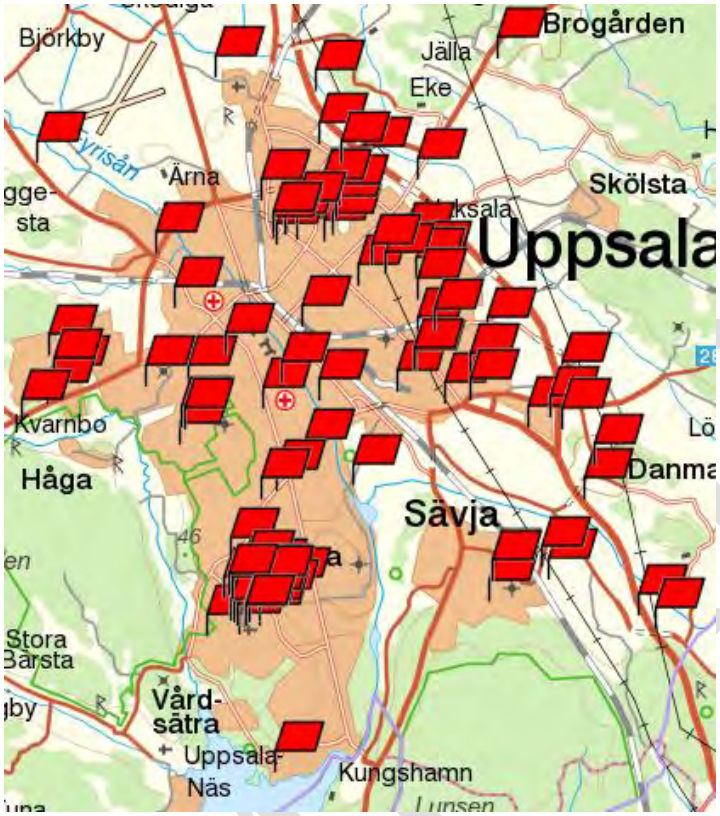
SAMRÅD

Figur 7.3.12. Kartan visar samtliga fordonsbränder i Uppsala brandförsvar under 2017. *Källa: Daedalos.*

Figur 7.3.13 visar var bränderna har inträffat i Uppsala tätort. Det framgår tydligt att majoriteten av bränderna inträffar i stadsdelarna Gottsunda, Valsätra och Gränby. Tidigare år har även många bränder varit i Stenhagen och Sävja.

SAMRÅD

Figur 7.3.13. Kartan visar var bränderna i fordon skedde i Uppsala tätort under 2017. *Källa: Daedalos.*

Av tabell 7.3.1 framgår att i de stadsdelar där flertalet av fordonsbränderna inträffar har högre grad av utanförskap jämfört med Uppsala kommun i stort. Medelinkomsten är lägre i dessa stadsdelar. Ohälsotalen, arbetslösheten och andelen med utländsk bakgrund är högre. Polismyndigheten har bedömt stadsdelarna Gottsunda och Valsätra som särskilt utsatta områden.

SAMRÅD

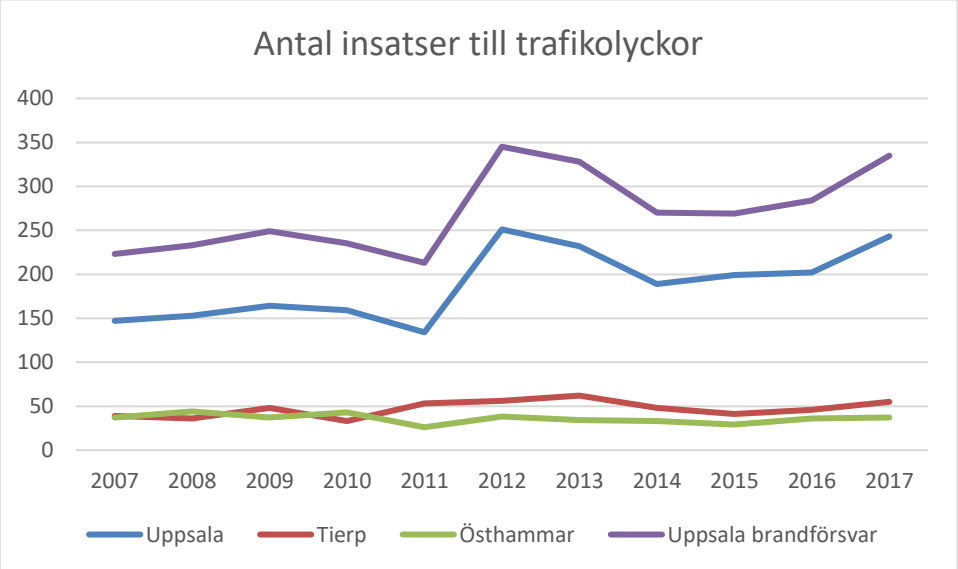
Tabell 7.3.1. Skillnader i demografi mellan stadsdelar med stort antal fordonsbränder och Uppsala kommun som helhet. *Källa: Befolkningsstatistik: Statistik per område, Uppsala kommun, 2016.*

	Medel-inkomst (tusen kr per år, 2016)	Ohälsotal[1]	Arbets-löshet[2]	Andel 0–24 år	Andel 25–64 år	Andel 65+ år	Andel med utländsk bakgrund	Efter-gymnasial utbildning
Hela Uppsala kommun	317	21,5	4,0%	32%	51%	17%	18%	55%
Gottsunda	226	35,6	10,6%	34%	53%	12%	55%	40%
Valsätra	242	28	10,1%	34%	51%	15%	51%	52%
Stenhagen	274	30,1	6,4%	39%	51%	10%	49%	52%
Sävja	290	29,6	5,3%	33%	51%	16%	34%	46%
Gränby	223	28,7	9,6%	34%	53%	14%	53%	39%
Kvargärdet	231	15,7	4,7%	32%	58%	11%	34%	40%

[1]Summan dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, sjuk- och aktivitetsersättning dividerat med folkmängden 16-64 år
[2]Öppet arbetslösa, i program med aktivitetsstöd och övriga inskrivna

7.4 Trafikolyckor

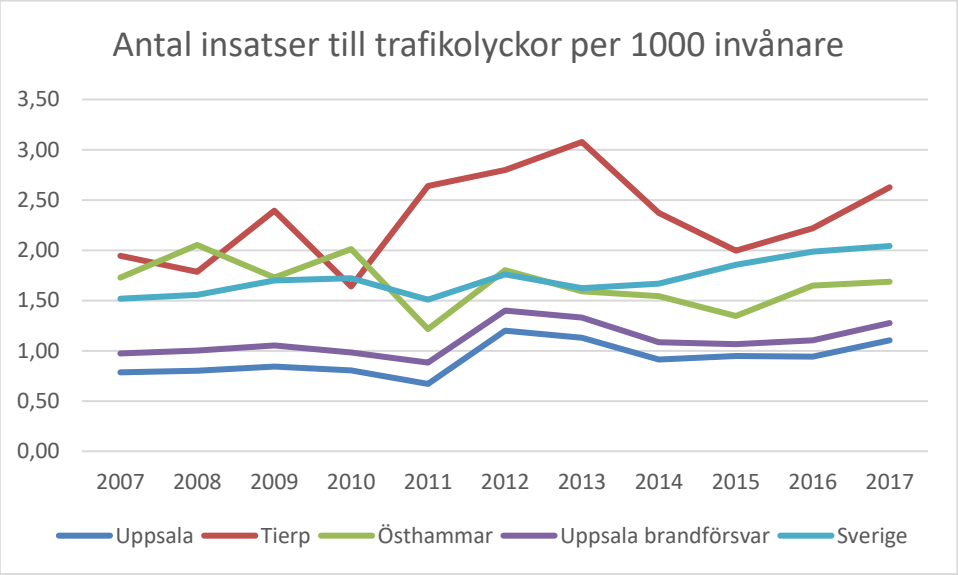
Under åren 2014 - 2017 har Uppsala brandförsvar hanterat totalt 1158 trafikolyckor. Mellan 2007 och 2011 åkte Uppsala brandförsvar på cirka 210-250 trafikolyckor årligen. 2012 skedde en kraftig ökning till nästan 350 trafikolyckor. Denna ökning har hållit i sig sedan dess, **se figur 7.4.1.** Den huvudsakliga ökningen dessa år har skett i Uppsala kommun. Det är främst trafikolyckor med personbilar som står bakom denna ökning.

Figur 7.4.1. Antalet trafikolyckor i Uppsala brandförsvars område. *Källa. IDA.*

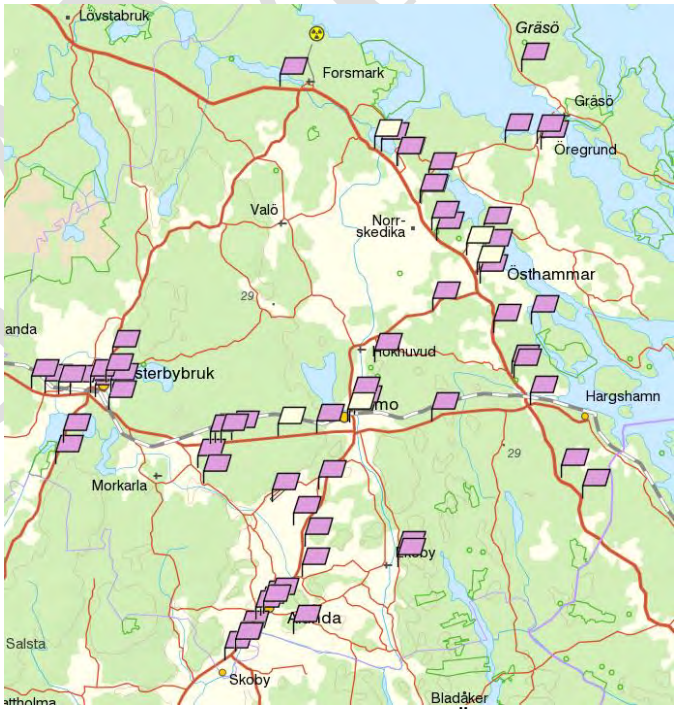
Räknat per 1000 invånare har Tierp avsevärt fler trafikolyckor än övriga två kommuner samt jämfört med Sverige i övrigt, se figur 7.4.2. Antalet trafikolyckor per 1000 invånare ökade

under flera år från 2010. 2014 och 2015 var antalet lägre i Tierp men har återigen börjat öka. Antalet trafikolyckor per 1000 invånare är relativt stabilt i Uppsala, Östhammar och Sverige som helhet. Totalt har Uppsala brandförsvar färre trafikolyckor per 1000 invånare än Sverige som helhet.

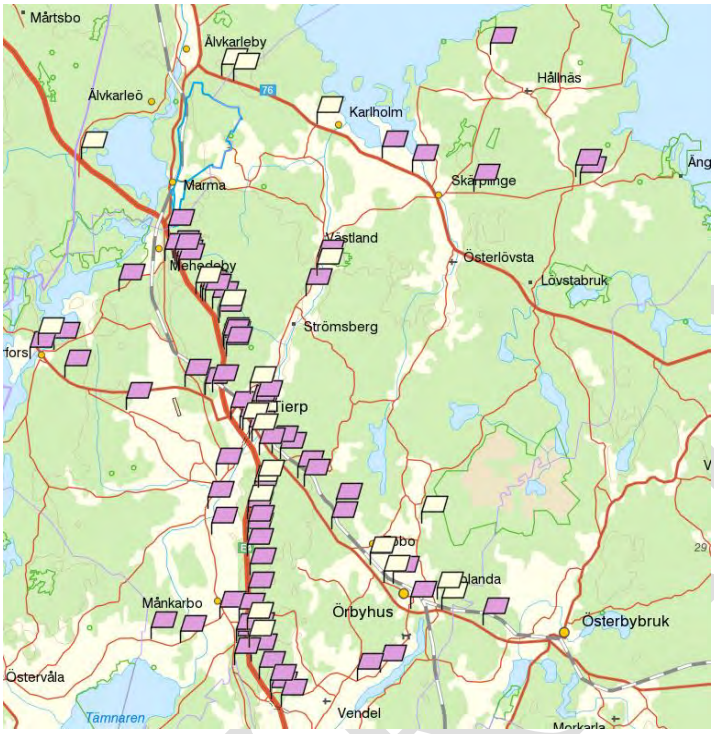

Figur 7.4.2. Antalet trafikolyckor per 1000 invånare. *Källa. IDA.*

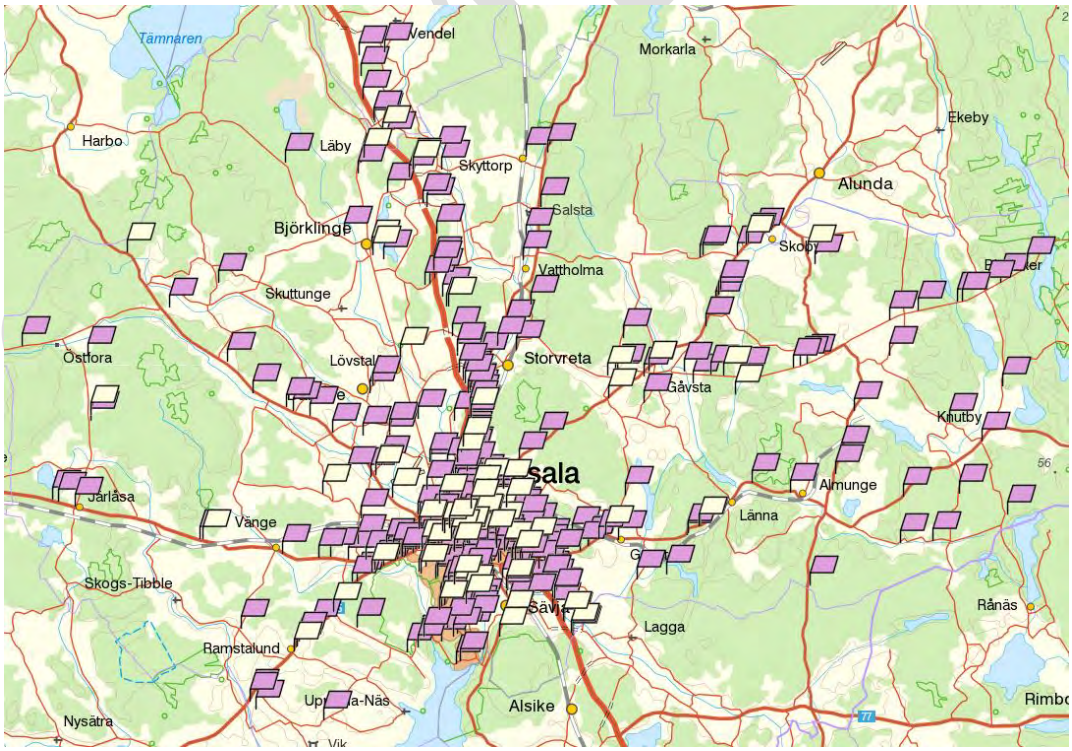
Av figur 7.4.3 till 7.4.5 framgår att huvuddelen av trafikolyckorna inträffar i tätorterna eller längs de större vägarna. Ett stort antal olyckor har under åren 2016 - 2017 inträffat längs E4.

Figur 7.5.3. Kartan visar var trafikolyckorna har inträffat i Östhammars kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

Figur 7.5.4. Kartan visar var trafikolyckorna har inträffat i Tierps kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

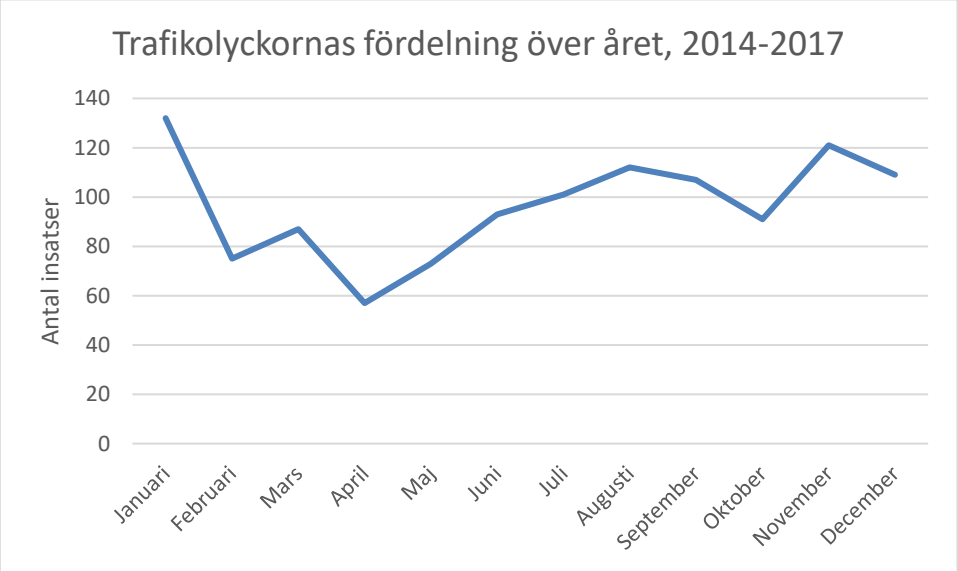

Figur 7.5.5. Kartan visar var trafikolyckorna har inträffat i Uppsala kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

Av figur 7.4.6 framgår att huvuddelen av trafikolyckorna inträffar under dagen. Den största toppen av olyckor inträffar mellan klockan 15 - 17. Trafikolyckorna är minst till antalet under våren och tidig sommar och i januari, se figur 7.4.7.

Figur 7.4.6. Trafikolyckors fördelning över dygnet. *Källa: IDA.*

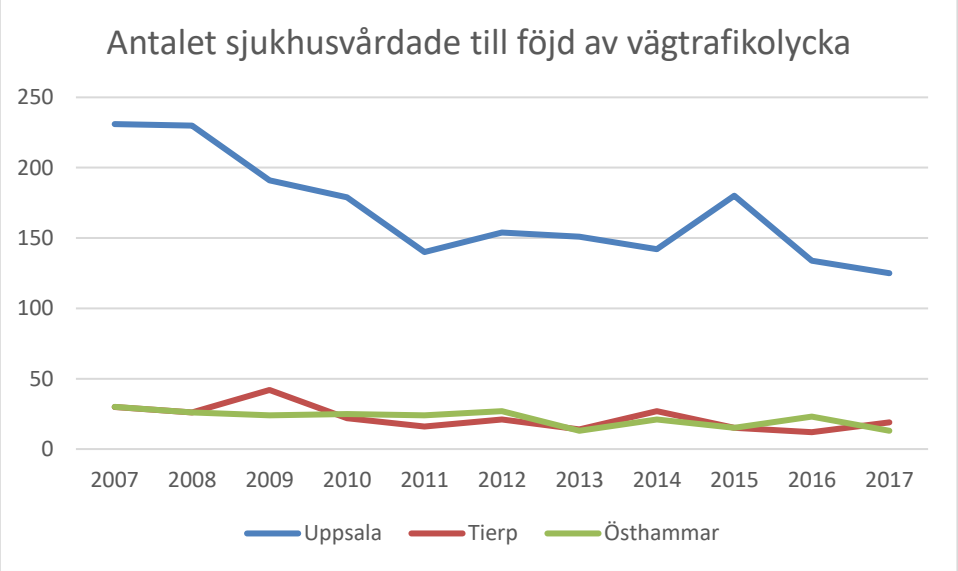
Figur 7.4.7. Trafikolyckornas fördelning över året, Uppsala brandförsvar. *Källa: IDA.*

Av figur 7.4.8 framgår antalet personer som omkommit i vägtrafik varje år i Uppsala län. Trenden är minskande, antalet omkomna har minskat varje år sedan 2010. Av de omkomna var 11 % yngre än 18 år, 59 % i åldern 18-65 år och 30 % äldre än 65 år.

Figur 7.4.8. Antalet personer som omkommit i vägtrafik i Uppsala län. *Källa: Socialstyrelsens dödsorsaksregister, statistiken är hämtad genom IDA.*

Figur 7.4.9 visar statistik för antalet personer som vårdats på sjukhus i minst ett dygn till följd av skador i vägtrafiken. Denna statistik är från Socialstyrelsen och det är inte säkert att alla skadehändelser nödvändigtvis involverat brandförsvaret. Trenden är minskande, sedan 2007 har antalet skadade i vägtrafiken nästan halverats. Av statistiken framgår att 65 % av de som skadats i vägtrafiken är män. 14 % av de som skadats var ungdomar yngre än 18 år. 64 % av de skadade var i ålder 18 - 64 år. 22 % var äldre än 65 år.

Figur 7.4.9. Antalet personer som vårdats på sjukhus i minst ett dygn till följd av skador som uppkommit i vägtrafiken. *Källa: Socialstyrelsens patientregister, statistiken är hämtad genom IDA.*

7.5 Drunkning

Årligen åker Uppsala brandförsvar i snitt på sju insatser till drunkningsolyckor, se tabell 7.5.1. Sedan 2007 har flest drunkningar inträffat i Uppsala kommun.

Tabell 7.5.1. Antalet insatser till drunkningar. *Källa: IDA.*

	Uppsala	Tierp	Östhammar	Totalt
2007	0	1	2	3
2008	3	2	0	5
2009	5	2	2	9
2010	0	0	0	0
2011	1	2	2	5
2012	1	2	2	5
2013	4	1	0	5
2014	12	0	4	16
2015	8	1	0	9
2016	6	0	2	8
2017	7	0	0	7
Totalt	47	11	14	72

De flesta drunkningar sker under perioden juni - september och i januari – februari. Flest drunkningar inträffar under eftermiddagar samt runt klockan 02 - 03.

Av tabell 7.5.2 framgår antalet personer som omkommit till följd av drunkning i Uppsala län per år.

Tabell 7.5.2. Antalet personer som omkommit genom drunkning i Uppsala län. *Källa: Socialstyrelsens dödsorsaksregister, statistiken är hämtad genom IDA.*

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
3	1	5	1	--	1	3	4	2	5	4

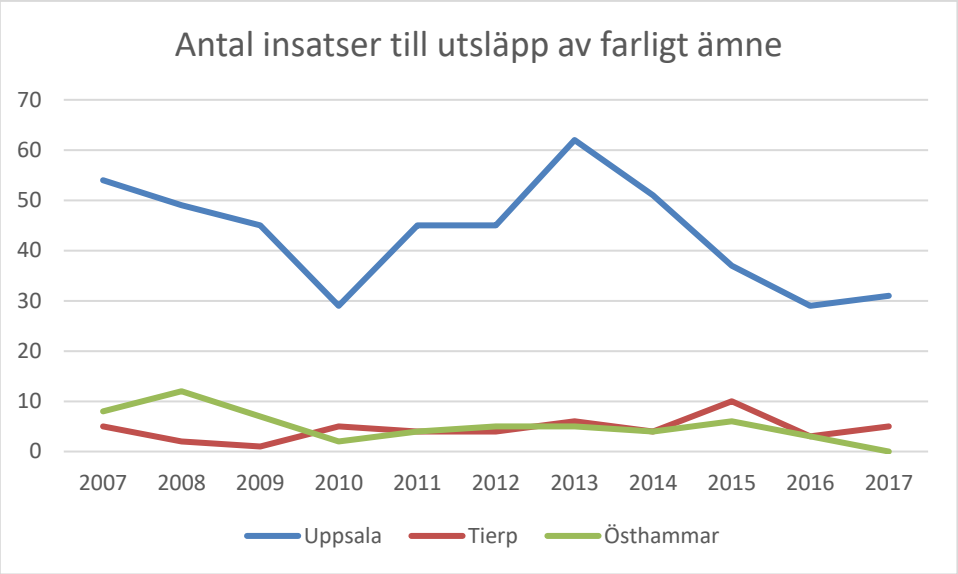
På grund av fåtalet inträffade drunkningar inom Uppsala brandförsvars område är det nödvändigt att inhämta nationell statistik för att få ett tillräckligt underlag för att kunna dra slutsatser. Statistik från Svenska livräddningssällskapet[14] visar att antalet drunkningsolyckor ökar nationellt. Under 2013 var 86 % av de som omkom i drunkning män. 46 % av de omkomna var äldre än 50 år. 18 % av de var över 70 år gamla. 5 % av de drunknade var yngre än 19 år.

7.6 Utsläpp av farligt ämne

Uppsala brandförsvar åker i snitt till 43 insatser till utsläpp av farligt ämne årligen, se figur 7.6.1.

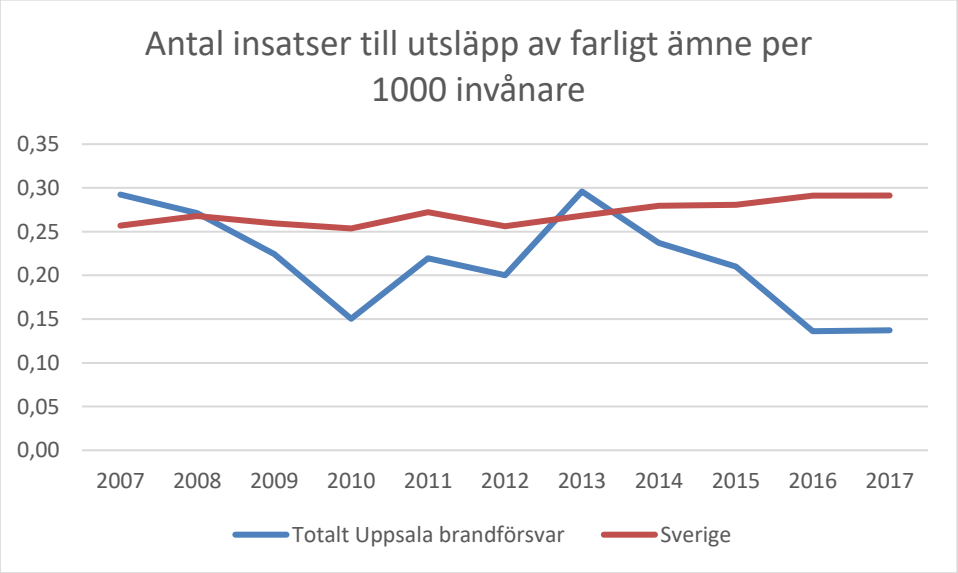
[14] Drunkningsstatistik preliminär årsrapport 2017, www.svenskalivraddningssallskapet.se

SAMRÅD

Figur 7.6.1 Antalet insatser till utsläpp av farligt ämne. *Källa: IDA.*

Uppsala brandförsvar har årligen färre insatser till utsläpp av farligt ämne räknat per 1000 invånare jämfört med Sverige som helhet.

Figur 7.6.2. Antalet insatser till utsläpp av farligt ämne per 1000 invånare. *Källa: IDA.*

Huvuddelen av insatserna har varit sanering vid läckage av drivmedel, smörjmedel och hydraulolja från fordon.

80 % av utsläppen har skett ute i det fria. Andra vanliga platser där utsläpp skett är i olika typer av industrier (6 %), allmän verksamhet (ex skolor, bad, handel) (7 %) men även bostäder (7 %).

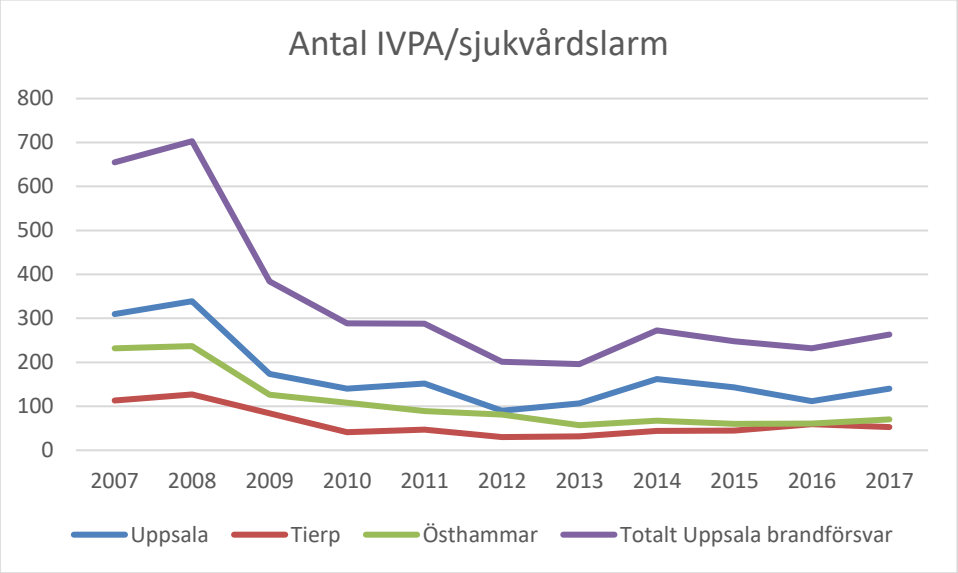
De flesta utsläppen inträffar dagtid mellan cirka klockan 07 och 17. De flesta utsläppen inträffar i perioden april till september.

7.7 IVPA/Sjukvårdslarm

IVPA/sjukvårdslarm är inte något som brandförsvaret enligt lag har ansvar för att utföra. Analysen omfattar ändå dessa larm eftersom det sedan länge ansetts som ett viktigt uppdrag i organisationen, och eftersom larmen utgör en stor andel av brandförsvarets larm.

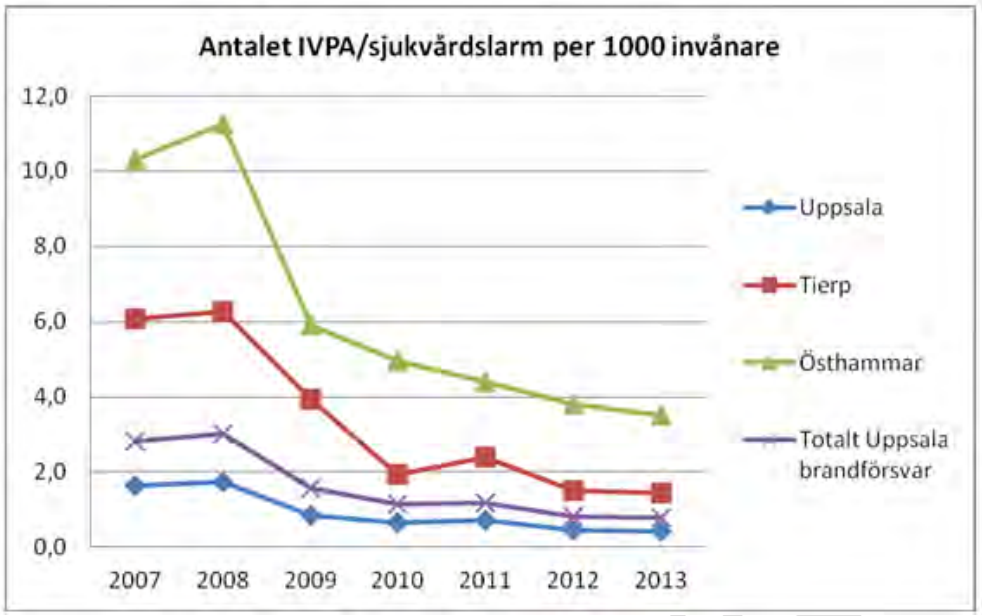
IVPA är förkortning för ”I Väntan På Ambulans”. Med IVPA/sjukvårdslarm avses insatser som Uppsala brandförsvar utför åt landstinget med landstinget som huvudman. Brandpersonal med delegation att utföra uppdrag åt landstinget åker ut för att vidta livsuppehållande åtgärder (prio 1) tills ambulans anländer och tar över insatsen. Att det finns två benämningar beror enligt SOS på att det finns en otydlighet i nomenklatur vid registrering av insatsen. Sedan hösten 2013 åker även heltidsstyrkorna på denna typ av larm, vilket troligen delvis kan förklara att minskningen av antalet larm har upphört.

Det är stor skillnad på antalet IVPA/sjukvårdslarm mellan kommunerna. Tierp och Östhammar har ungefär lika många larm per år medan Uppsala har något fler, se figur 7.7.1. Av figuren framgår tydligt att antalet larm av denna typ har minskat mycket kraftigt sedan 2007. Då genomfördes 655 insatser i de tre kommunerna. 2017 var antalet insatser 263 st. Det är något fler än lägstanivån 2013 då 196 insatser genomfördes. Anledningen till minskningen är att Region Uppsala har ändrat kriterierna för dessa insatser.

Figur 7.7.1. Antalet IVPA/sjukvårdslarm per kommun. *Källa: IDA.*

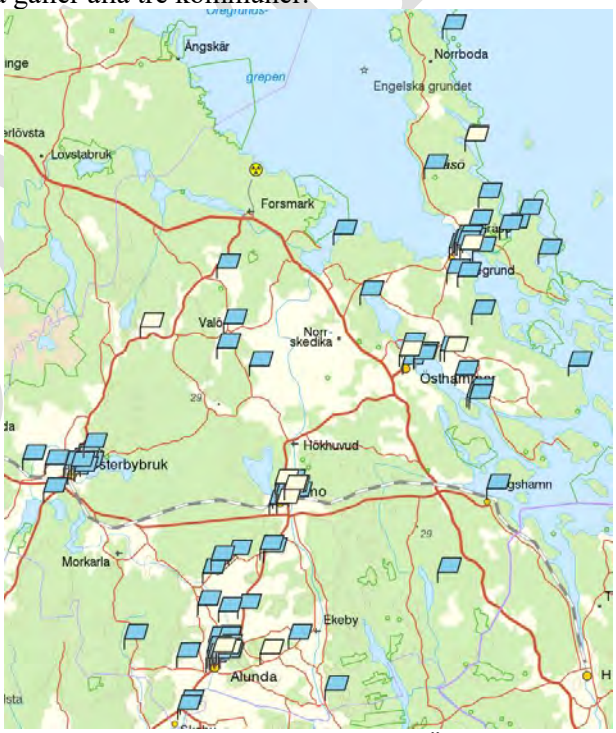
Räknat per 1000 invånare har antalet IVPA/sjukvårdslarm minskat mycket kraftigt för framförallt Östhammar och Tierp, se figur 7.7.2. Sett till invånarantalet hade framförallt Östhammar ett mycket stort antal larm av denna typ 2007 - 2008.

Figur 7.7.2. Antalet IVPA/sjukvårdslarm per kommun och 1000 invånare. *Källa: IDA.*

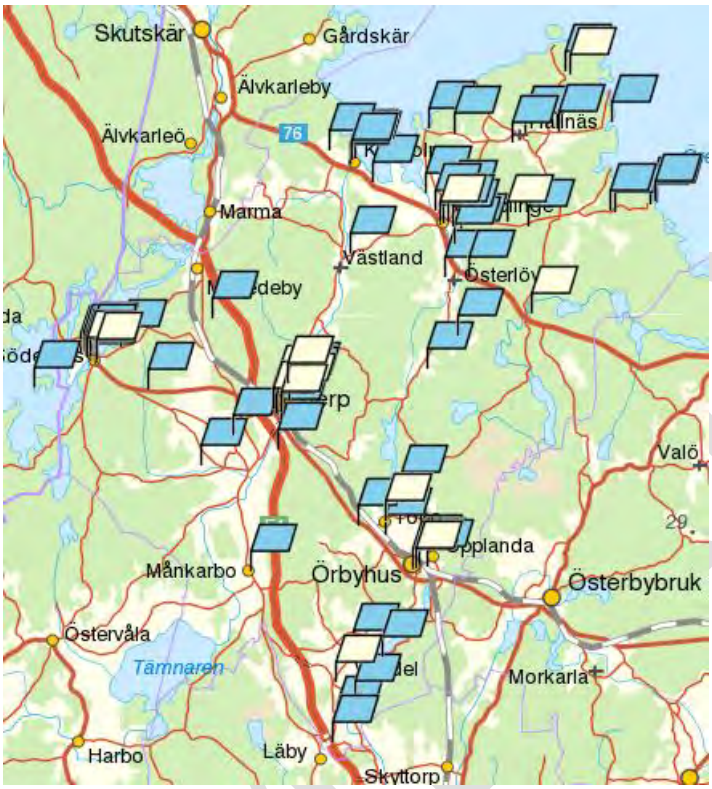
Insatserna är relativt jämnt fördelade över året. Antalet ökar något under helgerna, fredag – söndag. Majoriteten av insatserna sker mellan kl 09 och 22.

Av figur 7.7.3 till 7.7.5 framgår var IVPA/sjukvårdslarm inträffat under 2016 - 2017. Av figurerna framgår att majoriteten inträffar i eller i anslutning till tätort. Många insatser är dock ute i glesbygden, detta gäller alla tre kommuner.

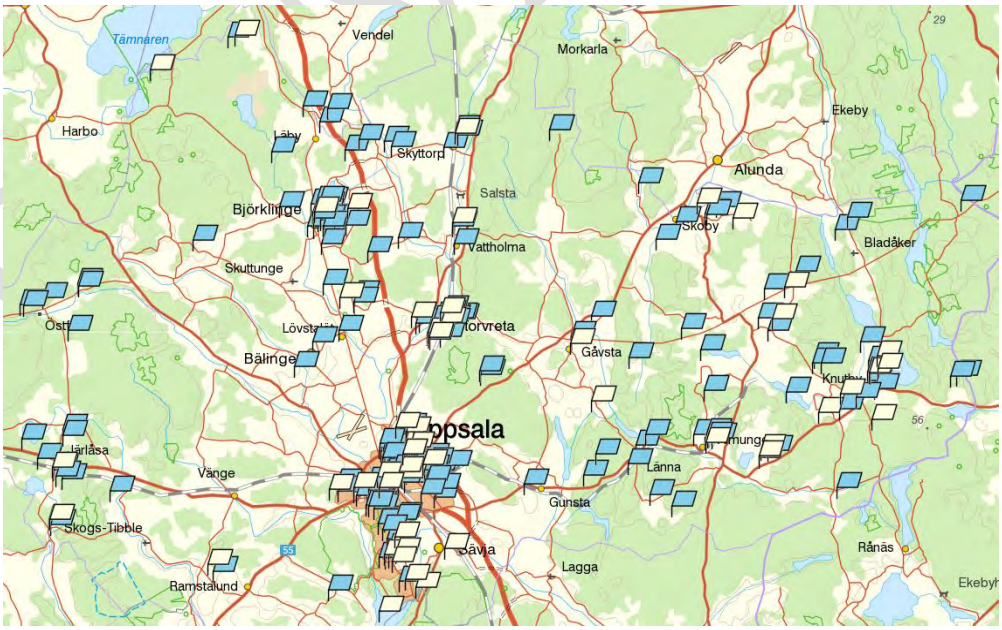

Figur 7.7.3. Kartan visar var IVPA/sjukvårdslarm skett i Östhammars kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

SAMRÅD

Figur 7.7.4. Kartan visar var IVPA/sjukvårdslarm skett i Tierps kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

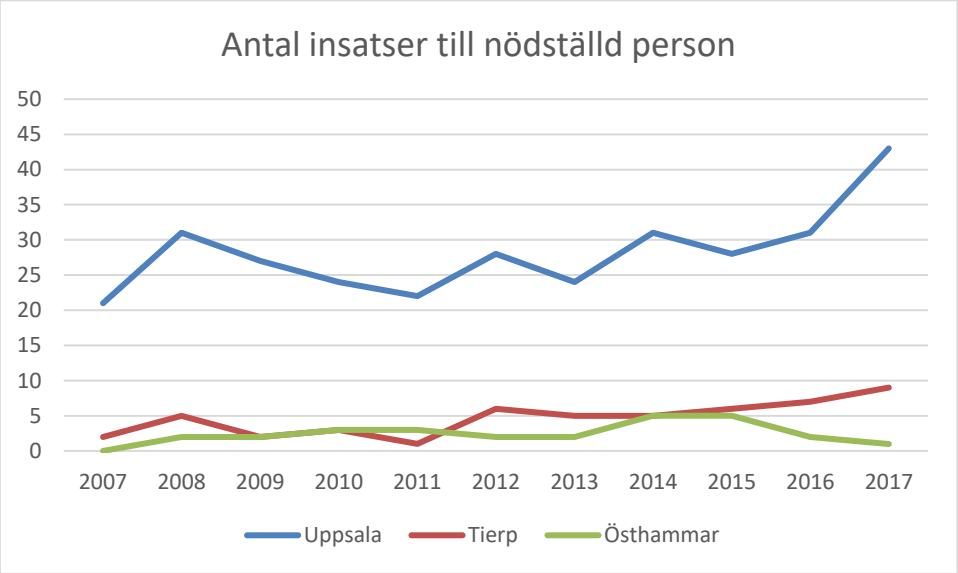
Figur 7.7.5. Kartan visar var IVPA/sjukvårdslarm skett i Uppsala kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

7.8 Övrigt

Det finns många andra typer av insatser som brandförsvaret årligen hanterar. I detta kapitel beskrivs några av de som bedöms ha stor påverkan på brandförsvarets verksamhet.

7.8.1 Nödställd person

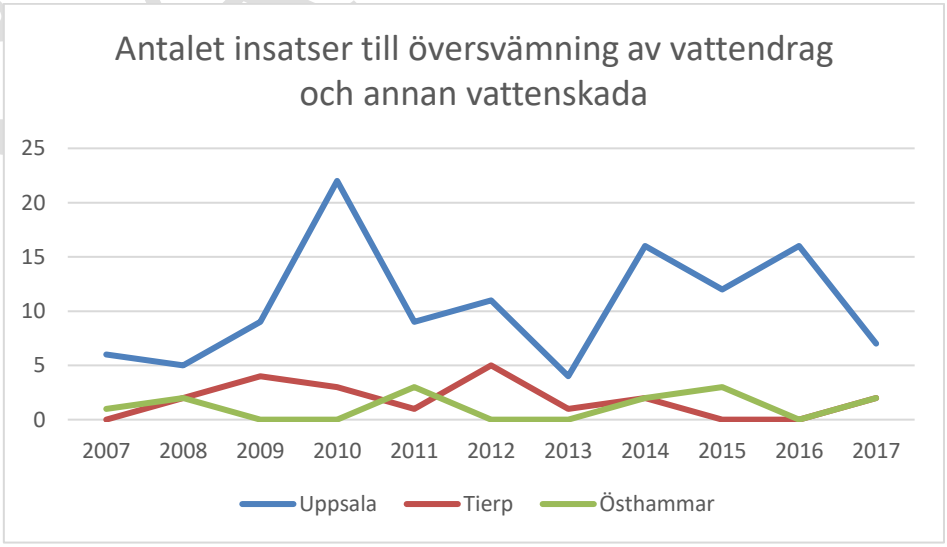
Årligen hanterar Uppsala brandförsvar cirka trettiotalet larm till nödställd person, se figur 7.8.1. Trenden är ökande i Uppsala och Tierp. Detta kan exempelvis vara arbetsplatsolyckor och suicid. Antalet insatser är som lägst under perioden november till februari. De flesta insatserna inträffar mellan klockan 09 på morgonen fram midnatt.

Figur 7.8.1. Antalet insatser till nödställd person. *Källa: IDA.*

7.8.2 Översvämning

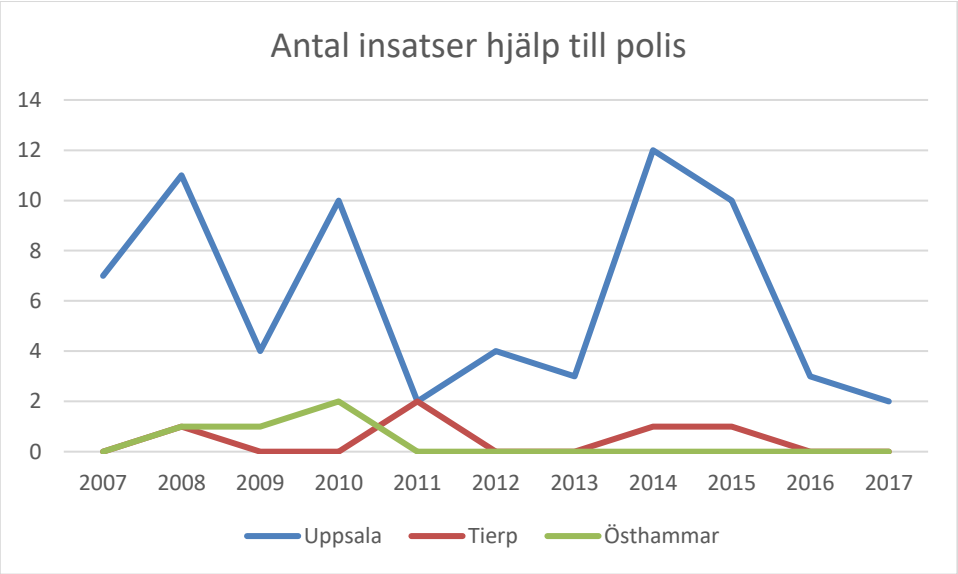
Årligen hanterar Uppsala brandförsvar cirka tio till tjugo larm till översvämning av vattendrag eller annan vattenskada, se figur 7.8.2. Flest insatser inträffar under sommarmånaderna.

Figur 7.8.2. Antalet insatser till översvämning av vattendrag och annan vattenskada. *Källa: IDA.*

7.8.3 Hjälp till polisen

De flesta insatser som har varit hjälp till polisen har varit i Uppsala, se figur 7.8.3. Hjälp till polisen kan exempelvis vara vid insatser vid bombhot.

Figur 7.8.3. Antalet insatser som varit hjälp till polisen. *Källa: IDA.*

SAMPLE

7.9 Referenstagning ur Öppna Jämförelser

Öppna Jämförelser för Trygghet och Säkerhet är en årligen utkommande skrift från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). I den jämförs ett antal olika nyckeltal på trygghetsområdet för landets samtliga kommuner. Där är också kommunerna indelade i olika kommunkategorier för att möjliggöra mer likvärdiga jämförelser. Sedan föregående handlingsprogram har SKL gjort om dessa kommunkategorier. Slutligen framräknas också ett ”modellberäknat värde” som en bedömning av var kommunen borde ligga utifrån bland annat geografi, demografi och socioekonomiska faktorer. Därmed kan också en grov uppskattning göras av hur den aktuella kommunen förhåller sig till andra med liknande förutsättningar. Slutligen anges kommunens värde i förhållande till det nationella snittet. Ett grönt värde anger att kommunen ligger bland de bästa 25% i landet, ett gult värde att kommunens utfall ligger i mittfältets 50% medan ett rött värde ligger i de sämsta 25%.

Analysen har begränsats till två indikatorer: *personskador* och *utvecklade bränder i byggnad*. Kategorierna definieras av SKL på följande sätt:

- **Personskador:** Antal sjukhusvårdade (inskrivna på sjukhus minst ett dygn) till följd av oavsiktliga skador (olyckor). Den skadade personen hänförs i patientregistret till sin folkbokföringskommun, oavsett i vilken kommen skadan skett.
- **Brand i byggnad:** Med byggnad menas såväl bostäder som allmänna byggnader, industribyggnader mm. Med utvecklad brand avses sådana insatser där det fortfarande brinner när räddningstjänsten anländer eller där branden spridit sig utanför startföremålet.

Tillsammans ger de båda indikatorerna rimligtvis en antydan av hur kommunens skyddsnivå mot olyckor förhåller sig. All data är hämtad från rapporten *Öppna jämförelser 2017*. Datan bygger på statistik från MSB för åren 2014 till 2016.

7.9.1 Tierp

Tierps kommun definieras som *pendlingskommun nära större stad* och jämförs därmed med kommuner som Gnesta, Hallsberg, Knivsta, Landskrona och Strängnäs. Tidigare har Tierp tillhört gruppen *varuproducerande kommuner* (ex Arboga, Fagersta, Karlskoga och Oxelösund).

Personskador				
Antal sjukhusskadade till följd av olyckor per 1000 invånare	Jämfört med förra årets rapport	Avvikelse från modellberäknat värde	Utveckling mellan tidsperioderna 2001–2013 och 2011–2013. Förändring i procent.	Medelvärde i typkommunen
10,4	Oförändrat	Färre än	-15	10,7
Utvecklade bränder i byggnad				
Antal utvecklade bränder i byggnad per 1000 invånare	Jämfört med förra årets rapport	Avvikelse från modellberäknat värde	Utveckling mellan tidsperioderna 2001–2013 och	Medelvärde i typkommunen

SAMRÅD

			2011–2013. Förändring i procent.	
0,68	Minskat (från 2012, då 0,83)	Fler än	Uppgift saknas[15]	0,52

Personskadorna ligger något lägre än väntat och har utvecklats positivt över tid. Brand i byggnad har minskat jämfört med datan från föregående riskanalys men ligger fortfarande högt över typvärdet för kommunen. Viktigt att notera är att antalet händelser per år är få, vilket innebär att ett fåtal fler eller färre händelser kan ha relativt stor påverkan på värdet. Det finns inget i denna statistik som motsäger andra uppgifter i riskanalysen.

7.9.2 Uppsala

Uppsala kommun definieras som *större stad* tillsammans med städer som Linköping, Norrköping, Västerås och Örebro.

Personskador				
Antal sjukhusskadade till följd av olyckor per 1000 invånare	Jämfört med förra årets rapport	Avvikelse från modellberäknat värde	Utveckling mellan tidsperioderna 2001–2013 och 2011–2013. Förändring i procent.	Medelvärde i typkommunen
7,1	Oförändrat	Färre än	-27	10,0
Utvecklade bränder i byggnad				
Antal utvecklade bränder i byggnad per 1000 invånare	Jämfört med förra årets rapport	Avvikelse från modellberäknat värde	Utveckling mellan tidsperioderna 2001–2003 och 2011–2013. Förändring i procent.	Medelvärde i typkommunen
0,39	Minskat (från 2012, då 0,59)	Fler än	Uppgift saknas[17]	0,39

Personskadorna ligger lågt jämfört med medelvärdet för typkommunen. Antalet utvecklade bränder i byggnad är samma som medelvärdet i typkommunen. Värdet ligger dock något högt och avviker från det modellberäknade värdet. Uppgifterna förefaller stämma med den bild som övrig statistik i analysen ger.

7.9.3 Östhammar

Östhammars kommun definieras som *lågpendlingskommun nära större stad* och jämförs därmed med kommuner som Enköping, Motala, Sala, Uddevalla och Nässjö. Tidigare har

[15] Har slutat redovisas i *Öppna jämförelser*

SAMRÅD

Östhammar tillhört gruppen *turism- och besöksnäringskommun* (ex Borgholm, Malung-Sälen, Norrtälje och Åre).

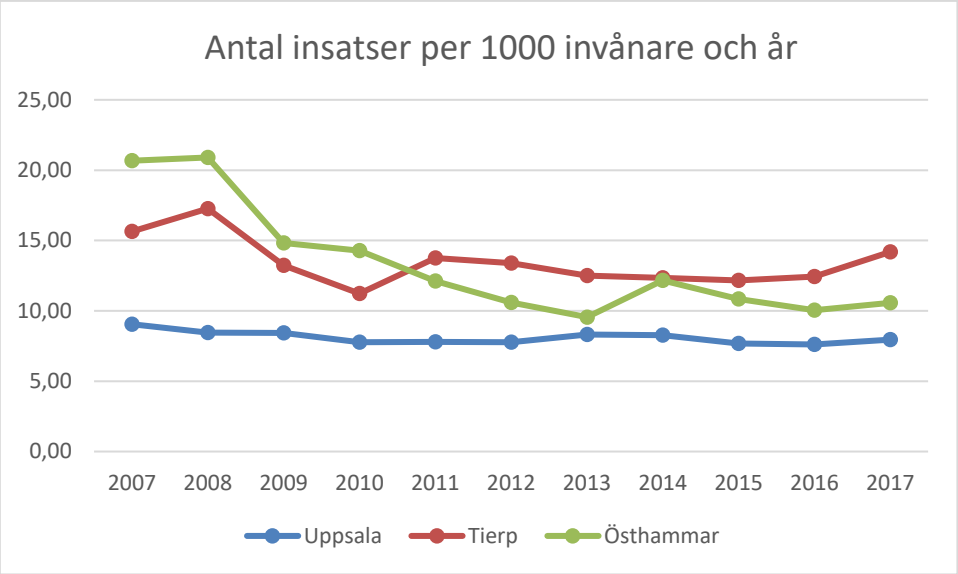
Personskador				
Antal sjukhusskadade till följd av olyckor per 1000 invånare	Jämfört med förra årets rapport	Avvikelse från modellberäknat värde	Utveckling mellan tidsperioderna 2001–2013 och 2011–2013. Förändring i procent.	Medelvärde i typkommunen
8,7	Oförändrat	Färre än	-29	12,0
Utvecklade bränder i byggnad				
Antal utvecklade bränder i byggnad per 1000 invånare	Jämfört med förra årets rapport	Avvikelse från modellberäknat värde	Utveckling mellan tidsperioderna 2001–2013 och 2011–2013. Förändring i procent.	Medelvärde i typkommunen
0,71	Ökat (från 2012, då 0,47)	Fler än	Uppgift saknas	0,59

När det gäller personskador ligger Östhammar bra till i jämförelsen. Personskadorna ligger under modellberäknade värdet och under typvärdet i kommunen. För utvecklade bränder i byggnader har antalet ökat sedan föregående analys. Utvecklade bränder i byggnader ligger över både modellberäknat värde och över typvärdet i kommunen. Det bör noteras att antalet bränder har inte ökat i Östhammar. Däremot har antalet bränder där det fortfarande brinner vid brandförsvarets ankomst ökat. Viktigt att notera är att antalet händelser per år är få, vilket innebär att ett fåtal fler eller färre händelser kan ha relativt stor påverkan på värdet.

7.10 Slutsatser

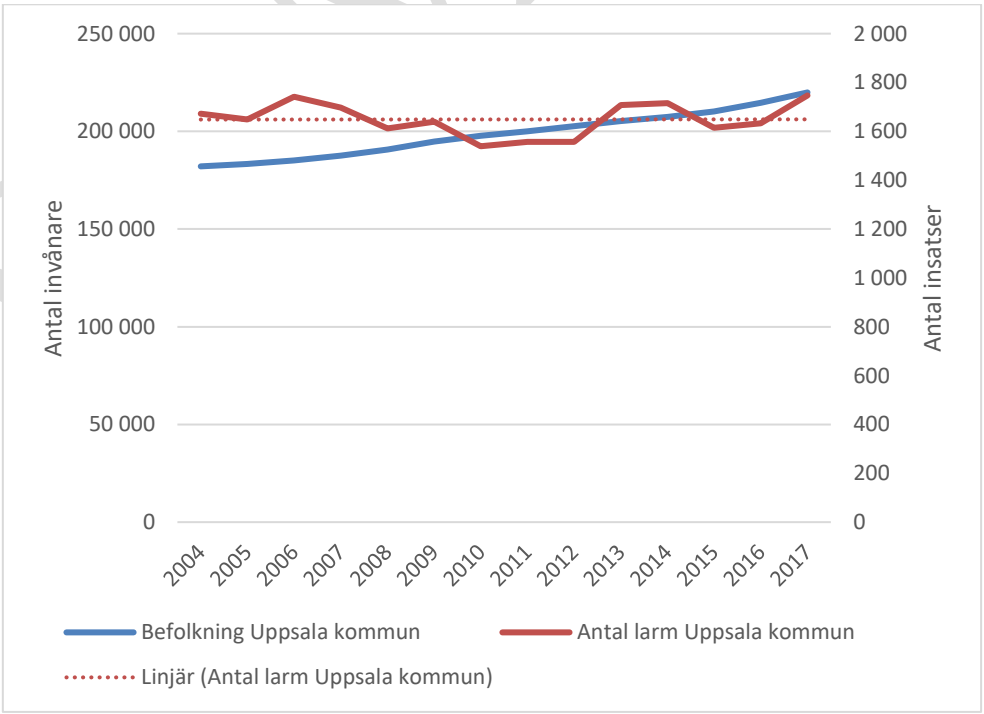
Uppsala kommuns befolkning har vuxit kraftigt i de senaste decennierna. Mellan 2007 och 2017 växte kommunen med nästan 38 000 invånare. Prognosen är att befolkningstillväxten kommer att fortsätta kommande decennier. Av denna anledning är det av intresse att beröra hur detta kommer påverka brandförsvarets insatser. För respektive insatstyp i riskanalysen är antalet insatser per 1000 invånare plottat, se figur 7.10.1 nedan. För Uppsala kommun är detta i stort sett oförändrat från år till (strax under åtta insatser per 1000 invånare) även om det varierar något mellan olika typer av insatser. Motsvarande tycks gälla även för Tierp och Östhammars kommuner, även om svängningarna är något större för dessa kommuner. Det kan bero på att antalet insatser är förhållandevis få i jämförelse med Uppsala och mindre ökningar/minskningar mellan enskilda år då får större påverkan. Den stora minskningen fram till 2010 beror på stora minskningar i antalet sjukvårdslarm/IVPA, se kapitel 7.7.

SAMRÅD

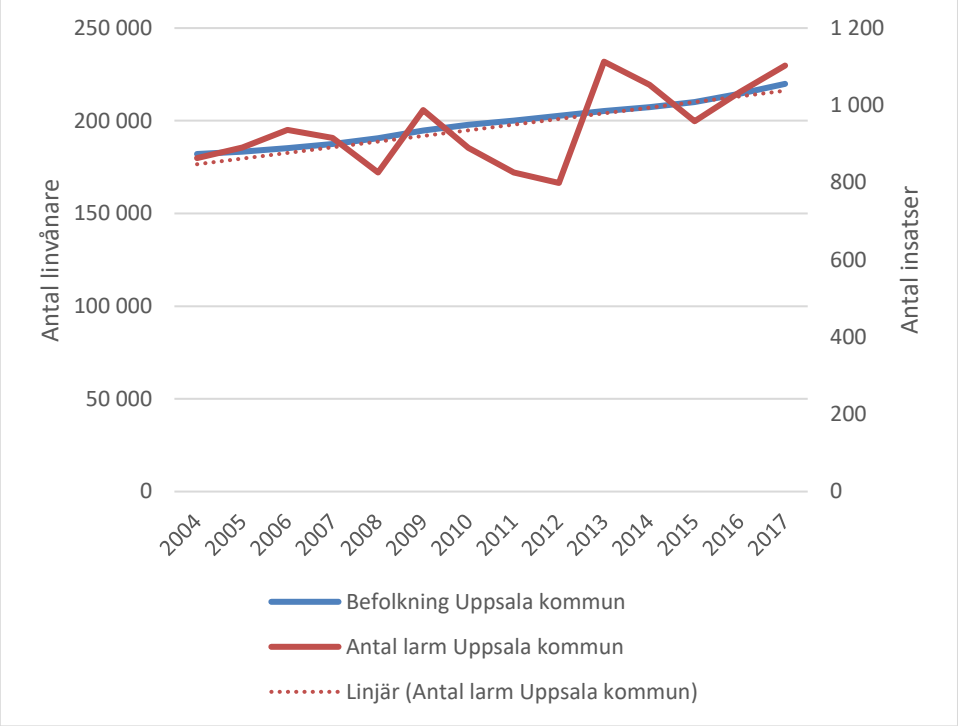

Figur 7.10.1. Antal räddningsinsatser per år i relation till befolkningsutvecklingen i Uppsala kommun. *Källa: IDA och SCB*

I figur 7.10.2 nedan är antalet insatser plottat mot befolkningsutvecklingen i Uppsala kommun. I figur 7.10.3 är antalet insatser (IVPA/sjukvårdslarm och automatlarm, ej brand borträknat) plottat på motsvarande sätt. Av dessa figurer framgår att över tid tycks antalet insatser korrelera relativt väl mot befolkningsutvecklingen, vilket också bekräftar att antalet insatser per 1000 invånare i stort sett är konstant. Detta blir än tydligare i figur 7.10.2 där automatlarm, ej brand och sjukvårdslarm/IVPA är bortplockat. Om Uppsala kommuns befolkning ökar med 135 000 invånare bedöms således också antalet insatser som brandförsvaret genomför öka.

Figur 7.10.2. Antal räddningsinsatser per år i relation till befolkningsutvecklingen i Uppsala kommun. *Källa: IDA och SCB.*

Figur 7.10.3. Antal räddningsinsatser per år i relation till befolkningsutvecklingen i Uppsala kommun, exklusive larmkategorierna *automatiska brandlarm, ej brand* och *sjukvårdslarm/IVPA*. *Källa: IDA och SCB.*

Tierps och Östhammars kommuner sticker ut negativt i kategorin *brand i byggnad.* I en jämförelse med liknande kommuner i landet (*pendlingskommun nära större stad* för Tierp och *lågpendlingskommun nära större stad* för Östhammar) ligger båda kommuner högt. Utvecklingen i Tierp och Östhammar bör hållas under uppsikt.

Under perioden 2007 - 2017 omkom 30 personer i brand. För de bränder där fördjupad statistik finns att tillgå (bränder som inträffat innan 2015) så var 22 av 24 personer män. Minst sju av dem (troligen fler; mörkertalet är stort) hade någon form av funktionshinder (fysiskt och/eller psykiskt). Män är överrepresenterade i all olycksstatistik från tidig ålder (undantaget ridolyckor)[16] och nationellt har fördelningen av antalet omkomna i brand legat på omkring 75% män och 25% kvinnor. Som konstaterats har dödsbränder också inträffat utanför tätorterna. Äldre män med funktionshinder, boendes på landsbygd löper alltså betydligt större risk att omkomma i brand än genomsnittet.

Trafikolyckorna har ökat i antal de senaste åren, särskilt i Tierps och Uppsala kommuner. Däremot har antalet omkomna och framför allt skadade i trafikolyckor sjunkit de senaste åren. Säkrare bilar och säkrare vägar kan sannolikt vara bidragande orsaker. Mötesfria landsvägar

[16] Källa: Föreläsning på Försvarshögskolan, februari 2015, Thomas Gell, MSB.

minskar risken för frontalkollisioner där risken för svåra skador är stor, och ökad mängd rondeller minskar också risken för kollisioner.

SAMRÅD

8 KOMMUNINVÅNARNAS NIVÅ PÅ SKYDDET

Detta kapitel beskriver kommuninvånarnas nivå på brandskyddet. Detta görs utifrån statistik över brandvarnarförekomst vid skorstensfejarmästarnas brandskyddskontroller samt MSB:s och SCB:s enkätundersökning Trygghet och säkerhet.

8.1 Sotningsenkäter

Vid brandskyddskontrollen genomför skorstensfejarmästaren även kontroll av om brandvarnare finns i bostaden och om den fungerar. Dessa kontroller har skett i småhus. Totalt har 10 689 kontroller genomförts. Kontrollerna har genomförts av olika företag då det är olika företag som genomför brandskyddskontroll på brandförsvarets uppdrag. Antalet genomförda kontroller och tidsperiod för kontrollerna varierar mellan kommunerna. Av dessa anledningar bör resultaten tolkas med viss försiktighet.

Tabell 8.1 Resultat av sotarnas kontroller av brandvarnarförekomst och funktion. Kontroller under perioden 2016 – november 2018.

	Andel som har brandvarnare som fungerar	Andel som har brandvarnare men fungerar ej	Andel som saknar brandvarnare
Tierp	85 %	5 %	10 %
Uppsala	89 %	7 %	4 %
Östhammar	88 %	12 %[1]	

[1]Siffran omfattar kontroller med anmärkning. Anmärkning kan vara att brandvarnare finns men fungerar ej eller att brandvarnare saknas helt.

Av tabell 8.1 framgår att vid 85 – 89 % av kontrollerna finns fungerande brandvarnare. Tierp har lägst andel som har brandvarnare som fungerar.

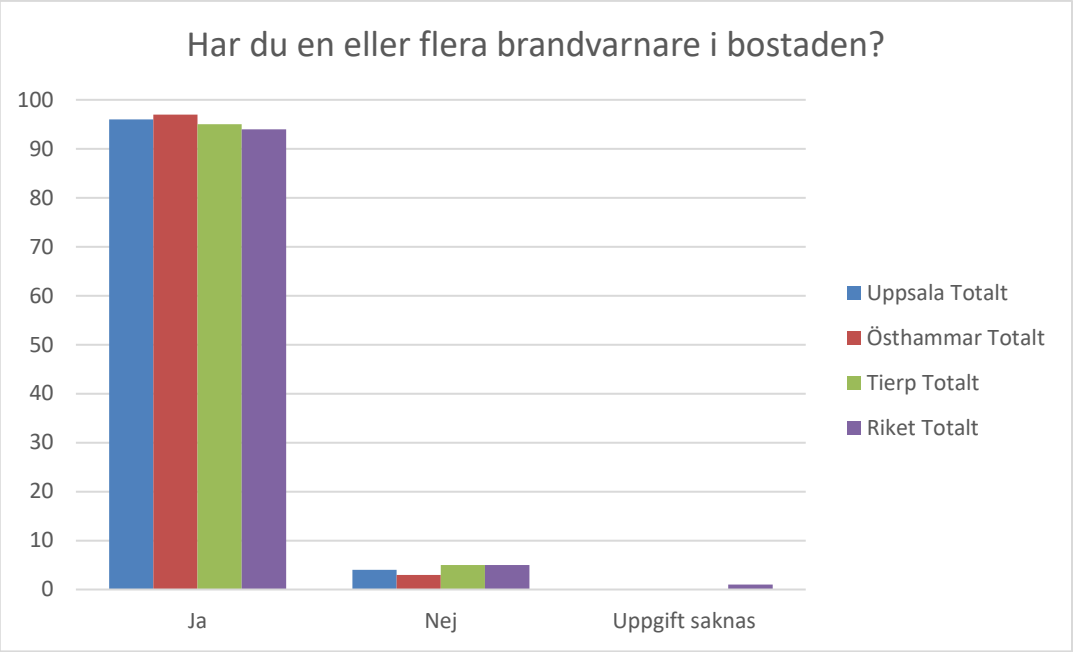
8.2 Trygghet och säkerhet

Under vintern 2014 genomförde Myndigheten för samhällsskydd och beredskap tillsammans med SCB en statistisk enkätundersökning om trygghet och säkerhet. Undersökningen genomfördes i två delar, en nationell del och en kommunal del. I den kommunala delen gjordes ett slumpmässigt urval av 600 personer per kommun i åldrarna 18 till 79 år. Resultaten räknades upp för att avse hela befolkningen i respektive kommun.

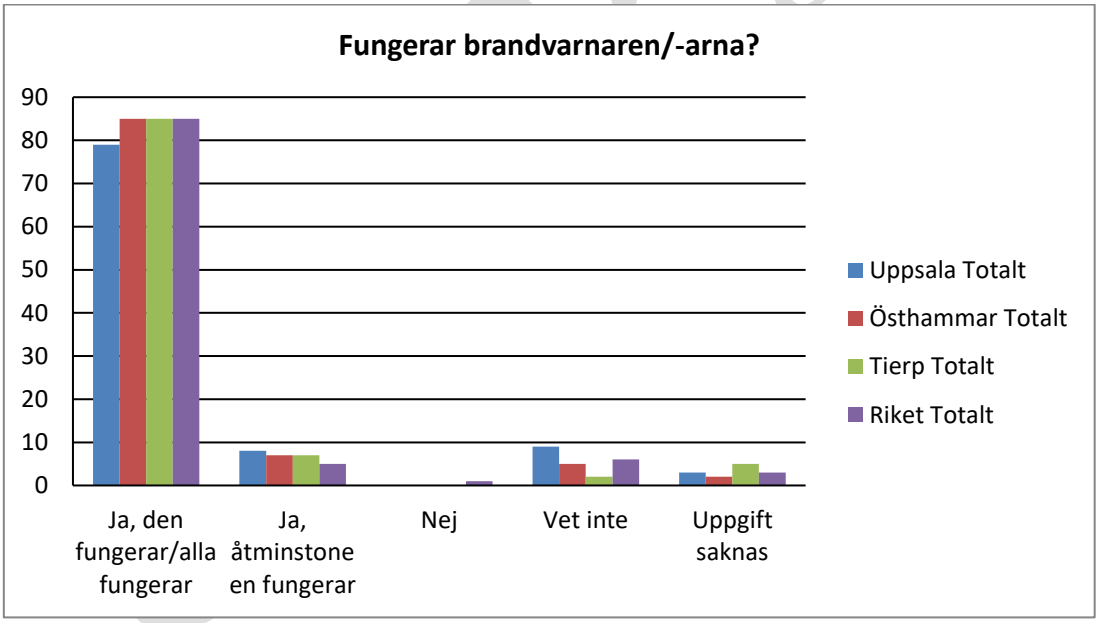
Över hälften, oavsett kommun i Uppsala brandförsvars område, uppger att de aldrig eller mycket sällan är oroliga för att drabbas av brand. Cirka 30 - 35 % anger att de är oroliga ibland.

I alla tre kommuner har 95 – 97 % av invånarna angett att de har en eller fler brandvarnare i sin bostad, se figur 8.2.1. I både Tierp och Östhammar har 85 % uppgett att samtliga brandvarnare fungerar, motsvarande siffra för Uppsala är 79 %. Denna skillnad är statistiskt säkerställd. I Uppsala uppger 8 % att minst en brandvarnare fungerar, i både Tierp och Östhammar uppger 8 % samma sak, se figur 8.2.2.

SAMRAD

Tabell 8.2.1. Resultat av brandvarnarförekomst från undersökningen *Trygghet och säkerhet*.

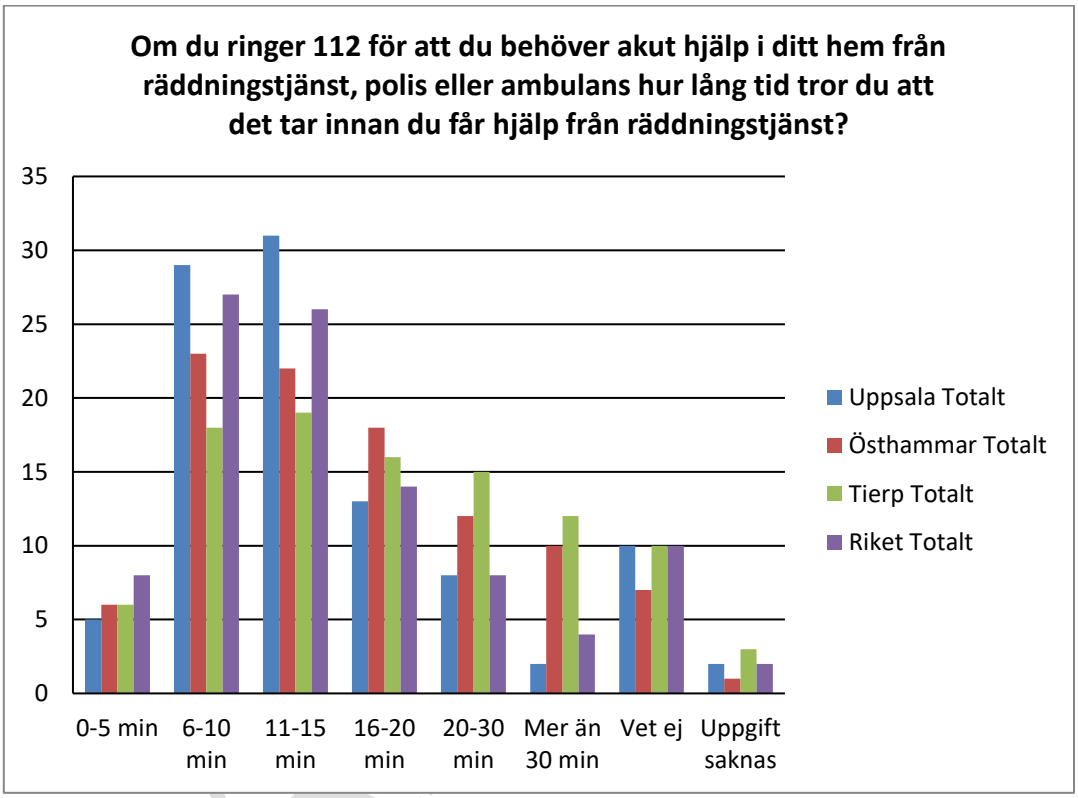
Figur 8.2.2. Resultat om brandvarnarnas funktion från undersökningen *Trygghet och säkerhet*.

I Uppsala uppger 27 % att de aldrig kontrollerar sin brandvarnare. Motsvarande siffra i Tierp och Östhammar är 9 % respektive 16 %. Skillnaden mellan Tierp/Östhammar och Uppsala är statistiskt säkerställd. Cirka 50 % i alla tre kommuner kontrollerar brandvarnarna mer sällan än varannan månad.

I Tierp och Östhammar uppger 12 % respektive 14 % att de inte har tillgång till något släckredskap (exempelvis handbrandsläckare, brandfilt eller vattenslang). Motsvarande siffra i Uppsala är 32 %. Denna skillnad är statistiskt säkerställd.

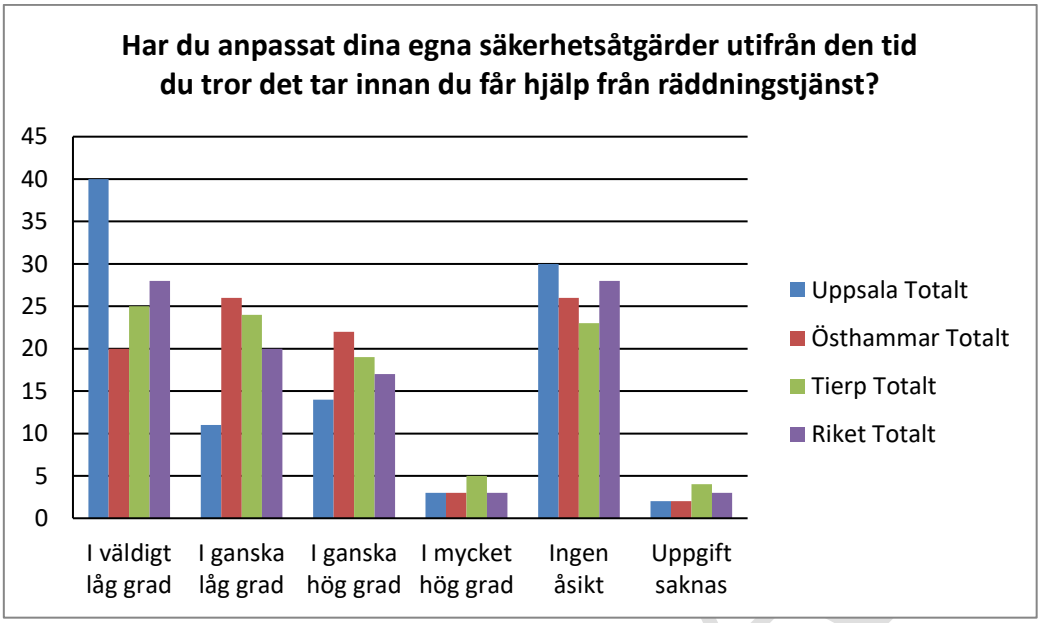
Över 80 % av invånarna, oavsett kommun, uppger att de känner ganska eller mycket stort förtroende för räddningstjänsten.

Uppsalaborna tror i högre utsträckning än invånare i Tierp och Östhammar att tiden från att de larmar 112 till dess att de tror att de får hjälp av räddningstjänsten är kort, se figur 9.2.3. Invånare i Tierp och Östhammar anger i högre grad än Uppsalabor längre tider till dess att de får hjälp av räddningstjänsten.

Figur 8.2.3. Hur respondenterna svarat på frågan hur lång tid de tror att det tar att få hjälp från brandförsvaret. *Källa: Trygghet och säkerhet 2014.*

I Uppsala anger 40 % att de anpassat sina egna säkerhetsåtgärder i väldigt låg grad utifrån tiden de tror att det tar innan de får hjälp av räddningstjänsten. Motsvarande siffra för Östhammar är 20 % och för Tierp 25 %, se figur 8.2.4. Skillnaden mellan Uppsala och Tierp/Östhammar är statistiskt säkerställd. Ungefär två tredjedelar av invånarna anser att de har ganska eller mycket stor möjlighet att påverka sin säkerhet när det gäller brand, oavsett vilken kommun de bor i.

Figur 8.2.4. Hur respondenterna svarat på frågan i vilken mån de anpassat sina egna säkerhetsåtgärder utifrån den tid de tror att det tar att få hjälp. *Källa: Trygghet och säkerhet 2014.*

Ungefär hälften av invånarna i kommunerna uppger att de saknar kunskap om var de ska vända sig för att få information om det inträffar en allvarlig händelse eller kris.

Uppsalaborna saknar i större utsträckning än invånarna i Tierp och Östhammar utrustning för att klara sig vid långvariga avbrott i el-, vatten eller värmeförsörjningen. I Tierp och Östhammar uppger cirka 60 % att de har tillgång till reservkök (exempelvis vedspis, sprit- eller gasolkök). I Uppsala uppger 36 % samma sak. Skillnaden är statistiskt säkerställd.

Cirka 20% i Östhammar och Tierp uppger att de saknar dunkar att hämta vatten i, samma siffra för Uppsala är 50 %. Skillnaden är statistiskt säkerställd. Ungefär hälften uppger att de inte har tillgång till batteridriven radio med extra batterier. En övervägande majoritet anser att de har liten eller mycket liten möjlighet att påverka sin egen situation vid elavbrott eller avbrott i dricksvattenförsörjning som varar längre än 24 timmar.

I Uppsala uppger 35 % av respondenterna att de bor i småhus, motsvarande siffra för Tierp och Östhammar är 67 % respektive 74 %. 55 % av respondenterna i Uppsala uppger att de bor i lägenhet. Motsvarande är 18 % i Östhammar och 25 % i Tierp.

8.3 Slutsatser av sotarenkäterna och *Trygghet och säkerhet*

- Det kan konstateras en skillnad i brandvarnarförekomst mellan sotarenkäterna och *Trygghet och säkerhet*. Man bör vara försiktig vid jämförelse resultaten från sotarenkäterna med resultaten från *Trygghet och säkerhet* då undersökningarna genomförts på olika sätt och omfattar olika urval. Det som dock kan konstateras är att en inte försumbar andel av kommuninvånarna saknar brandvarnare, och där det finns är det många som inte fungerar. Hur stor andel detta utgör varierar dock beroende på undersökning.

SAMRÅD

- En tredjedel i Uppsala uppger att de helt saknar släckutrustning. I Tierp och Östhammar är förekomsten av släckutrustning hos kommuninvånarna betydligt högre. Detta skulle delvis kunna förklaras i att en större andel bor i småhus i dessa kommuner.
- Respondenter boende i Uppsala kommun tror att de får hjälp från brandförsvaret snabbare än respondenter boendes i Tierp och Östhammars kommuner. Respondenterna i Uppsala har anpassat sina egna säkerhetsåtgärder i lägre omfattning än respondenter i övriga kommuner. Detta skulle delvis kunna förklaras av att större andel av respondenterna bor i lägenhet i Uppsala än i övriga kommuner.

SAMRÅD

9 STORA OÖNSKADE HÄNDELSER

Denna del av riskanalysen är en kvalitativ analys av stora oönskade händelser med stora konsekvenser. Händelserna inträffar så pass sällan att tillförlitlig statistik saknas. Av denna anledning görs en kvalitativ bedömning.

Identifiering av scenarier, och bedömning av dessa har genomförts vid intern workshop inom brandförsvaret. Identifiering av scenarier har genomförts bland annat utifrån föregående handlingsprograms riskanalys och Länsstyrelsen i Uppsala läns risk och sårbarhetsanalys för Uppsala län. Scenarier som inte nödvändigtvis innebär räddningstjänst enligt LSO analyseras också, då dessa bedöms antingen påverka brandförsvarets förmåga eller är händelser där brandförsvaret förväntas ha en viktig roll i hanteringen. Scenarierna analyseras utifrån att de inträffar i Uppsala brandförsvars geografiska område alternativt i dess närhet så att de påverkar Uppsala brandförsvars område. Givetvis kan även andra händelser i omvärlden påverka, exempelvis Tsunamin, Estoniaolyckan m. fl.

För varje scenario har sannolikheten, konsekvensen och den framtida utvecklingen (trenden) bedömts. Bedömning har gjorts utifrån följande parametrar:

Sannolikhet

Låg	Förväntas kunna inträffa mer sällan än vart 50:e år inom Uppsala brandförsvars geografiska område
Medel	Förväntas kunna inträffa inom 50 år inom Uppsala brandförsvars geografiska område
Hög	Förväntas kunna inträffa inom 10 år inom Uppsala brandförsvars geografiska område

Konsekvens

Liten	Enstaka dödsfall och/eller liten påverkan på samhällsviktiga funktioner och/eller miljö
Medel	Tiotalet dödsfall och/eller påverkan på samhällsviktiga funktioner och/eller miljö
Stor	Fler än tio dödsfall och/eller stor påverkan på samhällsviktiga funktioner och/eller miljö

Trend

↘	Minskande
→	Oförändrad
↗	Ökande

9.1 Bränder med risk för stora personskador eller stora egendomsförluster

I detta avsnitt beskrivs risker för bränder som kan ge stora personskador eller där stora värden kan gå förlorade. Då sådana bränder är sällsynta går det inte att dra några slutsatser från insatsstatistik.

9.1.1 Brand med omfattande personskador

Inom Uppsala brandförsvars geografiska område finns ett stort antal samlingslokaler som rymmer fler än 150 personer. Det kan röra sig om stora varuhus och köpcentra, restauranger, danslokaler, biografer, teatrar, konferensanläggningar, nationer knutna till universitet och kyrkor. En brand i en samlingslokal kan – förutsatt att någon del av det tekniska och/eller

REMISSUTKAST

organisatoriska brandskyddet inte fungerar – orsaka stora personskador. Branden i Göteborg 1998 där 63 ungdomar omkom och många skadades är ett exempel på vad som kan hända när för många människor vistas i en lokal där utrymningsvägar dessutom blockerats.

I området finns även stora sjukhus och många vårdanläggningar med personer som är i behov av assistans om en brand skulle uppstå.

Risken för brand med stora personskador bedöms som:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Låg	Stor	Oförändrad

9.1.2 Brand med omfattande egendomsskador

Många kulturhistoriska byggnader har värden som vore oersättliga om de förstördes vid en brand. Domkyrkan, Carolina Rediviva och Gustavianum är tre exempel på byggnaders med mycket stora historiska värden. I tätorterna finns också gammal stadsbebyggelse, universitetsbyggnader, kyrkor och rådhus, och på landsbygden finns slott och herrgårdar. Om en brand skulle utvecklas i någon av dessa kulturbyggnader är det möjligt att branden får en spridning som är svår att stoppa på grund av byggnadens ålder och konstruktion. Stora värden riskerar då att förloras för alltid.

Det finns också en mängd stora jordbruk och lantbruk med omfattande verksamhet och stora djurbesättningar inom Uppsala brandförsvars geografiska område. En brand kan orsaka förlust av många djur och stora materiella värden.

Risken för brand med stora egendomsskador bedöms som:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Liten	Oförändrad

Även om konsekvensen för den enskilda verksamheten eller fastighetsägaren kan vara stor, så bedöms den samhälleliga konsekvensen som liten. Historiskt har det inträffat flera storbränder i Uppsala brandförsvars geografiska område, exempelvis Saluhallsbranden, branden i Torvladan på Värmeverket och branden i Centralbadet. 2014 inträffade en större ladugårdsbrand där flera byggnader brann ner och 2018 brann Gottsundaskolan.

9.2 Olycka i kärnteknisk anläggning

Med kärnteknisk anläggning avses anläggning för utvinning av kärnenergi, anläggning där självunderhållande kärnreaktion kan ske, anläggning för hantering och bestående förvaring av kärnämnen samt anläggning för hantering, lagring och slutförvaring av kärnavfall.

Forsmarks Kärnkraftverk drivs av Forsmarks Kraftgrupp (FKA) och ägs av Vattenfall AB.

I Statens kärnkraftsinspektions (numer Strålsäkerhetsmyndigheten) risk- och sårbarhetsanalys år 2004 bedöms konsekvenserna av ett antal olika nukleära och radiologiska hot. Enligt analysen skulle ett plötsligt uppkommet haveri i Forsmarks kärnkraftverk kunna orsaka stora utsläpp av radioaktiva ämnen. Scenariot förutsätter både att det uppstår en serie av fel i de tekniska systemen, och att tekniken för att begränsa utsläppet inte fungerar. Beroende på bland annat vindriktning, nederbörd och årstid kan ett stort utsläpp orsaka dödsfall närmast kraftverket på

SAMRÅD

grund av strålning, samt hundratals strålskadade personer. Inom fem kilometer från kärnkraftverket kan barn få akuta skador. Områden inom några mils radie skulle kunna bli obeboeliga i mer än 10 år.

Ett liknande haveri, men där tekniken för att begränsa utsläppet fungerar, skulle inte orsaka några akuta strålskador i omgivningen. Personal vid kärnkraftverket skulle dock kunna drabbas av akuta strålskador. Risk för sköldkörtelcancer hos barn på upp till 15 kilometers avstånd från kraftverket skulle föreligga.

Ett plötsligt uppkommet haveri i Forsmarks kärnkraftverk skulle innebära stora konsekvenser för hela länet och allvarligt påverka samhällets funktionsförmåga. Sannolikheten för en allvarlig olycka vid kärnkraftverket bedöms som låg, men de stora konsekvenserna vid eventuell olycka gör att risken måste beaktas.
Svensk Kärnbränslehantering AB, SKB, hanterar radioaktivt avfall från kärnkraftverket.

Det radioaktiva avfallet från Forsmark består till största delen av låg- och medelaktivt driftavfall. Avfallet slutförvaras i underjordiska bergrum i SKB:s anläggning i Forsmark. Anläggningen kallas SFR, Slutförvaret för kortlivat radioaktivt avfall. Avfallet är förpackat i behållare av plåt eller betong och förvaras på drygt 50 meters djup i urberget. Blir planerna för anläggning av slutförvar av kärnbränsle verklighet tillkommer risker såväl under byggnationen av undermarksanläggningen som vid drift.

Använt kärnbränsle utgör en mindre del av avfallsmängden, men är den farligaste. Det använda bränslet strålskärmas och kyls under hantering, transport och förvaring. Bränslet transporteras med fartyget m/s Sigrid till Oskarshamn där det mellanlagras i väntan på slutförvar.

SKB har ansökt om tillstånd för att få bygga slutförvar för kärnbränsle i Forsmark. Ansökan ligger nu hos Strålskyddsmyndigheten och Mark- och miljödomstolen. Prövningen kommer att ta flera år. Slutgiltigt beslut fattas av regeringen, men först efter att Östhammars kommun sagt ja eller nej. Slutförvaret är tänkt att placeras strax söder om Forsmarks Kärnkraftverk, nere i berget på ca 500 m djup. Bygget av anläggningen kan påbörjas i början av 2020-talet.

I anläggningen för slutförvar av kortlivat radioaktivt avfall finns viss risk för personolyckor och brand i fordon eller utrustning. Insats i rökfylld undermarksanläggning ställer stora krav på brandförsvarets förmåga.

Blir planerna för anläggning av slutförvar av kärnbränsle verklighet tillkommer risker såväl under byggnationen av undermarksanläggningen som vid drift.

M/S Sigrid är SKB:s specialbyggda fartyg för transport av radioaktivt avfall. Ett par gånger per år angör Sigrid Forsmarks hamn för lossning av driftavfall och lastning av använt kärnbränsle. Vid lastning och lossning kör terminalfordon in i lastrummet via en ramp och lastar och lossar transportbehållare. Transportbehållarna har konstruerats för att passa den typ av avfall de ska frakta och tål stora påfrestningar. Vid en eventuell olycka behåller behållarna sina strålskärmande egenskaper.

Den samlade risken för en olycka i en kärnteknisk anläggning bedöms som:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Låg	Stor	Oförändrad

SAMRÅD

9.3 Komplicerade utsläpp av farliga ämnen

Beteckningen CBRNE är en förkortning av flera olika ord som vart och ett står för en oönskad händelse med farliga ämnen. De händelser som syftas på är kemiska, biologiska, radiologiska, nukleära eller explosiva händelser:

- C-händelse: spridning av kemiska ämnen eller toxiner. Detta kan ske antingen genom en olycka vid transport av farligt gods, lagring eller tillverkning av kemikalier eller avsiktlig spridning genom terrorism eller annan kriminalitet.
- B-händelse: spridning sker av sjukdomsalstrande mikroorganismer. Detta kan bero på antingen naturlig spridning eller på en olycka som förorsakar spridning av smittförande ämnen
- R-händelse: spridning av radioaktiva ämnen vid olycka utanför kärnteknisk anläggning, till exempel olycka vid transport
- N-händelse: spridning av radioaktiva ämnen vid olycka vid kärnteknisk anläggning.
- E-händelse: händelse med explosiva ämnen. Begreppet omfattar också bombhot.

Orsakerna till att CBRNE-händelser inträffar kan vara många. Utsläpp kan ske på grund av oavsiktliga olyckor vid hantering eller transport av ämnen, men också vid medvetet orsakade olyckor (terrorism eller annan kriminalitet). Händelserna kan få mycket allvarliga konsekvenser, både för den enskilde individen som drabbas och även samhället i allmänhet, och behovet av ett snabbt ingripande brukar vara stort.

Flera industrier som hanterar farliga ämnen finns inom Uppsala brandförsvars geografiska verksamhetsområde. Några berörs av Seveso-lagstiftningen och några klassificeras som farlig verksamhet enligt LSO. Dessa objekt beskrivs i kapitel 6.1. Farliga ämnen hanteras också inom sjukvård, vid forskning och produktionsindustri.

Inom Uppsala län finns många viktiga transportleder, och på vägar och järnvägar sker transporter med farliga ämnen. Farligt godstransporterna ska ske på rekommenderade vägar.

Dåvarande Räddningsverket genomförde mätningar av flödet av farligt gods på väg och järnväg under september månad år 2006. Nyare statistik finns inte att tillgå. Mätningarna för 2006 visar att en stor andel farligt gods passerar genom Uppsala brandförsvars område, främst på E4:an och på ostkustbanan. Alla ämnesklasser förekommer, men brandfarliga vätskor dominerar. Exempelvis transporteras ca 3000 m^3 flygbränsle från Gävle till Arlanda varje dygn. Utöver brandrisken skulle ett utsläpp av bränsle kunna orsaka svåra skador på miljön beroende på var utsläppet sker.

Transport av giftiga, kondenserade gaser sker i betydligt mindre omfattning. En olycka med påföljande läckage av exempelvis svaveldioxid eller ammoniak är dock den olyckstyp som skulle kunna orsaka omfattande personrisker, stora riskområden och omfattande utrymningar och avspärrningar över flera dygn.

Farligt gods transporteras även till sjöss och via flyg. Dessa mängder är dock relativt små. Flygtransporterna sker till Arlanda och påverkar inte Uppsala såvida inte ett flyghaveri inom området inträffar. Trafiken på Ärna väntas öka kommande år, oavsett om planerna på civil flygtrafik förverkligas eller inte. Transporter till sjöss sker exempelvis genom radioaktivt gods till- och från Forsmarks hamn. Nukleära händelser berörs även särskilt i kapitel 9.2 och terrorism berörs i kapitel 9.8.

SAMRÅD

Detta scenario omfattar även oljepåslag till sjöss, exempelvis i samband med grundstötning av fartyg med efterföljande oljeutsläpp som drabbar nordupplandskusten.

Sannolikheten för ett komplicerat utsläpp av farliga ämnen bedöms som hög, det är inte otänkbart att det inträffar inom en tioårsperiod. Uppsala Brandförsvar hanterade exempelvis under hösten 2017 ett omfattande utsläpp av drivmedel från ett tankfordon. Den samhälleliga konsekvensen avseende miljö och påverkan på samhällsviktiga funktioner vid denna typ av olycka bedöms som medel. Ett utsläpp på Uppsalaåsen skulle kunna förorena dricksvattnet vilket skulle innebära en påverkan på samhället. Ett komplicerat utsläpp av farliga ämnen kan under olyckliga omständigheter innebära många dödsfall, exempelvis vid ett utsläpp av giftig gas på järnvägen inne i Uppsala. Sannolikheten för detta bedöms dock som låg.

Den samlade bedömningen av risken för komplicerade utsläpp av farliga ämnen är:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Medel	Oförändrad

9.4 Omfattande kommunikations- och transportolyckor

De risker för olyckor som Uppsala brandförsvar har att ta hänsyn till förenade med väg-, järnväg-, båt- och flygtransporter är bland annat kollisioner, urspårning, avåkningar samt fartygs- och flyghaveri. Även brand i eller utsläpp av farliga ämnen samband med dessa transporter kan medföra stora konsekvenser, detta behandlas dock i kapitel 9.3.

E4 och ett antal riks- och länsvägar skär genom området. En masskadesituation, kökrock eller liknande olycka på dessa vägar medför med största sannolikhet en stor påfrestning. 2013 inträffade en omfattande krock på Tranarpsbron på E4 i Skåne. Krocken omfattade ett mycket stort antal fordon. En person omkom och ett stort antal personer skadades vid olyckan som även stängde av motorvägen i flera dygn. Vintern 2017 inträffade även en masskrock på E4 norr om Uppsala.

Såväl persontågstrafik som godstrafik sker med hög turtäthet både i nordsydlig riktning samt västöstlig riktning. Urspårning eller kollision på järnväg kan medföra svåra konsekvenser både med avseende på personskador och för miljön.

Genom Uppsala passerar 200 - 250 tåg varje dygn, och genom Tierp ca 120 tåg, enligt Trafikverket. Risken för svåra olyckor är liten men bör beaktas.

Flygtrafik till och från Arlanda och från försvarets anläggning på Ärna skulle kunna medföra stora personella skador och/eller omfattande materiella skador vid en olycka. Även helikoptertrafik till befintliga helikopterlandningsplatser, bland annat landningsplats på Akademiska sjukhuset, utgör en olycksrisk.

I norra delen av Uppsala brandförsvars område finns det kuststräcka på cirka 10 mil. Såväl gods- som persontransporter passerar. Även i Fyrisån sker persontransporter.

Den samlade bedömning av risken för omfattande kommunikationsolyckor är:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Medel	Medel	Ökande

SAMRÅD

Sannolikheten för omfattande kommunikationsolyckor bedöms som medel och konsekvensen bedöms som medel. En allvarlig bussolycka av denna typ med sex omkomna inträffade 2007 länsväg 288. Trafikverkets prognoser visar att trafiken kommer att öka kraftigt, åtminstone fram till 2030. Av denna anledning bedöms att trenden för omfattande kommunikationsolyckor som ökande.

9.5 Naturrelaterade olyckor

9.5.1 Extremt väder

Extrema väderförhållanden kan vara plötsliga och våldsamma, till exempel ett häftigt ösregn eller en storm. Extremt väder kan också förekomma när någon viss väderlek dominerar under en längre tid, till exempel en värmebölja eller ovanligt kallt väder. En längre period med torka eller ihållande regnväder kan också leda till extrema förhållanden. Enligt SMHI kommer värmeböljor att inträffa oftare och de maximala temperaturerna kommer att bli högre. Riktigt kallt väder kommer att bli mer sällsynt, framför allt i södra Sverige.[17]

Risken för extremt väder bedöms som:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Medel	Ökande

SMHI:s prognoser pekar på att extremt väder kommer att bli allt vanligare, av denna anledning bedöms trenden som ökande. Sannolikheten för extremt väder bedöms som hög och konsekvensen som medel, påverkan på samhällsviktig funktion kan inte uteslutas. Avseende personskador bedöms konsekvensen som liten.

9.5.2 Översvämning i samband med höga flöden eller skyfall

MSB har identifierat Fyrisån som ett vattendrag med betydande översvämningsrisk. Sannolikheten för att ett 100-årsflöde ska inträffa under en 10-årsperiod är 10%, och risken för att det ska inträffa under en 100-årsperiod är 63%. Risken för att ett högsta flöde ska inträffa är 0,1% under en 10-årsperiod och 1% under en 100-årsperiod.

I rapporten *”Identifiering av områden med betydande översvämningsrisk”* från 2011 redovisar MSB en fördjupad analys över vilka konsekvenser översvämning av Fyrisån kan ge. Nästan 18 000 människor bor inom det område som kan drabbas av ett så kallat högsta flöde, och nära 3 000 arbetsplatser skulle drabbas. Också områden med förorenad mark och vattenskyddsområden skulle översvämmas. MSB:s *”Översvämningskartering utmed Fyrisån”* visar att redan vid ett 50-årsflöde översvämmas stora delar av centrala Uppsala om inga åtgärder vidtas.

Räddningsverket rapport *”Översiktlig översvämningskartering längs Tämnarån”* från 2006 visar översvämningsrisken längs Tämnarån i Tierps kommun. Rapporten visar att viss översvämningsrisk finns vid 100 års-flöden, framförallt i Karlholmsbruk. Motsvarande översvämningskartering för Dalälven visar att översvämningsrisk finns i Söderfors. Delar av Söderfors riskerar att översvämmas vid ett 100 års-flöde i Dalälven om inga åtgärder vidtas.[18]

[17] www.smhi.se
[18] Översiktlig översvämningskartering längs Dalälven 2006, Räddningsverket.

SAMRÅD

Enligt Länsstyrelsens risk- och sårbarhetsanalys för 2014 är många dagvatten och avloppssystem underdimensionerade vilket leder till problem vid stora regnmängder. Årsmedelbörden i Uppsala län förväntas öka och i slutet av seklet vara ca 20 - 30 % högre än under perioden 1961–1991. Vattenföringen i länets åar kommer förändras. Flödena kommer att bli högre på vintern och bli lägre på våren och sommaren.[19]

Enligt SMHI kommer extrem nederbörd i form av skyfall att inträffa oftare och SMHI:s prognos är att regnmängderna vid extremtillfällena kommer att öka med upp till 40%.[19]

Det har under de senare åren varit ett flertal tillfällen där översvämningar i samband med skyfall eller höga flöden i Fyrisån varit nära att få större konsekvenser. Exempelvis var vårfloden 2013 ett sådant tillfälle. Sommaren 2018 inträffade ett omfattande skyfall i Uppsala. Sannolikheten för översvämning i samband med höga flöden eller skyfall bedöms vara hög och konsekvensen som medel. Påverkan på samhällsviktiga funktioner är att förvänta.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Medel	Ökande

9.5.3 Omfattande skogsbrand

Uppsala Län har stora ytor som täcks av skog. Skogsbranden 2014 i Västmanland och bränderna sommaren 2018 har visat att skogsbränder kan få omfattande konsekvenser, både för den enskilde markägaren som samhällen runt omkring. Enligt SMHI[20] väntas en ökning av årsmedeltemperaturen i Uppsala län på tre till fem grader i slutet av seklet. Vintertemperaturen beräknas öka med 6 grader. Detta innebär att gräs- och skogsbrandssäsongen blir längre vilket i sin tur innebär att risken för omfattande skogsbränder ökar. Sannolikheten för en omfattande skogsbrand bedöms som hög och den samhälleliga konsekvensen som medel. Konsekvensen avseende personskador bedöms som liten.

Den samlade bedömningen av risken för omfattande skogsbränder är:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Medel	Ökande

9.5.4 Ras och skred

Inom Uppsala brandförsvars region finns inte områden som innebär större risker för ras och skred.

9.5.5 Dammbrott

Huvuddammen i Söderfors och södra vallen vid dammanläggningen Untra är de dammanläggningar med störst risker i regionen. Sannolikheten för dammbrott bedöms som låg, men konsekvenserna kan bli omfattande. Risken för förlust av människoliv eller för allvarlig personskada är inte försumbar, och risken för skador på egendom och miljö är beaktansvärd enligt RIDAS, kraftföretagens riktlinjer för dammsäkerhet.

[19] www.smhi.se
[20] Framtidsklimat i Uppsala län – enligt RCP-scenarier, SMHI

SAMRÅD

Sannolikheten bedöms minska på grund av att avdunstningen kommer att öka och att vårfloderna kommer att ha lägre flöden som är mer utdragna över tid.[21]

Risken för dammbrott bedöms som:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Låg	Stor	Minskande

9.6 Störningar i samhällsviktiga funktioner

Samhället är helt beroende av elektricitet. Det svenska elsystemet är driftsäkert, men ändå sårbart för olyckor, sabotage, tekniska fel och extremt väder. Utan el slutar vattenförsörjning och avlopp att fungera. Även system för tele- och datakommunikation påverkas. I Sverige har det inträffat flera omfattande strömavbrott. Ett exempel är när stormen Gudrun drog in över Sydsverige 2005 då 730 000 människor samtidigt blev utan el.

Vikten av att upprätthålla samhällsviktiga flöden bedöms öka. Globaliseringen och ett fritt flöde av varor och tjänster inom EU tillsammans med en i stort sett omedelbar kunskaps- och informationsöverföring bidrar till ett samhälle med lägre tolerans mot störningar. Stora värden går förlorade om leveranser och persontransporter blir försenade. Att stänga av en genomfartsled eller stambanan även för en räddningsinsats kommer att bli mer känsligt och ifrågasättas i större omfattning än tidigare. Kontinuitetsplanering handlar om att säkra verksamheters leveransförmåga även under påfrestningar.

Flöden representerar ett värde, och som räddningstjänst kan bedömningarna bli allt svårare att göra mellan vilka värden som ska räddas.

Störningar i IT-system, kommunikationer, störningar i ekonomisystem, förorenade vattentäkter, släckvattenbrist, störningar i el-försörjning och begränsad tillgång till bränsle kan också medföra störningar i samhället. Sannolikheten för störningar i samhällsviktiga funktioner bedöms som stor. Konsekvensen i form av påverkan på samhällsviktiga funktioner bedöms som stor. Under sommaren 2014 stod tågtrafiken mellan Uppsala och Stockholm stilla i två veckor efter att en kontaktledning rivits ned och orsakat en brand som skadade elanläggningar och signalstyrningssystem. Konsekvensen avseende personskador bedöms som liten.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Stor	Ökande

9.7 Medvetet orsakade oönskade händelser

Även medvetet orsakade händelser betraktas lagstiftningsmässigt som olyckor – åtminstone ur det perspektivet av att de uppfyller kriterierna för räddningsinsats. Hit hör alla händelser som har en människas uppsåtliga handling som ursprung och som är av sådant slag att de generellt betraktas som oönskade.

9.7.1 Anlagd brand

Anlagd brand är en av de vanligast förekommande medvetet orsakade händelserna som föranleder räddningsinsats. Allt från barns lek med eld i torrt fjolårsgräs till försäkringsbedrägerier och brandbomber mot skolor ryms under begreppet. Ur ett

[21] Risk- och sårbarhetsanalys för Uppsala län 2014, Länsstyrelsen Uppsala län, Rapport 2014-11-15, Dnr 450-6538-2014

SAMRÅD

insatsperspektiv är orsaken sällan viktig, men med ett förebyggande synsätt är den av avgörande betydelse.

Sannolikheten för anlagd brand med liten samhällelig konsekvens (bilbrand, soprum), såväl som anlagda bränder med större konsekvens (skola, förskola) bedöms som hög.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Medel	Ökande

9.7.2 Social oro

Social oro är ett relativt nytt begrepp som börjat användas de senaste åren som ett samlingsnamn för upplopp, skadegörelse, stenkastning, hot, anlagda bränder i bilar, soprum och liknande. Malmö, Göteborg och Stockholm har främst drabbats, men även i Uppsala har social oro förekommit. Gemensamt är att oroligheterna helt eller delvis riktas mot polis och andra myndigheter, där också räddningstjänsten i vissa fall utsatts; exempelvis i juni 2012 i Uppsala. I maj 2013 bröt det ut upplopp i Husby i Stockholm. Uppploppen fortsatte under fem nätter och under oroligheterna sattes byggnader i brand såväl som ett mycket stort antal personbilar. Stenkastning mot polis och räddningstjänst förekom. De direkt utlösande faktorerna till oroligheterna har med säkerhet varierat, men de bakomliggande orsakerna bedöms finnas i sociala strukturer i samhället.[22] Polismyndigheten har bedömt stadsdelarna Gottsunda och Valsätra i Uppsala som särskilt utsatta områden.

Konsekvenserna vid social oro kan vara begränsade och handla om ökning i bil- och soprumsbränder men anlagda bränder i offentliga lokaler, skolor och förskolor kan inte uteslutas. Påverkan på samhället kan inte uteslutas.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Medel	Ökande

9.7.3 Terror

Terrorhandlingar faller också in under kategorin medvetet orsakade oönskade händelser. Sverige har under många år varit förskonat från terrorhandlingar, men händelser i Stockholm i december 2010 och i april 2017 visar att inget kan tas för givet. Terrorhandlingar har som syfte att väcka fasa hos allmänheten; ett sätt att skrämmas för att nå sina mål. Ofta är motiven politiska och/eller religiösa. Därför är de ofta utförda på ett sådant sätt att stor uppmärksamhet garanteras. I Europa är politiska terrorhandlingar med rötter i minoritetskonflikter i Frankrike eller Spanien vanligast. Hotet från våldsbejakande extremism har dock ökat de senaste åren. Ett stort antal personer har rest ner till konfliktområden för att delta i träning kopplad till terrorism och genomföra våldshandlingar, exempel på detta är Syrienresenärer som strider för IS. En risk finns att en del av dessa personer genomför attentat när de återvänder till Sverige. SÄPO har sett att det blir allt vanligare att gärningsmän agerar ensamma, vilket gör dem svårare att upptäcka.[23]

Forsmarks kärnkraftverk med tillhörande transporter av kärnbränsle är mål som skulle ge mycket stor uppmärksamhet för en terrorist. Samtidigt är beredskapen hög för dessa hot. I Uppsala finns såväl objekt som tilldragelser av nationellt och internationellt uppmärksammad karaktär. Domkyrkan och universiteten står regelbundet värdar för sådana. Protesterna kring

[22] Observatörsrapport: Anlagda bränder och hot/våld mot räddningstjänsten, MSB 2010
[23] www.sakerhetspolisen.se

Lars Vilks uppmärksammade föreläsning i maj 2010 kan nämnas som exempel. Skolskjutningar har som fenomen drabbat flera europeiska länder; särskilt Finland kan uppmärksammas. En liknande händelse kan inte uteslutas i Sverige.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Medel	Medel	Ökande

9.8 Evenemangsrelaterade händelser och händelser i publika lokaler

Uppsala marknadsför sig som evenemangsstaden och anordnar flertalet större idrotts- och musikarrangemang. I Tierps kommun har Tierps arena skapat en plats för stora evenemang, som inte bara är av motorsportskaraktär. Östhammar är i många avseenden en sommarkommun med en kraftigt ökad befolkning och antal evenemang sommartid. Roslagsloppet med målgång i Öregrund är Sveriges största motorbåtstävling.

Ett antal olyckor med dödlig utgång i samband med evenemang har skett i Europa; från Pearl Jams spelning på Roskildefestivalen juni 2000 där nio personer omkom till den plötsliga stormen vid Puggelpopfestivalen i Belgien augusti 2011 där fem personer omkom och 70 skadades när scenkonstruktioner rasade. Evenemangssäkerhet är en mycket viktig faktor för att skapa en säker upplevelse och en attraktiv besöksnäring.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Medel	Liten	Oförändrad

9.9 Olycka i undermarksanläggning

Norr om Uppsala har en ny järnvägstunnel öppnats under Gamla Uppsala. En olycka i tunneln kan resultera i en komplicerad och omfattande räddningsinsats.

I anläggningen för slutförvar av kortlivat radioaktivt avfall i Forsmark finns viss risk för personolyckor och brand i fordon eller utrustning. Insats i rökfylld undermarksanläggning ställer stora krav på brandförsvarets förmåga.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Låg	Liten	Oförändrad

9.10 Olycka i svårtillgängligt område

Denna olyckstyp syftar på olyckor av mer vardaglig karaktär, men med skillnaden att de inträffar i ett svårtillgängligt område, vilket gör den mer svårhanterad. Olyckor som räknas som detta är exempelvis bränder ute på öar eller ute i svårtillgängliga skogsområden. På öarna i skärgården i norduppland finns exempelvis villor, fritidshus och annan bebyggelse som är svåråtkomlig.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Liten	Oförändrad

9.11 Krig

Den ryska annekteringen av Krim-halvön under våren 2014 och det efterföljande kriget i östra Ukraina har lett till ökade spänningar i Europa. Den omfattande ryska militära upprustningen har lett till att många angränsande länder ser över sin militära förmåga. NATO stärker återigen sin militära kapacitet i östra Europa. Detta har i Sverige lett till en ökad debatt om Försvarsmaktens förmåga och finansiering. Även frågan om ett medlemskap i försvarsalliansen NATO har börjat debatteras. Frågan om civilt försvar och verksamhet under höjd beredskap har återigen väckts efter att ha mer eller mindre försvunnit efter Kalla krigets slut.

SAMRÅD

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Låg	Stor	Ökande

9.12 Flera samtidiga större händelser

Ett svårförutsägbart scenario är när händelser får kaskad- eller dominoeffekter. En naturhändelse som jordbävningen utanför Japans kust ledde till en tsunami som i sin tur orsakade det mest omfattande kärnkraftshaveriet sedan Tjernobyl 1986. Det kan också, på det mer lokala planet, illustreras av lördagen den 20 april 2013, då höga flöden i Fyrisån hotade svämma över centrala Uppsala samtidigt som en omfattande vindsbrand i en flerbostadsfastighet bröt ut i Tierps tätort. Sommaren 2018 hanterades flera samtidiga större skogsbränder både i regionen och nationellt. Vad det kan handla om nästa gång är svårt att förutse. Vid en situation med flera samtidiga större händelser är det främst lednings- och samverkanskapaciteten som sätts på prov och förmågan att skala upp och ställa om ledningsorganisationen.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Medel	Ökande

9.13 Större sjukdomsutbrott

Ett större sjukdomsutbrott skulle kunna få stor påverkan på samhället och därmed också brandförsvaret.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Medel	Medel	Oförändrad

9.14 Slutsatser

Det är uppenbart att den omfattande skogsbranden i grannlänet Västmanland 2014 såväl som de många och omfattande bränderna sommaren 2018 gjort avtryck på uppfattningen av risker. Att de i sig alldagliga händelserna som skogsbränder skulle leda till de mer omfattande samhällsstörningarna i modern tid var oväntat för de flesta. Samtidigt har klimatförändringarnas påverkan på riskbilden diskuterats en längre tid. Av de tio varmaste åren som uppmätts i världen har nio inträffat sedan år 2000. Det tionde var 1998[24]. Klimatförändringarna kommer att medföra ökad risk för naturrelaterade händelser som extremväder, skyfall, översvämningar, skogsbränder. Dessa i sig kan ge följdverkningar i form av svåra störningar i samhällsviktiga funktioner som elförsörjning, förorenade vattentäkter och så vidare.

Att samhället framstår som mer och mer sårbart bedöms också som ett växande hot. Lagerhållning av varor förekommer i allt mindre utsträckning, och får livsmedelsdistributionen problem kan snabbt brist på förnödenheter uppkomma. Beroendet av telekommunikation och internet byggs in allt mer i olika system, och även ganska begränsade störningar där får relativt omfattande konsekvenser.

Utvecklingen i östra Europa är oroväckande, med rysk aggression i Ukraina som tydligast tecken. Samtidigt pågår en alltmer polariserad utveckling med våldsbejakande extremism och krigs- och terrorhandlingar med vaga politiska eller religiösa förtecken. Attentatet i Stockholm

[24] Källa: http://www.ncdc.noaa.gov/sotc/global/2014/13

såväl som andra dåd i Europa i närtid är tydliga exempel på sådana händelser som kan inträffa var som helst.

I situationer som beskrivs ovan möts olika lagstiftningar och aktörer. Det kan till viss del handla om olyckor hanterade enligt lagen om skydd mot olyckor, men i stor utsträckning kommer det att handla om lagen om extraordinära händelser och det kommunala geografiska områdesansvaret enligt svensk krishanteringsmodell. En utveckling av civilt försvar är att vänta. För brandförsvarets del blir det viktigt att vara väl införstådda med olika lagrum och av ledning och samordning av insatser i komplexa situationer. Samtidigt måste en egen robusthet tillgodoses.

SAMRÅD

10 FRAMTIDSUTMANINGAR

I detta kapitel nämns ett antal framtidsutmaningar som identifierats som har direkt påverkan på brandförsvaret.

10.1 Befolkningsutveckling

Som beskrivs i kapitel 6 växer Uppsala län och förväntas fortsätta göra det under överskådlig tid. Alla tre medlemskommuner räknar med att växa under kommande decennier. Störst befolkningsökning väntas i Uppsala kommun, som förväntas växa till upp emot 340 000 invånare år 2050.

Samtidigt blir befolkningen allt äldre, vissa prognoser visar att runt hälften av dem som föds i dag förväntas leva till dem blir 100 år. En allt äldre befolkning leder i sin tur att det blir allt färre som är yrkesverksamma. Detta kan leda till utmaningar i hur välfärden ska finansieras.[25]

Det är känt att äldre personer har en högre risk att skadas eller omkomma vid en brand. I takt med att befolkningen blir äldre och fler bor kvar hemma i sin bostad ökar denna riskgruppen.

10.2 Förtätning av tätorterna

Urbaniseringstrenden förväntas fortsätta. En allt större andel bor i tätorterna och allt färre i glesbygden.[22] Det stora behovet av nya bostäder, bland annat till följd av befolkningsökningen, leder till en fortsatt förtätning av tätorterna. Detta sker både genom att ytor som inte redan är bebyggda bebyggs men även genom omvandling av befintlig bebyggelse. Denna förtätning sker även kring farligt gods-leder och riskobjekt, och inget tyder på att denna trend är minskande. Det är av stor vikt att förutsättningarna till förtätning utreds för att säkerställa acceptabla risknivåer. Ökad förtätning kan innebära större komplexitet och nya utmaningar vid räddningsinsatser.

Den stora befolkningsökningen i främst Uppsala kommun innebär att en mycket omfattande nybyggnation pågår och planeras, främst inom Uppsala tätort. Prognosen om 60 000 nya bostäder och upp till 135 000 nya invånare innebär i praktiken att en ny mellanstor stad uppförs inom tätortsgränsen, med tyngd i södra staden och de sydöstra stadsdelarna. Det ökade antalet invånare innebär i sig att antalet olyckor kommer öka, och därmed också antalet larm till brandförsvaret. Den kraftiga förtätningen innebär också att det blir svårare och tar längre tid att ta sig fram med fordon i tätorten, vilket har påverkan på brandförsvarets insatstider.

Som framgår i kapitel 7.10 finns en koppling mellan befolkningsökningen och antalet insatser. 135 000 nya invånare kommer således innebära att brandförsvarets insatser kommer att öka i antal.

10.3 Trafikutveckling

Som beskrivs i kapitel 6.4 så förväntas trafikmängderna öka i Uppsala län både avseende personresor och godstransporter på väg och järnväg. Även befolkningsökningen förväntas leda till ökade trafikmängder. Sammantaget kan detta leda till en ökad mängd olyckor i trafiken.

10.4 Klimatförändringar och extremt väder

Förändringar i klimatet beskrivs till stor del i kapitel 9.5. Förändringar i klimatet kommer bland annat göra att värmeböljor blir allt vanligare. Skyfall med stora regnmängder under kort tid

[25] Svenska framtidsutmaningar – Slutrapport från regeringens framtidskommission - Regeringskansliet

SAMRÅD

kommer att återkomma allt oftare och bli allt kraftigare. Vintertemperaturerna kommer att öka vilket förlänger gräs- och skogsbrandssäsongen. Länge gräs- och skogsbrandssäsong i kombination med högre temperaturer innebär att antalet bränder kan förväntas öka och få större omfattning. Stor del av Uppland består av skog och områden med översvämningsrisk finns i alla tre kommuner. En stor del av centrala Uppsala har betydande översvämningsrisk.

Klimatförändringarna kommer ha stor påverkan på brandförsvaret, vilket värmeböljan och det omfattande skyfallet sommaren 2018 troligen var en försmak av. Då hanterade brandförsvaret nästan fyra gånger så många bränder i skog och mark jämfört med en normal sommar. Under dygnet då skyfallet inträffade hanterades nästan tio gånger fler händelser än under ett normalt dygn.

10.5 Nya byggmetoder, material och teknik

Utvecklingen inom byggbranschen går snabbt. Nya sätt att bygga och nya byggmaterial ställer stora krav på utförandet. Byggnaderna blir allt mer komplexa, både ur konstruktionssynpunkt såväl som tekniska system som ska vara aktiva i händelse av en brand. En ökad användning av brännbara material i höga byggnader såväl som i andra komplexa byggnader innebär nya utmaningar. Allt detta innebär sammantaget många nya utmaningar vid räddningsinsatser.

Den tekniska utvecklingen går fort vilket innebär nya risker att ta hänsyn till vid räddningsinsatser, exempelvis nya drivmedel i fordon, solcellsanläggningar med mera.

10.6 Ökade skillnader mellan grupper

Förändringar i samhället riskerar att minska kontakterna mellan olika grupper i samhället. Detta i kombination med en ökad etnisk och kulturell mångfald, tillsammans med större ekonomisk ojämlikhet och utanförskap kan innebära att händelser kopplad till social oro blir allt vanligare.[22]

Vid social oro finns en risk för hot och våld mot blåljuspersonal. Som en följd av social oro i flera orter i landet innefattande anlagda bränder och återkommande angrepp på blåljuspersonal, bland annat i form av stenkastning och våld vid utryckning, har förslag på skärpta straff för våld mot blåljuspersonal lämnats till regeringen.

10.7 Rekrytering av personal

Bland annat urbaniseringstrenden och brist på arbetstillfällen på landsbygd har bidragit till svårigheter att rekrytera och behålla räddningspersonal i beredskap. Även rekrytering av heltidsbrandmän, brandingenjörer, brandinspektörer och specialister blir allt svårare. Denna problematik förväntas öka på nationell såväl som lokal nivå.

SAMRÅD

11 SLUTSATSER

I detta kapitel sammanfattas de slutsatser som dras av riskanalysen.

- Samtliga tre kommuner räknar med att växa befolkningsmässigt i någon omfattning. Uppsala står för den allra kraftigaste förväntade ökningen i befolkning. Den planerade och pågående omfattande förtätningen och nybyggnationen i Uppsala tätort kommer i förlängningen ha påverkan på brandförsvaret. Antalet insatser kan förväntas att öka.
- Våra tre medlemskommuner har mycket olika demografiska, geografiska, infrastrukturella och socioekonomiska förutsättningar och riskbilden varierar därmed.
- I arbetet med att ta fram denna riskanalys har det inte observerats några större förändringar, trenderna har snarare förstärkts.
- Majoriteten av de som omkommit i brand under perioden var män. Äldre män med någon form av funktionsnedsättning, boende på landsbygd eller glesbygd löper högre risk att omkomma i brand. I takt med att befolkningen blir äldre och fler bor kvar hemma kommer också denna riskgrupp att öka. Se kapitel 7.2.1.1.
- Antalet trafikolyckor förefaller öka, men inte antalet trafikolycksskadade. Säkrare bilar och vägar leder sannolikt till mindre allvarliga olyckor, men olyckorna fortsätter att inträffa, se kapitel 7.4.
- Sannolikheten för flera av de kvalitativt värderade riskerna bedöms öka, inte minst väder- och klimatrelaterade händelser som i sig kan få följdkonsekvenser för till exempel elförsörjning och tele-/IT-kommunikation. Med ökat antal väderrelaterade händelser kommer krav ställas på brandförsvarets förmåga att hantera dessa.
- De geopolitiska spänningarna i vårt närområde och ökande inslag av våldsbejakande extremism kan inte bortses ifrån och kan ge konsekvenser för till exempel återtagande av förmåga inom civilt försvar och befolkningsskydd.
- Den snabba tekniska utvecklingen, nya byggmetoder och nya material i kombination med en mycket omfattande nybyggnation i kommunerna kommer innebära nya risker att hantera vid räddningsinsatser.

Det går självklart att lyfta fram fler slutsatser, men dessa sammanfattar några av huvuddragen. Det finns flera områden att hålla under uppsikt och arbeta aktivt med, men något direkt alarmerande missförhållande eller kraftig avvikelse från det förväntade har inte framkommit under arbetet med denna analys. I ett nationellt perspektiv är våra medlemskommuner relativt säkra.

SAMRAD

Trafikverket

Trafikverkets föreskrifter om hastighetsbegränsning på väg 76 i Uppsala län;

TRVTFS :

beslutade den

Trafikverket föreskriver följande med stöd av 3 kap. 17 § fjärde stycket trafikförordningen (1998:1276).

I stället för hastighetsbegränsning enligt 3 kap. 17 § tredje stycket trafikförordningen (1998:1276) ska den högsta tillåtna hastigheten på väg 76 i Uppsala län vara enligt följande.

Vägsträcka mellan	och	km/tim
Stockholms länsgräns	Gävleborgs länsgräns	80

Dessa föreskrifter träder i kraft den 5 november 2019, då Trafikverkets föreskrifter (TRVTFS 2017:23) om hastighetsbegränsning på väg 76 i Uppsala län ska upphöra att gälla.

På Trafikverkets vägnar

LENA ERIXON

Jörgen Nilsson
(Verksamhetsområde Planering)

Förslag

ÖVERSIKTSKARTA

76 Uppsala

Datum: 2019-04-30

Skala (A3): 1:350 000

0 2,5 5 7,5 10 12,5 km

© Lantmäteriet, Geodatasamverkan

Hastighetsförändring

- Höjning
- Oförändrad
- Sänkning

TRAFIKVERKET

TRAFIKVERKET

Konsekvensutredning till förslag om hastighetsföreskrifter på väg 76, Uppsala län enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning

Bakgrund

Trafikverket föreslår nya hastighetsföreskrifter på väg 76 i Uppsala län och befintlig föreskrift TRVTFS 2017:23 kommer då att upphävas.

Väg 76 sträcker sig från Stockholms länsgräns till Gävleborgs länsgräns. Vägen ingår i det funktionellt prioriterade vägnätet för godstransporter, långväga personresor samt dagliga personresor.

Vägen ingår i utpekat vägnät för rekommenderad färdväg för farligt gods.

Det finns trafiksäkerhetskameror på sträckan.

Hastighetssänkning föreslås för delsträckan mellan Länsväg 290 – Skutskär. Längden på sträckan som föreslås få sänkt hastighet är 24 km lång och trafikmängden beräknas, år 2025, vara ca 2000-7800 fordon per dygn.

På sträckan mellan Karlholm till Gävleborgs länsgräns är bakgrunden till förslaget trafikverkets uppdrag och arbete med att fortsätta anpassa hastighetsgränserna till vägars säkerhetsstandard. Förslaget var en del i en bred remiss som skickades ut till länsplaneupprättare, kommuner m.fl. under mars-maj 2016. Efter det har vissa revideringar ha skett. Ändringarna görs för att uppnå minskad plottrighet och få en mer sammanhängande hastighet. Mer information om denna remiss samt Trafikverkets sammanfattande kommentarer till inkomna remissyttranden: http://www.trafikverket.se/om-oss/var-verksamhet/trafikverkets-uppdrag/regeringsuppdrag-remisser-och-remissvar/remisser/remiss-for-anpassning-av-hastighetsgranserna-pa-vagarna/

På sträckan mellan Forsmark och Karlholm är motivet till nya hastighetsföreskrifter trafikverkets uppdrag och arbete med att fortsätta anpassa hastighetsgränserna till vägars säkerhetsstandard och att få en sammanhängande sträcka med samma hastighet.

Nollvisionen är grunden för trafiksäkerhetsarbetet i Sverige och är fastställd genom beslut i riksdagen. Den är ett etiskt förhållningssätt, men utgör också en strategi för att forma ett säkert vägtransportsystem. I Nollvisionen slås fast att det är oacceptabelt att vägtrafiken kräver människoliv. Trafiksäkerhetsarbetet i dess anda innebär att vägar, gator och fordon ska anpassas till människans förutsättningar så att ingen på sikt dödas eller skadas allvarligt i vägtrafiken. Ansvaret för säkerheten delas mellan de som utformar och de som använder vägtransportsystemet.

Trafikverkets ambition för anpassning av hastighetsgränserna till vägarnas säkerhetsstandard innebär:

- att vägar utan mittseparering med måttlig och betydande[1] trafik ska ska ha högsta tillåtna hastighetsbegränsning 80 km/tim
- att åtgärder för höjda hastighetsgränser genomförs utmed det utpekade funktionellt prioriterade vägnätet
- att hastighetsförändringen inte leder till överskridande av miljökvalitetsnormen för luftkvalitet
- att riktvärden för buller inte bör överskridas
- att anpassningen är motiverad med hänsyn till den transportpolitiska måluppfyllelsen

[1] Med måttlig och betydande trafik avses i detta sammanhang vägar med en årsmedeldygnstrafik på 2000 fordon eller mer per dygn år 2025.

TMALL 0413 Konsekvensutredning hastighet v 2.0

Referenshastigheten på en väg eller del av väg bestäms av olika faktorer och framgår av Vägars och gators utformning, VGU, som används vid ny- eller ombyggnation. Undantag från VGU kan göras för befintlig väg av trafiksäkerhets-, framkomlighets- eller miljöskäl.

Vad är problemet och vad vill Trafikverket uppnå?

Delsträcka 1 i förslaget håller inte den standard som krävs för den nuvarande hastighetsbegränsningen 90 km/tim och finns inte med i planerna för ombyggnad innan år 2025 och sänks därför till 80 km/tim. Trafikverket vill med regleringen uppnå att hastighetsbegränsningen ska överensstämma med vägens standard.

Utöver detta har även vissa redaktionella ändringar gjorts som inte påverkar föreskriften i sak.

Förslag till hastighetsbegränsningar

Förslag på hastighetsbegränsningar förändrade eller oförändrade, för hela vägen. Endast Trafikverkets föreskrift

#	Sträcka	Sträckans totala längd (km)	Justeringens totala längd (km) Obs. endast den del av delsträckan som inte har annan föreskriven hastighet.	Hastighet (km/tim)	Ny hastighet (km/tim)
1	Stockholms länsgräns–Gävleborgs länsgräns	96,8	50	80/90	80

Förslaget resulterar i en ökad restid på hela sträckan, för fordon som får framföras i högsta tillåtna hastighet. Restiden ökar teoretiskt med 4 minuter.

Observera att nedan beskrivna kostnader och konsekvenser utgår från hela föreskriften.

Lokala trafikföreskrifter

Förslaget gäller endast Trafikverkets hastighetsföreskrifter. Det kan finnas lokala trafikföreskrifter om hastighet eller tättbebyggt område utmed vägen som påverkar hastighetsbegränsningen lokalt. Dessa redovisas inte här.

Alternativa lösningar

Att bygga om vägar till mötesfria med mitträcke är en omfattande investering och det görs därför noggranna prioriteringar av vilka vägsträckor som ska byggas om. Väg 76 är en regional väg och det är därmed Region Uppsala i egenskap av länsplaneupprättare som avgör om och när vägen ska prioriteras för en sådan ombyggnad. Vägen finns inte med för ombyggnation i den nuvarande regionala transportplanen för Uppsala län.

I samband med fastställelsebeslutet av nationell trafikslagsövergripande plan för transportinfrastrukturen för perioden 2018-2029, beslutade regeringen att Trafikverket under perioden 2019 till 2022 ska fördela upp till 1 miljard kronor för att samfinansiera de regionala transportplanerna avseende trafiksäkerhetsåtgärder på det regionala vägnätet. Regeringen vill på detta sätt stödja och påskynda arbetet med mötesseparerингsåtgärder och ökad trafiksäkerhet.

Eftersom samfinansieringen avser perioden 2019 till 2022 har det bara varit möjligt för länsplaneupprättare att ansöka för åtgärder som har kommit långt i planläggningsprocessen och ingår i gällande plan. Trafikverket beslutade att bevilja samfinansiering för samtliga ansökningar. I ansökan har länsplaneupprättare även fått ange vilken mötesseparerингsåtgärd som frigjorda regionala medel ska användas till. Väg 76 har inte kunnat inrymmas inom dessa ramar.

Vilka som berörs av regleringen

Alla trafikanter som använder den aktuella vägen och andra som vistas i närheten berörs av regleringen.

Kostnader och andra konsekvenser

Hastighetsförändringen utförs i syfte att förbättra trafiksäkerheten och sträva mot Nollvisionen samt gällande etappmål genom att minska risken för att dödas eller skadas allvarligt. Trafiksäkerhet och miljö är ramvillkor för

TMALL 0413 Konsekvensutredning hastighet v 2.0

tillgänglighet, vilket innebär att tillgänglighet inte får leda till dålig trafiksäkerhetsstandard eller stor miljöpåverkan.

Gällande författningar för vägsäkerhet (lag, förordning, föreskrift) gäller för vägar och vägprojekt som ingår i TEN-T-vägnätet i Sverige. Trafikverket har valt att följa författningarna för alla vägar med vägnummer upp till och med 100 samt alla vägar med ett flöde på över 4000 ÅDT. Författningarna innehåller bestämmelser om väghållares skyldigheter i vissa fall och syftar till att öka säkerheten för vägtrafikanter.

De kostnader som de föreslagna föreskrifterna resulterar i utgörs till största del av administration (kostnaderna för tillkännagivandet av föreskrifterna såsom sägs i 10 kap. 13 § trafikförordningen (1998:1276)) samt utmärkning (skyltning) av föreskrifterna.

Trafiksäkerhet

Hastighetssänkningenär en trafiksäkerhetsåtgärd vilket innebär att risken att dödas eller skadas allvarligt utmed vägen kommer att minska. Risken att dödas minskar med cirka 10-15 % endast genom att sänka hastighetsgränsen från 90 till 80 km/tim.

Tillgänglighet

Hastighetssänkningen kommer att ge något ökad restid för huvudsakligen persontrafik. Hastighetens påverkan på restid finns att läsa om här: https://www.trafikverket.se/resa-och-trafik/Trafiksakerhet/Din-sakerhet-pa-vagen/Hastighetsgranser-pa-vag/Nya-hastighetsgranser/Hastighet-och-restid/Restiden på sträckan beräknas öka med 50 sekunder/mil för personbilar, bussar och lätta lastbilar.

Föreskriftsförslaget kommer i sig inte att innebära en minskad plottrighet för skyltade hastigheter. Det finns dock en ambition att plottrigheten ska minska utmed sträckan genom kompletterande översyn av lokala begränsningar.

Sträckan trafikeras av buss i linjetrafik. Konkurrenskraften för buss jämfört med biltrafik blir oförändrad eftersom hastighetssäkningen gäller båda.

Föreskriften påverkar inte restiden för tunga lastbilar.

Akademisk utvärdering[2] av förändrad tillgänglighet i vägnätet visar att det inte finns en enhetlig bild över effekterna av en tillgänglighetsförändring och att det är viktigt att skilja mellan effekter på kort och lång sikt. En tillgänglighetsförsämring kan leda till både ökad och minskad ekonomisk aktivitet i en region, eftersom det både kan leda till en försämrad arbetsmarknad och till att nya affärsmöjligheter uppstår. Utvärderingen belyser att hastighetssänkningar i många fall ur ett samhällsekonomiskt perspektiv kan vara mer motiverat för att öka trafiksäkerheten än en motsvarande väginvestering för vägar med låga trafikvolymer.

Utifrån detta underlag anser Trafikverket att det inte går att beskriva föreskriftens konsekvens på tillgänglighet för person- eller godstransporter mer utförligt än ovan redovisad restidsförändring samt kvalitativa beskrivning.

Miljö

En hastighetssäkning på 10 km/tim ger en sänkning av bullernivån med 1-2 dBA (schablonvärde).

Föreskriften innebär minskade utsläpp av växthusgaser.

Sammanfattning:

Utifrån ovan redovisade sammantagna konsekvenser bedöms den föreslagna hastighetsförändringen vara välmotiverad.

Den nya hastigheten innebär en anpassning till vägens säkerhetsstandard och kommer att ge goda trafiksäkerhetseffekter. Sänkt hastighet ger även positiva miljöeffekter. Trafikverket är medveten om att sänkningen leder till något ökade restider, men det är viktigt att hastigheten överensstämmer med vägens standard. Lastbilstrafiken kommer inte att påverkas av hastighetssänkningen eftersom då den högsta tillåtna hastigheten för den kategorin är 80 km/tim.

[2] Westin, L. et al. (2011) Utvärdering av förändrad tillgänglighet i Vägnätet - En makroanalys. Trafikverket (2017:088)

TRAFIKVERKET

Överrensstämmelse med EU-rätten

Förslaget är av nationell karaktär och överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Ikraftträdande och informationsinsatser

Föreskrifterna föreslås träda i kraft den 2019-11-05.

Det bedöms inte finnas behov av att ta särskild hänsyn när det gäller tidpunkten för föreskrifternas ikraftträdande.

Det bedöms inte behövas några speciella informationsinsatser.

Föreskrifterna kungörs i Svensk trafikföreskriftssamling, STFS som finns i den rikstäckande databasen, RDT.

Datum: 2019-06-14.

.....

Ulrika Linderborg
Trafikingenjör

Bilagor

Karta
Förslag till trafikföreskrift

TMALL 0413 Konsekvensutredning hastighet v 2.0

Sammanfattning

Uppdraget

Den 29 juni 2017 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

Direktivet

Utredaren ska enligt direktiven undersöka behovet av ändringar i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) och förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet och vid behov även föreslå ändringar i strålskyddslagen och nödvändiga följdändringar i miljöbalken och finansieringslagstiftningen.

Utredaren ska bl.a.

- undersöka möjligheter och fördelar med att samordna ansvarsförhållandena enligt kärntekniklagen och miljöbalken,
- analysera för- och nackdelar med att separera ansvaret för kärnsäkerhet och strålskydd från det långsiktiga ansvaret för avveckling och omhändertagande av avfall,
- analysera vad som bör krävas vid ett eventuellt byte av tillståndshavare och förutsättningar för ägarprövning vid förändringar i ägandet av reaktorbolag,
- se över definitionen av kärnavfall och radioaktivt avfall och hur en mer ändamålsenlig gränsdragning mellan svenskt och utländskt avfall kan utformas, och
- föreslå reglering av sistahandsansvaret efter förslutning av ett slutförvar.

Förutom de i utredningsdirektiven angivna frågorna har utredningen också identifierat ytterligare frågor som har bedömts ligga inom utredningens uppdrag att hantera. Det gäller bl.a. reglering i lag av den s.k. stegvisa prövningen av kärnteknisk verksamhet samt en översyn av regleringen av forsknings- och utvecklingsverksamheten i fråga om omhändertagande av kärnavfallet för innehavare av kärnkraftsreaktorer.

Utredningens utgångspunkter

Utgångspunkten för utredningen är att den svenska kärnkraften i dag befinner sig i en förvaltningsfas. Sex av tolv reaktorer avses drivas vidare men inga aktörer planerar i dagsläget att uppföra några nya kärnkraftsreaktorer. Det finns en bred politisk energiuppgörelse med målsättningen att all energiproduktion i Sverige ska vara förnybar till 2050.

Vidare har processen gällande omhändertagandet av det använda kärnbränslet kommit i ett skarpt läge där regeringen väntas ta ställning till kärnkraftindustrins ansökan om att få uppföra ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark i Östhammars kommun, dels genom beslut om en eventuell tillåtlighet enligt Miljöbalken dels genom beslut om eventuellt tillstånd enligt kärntekniklagen.

Utredningen konstaterar att det framöver, inom överskådlig tid, endast kan röra sig om några enstaka nya tillståndsprövningar av större kärntekniska anläggningar som kommer att bli aktuella, såsom t.ex. ett slutförvar för långlivat avfall. Utredningen bedömer dock att en ny lag ändå bör vara så utformad att den ska kunna hantera en situation där dessa förutsättningar har förändrats och där flera andra prövningar också skulle kunna bli aktuella.

Med denna utgångspunkt bedömer utredningen att det skulle vara olämpligt att genomföra alltför stora förändringar gällande dels förutsättningarna som de kvarvarande reaktorerna ska drivas under, dels förutsättningarna för avvecklingen av de stängda kärntekniska anläggningarna. Utredningen bedömer dock att vissa förändringar, och framför allt förtydliganden, är nödvändiga då den nuvarande lagstiftningen inte förutsett alla frågeställningar i detalj när den utarbetades och antogs för 35 år sedan.

Utredningen konstaterar också att det i kärntekniklagen under dessa år gjorts ett stort antal ändringar vilket har lett till att lagen har blivit ostrukturerad och svårläst.

Utredningens förslag

Ny kärntekniklag

Utredningen föreslår att den nuvarande lagen om kärnteknisk verksamhet upphävs och ersätts av en ny kärntekniklag med ny struktur.

Under de 35 år som den nu gällande lagen varit i kraft har den ändrats fler än 30 gånger. Ett stort antal nya bestämmelser har tillkommit, försvunnit eller ändrats. Detta har medfört att lagen blivit ostrukturerad och svårläst.

En ny strålskyddslag (2018:396) trädde i kraft den 1 juni 2018 och ersatte den tidigare strålskyddslagen (1988:220). Kärnteknik- och strålskyddslagen tillämpas ofta parallellt på samma verksamheter. Utredningen har därför, med utgångspunkt från den nya strålskyddslagens struktur, utarbetat ett förslag till ny kärntekniklag där de flera av de gällande bestämmelserna förs över till den nya lagen oförändrade i sak men i en språkligt omarbetad form. En del bestämmelser har dock ändrats när så varit påkallat. Ett antal helt nya bestämmelser har också införts.

Nedan följer en sammanfattning av de viktigaste förslagen till förändringar eller förtydliganden.

Tillståndshavarens respektive verksamhetsutövarens ansvar

Utredningen föreslår att en konceptuell förändring görs i förhållande till den nuvarande kärntekniklagens reglering av ansvaret för säkerheten i kärntekniska verksamheter respektive ansvaret för omhändertagandet av använt kärnbränsle och kärnavfall, avveckling av kärntekniska anläggningar som inte längre ska användas samt finansieringen av dessa verksamheter. Bestämmelserna i den nuvarande kärntekniklagen kopplar hela detta ansvar till tillståndshavaren.

Utredningen föreslår, i linje med vad som anges i kommittédirektiven, att en tydligare åtskillnad görs mellan ansvaret för att kärnteknisk verksamhet bedrivs på ett säkert sätt och det långsiktiga

ansvaret, inklusive finansieringen, för omhändertagandet av det i verksamheten uppkomna använda kärnbränslet och kärnavfallet respektive avvecklingen av de kärntekniska anläggningarna som inte längre ska användas.

Utredningens förslag innebär att ansvaret för säkerheten för att kärnteknisk verksamhet bedrivs på ett säkert sätt såsom lokalisering, konstruktion, uppförande, drift, förändring och avveckling av kärntekniska anläggningar samt hantering, transport och slutförvaring av kärnavfall m.m. även fortsättningsvis ska ligga på tillståndshavaren. Det förtydligas också att detta säkerhetsansvar inte får delegeras, vilket är i enlighet med, och följer av europeisk lagstiftning.

Ansvaret för att omhänderta använt kärnbränsle och kärnavfall samt att avveckla anläggningar som inte längre ska användas, inklusive finansieringen av dessa skyldigheter, knyts till den bedriver eller har bedrivit kärnteknisk verksamhet (verksamhetsutövaren).

Omhändertagandet av det använda kärnbränslet och kärnavfallet har i praktiken ofta delegerats av en tillståndshavare/verksamhetsutövare till en uppdragstagare som i sin tur är tillståndshavare för sin egen kärntekniska verksamhet/anläggning och är därmed ansvarig för säkerheten i sin egen anläggning. En sådan delegering bedöms inte vara i linje med den europeiska lagstiftningen.

Förändringen som föreslås innebär därmed dels en verklighetsanpassning av lagstiftningen, dels en anpassning till europeiska krav. De europeiska kraven tillåter inte att tillståndshavarens säkerhetsansvar inskränks eller delegeras.

Vidare innebär förslaget en bättre möjlighet att särskilja ansvaren i samband med att en verksamhet ska överlåtas till någon annan.

Stegvis prövning

Den s.k. stegvisa prövningen av kärntekniska verksamheter som sker i dag har sin rättsliga grund i de tillståndsvillkor som meddelats av den tillståndsgivande myndigheten (regeringen). I villkoren anges oftast att tillståndshavaren inte får börja uppföra, påbörja provdrift av eller påbörja rutinmässig drift av den kärntekniska anläggningen eller verksamheten förrän tillsynsmyndigheten har medgett detta. De detaljerade krav som ska vara uppfyllda i de olika stegen har

utvecklats genom att tillsynsmyndigheten, baserat på erfarenhet och internationell kunskap, har utformat en praxis.

Utredningen föreslår att denna stegvisa prövning av kärntekniska verksamheter eller anläggningar på ett tydligare sätt regleras i lag. Förslaget innebär att innan tillståndshavaren får inleda nästa moment i sin verksamhet, ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bedöma om tillståndshavaren har förutsättningar att gå vidare till nästa steg och, om så är fallet, besluta att så får ske. Myndigheten ska samråda med berörda innan beslut fattas.

Statens subsidiära ansvar och sistahandsansvar

Utredningen föreslår att statens subsidiära ansvar för kärnteknisk verksamhet ska regleras i lag. Ett sådant ansvar följer av internationella åtaganden och har i olika sammanhang bekräftats av riksdag och regering. Eftersom ansvaret har bedömts ligga i sakens natur har det inte ansetts nödvändigt att lagstifta om det. Det subsidiära ansvaret innebär att staten måste säkerställa att kärnteknisk verksamhet bedrivs på ett säkert sätt och att slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall och avveckling av anläggningar kommer till stånd, om det av någon anledning skulle uppkomma en situation där det inte går att hitta någon som kan göras ansvarig för att fullgöra skyldigheterna enligt lagen. Om en sådan situation uppstår, t.ex. i samband med en konkurs, bör det tydligt framgå av lagen att staten ansvarar för att skyldigheterna fullgörs.

Vidare föreslås bestämmelser om ett statligt sistahandsansvar för slutligt förslutna geologiska slutförvar. Detta innebär att ett statligt ansvar för sådana förvar ska inträda vid en viss definierad tidpunkt och i enlighet med en särskild procedur. I dag har den som givit upphov till kärnavfall ansvar att omhänderta och placera detta i ett slutförvar. Ansvaret sträcker sig fram till dess att skyldigheterna är uppfyllda, dvs. slutförvaret är slutligt förslutet. Statens sistahandsansvar avses inträda i samband med att slutförvarets förslutning godkänts efter ansökan och de villkor som uppställts har uppfyllts av den sökande. De eventuella åtgärder som kan behöva vidtas efter denna tidpunkt ska då fullgöras av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

Vidare föreslås en ändring i 10 kap. miljöbalken med innebörd att staten ansvarar för avhjälpande av eventuella allvarliga miljöskador och föroreningsskador som uppstår i ett slutligt förslutet förvar som staten ansvarar för i enlighet med kärntekniklagens bestämmelser.

Permanent stängd kärnkraftsreaktor

Utredningen föreslår att det införs en anmälningsplikt för tillståndshavare för kärnkraftsreaktorer att anmäla när en reaktor avses stängas permanent samt när den permanent stängda reaktorn tömts på kärnbränsle.

Utredningen föreslår också att den s.k. femårsregeln, vilkens innebörd är att en reaktor är permanent avstängd om den inte producerat el under de senaste fem åren, avskaffas.

När en tillståndshavare beslutar att elproduktionen vid en kärnkraftsreaktor ska upphöra och därefter inte återupptas, ska tillståndshavaren formellt anmäla detta till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. En anmälan ska innehålla det datum från vilket reaktorn är permanent avstängd. En anmälan bör även ske när kärnbränsle och annat kärnämne under kärnämneskontroll avlägsnats från den permanent avstängda reaktorn.

Förslaget om anmälningsplikt syftar till att tydliggöra tidpunkterna när en kärnkraftsreaktor är permanent avstängd och därför inte längre får återstartas, när avvecklingen av reaktoranläggningen därmed inleds, samt när kärnbränsle och annat kärnämne under kärnämneskontroll har avlägsnats från reaktorn. Ett sådant förfarande ger en ökad klarhet och avlägsnar osäkerhetsmoment för tillsynsmyndigheten gällande säkerhet, beredskap, ekonomi m.m.

Slopandet av femårsregeln möjliggör att en reaktor kan vara avställd för större ombyggnationer under en längre period än fem år.

Om det av något skäl inte är önskvärt att slopa femårsregeln föreslår utredningen som alternativ att en bestämmelse om möjlighet till dispens införs i lagen.

Kärnavfallsbegreppet

Begreppet kärnavfall föreslås harmoniseras med begreppet radioaktivt avfall i strålskyddslagen (2018:396) genom att definiera det som radioaktivt avfall som uppkommit i en tillståndspliktig kärnteknisk verksamhet eller anläggning. Kärnavfall blir därmed en delmängd av det som definieras som radioaktivt avfall. Utredningen anser samtidigt att använt kärnbränsle, liksom i nuvarande lagstiftning, inte ska betraktas som avfall förrän det placerats i ett slutförvar. Utredningen bedömer att detta även behöver förtydligas i strålskyddslagen.

En annan viktig förändring är att använt kärnbränsle eller kärnavfall som har placerats i ett slutförvar, om det består av eller innehåller kärnämnen, i lagens mening även fortsatt utgör kärnämne. Definitionerna av kärnavfall och kärnämne är inte av varandra uteslutande definitioner. Denna förändring är viktig då krav om kärnämneskontroll fortfarande kan gälla efter att t.ex. använt kärnbränsle placerats i ett slutförvar.

Utredningen föreslår att bestämmelserna om prövning av särskilda tillstånd för slutförvaring av utländskt kärnavfall i Sverige eller för slutförvaring av svenskt kärnavfall utomlands ändras så att det generellt ska krävas särskilda skäl för sådana tillstånd och inte som hittills synnerliga skäl. Denna förändring innebär dock inte någon ändring av de bedömningsgrunder som tillämpas i dag utan innebär att den praxis som utvecklats benämns som vara grundad på särskilda skäl och inte synnerliga.

Forsknings- och utvecklingsansvaret

Utredningen föreslår att kärntekniklagens nuvarande krav på att den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnkraftsreaktor (reaktorinnehavare) är skyldig att svara för den allsidiga forsknings- och utvecklingsverksamhet som behövs för att på ett säkert sätt hantera och slutförvara använt kärnbränsle och kärnavfall ändras.

Ansvaret att fullgöra skyldigheterna bör justeras i linje med de föreslagna, förtydligade ansvarsdimensionerna, dvs. det ska vara ”verksamhetsutövarens” ansvar att upprätta ett program för att bedriva eller låta bedriva den allsidig forsknings- och utvecklingsverksamhet

som behövs för att fullgöra skyldigheterna för omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall.

Vidare förslås att programmet endast ska omfatta de delar av det planerade systemet för omhändertagande av avfall som det inte har beviljats något tillstånd för. Avveckling av stängda anläggningar ska ingå i den utsträckning som det påverkar de existerande eller planerade slutförvaren. En periodiskt återkommande redovisning av programmet ska som tidigare granskas och utvärderas och i samband med detta ska de villkor kunna ställas som behövs för den fortsatta forsknings- och utvecklingsverksamheten.

Vissa bestämmelser i nuvarande kärntekniklag avseende programmets omfattning, redovisning samt tidsaspekter föreslås flyttas till förordningsnivå.

Avveckling och rivning av kärntekniska anläggningar

Utredningen föreslår att miljöprövningsförordningen ändras så att en förnyad tillståndsprövning av miljöpåverkan från en kärnkraftsreaktor som ska avvecklas bör gälla från och med den tidpunkt då nedmontering och rivning påbörjas. En sådan förnyad prövning bör fokusera på de miljöeffekter som den nya verksamheten med nedmontering och rivning av reaktorn innebär.

Utredningen bedömer att en fullständig demontering och bortforsling av en kärnteknisk anläggnings olika delar inte alltid ska vara ett krav om lämplig användning av byggnader och mark kan motiveras. De samhälleliga aspekterna beaktas genom att beslut om mål och omfattningen av nedmontering och rivning först sker efter samråd mellan inblandade parter.

Utredningen föreslår att en anläggning som har friklassats med stöd av strålskyddslagen upphör att vara en kärnteknisk anläggning.

Sanktioner

Utredningen föreslår att den nya kärntekniklagen, liksom den nuvarande, ska innehålla sanktionsbestämmelser. Innehållet i den nuvarande lagens straffbestämmelser föreslås i vissa delar föras över till den nya lagen. Straffet för grovt brott mot kärntekniklagens bestämmelser föreslås dock skärpas, från högst fyra år till högst sex års

fängelse i linje med vad som gäller för grovt miljöbrott enligt miljöbalken.

Till skillnad från den nuvarande lagen bör den nya lagen också innehålla ett bemyndigande för regeringen att föreskriva om att en särskild sanktionsavgift ska betalas av den som bryter mot vissa bestämmelser i lagen, i föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen eller i Euratomförordningar på lagens område. Med stöd av bemyndigandet bör regeringen i förordning ange vilka överträdelser som ska kunna medföra en avgift, storleken på avgifterna samt att avgiften ska tas ut av tillsynsmyndigheten (Strålsäkerhetsmyndigheten). Förslaget om sanktionsavgifter innebär att den nuvarande lagens straffbestämmelser för överträdelser av vissa Euratomförordningar tas bort. I bemyndigandet bör också anges i vilka situationer en sådan avgift vore oskälig. Systemet med sanktionsavgifter är utformat efter förebild av miljösanktionsavgifter enligt 30 kap. miljöbalken.

Kommunledningsförvaltningen
Anna Bergsten

Kommunstyrelsen

Remissvar gällande utredningen ”Ny kärntekniklag – med förtydligat ansvar”

Östhammars kommun har mottagit en remiss från miljödepartementet gällande utredningen ”Ny kärntekniklag – med förtydligat ansvar” (SOU 2019:16). Regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Remissvar ska, enligt remissen, ha inkommit till miljödepartementet senast den 2 september 2019 men Östhammars kommun har beviljats förlängd remisstid till den 6 september 2019.

Bakgrund

I juni 2017 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärnteknik-lagen). Utredaren skulle undersöka behovet av förändringar i kärntekniklagen och förordningen om kärnteknisk verksamhet och vid behov även föreslå ändringar i strålskyddslagen och nödvändiga följdändringar i miljöbalken och finansieringslagstiftningen.

I Forsmark i Östhammars kommun finns sedan 1980-talet flera kärntekniska verksamheter; tre kärnkraftverk och ett slutförvar för låg- och medelaktivt avfall (SFR). Svensk kärnbränslehantering AB (SKB) ansökte 2011 om att bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle i samma område och 2014 om att bygga ut det befintliga slutförvaret. I utredningsdirektivet (2017:76) gavs utredaren i uppdrag att undersöka och analysera flera olika delar av gällande lagstiftning där frågan om sistahandsansvar för slutförvar har varit av särskilt intresse för Östhammars kommun.

I utredningen presenteras en ny kärntekniklag som, om den antas, kommer att ersätta nuvarande lag. Förslaget innehåller ett antal helt nya bestämmelser, en del ändrade bestämmelser men även flera nu gällande bestämmelser som är oförändrade i sak men språkligt omarbetade.

Östhammars kommuns synpunkter

Östhammars kommun deltar aktivt i prövningen av ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark samt i prövningen om utbyggnad och fortsatt drift av slutförvaret för kortlivat låg- och medelaktivt avfall (SFR) i Forsmark. Kommunens synpunkter på utredningen och de förslag som ges i den utgår i huvudsak från dessa båda anläggningar.

Sistahandsansvar för slutförvar är för Östhammars kommun en fråga av avgörande betydelse i prövningen av de båda slutförvaren. Östhammars

kommun kan inte riskera att någon del av sistahandsansvaret för anläggningarna läggs på kommunen.

En annan viktig fråga för Östhammars kommun är dess möjlighet till fortsatt deltagande och insyn i de nu aktuella prövningarna men även i tillståndsgivna kärntekniska anläggningar i kommunen. Lokala säkerhetsnämnden har en viktig roll när det gäller tillståndsgivna anläggningar men i den delen av lagstiftningen föreslås inga ändringar.

Statens ansvar

Det är i nuvarande lagstiftning inte tydligt vem som ansvarar för en slutförvars-anläggning efter förslutning, även på mycket lång sikt. I utredningen föreslås både en reglering av statens subsidiära ansvar för kärnteknisk verksamhet och bestämmelser om ett statligt sistahandsansvar för slutligt förslutna geologiska slutförvar. Det föreslås även en ändring i miljöbalken om att staten ska ansvara för avhjälpande av eventuella allvarliga miljöskador och föroreningsskador som uppstår i ett slutligt förslutet slutförvar som staten ansvarar för enligt kärntekniklagens bestämmelser. Men det kvarstår dock oklarheter för ansvarsfördelningen enligt miljöbalken, se nedan under avsnitt ”övriga synpunkter”. *Östhammars kommun ställer sig bakom den föreslagna regleringen och anser att den skapar viss tydlighet i ansvarsfrågan men inte till den grad som kommunen efterfrågat.*

Utredningen föreslår att ska det krävas ett särskilt tillstånd för att slutligt få försluta ett geologiskt slutförvar och därefter ansvarar staten för slutförvaret och det radioaktiva avfall som deponerats i det. I förslaget finns inga detaljer om detta tillstånd utan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om detta. *Östhammars kommun anser att samråd ska genomföras innan regeringen beviljar tillstånd för slutlig förslutning och att detta samråd, i likhet med det som föreslås för den stegvisa prövningen, ska vara reglerat i lag. Villkor kopplade till den slutliga förslutningen skulle till exempel kunna inkludera övervakning och informationsbevarande, frågor där troligen såväl kommunen som andra parter kommer att vara berörda.*

Stegvis prövning med samråd

Östhammars kommun är positiva till förslaget med en reglering i lag av den stegvisa prövningen och att samråd med berörda ska ske innan beslut fattas om att gå vidare till nästa steg. Genom samråd i samband med den stegvisa prövningens olika steg ges berörda möjlighet att följa processen på nära håll och genom ökad kunskap skapas förståelse för både processen och de anläggningar prövningen gäller. Samråd ger även förutsättningar för värdefulla inspel från aktörer med till exempel lokal kännedom eller annan specialkunskap för att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt.

Östhammars kommun anser att flera av formuleringarna om samråd, till exempel ”i den omfattning det bedöms lämpligt” och ”större kärnteknisk anläggning”, är vaga. Utredningen bedömer att en viss flexibilitet bör finnas men att sådana samråd som huvudregel alltid bör ske vid beslut som avser en större kärnteknisk anläggning såsom en kärnkraftsreaktor eller ett slutförvar. *Östhammars kommun vill betona att samråd är en förutsättning i samband med den stegvisa prövningen av de typer av anläggningar som nämns i utredningen och anser att det bör övervägas att reglera detta tydligare i lag.*

En viktig fråga för att möjliggöra ett bra samråd är finansieringen av olika parters deltagande och arbete. I nuläget beviljas kommunerna inte medel för arbete med prövningen enligt kärntekniklagen vilket innebär att Östhammars kommun skulle ha begränsade möjligheter att delta i de samråd enligt kärntekniklagen som föreslås i utredningen. En förutsättning för kommunens deltagande är att arbetet med dessa frågor är fullt ut finansierat med externa medel, vilket kommunen nyligen betonat i ett yttrande till Riksgälden[1]. *Östhammars kommun anser att det behöver göras en översyn gällande finansieringen av kommunernas arbete, framförallt kopplat till kärntekniklagen.*

Östhammars kommun noterar att de två nu pågående prövningarna av kärntekniska anläggningar i Forsmark, även om lagförslaget antas, kommer att handläggas enligt äldre lagstiftning. *Östhammars kommun förutsätter dock att samråd i samband med den stegvisa prövningen även genomförs för anläggningar som meddelats tillstånd enligt äldre lagstiftning. Kommunen anser att denna del av lagstiftningen även bör gälla redan tillståndsgivna anläggningar där stegvis prövning ska ske enligt villkor i tillståndet.*

Forskning- och utveckling

Utredningen föreslår en del ändringar när det gäller forsknings- och utvecklingsverksamhet, det så kallade Fud-programmet. Programmet föreslås ändras till att endast omfatta de delar av det planerade systemet som det inte har beviljats tillstånd för. Avveckling av stängda anläggningar föreslås ingå i den utsträckning som det påverkar existerande eller planerade slutförvar.

Östhammars kommun anser att det nuvarande forskningsprogrammet har en omfattning och överblick som riskerar att försvinna med den föreslagna ändringen. Men utredningen lyfter viktiga aspekter bland annat gällande överlappande ansvarssituation efter att tillstånd meddelats som gör att Östhammars kommun inte har några invändningar mot förslaget.
Fud-programmet har haft en viktig betydelse för utvecklingen av ett svenskt system för hantering av kärnavfall men efterhand som slutförvarsanläggningar ges tillstånd förändras såväl förutsättningar som behov.

Utredningen menar att eventuella krav på att vidareutveckla och förbättra slutförvarskoncept som fått tillstånd kan ställas med villkor i tillståndet eller i den stegvisa prövningen. Kravet på tillståndshavare att minst vart tionde år genomföra en systematisk helhetsbedömning föreslås även det finnas kvar. *Östhammars kommun vill betona vikten av att forskning- och utvecklingsarbete verkligen hanteras i dessa processer och anser att det är viktigt att det även framöver görs samlade bedömningar av hela det svenska slutförvarssystemet.*

Utländskt avfall

Utredningen föreslår att bestämmelserna om prövning av särskilda tillstånd för slutförvaring av utländskt kärnavfall i Sverige eller för slutförvaring av svenskt kärnavfall utomlands ändras så att det generellt ska krävas särskilda skäl för sådana tillstånd och inte som hittills synnerliga.

En viktig och återkommande fråga för Östhammars kommun i prövningen av slutförvaret för använt kärnbränsle har varit att det enbart är svenskt avfall som

[1] Östhammars kommuns remissvar på Riksgäldens förslag till föreskrifter om kostnadsberäkningar, ansökningar och redovisningar vid finansiering av kärntekniska restprodukter (RG 2019/578). Kopia på remissvaret har skickats till miljödepartementet.

ska förvaras i slutförvaret. *Östhammars kommun upplever att det finns länder som avvaktar lösningar och ur det perspektivet känner kommunen en viss oro när det gäller ändringen från synnerliga till särskilda skäl för slutförvaring av utländskt avfall i Sverige.*

Enligt utredningen innebär denna förändring dock inte någon ändring i de bedömningsgrunder som tillämpas idag men utredningen anser att den praxis som utvecklats snarare är att benämna som särskilda skäl och inte som synnerliga. *Östhammars kommun vill trycka på vikten av att sådana tillstånd även fortsättningsvis beviljas ytterst restriktivt, vilket det även står i utredningen.*

Avveckling

Östhammars kommun har inga invändningar mot den i utredningen föreslagna ändrade regleringen av avveckling. Utredningen föreslår bland annat att nedmontering och rivning blir ett steg i den lagstadgade stegvisa prövningen och att det inte längre ska krävas en fullständig nedmontering och bortforsling av en kärnteknisk anläggning om det finns en lämplig, motiverad användning av byggnader och mark. *Östhammars kommun är positiv till att nedmontering och rivning blir en del av den föreslagna stegvisa prövningen med samråd, vilket bland annat skapar förutsättningar för kommunen att i ett tidigt skede göra inspel på eventuell framtida användning av området.*

Övriga synpunkter

Utredningen skriver att de vill ”uppmärksamma regeringen på att det kommer att finnas behov av att slutförvara radioaktivt avfall från icke-kärnteknisk verksamhet även efter det att de slutförvar som iordningställts för kärnkraftsindustrins kärnavfall har förslutits”. Östhammars kommun har i prövningen av utbyggnaden av SFR lyft den risk som kommunen anser finns för att SFR förblir öppet även efter att kärnkraftverken avvecklats om det inte finns ett annat system för att ta hand om detta avfall. *Östhammars kommun vill betona vikten av att SFR, och övriga slutförvarsanläggningar, verkligen försluts när verksamheten i slutförvaren upphör.*

Östhammars kommun vill uppmärksamma att det långsiktiga verksamhets-utövaransvaret för pågående verksamhet enligt miljöbalken inte hanteras genom den föreslagna lagstiftningen. I mark- och miljödomstolens prövning av slutförvaret för använt kärnbränsle konstaterade domstolen att slutförvaret utgör en pågående miljöfarlig verksamhet. För pågående miljöfarliga verksamheter har domstolen möjlighet att föreskriva villkor och försiktighetsmått. Med nuvarande lagförslag åläggs staten ansvaret enligt 10 kap. miljöbalken för allvarlig miljöskada och föroreningsskada, inte för att vidta försiktighetsmått för att undvika att en skada inträffar.

Om det skulle bli aktuellt att fortsätta driva något av slutförvaren som iordningställts för kärnkraftsindustrins kärnavfall för att slutförvara radioaktivt avfall från icke-kärnteknisk verksamhet efter det att kärnkraftsindustrins behov av slutförvaren upphört anser Östhammars kommun vidare att det kan finnas anledning för regeringen att tillåtlighetspröva verksamheten enligt miljöbalken. En anledning till detta skulle till exempel kunna vara att verksamheten bedrivs med ett helt annat tidsperspektiv. *Östhammars kommun anser att det finns behov*

av en översyn av miljöbalken kopplad till kärntekniklagens överlåtelse av tillstånd och eventuell tillåtlighetsprövning.

I mark- och miljödomstolens yttrande till regeringen angående SKB:s ansökan om tillstånd för slutförvaring av använt kärnbränsle skrev domstolen att det bör ”övervägas att ge Strålsäkerhetsmyndigheten talerätt enligt 22 kap. 6 § miljöbalken och en möjlighet att ansöka om omprövning enligt 24 kap. 7 § miljöbalken.” *Även om detta inte ingick i utredningens uppdrag anser Östhammars kommun att det är viktigt att lyfta frågan om Strålsäkerhets-myndighetens roll i prövningen enligt miljöbalken och att det kan vara lämpligt att hantera det i samband med den översyn som nu görs.*

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Kommunledningsförvaltningen
Anna Lidvall Gräll
0173-86 000

Förvaltningsrätten i Uppsala
Box 1853
751 48 UPPSALA

Föreläggande att yttra sig i mål nr 5206-19 André Hellberg ./. Östhammars kommun

Östhammars kommun (nedan kommunen) anför följande.

Inledning
Klagande anför att kommunfullmäktiges beslut § 77/ 2019-06-18 angående avveckling av grundskole- och fritidsverksamhet vid Snesslinge skola strider mot , beslutade rutiner, Kommunallagen, nedan KL, §1 kap 8 rörande möjlighet att författa medborgarmotion, KL§3 kap 8 i fråga om underlåtelse att samverka, KL §1 kap 11 i fråga om brister i underlag till beslutet samt KL § 47 kap 5 i fråga om jäv.

Kommunen bestrider överklagandet i dess helhet på nedan anförda grunder.

Grund
Under vårterminen 2019 bedrevs verksamhet för sex elever på Snesslinge skola. Resultatet av skolvalet som ägde rum våren 2019 innebar att endast fyra elever i två årskurser önskade gå på skolan höstterminen 2019. Utifrån det vikande elevunderlaget togs underlag och ärende fram till berörd nämnd och därefter kommunfullmäktige.

Kommunen anser att underlag till Barn- och Utbildningsnämndens arbetsutskott och huruvida dessa tillkommit i rätt tid eller ej inte är en fråga som ska omfattas av denna laglighetsprövning av kommunfullmäktiges beslut § 77/ 2019-06-18. Kommunen anser trots detta att nödvändiga underlag funnits för Barn- och Utbildningsnämnden för att fatta ett välgrundat beslut.

Kommunen har inte medvetet underlåtit att besvara eller utlämna handlingar. Kommunens tjänstemän har efter bästa förmåga besvarat inkomna frågor och inkomna begäran om att ta del av upprättade handlingar. Att klaganden upplever att kommunens handläggning varit för långsam är beklagansvärt men med hänsyn till frågornas art och tydlighet anser kommunen att medborgarnas frågor besvarats i en takt som är rimlig. Kommunen anser dock att möjligheterna att författa en medborgarmotion i frågan inte har hindrats på grund av den handläggningstid kommunen behövt för att handlägga frågorna och begäran om att ta del av handlingarna. Kommunen anser att frågan om möjligheterna för att upprätta en medborgarmotion inte kan prövas i samband med denna laglighetsprövning av kommunfullmäktiges beslut § 77/ 2019-06-18.

Beträffande klagandens synpunkter på att kommunen brustit kring frågan om samråd menar kommunen att kommunfullmäktiges beslut inte kan anses ha brutit mot KL 8:3 beträffande en nämnds skyldighet att verka för att samråda med brukare av tillhandahållna tjänster. Huruvida nämndens skyldighet att verka för att samråda eller inte kan anses ha vara uppfyllda är inte en fråga som enligt kommunen kan prövas i samband med denna laglighetsprövning av kommunfullmäktiges beslut § 77/ 2019-06-18. Kommunen är trots detta av den uppfattningen att nämnden utfört samråd med brukare i den utsträckning som kan anses tillräcklig för att KL 8:3 och reglerna kring samråd ska vara tillgodosedd.

Kommunen anser att den ekonomiska kalkylen som tagits fram för att visa på kostnaderna kopplade till Snesslinge skola i förhållande till andra skolor är tillräckligt saklig för att stödja beslutet om nedläggning. Den ekonomiska kalkylen är ett av flera skäl till nedläggningen. Organisatoriska överväganden, arbetsmiljö, bemanningsfrågor samt social interaktion är viktiga frågor som även måste få vägas in vid denna typ av beslut och som är svåra att mäta ekonomiskt. I frågan om att klaganden anser att kommunen brustit mot KL 11:1 menar kommunen att beslutet bidrar till en bättre ekonomisk hushållning med de kommunala resurserna och att innehållet i den ekonomiska bilagan är tillräckligt tydlig och beskriver tillräckligt noga de ekonomiska konsekvenserna som behövs för att kommunfullmäktige kunnat fatta ett välgrundat beslut.

Kommunen anser inte att det är visat att någon av kommunfullmäktiges ledamöter som deltagit i beslutet kan anses ha varit jävig. Kommunens grunduppfattning är att någon synnerliga nytta eller skada ej kan kopplas till kommunfullmäktigeledamot som deltagit i beslutet. Beslutet när det fattades berörde sex stycken elever som erbjuds plats på närmaste annan skola i kommunen. Kommunen anser inte att jäv förekommit vid fattandet av beslutet.

Sammanfattning
Sammanfattningsvis anser kommunen att kommunfullmäktiges beslut om avveckling av grundskole- och fritidsverksamhet vid Snesslinge skola inte innefattar inte något sådant skäl som utgör grund för att beslutet skall upphävas med stöd av 10 kap 8 § KL.

Östhammars kommun

Jacob Spangenberg
Kommunstyrelsens ordförande

Peter Nyberg
Kommundirektör

Bilagor:
Kommunfullmäktiges beslut § 77/ 2019-06-18

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UPPSALA

FÖRELÄGGANDE

2019-08-16

Aktbilaga 4
Mål nr. 5206-19
Enhet 2

Östhammars kommun
Box 66
742 21 Östhammar

ÖSTHAMMARS KOMMUN
Kommunstyrelsen
2019 -08- 19
Dnr: Dpl:

Parter: [redacted]. Östhammars kommun
Målet gäller: laglighetsprövning enligt kommunallagen

Domstolen har fått in ett överklagande för prövning. Överklagandet följer med detta brev.

Svara på överklagandet

Lämna in ett skriftligt svar till domstolen och tala om ifall ni går med på eller motsätter er det som begärs i överklagandet. Om ni motsätter er – förklara varför.

Vill ni lägga fram några bevis ska ni tala om det. Förklara vad ni vill visa med varje bevis. Skicka in de skriftliga bevis som inte redan finns i målet. Om ni begär förhör med vittnen ska ni lämna deras namn samt adress, e-post och telefon.

Svara i tid

Domstolen måste ha svaret **senast den 16 september 2019**. När tiden har gått ut kan domstolen komma att avgöra målet även om ni inte har svarat.

När ni skickar in svaret

Kom ihåg att uppge målnummer 5206-19.

Skicka gärna in svaret med e-post – då behöver det inte lämnas på annat sätt. Känsliga handlingar kan ni skicka in via www.domstol.se/kontaktformular.

Har ni frågor?

På webbplatsen finns information om domstolen och om handläggningen. Kontakta oss gärna om ni har frågor: 018-431 63 01.

Carola Winder Malmström

Bifogade handlingar: aktbilaga 1 med bilagor

Besöksadress Smedsgränd 22
Postadress Box 1853, 751 48 Uppsala
Telefon 018-431 63 00
Fax 018-10 00 34
Öppettider måndag–fredag 08:00–16:00
Webbplats www.forvaltningsratteniuppsala.domstol.se
E-post forvaltningsratteniuppsala@dom.se

Registrator Förvaltningsrätten i Uppsala - FUP

Från: Kommunstyrelsen <Kommunstyrelsen@osthammar.se>
Skickat: den 6 augusti 2019 16:13
Till: Registrator Förvaltningsrätten i Uppsala - FUP
Ämne: Överklagan
Bifogade filer: Utfall BUN per verksamhet 2018.zip

Prioritet: Hög

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UPPSALA

INKOM: 2019-08-06
MÅLNR: 5206-19
AKTBIL: 1

Hej
Detta inkom hos oss 11 juli och vi har tolkat fel och trodde ni hade fått det av [redacted]

André ringde mig idag och nu får ni överklagan skickad från Östhammars kommun.

Med vänlig hälsning
Hanna Horneij
Registrator
Lednings- och verksamhetsstöd

Östhammars kommun
Stångörsgatan 10, Box 66
742 21 Östhammar
0173-861 49
www.osthammar.se

När du har kontakt med oss på Östhammars kommun via e-post så innebär det att vi behandlar dina personuppgifter. Mer om hur vi gör det kan du läsa här: https://www.osthammar.se/gdpr

E-mailing Östhammar's municipality means that we will process your personal data. For more information on how this is performed, please read here: https://www.osthammar.se/gdpr

---

[redacted]

Hej Rebecka,

Jag överklagar Östhammars kommuns beslut gällande nedläggning av Snesslinge skola enligt Dnr KS-2019-354 § 77. Avveckling av grundskole- och fritidshemsverksamheten vid Snesslinge skola. Samtliga bilagor för överklagan finns i Snesslinge skola.zip som är bifogat mailet förutom Dnr KS-2019-354 som är för stor för att bifogas. Dnr KS-2019-354 finns på följande länk

: https://www.osthammar.se/globalassets/dokument/moteshandlingar/kommunfullmaktige/20190618/protokoll-kommunfullmaktige-18-juni-2019.pdf.

Överklagan sker på grund av:

1. Kommunen inte följt beslutade rutiner gällande beslut då beslutsunderlag inte varit klart till arbetsutskottets möte inför BoU-nämdens beslutsmöte. Resulterande i en undermåligt beslutsunderlag, för kort förberedelsetid för nämnden och att brukare av tjänster ej kunnat följa ärendet i syfte att skriva medborgarmotion.
2. Kommunen inte efterlevt lagen, bl.a enligt offentlighetsprincipen. Dels genom att inte lämna ut efterfrågad information, diarieförtkommunens egna frågor som medborgares i sina protokoll och därefter besvarat dessa. Detta har hindrat medborgare att författa en medborgarmotion enligt §1 kap 8 i kommunallagen.
3. Inte uppfyllt §3 kap 8 i kommunallagen genom att underlåtit att samverka med brukare genom skolråd. Beslut och underlag till beslut är genomfört helt utan samråd med drabbade föräldrar.
4. Vid genomlysning av underlaget för beslutet finns tydliga brister i den ekonomiska kalkylen och Östhammars kommun uppfyller inte lagen enligt 1§ kap 11 i kommunallagen.
5. Beslutet efterlever inte kommunallagen om jäv enligt 47§ kap 5 då bl.a. ett flertal av ledamöternas barn påverkas av beslutet.

Gällande punkt 1:

- Följande e-post i bilagan "Underlag arbetsutskottet.eml" påvisar att beslutsunderlaget har inte varit i presentabelt skick i tid, ledarmöter har dock påskyndat ärendet vidare utan motivering i protokollen.
- En genomgång av återstående bilagor påvisar att kommunen inte gjort ett fullgott beslutsunderlag och inte kunnat svara på följdfrågor.
    - Kommunen har inte kunnat påvisa vilka faktiska besparingar man kunnat göra genom att tidigarelägga nerläggningen en termin istället för till öppnandet av Frösökerskolan, vilket rimligen bör skapa mer utrymme för samtliga elever. Särskilt tydligt är detta i "Sv Frågor angående BUN-2019-057 och BUN-2019-059 [ÖK-2019-29603].eml"
    - Kommunen har inte haft dialog med brukare för att i samråd med elevernas föräldrar se vad som är bäst för barnens välmående, detta är tydligt i "VB Svar gällande Snessling skola.eml" men också "VB Brev till vårdnadshavare inför höstterminen 2019.eml". Detta är tydligt då kommunen bl.a verkat missa att undersöka följande punkter:
        - Ersättningskolan Ed har en 400% ökning av kränkningsärenden och 300% ökning på utredningar från 2017 till 2018, detta bör åtgärdas och utvärderas innan flytt av elever är aktuell. Ett av ärendena gäller dessutom en konflikt mellan elever från Snesslinge och Ed, detta när elever från Snesslinge hade träslöjd på Eds skola.
        - Forskningen stödjer ej slutsatsen att det skulle vara bättre för barn att gå i större klasser. Små grupper är viktigt för mindre barn enligt skolverkets egen rapport: http://skelleftea2030.se/wp-content/uploads/2014/01/Vad-p%C3%A5verkar-resultaten-i-svensk-skola.pdf
    - Svårigheter att få konkreta svar från Östhammars kommun ses tydligt under punkt 2 i detta mail.

Gällande punkt 2:

- De enklaste efterfrågningar har kunnat ta upp till 7 dygn att få besvarade. Detta har försvårat och fördröjt föräldrarnas möjligheter att försöka försvara Snesslinge skolas existens i en situation där kommunen uppenbart eftersträvat att stänga skolan. Detta svar har tagit över **två månader**, frågan besvarades 21 maj och ställdes 20 mars.

- I dokumentet "DLS förfrågan" har jag fått mer information om DLS-proven än i det slutliga svaret. Jag har alltså fått vänta i två månader på ett svar med färre undersökningsår än den tidigare givna informationen. Detta har försvårat föräldrarnas jobb i att skapa en medborgarmotion och också att sätta oss in i kommunens motivering till att lägga ner Snesslinge skola.
- Genom att Östhammars kommun tagit beslut "beslut om att svara på frågor.pdf" har man åsidosatt offentlighetsprincipens intentioner att delge efterfrågade beslut och dokument inom rimlig tid, där kutym brukar vara ett fåtal dagar.
    - De enklaste efterfrågningar har som tidigare påpekats kunnat ta upp till 7 dygn att få besvarade. Detta har försvårat och fördröjt föräldrarnas möjligheter att försöka försvara Snesslinge skolas existens i en situation där kommunen uppenbart velat stänga skolan.
    - De frågor kommunen fått från föräldrar har de sammanfattat med titeln fråga i sin diareföring, se SVAR XXXX-XX-XX.docx. Detta är en mycket otydlig diarieföring och kan primärt uppfattas som att medborgaren är frågeställare. Detta bör tangera förfalskning.
- Samtliga bifogade dokument påvisar svårigheten att få information från Östhammars kommun.

Gällande punkt 3:

- På en direkt förfrågan om hur Östhammars kommun efterlever egna krav enligt hemsida (https://www.osthammar.se/sv/utbildning-och-barnomsorg/grundskola/elev--och-foraldrainflytande/) men också lagkrav (§3 kap 8 i kommunallagen), så var kommunens svar skolråd. Detta enligt BoU-ordförandes eget svar i KF http://play.quickchannel.com/Qc/create/mainshow.asp?id=7guqyk.
- Något skolråd har ej genomförts, det som genomförts var ett dialogmöte där felaktig information delgavs och löfte om nytt möte gavs. Ett möte har inte genomförts av kommunen, trots utgivet löfte. Detta finns till viss del sammanställt i "Sv En fråga till kommunfullmäktige från webben.eml". Nämnd presentation har kommunen delgett oss föräldrar genom UNIKUM.
- Kommunen anser sig inte behöva ha samverkan med brukare vilket tydligt förmedlats i "Sv Sv Snesslinge skola.eml" och därefter i "SV SV Brev till vårdnadshavare inför höstterminen 2019.eml" där kommunen har en annan tolkning av ordet samråd.
- En majoritet av föräldrarna har fortsatt inte fått korrekt information från kommunen.

Gällande punkt 4:

- Hela den ekonomiska kalkylen är undermålig där arbetskostnader och transportkostnader räknas i ena fallet; fortsatt drift. Dock inte i det alternativa fallet; nedläggning. Detta enligt "Sv Frågor angående BUN-2019-057 och BUN-2019-059 [ÖK-2019-29603].eml"
- Kommunfullmäktige har tagit beslutet om nedläggningen av skolan utan samråd med Tekniska kontoret. Kostnaden för skolan kommer att kvarstå på skolan om inte tekniska kontoret har en konkret plan på åtgärder vid nedläggning. Att efterfråga detta i beslutet påvisar dåligt ekonomisk underlag för beslut.
- I de ekonomiska kalkylerna finns gymnastiksalskostnader med i vissa fall men inte i andra. Detta blir mycket stor skillnad i kostnaderna för de olika skolorna och jag har fortsatt inte fått efterfrågad information om detta som man kan se i "Sv SV Hyreskostnader.eml"
- Det finns inte heller några beslut tagna på att budgeten för strukturersättning får omfördelas till andra elever, trots detta räknas detta som en möjlig ekonomisk resurs till övriga elever enligt "Sv Frågor angående BUN-2019-057 och BUN-2019-059 [ÖK-2019-29603].eml"

Gällande punkt 5:

- Ett flertal personer inom nämnden för BoU och kommunfullmäktige har barn på bl.a. Edsskola och bor i Upptagningsområdet för Snesslingeskola. Detta innebär att det har personliga upplevelser som kan ha påverkat beslutet samt att de får ekonomiska fördelar genom bland annat tillgång till skolskjuts för sina barn eller framtida barn. Detta är inte förenligt med kommunallagen enligt 47§ kap 5.

Mina uppgifter

- [redacted]

- [redacted]tverk, 742 94
- [redacted]
- [redacted]

Med vänlig hälsning
[redacted]

Från: Kommunstyrelsen <Kommunstyrelsen@osthammar.se>
Skickat: den 1 juli 2019 10:32
[redacted]

Hej [redacted]
Ni föräldrar får inte ett skriftligt beslut ställt till er personligen. Ni ska ha fått information genom systemet unikum. Jag vet inte om mailets ämne "överklagan" är för att det är fortsättningen på din tidigare fråga om överklagan till BUN eller om det rör KF:s beslut. Du hittar information om laglighetsprövning (när man överklagar ett allmänt beslut) här. Du hittar KF:s protokoll här.

Med vänlig hälsning,
Rebecka Modin
Kommunsekreterare
Kommunledningsförvaltningen

Östhammars kommun
Stångörsgatan 10, Box 66
742 21 Östhammar
0173-86457
rebecka.modin@osthammar.se
www.osthammar.se

När du har kontakt med oss på Östhammars kommun via e-post så innebär det att vi behandlar dina personuppgifter. Mer om hur vi gör det kan du läsa här: https://www.osthammar.se/gdpr

E-mailing Östhammar's municipality means that we will process your personal data. For more information on how this is performed, please read here: https://www.osthammar.se/gdpr

---

Från: [redacted]
Skickat: den 28 juni 2019 20:26
Till: Kommunstyrelsen
Ämne: Fwd: SV: SV: Överklagan

Hej,

Kommer vi föräldrar att få ett skriftligt beslut om nedläggnung av Snesslinge skola?

Med vänlig hälsning
[redacted]

-------- Originalmeddelande --------
Från: "Berg, Per-Åke" <Per-Ake.Berg@osthammar.se>
Datum: 2019-06-27 08:02 (GMT+01:00)
Till: [redacted]
Ämne: SV: SV: Överklagan

Hej och god morgon.

Jag vet inte om ni kommer att få ett skriftligt beslut. Det är kommunfullmäktige som fattat beslutet om nedläggning av skolan och barn- och utbildningsnämnden skickar inte ut beslut som fattas av kommunfullmäktige.
Du får skicka E-post dit eller till kommunstyrelsen och höra om ni kommer att få något skriftligt beslut.

Med vänlig hälsning,
Per-Åke Berg
Nämndsekreterare
Barn- och utbildningsnämnden

Östhammars kommun
Stångörsgatan 10, Box 66
742 21 Östhammar
0173-86166

Per-Ake.Berg@osthammar.se

www.osthammar.se

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

När du har kontakt med oss på Östhammars kommun via e-post så innebär det att vi behandlar dina personuppgifter. För att läsa mer om hur vi gör det kan du läsa här: http://www.osthammar.se/gdpr

E-mailing Östhammar's municipality means that we will process your personal data. For more information on how this is performed, please read here: http://www.osthammar.se/gdpr

---

Från: [redacted]
Skickat: den 26 juni 2019 18:36
Till: Berg, Per-Åke
Ämne: Sv: SV: Överklagan

God kväll Per-Åke,

Det stämmer bra, tack för återkoppling.

Kommer vi föräldrar få ett skriftligt beslut på nedläggning av Snesslinge skola?

Med vänlig hälsning
[redacted]

Från: Berg, Per-Åke <Per-Ake.Berg@osthammar.se>
Skickat: den 26 juni 2019 13:29
Till: [redacted]
Ämne: SV: SV: Överklagan

Hej

Jag antar att det är detta beslut du överklagar. Överklagandet skickas till Kammarrätten under morgondagen (torsdag).

Med vänlig hälsning,
Per-Åke Berg
Nämndsekreterare
Barn- och utbildningsnämnden

Östhammars kommun
Stångörsgatan 10, Box 66
742 21 Östhammar
0173-86166

Per-Ake.Berg@osthammar.se

www.osthammar.se

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

När du har kontakt med oss på Östhammars kommun via e-post så innebär det att vi behandlar dina personuppgifter. För att läsa mer om hur vi gör det kan du läsa här: http://www.osthammar.se/gdpr

E-mailing Östhammar's municipality means that we will process your personal data. For more information on how this is performed, please read here: http://www.osthammar.se/gdpr

Från: [redacted]
Skickat: den 26 juni 2019 10:01
Till: Berg, Per-Åke
Ämne: VB: SV: Överklagan

Hej Per-Åke,

Jag vill överklaga Östhammars kommuns formella beslut på att inte delge oss all information gällande otydlig DLS-information.

Genom att Östhammars kommun tagit detta beslut har man åsidosatt offentlighetsprincipens intentioner att delge efterfrågade beslut och dokument inom rimlig tid, där kutym brukar vara dagar.

- De enklaste efterfrågningar har därför kunnat ta upp till 7 dygna att få besvarade. Detta har försvårat och fördröjt föräldrarnas möjligheter att försöka försvara Snesslinge skolas existens i en situation där kommunen uppenbart velat stänga skolan. Detta svar har tagit över **två månader**, frågan besvarades 21 maj och ställdes 20 mars.
- I dokumentet "DLS förfrågan" har jag fått mer information om DLS-proven än i det slutliga svaret. Jag har alltså fått vänta i två månader på ett svar med färre undersökningsår än den tidigare givna informationen. Detta har försvårat föräldrarnas jobb i att skapa en medborganmotion och också sätta oss in i Kommunens motivering till att lägga ner Snesslinge skola.

Mina uppgifter

[redacted]

Med vänlig hälsning

[redacted]

F

Östhammar den 18 september 2018

Motion angående omtag av policy för tillgänglighet

Den ”Policy för tillgänglighet” Östhammars kommun har nu, antogs i kommunfullmäktige 29 september 2009. Denna policy är tänkt att bl.a. skapa ökad medvetenhet. I dokumentet står att resultatet ska ”utvärderas inför varje årsbokslut.” I dokumentet står även att alla nämnder och förvaltningar ska lämna årlig tillgänglighetsrapport till kommunens bokslut samt att rapporterna även ska skickas till handikappkonsulenten. Östhammars kommun har inte haft handikappkonsulent på flera år.

Bristande tillgänglighet går numera under rubriken diskriminering. ”Bristande tillgänglighet är när en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att en verksamhet inte genomför skäliga tillgänglighetsåtgärder för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning.”
(Diskrimineringsombudsmannen)

”Delaktighet handlar om möjligheten för alla, oavsett funktionsförmåga, att vara delaktiga inom samhällets alla områden, till exempel på arbetsmarknaden, i skolan och offentliga miljöer.”
(Myndigheten för Delaktighet)

Östhammars kommuns lokala ordningsföreskrifter trädde i kraft 1 januari 2016. Motionären anser att ordningsföreskrifterna ska uppdateras med vad som gäller på kommunal mark (gator, torg, trottoarer, parker, vägar) samt kommunala byggnader med hänvisning framkomlighet och tillgänglighet.

Demokrati handlar bl.a. om att kunna deltaga i samhället på sina egna villkor. Ett samhälle som är tillgängligt för de mest funktionshindrade, är tillgängligt för alla.

Därför yrkar jag:
- **att** Östhammars kommun anlitar en handikappkonsulent
- **att** samtliga nämnder och förvaltningar inför kommunens bokslut lämnar utförliga rapporter över tillgängligheten: vad som åtgärdats samt vad som planeras att åtgärdas
- **att** kommunen erbjuder företag utbildning om diskrimineringslagens förbud mot bristande tillgänglighet
- **att** kommunens lokala ordningsföreskrifter uppdateras med vad som gäller på kommunal mark och i kommunala byggnader med hänvisning till framkomlighet och tillgänglighet.

Åsa Lindstrand (-)

Östhammar den 20 september 2018

Motion om politiskt obunden barnombudsman

Kommunens ansvar gäller inte enbart traditionella barn- och ungdomsverksamheter som skola, barnomsorg, fritid och socialtjänst. Kommunens styrelse och fullmäktige som ska se till att alla styrelser, nämnder och förvaltningar lever upp till det som står i barnkonventionen. Det borde vara en självklar tanke i Östhammars kommun att involvera barn och ungdomar i allt som rör dem, även i förslag på detaljplaner. Allt som rör vuxna rör även barn och unga, vilka är en remissgrupp som glöms bort.

Det finns flera grundläggande principer som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn, se några av artiklarna i Barnkonventionen nedan:

Artikel 2: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.
Artikel 3: Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn.
Artikel 12: Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.
Artikel 31: Varje barn har rätt till lek, vila och fritid.

Ett konkret exempel på att Östhammars kommun inte klarar att leva upp till Barnkonventionen är från år 2015, då ingen från BUN, kommunfullmäktige eller från någon förvaltning kommunicerade med barnen på Öregrunds skola, när BUN ville gå vidare med förslaget att lägga ner halva Öregrunds skola och transportera årskurserna 4-6 till Östhammar. Barn på Öregrunds skola skrev då ett protestplakat med frågan: ”Vems dumma idé var det här?” Här misslyckades Östhammars kommun med att leva upp till Artikel 12, då barnen inte fick höras i frågan om deras skolgång, som är en stor del av barns liv och skulle förändra/försämra barns skoldagar väsentligt. Kommunen misslyckades även att leva upp till Artikel 3, och gick förbi barnen, som visste sitt eget bästa
Vi är snart inne i en ny mandatperiod, 2018-2022, för politiken i Östhammars kommun. Man kan fråga sig vad den politiska majoriteten har för överraskningar att leverera om landsbygdsskolorna Ekeby, Gräsö och Snesslinge. Måste barnen på även dessa skolor skiva protestplakat och där ställa frågor om vem som kommer med dumma idéer?

Liv och Hälsa Ung är en undersökning som genomförs i årskurs 7, 9 och i gymnasiets årskurs 2 vartannat år. I enkäten på nätet svarar elever på frågor om sin hälsa, levnadsvanor och livsvillkor. Senaste undersökningen genomfördes i Uppsala läns alla kommuner under mars månad år 2017 (den första genomfördes år 2005).

År 2017 deltog följande skolor i Östhammars kommun: Bruksgymnasiet, Frösåkersskolan, Olandsskolan och Österbyskolan: 58 flickor och 63 pojkar i årskurs 7. 46 flickor och 52 pojkar i årskurs 9. 15 flickor och 29 pojkar i år 2 på gymnasiet.

Nedan redovisas de svar som samlat flest kryss i enkäten för specifikt Östhammars kommun.

”Hur stor möjlighet tycker du att du själv har att föra fram dina åsikter till de som bestämmer i kommunen?”
Andel svar i förhållande till samtliga svar i hela länet.
Pojkar i årskurs 7: Ganska små möjligheter: 27,4 %
Flickor i årskurs 7: Vet inte: 34,5 %
Pojkar i årskurs 9: Vet inte: 32,7 %
Flickor i årskurs 9: Ganska små möjligheter: 41,3 %
Pojkar i år 2 på gymnasiet: Vet inte: 34,5 %
Flickor i år 2 på gymnasiet: Vet inte: 53,3 %

”Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun?”
Pojkar i årskurs 7 som svarat Ja: 25,8 %
Flickor i årskurs 7 som svarat Ja: 30,9 %
Pojkar i årskurs 9 som svarat Ja: 28,8 %
Flickor i årskurs 9 som svarat Ja: 20,0 %
Pojkar i år 2 på gymnasiet som svarat Ja: 28,6 %
Flickor i år 2 på gymnasiet som svarat Ja: 33,3 %

”Om du svarade nej: Vilken är anledningen till att du inte vill vara med att påverka?”
Jag kan för lite om hur jag ska göra.
Pojkar i årskurs 7: 26,8 %
Flickor i årskurs 7: 29,7 %
Pojkar i årskurs 9: 16,2 %
Flickor i årskurs 9: 22,2 %
Pojkar i år 2 på gymnasiet: 22,2 %
Flickor i år 2 på gymnasiet: För få som svarat på frågan.

Jag är inte tillräckligt intresserad.
Andel svar i förhållande till samtliga svar i hela länet.
Pojkar i årskurs 7: 53,7 %
Flickor i årskurs 7: 62,2 %
Pojkar i årskurs 9: 64,9 %
Flickor i årskurs 9: 55,6 %
Pojkar i år 2 på gymnasiet: 44,4 %
Flickor i år 2 på gymnasiet: För få som svarat på frågan.

Jag har inte tid.
Andel svar i förhållande till samtliga svar i hela länet.
Pojkar i årskurs 7: 14,6 %
Flickor i årskurs 7: 8,1 %
Pojkar i årskurs 9: 18,9 %
Flickor i årskurs 9: 11,1 %
Pojkar i år 2 på gymnasiet: 27,8 %
Flickor i år 2 på gymnasiet: För få som svarat på frågan.

Jag tror inte att det spelar någon roll, de som bestämmer lyssnar nog inte i alla fall.
Andel svar i förhållande till samtliga svar i hela länet.
Pojkar i årskurs 7: 17,1 %
Flickor i årskurs 7: 24,3 %
Pojkar i årskurs 9: 18,9 %
Flickor i årskurs 9: 25,0 %
Pojkar i år 2 på gymnasiet: 22,2 %
Flickor i år 2 på gymnasiet: För få som svarat på frågan.

Jag är på väg att flytta från kommunen.
Andel svar i förhållande till samtliga svar i hela länet.
Pojkar i årskurs 7: 0,0 %
Flickor i årskurs 7: 0,0 %
Pojkar i årskurs 9: 2,7 %
Flickor i årskurs 9: 8,3 %
Pojkar i år 2 på gymnasiet: 5,6 %
Flickor i år 2 på gymnasiet: För få som svarat på frågan.

Att aktivt välja att inte kommunicera med barn och ungdomar om ärenden som är viktiga för dem, är att bädda för ett tidigt politikerförakt och ointresse för att engagera sig i det samhälle de ska ta över och utveckla. Det är helt fel väg att gå att inte kommunicera med och anlita de åldersgrupper som ska ta över och styra Östhammars kommun när vi själva hoppat av politiken av olika skäl eller inte längre har ork och energi att vara med och påverka politiska beslut.

Därför yrkar jag:
- **att** Östhammars kommun anställer en politiskt obunden barnombudsman, som bevakar barn och ungas intressen. Barnombudsmannen ska utforma en övergripande policy för hur barnkonventionen ska förverkligas i praktiken och för hur arbetet ska utvärderas
- **att** det i kommunens bokslut redovisas på vilka sätt barn och ungas intressen tagits om hand
- **att** den kommunala barnombudsmannen ges mandat att utreda individuella klagomål samt gruppklagomål från barn och unga
- **att** barn och unga kontaktas i rollen som remissgrupp samtidigt som vuxna ges möjlighet att ge respons på t.ex. detaljplaner

Åsa Lindstrand (-)

Dnr BUN-2019-004

§ 12. Motion om politiskt obunden barnombudsman

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden avslår motionen.

Barn- och utbildningsnämnden tycker att förslaget är bra men anser att det i rådande budgetläge inte finns utrymme för en anställning som Barnombudsman utifrån den beskrivningen som görs i motionen. Barn- och utbildningsnämnden anser att Östhammars kommun kan tillgodose behovet av en barnombudsman på andra sätt.

Barn- och utbildningsnämnden föreslår att styrgruppen ”Ungas välbefinnande” ges ett tydligt uppdrag utifrån motionen och införandet av FN:s konvention om barnets rättigheter i svensk lag från 2020-01-01. I uppdraget ska ingå att ta fram förslag till en kommunövergripande policy för hur barnkonventionen ska förverkligas i praktiken och implementeras i kommunens alla förvaltningar samt hur arbetet ska utvärderas. Rutinen för barnkonsekvensanalyser behöver ses över och tydliggöras så att det tydligt framgår att barn/ungdomar ska tillfrågas i en barnkonsekvensanalys. Styrgruppen ”Ungas välbefinnande” föreslås kontaktas i rollen som remissgrupp. Barn- och utbildningsnämnden föreslår också att det i kommunens bokslut ska redovisas på vilka sätt barn- och ungas intressen har tagits till vara.

Ärendebeskrivning

Åsa Lindstrand (-) har lämnat en motion som bland annat Barn- och utbildningsnämnden ska yttra sig över. Yttrandet ska avse nämndens perspektiv. I motionen yrkas:

- att Östhammars kommun anställer en politiskt obunden barnombudsman, som bevakar barn och ungas intressen. Barnombudsmannen ska utforma en övergripande policy för hur barnkonventionen ska förverkligas i praktiken och för hur arbetet ska utvärderas
- att det i kommunens bokslut redovisas på vilka sätt barn och ungas intressen tagits om hand
- att den kommunala barnombudsmannen ges mandat att utreda individuella klagomål samt gruppklagomål från barn och unga
- att barn och unga kontaktas i rollen som remissgrupp, samtidigt som vuxna ges möjlighet att ge respons på t.ex. detaljplaner.

Beslutsunderlag

- Motion om politiskt obunden barnombudsman
- Förslag till yttrande

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Barn- och utbildningschef Lisbeth Bodén föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Motion om politiskt obunden barnombudsman: Yttrande

Motionens yrkande

Åsa Lindstrand (-) yrkar:
- att Östhammars kommun anställer en politiskt obunden barnombudsman, som bevakar barn och ungas intressen. Barnombudsmannen ska utforma en övergripande policy för hur barnkonventionen ska förverkligas i praktiken och för hur arbetet ska utvärderas
- att det i kommunens bokslut redovisas på vilka sätt barn och ungas intressen tagits om hand
- att den kommunala barnombudsmannen ges mandat att utreda individuella klagomål samt gruppklagomål från barn och unga
- att barn och unga kontaktas i rollen som remissgrupp samtidigt som vuxna ges möjlighet att ge respons på t.ex. detaljplaner

Bakgrund

Inom Barn- och utbildningsförvaltningen pågår ett konstant arbete för att stärka barns rättigheter och för att hjälpa och stötta barn på bästa sätt. Barn och ungas rättigheter är väl reglerade i skollag, diskrimineringslag, läroplan och förordningar. I Östhammars kommun finns sedan 2014 en barnkonsekvensanalys och checklista som ska användas inför politiska beslutsärenden, även de som inte berör barn. En styrgrupp med representanter från samtliga förvaltningar finns för att driva arbetet, kring ungas välbefinnande och samordna de insatser som görs inom de olika förvaltningarna. Strategienheten leder och koordinerar arbetet.

Den 1 januari 2020 blir FN:s konvention om barnets rättigheter svensk lag. Östhammars kommun kommer då att ställas inför nya utmaningar som kräver särskilda kunskaper och barnkonventionens innehåll och tillämpning. För barn, menar regeringen, att en inkorporering från konventionstext till svensk lag kommer att förtydliga att barnets rättigheter ska tillämpas och säkerställas på alla nivåer. Regeringen menar även, enligt Sveriges kommuner och landsting (SKL), att en inkorporering kommer att bidra till att förverkliga både det jämställdhetspolitiska målet och det integrationspolitiska målet. Jämställdhetspolitiken innefattar även flickor och pojkar och barnrättsperspektivet är en viktig aspekt i genomförandet. Inkorporeringen beräknas bidra till att förtydliga att skyddet av barnets rättigheter ska säkerställas på alla nivåer. Det vill säga att barn kommer att få sina rättigheter tillgodosedda i högre utsträckning än idag. SKL har tagit fram förslag på hur vi som arbetar med barnets rättigheter i kommuner, landsting och regioner kan förbereda oss dels utifrån SKL:s erfarenheter från lokalt och regionalt barnrättsarbete i form av ett antal framgångsfaktorer dels genom nycklar för uppföljning av barnrättsarbetet.

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden avslår motionen.

Barn- och utbildningsnämnden tycker att förslaget är bra men anser att det i rådande budgetläge inte finns utrymme för en anställning som Barnombudsman utifrån den beskrivningen som görs i motionen. Barn- och utbildningsnämnden anser att Östhammars kommun kan tillgodose behovet av en barnombudsman på andra sätt.

Barn- och utbildningsnämnden föreslår att styrgruppen ”Ungas välbefinnande” ges ett tydligt uppdrag utifrån motionen och införandet av FN:s konvention om barnets rättigheter i svensk lag från 2020-01-01. I uppdraget ska ingå att ta fram förslag till en kommunövergripande policy för hur barnkonventionen ska förverkligas i praktiken och implementeras i kommunens alla förvaltningar samt hur arbetet ska utvärderas. Rutinen för barnkonsekvensanalyser behöver ses över och tydliggöras så att det tydligt framgår att barn/ungdomar ska tillfrågas i en barnkonsekvensanalys. Styrgruppen ”Ungas välbefinnande” föreslås kontaktas i rollen som remissgrupp. Barn- och utbildningsnämnden föreslår också att det i kommunens bokslut ska redovisas på vilka sätt barn- och ungas intressen har tagits till vara.

Dnr KFN-2019-71

§ 17. Yttrande angående motion om politiskt obunden barnombudsman

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden yttrar sig enligt följande:

Kultur- och fritidsnämnden ser att funktionen barnombudsman i den form som föreslås i motionen skulle kunna vara en samverkanspart i frågor som rör barns och ungdomars inflytande. Funktionen skulle såsom ombudsman i så fall lämpligast vara placerad centralt, direkt under kommundirektören. Kultur- och fritidsnämnden har i dagsläget inte resurser att ansvara för en sådan. Den nationella barnombudsmannen täcker många av de behov som efterfrågas i motionen, och en ombudsman på lokal nivå är ingen skyldighet. Kultur- och fritidsnämnden arbetar redan med enkätunderlag, ungdomsråd, styrgrupp för ungas välbefinnande mm, och planerar att jobba särskilt med att implementera barnkonventionen på andra sätt än genom en ombudsman, och avstyrker därför förslaget.

Ärendebeskrivning

Åsa Lindstrand (-) har lämnat en motion med förslag om att inrätta en politisk obunden barnombudsman. Hon föreslår att barnombudsmannen ska ha till uppgift att bland annat bevaka barn och ungas intressen samt att utreda barn och ungas klagomål på verksamheten.

Beslutsunderlag

Motion

Beslutet skickas till

- Kommunstyrelsen
- Kultur- och fritidschef Elin Dahm

Dnr SN-2018-269 **Dpl 719**

§ 24. Yttrande angående politisk obunden barnombudsman

Socialnämndens beslut

Förslag till yttrande antas och överlämnas till kommunstyrelsen.(Bilaga 4)

Socialnämnden föreslår att motionen avslås med hänvisning till att behovet redan är tillgodosett.

Ärendebeskrivning

Åsa Lindstrand (-) har lämnat en motion med förslag om att inrätta en politisk obunden barnombudsman. Socialnämnden har tidigare beslutat att inte ingå en överenskommelse med BOU (Barnombudet i Uppsala län) som är en ideell förening med syfte att bl.a. ge råd och stöd till barn och unga och bevaka barns intresse.

Socialnämnden erbjöds möjlighet att yttra sig över motionen.

Beslutsunderlag

- Motion angående politiskt obunden barnombudsman

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Utredare Oskar Johansson föredrar ärendet.

Yrkanden

Ordförande Lisa Norén (S) yrkar på ett tillägg i beslutsformulering enligt nedan: Socialnämnden föreslår att motionen avslås med hänvisning till att behovet redan är tillgodosett.

Propositionsordning

Ordförande ställer propositionen på yrkande och finner att socialnämnden beslutar att bifalla tillägget i beslutsformuleringen.

Protokollsanteckning

I ärendet yttrar sig Ingeborg Sevastik (V), Caroline Schnell (S), Julia Andersson (L), Anna-Lena Söderblom (M).

Beslutet skickas till

Socialchef Håkan Dahlqvist
Utredare Oskar Johansson
Kommunstyrelsen

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum	Dnr	Sid
2018-12-11	SN-2018-269	1 (2)

Socialförvaltningen
Oskar Johansson

Socialnämnden

Yttrande angående motion om politisk obunden barnombudsman

Socialförvaltningens förslag till beslut

Yttrandet antas och överlämnas till Kommunstyrelsen.

Beslutsfattare/delegat: Socialnämnden

Sammanfattning av ärendet

Inom Socialttjänstens verksamhet finns flera möjligheter att få hjälp för barn och unga. Kommunen erbjuder möjlighet för medborgare att lämna medborgarförslag och att ställa frågor till politiker. Barnombudsmannen har på nationell nivå ansvar för flera av de frågor som motionären vill ge en lokal barnombudsman. Att ha en lokal barnombudsman är inget skyldighet och de flesta kommuner jobbar med frågorna på andra sätt. Socialnämnden anser att barn och ungas rättigheter kan tillvaratas genom det arbete som redan bedrivs av kommunen och andra aktörer, därför avstyrker socialnämnden förslaget.

Bakgrund

Åsa Lindstrand (-) har lämnat en motion med förslag om att inrätta en politisk obunden barnombudsman. Hon föreslår att barnombudsmannen ska ha till uppgift att bland annat bevaka barn och ungas intressen samt att utreda barn och ungas klagomål på verksamheten.

Arbetet med Barn och Unga i Östhammars kommun

Barn och unga och som far illa kan själva vända sig till Socialtjänsten och allmänheten kan inkomma med en orosanmälan. När socialtjänsten får kännedom om missförhållande startas en utredning för att undersöka om det finns behov av en insats. Den som anser sig felbehandlat av kommunen genom myndighetsbeslut har möjlighet att överklaga beslutet för prövning i domstol, denna rättighet innefattar också barn och unga. Genom myndigheternas serviceskyldighet finns krav på kommunen att efter behov hjälpa den enskilda att tillvarata sina intressen. Den enskilde kan ställa frågor till berörd handläggare eller genom Östhammar Direkt. För den som vill göra sin röst hörd går det att lämna synpunkter genom kommunens synpunktshantering och genom att lämna in en medborgarmot-

ion. Det finns också möjligheter till att ställa en fråga till politiker genom kommunens hemsida. Dessa verktyg ger medborgarna inklusive barn och unga möjlighet att såväl göra sin röst hörd som att i myndighetsbeslut få upprättelse när någon felaktigt har missgynnats av ett myndighetsbeslut.

Andra aktörers arbete

De flesta kommuner organiserar arbetet med barn och unga på andra sätt även om det finns ett fåtal kommuner som har beslutat att inrätta en sådan tjänst. Enligt BOiU (Barnombudet i Uppsala län) så finns det 17 lokala barnombudsmän i Sverige varav fem är fristående medan övriga drivs i offentlig regi.

Nämnden har tidigare beslutat att inte ingå en överenskommelse med BOiU (Barnombudet i Uppsala län) som är en ideell förening med syfte att bl.a. ge råd och stöd till barn och unga och bevaka barns intresse. Föreningen är fristående från kommunen men får sitt huvudsakliga ekonomiskt stöd från Region Uppsala och Uppsala kommun. I yttrandet Socialförvaltningen lämnade i ärendet konstaterades att ungdomars möjligheter till inflytande kan uppnås på andra sätt.

Enligt lag (1993:335) om Barnombudsman har barnombudsmannen till uppdrag att företräda barns och ungas rättigheter och intressen utifrån Sveriges åtagande genom barnkonventionen. Flera av de uppgifter som motionären anser ska ligga på tjänsteinnehavaren kan därför istället hanteras på nationell nivå av myndigheten barnombudsmannen. Några krav på kommuner att tillhandhålla en sådan tjänst finns inte. Vidare är nämndens uppfattning att svensk lagstiftning i stor utsträckning ger ett likvärdigt skydd som barnkonventionen. Genom att följa svensk lagstiftning beaktas barn och ungas rättigheter och när barnkonventionen inkorporeras i svensk lagstiftning den 1 januari 2020 kommer den att bli styrande för förvaltningens arbete.

Barnombudsmannen har i uppdrag att bevaka barnens intresse och efterlevnaden av barnkonventionen. Myndigheten har också möjlighet att kalla till sig kommuner eller att ställa frågor. Således finns det en möjlighet för Barnombudsmannen att följa upp arbetet i Östhammars kommun. Den granskningen som skulle göras av en lokal barnombudsman är således möjlig för Barnombudsmannen att göra.

För stöd kring barn och ungas hälsa går det att vända sig till Socialförvaltningen, Elevhälsan samt till Barn- och ungdomspsykiatrin.

Underlag[1]

Motion dnr SN-2018-269:1

Beslutet skickas till

Socialchef Håkan Dahlqvist
Utredare Oskar Johansson
Kommunstyrelsen

[1] För att ta del av fullständiga underlag: kontakta socialförvaltningens registrator socialnamnden@osthammar.se

Kommunstyrelsen

BMN-2018-2944

§ 117. Motion om politisk obunden barnombudsman

Yttrande

Bygg- och miljönämndens verksamhet ansluter sig till kommunens arbete med implementeringen av barnkonventionen. Vi gör det idag genom att delta i den arbetsgrupp som tillsatts och vi gör det genom att remittera detaljplaner till ungdomsrådet.

Nämnden delar förslagskrivarens angelägenhet att nå längre när det gäller barn- och ungas delaktighet och möjlighet att påverka. Vi vill därför aktivt driva på arbetet med att identifiera och prova nya vägar i syfte att involvera nya målgrupper – inte minst i planeringsarbetet. Detta gäller förstås även översiktsplanearbetet (som Samhällsbyggnadsförvaltningen genomför på uppdrag av Kommunstyrelsen).

Ärendebeskrivning

I en motion från september 2018 lyfts frågan om kommunens insatser och ansvar kopplat till FN:s konvention om barnets rättigheter.

I juni 2018 röstade riksdagen igenom regeringens förslag om att göra FN-konventionen till svensk lag. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Inför detta har en förvaltningsövergripande arbetsgrupp tillsatts för att identifiera vad kommunen behöver göra för att bättre möta upp de rättigheter som följer av konventionen. Samhällsbyggnadsförvaltningen har erfarenhet av att sedan tidigare arbeta med barn och unga bland annat planprocessen. För att ytterligare utveckla detta deltar förvaltningen aktivt i arbetsgruppens arbete.

_____

Östhammar den 20 september 2018

Motion om att anställa en stadsarkitekt

En stadsarkitekt vet bl.a. vilka byggnader och detaljer som passar i olika miljöer (formgivning, harmoni och estetik) och hur arkitektur påverkar människor.
Med genomtänkt planering kan vi arbeta för en ansvarsfull användning av jordens resurser och skapa nya system för hållbar produktion. Gemensamt för oss alla är att vi måste tänka långsiktigt och värna om vår framtid. Det vi bygger överlever oss själva. Därför måste vi fundera över hur nästa generation vill leva och hur klimatförändringarna påverkar deras vardag.

Stadsarkitekten ansvarar för att det finns riktlinjer och visioner, har ett långsiktigt helhetsperspektiv och tar hänsyn till Östhammars kommuns kulturhistoria, karaktär och själ. En stadsarkitekt är utbildad och har kompetens för att planera in samspel och harmoni i det offentliga rummet, formandet av vår gemensamma fysiska miljö samt vet hur delarna i kommunen bör hållas samman och harmoniera med varandra. Dessutom arbetar stadsarkitekten med omsorg om människa och miljö, vilket omfattar nära dialog med medborgarna i kommunen.

Därför yrkar jag:
- **att** Östhammars kommun anställer en utbildad stadsarkitekt för att tillgodose kommunens karaktär och kulturhistoria

Åsa Lindstrand (-)

Bygg- och miljönämnden

Kommunstyrelsen

BMN-2018-2587

§ 118. Motion om att anställa en Stadsarkitekt

Yttrande

Förvaltningen har valt att prioritera resurser och verksamhet på det sätt de beskrivs i yttrandet. Nämnden har förtroende för detta och ställer sig därför bakom både verksamhetsinriktning och resursbehovsbedömningen.

I tillägg till detta vill nämnden förstärka att det är tillgången till kompetensen och inte titeln, som är viktigast. Att ha en kunskap spridd på flera medarbetare och chefer är en viktig prioritering – inte minst sett mot bakgrund till den höga personalomsättning som verksamheten belastas med.

Att avslå förslaget i motionen blir därför en given slutsats från bygg- och miljönämnden.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har idag både utbildning och kompetens att arbeta strategiskt långsiktigt med kommunens karaktär och kulturvärden. Samtidigt ser vi behov av att ytterligare utveckla fördjupade styrdokument och externa samarbeten för att stärka upp förutsättningarna att tillvarata kommunens attraktivitet och unika värden.

En stadsarkitekt hade kunnat förstärka enheten. Det är sannolikt så. Samtidigt bedömer vi att den resursfördelning vi gjort idag är den som är mest relevant utifrån de behov vi ser på kort och lång sikt.

För att skapa långsiktig hållbar utveckling arbetar Östhammars kommun med att stärka vårt arbetssätt, våra samarbeten och den dokumentation som beskriver hur vi genom bland annat gestaltning vill utveckla och tillvarata våra kulturmiljöer.

Ärendebeskrivning

I en motion yrkar Åsa Lindstrand att kommunen anställer en utbildad stadsarkitekt*) för att tillgodose kommunens karaktär och kulturhistoria.

Med 1931 års stadsplanelag blev det föreskrivet att varje kommun ska ha en stadsarkitekt och 1947 års byggnadslag satte därtill upp ett antal kompetenskrav. Plan- och bygglagen har sedan dess gett kommunerna friare tyglar och stadgar, endast att byggnadsnämnden ska biträdas av minst en person med arkitektutbildning. Mer om kraven kopplade till byggnadsnämndens förvaltning står att läsa på Boverkets hemsida (https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/roller-och-ansvar/byggnadsnamnden/byggnadsnamndens-forvaltning/)

Forts. § 118

Östhammars kommun har sedan 1 januari en planenhet med en planchef, 2-3 planarkitekter, en GIS-projektledare (avslutas i år) och en GIS-tekniker, en miljösakkunnig samt 2-3 översiktsplanerare/mark- och exploateringssamordnare (tillfälligt externt finansierad). På vår byggenhet har vi också en bygglovschef med en byggnadsingenjörsexamen med inriktning arkitektur.

Östhammars kommun är en attraktiv kommun – inte minst för besökare och inte minst tack vare sin kulturmiljö/sina kulturmiljöer.
Precis som många andra kommuner i tillväxtregioner har Östhammars kommun skäl att vara observant, så att unika värden tillvaratas när samhället utvecklas.

Det finns ofta åsikter om vad som upplevs attraktivt och kanske t.o.m. unikt när det kommer till gestaltning och arkitektur. För att undvika att förutsättningar för framtida exploateringar riskerar att bli föremål för subjektivt och personbundet tyckande har flera kommuner valt att arbeta med fördjupande styrdokument (till exempel, vägledande översiktsplan, ett kulturmiljöprogram/gestaltningsprogram etc.). Dokumenten vägleder dels kommunala tjänstemän i plan- och bygglovssidan, men fungerar även som signal till exploatörer och fastighetsutvecklare vartåt kommunen vill.

Den nya planenheten har rustats med den kompetens som bedöms är den verksamheten har behov av och resurser till för närvarande. Även om gruppen är ung, så bedöms den varken saknas formell behörighet eller förmåga att arbeta strategiskt med det som motionären lyfter fram.

Motionärens förslag lyfts dock på goda grunder. Vi behöver utveckla vårt arbetssätt när det kommer till gestaltning och kulturmiljöutveckling. Det är också vår ambition att göra det.
Att arbeta med fördjupande styrdokument i kombination med extern specialistkompetens och nära samarbeten med våra grannkommuner är den väg vi valt och planerar att utveckla ytterligare.
Vi har inte alla dokument på plats idag eller kanske inte ens imorgon, men verksamheten tar hela tiden steg i rätt riktning. I skrivande stund är det arbetet med vår översiktsplan, som vi valt att prioritera.

Reservation

Lars O. Holmgren(BOA), Martin Karlsson(KD), Anders Kjellgren(M) och Mikael Myhrberg(SD) reserverar sig mot yttrandet till förmån för Lars O. Holmgrens yrkade.

Yrkande

Lars O. Holmgren(BOA), yrkar återremiss, med motiveringen;
nämnden ställer sig positiv till motionen, med tillägget att stadsarkitekten skall vara en del av ledningsstaben, d.v.s. ej anställd av BMN. Detta för att tydliggöra att det här är snarast en strategisk funktion, som även ska vara överställd alla kommunens verksamheter, för att

Forts. § 18

därigenom betona vikten av att kommunen i framtiden mer konsekvent utvecklar och bevarar våra känsliga stadsmiljöer, sett i ett helhetsperspektiv.

Propositionsordning
Ordförande ställer proposition på om ärendet återremitteras eller avgörs idag och finner att ärendet avgörs idag.

Ordföranden ställer proposition på arbetsutskottets förslag och Lars O. Holmgrens(BOA) förslag om återremiss, och finner att bygg- och miljönämnden beslutar bifalla arbetsutskottets förslag.

*) *Rollen som stadsarkitekt kan beskrivas som en strateg, som bland annat samordnar och förenar kommunens övergripande kompetens i frågor om offentliga miljöer och bebyggelse ur ett arkitektoniskt perspektiv. I rollen ingår också att främja arkitekturens roll och betydelse vid attraktivt och hållbart byggande inom kommunen utifrån översiktsplanens intentioner.*

_____

SVAR PÅ MOTION FRÅN SVERIGEDEMOKRATERNA GÄLLANDE ”FÖRTUR FÖR NYANLÄNDA”

Martin Wahlsten och Ylva Lundin (SD) har i en motion daterad 2018-10-13 begärt ”Avskaffande av förtur för nyanlända i den kommunala bostadskön”. Det finns ingen kommunal bostadskö utan det är Stiftelsen Östhammarshem som har en egen sådan. Wahlsten och Lundin har angivit ett antal åsikter och värderingar som vi inte delar, men som vi väljer att inte gå i polemik om. Däremot vill vi klarlägga hur situationen i dagsläget ser ut:

- I samband med migrationskrisen hösten 2015 kom ett stort antal flyktingar till Sverige. I syfte att få landets samtliga kommuner att ta gemensamt ansvar för flyktingmottagandet stiftades en ny lag, som kom att kallas bostadsanvisningslagen. Den nya lagstiftningen innebar att kommunerna blev tilldelade ett antal nyanlända utifrån bl.a. storlek på kommunen, arbetsmarknad samt vilket ansvar man tagit tidigare avseende flyktingmottagande och asylmottagande. För Östhammar kommuns del innebar detta ett ökat mottagande mot tidigare, närmast en fördubbling.
- Östhammars hem är den överlägset största aktören på hyresmarknaden med över 2000 lägenheter, kommunen är dessutom stiftare och utser samtliga styrelseledamöter. Östhammars kommun och Östhammars hem har under många år samverkat kring bostäder.
- Under 2016-2017 bedrev kommunen en kampanj för att hitta nya hyresvärdar både enskilda och företag, Hjärterum. Resultatet av kampanjen blev marginellt. Kommunen har dock under flera år hyrt lägenheter av privat värd i Alunda, samt under flera år hyrt in vandrarhem i såväl Österbybruk som Östhammar, vilka båda är avvecklade. Under 2018 tilldelades kommunen nio lägenheter. Under 2019 räknar vi med ett behov på ca 10 lägenheter. Behovet av lägenheter från Östhammars hem kvarstår om än i minskande grad.

Vår slutsats är att det inte är fråga om en förtur, utan ett sätt för Östhammars kommun att i ett fint samarbete med Stiftelsen Östhammarshem, uppfylla bostadsanvisningslagen.

Motionen föreslås avslås, med hänvisning till ovanstående.

Margareta Widén-Berggren (S) Jacob Spangenberg (C)

ÖSTHAMMARS KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -12- 19
Dnr: Dpl:

Motion om avskaffandet av förtur för nyanlända i den kommunala bostadskön

I avtal med Östhammarshem har Östhammars kommun säkrat att två lägenheter per månad tas ur den ordinarie bostadskön och tilldelas kommunen som i sin tur upplåter dessa till nyanlända.

Förturssystemet motiveras av kommunen med att man enligt den sk anvisningslagen är skyldig att ordna bostad till de nyanlända i två år. Den aktuella lagen specificerar dock inte vilken typ av bostad som kommunen är tvungen att tillhandahålla. I Vellinge kommun har man exempelvis valt att inhysa vuxna män utan familj i vinterbonade husvagnar, något som är fullt acceptabelt enligt anvisningslagen.

Att i den kommunala bostadskön ge förtur till nyanlända är problematiskt av flera skäl:

För de kommuninnevånare som är i behov av bostad och står i Östhammarshems ordinarie bostadskö kan det upplevas som **djupt orättvis och stötande** att bli förbigången. Särskilt påtaglig blir orättvisan då Östhammarshem ställer krav på sina ordinarie hyresgäster i form långsiktig försörjningsförmåga, inga störningar i tidigare boenden samt frånvaro av betalningsanmärkningar mm, krav som inte ställs på de nyanlända som kommunen ger förtur till hyreskontrakten.

Det går inte att i längden **upprätthålla legitimiteten** i bostadsköandet om vissa hela tiden får gå före i köerna. Vi ställs inför frågan; är det ett välfärdssystem vi bygger eller ett system för välgörenhet, där det som betalar in till systemet inte kan förvänta sig att få något ut av systemet? En arbetare som betalat skatt i en stor del av sitt arbetsliv och sedan blir hemlös riskerar att inte få någon hjälp av kommunen i dagens ansträngda situation.

Att ge de nyanlända förtur i den kommunala bostadskön ger **fel signal** om vad som krävs för att de ska kunna anpassa sig till ett liv i Sverige. Ordningen med förtur i bostadskön tar ifrån de nyanlända deras ansvar för att själva anstränga sig för att få en egen bostad.

Här är det läge att lyfta fram arbetarrörelsens gamla devis; gör din plikt och kräv din rätt, dvs. gammaldags hederlig arbetarmoral. Med förturssystemet går kommunen mot en situation där de som har plikter och de som har rättigheter inte längre är samma personer; en mycket farlig utveckling. Vi måste ställa samma krav på de nyanlända som vi gör på våra egna medborgare, i detta fall ställa sig i bostadskön på samma villkor som alla andra. Systemet för förtur i bostadskön för nyanlända är ett paradexempel på åtgärder som gör att en växande del av befolkningen tappar sin tillit och solidaritet med välfärdssystemet. Arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S) har också själv uttalat att systemet med förtur för nyanlända i de kommunala bostadsköerna inte är hållbart.

Med anledning av ovanstående yrkar Sverigedemokraterna:

- att upphöra med ordningen att ge nyanlända förtur i Östhammarshems bostadskö

Östhammar den 2018-10-13

[redacted]

Martin Wahlsten
Gruppledare (SD)

Ylva Lundin
Ersättare (SD)

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Kommunledningsförvaltningen
Marie Berggren

Datum	Dnr	Sid
2019-08-20	KS 2019-488	1 (2)

Riksgälden
103 74 Stockholm

karnavfallsfinansiering@riksgalden.se

Brådskande ordförandebeslut

Remisspromemoria-förslag till föreskrifter om kostnadsberäkningar, ansökningar och redovisning vid finansiering av kärntekniska restprodukter-yttrande till Riksgälden.
(Ert dnr RG 2019/578)

Riksgäldskontoret (Riksgälden) föreslår föreskrifter om kostnadsberäkningar, ansökningar och redovisning vid finansiering av kärntekniska restprodukter. Föreskrifterna innehåller bestämmelser om vissa delar av kostnadsberäkningar, ansökningar om medel ur kärnavfallsfonden och redovisningar av använda fondmedel.

De föreslagna föreskrifterna riktar sig till tillståndshavare som enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet har tillstånd till en kärnteknisk verksamhet som ger eller har gett upphov till restprodukter, och tillståndshavare som har tillstånd att inneha eller driva en eller flera kärnkraftsreaktorer som inte permanent har stängts av före den 1 januari 1975. Föreskrifterna riktar sig även till de kommuner som omfattas av bestämmelserna i lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter (finanseringslagen) och förordningen (2017:1179) om finansiering av kärntekniska restprodukter (finansieringsförordningen).

Föreskrifterna syftar till att skapa bättre förutsättningar för Riksgälden att pröva ansökningar om utbetalning och revidera hur utbetalade fondmedel har använts genom att tydliggöra tillståndshavarnas och kommunernas skyldigheter att lämna in viss information. För tillståndshavarnas och kommunernas del leder detta till ökad transparens och förutsägbarhet samtidigt som det ger bättre förutsättningar att planera för och leva upp till de krav som Riksgälden ställer. Föreskrifterna föreslås träda i kraft den 9 oktober 2019.

Remisstiden är satt till den 21 augusti 2019.
Östhammars kommun har blivit nekad förlängd remisstid och kommer därför att göra ett ordförandebeslut som anmäls till kommunstyrelsen.

Föreligger förslag till yttrande från slutförvarsenheten (daterat 2019-08-19).

Slutförvarsenheten, under kommunledningsförvaltningen, föreslår att Östhammars kommun avger bilagda förslag till yttrande.

[redacted]

Marie Berggren
Chef Slutförvarsenheten

Godkännes enligt KL 6:39

Östhammar 2019-08-20

[redacted]

Jacob Spangenberg
Kommunstyrelsens ordförande

Anmälningsärende till kommunstyrelsen

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Slutförvarsenheten
Marie Berggren

Riksgälden
103 74 Stockholm

karnavfallsfinansiering@riksgalden.se

Riksgäldens förslag till föreskrifter om kostnadsberäkningar, ansökningar och redovisning vid finansiering av kärntekniska restprodukter, remisspromemoria
Ert dnr RG 2019/578

Föreskrifterna syftar till att skapa bättre förutsättningar för Riksgälden att pröva ansökningar om utbetalning och revidera hur utbetalade fondmedel har använts genom att tydliggöra tillståndshavarnas och kommunernas skyldigheter att lämna in viss information. För tillståndshavarnas och kommunernas del leder detta till ökad transparens och förutsägbarhet samtidigt som det ger bättre förutsättningar att planera för och leva upp till de krav som Riksgälden ställer.

Föreskrifterna föreslås träda i kraft den 9 oktober 2019. Detta innebär att 2020 års ansökan från Östhammars kommun om medel kommer baseras på de tidigare föreskrifterna.

Förslaget tydliggör vilka uppgifter som ska finnas med såväl vid ansökan som redovisning av medel ur kärnavfallsfonden.

Synpunkter av principiell betydelse

I bakgrundsmaterialet till promemorian anges tydligt att kärnavfallsfondens medel ska täcka de kostnader som behövs för en säker hantering och slutförvaring av verksamhetens restprodukter, men också en säker avveckling och rivning av anläggningarna. Samtliga ageranden med utgångspunkt i kärntekniklagens regleringar.

De viktigaste utgångspunkterna för Östhammars kommun, är att kommunen ska vara delaktig och en tydlig aktiv part i varje steg av processen för att etablera/utöka slutförvar för radioaktivt avfall (såväl använt kärnbränsle som övrigt radioaktivt material).

Ett villkor för detta omfattande kommunala arbete, är att arbetet med dessa frågor är fullt ut finansierat av kärnavfallsfonden (såväl miljöbalksprövningen (MB)som den stegvisa prövningen enligt kärntekniklagen (KTL)). Arbetet ska vara fullt finansierat då projekt av den här digniteten, komplexiteten och långvariga tidsutdräkt behöver en särskild

hantering för att inte skapa undanträngningseffekter från övrig kärnverksamhet. Arbetet får inte gå ut över leveransen av välfärd till kommunens medborgare.

Att kommunens roll är viktig även i processerna som följer kärntekniklagens prövningar kan man se tydligt i SOU 2019:16 "Ny kärntekniklag-med förtydligat ansvar" där den praxis gällande stegvis prövning för kärntekniska anläggningars etablering och avveckling som gäller nu, föreslås omvandlas till lagtext och samtidigt föreslås formaliserade samrådsförfaranden i denna prövningsprocess (för bla kommuner).

I remisspromemorian anges att åtgärder och verksamhet som finansieras med medel ur kärnavfallsfonden omfattar dels löpande verksamhet kopplat till avveckling, dels olika projekt för tillståndshavarna. Det är rimligt att anta att en del av dessa projekt initieras och presenteras för regering och tillsynsmyndighet i samband med FUD-processen där det är en självklarhet att synpunkter, granskning och arbetet med information till medborgarna, finansieras av fondmedel.

Sålunda är kommunens synpunkter och medborgarperspektiv, en nödvändig utgångspunkt för den ***frivilliga*** process som kommunerna deltar i. Detta gäller bla slutförvar för använt kärnbränsle och löper från FUD-processen, över formella samråd, till tillåtlighetsprövningar och tillståndsbeslut enligt gällande lagstiftning (miljöbalk och kärntekniklag).

Vi vill här särskilt betona kommunens frivilliga åtagande i processen och att detta åtagande inte ska tas för givet i framtiden. Detta skulle kunna orsaka stora hinder för en framgångsrik process, gällande en lösning på kärnkraftens samlade avfallsproblem. Löses inte detta på ett säkert sätt, kan stora delar av svensk elproduktion komma att stängas, med oöverskådliga konsekvenser.

Att den röda tråden genom de olika prövningsprocesserna mellan tillsynsmyndighet, finansieringsmyndighet och regeringskansli hålls ihop och kommunernas kompetens tas tillvara via finansiering, för att ge en allsidig belysning har vid ett flertal tillfällen lyfts som en styrka för processen gällande såväl miljöbalksprövningen som kärntekniklagsprövningen för slutförvarsanläggningar för radioaktivt avfall.

Oavsett om kommunerna är prövande myndigheter, är finansieringen en avgörande förutsättning för fortsatt frivilligt deltagande.

Det framgår inte av remisspromemorian hur tillsynsmyndigheten kommer att vara involverad för bedömning av relevans i de projekt som kan beviljas fondmedel. Detta bör tydliggöras då ett av syftena med föreskrifterna ska vara att medel används till rätt ändamål och det är rimligt att anta att tillsynsmyndigheten är en resurs för ändamålet.

Övriga synpunkter på materialet

Det är svårt att av materialet se vilken detaljeringsnivå som är önskvärd för kommunerna att redovisa. Det är tydligt i promemorian att beloppen mellan verksamhetsutövare/tillståndshavare och kommuner skiljer sig mycket åt, av förklarliga skäl, men det är dock angeläget att få någon vägledning i detta.

Periodiseringarna är få hos kommunerna likväl som längre projekt som löper över flera år.

Kommunerna söker medel på årsbasis och det är angeläget att resultatet av tillståndshavarnas och kommunernas ansträngningar om ökad transparens och kvalitet också syns i handläggningstiden hos myndigheten för besked om medel beviljats eller inte.

Under punkten 3.3.2 anges i fjärde stycket att ”Tillståndshavaren ska redogöra för…” . Detta stycke bör formuleras om alternativt tas bort, då kommunerna inte är tillståndshavare.

För Östhammars kommun
Enligt delegation

[redacted]

Jacob Spangenberg
Kommunstyrelsens ordförande

Delges:
Miljödepartementet
Kärnavfallsrådet
Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM)

RIKSGÄLDEN
SWEDISH NATIONAL DEBT OFFICE

2019-06-20 Dnr 2019/578

Enligt sändlista

Stoltz, Peter
Enhetschef Kärnavfallsfinansiering
Avdelningen för garantier och finansiering

Tfn: 08 613 52 33
Mobil: 072 018 32 39
E-post: peter.stoltz@riksgalden.se

Remiss av förslag till föreskrifter om kostnadsberäkningar, ansökningar och redovisning vid finansiering av kärntekniska restprodukter

Riksgälden har bemyndigande att meddela föreskrifter genom 55 § förordningen (2017:1179) om finansiering av kärntekniska restprodukter för verkställigheten av de bestämmelser som bland annat rör kostnadsberäkningar, ansökan om utbetalning och redovisning av fondmedel. Härmed remitterar Riksgälden förslag om sådana föreskrifter.

Ni bereds tillfälle att yttra er över Riksgäldens förslag. Eventuella synpunkter ska ha inkommit till Riksgälden senast den 21 augusti 2019. Synpunkter skickas till karnavfallsfinansiering@riksgalden.se eller med post till adress nedan. Vi ser gärna att era synpunkter lämnas i Microsoft Word-format. Använd också gärna förslagets rubriker i ert yttrande. Vänligen ange dnr RG 2019/578 i rubriken.

Riksgälden anordnar ett informationsmöte gällande förslaget om föreskrifter onsdagen den 26 juni 2019. Om ni avser delta, men inte redan anmält er, meddela vem eller vilka som kommer till Stockholm eller vem eller vilka som vill delta via Skype for Business snarast till karnavfallsfinansiering@riksgalden.se. Detaljer om plats och agenda kommer att skickas ut till de som anmält sig till informationsmötet.

Frågor om förslaget skickas till karnavfallsfinansiering@riksgalden.se

Peter Stoltz

Enhetschef Kärnavfallsfinansiering

Sändlista

Remissinstanser

AB SVAFO
Barsebäck Kraft AB
Cyclife Sweden AB
Forsmark kraftgrupp AB
Fortum Sverige AB
Kammarkollegiet
Kärnavfallsfonden (KAF)
Kärnavfallsrådet
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning (MKG)
Miljörörelsens kärnavfallssekretariat (MILKAS)
OKG Aktiebolag
Oskarshamns kommun
Randstad Industricentrum Aktiebolag
Ranstad Mineral Aktiebolag
Region Kalmar län
Ringhals AB
Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM)
Studsvik Nuclear AB
Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB)
Svenska Naturskyddsföreningen
Sveriges Energiföreningars Riksorganisation (SERO)
Sydkraft AB (Uniper, Sydkraft Nuclear Power)
Uppsala Universitet
Vattenfall AB
Westinghouse Electric Sweden AB
Östhammars kommun

RIKSGÄLDEN
SWEDISH NATIONAL DEBT OFFICE

Promemoria
REMISS

Datum: 2019-06-20

Dnr: RG 2019/578

Remisspromemoria
- förslag till föreskrifter om kostnadsberäkningar, ansökningar och redovisning vid finansiering av kärntekniska restprodukter

Sammanfattning

Riksgäldskontoret (Riksgälden) föreslår föreskrifter om kostnadsberäkningar, ansökningar och redovisning vid finansiering av kärntekniska restprodukter. Föreskrifterna innehåller bestämmelser om vissa delar av kostnadsberäkningar, ansökningar om medel ur kärnavfallsfonden och redovisningar av använda fondmedel.

De föreslagna föreskrifterna riktar sig till tillståndshavare som enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet har tillstånd till en kärnteknisk verksamhet som ger eller har gett upphov till restprodukter, och tillståndshavare som har tillstånd att inneha eller driva en eller flera kärnkraftsreaktorer som inte permanent har stängts av före den 1 januari 1975. Föreskrifterna riktar sig även till de kommuner som omfattas av bestämmelserna i lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter (finanseringslagen) och förordningen (2017:1179) om finansiering av kärntekniska restprodukter (finansieringsförordningen).

Föreskrifterna syftar till att skapa bättre förutsättningar för Riksgälden att pröva ansökningar om utbetalning och revidera hur utbetalade fondmedel har använts genom att tydliggöra tillståndshavarnas och kommunernas skyldigheter att lämna in viss information. För tillståndshavarnas och kommunernas del leder detta till ökad transparens och förutsägbarhet samtidigt som det ger bättre förutsättningar att planera för och leva upp till de krav som Riksgälden ställer.

Föreskrifterna föreslås träda i kraft den 9 oktober 2019.

Innehåll

1 Förslag till föreskrifter 1
2 Utgångspunkter 6
2.1 Bakgrund 6
2.2 Behovet av föreskrifter 6
2.3 Regleringsalternativ 7
2.4 Rättsliga förutsättningar 7
2.5 Ikraftträdande 7
3 Överväganden och förslag 8
3.1 Innehållet i kostnadsberäkningar 8
3.2 Ansökan om utbetalning av medel ur kärnavfallsfonden 9
3.2.1 Tillståndshavares ansökan 9
3.2.2 Kommuners ansökan 13
3.3 Redovisning 13
3.3.1 Tillståndshavares redovisning 13
3.3.2 Kommuners redovisning 17
4 Förslagens konsekvenser 18
4.1 Allmänt 18
4.2 Konsekvenserna för samhället och konsumenterna 18
4.3 Konsekvenserna för företagen 18
4.4 Konsekvenser för kommuner 19
4.5 Konsekvenser för Riksgälden 19

1 Förslag till föreskrifter

Riksgälden har följande förslag till föreskrifter.

1 kap. Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om vilka uppgifter som ska lämnas i kostnadsberäkningar, ansökningar och redovisning.

Definitioner

2 § Termer och uttryck i dessa föreskrifter har samma betydelse som i lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter och förordningen (2017:1179) om finansiering av kärntekniska restprodukter.

2 kap. Kostnadsberäkningar

Reaktorinnehavarnas kostnadsberäkningar

1 § En redovisning enligt 9 § 2 förordningen om finansiering av kärntekniska restprodukter ska innehålla uppgifter som visar

1. reaktorinnehavarnas organisationsnummer, adress och kontaktuppgifter,
2. vilka åtgärder och verksamheter som planeras genomföras de kommande tre kalenderåren,
3. den beräknade kostnaden för respektive åtgärd och verksamhet de kommande tre kalenderåren, fördelat per kalenderår,
4. den beräknade tidpunkten för avslutade av åtgärder och verksamheter som ska genomföras de kommande tre kalenderåren, och
5. den beräknade totala kostnaden, fördelat per kalenderår, för åtgärder och verksamheter som ska genomföras de kommande tre kalenderåren och som inte kommer avslutas under perioden.

2 § En redovisning enligt 9 § 3 förordningen om finansiering av kärntekniska restprodukter ska innehålla uppgifter som visar

1. reaktorinnehavarens organisationsnummer, adress och kontaktuppgifter,
2. vilka åtgärder och verksamheter som planeras genomföras under de kommande tre kalenderåren,
3. den beräknade kostnaden för respektive åtgärd och verksamhet under de kommande tre kalenderåren, fördelat per kalenderår,
4. den beräknade tidpunkten för avslutande av åtgärder och verksamheter som ska genomföras de kommande tre kalenderåren,
5. den beräknade totala kostnaden, fördelat per kalenderår, för åtgärder och verksamheter som ska genomföras de kommande tre kalenderåren och som inte kommer avslutas under perioden, och

6. en särskild redovisning i enlighet med nivå 1 och 2 (huvudaktivitet och aktivitetsgrupp) i den internationella strukturen för beräkning av avvecklingskostnader vid kärntekniska anläggningar (ISDC).

Andra tillståndshavares kostnadsberäkningar

3 § En redovisning enligt 12 § förordningen om finansiering av kärntekniska restprodukter ska innehålla uppgifter som visar

1. tillståndshavarens organisationsnummer, adress och kontaktuppgifter,
2. vilka åtgärder och verksamheter som planeras genomföras under de kommande tre kalenderåren,
3. den beräknade kostnaden för respektive åtgärd och verksamhet under de kommande tre kalenderåren, fördelat per kalenderår,
4. den beräknade tidpunkten för avslutande av åtgärder och verksamheter som ska genomföras de kommande tre kalenderåren, och
5. den beräknade totala kostnaden, fördelat per kalenderår, för åtgärder och verksamheter som ska genomföras de kommande tre kalenderåren och som inte kommer avslutas under perioden.

3 kap. Ansökningar

Tillståndshavares ansökan om utbetalning av fondmedel

1 § En tillståndshavares ansökan enligt 32 § förordningen om finansiering av kärntekniska restprodukter ska innehålla uppgifter som visar

1. tillståndshavarens organisationsnummer, adress och kontaktuppgifter,
2. hur mycket fondmedel som begärs utbetalt,
3. en betalningsinstruktion för utbetalning av fondmedel,
4. vilka åtgärder och verksamheter som ska genomföras under den period ansökan avser,
5. de beräknade kostnaderna för respektive åtgärd och verksamhet under den period ansökan avser redovisade som
   a) den totala kostnaden för respektive åtgärd och verksamhet, samt
   b) kostnaderna förknippade med respektive åtgärd och verksamhet,
6. en jämförelse av kostnaden för respektive åtgärd och verksamhet och den kostnadsberäkning som har använts då kärnavfallsavgiften beslutades,
7. vad avvikelser mellan kostnader för respektive åtgärder eller verksamheter och den kostnadsberäkning som har använts då kärnavfallsavgiften beslutades beror på,
8. hur kostnader som är gemensamma för åtgärder och verksamheter som finansieras med fondmedel och sådana som inte finansieras av fondmedel fördelas,
9. beräknade intäkter hänförliga till åtgärder och verksamheter som finansierats av fondmedel, och
10. skäl för att respektive åtgärd och verksamhet berättigar till ersättning från kärnavfallsfonden.

Sådana tillståndshavare som är reaktorinnehavare ska utöver vad som anges i första stycket redovisa sådana kostnader som avses i 9 § 3 förordningen om finansiering av kärntekniska restprodukter i enlighet med nivå 1 och 2 (huvudaktivitet och aktivitetsgrupp) i den internationella strukturen för beräkning av avvecklingskostnader vid kärntekniska anläggningar (ISDC).

En ansökan om utbetalning av fondmedel ska vara undertecknad av behörig firmatecknare.

Gemensam ansökan om utbetalning av fondmedel

2 § Om flera tillståndshavare lämnar in en gemensam ansökan enligt 32 § förordningen om finansiering av kärntekniska restprodukter avseende gemensamma kostnader ska ansökan, utöver vad som anges i 1 §, innehålla uppgifter om hur mycket fondmedel varje tillståndshavare begär utbetalt.

Kommuners ansökan om utbetalning av fondmedel

3 § En kommuns ansökan enligt 34 § förordningen om finansiering av kärntekniska restprodukter ska innehålla uppgifter som visar

1. kommunens organisationsnummer, adress och kontaktuppgifter,
2. hur mycket fondmedel som begärs utbetalat,
3. en betalningsinstruktion för utbetalning av fondmedel,
4. vilka åtgärder och verksamheter som ska genomföras under den period ansökan avser,
5. de beräknade kostnaderna för respektive åtgärd och verksamhet under den period ansökan avser, och
6. skäl för att respektive åtgärd och verksamhet berättigar till ersättning från kärnavfallsfonden.

En ansökan om utbetalning av fondmedel ska vara undertecknad av behörig företrädare för kommunen.

4 kap. Redovisning

Tillståndshavares redovisning

1 § En tillståndshavares redovisning enligt 46 § 1 förordningen om finansiering av kärntekniska restprodukter ska innehålla uppgifter som visar

1. tillståndshavarens organisationsnummer, adress och kontaktuppgifter,
2. hur mycket fondmedel som använts under den period som redovisningen avser fördelat per kvartal,
3. vilka åtgärder och verksamheter som har utförts under den period redovisningen avser,
4. kostnaden för respektive åtgärd och verksamhet redovisad som
   a) den totala kostnaden för respektive åtgärd och verksamhet fördelat per kvartal, samt
   b) kostnaderna förknippade med respektive åtgärd och verksamhet fördelat per kvartal,

5. en jämförelse av den verkliga kostnaden för respektive åtgärd och verksamhet och den kostnaden som angetts i ansökan om utbetalning av fondmedel,

6. vad avvikelser mellan verklig kostnad för respektive åtgärd och verksamhet och den kostnad som angetts i ansökan om utbetalning beror på,

7. den beräknade totala kostnaden, per kalenderår, för respektive åtgärd och verksamhet som inte avslutats under den period som redovisningen avser,

8. den beräknade tidpunkten för avslutande av respektive åtgärd och verksamhet som inte avslutats under den period som redovisningen avser,

9. vad avvikelser mellan den beräknade kostnaden för respektive åtgärd eller verksamhet fram till avslutande i redovisningen gentemot den angivna kostnaden i den kostnadsberäkning som användes då senaste kärnavfallsavgiften beslutades beror på,

10. vilka åtgärder och verksamheter som skulle genomföras under den period redovisningen avser enligt den kostnadsberäkning som användes då senaste kärnavfallsavgiften beslutades men inte påbörjats samt vid vilken tidpunkt respektive åtgärd eller verksamhet istället beräknas genomföras och vilken kostnadspåverkan förseningen beräknas få,

11. hur kostnader som är gemensamma för åtgärder och verksamheter som finansieras med fondmedel och sådana som inte finansieras av fondmedel fördelats,

12. hur transaktioner med sådana personer som är att betrakta som närstående enligt 1 kap. 8 och 9 §§ årsredovisningslagen (1995:1554) har prissatts samt omfattning och typ av sådana transaktioner,

13. intäkter hänförliga till åtgärder och verksamheter som finansierats av fondmedel, och

14. hur periodiseringar tillämpas i redovisningen, vilka kostnader som berörs och hur dessa periodiseras,

Sådana tillståndshavare som är reaktorinnehavare ska utöver vad som anges i första stycket redovisa sådana kostnader som avses i 9 § 3 förordningen om finansiering av kärntekniska restprodukter i enlighet med nivå 1 och 2 (huvudaktivitet och aktivitetsgrupp) i den internationella strukturen för beräkning av avvecklingskostnader vid kärntekniska anläggningar (ISDC).

Redovisningen ska vara undertecknad av behörig firmatecknare.

Gemensam redovisning

2 § Om flera tillståndshavare lämnar in en gemensam redovisning enligt 46 § förordningen om finansiering av kärntekniska restprodukter avseende gemensamma kostnader ska redovisningen, utöver vad som anges i 1 §, innehålla uppgifter som visar fördelning av kostnaderna per tillståndshavare och kvartal.

Kommuners redovisning

3 § En kommuns redovisning enligt 46 § 2 förordningen om finansiering av kärntekniska restprodukter ska innehålla uppgifter som visar

1. kommunens organisationsnummer, adress och kontaktuppgifter,
2. hur mycket fondmedel som använts under den period som redovisningen avser,
3. vilka åtgärder och verksamheter som har utförts under den period redovisningen avser,
4. kostnaden för respektive åtgärd och verksamhet,
5. en jämförelse av den verkliga kostnaden för respektive åtgärd och verksamhet och den kostnaden som angetts i ansökan om utbetalning av fondmedel,
6. vad avvikelser mellan verklig kostnad för respektive åtgärd och verksamhet och den kostnad som angetts i ansökan om utbetalning beror på, och
7. hur periodiseringar tillämpas i redovisningen, vilka kostnader som berörs och hur dessa periodiseras.

Redovisningen ska vara undertecknad av behörig företrädare för kommunen.

2 Utgångspunkter

2.1 Bakgrund

Den som har ett kärntekniskt tillstånd enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet är enligt lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter (finansieringslagen) skyldig att genomföra och finansiera de åtgärder som behövs för en säker hantering och slutförvaring av verksamhetens restprodukter. Tillståndshavaren ska också genomföra och finansiera en säker avveckling och rivning av anläggningarna när verksamheten inte längre ska bedrivas. Det är respektive reaktorinnehavare och andra avgiftsskyldiga tillståndshavare som har det fulla ansvaret för alla sina kostnader. Tillståndshavarna ska betala kärnavfallsavgifter och ställa säkerheter. Inbetalda avgifter förvaltas av Kärnavfallsfonden.

Den närmare regleringen av dessa skyldigheter framgår i finansieringslagen och förordning (2017:1179) om finansiering av kärntekniska restprodukter (finansieringsförordningen).

Riksgäldskontoret (Riksgälden) har enligt finansieringsförordningen i uppgift att bland annat pröva ansökningar om utbetalning av medel från kärnavfallsfonden och revidera hur utbetalda fondmedel har använts. Tillståndshavare är även skyldiga att vart tredje år lämna en beräkning av de förväntade framtida kostnaderna.

2.2 Behovet av föreskrifter

De bestämmelser som finns om kostnadsberäkningar, ansökningar och redovisningar i finansieringslagen och finansieringsförordningen är förhållandevis knapphändiga. Detta har lett till att det finns stora skillnader i kvalitén på de underlag som tillståndshavarna och kommuner lämnat till Riksgälden. Detta har försvårat Riksgäldens granskning av framförallt ansökningar om medel ur kärnavfallsfonden och redovisningar av använda medel. En effekt av detta har i några fall blivit att utbetalningar försenats.

Riksgälden bedömer mot den bakgrunden att det finns behov att tydliggöra vilket underlag som en tillståndshavare behöver lämna i samband med kostnadsberäkning, vid ansökan om medel ur kärnavfallsfonden och vid redovisning. Förslagen som lämnas här avser också att göra underlagen mer jämförbara och därmed underlätta prövning och uppföljning. I föreskrifterna förtydligas att underlagen ska innehålla en projektredovisning och en avvikelseanalys.

För tillståndshavarnas och kommunernas del leder förslagen till ökad transparens och förutsägbarhet samtidigt som det ger bättre förutsättningar att planera för och leva upp till de krav som Riksgälden ställer.

Under 2018 utbetalades ca 2,4 miljarder kronor från kärnavfallsfonden och under 2019 beräknas utbetalningarna uppgå till ca 2,5 miljarder kronor. Beloppens storlek ställer givetvis krav på väl underbyggda beslut från Riksgälden, vilket i sin tur ställer krav på hög kvalitet i de underlag som tillståndshavare och kommuner lämnar. De förslagna föreskrifterna förbättrar förutsättningarna för att Riksgälden ska kunna utföra sitt uppdrag på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. Detta bedöms leda till minskad risk för att medel ur kärnavfallsfonden används felaktigt.

2.3 Regleringsalternativ

Ett alternativ till att meddela föreskrifter kan vara att utfärda allmänna råd. Allmänna råd är till skillnad från föreskrifter inte bindande, utan är en generell rekommendation till företagen om hur de kan agera för att uppfylla de krav som finns i en överordnad bestämmelse (i detta fall finansieringsförordningen). Ett annat alternativ kan vara att ge vägledning om befintliga bestämmelser.

Riksgälden bedömer att dessa alternativ inte ger en tillräckligt tydlig reglering. Den föreskriftsrätt som Riksgälden ges i finansierings-förordningen bör således användas.

2.4 Rättsliga förutsättningar

Riksgälden har bemyndigande att meddela föreskrifter genom 55 § finansieringsförordningen för verkställigheten av de bestämmelser som bland annat rör kostnadsberäkningar, ansökan om utbetalning och redovisning av fondmedel.

2.5 Ikraftträdande

Föreskrifterna föreslås träda i kraft den 9 oktober 2019. Då Riksgälden redan i dag begär in mycket av det som regleras i föreskrifterna bedöms dessa inte leda till något omfattande merarbete för tillståndshavarna. Därmed bedöms också den föreslagna tidpunkten för ikraftträdande vara acceptabel. Föreskrifterna kommer således att kunna tillämpas vid nästa tillfälle för ansökan om utbetalning vilken ska lämnas till Riksgälden den 30 oktober 2019.

3 Överväganden och förslag

3.1 Innehållet i kostnadsberäkningar

Riksgäldens förslag: Kostnadsberäkningen ska, utöver det som framgår av 9 § finansieringsförordningen (för reaktorinnehavare) och 12 § finansieringsförordningen (för andra tillståndshavare), innehålla en redogörelse för de åtgärder och verksamheter som planeras genomföras under de kommande tre kalenderåren. De beräknade kostnaderna för dessa åtgärder och verksamheter ska redovisas fördelat per kalenderår.

Om en åtgärd eller verksamhet pågår längre än den treåriga avgiftsperioden ska den totala beräknade kostnaden per kalenderår redovisas till dess att åtgärden eller verksamheten förväntas avslutas. Även den beräknade tidpunkten för avslutande av åtgärden eller verksamheten ska anges.

En reaktorinnehavare ska för den del av grundkostnaden som omfattas av 9 § 3 finansieringsförordningen, det vill säga den del av grundkostnaden som är hänförlig till reaktorinnehavarens reaktorer, lämna en särskild redogörelse enligt de två första nivåerna i den internationella strukturen för beräkning av avvecklingskostnader vid kärntekniska anläggningar (ISDC).

Skälen för Riksgäldens förslag: Reaktorinnehavarna är enligt 8 § finansieringsförordningen skyldiga att vart tredje år tillsammans lämna in en kostnadsberäkning avseende förväntade återstående grundkostnader. Kostnadsberäkningen ska bland annat enligt 9 § 2 finansieringsförordningen redovisa den del av grundkostnaden som är gemensam för alla reaktorinnehavare och enligt 9 § 3 finansieringsförordningen för varje reaktorinnehavare redovisa den del av grundkostnaden som är hänförlig till reaktorinnehavarens reaktorer.

För andra tillståndshavare regleras skyldigheten att lämna in kostnadsberäkning i 11-12 §§ finansieringsförordningen där det framgår att en kostnadsberäkning avseende de förväntade återstående grundkostnaderna ska lämnas in vart tredje år.

Föreskrifterna som föreslås förtydligar dessa bestämmelser genom att specificera att vissa uppgifter ska lämnas till Riksgälden.

Riksgälden föreslår att mer utförlig information lämnas för de åtgärder och den verksamhet som planeras inom den kommande avgiftsperioden om tre år.

Av 33 § första stycket finansieringsförordningen framgår att fondmedel som huvudregel endast får användas för sådana åtgärder och verksamheter som ingår i den kostnadsberäkning som har använts då kärnavfallsavgiften

beslutades. Det är därför nödvändigt att tillståndshavarna tydligt redogör i kostnadsberäkningen för vilka åtgärder och verksamhet som planeras inom den kommande avgiftsperioden om tre år. Åtgärderna och verksamheterna behöver förklaras på ett sådant sätt att det blir tydligt vad som ska utföras och vad syftet är.

Åtgärder och verksamhet som finansieras med medel ur kärnavfallsfonden omfattar dels löpande verksamhet kopplat till avveckling, dels olika projekt. Tillståndshavare ska i kostnadsberäkningen lämna en redogörelse för både den planerade löpande verksamheten och projektverksamheten.

Redogörelsen av projekt ska omfatta de projektrelaterade åtgärder respektive verksamhet, med tillhörande kostnader fördelade per kalenderår, som tillståndshavaren planerar att bedriva under de kommande tre åren och, i de fall ett projekt planeras att pågå längre än kommande tre år, även motsvarande uppgifter fram till projektets beräknade avslut. Kostnadsberäkningen ska även innehålla en beskrivning av varje sådant projekt och vad projektet syftar till.

En reaktorinnehavare ska för den del av grundkostnaden som omfattas av 9 § 3 finansieringsförordningen, det vill säga den del av grundkostnaden som är hänförlig till reaktorinnehavarens reaktorer, lämna en särskild redogörelse enligt de två första nivåerna i den internationella strukturen för beräkning av avvecklingskostnader vid kärntekniska anläggningar (ISDC). Motiv till användning av ISDC-redovisning återfinns i avsnitt 3.2.1.

3.2 Ansökan om utbetalning av medel ur kärnavfallsfonden

3.2.1 Tillståndshavares ansökan

Riksgäldens förslag: Tillståndshavaren ska i ansökan uppge hur mycket fondmedel den ansöker om för den avsedda perioden.

Ansökan ska innehålla en redogörelse för vilka åtgärder och verksamheter som planeras samt hur mycket fondmedel som begärs utbetalt för respektive åtgärd och verksamhet. Det ska också framgå vilka kostnader som är förknippade med respektive åtgärd och verksamhet.

I ansökan ska tillståndshavaren göra en jämförelse mellan de medel som begärs och motsvarande kostnad i kostnadsberäkningen. Finns det avvikelser ska orsaken till avvikelsen beskrivas.

Av ansökan ska framgå hur kostnader som är gemensamma för åtgärder och verksamheter som finansieras med fondmedel och sådana som inte finansieras av fondmedel fördelas.

En tillståndshavare ska vidare redogöra för beräknade intäkter som är hänförliga till åtgärder eller verksamheter som finansieras med fondmedel.

I ansökan ska en redogörelse lämnas för varför de åtgärder eller verksamheter som tillståndshavaren söker ersättning för berättigar till ersättning från kärnavfallsfonden.

Väljer flera tillståndshavare att lämna in en gemensam ansökan enligt 32 § förordningen om finansiering av kärntekniska restprodukter ska det i denna, utöver vad som anges ovan, framgå hur mycket fondmedel varje tillståndshavare ansöker om.

En reaktorinnehavare ska för den del av grundkostnaden som omfattas av 9 § 3 finansieringsförordningen, det vill säga den del av grundkostnaden som är hänförlig till reaktorinnehavarens reaktorer, lämna en särskild redogörelse enligt de två första nivåerna i den internationella strukturen för beräkning av avvecklingskostnader vid kärntekniska anläggningar (ISDC).

Skälen för Riksgäldens förslag: Det framgår av 32 § finansieringsförordningen att en ansökan om utbetalning av fondmedel från en tillståndshavare ska ges in till Riksgälden. Av 33 § finansieringsförordningen framgår att Riksgälden prövar ansökningar om utbetalning och beslutar hur och i vilken utsträckning fondmedel får användas.

Föreskrifterna syftar till att öka tydligheten för tillståndshavaren om vilket underlag som ska lämnas vid ansökan om utbetalning av medel.

Redogörelse för åtgärder och verksamheter

Av 33 § första stycket finansieringsförordningen följer att fondmedel som huvudregel endast får användas för sådana åtgärder och verksamheter som ingår i den kostnadsberäkning som har använts då kärnavfallsavgiften beslutades. Detta betyder att vad som är ersättningsberättigat kan förändras över tid beroende på vilka åtgärder och verksamheter som finns upptagna i kostnadsberäkningen.

För att Riksgälden ska kunna pröva en ansökan om utbetalning på ett ändamålsenligt och effektivt sätt ska tillståndshavaren utförligt redogöra för planerade åtgärder och verksamheter samt kostnaderna för dessa.

En tillståndshavares åtgärder och verksamhet som finansieras med medel ur kärnavfallsfonden omfattar dels löpande verksamhet kopplat till avveckling, dels olika projekt som ska bedrivas under (och även utöver) den period ansökan avser.

Om åtgärder och verksamheter utgörs av projektverksamhet ska den beräknade kostnaden för varje sådant projekt framgå för den period ansökan avser. Ansökan ska för varje sådant projekt även innehålla en redogörelse för vad projektet syftar till och vad tillståndshavaren avser att genomföra i projektet för den period ansökan avser. Motsvarande gäller för löpande verksamhet.

Utöver den totala kostnaden för respektive åtgärd och verksamhet ska tillståndshavaren redogöra för vilka kostnader som är förknippade med respektive åtgärd eller verksamhet, t.ex. hur mycket medel som används för entreprenörer respektive egen personal samt material.

Avvikelseanalys

Informationen i ansökan ska möjliggöra att det går att följa eventuella förändringar mot kostnadsberäkningen. Ansökan ska därför innehålla en avvikelseanalys mellan ansökta medel för åtgärder och verksamheter och motsvarande kostnad i kostnadsberäkningen. Eventuella avvikelser ska förklaras.

Avvikelser kan bero på en mängd olika faktorer vilka exempelvis kan förklaras av förseningar, tidigareläggningar, att något blivit dyrare eller billigare på grund av förändringar i priser eller volymer.

När det gäller förseningar bör tillståndshavaren redogöra för när de beräknade kostnaderna väntas falla ut i stället och när det gäller tidigareläggningar behöver tillståndshavaren ange vilket eller vilka år verksamheten ursprungligen planerades att genomföras.

Vad gäller förändrade kostnader (kostnadsminskningar och kostnadsökningar) ska tillståndshavaren redovisa om det är pris- eller volymförändringar eller annat som ligger bakom förändringen.

När det gäller kostnadsminskningar är det viktigt att tillståndshavaren dessutom redogör för om kostnadsminskningen beror på

1) ambitionssänkning, dvs. tillståndshavaren nöjer sig med ett lägre resultat än vad som angivits tidigare i kostnadsberäkning,
2) effektivisering, dvs. samma resultat kan åstadkommas med en mindre insats, eller
3) eventuella övriga faktorer.

När det gäller kostnadsökningar är det viktigt att tillståndshavaren dessutom redogör för om kostnadsökningen beror på

1) ambitionshöjning, dvs. tillståndshavaren behöver få ett högre resultat än vad som planerades för i kostnadsberäkningen,

2) fördyring, dvs. en större insats krävs för att producera ett oförändrat resultat.
3) eventuella övriga faktorer.

Fördelning av gemensamma kostnader

Bedriver en tillståndshavare verksamhet som inte är finansierad av kärnavfallsfonden, till exempel drift av reaktorer eller hantering av driftavfall, ska tillståndshavaren redogöra för hur kostnader som är gemensamma för åtgärder och verksamheter som finansierats med fondmedel och sådana som inte finansierats av fondmedel har fördelats. Syftet är att granska att fördelningen görs på ett rimligt sätt så att utbetalda medel används till rätt ändamål.

Intäkter

I den mån intäkter är hänförliga till åtgärder eller verksamheter som finansieras med fondmedel, och dessa intäkter inte är hänförliga till utbetalningar från kärnavfallsfonden, ska dessa avräknas från de kostnader som en tillståndshavare ansöker om fondmedel för. En tillståndshavare ska därför redogöra för samtliga intäkter som är hänförliga till åtgärder eller verksamheter som finansieras med fondmedel.

Exempel på externa intäkter kan vara

- försäljning av skrot och metaller från avveckling,
- intäkter från andra aktörer avseende anläggningar som är finansierade av fondmedel och som är kopplade till avveckling, och
- vidarefakturering av kostnader för tjänster utförda av personal som finansieras av medel ur kärnavfallsfonden.

ISDC-redovisning

Riksgälden behöver på ett enhetligt sätt kunna följa alla avvecklingskostnader som är hänförliga till reaktorinnehavarens egna reaktorer över tid och ha möjlighet att jämföra olika reaktorinnehavares avvecklingskostnader. Därför ska reaktorinnehavare inom ramen för de krav som framgår av denna föreskrift lämna en särskild redogörelse för sina kostnader. Redogörelsen ska göras enligt den internationella kostnadsstrukturen International Structure for Decommissioning Costing (ISDC) som är ett gemensamt initiativ av OECD Nuclear Energy Agency (NEA), det internationella atomenergiorganet (IAEA) och Europeiska kommissionen.[1]

[1] https://www.oecd-nea.org/rwm/reports/2012/ISDC-nuclear-installations.pdf

ISDC-strukturen har flera nivåer som inleds med huvudaktiviteter som sedan bryts ned till aktivitetsgrupper. Riksgälden ställer endast krav på att de två mer övergripande nivåerna ska tillämpas (se bilaga 1). Detta bedöms ge en tillräckligt god förståelse för en reaktorinnehavares avvecklings-verksamhet.

3.2.2 Kommuners ansökan

Riksgäldens förslag: Det ska i ansökan framgå hur mycket fondmedel kommunen ansöker om. Ansökan ska innefatta en redogörelse av vilka åtgärder som planeras vidtas och vilken verksamhet som ska genomföras under den period ansökan avser. Ansökan ska även innehålla en redogörelse för vilka kostnader som kommunen förväntas få för respektive åtgärd och verksamhet och varför de berättigar till ersättning från kärnavfallsfonden.

Skälen för Riksgäldens förslag: Det framgår av 34 § finansieringsförordningen att en ansökan om utbetalning av fondmedel från en kommun ska ges in till Riksgälden. Av 33 § finansierings-förordningen framgår att Riksgälden prövar ansökningar om utbetalning och beslutar hur och i vilken utsträckning fondmedel får användas av kommunen.

För att pröva en ansökan om utbetalning på ett ändamålsenligt och effektivt sätt ska det i ansökan tydligt framgå vilka åtgärder och verksamheter som kommunen planerar att genomföra och vilka kostnader som är förknippade med dessa samt varför de berättigar till ersättning från kärnavfallsfonden.

3.3 Redovisning

3.3.1 Tillståndshavares redovisning

Riksgäldens förslag: Tillståndshavare ska redovisa hur mycket fondmedel som använts under den period som redovisningen avser fördelat per kvartal. Det ska finnas en utförlig redogörelse för vilka åtgärder och verksamhet som genomförts och hur mycket av de utbetalda fondmedlen som använts till respektive åtgärd och verksamhet.

Redovisningen ska innehålla en jämförelse mellan den redovisade verkliga kostnaden och den kostnad som uppgavs i prövad ansökan om utbetalning av fondmedel med tillhörande beskrivning av orsaker till eventuella avvikelser.

Om någon åtgärd eller verksamhet inte avslutats under det år redovisningen avser, ska tillståndshavaren redogöra för åtgärdens eller verksamhetens totala beräknade kostnad per kalenderår fram tills avslutande samt planerad tidpunkt för avslutande. Tillståndshavaren ska vidare redogöra för eventuella avvikelser gentemot den angivna kostnaden i den kostnadsberäkning som användes då den senaste kärnavfallsavgiften beslutades.

Tillståndshavaren ska vidare redogöra för vilka åtgärder och verksamheter som skulle genomföras under den period redovisningen avser enligt den kostnadsberäkning som användes då senaste kärnavfallsavgiften beslutades men inte påbörjats samt vid vilken tidpunkt respektive åtgärd eller verksamhet istället beräknas genomföras och vilken kostnadspåverkan förseningen beräknas få.

Bedriver en tillståndshavare verksamhet som inte är finansierad av kärnavfallsfonden ska tillståndshavaren redogöra för hur kostnader som är gemensamma för åtgärder och verksamheter som finansierats med fondmedel och sådana som inte finansierats av fondmedel har fördelats.

I de fall transaktioner med sådana personer som är att betrakta som närstående enligt 1 kap. 8 och 9 §§ årsredovisningslagen (1995:1554) genomförts så ska tillståndshavaren redogöra för transaktionernas typ, dess omfattning och hur de prissatts.

En tillståndshavare ska vidare redogöra för intäkter som är hänförliga till åtgärder eller verksamheter som finansierats med fondmedel.

Om en tillståndshavare tillämpar periodiseringar i redovisningen ska tillståndshavaren beskriva hur periodiseringar tillämpas och vilka kostnader som berörs.

Väljer flera tillståndshavare att lämna in en gemensam redovisning avseende gemensamma kostnader enligt 46 § 1 finansieringsförordningen ska denna, utöver vad som anges ovan, innehålla uppgifter som visar fördelning av kostnaderna per tillståndshavare och kvartal.

En reaktorinnehavare ska för den del av grundkostnaden som omfattas av 9 § 3 finansieringsförordningen, det vill säga den del av grundkostnaden som är hänförlig till reaktorinnehavarens reaktorer, lämna en särskild redovisning enligt de två första nivåerna i den internationella strukturen för beräkning av avvecklingskostnader vid kärntekniska anläggningar (ISDC).

Skälen för Riksgäldens förslag: Det framgår av 46 § 1 finansierings-förordningen att tillståndshavare ska redovisa hur utbetalda fondmedel har

använts. Riksgälden reviderar med utgångspunkt från tillståndshavarnas redovisning hur de utbetalda medlen har använts enligt 48 § 1 finansieringsförordningen. Föreskrifterna syftar till att tydliggöra vilket underlag tillståndshavaren ska lämna vid redovisning.

För att följa upp hur utbetalda fondmedel har använts behövs utöver en redovisning av förbrukade medel, en förståelse för den verksamhet och de åtgärder som skett under året. Redovisningen knyter även an till ansökan så till vida att det genom redovisningen ska framgå hur de antaganden och beräkningar som angavs i ansökan har realiserats.

Användning av medel

Tillståndshavare ska redovisa användningen av fondmedel kvartalsvis eftersom denna information behövs för att kunna beräkna kompensation för förlorad avkastning på medel som ska återbetalas till fonden eller avräknas från kommande utbetalningar.

Redogörelse för genomförda åtgärder och verksamheter

Redovisningen ska innehålla motsvarande uppgifter för genomförda åtgärder och verksamhet som i ansökan (avsnitt 3.2.1).

Avvikelseanalys för den period som redovisningen avser

Tillståndshavaren ska vid redovisningen göra en jämförelse av den verkliga kostnaden för respektive åtgärd och verksamhet mot de ansökningar som legat till grund för utbetalningar under redovisningsperioden. Om det har uppstått avvikelser avseende kostnaderna för en åtgärd eller verksamhet ska orsaken till avvikelsen tydligt förklaras. Det som görs gällande avseende avvikelseanalysen i ansökan i avsnitt 3.2.1 är också relevant för avvikelseanalysen i redovisningen.

Åtgärder och verksamhet som inte avslutats

Om någon åtgärd eller verksamhet inte avslutats under den period redovisningen avser, ska tillståndshavaren redogöra för åtgärdens eller verksamhetens totala beräknade kostnad per kalenderår fram tills avslutande samt beräknad tidpunkt för avslutande.

Avvikelseanalys gentemot kostnadsberäkningen

Om den beräknade kostnaden för en åtgärd eller verksamhet som inte avslutats under redovisningsperioden avviker från den kostnad som angetts i kostnadsberäkningen ska tillståndshavaren redogöra för vad avvikelsen beror på. Det som görs gällande avseende avvikelseanalysen i ansökan i avsnitt 3.2.1 är också relevant för denna avvikelseanalys.

Åtgärder och verksamheter som inte påbörjats

Om någon åtgärd eller verksamhet skulle påbörjas under den period redovisningen avser enligt den kostnadsberäkning som användes då senaste kärnavfallsavgiften beslutades men så inte skett ska tillståndshavaren redogöra för detta samt när åtgärder eller verksamheter istället beräknas genomföras och vilka kostnadsmässiga konsekvenser förseningen beräknas få.

Fördelning av gemensamma kostnader

Bakgrunden till behovet av att fördelningen av gemensamma kostnader beskrivs finns i avsnitt 3.2.1. I redovisningen ska den faktiska fördelningen anges.

Periodiseringar av kostnader

Tillståndshavaren ska redogöra för om periodiseringar tillämpas, vilka kostnader som berörs samt beskriva hur detta görs.

Transaktioner hänförliga till närstående

Tillståndshavarna ska lämna en redogörelse för hur transaktioner som är hänförliga till närstående personer enligt årsredovisningslagen har prissatts samt omfattning och typ av sådana transaktioner. Sådana transaktioner är normalt förknippade med större risker än andra transaktioner. Denna redogörelse är nödvändig för att kunna genomföra en redovisning av sådana transaktioner.

Intäkter

En tillståndshavare ska vidare redogöra för intäkter som är hänförliga till åtgärder eller verksamheter som finansieras med fondmedel. Bakgrunden till behovet av redogörelsen är beskrivet i avsnitt 3.2.1.

Gemensam redovisning

Väljer flera tillståndshavare att gemensamt lämna en redovisning avseende kostnader för gemensam verksamhet och gemensamma åtgärder ska den innehålla information om varje tillståndshavares andel av kostnaderna eftersom det måste vara tydligt hur stor del av förbrukade medel som är hänförliga till respektive tillståndshavare. Denna information ligger även till grund för att Riksgälden ska kunna beräkna kompensation för förlorad avkastning på medel som ska återbetalas till fonden eller avräknas från kommande utbetalningar.

ISDC-redovisning

Innehåll och motiv till den särskilda redogörelse som en reaktorinnehavare föreslås lämna för den del av grundkostnaden som omfattas av 9 § 3 finansieringsförordningen, det vill säga den del av grundkostnaden som är hänförlig till reaktorinnehavarens reaktorer, återfinns i avsnitt 3.2.1.

3.3.2 Kommuners redovisning

Riksgäldens förslag: Kommuner ska redovisa hur mycket fondmedel som använts under den period som redovisningen avser. Redovisningen ska även innehålla en redogörelse för vilka åtgärder och vilken verksamhet som genomförts och hur mycket av de utbetalda fondmedlen som använts till respektive åtgärd och verksamhet.

Redovisningen ska innehålla en jämförelse mellan det kostnadsutfall som redovisas och den kostnad som uppgavs i ansökan om utbetalning av fondmedel för respektive åtgärd och verksamhet. Orsaken till eventuella avvikelser ska framgå.

En redovisning ska även innehålla en redogörelse för om kommunen tillämpar periodiseringar och vilka kostnader som berörs och hur dessa periodiseras.

Det framgår av 46 § 2 finansieringsförordningen att kommuner ska redovisa hur utbetalda fondmedel har använts. Riksgälden reviderar med utgångspunkt från kommunernas redovisning hur de utbetalda medlen har använts enligt 48 § 1 finansieringsförordningen. Föreskrifterna syftar till att tydliggöra vilket underlag kommunerna ska lämna vid redovisning.

För att revidera en kommuns användning av fondmedel krävs en förståelse för de kostnader, de åtgärder och verksamheter som härrör avsedd period. En kommun ska därför utförligt redogöra för vilka åtgärder och vilken verksamhet som genomförts samt kostnadsutfall för dessa.

Det behövs även en förståelse för avvikelser mellan redovisade verkliga kostnader för åtgärder eller verksamheter och motsvarande kostnader i ansökan. Detta för att ha en god grund för att kunna revidera hur utbetalade fondmedel har använts.

Tillståndshavaren ska redogöra för om periodiseringar tillämpas samt beskriva hur detta görs.

4 Förslagens konsekvenser

4.1 Allmänt

I det följande redogörs för de konsekvenser som Riksgälden bedömer att de föreslagna föreskrifterna får. Inledningsvis beskrivs hur samhället påverkas av förslaget. Därefter beskrivs konsekvenserna för konsumenterna och för företagen. Avslutningsvis redogörs för konsekvenserna för Riksgälden.

Föreskrifterna reglerar verkställigheten av finansieringsförordningen och berör den som innehar ett tillstånd enligt kärntekniklagen och som är skyldig att lämna en kostnadsberäkning, ansökan om medel ur kärnavfallsfonden eller redovisning till Riksgälden. Föreskrifterna riktar sig även till de kommuner som omfattas av bestämmelserna i finanseringslagen och finansieringsförordningen.

4.2 Konsekvenserna för samhället och konsumenterna

Riksgälden bedömer att de föreslagna föreskrifterna kommer bidra till en förbättrad kontroll av de medel som utbetalas från kärnavfallsfonden och hur dessa medel sedan används. Detta bidrar till att öka sannolikheten att medel ur kärnavfallsfonden används till rätt ändamål och indirekt till att minska risken för att staten och skattebetalarna får stå för kostnader som omfattas av tillståndshavarnas ansvar.

4.3 Konsekvenserna för företagen

De föreslagna föreskrifterna berör i första hand tillståndshavare. Av Strålsäkerhetsmyndighetens sammanställning[2] över tillståndshavare framgår att det i nuläget finns åtta[3] aktörer som har tillstånd till en kärnteknisk verksamhet som ger eller har gett upphov till restprodukter. Det finns fyra[4] reaktorinnehavare vilka är tillståndshavare som har tillstånd att inneha eller driva en eller flera kärnkraftsreaktorer som inte permanent har stängts av före den 1 januari 1975.

Föreskrifterna ställer tydligare krav på det underlag som en tillståndshavare ska lämna. Detta innebär ökad transparens och förutsägbarhet samtidigt som det ger bättre förutsättningar att planera för och leva upp till de krav som Riksgälden ställer. Riksgälden bedömer effekten på företagens kostnader som begränsade. En viss initial ökning av kostnaderna till följd av en omställning är sannolik. Detta bör dock kunna vägas upp av en ökad

[2] RD-RA 2016-10-10 version - Lista på tillståndshavare och anläggning
[3] Studsvik Nuclear AB, Cyclife Sweden AB, AB Svafo, Ranstad Industricentrum AB, Ranstad Mineral AB, Westinghouse Electric Sweden AB, Vattenfall AB, Chalmers Tekniska Högskola AB
[4] Forsmark Kraftgrupp AB, Ringhals AB, OKG Aktiebolag, Barsebäck Kraft AB

förutsägbarhet för tillståndshavarna och minskat behov av kompletteringar.

4.4 Konsekvenser för kommuner

Det är Östhammars kommun, Oskarshamns kommun och därtill hörande regionförbund som berörs av förslaget. Dessa kommuner och regionförbund har kostnader för information till allmänheten i frågor som rör hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall samt kostnader för prövning av frågor om slutförvaring av restprodukter.

Riksgäldens bedömning är att föreskrifterna inte medföra några väsentliga kostnader för de berörda kommunerna.

4.5 Konsekvenser för Riksgälden

Föreskrifterna bedöms bidra till ett mer enhetligt underlag av högre kvalitet från tillståndshavarna och kommunerna. Med föreskrifterna stärks också kopplingen och jämförbarheten mellan kostnadsberäkning, ansökan och redovisning. Detta ger Riksgälden bättre förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag och skapar en större möjlighet för Riksgälden att följa och jämföra bland annat tillståndshavarnas avvecklingsarbete över tid.

Föreskrifterna bör ha en positiv inverkan på Riksgäldens effektivitet i prövnings- och revisionsprocesserna och leda till en högre kvalitet i arbetet, vilket sammantaget bör leda till en minskad risk för att medel ur kärnavfallsfonden används felaktigt och en förbättring av den ekonomiska säkerheten för staten inom detta område.

Bilaga 1

1 Pre-decommissioning actions

1.1 Decommissioning planning
1.2 Facility characterization
1.3 Safety, security and environmental studies.
1.4 Waste management planning.
1.5 Authorization
1.6 Preparing management group and contracting.

2 Facility shutdown activities

2.1 Plant shutdown and inspection.
2.2 Drainage and drying of systems.
2.3 Decontamination of closed systems for dose reduction.
2.4 Radiological inventory characterization to support detailed planning.
2.5 Removal of system fluids, operational waste and redundant material.

3 Additional activities for safe enclosure or entombment

3.1 Preparation for safe enclosure.
3.2 Site boundary reconfiguration, isolating and securing structures.
3.3 Facility entombment.

4 Dismantling activities within the controlled area

4.1 Procurement of equipment for decontamination and dismantling.
4.2 Preparations and support for dismantling.
4.3 Pre-dismantling decontamination.
4.4 Removal of materials requiring specific procedures.
4.5 Dismantling of main process systems, structures and components.
4.6 Dismantling of other systems and components.
4.7 Removal of contamination from building structures.
4.8 Removal of contamination from areas outside buildings.
4.9 Final radioactivity survey for release of buildings.

5 Waste processing, storage and disposal

5.1 Waste management system.
5.2 Management of historical/legacy high-level waste.
5.3 Management of historical/legacy intermediate-level waste.
5.4 Management of historical/legacy low-level waste.
5.5 Management of historical/legacy very low-level waste.
5.6 Management of historical/legacy exempt waste and materials.
5.7 Management of decommissioning high-level waste.
5.8 Management of decommissioning intermediate-level waste.
5.9 Management of decommissioning low-level waste.
5.10 Management of decommissioning very low-level waste.
5.11 Management of decommissioning very short-lived waste.
5.12 Management of decommissioning exempt waste and materials.
5.13 Management of decommissioning waste and materials generated outside controlled areas.

6 Site infrastructure and operation

6.1 Site security and surveillance.

6.2 Site operation and maintenance.

6.3 Operation of support systems.

6.4 Radiation and environmental safety monitoring.

7 Conventional dismantling, demolition and site restoration

7.1 Procurement of equipment for conventional dismantling and demolition.

7.2 Dismantling of systems and building components outside the controlled area.

7.3 Demolition of buildings and structures.

7.4 Final cleanup, landscaping and refurbishment

7.5 Final radioactivity survey of site.

7.6 Perpetuity funding/surveillance for limited or restricted release of property.

8 Project management, engineering and support

8.1 Mobilization and preparatory work

8.2 Project management.

8.3 Support services.

8.4 Health and safety.

8.5 Demobilization

8.6 Mobilization and preparatory work by contractors (if needed).

8.7 Project management by contractors (if needed).

8.8 Support services by contractors (if needed).

8.9 Health and safety by contractors (if needed).

8.10 Demobilization by contractors (if needed).

9 Research and development

9.1 Research and development of equipment, techniques and procedures.

9.2 Simulation of complicated works.

10 Fuel and nuclear material

10.1 Removal of fuel or nuclear material from facility to be decommissioned.

10.2 Dedicated buffer storage for fuel and/or nuclear material.

10.3 Decommissioning of buffer storage.

11 Miscellaneous expenditures

11.1 Owner costs.

11.2 Taxes.

11.3 Insurances.

11.4 Asset recovery.

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Rapport från Upphandlingsenheten till KS

Perioden 2019-05-13 – 2019-08-23

Antal genomförda upphandlingar och kommande upphandlingar

Under perioden har upphandlingsenheten tilldelat 13 stycken upphandlingar, utöver dessa har även ett antal direktupphandlingar över 100.000 kronor och förnyade konkurrensutsättningar genomförts. Upphandlingarna omfattar både varor och tjänster samt entreprenader. (Framgår i delegationslista)

Två upphandlingar har avbrutits under perioden, en avseende detaljplanekonsult med anledning av att en del krav avseende kompetens i upphandlingsunderlagen varit för högt eller felaktigt ställda. Den andra upphandlingen, OVK-besiktningar med anledning av att organisationsförändringar genomförs som påverkar verksamheten, bl a så kommer tjänsten att utföras i egen regi till viss del. Två upphandlingar har överklagats, OVK-besiktningar och ombyggnad Österbyskolan. Målet avseende OVK-besiktningar är avskrivet eftersom upphandlingen avbrutits. Målet avseende ombyggnation Österbyskolan ligger hos Förvaltningsrätten.

Antalet pågående upphandlingar är ca 12 stycken och återstående upphandlingar under 2019 uppgår till ca 17 st i det inkluderas även några direktupphandlingar och avrop över 100.000 kr.

Informationsträffar och enskilda dialogmöten

Enskilda dialogmöten med leverantörer har hållits inför upphandling av Vs-arbeten och ventilationsarbeten.

Planerade möten är inom områdena bygghandelsvaror , järnhandelsvaror och plåtslageriarbeten där informationsmöte avseende järnhandelsvaror hålls den 3 september. Även enskilda dialogmöten planeras inom dessa områden.

Aktiviteter

Ett intensivt arbete med införande av E-handel pågår tillsammans med ekonomiavdelningen. Målsättningen är att i de upphandlingar där ett stort antal fakturor genereras ska E-handel vara det sätt beställningar genomförs på.

Uppföljning av befintliga avtal och inköpsmönster i Östhammars kommun pågår. Arbete genomförs tillsammans med ekonomiavdelningen.

Postadress	Besöksadress/Reg.office	Telefon	Telefax	Organisationsnummer	Bankgiro
Box 66	Stångörsgatan 10	Nat 0173-860 00	Nat 0173-175 37	212000-0290	233-1361
Fakturaadress	742 21Östhammar	Int +46 173 860 00	Int +46 173 175 37	V.A.T. No	
Box 106	www.osthammar.se	E-post		SE212000029001	
742 21 Östhammar		kommunen@osthammar.se			

Utbildningen certifierade beställare/inköpare och direktupphandling kommer att ses över för att bättre anpassas för de som gör beställningar/inköpoch för de som gör direktupphandlingar vilket inte behöver vara samma person.
Separata utbildningstillfällen för E-beställningar via Raindance planeras för områden inom förbrukningsmaterial och livsmedel.

Den externa webbsidan avseende upphandling är under bearbetande med målsättning att så mycket information som möjligt ex pågående och kommande upphandlingar ska finnas lättillgängligt.

Arbete med enhetliga upphandlingsdokument pågår kontinuerligt.

I övrigt deltar representanter från upphandlingsenheten på flertalet uppstartsmöten inför ny avtalsperiod och på uppföljningsmöten med leverantörer.

Inköpsmöten med Tekniska förvaltningen, barn- och utbildnings förvaltningen och socialförvaltningen hålls kontinuerligt 1 ggr/månad.
I övrigt hålls möten med beställare både via telefon, mail och fysiskt där bl a rutiner, nya avtal, nytt inom inköpsområdet diskuteras mm.

Östhammars kommun, upphandlingsenheten har stått värd för en vårkonferens som samverkande kommuner i Uppsala län, UPPSAM anordnar varje år. Konferensen hölls i Öregrund den 15-16 maj 2019 med gott resultat och nöjda deltagare.

Planerade aktiviteter

Utbildning, certifierad inköpare/beställare och direktupphandling,
Utbildning E-handelsbeställningar,
Anbudsskola för leverantörer i Östhammars kommun, allmän inbjudan,
Anbudsskola för leverantörer som ofta lämnar anbud till Östhammars kommun, särskild inbjudan.

Övrigt

För att ytterligare bredda och stärka kunskapen inom upphandlingsenheten deltar en av upphandlarna i en nätverksgrupp med inriktning byggentreprenadupphandling.

Inger Modig Lind
Upphandlingschef

Statistikrapport av ej verkställda beslut

Socialnämnden, Kvartal 1 2019

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Innehållsförteckning

1 Statistikrapport av ej verkställda beslut 3

1 Statistikrapport av ej verkställda beslut

Socialförvaltningens förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår socialnämnden besluta att överlämna redovisningen till fullmäktige

Beslutsfattare/delegat: Socialnämnden

Bakgrund

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) skall socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden skall vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det skall också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män.

Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

LSS Beslut

Beslutsdatum/Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkställts	Vidtagna åtgärder	Kön
2018-04-24	9.10 § Daglig verksamhet	Den enskilde har tackat nej till erbjudandet	Erbjudet 180613	Man
2018-04-24	9.9 § Bostad för vuxna	Den enskilde har tackat nej till erbjudandet	Erbjudet 180613	Man
2018-05-03	9.4 § Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Verkställt 190115	Man
2018-05-03	9.9 § Bostad för vuxna	Resursbrist, t ex saknar ledig bostad		Man
2018-05-15	9.9 § Bostad för vuxna	Resursbrist, t ex saknar ledig bostad		Man
2018-05-28	9.9 § Bostad för vuxna	Resursbrist, t ex saknar ledig bostad	Verkställt 190114	Man
2018-06-19	9.4 § Kontaktperson	Den enskilde har tackat nej till erbjudandet	Erbjudet 180619 och 181106	Man
2018-07-26	9.9 § Bostad för vuxna	Resursbrist, t ex saknar ledig bostad		Man
2018-07-27	9.9 § Bostad för vuxna	Resursbrist, t ex saknar ledig bostad		Man
2018-08-31	9.4 § Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare		Man
2018-10-25	9.4 § Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Verkställt 190315	Kvinna

SoL Beslut

Beslutsdatum/Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkställts	Vidtagna åtgärder	Kön
2017-12-08	Kontaktperson (OF)	Den enskilde har tackat nej till erbjudandet, erbjudet 180924	Verkställt 190201	Man
2018-06-28	Kontaktperson (OF)	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Verkställt 190101	Man
2018-09-04	Kontaktfamilj (IFO)	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Föräldrar samtycker ej längre till insats, avslutat 190222	Man
2018-09-04	Kontaktfamilj (IFO)	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Föräldrar samtycker ej längre till insats, avslutat 190222	Man
2018-12-10	Hemtjänst	Brukare ej flyttat till Östhammar ännu		Man

Protokoll från styrelsemöte

Protokollet avser	Gästrike Vatten AB
Sammanträdesdatum	2019-05-23
Plats	Duvbackens reningsverk, Sältavägen 9 Gävle
Tid	Kl 09:00-11:35
Sekreterare	[redacted]
Ordförande	
Justerare	

Närvarande
Niklas Nygren, Ordförande
Inga-Lil Tegelberg, Vice ordförande
Henrik Sundberg, Ledamot
Torbjörn Jansson, Ledamot
Hans Larsson, Ledamot
Magnus Jonsson, Ledamot
Bo Janzon, Ledamot
Margareta Widén Berggren, Ledamot
Pär-Olof Olsson, Ledamot deltog §16-19
Inger Abrahamsson, ersättare
Lena Blad, VD

Frånvarande
Ulrika Norling, Ledamot

Övriga närvarande (deltog under inf.ärenden)
Ola Nilsson, Ledamot Gävle Vatten
Mari Rasjö, Ledamot Hofors Vatten
Håkan Nelin, Ledamot Hofors Vatten
Björn Karlsson, Ledamot Älvkarleby Vatten
Anneli Westin, Chef Kund & verksamhet
Johanna Sollengren, Jurist deltog §16-19
Jenny Engberg, Kommunsamordnare deltog §16-19
Gunilla Boström, Sekreterare

Frånvarande
Eva Julin, Ledamot Hofors Vatten
Emil Myrberg, Enhetschef Ekonomi
Krister Kron, VISION
Bo Persson, Ledamot Östhammar Vatten
Tomas Bendiksen, Ledamot Östhammar Vatten
Lars-Erik Wickberg, Ledamot Ockelbo Vatten

Dokument ID 20190520-00071

Mötet öppnades

Ordförande hälsade de närvarande välkomna och förklarade sammanträdet öppnat.

§16

Val av justerare

Till justerare valdes Magnus Jonsson.

§17 **Fastställande av föredragslista**

Föredragningslistan fastställdes.

§18

Protokoll från föregående möte

Föregående protokoll justerat. Protokollet läggs till handlingarna.

Informationsärenden

§19

Verksamhetsplanering

Information gavs om:

- det pågående arbetet med översyn av styrande dokument inklusive justering av Vd instruktion
- arbete med ramar, taxeplaner och aktiviteter kommande år
- aktiviteter hos ägarkommuner, regionalt, nationellt och inom EU som påverkar verksamheten

§20

Internkontrollrapport tertial 1

Information lämnades om Gästrike Vatten koncernens internkontrollrapport för tertial 1.

§21

Delårsrapport tertial 1

Information lämnades om Gästrike Vatten koncernens delårsrapport för tertial 1.

Dokument ID 20190520-00071

§22

Preliminär budget

Information lämnades om Gästrike Vatten koncernens preliminära rörelsebudget och investeringsbudget år 2020.

§23

Verksamhetsinformation

Information gavs om:
- medarbetarstatus
- drifthändelser och pågående ärenden
- status och resultat från aktiviteter och projekt
- nuvarande vattenläge

Beslutsärenden

§24

Instruktion för verkställande direktör i Gästrike Vatten koncernen

Ärendenr 201663

Ärendebeskrivning
Justeringar har gjorts enligt nedan för att förtydliga avsikten med avsnitt 5 Tystnadsplikt. Överstruken text har tagits bort och kursiv text har lagts till.

~~Vd får inte för någon röja vad denne har fått kunskap om under utförandet av sin uppgift som Vd om inte styrelsen i det enskilda fallet har beslutat annat. Tystnadsplikten avser såväl muntlig som skriftlig information och gäller även efter det att uppdraget som Vd upphört.~~

Vd förbinder sig att till utomstående inte lämna ut sådana uppgifter från sitt uppdrag som kan skada, eller särskilt gynna, enskilda intressenter.
Vd ska förvara konfidentiellt material så att det säkerställs att materialet inte är tillgängligt för utomstående.
Extern och intern information ska ske med iakttagande av den sekretess som lagar och förordningar föreskriver.
Uppgift som enligt första till tredje stycket omfattas av Vd:s tystnadsplikt får endast röjas om det krävs enligt lag. Tystnadsplikt gäller även efter avslutat uppdrag.

Efter det att uppdraget som Vd har upphört ska Vd återlämna allt konfidentiellt material till styrelsens ordförande.

Dokument ID 20190520-00071

Beslut
Styrelsen beslutade
- att revidera Instruktion för verkställande direktör i Gästrike Vatten AB i enlighet med bilaga 1.

§25

Ändring av styrelsemötesdatum 24 oktober

Beslut
Styrelsen beslutade
- att ändra oktobers styrelsemötesdatum till den 25 oktober.

§26

Uppföljning av internkontrollplanen 2019 Gästrike Vatten AB

Ärendenr 201680

Ärendebeskrivning
Internkontrollplanen ska stödja ledningsgrupp och styrelse i att kontrollera att risker som uppkommer genom att arbetssätt och rutiner inte följs minimeras. Riskerna är utvalda från en övergripande riskanalys.
Nytt från och med 2019 är att Internkontrollplanen görs för Gästrike Vatten AB och gäller för samtliga dotterbolag. Det innebär att dotterbolagen inte har någon egen internkontroll. Eftersom de moment som kontrolleras är utifrån arbetssätt och processer så har det indirekt påverkan på dotterbolagen och det arbete som bedrivs där

Beslut
Styrelsen beslutade
- att godkänna internkontrollrapporten för perioden januari till april 2019

§27

Delårsrapport T1 april 2019 Gästrike Vatten AB

Ärendenr 201673

Delges
KS/KF

Ärendebeskrivning
Redovisning av tertialbokslutet inklusive målanalys för perioden januari – april 2019.

Dokument ID 20190520-00071

Beslut
Styrelsen beslutade

- att godkänna förslag till Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut

- att överlämna tertialrapporten samt prognos för helåret 2019 till ägarkommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammar

§28

Preliminär rörelsebudget och investeringsbudget Gästrike Vatten AB År 2020

Ärendenr 201673

Delges
KS/KF

Ärendebeskrivning
Ärendet beskriver preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för år 2020. Det är en grund för fortsatt arbete med bolagets och koncernens budget för år 2020 och översyn av Övergripande verksamhetsplan samt investeringsvolym för år 2020-2023 med utblick till år 2025 inklusive mål och prioriteringar.

För att skapa en god arbetsmiljö för våra medarbetare samtidigt som vi ökar takten för såväl utredningar och genomförande av reinvesteringar, nyinvesteringar, exploateringar och andra tjänster (etableringar, tekniskt vatten mm) är behovet att utöka antalet medarbetare stort.

I förslaget till den preliminär rörelsebudget har kostnader för 8 nya anställda under 2020 och 4 nya anställda 2021 lagts in. Beräkningarna förutsätter 500 tkr i årslön/ny anställd och att de är anställda 6 månader under anställningsåret. I beräkningarna har förutsatts en generell inflation på 1 % för verksamhets- och personalkostnader, även räntan är beräknad på 1 %. Ökningen av kostnader i förslaget har fördelats ut enligt fastställd fördelningsnyckel till respektive dotterbolag.

Resurskartläggning tillsammans med plan för nyttjande av konsulter kommer att fortlöpa inför verksamhetsplan 2020. I fortsatt arbete kommer även fördelningen att ses över då behoven av resurser bedöms vara som störst i Gävle och Östhammar.

Beslut
Styrelsen beslutade

- att godkänna förslaget till preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för Gästrike Vatten AB år 2020.

- att överlämna förslaget till preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för Gästrike Vatten AB år 2020 till ägarkommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammar

Dokument ID 20190520-00071

Mötet avslutas

Nästa styrelsemöte:
Datum: 26 september
Tid: kl 09:00-11:45
Plats: Duvbackens reningsverk, Sältavägen 9 Gävle

Dokument ID 20190520-00071

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
telefon direkt 020-**37 93 00**
info@gastrikevatten.se| www.gastrikevatten.se

Gästrike Vatten AB

Delårsrapport T1 april 2019 Gästrike Vatten AB

Förslag till beslut

Styrelsen beslutar

- att godkänna förslag till Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut
- att överlämna tertialrapporten samt prognos för helåret 2019 till ägarkommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammar

Ärendebeskrivning

Redovisning av tertialbokslutet inklusive målanalys för perioden januari – april 2019.

Beslutsunderlag

- Verksamhetsrapport Gästrike Vatten AB med dotterbolag Tertialbokslut delår 1 samt prognos 2019
- GVAB Balansräkning T1 2019

Föredragande i ärendet är Lena Blad, Vd

Lena Blad, VD

Dokument ID 20190513-00046

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
telefon direkt 020-**37 93 00**
info@gastrikevatten.se| www.gastrikevatten.se

Verksamhetsrapport

Gästrike Vatten AB med dotterbolag

Tertialbokslut delår 1 samt prognos 2019

Innehållsförteckning

1 Målanalys 3

Invånare och kunder har förtroende för våra VA-tjänster 3

Gästrike Vatten är en attraktiv arbetsgivare 4

Gästrike Vatten har en långsiktigt hållbar VA-försörjning 5

Verksamheten har en ekonomi i balans 7

2 Resultat och investeringar 9

Gästrike Vatten AB 9

Gävle Vatten AB 10

Hofors Vatten AB 12

Ockelbo Vatten AB 13

Älvkarleby Vatten AB 15

Östhammar Vatten AB 16

3 Sammanfattning av viktigas händelserna under perioden 18

Gästrike Vatten AB 18

Gävle Vatten AB 18

Hofors Vatten AB 19

Ockelbo Vatten AB 20

Älvkarleby Vatten AB 20

Östhammar Vatten AB 20

4 För verksamheten viktig statistik 22

Gävle Vatten AB 22

1 Målanalys

Invånare och kunder har förtroende för våra VA-tjänster

Bedömningen är att vi kommer att nå målet under året.

Målet innebär att vi har en driftsäker VA-försörjning och säkra leveranser av god kvalitet till invånare och kunder i samtliga kommuner. Även en hög tillgänglighet och tydlig information som ger god service.

Under 2019 prioriteras aktiviteter för en
God produktivitet - Fortsatt utveckling av effektiva arbetssätt med hög kundnytta och utveckla tjänsternas kvalitet utan att öka kostnaderna.

Under perioden har vi bland annat skickat ut en enkät till andra VA-bolag för att ta del av andras erfarenheter. Det långsiktiga syftet är att både internt och externt hitta möjligheter till effektivisering av befintliga arbetssätt där alla enheter och avdelningar samt andra aktörer kan förbättra sina samarbeten och på så vis öka både effektiviteten men även servicen och dialogen med våra kunder och invånare.

Vi har även ökat vårt arbete med proaktiv information. Vi ser en nytta både för vår egen del som VA-huvudman men framförallt för invånaren och kunden. Många upplever VA-frågor som svåra och komplicerade. Åtgärder för att kunder ska uppleva kontakten med oss som enkel och trygg är viktig. Vi kommer därav se över våra informationskanaler och arbeta med att öka den allmänna medvetenheten kring VA-frågor. Vårt mål är att ha lättåtkomlig information via vår hemsida, se över vår tillgänglighet när det gäller kundservice samt testa och utvärdera i vilka forum och event vi bör delta.

Analys av indikatorerna

God ärendehantering > 80 %.
Målvärdet visar svars- och handläggningstider inom uppsatt tid för kundärenden. Ansvar för mätning och analys: Enhet Kund

Då vi under perioden driftsatte uppgraderingen av vårt ärendehanteringssystem samt justerade arbetssätten gällande ärendehantering har vi ännu inte kunnat ta ut rättvisande statistik för uppföljning. Bedömningen är att målet kommer att nås.

Hälsomässigt säkert vatten > 99 %.
Beskriver andelen vattenprover som är tjänliga enligt fastställt kontrollprogram.
Ansvar för mätning och analys: Enhet Drift Vatten

Uppnås för samtliga bolag för perioden.

Hälsomässigt säkert vatten	Gästrike Vatten AB	100		>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Gävle Vatten AB	100		>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Hofors Vatten AB	100		>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Ockelbo Vatten AB	100		>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Älvkarleby Vatten AB	100		>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Östhammar Vatten AB	100		>99%	Uppnås

Gästrike Vatten är en attraktiv arbetsgivare

Bedömningen är att målet kommer att nås

Målet innebär att vi har en god organisatorisk och social arbetsmiljö där medarbetare trivs och kan utvecklas. Förutsättningar finns för ett aktivt ledarskap och medarbetarskap.

Under 2019 prioriteras aktiviteter för en
Väl fungerande verksamhetsplanering – Då verksamheten haft svårt att hinna genomföra planerade åtgärder är det viktigt att skapa en god framförhållning och utrymme för löpande händelser redan i verksamhetsplaneringen samt säkerställa behovet av resurser internt på kort och lång sikt.

God balans mellan arbetsliv och privatliv – Med ett tydligt fokus på prioritering och verksamhetsplanering förbättras medarbetarnas balans mellan arbetsliv och privatliv och övertiden för enskilda individer minskar.

Under första tertialet av 2019 har vi arbetat vidare mot vårt mål att utveckla en god organisatorisk och social arbetsmiljö med ett aktivt och tydligt ledarskap. I februari påbörjades en serie av utbildningspass i vår personalprocess för cheferna.

Vi fortsätter även under 2019 med våra Må-bra enkäter och den första för året genomfördes i februari. Resultatet är väl godkänt och ligger i paritet med tidigare år. Även denna gång var svarsfrekvensen hög. Arbetsbelastningen och balansen mellan arbetsliv och privatliv är fortsatt fokusområden för oss att arbeta vidare genom att finna nya arbetssätt som reducerar övertid och ger medarbetarna återhämtningsmöjligheter.

Från februari erbjuds ett pausgymnastikprogram. Programmet är ett hjälpmedel för kort återhämtning och som ett komplement till massage för att avhjälpa nack- och axelskador vid daglig datoranvändning.

Under perioden har tre nya medarbetare påbörjat och tio medarbetare avslutat sin anställning. Av de som avslutat sin anställning är tre slutförda vikariat, en pension och fem medarbetare som bytt till annan arbetsgivare. Vi drabbades också av en medarbetarförlust genom dödsfall i januari.

Analys av indikatorerna

Nöjd medarbetarindex >3,2.
Målvärdet visar ett medelvärde på medarbetarenkätens resultat. För att målvärdet ska nås ska samtliga frågor överstiga 2,6. Ansvar för mätning och analys: Stab

Utfallet hämtas från den årliga medarbetarenkäten som genomförs under hösten. Bedömningen är att målet kommer att nås.

Sjukfrånvaro <3.
Målvärdet visar sjukfrånvaron på årsbasis. Ansvar för mätning och analys: Stab

Utfallet för perioden är 3,5 men bedöms nås på helårsbasis.

Indikator	Enhet	Utfall		Målvärde	Status	Prognos Helår
Nöjd medarbetarindex	Gästrike Vatten AB	3,2	●	=>3,2		Uppnås
Sjukfrånvaro	Gästrike Vatten AB	3,5 %	●	=<3		Uppnås

Gästrike Vatten har en långsiktigt hållbar VA-försörjning

● Bedömningen är att målet kommer att nås

Målet innebär att vi har en låg miljöpåverkan, god hushållning av resurser och en robust vattenförsörjning. Vi tillgodoser dagens behov och kan möta tillväxt utan att äventyra kommande generationers möjligheter.

Under 2019 prioriteras aktiviteter för en
Säkerhet – Med en genomarbetad säkerhetsanalys kan en långsiktig åtgärdsplan tas fram.
Tydlig struktur för ägar- och styrelsedialog – För en tydlig verksamhetsplan och en verksamhet med god framförhållning och hantering av risker.

För att skapa ökad kontroll på vattenanvändningen pågår många olika typer av aktiviteter. Ytterligare flödesmätare installeras för att få ökad kontroll på vattenanvändningen. Under året ligger fokus på Gävle och Älvkarleby kommun. Vattenkiosker har etablering i Gävle, Hofors, Älvkarleby samt Östhammar (Tierp) kommuner och vi övergår till digitala vattenmätare hos kunder vilket ökar kunskapen om vattenanvändningen. Med hjälp av ökad mängd indata samt analyser av vattnets flöde från produktion, leverans till kund och mottagande samt rening förbättrar vi under året den långsiktiga arbetsmodellen för in- och utläckage från ledningsnätet.

Detta som en del i vår optimering av våra åtgärdsplaner.

Vi har arbetat upp en god struktur och väl etablerad arbetsmodell för att följa våra kommunala ledningsnätsförnyelseplaner. Flertalet utredningar har initierats för att säkra att våra ledningar och anläggningar kan möte morgondagens behov. Insatser sker i samtliga kommuner. Våra främsta utmaningar ligger i Gävle, Ockelbo och Östhammar kommuner där kapaciteten behöver öka genom nya anläggningar och överföringsledningar.

Analys av indikatorerna

Kontroll på vattenanvändning > 80 %.
Målvärdet visar hur stor andel av producerad mängd vatten som vi har kontroll på hur den används. Läckage på ca 20 % räknas som normalvärde.
Ansvar för mätning och analys: Avdelning Teknik och utveckling

Våra insatser med vattenkiosker och samhällsinformation gör att vi kan uppnå målvärdet inom våra kommuner.

God tillståndshantering > 99 %.
Målvärdet beskriver andelen miljödomar för vattenuttag och tillstånd/villkor för avloppsreningsverk som klaras för år/max eller medelvärden. Ansvar för mätning och analys: Avdelning Produktion

Uppföljning av tillstånd, miljödomar för vattenuttag och tillstånd/villkor för avloppsreningsverk, har skett och visar att indikatorn har en mindre avvikelse i Östhammar och i Hofors. Detta då vi har svårt att hålla kraven gällande gränsvärdet för Alunda reningsverk samt att vi överskred vattendomen för Hammardammen 2018 gällande spolvatten och utredning pågår tillsammans med Länsstyrelsen.

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Kontroll på vattenanvändning	Gävle Vatten AB		70 %	Ok	Uppnås
Kontroll på vattenanvändning	Hofors Vatten AB		70 %	Ok	Uppnås
Kontroll på vattenanvändning	Ockelbo Vatten AB		70 %	Ok	Uppnås
Kontroll på vattenanvändning	Älvkarleby Vatten AB		70 %	Ok	Uppnås
Kontroll på vattenanvändning	Östhammar Vatten AB		70 %	Ok	Uppnås
God tillståndshantering	Gävle Vatten AB		>99 %	Ok	Uppnås

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
God tillståndshantering	Hofors Vatten AB	◆	>99 %	Ok	Mindre avvikelse
God tillståndshantering	Ockelbo Vatten AB	●	>99 %	Ok	Uppnås
God tillståndshantering	Älvkarleby Vatten AB	●	>99 %	Ok	Uppnås
God tillståndshantering	Östhammar Vatten AB	◆	>99 %	Ok	Mindre avvikelse

Verksamheten har en ekonomi i balans

● Bedömningen är att målet kommer att nås

Målet innebär att vi har rätt nivå på brukningsavgift och anläggningsavgift utifrån ett 5-årsperspektiv.

Under 2019 prioriteras aktiviteter för
Prioritering av den interna verksamheten – Den förändrade organisationen och arbetssätt behöver fortsatt utvecklas för att skapa transparens och tydlighet. Det innefattar såväl systemstöd som fortsatt fokus på mätning och uppföljning för att ha en god bild av status.
Väl fungerande uppföljning - Med en väl grundad budget kan uppföljningen utvecklas med en aktiv avvikelsehantering och säkra prognoser.

Analys av indikatorerna

Kostnader vs budget +- 5 % (*Indikator för att mäta måluppfyllelse för samtliga bolag)*
Målvärdet visar årets avvikelse mellan fastställd verksamhetsbudget och kostnadsutfall.
Ansvar för mätning och analys: Enhet ekonomi

Indikatorerna visar i de flesta fall en balans mellan kostnader och budget. Avvikelsen mellan utfall och budget är i regel liten och prognosen för helåret är att målen kommer nås. Avvikelser beror i de flesta fallen på driftstörningar. För Gävle Vatten AB råder en viss obalans men en återhämtning under året väntas ske.

Personalkostnader vs rörelsekostnader +- 5 %. (*Indikator för att mäta måluppfyllelse för Gästrike Vatten)*
Målvärdet ger en indikation på anläggningarnas status och att varje generations brukare följer självkostnadsprincipen. Variationen tar hänsyn till strategiskt nyttjande av överuttag.
Ansvar för mätning och analys: Enhet ekonomi

Utfallet och även prognosen för helåret visar på balans. Verksamheten löper enligt plan.

Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader +- 5 %. (*Indikator för att mäta måluppfyllelse per dotterbolag)*
Målvärdet ger en indikation på om bolagets verksamhetskostnader ökar i förhållande till bolagets rörelsekostnader. Ansvar för mätning och analys: Enhet ekonomi

Indikatorerna visar på balans. En viss avvikelse för Gävle Vatten AB men en återhämtning under året väntas.

Indikator	Enhet	Utfall		Målvärde	Status	Prognos Helår
Kostnader vs budget	Gävle Vatten AB	10 %	◆	+-5 %		Uppnås delvis
Kostnader vs budget	Hofors Vatten AB	-3 %	●	+-5 %		Uppnås
Kostnader vs budget	Ockelbo Vatten AB	-4 %	●	+-5 %		Uppnås
Kostnader vs budget	Älvkarleby Vatten AB	-1 %	●	+-5 %		Uppnås
Kostnader vs budget	Östhammar Vatten AB	4 %	●	+-5 %		Uppnås
Personalkostnader vs rörelsekostnader (MB)	Gästrike Vatten AB	-1 %	●	+-3 %		Uppnås ej
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Gävle Vatten AB	-6 %	◆	+-4 %		Uppnås delvis
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Hofors Vatten AB	-3 %	●	+-4 %		Uppnås
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Ockelbo Vatten AB	-2 %	●	+-4 %		Uppnås
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Älvkarleby Vatten AB	-5 %	◆	+-4 %		Uppnås
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Östhammar Vatten AB	-9 %	◆	+-4 %		Uppnås

2 Resultat och investeringar

Gästrike Vatten AB

Resultaträkning (tkr)	Redovisat april 2019	Budget april 2 019	Avvikelse redovisat mot budget april 2019	Årsbudget 2019	Årsprognos 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Rörelsens intäkter	38 292	36 400	1 892	109 200	109 064	-136
Rörelsens kostnader	-9 151	-8 234	-917	-24 703	-23 695	1 008
Personalkostnader	-28 091	-26 999	-1 092	-80 997	-81 869	-872
Avskrivningar	-1 040	-1 133	93	-3 400	-3 400	0
Rörelseresultat före fin.	**9**	**33**	**-24**	**100**	**100**	**0**
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	-9	-33	24	-100	-100	0
Resultat efter finansiella poster	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Skatt	0	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat 2 019	Budget 2 019	Avvikelse redovisat mot budget 2 019	Årsbudget 2 019	Årsprognos 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Investeringar	114	333	-219	1 000	1 000	0
Exploateringar	0	0	0	0	0	0
Totalt investeringar	**114**	**333**	**-219**	**1 000**	**1 000**	**0**

Utfallet till och med april visar på något högre kostnader än budgeterat både när det gäller rörelsens kostnader och personalkostnader. Helårsprognosen visar på balans när det gäller hela kostnadsbilden även om fördelningen av kostnaderna ser något annorlunda ut jämfört med budget. En viss osäkerhet kring prognosen råder främst på grund av att personer slutat, rekryteringar ska göras eller pågår samt att en del föräldraledighet kommer att tas ut under året.

Gävle Vatten AB

Resultaträkning (tkr) Gävle Vatten AB	Redovisat april 2019	Budget april 2 019	Avvikelse redovisat mot budget april 2019	Årsbudget 2019	Årsprognos april 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Över (-)/underuttag (+)						
Periodiserade anslutningsintäkter	4 335	4 400	-65	9 600	9 600	0
"Investeringsfond" återföring	1 195	1 200	-5	3 600	3 600	0
Rörelsens intäkter	47 130	47 433	-303	145 900	145 900	0
Rörelsens kostnader	-53 060	-45 634	-7 426	-136 900	-148 386	-11 486
Större underhåll	-2 975	-3 460	485	-10 380	-10 485	-105
Avskrivningar	-8 014	-9 165	1 151	-27 500	-27 500	0
Rörelseresultat före fin.	**-11 389**	**-5 226**	**-6 163**	**-15 680**	**-27 271**	**-11 591**
Finansiella intäkter	9	33	-24	100	100	0
Finansiella kostnader	-1 810	-1 866	56	-5 600	-5 600	0
Resultat efter finansiella poster	**-13 190**	**-7 059**	**-6 131**	**-21 180**	**-32 771**	**-11 591**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**-13 190**	**-7 059**	**-6 131**	**-21 180**	**-32 771**	**-11 591**
Skatt	-300	-100	-200	-300	-300	0
Periodens resultat	**-13 490**	**-7 159**	**-6 331**	**-21 480**	**-33 071**	**-11 591**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat 2 019	Budget 2 019	Avvikelse redovisat mot budget 2 019	Årsbudget 2 019	Årsprognos 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Investeringar	17 194	25 051	-7 857	79 400	83 887	4 487
Exploateringar	4 317	5 732	-1 415	12 950	13 675	725
Totalt investeringar	**21 511**	**30 783**	**-9 272**	**92 350**	**97 562**	**5 212**

(Positivt resultat = Överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Tkr (Prognos)	2018	2019
Ackumulerad kort skuld (+) /fordran (-) till VA kollektivet	-2 551	- 35 622

Utfallet till och med april visar på ett större underuttag än budgeterat vilket beror på ökade rörelsekostnader. Ökningen förklaras främst av kostnader för utredningar och skadestånd i ärenden som inträffat tidigare år.

Prognosen visar på ökade kostnader jämfört med budget som till stor del kan kopplas till skadestånd, utredningar och hantering av slam. Under 2019 väntas skadeståndsärenden avslutas som härrör från tidigare år där utfallet blir högre än bedömt. Kostnader för utredningar väntas öka då en pågående översyn av klassificering av utredningsfas jämfört med investeringsfas pågår. Detta i kombination med större planerade investeringar som kräver omfattande utredningar väntas leda till ökade kostnader. Ett nytt avtal avseende hantering av slam från reningsverk träder i kraft under sista halvåret 2019 vilket innebär kraftigt ökade kostnader för slamhantering.

Prognosen avseende investeringar är något högre än budget på grund av investeringar som påbörjats 2018 men som avslutas 2019 utan att budget har tagits upp.

Hofors Vatten AB

Resultaträkning (tkr) Hofors Vatten AB	Redovisat april 2019	Budget april 2 019	Avvikelse redovisat mot budget april 2019	Årsbudget 2019	Årsprognos april 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Över (-)/underuttag (+)						
Periodiserade anslutningsintäkter	6	0	6	0	0	0
"Investeringsfond" återföring	0	0	0	0	0	0
Rörelsens intäkter	9 530	9 667	-137	29 000	29 000	0
Rörelsens kostnader	-7 747	-6 767	-980	-20 300	-21 159	-859
Större underhåll	-256	-1 000	744	-3 000	-3 000	0
Avskrivningar	-1 903	-2 000	97	-6 000	-6 000	0
Rörelseresultat före fin.	**-370**	**-100**	**-270**	**-300**	**-1 159**	**-859**
Finansiella intäkter	1	0	1	0	0	0
Finansiella kostnader	-367	-400	33	-1 200	-1 000	200
Resultat efter finansiella poster	**-737**	**-500**	**-237**	**-1 500**	**-2 159**	**-659**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**-737**	**-500**	**-237**	**-1 500**	**-2 159**	**-659**
Skatt	-1	0	-1	0	0	0
Periodens resultat	**-738**	**-500**	**-238**	**-1 500**	**-2 159**	**-659**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat 2 019	Budget 2 019	Avvikelse redovisat mot budget 2 019	Årsbudget 2 019	Årsprognos 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Investeringar	6 408	3 117	3 291	9 350	14 601	5 251
Exploateringar	0	0	0	0	0	0
Totalt investeringar	**6 408**	**3 117**	**3 291**	**9 350**	**14 601**	**5 251**

(Positivt resultat = Överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Tkr (Prognos)	2018	2019
Ackumulerad kort skuld (+) /fordran (-) till VA kollektivet	13 236	11 077

Utfallet till och med april visar på något högre kostnader än budgeterat och därmed ett större underuttag än budgeterat. Förklaringen till avvikelsen i utfallet är främst ett antal akuta underhåll som genomförts under början av året. Även prognosen för helåret visar ett något större underuttag vilket förklaras av de akuta underhållen i kombination med ett förnyat avtal avseende hanteringen av slam vilket innebär ökade kostnader.

Prognosen för årets investeringar är högre än budgeterat på grund av investeringen i Råbacka som pågår sedan tidigare och som inte budgeterats för 2019.

Ockelbo Vatten AB

Resultaträkning (tkr) **Ockelbo Vatten AB**	Redovisat april 2019	Budget april 2 019	Avvikelse redovisat mot budget april 2019	Årsbudget 2019	Årsprognos april 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Över (-)/underuttag (+)						
Periodiserade anslutningsintäkter	13	33	-21	100	100	0
"Investeringsfond" återföring	0	0	0	0	0	0
Rörelsens intäkter	5 872	5 800	72	17 400	17 400	0
Rörelsens kostnader	-4 714	-4 367	-347	-13 100	-13 978	-878
Större underhåll	-83	-600	517	-1 800	-1 300	500
Avskrivningar	-897	-967	70	-2 900	-2 900	0
Rörelseresultat före fin.	**192**	**-100**	**292**	**-300**	**-678**	**-378**
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	-156	-133	-22	-400	-400	0
Resultat efter finansiella poster	**36**	**-233**	**269**	**-700**	**-1 078**	**-378**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**36**	**-233**	**269**	**-700**	**-1 078**	**-378**
Skatt	0	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**36**	**-233**	**269**	**-700**	**-1 078**	**-378**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat	Budget	Avvikelse redovisat	Årsbudget	Årsprognos	Avvikelse årsbudget

			mot budget			mot årsprognos
	2 019	2 019	2 019	2 019	2 019	2 019
Investeringar	1 262	11 633	-10 371	34 900	31 410	-3 490
Exploateringar	7	117	-110	350	350	0
Totalt investeringar	**1 269**	**11 750**	**-10 481**	**35 250**	**31 760**	**-3 490**

(Positivt resultat = Överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Tkr (Prognos)	**2018**	**2019**
Ackumulerad kort skuld (+) /fordran (-) till VA kollektivet	240	-838

Resultatet till och med april är något högre än budgeterat vilket till stor del beror på större underhåll som ännu inte genomförts. Prognosen för helåret visar på ett något större underuttag än planerat på grund av nytt avtal för hantering av slam samt att kostnaderna för utredningar väntas öka. Trots prognosen arbetar man för att nå budget för året.

Prognosen för investeringar visar på något lägre nivå än budgeterat vilket främst förklaras av mer omfattande utredningar än väntat som behöver färdigställas innan investering kan påbörjas.

Älvkarleby Vatten AB

Resultaträkning (tkr) Älvkarleby Vatten AB	Redovisat april 2019	Budget april 2 019	Avvikelse redovisat mot budget april 2019	Årsbudget 2019	Årsprognos april 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Över (-)/underuttag (+)						
Periodiserade anslutningsintäkter	34	33	1	100	100	0
"Investeringsfond" återföring	0	0	0	0	0	0
Rörelsens intäkter	10 169	10 700	-531	32 100	32 100	0
Rörelsens kostnader	-8 663	-8 234	-429	-24 701	-24 725	-24
Större underhåll	-404	-833	429	-2 500	-2 500	0
Avskrivningar	-1 586	-1 667	81	-5 000	-5 000	0
Rörelseresultat före fin.	**-450**	**0**	**-449**	**-1**	**-25**	**-24**
Finansiella intäkter	1	0	1	0	0	0
Finansiella kostnader	-281	-300	19	-900	-900	0
Resultat efter finansiella poster	**-730**	**-300**	**-429**	**-901**	**-925**	**-24**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**-730**	**-300**	**-429**	**-901**	**-925**	**-24**
Skatt	0	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**-730**	**-300**	**-429**	**-901**	**-925**	**-24**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat 2 019	Budget 2 019	Avvikelse redovisat mot budget 2 019	Årsbudget 2 019	Årsprognos 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Investeringar	1 176	4 133	-2 958	12 400	12 330	-70
Exploateringar	6	3 667	-3 660	11 000	11 000	0
Totalt investeringar	**1 182**	**7 800**	**-6 618**	**23 400**	**23 330**	**-70**

(Positivt resultat = Överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Tkr (Prognos)	2018	2019
Ackumulerad kort skuld (+) /fordran (-) till VA kollektivet	9 997	9 072

Utfallet till och med april visar på ett något högre underuttag än väntat vilket bland annat beror på något lägre intäkter än budgeterat och ökade driftskostnader första delen av året. För helåret är prognosen dock att budget både avseende intäkter och kostnader kommer att hållas.

Östhammar Vatten AB

Resultaträkning (tkr) **Östhammar Vatten AB**	Redovisat april 2019	Budget april 2 019	Avvikelse redovisat mot budget April 2019	Årsbudget 2019	Årsprognos april 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Över (-)/underuttag (+)						
Periodiserade anslutningsintäkter	332	267	65	800	800	0
"Investeringsfond" återföring	0	0	0	0	0	0
Rörelsens intäkter	17 839	18 400	-561	55 200	55 200	0
Rörelsens kostnader	-14 550	-13 771	-779	-41 313	-41 681	-368
Större underhåll	-1 288	-1 300	12	-3 900	-4 060	-160
Avskrivningar	-1 984	-2 067	83	-6 200	-6 200	0
Rörelseresultat före fin.	**349**	**1 529**	**-1 180**	**4 587**	**4 059**	**-528**
Finansiella intäkter	1	0	1	0	0	0
Finansiella kostnader	-351	-433	82	-1 300	-1 300	0
Resultat efter finansiella poster	**-1**	**1 096**	**-1 097**	**3 287**	**2 759**	**-528**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**-1**	**1 096**	**-1 097**	**3 287**	**2 759**	**-528**
Skatt	0	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**-1**	**1 096**	**-1 097**	**3 287**	**2 759**	**-528**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat 2 019	Budget 2 019	Avvikelse redovisat mot budget 2 019	Årsbudget 2 019	Årsprognos 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Investeringar	1 556	20 533	-18 977	61 600	60 205	-1 395
Exploateringar	0	0	0	0	0	0
Totalt investeringar	**1 556**	**20 533**	**-18 977**	**61 600**	**60 205**	**-1 395**

(Positivt resultat = Överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Tkr (Prognos)	**2018**	**2019**
Ackumulerad kort skuld (+) /fordran (-) till VA kollektivet	508	3 267

Utfallet till och med april visar på ökade kostnader jämfört med budget, förklaringen är främst ett antal driftsstörningar under början på året som inneburit ökade kostnader. Prognosen för helåret är att kostnaderna kommer att kunna hållas nere, bland annat på grund av minskade kostnader för ledningsrätter, vilket leder till att kostnaderna kan närma sig budgeterad nivå.

Prognosen för investeringar är att de kommer bli något lägre än budget viket främst beror på en utredning som visat sig vara mer omfattande än väntat

3 Sammanfattning av viktigas händelserna under perioden

Gästrike Vatten AB

- Som ett led i att Säkerhetsskyddslagen (2018:585) trädde i kraft den 1 april 2019 har en utbildningsdag för samtliga medarbetare med föreläsare från SÄPO, Länsstyrelsen Gävleborg och MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) genomförts. Dagen syftade till att öka kunskapen och medvetandegraden. Arbete med säkerhetsskyddsanalyser har påbörjats. Samordning har även genomförts med kommunernas uppdatering av risk- och sårbarhetsanalys (RSA).
- Gränsvärden för PFOS i dricksvatten kan komma att sänkas. Utredningar på EU-nivå och inom Sverige pågår vilket vi noga följer.
- På grund av låga grundvattennivåer i Gävle, Ockelbo och Östhammar uppmanas användarna att spara på vattnet. De låga nivåerna beror på att det inte har regnat eller snöat tillräckligt under de gånga åren för att grundvattenmagasinen i marken ska fyllas på ordentligt.
- Ett nationellt regeringsuppdrag kring slam pågår där vi deltar. Vi deltar även i ett samfinansierat forskningsprojekt LCA-studie slamstrategier med IVL som utförare.
- Arbetsmiljöverket genomförde en inspektion under mars gällande företagets systematiska arbetsmiljöarbete och med fokus på kemikaliehantering. Mindre avvikelser kommer att hanteras under maj och åtgärderna återrapporteras till Arbetsmiljöverket innan sommaren.
- Under perioden har ledningens genomgång avseende brandskydd, brandfarlig vara, el-säkerhet och accrediterat labb genomförts.
- I samband med årsstämmor och konstituerande styrelsemöten hölls en introduktion för nya styrelseledamöter och lekmannarevisorer.
- Ett avtal har ingåtts med SKL International för att fortsatt stötta ett VA-projekt i Serbien med fokus på kommunal samverkan under 2019 samt 2020. All tid och kostnader faktureras SKL. Under februari deltog medarbetare i möten och studiebesök i Serbien.

Gävle Vatten AB

- Beslut har tagits av styrelsen om höjning av VA-taxans brukningsavgift år 2020 till 2022.
- Försäkringsbolaget för Gävle Vatten AB Svenska kommunförsäkringar har gjort en försäkringsrevision på ett vattenverk och ett reningsverk i Gävle.
- Två stora läckor på Alderholmen i centrala Gävle påverkade vattenflödesriktningen över hela staden och orsakade stora problem i dricksvattennätet, detta gav upphov till många kundklagomål (79 jämfört med 53 på helår 2018) gällande smak och lukt. Omfattande utrednings- och åtgärdsarbete har vidtagits.
- Under perioden har en större vattenläcka på råvattenledningen mellan Marielund och Sätra vattenverk uppkommit och åtgärdats.
- För att motverka de låga grundvattennivåerna i Gävle-Valbo åsen har sprinkling skett som akut lösning. Filtermembrananläggningen har inte kunnat startats upp i full drift under perioden på grund av turbiditetsproblem samt låga vattentemperaturer i Gavleån.
- Ett nytt kompletterande beredningssteg på Totra vattenverk har tagits i drift, klordosering är nu en permanent barriär på vattenverket.

- Under januari spårade ett diesellok ur på rangerbangården i höjd med Sätraverket. I samband med urspårning uppstod ett dieselutsläpp, men tack vare goda rutiner i samverkan kunde utsläppet minimeras och åtgärder vidtas.
- Nya styrenheter (PLC) har satts i 17 tryckstegringar, högreservoarer och pumpstationer för att säkerställa övervakning och styrning.
- Under början på året har vi haft processproblem med kemikaliedoseringen på Norrsundets reningsverk vilket resulterat i att utgående fosforvärden varit högre än normalt.
- Gävles största pumpstation, Islandsbron, har helrenoverats med tre nya pumpar som gör att vi nu har redundans och klarar höga flöden även om en av pumparna står.
- Stora volymer spillvatten har bräddat från reningsverken och pumpstationer under februari och mars på grund av snösmältning där Hamrånge har varit värst drabbat.
- Fördjupade utredningar är initierade inom projektet för en gemensam systemlösning för dricksvattenförsörjning i Gävle och Älvkarleby. Fokus är arbete för att utreda den lämpligaste platsen där vatten från Dalälven ska tas upp och hur det ska renas för att kunna användas för att öka mängden grundvatten i Uppsalaåsen och att sammanställa bra underlag för tillståndsansökningar och systembeskrivningen.
- Utbyggnad av VA i enlighet med utbyggnadsplan och exploateringsplan fortlöper. Förberedelse för utbyggnad i Heliga Landet vid Storsjön har startat. Även förberedelse för utbyggnad till nya etableringar har påbörjats vilket tar mycket tid i anspråk.

Hofors Vatten AB

- Avvikelse på vattendomen för ytvattenuttag i Hammardammen rapporterades in till länsstyrelsen i februari och utredning för fortsatt hantering pågår.
- Inspektion på Hofors Vattenverk visade behov av akut underhåll, sammanlagt tre driftstopp fick göras för att genomföra underhållsarbeten.
- Byte av aktivt kol i Hofors vattenverk etapp 2 pågår för att förbättra lukt och smak på dricksvattnet i Hofors.
- Två stora läckor på Gamla Landsvägen har åtgärdats under perioden.
- Spillvatten har bräddat från reningsverken och pumpstationer under februari och mars på grund av snösmältning.
- Ledningsnätsförnyelsen i Råbacka har färdigställts och inneburit en fördyring gentemot budget. För att minska antalet bräddningar vid Grindbergets pumpstation har nya pumpar monterats med bättre kapacitet i samband med ledningsnätsförnyelsen.
- Den riktade åtgärd Automation slamflak, Hofors reningsverk som ligger i årets verksamhetsplan önskas efter fördjupad översyn justeras till att bygga en slamsilo för att ge bättre driftsäkerhet och arbetsmiljö. Kostnaden för transporter av slam sänks då volymen ökar per transport. Förändringen innebär att utförandet sker över flera år. Under året lyfts ärendet in i 2020 års verksamhetsplan.

Ockelbo Vatten AB

- En stor läcka på ledningsnätet i centrala Ockelbo gav en ansträngd vattenproduktion under mars. Under två dygn kördes vatten med tankbil till Säbyggeby vattenverk från Bergby samtidigt som kunderna uppmanades att vara sparsamma och intensiv läcksökning pågick.
- Snösmältning påverkar vattenkvaliteten i brunnarna vid Källänget, Svartandal, Lingbo och Rabo vattenverk. Klorering i beredskap har startats under mars på dessa vattenverk och pågår löpande.
- Ersbacka pumpstation kördes med reservkraft under knappt en vecka på grund av brott på den ledning från Ockelbo reningsverk som försörjer stationen.
- Spillvatten har bräddat från reningsverken och pumpstationer under februari och mars på grund av snösmältning.
- Arbete fortlöper enligt plan inför utförande av vattenledning mellan Mobyheden och Ockelbo tätort.

Älvkarleby Vatten AB

- Beslut har fattats av styrelsen om ägande av fastighet med ändamålet vattenverk. Ärendet avser fastigheten där Kronsågens vattenverk idag är beläget.
- En stor läcka har åtgärdats under perioden på Älvbodavägen/Vetegatan.
- På Skutskärs reningsverk har tanken för järnklorid till processen bytts ut på grund av ålder. Det innebär även en förbättrad arbetsmiljö.
- Stora volymer spillvatten har bräddat från reningsverken och pumpstationer under februari och mars på grund av snösmältning där Långsand har varit värst drabbat.
- Nya styrenheter (PLC) har satts i fem pumpstationer för att säkerställa övervakning och styrning.
- Projektering av VA-ledningar inför utbyggnad av VA-ledningar för bostadsområde vid Älvkarleö och Liljebacken pågår.
- Fördjupade utredningar är initierade inom projektet för en gemensam systemlösning för dricksvattenförsörjning i Gävle och Älvkarleby. Fokus är arbete för att utreda den lämpligaste platsen där vatten från Dalälven ska tas upp och hur det ska renas för att kunna användas för att öka mängden grundvatten i Uppsalaåsen och att sammanställa bra underlag för tillståndsansökningar och systembeskrivningen.

Östhammar Vatten AB

- Styrelsen och kommunfullmäktige har fattat beslut om införande av verksamhetsområde för VA i Östhammar kommun, etapp 1.
- Kommunfullmäktige i Östhammar och Tierps kommuner har beslutat om en avsiktsförklaring Regional samverkan för dricksvattenförsörjning mellan Östhammar och Tierps kommuner.
- Styrelsen har fattat beslut om finansiering av överföringsledning från Örbyhus, Tierps kommun till Österbybruk och Alunda i Östhammar kommun.
- Arbete inför anläggande av en överföringsledning från Örbyhus i Tierp till Österbybruk och Alunda fortlöper.

- Resultat från utredningen Transport spill Östhammar har redovisats till styrelse och kommunstyrelse. Utredningens rekommendation är att åtgärd bör avvaktas och status i Östhammars reningsverk noga bör följas.
- Ett första resultat från utredningen Förstudie nytt reningsverk Östhammar tätort samt Öregrund har redovisats till styrelse och kommunstyrelse. Lokaliseringsutredningen visar att två platser (av fem) är de mest fördelaktiga att utreda vidare.
- Stormen Alfrida i början på januari orsakade stora problem med styr och övervakningssystemen på våra anläggningar. Kokning infördes i Gimo under slutet på januari på grund av osäkerhet vid trycklöst nät i enlighet med interna rutiner.
- Skalskydd har monterats på samtliga vattentorn och montage av nytt nyckelsystem pågår för att öka säkerheten och få ett enhetligt nyckelsystem inom Gästrike Vatten.
- Ett stort antal anmälningar om dålig dricksvattenkvalitet har inkommit från olika delar av Östhammar tätort. Åtgärder har vidtagits och provtagningen både från vattenverk samt hos användare har ökats.
- UV-ljus har driftsatts på Östhammar och Öregrunds vattenverk vilket även inneburit reglering av råvattenpumpar för att få ett jämnare flöde.
- Utrymmen för salt till avhärdning på vattenverken har inspekterats och rengjorts. Mindre förbättringsåtgärder har även gjorts.
- Flödesmätare för slam har installerats på Östhammar reningsverk så att vi kan följa slamflödet för att öka kontrollen på reningsprocesserna.
- Fortsatt arbete med läcksökning och åtgärd av vattenledningsnätet samt kontroll och plombering av brandposter har skett.
- LONA-bidrag har beviljats via Östhammars kommun av länsstyrelsen i Uppsala och vi har initierat arbetet med att bygga en stationär mätstation på Karö våtmark.

4 För verksamheten viktig statistik

Gävle Vatten AB

Nyckeltal	2015	2016	2017	2018	2019 T1
Mottagen mängd (m3)	12 931 768	13 869 838	14 147 369	13 193 548	5 677 940
Producerad mängd (m3)	9 810 135	9 676 283	9 436 914	9 511 806	3 184 903
Försåld mängd VA i (m3)	6 171 065	6 601 891	6 421 846	6 644 047	2 079 451
Antal vattenläckor	44	47	55	74	29
Antal avloppsstoppar	125	117	103	110	38

Hofors Vatten AB

Nyckeltal	2015	2016	2017	2018	2019 T1
Mottagen mängd (m3)	1 602 135	1 460 408	1 438 712	1 650 185	631 610
Producerad mängd (m3)	1 110 099	1 211 902	1 223 240	1 239 104	419 793
Försåld mängd VA i (m3)	762 122	666 388	676 005	746 551	243 370
Antal vattenläckor	13	14	16	11	2
Antal avloppsstoppar	36	25	21	38	10

**värdet för T1 2015 är högre än för tidigare år. Under 2014 åtgärdades nivåmätare på reningsverket som gav felaktiga mätvärden.*

Ockelbo Vatten AB

Nyckeltal	2015	2016	2017	2018	2019 T1
Mottagen mängd (m3)	665 457	626 067	676 933	774 480	266 149
Producerad mängd (m3)	406 161	365 906	400 994	435 589	148 463
Försåld mängd VA i (m3)	268 990	277 820	277 735	269 594	94 400
Antal vattenläckor	8	6	7	6	7
Antal avloppsstoppar	23	18	18	20	3

Älvkarleby Vatten AB

Nyckeltal	2015	2016	2017	2018	2019 T1
Mottagen mängd (m3)	1 214 645	1 319 170	1 385 116	1 347 090	606 182
Producerad mängd (m3)	1 460 566	1 465 585	1 190 651	1 264 128	411 989
Försåld mängd VA i (m3)	777 647	698 677	912 663	839 741	232 682
Antal vattenläckor	15	19	29	23	7
Antal avloppsstoppar	59	54	47	65	21

Östhammar Vatten AB

Nyckeltal	2015	2016	T2-T3 2017	2018	2019 T1
Mottagen mängd (m3)			2 113 959	1 895 162	951 295
Producerad mängd (m3)			1 245 530	1 139 791	361 322
Försåld mängd VA i (m3)			536 096	994 506	207 586
Antal vattenläckor			25	41	18
Antal avloppsstoppar			13	48	26

För perioden 2015- T1 2017 var bolaget inte verksamt

Konto	Konto(T)	Ansvar	IB
12	Maskiner och inventarier		5 969 591,11
13	Finansiella anläggningstillgångar		495 000,00
15	Kundfordringar		437 514,00
16	Övriga kortfristiga fordringar		249 117,00
17	Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		1 244 882,00
19	Kassa och bank		16 593 425,15
1	Tillgångar		24 989 529,26
20	Eget kapital		-5 000 000,00
24	Kortfristiga skulder till kreditinstitut, kunder och leverantörer		0,00
25	Skatteskulder		-3 735 619,21
26	Moms och särskilda punktskatter		-4 237 380,00
27	Personalens skatter, avgifter och löneavdrag		-2 755 593,00
28	Övriga kortfristiga skulder		-5 815 318,55
29	Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		-3 445 618,50
2	Eget kapital och skulder		-24 989 529,26
			0,00

Redovisat	Utgående balans
-926 195,53	5 043 395,58
0,00	495 000,00
7 279 856,00	7 717 370,00
-247 315,48	1 801,52
13 629 733,80	14 874 615,80
-28 182 391,66	-11 588 966,51
-8 446 312,87	16 543 216,39
0,00	-5 000 000,00
0,00	0,00
1 413 161,16	-2 322 458,05
3 456 752,00	-780 628,00
-138 334,00	-2 893 927,00
5 815 318,55	0,00
-2 100 584,84	-5 546 203,34
8 446 312,87	-16 543 216,39
0,00	0,00

Missiv

Ärnr 201664
Datum 2019-05-20
Sida 1 (1)

Styrelsen Gästrike Vatten AB

Preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för Gästrike Vatten AB år 2020

Förslag till beslut

Styrelsen beslutar

- att godkänna förslaget till preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för Gästrike vatten AB år 2020.
- att överlämna förslaget till preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för Gästrike Vatten AB år 2020 till ägarkommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammar

Ärendebeskrivning

Ärendet beskriver preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för år 2020. Det är en grund för fortsatt arbete med bolagets och koncernens budget för år 2020 och översyn av Övergripande verksamhetsplan samt investeringsvolym för år 2020-2023 med utblick till år 2025 inklusive mål och prioriteringar

För att skapa en god arbetsmiljö för våra medarbetare samtidigt som vi ökar takten för såväl utredningar och genomförande av reinvesteringar, nyinvesteringar, exploateringar och andra tjänster (etableringar, tekniskt vatten mm) är behovet att utöka antalet medarbetare stort.

I förslaget till den preliminär rörelsebudget har kostnader för 8 nya anställda under 2020 och 4 nya anställda 2021 lagts in. Beräkningarna förutsätter 500 tkr i årslön/ny anställd och att de är anställda 6 månader under anställningsåret. I beräkningarna har förutsatts en generell inflation på 1 % för verksamhets- och personalkostnader, även räntan är beräknad på 1 %. Ökningen av kostnader i förslaget har fördelats ut enligt fastställd fördelningsnyckel till respektive dotterbolag.

Resurskartläggning tillsammans med plan för nyttjande av konsulter kommer att fortlöpa inför verksamhetsplan 2020. I fortsatt arbete kommer även fördelningen att ses över då behoven av resurser bedöms vara som störst i Gävle och Östhammar.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 Preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för 2020, Gästrike Vatten AB

Föredragande i ärendet är Lena Blad, Vd.

Dokument ID 20190512-00027

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
telefon direkt 020-**37 93 00**
info@gastrikevatten.se| www.gastrikevatten.se

Gästrike Vatten AB

Resultatbudget (Mnkr)

	Utfall 2018	Prognos 2019	Budget 2020	Budget 2021	Budget 2022	Budget 2023
Intäkter	105,9	109,1	110,6	116,0	118,7	119,8
Rörelsekostnader	- 105,5	- 109,0	- 110,6	- 116,0	- 118,7	- 119,8
Rörelseresultat	0,3	0,1	-	-	-	-
Finansiella kostnader	- 0,3	- 0,1	-	-	-	-
Resultat	0,0	- 0,0	-	-	-	-

Balansbudget (Mnkr)

	Utfall 2018	Prognos 2019	Budget 2020	Budget 2021	Budget 2022	Budget 2023
Anläggningstillgångar	6,5	4,1	4,0	4,2	4,4	4,7
Omsättningstillgångar	18,5	18,5	16,0	15,8	15,6	15,3
Summa Tillgångar	25,0	22,6	20,0	20,0	20,0	20,0
Eget kapital	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Långfristiga skulder	-	-	-	-	-	-
Kortfristiga skulder	20,0	17,6	15,0	15,0	15,0	15,0
Summa Eget kapital & Skulder	25,0	22,6	20,0	20,0	20,0	20,0

Gästrike Vatten AB
INVESTERINGSVERKSAMHET

Mnkr	Budget	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan	totalt
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2020-2026
INVESTERINGAR								
Inventarier	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	7,00
Investeringar	*1,00*	*1,00*	*1,00*	*1,00*	*1,00*	*1,00*	*1,00*	*7,00*
Summa Investeringar	**1,00**	**1,00**	**1,00**	**1,00**	**1,00**	**1,00**	**1,00**	**7,00**

Protokoll från styrelsemöte

Protokollet avser	Östhammar Vatten AB
Sammanträdesdatum	2019-05-23
Plats	Duvbackens reningsverk, Sältavägen 9, Gävle
Tid	Kl 12:50-13:20

Sekreterare

Ordförande

Justerare

Ledamöter
Margareta Widén Berggren, Ordförande
Pär-Olof Olsson, Ledamot
Inger Abrahamsson, Ledamot
Bo Persson, Ledamot
Lena Blad, Vd

Frånvarande
Tomas Bendiksen, Ledamot

Övriga närvarande
Gunilla Boström, Sekreterare

Frånvarande

Mötet öppnades
Ordförande hälsade de närvarande välkomna och förklarade sammanträdet öppnat.

§18

Val av justerare
Till justerare valdes Inger Abrahamsson.

Dokument ID 20190520-00067

§19

Fastställande av föredragslista

Föredragningslistan fastställdes.

§20

Protokoll från föregående möte

Föregående protokoll justerat. Protokollet läggs till handlingarna.

Informationsärende

§21

Verksamhetsinformation

Information lämnades om:

- drifthändelser och status från aktiviteter och projekt.

Beslutsärenden

§22

Instruktion för verkställande direktör i Gästrike Vatten koncernen

Ärendenr 201663

Ärendebeskrivning

Justeringar har gjorts enligt nedan för att förtydliga avsikten med avsnitt 5 Tystnadsplikt. Överstruken text har tagits bort och kursiv text har lagts till.

~~Vd får inte för någon röja vad denne har fått kunskap om under utförandet av sin uppgift som Vd om inte styrelsen i det enskilda fallet har beslutat annat. Tystnadsplikten avser såväl muntlig som skriftlig information och gäller även efter det att uppdraget som Vd upphört.~~

Vd förbinder sig att till utomstående inte lämna ut sådana uppgifter från sitt uppdrag som kan skada, eller särskilt gynna, enskilda intressenter.
Vd ska förvara konfidentiellt material så att det säkerställs att materialet inte är tillgängligt för utomstående.
Extern och intern information ska ske med iakttagande av den sekretess som lagar och förordningar föreskriver.
Uppgift som enligt första till tredje stycket omfattas av Vd:s tystnadsplikt får endast röjas om det krävs enligt lag. Tystnadsplikt gäller även efter avslutat uppdrag.

Dokument ID 20190520-00067

Efter det att uppdraget som Vd har upphört ska Vd återlämna allt konfidentiellt material till styrelsens ordförande.

Beslut
Styrelsen beslutade
- att revidera Instruktion för verkställande direktör i Gävle Vatten AB i enlighet med bilaga 1.

§23

Beslut vice ordförande Östhammar Vatten AB

Beslut
Styrelsen beslutade
- att utse Pär-Olof Olsson som vice ordförande i Östhammar Vatten AB.

§24

Delårsrapport T1 april 2019 Östhammar Vatten AB

Ärendenr 201678

Delges KS/KF

Ärendebeskrivning
Redovisning av tertialbokslutet inklusive målanalys för perioden januari – april 2019.

Beslut
Styrelsen beslutade
- att godkänna förslag till Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut
- att överlämna framlagd tertialrapport till Östhammar kommun

§25

Preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för Östhammar Vatten AB år 2020

Ärendenr 201732

Delges KS/KF

Ärendebeskrivning
Ärendet beskriver preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för år 2020. Det är en grund för fortsatt arbete med bolagets och koncernens budget för år 2020 och översyn av Övergripande verksamhetsplan samt investeringsvolym för år 2020-2023 med utblick till år 2025 inklusive mål och prioriteringar.

I förslaget till den preliminära rörelsebudgeten har förutsatts en generell inflation på 1 % för verksamhets- och personalkostnader, även räntan är beräknad på 1 %.

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
telefon direkt 020-**37 93 00**
info@gastrikevatten.se| www.gastrikevatten.se

En höjning har även gjorts för utökning av medarbetare inom Gästrike Vatten AB för att möta koncernens samlade behov, kostnader har fördelats ut enligt fastställd fördelningsnyckel till respektive dotterbolag.

På grund av osäkerheter i tidplan och omfattning för exploateringar har enbart övergripande budget lagts in för utbyggnad i Alunda under perioden. Justering i tidplan för investeringar har gjorts men osäkerheterna är fortfarande stora då flera förstudier pågår för både vattenförsörjning och avloppshantering.

Behov av långfristiga lån under perioden ökar under perioden. Idag (2019) är lånet 185 mnkr, år 2020 är behovet totalt 260 mnkr, år 2021 280 mnkr för att år 2023 vara 540 mnkr.

Beslut
Styrelsen beslutade

- att godkänna förslaget till preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för Östhammar Vatten AB år 2020

- att överlämna förslaget till preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för Östhammar Vatten AB år 2020 till Östhammar kommun.

Mötet avslutades

Nästa styrelsemöte:
Datum: 26 september
Tid: kl 12:30-13:15
Plats: Duvbackens reningsverk, Sältavägen 9, Gävle

Dokument ID 20190520-00067

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
telefon direkt 020-**37 93 00**
info@gastrikevatten.se| www.gastrikevatten.se

Östhammar Vatten AB

Delårsrapport T1 april 2019 Östhammar Vatten AB

Förslag till beslut

Styrelsen beslutar

- att godkänna förslag till Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut
- att överlämna framlagd tertialrapport till Östhammar kommun

Ärendebeskrivning

Redovisning av tertialbokslutet inklusive målanalys för perioden januari – april 2019.

Beslutsunderlag

- Verksamhetsrapport Gästrike Vatten AB med dotterbolag Tertialbokslut delår 1 samt prognos 2019
- Östhammar Balansräkning T1 2019

Föredragande i ärendet är Lena Blad, Vd

Lena Blad, VD

Dokument ID 20190513-00046

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
telefon direkt 020-**37 93 00**
info@gastrikevatten.se| www.gastrikevatten.se

Verksamhetsrapport

Gästrike Vatten AB med dotterbolag

Tertialbokslut delår 1 samt prognos 2019

Innehållsförteckning

1 Målanalys 3

Invånare och kunder har förtroende för våra VA-tjänster 3

Gästrike Vatten är en attraktiv arbetsgivare 4

Gästrike Vatten har en långsiktigt hållbar VA-försörjning 5

Verksamheten har en ekonomi i balans 7

2 Resultat och investeringar 9

Gästrike Vatten AB 9

Gävle Vatten AB 10

Hofors Vatten AB 12

Ockelbo Vatten AB 13

Älvkarleby Vatten AB 15

Östhammar Vatten AB 16

3 Sammanfattning av viktigas händelserna under perioden 18

Gästrike Vatten AB 18

Gävle Vatten AB 18

Hofors Vatten AB 19

Ockelbo Vatten AB 20

Älvkarleby Vatten AB 20

Östhammar Vatten AB 20

4 För verksamheten viktig statistik 22

Gävle Vatten AB 22

1 Målanalys

Invånare och kunder har förtroende för våra VA-tjänster

Bedömningen är att vi kommer att nå målet under året.

Målet innebär att vi har en driftsäker VA-försörjning och säkra leveranser av god kvalitet till invånare och kunder i samtliga kommuner. Även en hög tillgänglighet och tydlig information som ger god service.

Under 2019 prioriteras aktiviteter för en
God produktivitet - Fortsatt utveckling av effektiva arbetssätt med hög kundnytta och utveckla tjänsternas kvalitet utan att öka kostnaderna.

Under perioden har vi bland annat skickat ut en enkät till andra VA-bolag för att ta del av andras erfarenheter. Det långsiktiga syftet är att både internt och externt hitta möjligheter till effektivisering av befintliga arbetssätt där alla enheter och avdelningar samt andra aktörer kan förbättra sina samarbeten och på så vis öka både effektiviteten men även servicen och dialogen med våra kunder och invånare.

Vi har även ökat vårt arbete med proaktiv information. Vi ser en nytta både för vår egen del som VA-huvudman men framförallt för invånaren och kunden. Många upplever VA-frågor som svåra och komplicerade. Åtgärder för att kunder ska uppleva kontakten med oss som enkel och trygg är viktig. Vi kommer därav se över våra informationskanaler och arbeta med att öka den allmänna medvetenheten kring VA-frågor. Vårt mål är att ha lättåtkomlig information via vår hemsida, se över vår tillgänglighet när det gäller kundservice samt testa och utvärdera i vilka forum och event vi bör delta.

Analys av indikatorerna

God ärendehantering > 80 %.
Målvärdet visar svars- och handläggningstider inom uppsatt tid för kundärenden. Ansvar för mätning och analys: Enhet Kund

Då vi under perioden driftsatte uppgraderingen av vårt ärendehanteringssystem samt justerade arbetssätten gällande ärendehantering har vi ännu inte kunnat ta ut rättvisande statistik för uppföljning. Bedömningen är att målet kommer att nås.

Hälsomässigt säkert vatten > 99 %.
Beskriver andelen vattenprover som är tjänliga enligt fastställt kontrollprogram.
Ansvar för mätning och analys: Enhet Drift Vatten

Uppnås för samtliga bolag för perioden.

Hälsomässigt säkert vatten	Gästrike Vatten AB	100		>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Gävle Vatten AB	100		>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Hofors Vatten AB	100		>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Ockelbo Vatten AB	100		>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Älvkarleby Vatten AB	100		>99%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Östhammar Vatten AB	100		>99%	Uppnås

Gästrike Vatten är en attraktiv arbetsgivare

Bedömningen är att målet kommer att nås

Målet innebär att vi har en god organisatorisk och social arbetsmiljö där medarbetare trivs och kan utvecklas. Förutsättningar finns för ett aktivt ledarskap och medarbetarskap.

Under 2019 prioriteras aktiviteter för en
Väl fungerande verksamhetsplanering – Då verksamheten haft svårt att hinna genomföra planerade åtgärder är det viktigt att skapa en god framförhållning och utrymme för löpande händelser redan i verksamhetsplaneringen samt säkerställa behovet av resurser internt på kort och lång sikt.

God balans mellan arbetsliv och privatliv – Med ett tydligt fokus på prioritering och verksamhetsplanering förbättras medarbetarnas balans mellan arbetsliv och privatliv och övertiden för enskilda individer minskar.

Under första tertialet av 2019 har vi arbetat vidare mot vårt mål att utveckla en god organisatorisk och social arbetsmiljö med ett aktivt och tydligt ledarskap. I februari påbörjades en serie av utbildningspass i vår personalprocess för cheferna.

Vi fortsätter även under 2019 med våra Må-bra enkäter och den första för året genomfördes i februari. Resultatet är väl godkänt och ligger i paritet med tidigare år. Även denna gång var svarsfrekvensen hög. Arbetsbelastningen och balansen mellan arbetsliv och privatliv är fortsatt fokusområden för oss att arbeta vidare genom att finna nya arbetssätt som reducerar övertid och ger medarbetarna återhämtningsmöjligheter.

Från februari erbjuds ett pausgymnastikprogram. Programmet är ett hjälpmedel för kort återhämtning och som ett komplement till massage för att avhjälpa nack- och axelskador vid daglig datoranvändning.

Under perioden har tre nya medarbetare påbörjat och tio medarbetare avslutat sin anställning. Av de som avslutat sin anställning är tre slutförda vikariat, en pension och fem medarbetare som bytt till annan arbetsgivare. Vi drabbades också av en medarbetarförlust genom dödsfall i januari.

Analys av indikatorerna

Nöjd medarbetarindex >3,2.
Målvärdet visar ett medelvärde på medarbetarenkätens resultat. För att målvärdet ska nås ska samtliga frågor överstiga 2,6. Ansvar för mätning och analys: Stab

Utfallet hämtas från den årliga medarbetarenkäten som genomförs under hösten. Bedömningen är att målet kommer att nås.

Sjukfrånvaro <3.
Målvärdet visar sjukfrånvaron på årsbasis. Ansvar för mätning och analys: Stab

Utfallet för perioden är 3,5 men bedöms nås på helårsbasis.

Indikator	Enhet	Utfall		Målvärde	Status	Prognos Helår
Nöjd medarbetarindex	Gästrike Vatten AB	3,2	●	=>3,2		Uppnås
Sjukfrånvaro	Gästrike Vatten AB	3,5 %	●	=<3		Uppnås

Gästrike Vatten har en långsiktigt hållbar VA-försörjning

● Bedömningen är att målet kommer att nås

Målet innebär att vi har en låg miljöpåverkan, god hushållning av resurser och en robust vattenförsörjning. Vi tillgodoser dagens behov och kan möta tillväxt utan att äventyra kommande generationers möjligheter.

Under 2019 prioriteras aktiviteter för en
Säkerhet – Med en genomarbetad säkerhetsanalys kan en långsiktig åtgärdsplan tas fram.
Tydlig struktur för ägar- och styrelsedialog – För en tydlig verksamhetsplan och en verksamhet med god framförhållning och hantering av risker.

För att skapa ökad kontroll på vattenanvändningen pågår många olika typer av aktiviteter. Ytterligare flödesmätare installeras för att få ökad kontroll på vattenanvändningen. Under året ligger fokus på Gävle och Älvkarleby kommun. Vattenkiosker har etablering i Gävle, Hofors, Älvkarleby samt Östhammar (Tierp) kommuner och vi övergår till digitala vattenmätare hos kunder vilket ökar kunskapen om vattenanvändningen. Med hjälp av ökad mängd indata samt analyser av vattnets flöde från produktion, leverans till kund och mottagande samt rening förbättrar vi under året den långsiktiga arbetsmodellen för in- och utläckage från ledningsnätet.

Detta som en del i vår optimering av våra åtgärdsplaner.

Vi har arbetat upp en god struktur och väl etablerad arbetsmodell för att följa våra kommunala ledningsnätsförnyelseplaner. Flertalet utredningar har initierats för att säkra att våra ledningar och anläggningar kan möte morgondagens behov. Insatser sker i samtliga kommuner. Våra främsta utmaningar ligger i Gävle, Ockelbo och Östhammar kommuner där kapaciteten behöver öka genom nya anläggningar och överföringsledningar.

Analys av indikatorerna

Kontroll på vattenanvändning > 80 %.
Målvärdet visar hur stor andel av producerad mängd vatten som vi har kontroll på hur den används. Läckage på ca 20 % räknas som normalvärde.
Ansvar för mätning och analys: Avdelning Teknik och utveckling

Våra insatser med vattenkiosker och samhällsinformation gör att vi kan uppnå målvärdet inom våra kommuner.

God tillståndshantering > 99 %.
Målvärdet beskriver andelen miljödomar för vattenuttag och tillstånd/villkor för avloppsreningsverk som klaras för år/max eller medelvärden. Ansvar för mätning och analys: Avdelning Produktion

Uppföljning av tillstånd, miljödomar för vattenuttag och tillstånd/villkor för avloppsreningsverk, har skett och visar att indikatorn har en mindre avvikelse i Östhammar och i Hofors. Detta då vi har svårt att hålla kraven gällande gränsvärdet för Alunda reningsverk samt att vi överskred vattendomen för Hammardammen 2018 gällande spolvatten och utredning pågår tillsammans med Länsstyrelsen.

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Kontroll på vattenanvändning	Gävle Vatten AB		70 %	Ok	Uppnås
Kontroll på vattenanvändning	Hofors Vatten AB		70 %	Ok	Uppnås
Kontroll på vattenanvändning	Ockelbo Vatten AB		70 %	Ok	Uppnås
Kontroll på vattenanvändning	Älvkarleby Vatten AB		70 %	Ok	Uppnås
Kontroll på vattenanvändning	Östhammar Vatten AB		70 %	Ok	Uppnås
God tillståndshantering	Gävle Vatten AB		>99 %	Ok	Uppnås

Indikator	Enhet	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
God tillståndshantering	Hofors Vatten AB	◆	>99 %	Ok	Mindre avvikelse
God tillståndshantering	Ockelbo Vatten AB	●	>99 %	Ok	Uppnås
God tillståndshantering	Älvkarleby Vatten AB	●	>99 %	Ok	Uppnås
God tillståndshantering	Östhammar Vatten AB	◆	>99 %	Ok	Mindre avvikelse

Verksamheten har en ekonomi i balans

● Bedömningen är att målet kommer att nås

Målet innebär att vi har rätt nivå på brukningsavgift och anläggningsavgift utifrån ett 5-årsperspektiv.

Under 2019 prioriteras aktiviteter för
Prioritering av den interna verksamheten – Den förändrade organisationen och arbetssätt behöver fortsatt utvecklas för att skapa transparens och tydlighet. Det innefattar såväl systemstöd som fortsatt fokus på mätning och uppföljning för att ha en god bild av status.
Väl fungerande uppföljning - Med en väl grundad budget kan uppföljningen utvecklas med en aktiv avvikelsehantering och säkra prognoser.

Analys av indikatorerna

Kostnader vs budget +- 5 % (*Indikator för att mäta måluppfyllelse för samtliga bolag)*
Målvärdet visar årets avvikelse mellan fastställd verksamhetsbudget och kostnadsutfall.
Ansvar för mätning och analys: Enhet ekonomi

Indikatorerna visar i de flesta fall en balans mellan kostnader och budget. Avvikelsen mellan utfall och budget är i regel liten och prognosen för helåret är att målen kommer nås. Avvikelser beror i de flesta fallen på driftstörningar. För Gävle Vatten AB råder en viss obalans men en återhämtning under året väntas ske.

Personalkostnader vs rörelsekostnader +- 5 %. (*Indikator för att mäta måluppfyllelse för Gästrike Vatten)*
Målvärdet ger en indikation på anläggningarnas status och att varje generations brukare följer självkostnadsprincipen. Variationen tar hänsyn till strategiskt nyttjande av överuttag.
Ansvar för mätning och analys: Enhet ekonomi

Utfallet och även prognosen för helåret visar på balans. Verksamheten löper enligt plan.

Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader +- 5 %. (*Indikator för att mäta måluppfyllelse per dotterbolag)*
Målvärdet ger en indikation på om bolagets verksamhetskostnader ökar i förhållande till bolagets rörelsekostnader. Ansvar för mätning och analys: Enhet ekonomi

Indikatorerna visar på balans. En viss avvikelse för Gävle Vatten AB men en återhämtning under året väntas.

Indikator	Enhet	Utfall		Målvärde	Status	Prognos Helår
Kostnader vs budget	Gävle Vatten AB	10 %	◆	+-5 %		Uppnås delvis
Kostnader vs budget	Hofors Vatten AB	-3 %	●	+-5 %		Uppnås
Kostnader vs budget	Ockelbo Vatten AB	-4 %	●	+-5 %		Uppnås
Kostnader vs budget	Älvkarleby Vatten AB	-1 %	●	+-5 %		Uppnås
Kostnader vs budget	Östhammar Vatten AB	4 %	●	+-5 %		Uppnås
Personalkostnader vs rörelsekostnader (MB)	Gästrike Vatten AB	-1 %	●	+-3 %		Uppnås ej
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Gävle Vatten AB	-6 %	◆	+-4 %		Uppnås delvis
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Hofors Vatten AB	-3 %	●	+-4 %		Uppnås
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Ockelbo Vatten AB	-2 %	●	+-4 %		Uppnås
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Älvkarleby Vatten AB	-5 %	◆	+-4 %		Uppnås
Verksamhetskostnader vs rörelsekostnader	Östhammar Vatten AB	-9 %	◆	+-4 %		Uppnås

2 Resultat och investeringar

Gästrike Vatten AB

Resultaträkning (tkr)	Redovisat april 2019	Budget april 2 019	Avvikelse redovisat mot budget april 2019	Årsbudget 2019	Årsprognos 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Rörelsens intäkter	38 292	36 400	1 892	109 200	109 064	-136
Rörelsens kostnader	-9 151	-8 234	-917	-24 703	-23 695	1 008
Personalkostnader	-28 091	-26 999	-1 092	-80 997	-81 869	-872
Avskrivningar	-1 040	-1 133	93	-3 400	-3 400	0
Rörelseresultat före fin.	**9**	**33**	**-24**	**100**	**100**	**0**
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	-9	-33	24	-100	-100	0
Resultat efter finansiella poster	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Skatt	0	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat 2 019	Budget 2 019	Avvikelse redovisat mot budget 2 019	Årsbudget 2 019	Årsprognos 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Investeringar	114	333	-219	1 000	1 000	0
Exploateringar	0	0	0	0	0	0
Totalt investeringar	**114**	**333**	**-219**	**1 000**	**1 000**	**0**

Utfallet till och med april visar på något högre kostnader än budgeterat både när det gäller rörelsens kostnader och personalkostnader. Helårsprognosen visar på balans när det gäller hela kostnadsbilden även om fördelningen av kostnaderna ser något annorlunda ut jämfört med budget. En viss osäkerhet kring prognosen råder främst på grund av att personer slutat, rekryteringar ska göras eller pågår samt att en del föräldraledighet kommer att tas ut under året.

Gävle Vatten AB

Resultaträkning (tkr) Gävle Vatten AB	Redovisat april 2019	Budget april 2 019	Avvikelse redovisat mot budget april 2019	Årsbudget 2019	Årsprognos april 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Över (-)/underuttag (+)						
Periodiserade anslutningsintäkter	4 335	4 400	-65	9 600	9 600	0
"Investeringsfond" återföring	1 195	1 200	-5	3 600	3 600	0
Rörelsens intäkter	47 130	47 433	-303	145 900	145 900	0
Rörelsens kostnader	-53 060	-45 634	-7 426	-136 900	-148 386	-11 486
Större underhåll	-2 975	-3 460	485	-10 380	-10 485	-105
Avskrivningar	-8 014	-9 165	1 151	-27 500	-27 500	0
Rörelseresultat före fin.	**-11 389**	**-5 226**	**-6 163**	**-15 680**	**-27 271**	**-11 591**
Finansiella intäkter	9	33	-24	100	100	0
Finansiella kostnader	-1 810	-1 866	56	-5 600	-5 600	0
Resultat efter finansiella poster	**-13 190**	**-7 059**	**-6 131**	**-21 180**	**-32 771**	**-11 591**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**-13 190**	**-7 059**	**-6 131**	**-21 180**	**-32 771**	**-11 591**
Skatt	-300	-100	-200	-300	-300	0
Periodens resultat	**-13 490**	**-7 159**	**-6 331**	**-21 480**	**-33 071**	**-11 591**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat 2 019	Budget 2 019	Avvikelse redovisat mot budget 2 019	Årsbudget 2 019	Årsprognos 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Investeringar	17 194	25 051	-7 857	79 400	83 887	4 487
Exploateringar	4 317	5 732	-1 415	12 950	13 675	725
Totalt investeringar	**21 511**	**30 783**	**-9 272**	**92 350**	**97 562**	**5 212**

(Positivt resultat = Överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Tkr (Prognos)	2018	2019
Ackumulerad kort skuld (+) /fordran (-) till VA kollektivet	-2 551	- 35 622

Utfallet till och med april visar på ett större underuttag än budgeterat vilket beror på ökade rörelsekostnader. Ökningen förklaras främst av kostnader för utredningar och skadestånd i ärenden som inträffat tidigare år.

Prognosen visar på ökade kostnader jämfört med budget som till stor del kan kopplas till skadestånd, utredningar och hantering av slam. Under 2019 väntas skadeståndsärenden avslutas som härrör från tidigare år där utfallet blir högre än bedömt. Kostnader för utredningar väntas öka då en pågående översyn av klassificering av utredningsfas jämfört med investeringsfas pågår. Detta i kombination med större planerade investeringar som kräver omfattande utredningar väntas leda till ökade kostnader. Ett nytt avtal avseende hantering av slam från reningsverk träder i kraft under sista halvåret 2019 vilket innebär kraftigt ökade kostnader för slamhantering.

Prognosen avseende investeringar är något högre än budget på grund av investeringar som påbörjats 2018 men som avslutas 2019 utan att budget har tagits upp.

Hofors Vatten AB

Resultaträkning (tkr) Hofors Vatten AB	Redovisat april 2019	Budget april 2 019	Avvikelse redovisat mot budget april 2019	Årsbudget 2019	Årsprognos april 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Över (-)/underuttag (+)						
Periodiserade anslutningsintäkter	6	0	6	0	0	0
"Investeringsfond" återföring	0	0	0	0	0	0
Rörelsens intäkter	9 530	9 667	-137	29 000	29 000	0
Rörelsens kostnader	-7 747	-6 767	-980	-20 300	-21 159	-859
Större underhåll	-256	-1 000	744	-3 000	-3 000	0
Avskrivningar	-1 903	-2 000	97	-6 000	-6 000	0
Rörelseresultat före fin.	**-370**	**-100**	**-270**	**-300**	**-1 159**	**-859**
Finansiella intäkter	1	0	1	0	0	0
Finansiella kostnader	-367	-400	33	-1 200	-1 000	200
Resultat efter finansiella poster	**-737**	**-500**	**-237**	**-1 500**	**-2 159**	**-659**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**-737**	**-500**	**-237**	**-1 500**	**-2 159**	**-659**
Skatt	-1	0	-1	0	0	0
Periodens resultat	**-738**	**-500**	**-238**	**-1 500**	**-2 159**	**-659**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat 2 019	Budget 2 019	Avvikelse redovisat mot budget 2 019	Årsbudget 2 019	Årsprognos 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Investeringar	6 408	3 117	3 291	9 350	14 601	5 251
Exploateringar	0	0	0	0	0	0
Totalt investeringar	**6 408**	**3 117**	**3 291**	**9 350**	**14 601**	**5 251**

(Positivt resultat = Överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Tkr (Prognos)	2018	2019
Ackumulerad kort skuld (+) /fordran (-) till VA kollektivet	13 236	11 077

Utfallet till och med april visar på något högre kostnader än budgeterat och därmed ett större underuttag än budgeterat. Förklaringen till avvikelsen i utfallet är främst ett antal akuta underhåll som genomförts under början av året. Även prognosen för helåret visar ett något större underuttag vilket förklaras av de akuta underhållen i kombination med ett förnyat avtal avseende hanteringen av slam vilket innebär ökade kostnader.

Prognosen för årets investeringar är högre än budgeterat på grund av investeringen i Råbacka som pågår sedan tidigare och som inte budgeterats för 2019.

Ockelbo Vatten AB

Resultaträkning (tkr) **Ockelbo Vatten AB**	Redovisat april 2019	Budget april 2 019	Avvikelse redovisat mot budget april 2019	Årsbudget 2019	Årsprognos april 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Över (-)/underuttag (+)						
Periodiserade anslutningsintäkter	13	33	-21	100	100	0
"Investeringsfond" återföring	0	0	0	0	0	0
Rörelsens intäkter	5 872	5 800	72	17 400	17 400	0
Rörelsens kostnader	-4 714	-4 367	-347	-13 100	-13 978	-878
Större underhåll	-83	-600	517	-1 800	-1 300	500
Avskrivningar	-897	-967	70	-2 900	-2 900	0
Rörelseresultat före fin.	**192**	**-100**	**292**	**-300**	**-678**	**-378**
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	-156	-133	-22	-400	-400	0
Resultat efter finansiella poster	**36**	**-233**	**269**	**-700**	**-1 078**	**-378**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**36**	**-233**	**269**	**-700**	**-1 078**	**-378**
Skatt	0	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**36**	**-233**	**269**	**-700**	**-1 078**	**-378**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat	Budget	Avvikelse redovisat	Årsbudget	Årsprognos	Avvikelse årsbudget

			mot budget			mot årsprognos
	2 019	2 019	2 019	2 019	2 019	2 019
Investeringar	1 262	11 633	-10 371	34 900	31 410	-3 490
Exploateringar	7	117	-110	350	350	0
Totalt investeringar	**1 269**	**11 750**	**-10 481**	**35 250**	**31 760**	**-3 490**

(Positivt resultat = Överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Tkr (Prognos)	**2018**	**2019**
Ackumulerad kort skuld (+) /fordran (-) till VA kollektivet	240	-838

Resultatet till och med april är något högre än budgeterat vilket till stor del beror på större underhåll som ännu inte genomförts. Prognosen för helåret visar på ett något större underuttag än planerat på grund av nytt avtal för hantering av slam samt att kostnaderna för utredningar väntas öka. Trots prognosen arbetar man för att nå budget för året.

Prognosen för investeringar visar på något lägre nivå än budgeterat vilket främst förklaras av mer omfattande utredningar än väntat som behöver färdigställas innan investering kan påbörjas.

Älvkarleby Vatten AB

Resultaträkning (tkr) Älvkarleby Vatten AB	Redovisat april 2019	Budget april 2 019	Avvikelse redovisat mot budget april 2019	Årsbudget 2019	Årsprognos april 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Över (-)/underuttag (+)						
Periodiserade anslutningsintäkter	34	33	1	100	100	0
"Investeringsfond" återföring	0	0	0	0	0	0
Rörelsens intäkter	10 169	10 700	-531	32 100	32 100	0
Rörelsens kostnader	-8 663	-8 234	-429	-24 701	-24 725	-24
Större underhåll	-404	-833	429	-2 500	-2 500	0
Avskrivningar	-1 586	-1 667	81	-5 000	-5 000	0
Rörelseresultat före fin.	**-450**	**0**	**-449**	**-1**	**-25**	**-24**
Finansiella intäkter	1	0	1	0	0	0
Finansiella kostnader	-281	-300	19	-900	-900	0
Resultat efter finansiella poster	**-730**	**-300**	**-429**	**-901**	**-925**	**-24**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**-730**	**-300**	**-429**	**-901**	**-925**	**-24**
Skatt	0	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**-730**	**-300**	**-429**	**-901**	**-925**	**-24**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat 2 019	Budget 2 019	Avvikelse redovisat mot budget 2 019	Årsbudget 2 019	Årsprognos 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Investeringar	1 176	4 133	-2 958	12 400	12 330	-70
Exploateringar	6	3 667	-3 660	11 000	11 000	0
Totalt investeringar	**1 182**	**7 800**	**-6 618**	**23 400**	**23 330**	**-70**

(Positivt resultat = Överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Tkr (Prognos)	2018	2019
Ackumulerad kort skuld (+) /fordran (-) till VA kollektivet	9 997	9 072

Utfallet till och med april visar på ett något högre underuttag än väntat vilket bland annat beror på något lägre intäkter än budgeterat och ökade driftskostnader första delen av året. För helåret är prognosen dock att budget både avseende intäkter och kostnader kommer att hållas.

Östhammar Vatten AB

Resultaträkning (tkr) **Östhammar Vatten AB**	Redovisat april 2019	Budget april 2 019	Avvikelse redovisat mot budget April 2019	Årsbudget 2019	Årsprognos april 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Över (-)/underuttag (+)						
Periodiserade anslutningsintäkter	332	267	65	800	800	0
"Investeringsfond" återföring	0	0	0	0	0	0
Rörelsens intäkter	17 839	18 400	-561	55 200	55 200	0
Rörelsens kostnader	-14 550	-13 771	-779	-41 313	-41 681	-368
Större underhåll	-1 288	-1 300	12	-3 900	-4 060	-160
Avskrivningar	-1 984	-2 067	83	-6 200	-6 200	0
Rörelseresultat före fin.	**349**	**1 529**	**-1 180**	**4 587**	**4 059**	**-528**
Finansiella intäkter	1	0	1	0	0	0
Finansiella kostnader	-351	-433	82	-1 300	-1 300	0
Resultat efter finansiella poster	**-1**	**1 096**	**-1 097**	**3 287**	**2 759**	**-528**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**-1**	**1 096**	**-1 097**	**3 287**	**2 759**	**-528**
Skatt	0	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**-1**	**1 096**	**-1 097**	**3 287**	**2 759**	**-528**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat 2 019	Budget 2 019	Avvikelse redovisat mot budget 2 019	Årsbudget 2 019	Årsprognos 2 019	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 019
Investeringar	1 556	20 533	-18 977	61 600	60 205	-1 395
Exploateringar	0	0	0	0	0	0
Totalt investeringar	**1 556**	**20 533**	**-18 977**	**61 600**	**60 205**	**-1 395**

(Positivt resultat = Överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Tkr (Prognos)	**2018**	**2019**
Ackumulerad kort skuld (+) /fordran (-) till VA kollektivet	508	3 267

Utfallet till och med april visar på ökade kostnader jämfört med budget, förklaringen är främst ett antal driftsstörningar under början på året som inneburit ökade kostnader. Prognosen för helåret är att kostnaderna kommer att kunna hållas nere, bland annat på grund av minskade kostnader för ledningsrätter, vilket leder till att kostnaderna kan närma sig budgeterad nivå.

Prognosen för investeringar är att de kommer bli något lägre än budget viket främst beror på en utredning som visat sig vara mer omfattande än väntat

3 Sammanfattning av viktigas händelserna under perioden

Gästrike Vatten AB

- Som ett led i att Säkerhetsskyddslagen (2018:585) trädde i kraft den 1 april 2019 har en utbildningsdag för samtliga medarbetare med föreläsare från SÄPO, Länsstyrelsen Gävleborg och MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) genomförts. Dagen syftade till att öka kunskapen och medvetandegraden. Arbete med säkerhetsskyddsanalyser har påbörjats. Samordning har även genomförts med kommunernas uppdatering av risk- och sårbarhetsanalys (RSA).
- Gränsvärden för PFOS i dricksvatten kan komma att sänkas. Utredningar på EU-nivå och inom Sverige pågår vilket vi noga följer.
- På grund av låga grundvattennivåer i Gävle, Ockelbo och Östhammar uppmanas användarna att spara på vattnet. De låga nivåerna beror på att det inte har regnat eller snöat tillräckligt under de gånga åren för att grundvattenmagasinen i marken ska fyllas på ordentligt.
- Ett nationellt regeringsuppdrag kring slam pågår där vi deltar. Vi deltar även i ett samfinansierat forskningsprojekt LCA-studie slamstrategier med IVL som utförare.
- Arbetsmiljöverket genomförde en inspektion under mars gällande företagets systematiska arbetsmiljöarbete och med fokus på kemikaliehantering. Mindre avvikelser kommer att hanteras under maj och åtgärderna återrapporteras till Arbetsmiljöverket innan sommaren.
- Under perioden har ledningens genomgång avseende brandskydd, brandfarlig vara, el-säkerhet och accrediterat labb genomförts.
- I samband med årsstämmor och konstituerande styrelsemöten hölls en introduktion för nya styrelseledamöter och lekmannarevisorer.
- Ett avtal har ingåtts med SKL International för att fortsatt stötta ett VA-projekt i Serbien med fokus på kommunal samverkan under 2019 samt 2020. All tid och kostnader faktureras SKL. Under februari deltog medarbetare i möten och studiebesök i Serbien.

Gävle Vatten AB

- Beslut har tagits av styrelsen om höjning av VA-taxans brukningsavgift år 2020 till 2022.
- Försäkringsbolaget för Gävle Vatten AB Svenska kommunförsäkringar har gjort en försäkringsrevision på ett vattenverk och ett reningsverk i Gävle.
- Två stora läckor på Alderholmen i centrala Gävle påverkade vattenflödesriktningen över hela staden och orsakade stora problem i dricksvattennätet, detta gav upphov till många kundklagomål (79 jämfört med 53 på helår 2018) gällande smak och lukt. Omfattande utrednings- och åtgärdsarbete har vidtagits.
- Under perioden har en större vattenläcka på råvattenledningen mellan Marielund och Sätra vattenverk uppkommit och åtgärdats.
- För att motverka de låga grundvattennivåerna i Gävle-Valbo åsen har sprinkling skett som akut lösning. Filtermembrananläggningen har inte kunnat startats upp i full drift under perioden på grund av turbiditetsproblem samt låga vattentemperaturer i Gavleån.
- Ett nytt kompletterande beredningssteg på Totra vattenverk har tagits i drift, klordosering är nu en permanent barriär på vattenverket.

- Under januari spårade ett diesellok ur på rangerbangården i höjd med Sätraverket. I samband med urspårning uppstod ett dieselutsläpp, men tack vare goda rutiner i samverkan kunde utsläppet minimeras och åtgärder vidtas.
- Nya styrenheter (PLC) har satts i 17 tryckstegringar, högreservoarer och pumpstationer för att säkerställa övervakning och styrning.
- Under början på året har vi haft processproblem med kemikaliedoseringen på Norrsundets reningsverk vilket resulterat i att utgående fosforvärden varit högre än normalt.
- Gävles största pumpstation, Islandsbron, har helrenoverats med tre nya pumpar som gör att vi nu har redundans och klarar höga flöden även om en av pumparna står.
- Stora volymer spillvatten har bräddat från reningsverken och pumpstationer under februari och mars på grund av snösmältning där Hamrånge har varit värst drabbat.
- Fördjupade utredningar är initierade inom projektet för en gemensam systemlösning för dricksvattenförsörjning i Gävle och Älvkarleby. Fokus är arbete för att utreda den lämpligaste platsen där vatten från Dalälven ska tas upp och hur det ska renas för att kunna användas för att öka mängden grundvatten i Uppsalaåsen och att sammanställa bra underlag för tillståndsansökningar och systembeskrivningen.
- Utbyggnad av VA i enlighet med utbyggnadsplan och exploateringsplan fortlöper. Förberedelse för utbyggnad i Heliga Landet vid Storsjön har startat. Även förberedelse för utbyggnad till nya etableringar har påbörjats vilket tar mycket tid i anspråk.

Hofors Vatten AB

- Avvikelse på vattendomen för ytvattenuttag i Hammardammen rapporterades in till länsstyrelsen i februari och utredning för fortsatt hantering pågår.
- Inspektion på Hofors Vattenverk visade behov av akut underhåll, sammanlagt tre driftstopp fick göras för att genomföra underhållsarbeten.
- Byte av aktivt kol i Hofors vattenverk etapp 2 pågår för att förbättra lukt och smak på dricksvattnet i Hofors.
- Två stora läckor på Gamla Landsvägen har åtgärdats under perioden.
- Spillvatten har bräddat från reningsverken och pumpstationer under februari och mars på grund av snösmältning.
- Ledningsnätsförnyelsen i Råbacka har färdigställts och inneburit en fördyring gentemot budget. För att minska antalet bräddningar vid Grindbergets pumpstation har nya pumpar monterats med bättre kapacitet i samband med ledningsnätsförnyelsen.
- Den riktade åtgärd Automation slamflak, Hofors reningsverk som ligger i årets verksamhetsplan önskas efter fördjupad översyn justeras till att bygga en slamsilo för att ge bättre driftsäkerhet och arbetsmiljö. Kostnaden för transporter av slam sänks då volymen ökar per transport. Förändringen innebär att utförandet sker över flera år. Under året lyfts ärendet in i 2020 års verksamhetsplan.

Ockelbo Vatten AB

- En stor läcka på ledningsnätet i centrala Ockelbo gav en ansträngd vattenproduktion under mars. Under två dygn kördes vatten med tankbil till Säbyggeby vattenverk från Bergby samtidigt som kunderna uppmanades att vara sparsamma och intensiv läcksökning pågick.
- Snösmältning påverkar vattenkvaliteten i brunnarna vid Källänget, Svartandal, Lingbo och Rabo vattenverk. Klorering i beredskap har startats under mars på dessa vattenverk och pågår löpande.
- Ersbacka pumpstation kördes med reservkraft under knappt en vecka på grund av brott på den ledning från Ockelbo reningsverk som försörjer stationen.
- Spillvatten har bräddat från reningsverken och pumpstationer under februari och mars på grund av snösmältning.
- Arbete fortlöper enligt plan inför utförande av vattenledning mellan Mobyheden och Ockelbo tätort.

Älvkarleby Vatten AB

- Beslut har fattats av styrelsen om ägande av fastighet med ändamålet vattenverk. Ärendet avser fastigheten där Kronsågens vattenverk idag är beläget.
- En stor läcka har åtgärdats under perioden på Älvbodavägen/Vetegatan.
- På Skutskärs reningsverk har tanken för järnklorid till processen bytts ut på grund av ålder. Det innebär även en förbättrad arbetsmiljö.
- Stora volymer spillvatten har bräddat från reningsverken och pumpstationer under februari och mars på grund av snösmältning där Långsand har varit värst drabbat.
- Nya styrenheter (PLC) har satts i fem pumpstationer för att säkerställa övervakning och styrning.
- Projektering av VA-ledningar inför utbyggnad av VA-ledningar för bostadsområde vid Älvkarleö och Liljebacken pågår.
- Fördjupade utredningar är initierade inom projektet för en gemensam systemlösning för dricksvattenförsörjning i Gävle och Älvkarleby. Fokus är arbete för att utreda den lämpligaste platsen där vatten från Dalälven ska tas upp och hur det ska renas för att kunna användas för att öka mängden grundvatten i Uppsalaåsen och att sammanställa bra underlag för tillståndsansökningar och systembeskrivningen.

Östhammar Vatten AB

- Styrelsen och kommunfullmäktige har fattat beslut om införande av verksamhetsområde för VA i Östhammar kommun, etapp 1.
- Kommunfullmäktige i Östhammar och Tierps kommuner har beslutat om en avsiktsförklaring Regional samverkan för dricksvattenförsörjning mellan Östhammar och Tierps kommuner.
- Styrelsen har fattat beslut om finansiering av överföringsledning från Örbyhus, Tierps kommun till Österbybruk och Alunda i Östhammar kommun.
- Arbete inför anläggande av en överföringsledning från Örbyhus i Tierp till Österbybruk och Alunda fortlöper.

- Resultat från utredningen Transport spill Östhammar har redovisats till styrelse och kommunstyrelse. Utredningens rekommendation är att åtgärd bör avvaktas och status i Östhammars reningsverk noga bör följas.
- Ett första resultat från utredningen Förstudie nytt reningsverk Östhammar tätort samt Öregrund har redovisats till styrelse och kommunstyrelse. Lokaliseringsutredningen visar att två platser (av fem) är de mest fördelaktiga att utreda vidare.
- Stormen Alfrida i början på januari orsakade stora problem med styr och övervakningssystemen på våra anläggningar. Kokning infördes i Gimo under slutet på januari på grund av osäkerhet vid trycklöst nät i enlighet med interna rutiner.
- Skalskydd har monterats på samtliga vattentorn och montage av nytt nyckelsystem pågår för att öka säkerheten och få ett enhetligt nyckelsystem inom Gästrike Vatten.
- Ett stort antal anmälningar om dålig dricksvattenkvalitet har inkommit från olika delar av Östhammar tätort. Åtgärder har vidtagits och provtagningen både från vattenverk samt hos användare har ökats.
- UV-ljus har driftsatts på Östhammar och Öregrunds vattenverk vilket även inneburit reglering av råvattenpumpar för att få ett jämnare flöde.
- Utrymmen för salt till avhärdning på vattenverken har inspekterats och rengjorts. Mindre förbättringsåtgärder har även gjorts.
- Flödesmätare för slam har installerats på Östhammar reningsverk så att vi kan följa slamflödet för att öka kontrollen på reningsprocesserna.
- Fortsatt arbete med läcksökning och åtgärd av vattenledningsnätet samt kontroll och plombering av brandposter har skett.
- LONA-bidrag har beviljats via Östhammars kommun av länsstyrelsen i Uppsala och vi har initierat arbetet med att bygga en stationär mätstation på Karö våtmark.

4 För verksamheten viktig statistik

Gävle Vatten AB

Nyckeltal	2015	2016	2017	2018	2019 T1
Mottagen mängd (m3)	12 931 768	13 869 838	14 147 369	13 193 548	5 677 940
Producerad mängd (m3)	9 810 135	9 676 283	9 436 914	9 511 806	3 184 903
Försåld mängd VA i (m3)	6 171 065	6 601 891	6 421 846	6 644 047	2 079 451
Antal vattenläckor	44	47	55	74	29
Antal avloppsstoppar	125	117	103	110	38

Hofors Vatten AB

Nyckeltal	2015	2016	2017	2018	2019 T1
Mottagen mängd (m3)	1 602 135	1 460 408	1 438 712	1 650 185	631 610
Producerad mängd (m3)	1 110 099	1 211 902	1 223 240	1 239 104	419 793
Försåld mängd VA i (m3)	762 122	666 388	676 005	746 551	243 370
Antal vattenläckor	13	14	16	11	2
Antal avloppsstoppar	36	25	21	38	10

**värdet för T1 2015 är högre än för tidigare år. Under 2014 åtgärdades nivåmätare på reningsverket som gav felaktiga mätvärden.*

Ockelbo Vatten AB

Nyckeltal	2015	2016	2017	2018	2019 T1
Mottagen mängd (m3)	665 457	626 067	676 933	774 480	266 149
Producerad mängd (m3)	406 161	365 906	400 994	435 589	148 463
Försåld mängd VA i (m3)	268 990	277 820	277 735	269 594	94 400
Antal vattenläckor	8	6	7	6	7
Antal avloppsstoppar	23	18	18	20	3

Älvkarleby Vatten AB

Nyckeltal	2015	2016	2017	2018	2019 T1
Mottagen mängd (m3)	1 214 645	1 319 170	1 385 116	1 347 090	606 182
Producerad mängd (m3)	1 460 566	1 465 585	1 190 651	1 264 128	411 989
Försåld mängd VA i (m3)	777 647	698 677	912 663	839 741	232 682
Antal vattenläckor	15	19	29	23	7
Antal avloppsstoppar	59	54	47	65	21

Östhammar Vatten AB

Nyckeltal	2015	2016	T2-T3 2017	2018	2019 T1
Mottagen mängd (m3)			2 113 959	1 895 162	951 295
Producerad mängd (m3)			1 245 530	1 139 791	361 322
Försåld mängd VA i (m3)			536 096	994 506	207 586
Antal vattenläckor			25	41	18
Antal avloppsstoppar			13	48	26

För perioden 2015- T1 2017 var bolaget inte verksamt

Konto	Konto(T)	Ansvar	IB	Redovisat
11	Byggnader och mark		19 597 418,23	-315 602,32
12	Maskiner och inventarier		142 284 987,83	-111 931,05
13	Finansiella anläggningstillgångar		535 646,00	0,00
15	Kundfordringar		3 191 600,02	-2 064 332,99
16	Övriga kortfristiga fordringar		599 881,98	831 982,02
17	Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		150 000,00	4 560 783,73
19	Kassa och bank		13 786 464,11	-835 031,61
1	Tillgångar		180 145 998,17	2 065 867,78
20	Eget kapital		-9 992 574,81	0,00
22	Avsättningar		-399 419,00	218 409,00
23	Långfristiga skulder		-158 734 568,98	-1 006 180,37
24	Kortfristiga skulder till kreditinstitut, kunder och leverantörer		0,00	-114,00
25	Skatteskulder		-3 453 151,44	-994 889,36
26	Moms och särskilda punktskatter		-1 624 815,00	1 624 815,00
28	Övriga kortfristiga skulder		-4 110 258,50	-1 190 216,11
29	Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		-1 831 210,44	-718 478,20
2	Eget kapital och skulder		-180 145 998,17	-2 066 654,04
			0,00	-786,26

Utgåendebalans
19 281 815,91
142 173 056,78
535 646,00
1 127 267,03
1 431 864,00
4 710 783,73
12 951 432,50
182 211 865,95
-9 992 574,81
-181 010,00
-159 740 749,35
-114,00
-4 448 040,80
0,00
-5 300 474,61
-2 549 688,64
-182 212 652,21
-786,26

Styrelsen Östhammar Vatten AB

Preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för Östhammar Vatten AB år 2020

Förslag till beslut

Styrelsen beslutar

- att godkänna förslaget till preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för Östhammar Vatten AB år 2020.
- att överlämna förslaget till preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för Östhammar Vatten AB år 2020 till Östhammar kommun.

Ärendebeskrivning

Ärendet beskriver preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för år 2020. Det är en grund för fortsatt arbete med bolagets och koncernens budget för år 2020 och översyn av Övergripande verksamhetsplan samt investeringsvolym för år 2020-2023 med utblick till år 2025 inklusive mål och prioriteringar

I förslaget till den preliminära rörelsebudgeten har förutsatts en generell inflation på 1 % för verksamhets- och personalkostnader, även räntan är beräknad på 1 %. En höjning har även gjorts för utökning av medarbetare inom Gästrike Vatten AB för att möta koncernens samlade behov, kostnader har fördelats ut enligt fastställd fördelningsnyckel till respektive dotterbolag.

På grund av osäkerheter i tidplan och omfattning för exploateringar har enbart övergripande budget lagts in för utbyggnad i Alunda under perioden. Justering i tidplan för investeringar har gjorts men osäkerheterna är fortfarande stora då flera förstudier pågår för både vattenförsörjning och avloppshantering.

Behov av långfristiga lån under perioden ökar under perioden. Idag (2019) är lånet 185 mnkr, år 2020 är behovet totalt 260 mnkr, år 2021 280 mnkr för att år 2023 vara 540 mnkr.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 Preliminär rörelsebudget och investeringsbudget för 2020 Östhammar Vatten AB

Föredragande i ärendet är Lena Blad, Vd.

Dokument ID 20190512-00027

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Östhammar
telefon direkt 020-**37 93 00**
info@gastrikevatten.se| www.gastrikevatten.se

Östhammar Vatten AB

Resultatbudget (Mnkr)

	Utfall 2018	Prognos 2019	Budget 2020	Budget 2021	Budget 2022	Budget 2023
Intäkter	50,6	56,0	56,0	56,0	56,0	56,0
Rörelsekostnader	- 49,1	- 51,9	- 52,0	- 54,3	- 56,1	- 57,8
Rörelseresultat	1,5	4,1	4,0	1,7	- 0,1	- 1,8
Finansiella kostnader	- 1,0	- 1,3	- 2,6	- 2,8	- 3,3	- 5,4
Resultat	0,5	2,8	1,4	- 1,2	- 3,5	- 7,2

Balansbudget (Mnkr)

	Utfall 2018	Prognos 2019	Budget 2020	Budget 2021	Budget 2022	Budget 2023
Anläggningstillgångar	162	215	293	320	367	563
Omsättningstillgångar	18	18	18	10	10	10
Summa Tillgångar	180	233	311	330	377	573
Eget kapital	10	10	10	10	10	10
Långfristiga skulder	159	210	286	306	356	559
Kortfristiga skulder	11	14	16	14	11	4
Summa Eget kapital & Skulder	180	233	311	330	377	573

Östhammar Vatten AB
INVESTERINGSVERKSAMHET

Mnkr	Budget	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan	totalt
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2020-2026
EXPLOTERINGSVERKSAMHET								
Summa Exploateringar	-	5,00	5,00	-	-	-	-	10,00
FÖRNYELSEINVESTERINGAR								
Förnyelse ledningsnät	2,00	2,00	2,00	4,50	4,50	4,50	4,50	24,00
Förnyelse befintliga VA-anläggningar	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	10,50
Delsumma Förnyelseinvesteringar	3,50	3,50	3,50	6,00	6,00	6,00	6,00	34,50
NYINVESTERINGAR								
Nyinvesteringar	81,50	31,50	52,00	200,00	200,00	100,00	-	665,00
Delsumma Nyinvesteringar	81,50	31,50	52,00	200,00	200,00	100,00	-	665,00
Summa Investeringar och exploateringar	85,00	35,00	55,50	206,00	206,00	106,00	6,00	709,50

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut

DNR KS-2018-514
DPL 003

1(2)

2019-07-02

213-4882-2019

Östhammars kommun
osthammardirekt@osthammar.se

Rickard Dunker
Länsjurist
010-223 34 06

Anmälan om ändring av lokala ordningsföreskrifter

Beslut

Länsstyrelsen lämnar anmälan från Östhammars kommun utan åtgärd.

Beskrivning av ärendet

Fullmäktige i Östhammars kommun beslutade den 18 juni 2019 att ändra 11 § i de lokala ordningsföreskrifterna för kommunen. Paragrafen, som avser användning av pyrotekniska varor på offentlig plats inom kommunen, har efter ändringen följande lydelse:

> ”All användning av pyrotekniska varor på offentlig plats kräver tillstånd av polismyndigheten.
>
> Vad som sägs i första stycket gäller ej från kl. 12.00 på påskafton, valborgsmässoafton och nyårsafton samt därpå följande dag till kl. 02.00.
>
> Ytterligare regler för användande av pyrotekniska varor finns i 3 kap. 7 § ordningslagen.”

Beslutet anmäldes till länsstyrelsen den 24 juni 2019. Föreskriftsändringen trädde i kraft den 1 juli 2019.

Motivering till beslutet

Enligt 3 kap. 13 § ordningslagen (1993:1617) [cit. OL] ska en kommuns beslut att anta, ändra eller upphäva lokala ordningsföreskrifter med stöd av bemyndigandena i OL 3 kap. omedelbart anmälas till länsstyrelsen för prövning, varvid länsstyrelsen ska upphäva föreskrifter som strider mot ordningslagen. Länsstyrelsen ska vid sin granskning sålunda bl.a. kontrollera att de lokala ordningsföreskrifterna är förenliga med normgivningsbemyndigandena, att föreskrifterna inte angår förhållanden som redan är reglerade i ordningslagen eller annan författning eller som enligt den eller annan författning kan regleras på något annat sätt samt att föreskrifterna inte lägger onödigt tvång på allmänheten eller annars göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet. Utöver att lokala ordningsföreskrifter till sitt innehåll måste avfattas med hänsyn till ovan angivna begränsningar måste de också utformas på ett sådant sätt att det är möjligt att tillämpa dem (se HFD 2018 ref. 75 och RÅ 1992 ref. 75). Föreskrifterna måste således formuleras på så sätt att allmänheten kan förstå deras innebörd och de som övervakar efterlevnaden kan avgöra när föreskrifterna följs respektive överträds.

Länsstyrelsen gör bedömningen att den nu anmälda ordningsföreskriften inte strider mot bestämmelserna i ordningslagen. Den får också anses ha getts en så tillräckligt

tydlig avfattning att den är möjlig att tillämpa. Anmälan från Östhammars kommun föranleder därför inte någon åtgärd från länsstyrelsens sida.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av chefsjurist Cecilia Magnusson med länsjurist Rickard Dunker som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Driftbudgetuppföljning, netto Juli 2019

Prel befolkning 2019-08-13: 22 187

	Års-budget	Period-budget	Utfall	%	Slut-prognos	Årsav-vikelse	%
Kommunstyrelsen	**-162 632**	**-93 901**	**-86 885**	**93**	**-163 352**	**-720**	**0**
Politik	*-8 704*	*-5 063*	*-4 954*	*98*	*-8 704*	*0*	*0*
Stab	*-3 902*	*-2 264*	*293*	*-13*	*-2 987*	*915*	*23*
Marknad o Kommunikation	*-3 766*	*-2 180*	*-2 319*	*106*	*-3 766*	*0*	*0*
ÖsthammarDirekt	*-2 912*	*-1 654*	*-1 386*	*84*	*-2 912*	*0*	*0*
Upphandlingsenhet	*-2 634*	*-1 261*	*-1 244*	*90*	*-2 634*	*0*	*0*
Samhällsplaneringsenhet	*-8 114*	*-4 733*	*-4 719*	*100*	*-8 189*	*-75*	*-1*
LVS Lednings- o verksamhetsstöd	*-25 762*	*-14 743*	*-13 272*	*90*	*-25 762*	*0*	*0*
Oförutsedda och projekt	*-4 081*	*-1 964*	*-1 194*	*61*	*-4 081*	*0*	*0*
Gem Överförmyndarnämnd	*-2 514*	*-1 467*	*-1 342*	*92*	*-2 301*	*213*	*8*
Gem Räddningstjänstnämnd	*-25 841*	*-15 074*	*-15 320*	*102*	*-26 264*	*-423*	*-2*
Gem IT-nämnd	*-12 545*	*-7 318*	*-8 131*	*111*	*-12 545*	*0*	*0*
AME Arbetsmarknadsenhet	*-7 968*	*-4 557*	*-4 381*	*96*	*-7 968*	*0*	*0*
Slutförvarsenheten	*0*	*12*	*-1 135*		*0*	*0*	
Lokal Säkerhetsnämnd	*0*	*1*	*-64*		*0*	*0*	
Tekniskt förvaltning	-46 555	-27 307	-26 017	*95*	-47 905	-1 350	*-3*
Bredband/strategi	-7 334	-4 274	-3 940	*92*	-7 334	0	*0*
Affärsverksamhet	0	-57	2 241		0	0	*0*
Bygg- och miljönämnd	**-6 793**	**-3 742**	**-5 133**	**137**	**-8 693**	**-1 900**	**-28**
Mervärde BMN	0	-31	-1 972		0	0	
Kultur- och fritidsnämnd	**-39 757**	**-23 010**	**-17 719**	**77**	**-39 223**	**534**	**1**
Mervärde KFN	0	0	1 045		0	0	
Barn- och utbildningsnämnd	**-548 681**	**-324 494**	**-313 617**	**97**	**-548 681**	**0**	**0**
Socialnämnd	**-486 769**	**-282 948**	**-284 877**	**101**	**-504 868**	**-18 099**	**-4**
Gemensamt	**-15 342**	**-8 950**	**-11 008**	**123**	**-16 470**	**-1 128**	**-7**
SUMMA DRIFTSKOSTNADER	**-1 259 974**	**-737 075**	**-720 167**	**98**	**-1 281 287**	**-21 313**	**-2**
Skatter	**1 268 784**	**740 124**	**741 805**	**100**	**1 272 749**	**3 965**	**0**
Räntor netto	**-1 520**	**-887**	**1 983**	**-224**	**783**	**2 303**	**152**
ÅRETS RESULTAT	**7 290**	**2 162**	**23 621**	**1092**	**-7 755**	**-15 045**	**-206**

Investeringsbudgetuppföljning, netto juli 2019

	Års-budget	Period-budget	Utfall	%	Slut-prognos	Årsav-vikelse	%
Kommunstyrelse	**217 764**	**127 003**	**50 823**	**40**	**205 058**	**12 706**	**2**
varav Teknisk förvaltning	*198 960*	*116 034*	*48 290*	*42*	*198 960*	*0*	*0*
Bygg- och miljönämnd	**200**	**117**	**48**	**42**	**200**	**0**	**0**
Kultur- och fritidsnämnd	**4 565**	**2 663**	**213**	**8**	**4 565**	**0**	**0**
Barn- och utbildningsnämnd	**5 305**	**3 095**	**983**	**32**	**5 305**	**0**	**0**
Socialnämnd	**4 600**	**2 683**	**1058**	**39**	**4 600**	**0**	**0**
SUMMA	**232 434**	**135 561**	**53 126**	**39**	**219 728**	**12 706**	**5**
VARAV ÅRSBUDGET	**127 580**	**74 396**					
VARAV BUDGETFLYTT fr 2018	**104 854**	**61 165**					

Driftprognos över tid 2019 netto

	Års-budget	Års-budget efter bfl	Progn mar Avvik	Progn apr Avvik	Progn maj Avvik	Progn jun Avvik	Progn jul Avvik	Progn aug Avvik	Progn sep Avvik	Progn okt Avvik	Progn nov Avvik
KS	**-165,5**	**-162,6**	**-0,2**	**-0,1**	**0,2**	**0,2**	**-0,7**				
Politik	-8,7	-8,7	0	0	0	0	0				
Stab	-3,9	-3,9	0	0,5	0,5	0,5	0,9				
Marknad o Komm.	-3,8	-3,8	0	0	0	0	0				
ÖsthammarDirekt	-2,9	-2,9	0	0	0	0	0				
Upphandlingsenhet	-2,6	-2,6	0	0	0	0	0				
Samhällsplanering	-8,1	-8,1	0	-0,4	-0,1	-0,1	-0,1				
LVS	-25,8	-25,8	0	0	0	0	0				
Oförutsedda o proj	-5,1	-4,1	0	0	0	0	0				
Gem Överf.nämnd	-2,5	-2,5	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2				
Gem Rtj. nämnd	-25,8	-25,8	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4				
Gem IT-nämnd	-12,5	-12,5	0	0	0	0	0				
AME	-8,0	-8,0	0	0	0	0	0				
Slutförvarsenheten	0	0	0	0	0	0	0				
Lokal Säk.nämnd	0	0	0	0	0	0	0				
Tekniskt förv	-48,4	-46,6	0	0	0	0	-1,4				
Bredband/strategi	-7,3	-7,3	0	0	0	0	0				
Affärsverksamhet	0	0	0	0	0	0	0				
BMN	**-6,8**	**-6,8**	**-0,7**	**-1,0**	**-1,9**	**-1,9**	**-1,9**				
Mervärde BMN	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**				
KFN	**-39,8**	**-39,8**	**0**	**0**	**0,5**	**0,5**	**0,5**				
Mervärde KFN	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**				
BUN	**-548,2**	**-548,7**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**				
SN	**-484,4**	**-486,8**	**-18,0**	**-14,0**	**-18,1**	**-18,1**	**-18,1**				
Gemensamt	-15,3	-15,3	0	-1,1	-0,9	-0,9	-1,1				
SUM DRIFTSKOSTN	**-1 260,0**	**-1 260,0**	**-18,9**	**-16,2**	**-20,2**	**-20,2**	**-21,3**				
Skatter	1 268,8	1 268,8	0	4,0	4,0	4,0	4,0				
Räntor Netto	-1,5	-1,5	0	2,3	2,3	0,8	0,8				
ÅRETS RESULTAT	**7,3**	**7,3**	**-11,6**	**-2,6**	**-6,6**	**-6,6**	**-7,8**				
Årsavvikelse mot budget			**-18,9**	**-9,8**	**-13,9**	**-13,9**	**-15,0**				

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Sammanträdesdatum

Uppsala KOMMUN

ÖVERFÖRMYNDARNÄMNDEN I UPPSALA LÄN

Plats och tid

Bergius, Stationsgatan, kl. 13:00-14:05
Måndagen den 12 augusti 2019

Beslutande

Bertil Brunn (S) Uppsala	**ordförande**
Heikki Tiitinen (KD) Enköping	**vice ordförande**
Ann-Cathrine Lövling (S) Enköping	**ledamot**
Christer Lindström (M) Östhammar	**ledamot**
Lotta Carlberg (C) Tierp	**ledamot**
Mats Hallor (L) Uppsala	**ledamot**
Gunilla Hamrin (S) Heby	**ledamot**
Bo Johnson (M) Håbo	**ledamot**
Mårten Blix (M) Uppsala	**ledamot §§ 204–209**
Birgitta Ljungberg Jansson (C) Knivsta	**ledamot §§ 204–209**
Maha Mikari (S) Uppsala	**tjg. ersättare**
Anna Koskela Lundén (L) Knivsta	**tjg. ersättare §§ 187–203**
Jan-Erik Wikström (L) Uppsala	**tjg. ersättare §§ 187–203**

Övriga deltagande

Soroor Moetazed (MP) Enköping	**ersättare**
Kjell Hansson (S) Enköping	**ersättare**
Inga Alm (C) Östhammar	**ersättare**
Bernt Ove Stenmark (KD) Heby	**ersättare**
Solweig Lundkvist (S) Håbo	**ersättare**
Ida Hellrup	**chef**
Sofie Annerfalk	**sekreterare**

Utses att justera

Justeringens plats och tid **Uppsala 2019-08-20 kl. 10:00**

Underskrifter Sekreterare [redacted] Paragraf **nr 187 - 209**

Ordförande

Justerande

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat avseende § 187 - 209

Organ **Överförmyndarnämnden**

Sammanträdesdatum **2019-08-12**

Datum för anslags uppsättande **2019-08-20** Datum för anslags nedtagande **2019-09-10**

Förvaringsplats för protokollet **Överförmyndarförvaltningen**

Underskrift [redacted]

Justerare | Utdragsbestyrkande

012 315 - © *Copyright* SKL Kommentus 15-04

§ 204

Analys och utvärdering av system och rutiner för internkontroll

Överförmyndarnämnden beslutar

att godkänna rapporteringen av arbetet med den interna kontrollen till kommunstyrelsen

Föredragande
Ida Hellrup

Bakgrund
Enligt Uppsala kommuns reglemente för intern kontroll ska styrelser och nämnder årligen till kommunstyrelsen rapportera in en analys och utvärdering av sina system och rutiner för intern kontroll. Eftersom hur arbetet med interkontroll bedrivs i överförmyndarverksamheten kan vara av intresse för kommunstyrelsen i samtliga samverkande kommuner delges alla kommunstyrelser i länet beslutet och rapporten.

Delges: kommunstyrelsen i samtliga samverkande kommuner

Analys och utvärdering av system och rutiner för internkontroll 2019

Enligt kommunens reglemente för intern kontroll ska styrelser och nämnder årligen till kommunstyrelsen rapportera in en analys och utvärdering av sina system och rutiner för intern kontroll.

Överförmyndarnämnden har inte tagit fram några egna anvisningar för den interna kontrollen. De kommungemensamma anvisningar som tagits fram har ansetts tillräckliga. Det har inte varit diskussion om att utarbeta egna anvisningar.

Nämnden har beslutat om ett flertal rutiner avseende överförmyndarförvaltningens handläggning. De är rutiner inom alla förvaltningens huvudprocesser rekrytering, granskning, ansökningar/anmälningar, klagomålshantering och tillståndsärenden.

Rutin	Huvudprocess	Antagen
Rekrytering av god man och förvaltare	Rekrytering	2014-10-06
Rekrytering av god man för ensamkommande barn	Rekrytering	2014-02-17
Årlig registerkontroll av samtliga ställföreträdare	Rekrytering	2018-05-24
Granskningsinstruktion	Granskning	2019-01-21
Arvodesriktlinjer	Granskning	2019-01-21
Rutin godmanskap ensamkommande barn	Ansökningar/anmälningar	2014-02-17

Rutin omprövning förvaltarskap	Ansökningar/anmälningar	2014-06-14
Rutin klagomål	Klagomålshantering	2013-12-16
Rutin näringsverksamhet underårig	Tillståndsärenden	2016-11-14
Rutin uttag från spärrat konto	Tillståndsärenden	2013-01-14

Nämnden fattade i de flesta fall beslut om dessa rutiner under mandatperioden 2011–2014. Nämnden har sedan behandlat rutinerna på nytt vid större förändringar medan förvaltningen reviderat rutinerna vid redaktionella förändringar och vid förändrat arbetssätt vid exempelvis digitalisering. Rutinerna är väldigt detaljerade och vid en översyn borde nämnden kunna fatta beslut om mer översiktliga rutiner än som skett hittills. Granskningsinstruktionen har reviderats varje år. Enköping och Håbo kommun hade egna nämnder och beslutade därför om rutinerna när samverkan i gemensam förvaltning inleddes under 2017. Det finns ett antal rutiner ytterligare som aldrig beslutats i nämnd.

Det finns kontrollmoment avseende alla dessa huvudprocesser i av nämnden beslutad internkontrollplan. I samband med att internkontrollplanen följs upp kvartalsvis kontrolleras både hur de rutiner som beslutats av nämnden och de rutiner som utarbetats av förvaltningen efterlevs i praktiken. Det är inte samtliga rutiner som följs upp i internkontrollplanen. Urvalet har gjorts efter en riskvärdering och ändrats från år till år. Om avvikelser noteras i samband med uppföljning av kontrollmomenten i internkontrollplanen kan nämnden fatta beslut att uppdra åt förvaltningen att genomföra förändringar och vad dessa förändringar ska bestå i.

Nämnden brukar ha en planeringsdag under hösten där internkontrollplanen och verksamhetsplan diskuteras. De år en sådan planeringsdag inte genomförts har diskussionen angående verksamhetsplan och internkontrollplan istället ägt rum på ett förlängt nämndmöte.

Förvaltningen tar fram underlag och kommer med synpunkter inför nämndens diskussion av interkontrollplan och verksamhetsplan. De medarbetare som är ansvariga för aktuell process på förvaltningen ex rekrytering tar fram underlaget och synpunkterna till nämnden.

Internkontrollplanen följs upp kvartalsvis. Det är ansvariga för de olika processerna på förvaltningen som gör internkontrollen och skriver underlaget till nämnden. De är även ansvariga för att se till att göra ändringar i det fall nämnden fattar beslut om sådana. När ändringar görs uppdateras i det fall det krävs rutiner och samtliga handläggare meddelas på handläggarträff. Om felaktigheter upptäcks som är hänförliga till misstag hos en handläggare meddelas handläggaren av ansvarig för kontrollmomentet. I vissa fall kan även teamsamordnare behöva stötta beroende på misstagets karaktär. Direktör föredrar ärenden avseende internkontroll på nämnd. Organisationen för att genomföra interkontrollplanen är funktionell.

Ansökan om återcertifiering
Vård- och omsorgscollege Uppsala län

2019 - 2024

1 Innehållsförteckning

1 Innehållsförteckning 2

2 Kontaktuppgifter - formalia 4

3 Inledning 5

3.1 Möten i kommunerna 5

4 Utveckling i regionalt VO-College Uppsala län 5

5 Vision 7

6 Affärsidé 8

7 Övergripande beskrivning av utvecklingsarbetet (vägen mot önskat framtida läge) 8

8 Tidigare mål och genomförda aktiviteter 9

9 Nya mål 12

10 Vård- och omsorgscollege – kriteriet nr 1 14

10.1 Nuläge - här är vi idag 15

10.1.1 Befolkningsförändringar under 3:e kvartalet 2018 och folkmängd 30 september 2018 i Uppsala län 16

10.1.2 Gymnasieelever som har påbörjat vård- och omsorgsprogrammet 16

10.1.3 Gymnasieelever som har tagit studenten från vård- och omsorgsprogrammet 17

10.1.4 Vuxenelever som har påbörjat vård- och omsorgsprogrammet/validering 17

10.1.5 Vuxenelever som har avslutat vård- och omsorgsprogrammet/validering 17

10.1.6 Kompetensbehov pga. Pensionsavgångar 18

10.1.7 Kompetensbehov pga. övrig personalomsättning 18

10.1.8 Medarbetare inom vård och omsorgs offentliga verksamheter 18

10.1.9 Medarbetare inom vård och omsorgs privata verksamheter 18

11 Samverkan – kriteriet nr 2 19

11.1 Verksamheten för ingående aktörer i samverkan 19

11.2 Samverkan gällande att öka antalet sökande till arbete och utbildning inom vård och omsorg 19

11.3 Utveckling av samverkan under certifieringsperioden 20

11.3.1 Utveckling av samverkan mellan styrgrupper 20

11.3.2 Samverkan mellan styrgrupper och programråd 21

11.3.3 Kollektivavtal 21

12 Utbildningsutbud – kriteriet nr 3 21

12.1 Utbildningsanordnare och utbildningsnivåer som ingår i samverkan 21

12.2 Samverkan med högskola/universitet 22

12.3 Förutsättningar för kompetensutveckling för befintliga medarbetare 22

13 Regionalt/lokalt perspektiv - kriteriet nr 4 22

13.1 Vård- och omsorgsprogrammen i VO-College Uppsala län upplägg/innehåll, och programfördjupningar och exempel på yrkesutgångar 23

13.2 Genusperspektivet 23

13.3 Jämställd regional utveckling 24

13.4 Marknadsföring *25*

13.5 Omvärldsbevakning/Internationalisering *25*

14 Hälsoperspektivet – kriteriet nr 5 ..... **25**

14.1 Nuläge - här är vi idag *25*

14.2 Folkhälsa *26*

14.2.1 Region Uppsala stödjer länets folkhälsoarbete utifrån sitt regionala utvecklingsansvar 26

14.2.2 Liv och hälsa 26

14.2.3 Resultat 2017 26

14.2.4 Användning av resultat 27

14.3 Råd för social hållbarhet *27*

15 Kvalitetsarbete/Uppföljning - kriteriet nr 6 ..... **27**

15.1 Regional och lokal styrgrupps systematiskt uppföljningen och utvecklingen av regionalt och lokalt college 28

15.2 Hur VO-College arbetar med att följa upp mål *28*

15.3 Hur kvalitetskriterierna följs upp *28*

15.4 Hur VO-College Uppsala län tar del av lokala styrgruppers resultat *28*

15.5 Verksamhetsplanens aktiviteter och uppföljningsmall och mål utifrån VO-College Uppsala läns verksamhetsplan 2019 ..... *28*

15.6 Metod för det systematiska kvalitetsarbetet *29*

16 Avtal - kriteriet nr 7 ..... **29**

17 Bilagor: **30**

2 Kontaktuppgifter - formalia

Namn:	Elisabeth Adriansson Sandberg
Mejladress	elisabeth@ramsta.eu
Telefonnummer	070-2000 314
Fakturaadress:	Regionkontoret FE 73 (CK7410002) Box 6363 751 35 Uppsala

3 Inledning

Vård- och omsorgscollege (VO-College) Uppsala län har sedan 2009 varit certifierade i VO-College. 2012 inlämnades en återansökan för 5 år och 2017 skulle Uppsala län ha inlämnat sin andra återansökan. VO-College Uppsala län begärde istället dispens hösten 2016 för att möjliggöra för nybildade Region Uppsala och den Regionala ledningsgruppen (RLG) att sätta sig in i konceptet och ta ställning till ny ansökan.

Dispensen erhölls och 2017 slogs Landstinget i Uppsala län och Regionförbundet ihop till en organisation och blev Region Uppsala. Syftet med regionbildningen är att stärka och utveckla Uppsala län. I stället för att flera aktörer arbetar med regional utveckling, samlas nu beslut i en direktvald politisk organisation.

Den 22 februari 2018 hanterades frågan om återansökan till VO-College på RLG`s styrgruppsmöte. RLG konstaterade att samverkande parter inte har använt sig av den möjlighet som VO-College ger gällande ett gemensamt arbete för att trygga kompetensförsörjningen inom vård och omsorg i länet. RLG beslutade att inleda en omcertifieringsprocess samt att under arbetet stärka förankringen hos berörda parter och att se över finansieringen.

Region Uppsala, huvudman för VO-College Uppsala län, fick uppdraget att ansvara för att återansöka samt att förankra hos berörda förvaltningschefer. Processledare för VO-College Uppsala län utför arbetet under HR-direktörens ledning.

3.1 Möten i kommunerna

VO-Colleges Uppsala länprocessledare träffade under hösten 2018 samtliga HR-, social- och utbildningschefer (eller motsvarande) i Uppsala läns kommuner och Region Uppsala och presenterade VO-Colleges Uppsala län syfte och mål samt vilket mervärde en fungerande samverkan ger.
Ett resultat av höstens möten är att kommunerna Heby, Håbo samt Knivsta visat stort intresse att ansöka till och ingå i VO-College Uppsala län. Det kommer innebära förhoppningsvis att Uppsala läns samtliga kommuner och Region Uppsala ingår i branschsamverkan för att nå syfte och mål, undantaget är Älvkarleby kommun som fortsättningsvis samverkar med VO-College Gävleborg.

4 Utveckling i regionalt VO-College Uppsala län

Under perioden 2013 till 2018 har en gemensam marknadsföring skett årligen på högstadieskolornas framtidsdagar och de öppet hus som vuxenutbildningen och/eller gymnasieskolorna har anordnat för att visa på den bredd som vård- och omsorgsprogrammet ger. Svenskt näringslivs framtidskartor har använts och lämnats ut till ungdomar, deras anhöriga och andra intressenter. Framtidskartorna visar en bra bredd och utvecklingsmöjligheterna inom Vård- och omsorgsbranschen.

Lundellska skolan i Uppsala har tre år i rad anordnat deltävlingar yrkes-SM. I samband med tävlingen har en minimässa anordnats där arbetsgivarrepresentanter har bjudits in för att beskriva sina möjligheter för besökarna. Tävlingarna har varit väl besökta och gymnasieutbildningarna i länet har nyttjat möjligheten till att använda tävlingen som en del i undervisningen. Deltävlingen beskrevs på VO-College Uppsala läns hemsida [1]
2018 anordnades Yrkes-SM i Uppsala på IFU-arena där Vård- och Omsorgscollege i Uppsala län var medarrangörer och där parterna anordnade en väl besökt prova-på arena i nära anslutning av tävlingsområdet. Gymnasieutbildningarna i Uppsala län använde också tillfället till utbildning. En förbättringsåtgärd som framfördes från parterna var att tydliggöra vem gör vad, när och hur och att ta fram ett bra underlag för hur tävlingen kan användas i utbildningssyfte även för gymnasieelever. Regional processledare var tillsammans med marknadsansvarig på kansliet och träffade tävlingens huvuddomare i Nyköping där en utvärdering gjordes.

Under 2017/2018 har en projektgrupp tagit fram ett gemensamt bedömningsmaterial att användas vid elevernas apl. Syftet och målsättningen är att skapa en tydlighet och underlätta för arbetsgivaren. Ett förslag på revidering har lämnats till regional processledare från Bruksgymnasiet i Östhammar och under hösten 2019 kommer förslaget hanteras av projektgruppen. Eventuella förändringar antas därefter i VO-College Uppsala läns styrgrupp.

VO-College Uppsala län bjuder terminsvis in vårdlärare och har under perioden haft dialoger kring apl, handledning och språkombud. Nätverket har också vid två tillfällen haft en bredare målgrupp och bjudit in SvA- och SFI lärare för att skapa dialog kring ”Språkstöd och verktyg i samverkan - utbildning och arbetsliv”. Olga Orrit, Språkutvecklare, delprojektledare "Fokus Yrkesutbildning VO" och "Utveckling av Språkombudskonceptet" samt projektledare för ESF-projektet KIVO-C har varit medverkande vid dessa tillfällen.

2013 - 2018 har VO-College i Uppsala län deltagit på gymnasiemässa i samverkan med länets utbildningsanordnare och arbetsgivare. VO-College har haft en monter som varit bemannad av processledare, elever, medarbetare, lärare, chefer och yrkesambassadörer. De har svarat på frågor och berättat om vård och omsorgsbranschens möjligheter. Vid några tillfällen har också andra yrken funnits representerade i montern för att visa på vård- och omsorgsprogrammets utvecklingsmöjligheter exempelvis polis, sjuksköterska och arbetsterapeut.

Under Vård- och omsorgsveckan v 42 har VO-College Uppsala län sedan 2016 haft en extra fokus på att visa på VO-programmets bredd och möjligheter. Detta har skett via VO-College Uppsala läns sociala medier och hemsida. Syftet är att marknadsföra VO-College och att bidra till att göra arbetet inom vård och omsorg synligt och attraktivt.

Årets handledare har utsetts i Uppsala län sedan 2017 och vinnaren har nominerats till den nationella tävlingen. VO-College Uppsala län styrgrupp har varit jury. Uppsala läns nominering 2018 uppmärksammades i lokalpress samt fångades upp ett flertal av verksamheters sociala medier och VO-College Uppsala län och handledarens uppdrag blev därmed marknadsfört.

[1] https://www.vo-college.se/nyhet/2019/02/13/favorit-i-repris-om-uppsalas-deltavlingen-den-23-januari-2018?section=news

Med hjälp av pengar från tillväxtverket genomfördes ett projekt 2014 – 2016 gällande genusperspektivet i samverkan med Kontigo för att jobba med en normkritisk och genusmedveten kompetensförsörjning inom vård och omsorg, teknik och fastighet. Handlingsplan togs fram med aktiviteter som genomfördes till viss del. Exempelvis att synliggöra bredden inom VO-branschen genom att samverka med högstadieskolor på framtidsdagarna. Att informera Uppsala läns kommunpolitiker om vikten av att påverka regler så att gymnasieutbildningen för vuxna är tillgänglig för alla. Andra aktiviteter hade inte samverkansperspektivet och var inte aktiviteter som VO-College Uppsala län kan ta ansvar för.

Handledarutbildning har skett fram till och med 2017 med ett modifierat koncept. 2018 startade de första handledarutbildningarna enligt VO-College nationella riktlinjer i Östhammar och i Tierp. Totalt har nu 63 undersköterskor utbildats i steg 1. I första kvartalet 2019 sker den första steg 1 utbildningen i samverkan mellan utbildarna i Uppsala, samt i Enköping. VO-College Uppsala län har därmed inte nått uppsatt mål gällande implementeringen av handledarutbildningen från sin förra ansökan.

VO-College Uppsala län har i dagsläget fyra lärare som är utbildade till språkombudsutbildare. Genom att kommunernas arbetsgivare i Enköping, Uppsala, Östhammar och Tierp har ingått i det ESF-finansierade projektet Kvalitetssäkrad inkludering i vård- och omsorg Uppsala län (KIVO-C), kommer det i maj 2019 finnas ett 60-tal utbildade språkombud i länet. Det sker kontinuerligt erfarenhetsutbyte i samverkan mellan parterna kring rekrytering och matchning av utbildade/icke utbildade personer till vård och omsorg. Språkombudsutbildare har tillsammans med projektledare för KIVO-C och processledare VO-College Uppsala län haft en föreläsning för Arbetsförmedlingens handläggare om vilka arbetsuppgifter som en undersköterska utför. Syftet var att handläggarna skulle få kunskapen om yrket och därmed kunna informera intresserade arbetssökande samt motivera dem att utbilda sig.

Styrgrupperna arbetar med att få rätt sammansättning och närvaro på möten. Det har varit en otydlighet i syfte, mål och uppdrag som har inneburit att inte alltid samverkansfrågor har hanterats. Inför nästa certifieringsperiod har målformuleringarna och stadgarna revideras. Kommunikation och dialog har skett med länets samtliga kommundirektörer, regiondirektör, HR-direktörer/chefer samt ledande politiker om syfte, vision och mål, samt nationella riktlinjer. Parterna ser i dag nyttan och styrkan med ett branschforum i samverkans. Parterna tar ansvar för olika frågor, exempelvis validering, yrkesambassadörer, handledarutbildning och språkombud.

I ett samverkansprojekt mellan arbetsgivaren och utbildning i Östhammars kommun kunde fram till 2016 mer än 100 medarbetare valideras till undersköterskor.

I Enköping skedde ett samverkansprojekt mellan Arbetsförmedling och arbetsgivare inför sommaren 2017, vars syfte var att varva praktik och utbildning så att arbetssökande personer skulle kunna gå in som sommarvikarier och därefter erhålla vikariat. Endast åtta personer var aktuella för projektet och endast en person klarade att gå in på ett sommarvikariat.

5 Vision

Sveriges bästa arena för samverkan mellan arbetsliv och utbildning som kvalitetssäkrar rätt kompetens i vård och omsorg.
VO-College Uppsala län ska:

- Bidra till att lösa framtida rekryteringsbehov
- Vara en kvalitetsstämpel för en attraktiv utbildning för elever
- Vara ett forum för gemensamma kompetensförsörjningsfrågor

6 Affärsidé

Vård- och omsorgscollege i Uppsala län är en certifierad samverkan mellan arbetsgivare, fackliga organisationer och utbildningar som tillsammans skapar förutsättningarna för attraktiva och moderna verksamheter med hög kvalité.

7 Övergripande beskrivning av utvecklingsarbetet (vägen mot önskat framtida läge)

VO-College Uppsala län ska 2024 vara det självklara forumet för de regionala utvecklingsfrågorna gällande hälsa, vård och omsorg i samverkan mellan partnerna.
2024 är samtliga kommuner i Uppsala län representerade i VO-College Uppsala län och Region Uppsala som har det regionala utvecklingsuppdraget verkar genom VO-College Uppsala län för att samordna och arbeta fram och fastställa strategier för utvecklingen i länet.

Tillväxt, sysselsättning, skattekraft och välfärd hör ihop. Därför är kompetensförsörjning och matchning mellan utbildning och arbetsliv viktiga frågor regionalt och genom VO-College Uppsala län verkar Region Uppsala utifrån sitt statliga uppdrag för kompetensförsörjning i länet. VO-College Uppsala län analyserar i samverkan privat och offentlig sektors behov av kompetens kopplat till gymnasie- eller vuxenutbildning och/eller yrkeshögskoleutbildning inom hälsa, vård- och omsorgsområdet på kort och lång sikt.

Regional utveckling innebär också att samverka, både inom länet och med andra regioner vilket VO-College Uppsala län gör genom det nationella nätverket.

År 2024 har VO-College Uppsala län genom implementering av VO-College riktlinjer för validering utvecklats mot en fungerande valideringsverksamhet med en fungerande process med översiktlig och fördjupad kartläggning, bedömning av kompetenser, utfärdande av kompetensintyg/betyg samt möjlighet till kompletterande utbildning.

Det går bra för Uppsala län, men samtidigt har vård- och omsorgsbranschens arbetsgivare svårt att rekrytera rätt kompetens. 2024 kommer rekryteringsbehovet av nyanställd personal med gymnasie- eller vuxenutbildning och/eller yrkeshögskoleutbildning inom hälsa- vård- och omsorgsområdet vara tillgodosett. Detta genom en samsyn i Uppsala län kring titulaturer, karriärsvägar, kompetenskrav och att marknadsföra branschen möjligheter och bredd.
Det innebär också att en gemensam satsning på hur bedömning av värdet på medarbetares vidareutbildningar tolkas. Att handledarutbildningen, språkutbildning och yrkeshögskola värdesätts och är meriterande. VO-College Uppsala län har en samsyn på och är den naturliga samverkanspartner gällande yrkeshögskola 2024.

8 Tidigare mål och genomförda aktiviteter

Mål 1		
Validering ska vara kvalitetssäkrad		
Aktiviteter	Utvärdering	Kommentar till resultatet
Utarbeta gemensamma valideringsmodeller och instrument	Ej uppnått	Riktlinjer för validering är kända i VO-College Uppland, men inte implementerade. Kan vara en aktivitet för kommuner att nå målet gällande antal utbildade omvårdnadspersonal i verksamheterna

Mål 2		
Anställda och elever/studenter ska ha stöd för att kunna hantera det svenska språket utifrån arbetsplatsens/kundernas behov		
Aktiviteter	Utvärdering	Kommentar till resultatet
Uppmärksamma behov och implementera metoder för språkstöd på arbetsplatserna	Uppfyllt	Ett ESF projekt pågår i Uppsala län och utgår från AMF i Uppsala kommun. Har skapat en bra struktur för språkombud och inkludering på arbetsplatserna. Nu kvarstår utmaningen att hålla kvar detta i Uppsala län.
Uppmärksamma behov och implementera metoder för språkstöd i utbildningarna	Uppfyllt	I kommande återansökan diskuterar just nu VO-College Uppsala län möjligheten att ta med en modul gällande inkludering i handledarutbildningen

Mål 3		
Det ska finnas goda utvecklingsmöjligheter och tydliga karriärvägar för anställda inom vård och omsorg		
Aktiviteter	Utvärdering	Kommentar till resultatet
Skapa samsyn om karriär inom VO-College Uppsala län	Inte uppfyllt	Är en aktivitet som är svårgreppbar på regional nivå. Är en fråga som nu är i fokus på nationell nivå gällande legitimation för undersköterska
Skapa en samsyn om vägen för att göra karriär samt YH-utbildningarnas roll i detta	Inte uppfyllt	Är en aktivitet som är svårgreppbar på regional nivå. Är en fråga som nu är i fokus på nationell nivå gällande legitimation för undersköterska

Ta fram underlag till ansökan om nya yrkeshögskoleutbildningar utifrån arbetsgivarnas behov	Delvis uppnått	Dialog om detta pågår i Regional styrgrupp. I VO-College Uppsala län har utbildningsaktörer ansökt om och fått YH-utbildning
Utveckla den länsgemensamma handledarutbildningens innehåll och omfattning	Delvis uppnått	Dialog och diskussioner i regional styrgrupp. Att uppmärksamma och bygga på de personer som har 100 p vårdpedagogik med de moduler de saknar för att snabba på processen.
Hitta en struktur för huvudhandledare/APL-ansvarig handledare på undersköterskenivå	Inte uppfyllt	VO-College Uppsala län har för 2019- 2024 lagt in implementeringen av nationella handledarutbildningens tre steg som aktivitet

Mål 4		
Rekrytering och marknadsföring ska genomföras offensivt		
Aktiviteter	Utvärdering	Kommentar till resultatet
Behovet av kompetens inom vård och omsorg ska diskuteras i olika forum	Uppfyllt	Är en ständigt pågående process, som ingår i de lokala och regionala styrgruppernas dagliga arbete
Utveckla koncept och samarbete med grundskolan gällande prao och arbetslivsorientering	Delvis uppnått	Arbetsgivare har kontaktpersoner för elever som önskar prao. Kvarstår gemensamt koncept – ett lokalt college har påbörjat arbetet
Studie- och yrkesvägledare ska ha aktuell kunskap om kompetenskrav inom vård och omsorg	Uppfyllt	Information från VO-lärare kring omvårdnadspersonalens uppdrag och möjligheter. Framtidskarta, vård- och omsorgsprogrammet från svenskt näringsliv finns som material hos SYV:ar
Skapa forum för erfarenhetsutbyte om attraktiva arbetsplatser med bra arbetsmiljöer och arbetsvillkor	Inte uppfyllt	Ej aktuellt för VO-College Regionalt

Mål 5		
Ett salutogent/hälsofrämjande syn- och arbetssätt ska genomsyra verksamheterna i VO-College Uppland		
Aktiviteter	Utvärdering	Kommentar till resultatet
Både vård- och omsorgsverksamheterna och utbildningarna ska ha god kännedom om ett salutogent-/hälsofrämjande synsätt och använda arbetssätt och metoder som grundar	uppfyllt	Enligt de lagar som styr och de avtal som upprättas är detta krav. I utbildningarna sker utbildning om salutogent-/hälsofrämjande synsätt – funktionsbevarande/rehabiliterande/habiliterande

sig på ett salutogent/hälsofrämjande synsätt		

Mål 6		
Utbildningarnas kvalitet och innehåll ska utvecklas utifrån arbetsgivarnas behov		
Aktiviteter	Utvärdering	Kommentar till resultatet
VO-programmet med högskolespåret fortsätter att erbjudas på VO-Colleges utbildningar	Uppfyllt	
Kvalitetssäkrade gemensamma rutiner kring apl inom VO-College Uppsala län	Uppfyllt	En projektgrupp med representanter från samtliga certifierade utbildningar har deltagit i framtagandet. Arbetsgivarparten har uppskattat detta mycket, då underlagen oavsett utbildare ser likvärdigt ut. Underlättar för handledaren.

Mål 7		
Det ska finnas ett vidareutvecklat samarbetet med Uppsala Universitet		
Aktiviteter	Utvärdering	Kommentar till resultatet
Som ett steg i implementerandet av evidensbaserad praktik, arbeta för att koppla forskning och verksamheter i högre utsträckning	Inte uppfyllt	Regional styrgrupp prioriterade ned aktiviteten
Koppla Sjuksköterskeprogrammet och Socionomprogrammet till VO-College Uppsala län	Inte uppfyllt	Regional styrgrupp prioriterade ned aktiviteten
I högre utsträckning använda universitetsets kurser för kompetensutveckling	Inte uppfyllt	Regional styrgrupp prioriterade ned aktiviteten

9 Nya mål

På VO-College Uppsala läns styrgruppsmöte den 30 november 2018 antogs övergripande mål.
Den 11 januari 2019 antog styrgruppen arbetsgruppens förslag om aktiviteter.

Mål 1			
Vård- och omsorgscollege är år 2024 det självklara forumet i kompetensförsörjningsfrågor kopplat till gymnasie- eller vuxenutbildning och/eller yrkeshögskoleutbildning inom hälsa, vård- och omsorgsområdet			
Aktivitet	Status	Ansvarig	Kopplat till kriterium
Arbeta för att samtliga kommuner i Uppsala län finns representerade i VO-College Uppsala län 2024		Processledare Regional ordförande	1, 2, 4
Att gemensamt systematiskt arbeta för ett kvalitet- och utvecklingsarbete som attraherar till branschen		Processledare Lokalt och regional ordförande	1, 2, 3, 4, 5, 6, ,
Att lokala och regionala styrgrupper uppmärksammar högsta ledningsfunktioner att använda VO-College vid planering av kompetensförsörjnings frågor	pågår	Processledare Lokalt och regional ordförande	1, 2, 4
Kort och tydlig ingress om VO-College Uppsala län ska finnas på Regionala delen av VO-College hemsida		processledare	1, 4

KPI: Antal kommuner som är med i samverkan

Mål 2			
Rekryteringsbehovet av nyanställd personal som har genomgått gymnasie- eller vuxenutbildning och/eller yrkeshögskoleutbildning inom hälsa- vård- och omsorgsområdet är tillgodosett 2024			
Aktivitet	Status	Ansvarig	Kopplat till kriterium
VO-College i Uppsala län har kunskap om det samlade behovet av personal inom VO-branschen på lång och kort sikt		Lokalt och regionalt ordförande	1, 2, 3, 4, 6
Att verka för en samsyn kring kompetenskraven för vedertagna titulaturer i Uppsala län 2024		Lokalt och regionalt ordförande	1, 2, 3, 4, 5, 6,
Årligen arrangera minst en regional marknadsaktivitet i syfte att attrahera till VO-branschen		Lokalt och regionalt ordförande	1, 2, 3, 4, 5, 6,
Verka för att Barn och fritidsprogrammet med inriktning Socialt arbete blir ett valbart gymnasieprogram i Uppsala län, som möter omsorgens behov av utbildad personal.		Regional ordförande	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Årligen genomföra minst en utbildning av språkombud		Regional ordförande processledare	3, 5, 6, 7 ,8, 9, 10
Stödja utbildade yrkesambassadörer i uppdraget att regionalt och lokalt attrahera till branschen		Kommunal Lokala ordförande	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

KPI: Antal elever på vård- och omsorgsprogrammet och/eller Barn- och fritidsprogrammet
KPI: Antal tillsvidare anställd personal med utbildning av totalt anställda

Mål 3			
Behovet av bas- och specialistutbildningar till redan anställd personal kan år 2024 tillgodoses utifrån arbetsmarknadens behov			
Aktivitet	**Status**	**Ansvarig**	**Kopplat till kriterium**
Verka för att det är möjligt för personer med praktisk erfarenhet att validera sina kunskaper och erhålla en examen från Vård- och Omsorgsprogrammet		utbildnings-anordnare Arbetsförmedling	1, 2, 3, 5, 6
Att verka för att handledarens roll blir uppmärksammad och ses som en karriärväg för anställda som har genomfört VO-College handledarutbildningen		Processledare Lokala ordförande arbetsgivare	1, 2, 3, 5, 6
Att verka för att handledarutbildningens steg 1 och 2 erbjuds i VO-College Uppsala län 2020		Lokalt och regionalt ordförande Processledare	1, 2, 3, 5, 6
Att verka för att handledarutbildningen steg 3 erbjuds i VO-College Uppsala län 2024		Lokalt och regionalt ordförande Processledare	1, 2, 3, 5

KPI: Antal handledare steg 1, 2 och 3
KPI: Antal elever som validerat

10 Vård- och omsorgscollege – kriteriet nr 1

Uppsala län består av 8 kommuner med tillsammans ca 369 000 invånare. Av dessa 8 kommuner är idag 4 kommuner (med kommunala/region Uppsala samt privata aktörer) anslutna till VO-College Uppsala län. Ytterligare 1 kommun, Heby har visat intresse att ansluta sig under 2020. Det innebär att VO-College Uppsala län 2020 förhoppningsvis kommer att ha 5 av 8 läns kommuner anslutna. I dag har en av kommunerna, Älvkarleby skrivit acceptansavtal med VO-College Gävleborgs län.

Från 2017 har Region Uppsala ansvar för den regionala utvecklingen i Uppsala län. Det innebär exempelvis arbetet med området kompetensförsörjning. Det regionala utvecklingsuppdraget kommer från riksdag och regering och arbetet sker i dialog och samverkan med andra. Uppsala län ska vara ett attraktivt län att bo och leva i. Region Uppsala arbetar för att länets kommuner, högskolor, näringsliv och andra aktörer ska samverka i viktiga frågor som påverkar länets framtid och utveckling. Region Uppsala jobbar för att vår region ska vara nyskapande, växande och en region för alla.

Antalet utbildade tillgängliga personer med examen från vård- och omsorgsprogrammet (VO-programmet) alternativt Barn- och fritidsprogrammet med inriktning social omsorg (BF-programmet) är idag inte tillräckligt och till det kommer att behovet av personal ökar. Kommunerna har, tillsammans med Region Uppsala, stora rekryteringsbehov inom sektorn Hälsa, vård och omsorg och står inför flera utmaningar för att klara det framtida kompetensbehovet.[2]

I första hand behövs fler utbildningsplatser på vuxenprogrammet, ökat söktryck på VO- och BF-programmet och fler specialistutbildningar inom vård och omsorg på yrkeshögskola (YH) för att råda bot på bristen. Detta påverkar samtidigt behovet av praktikplatser och resurser för handledning.

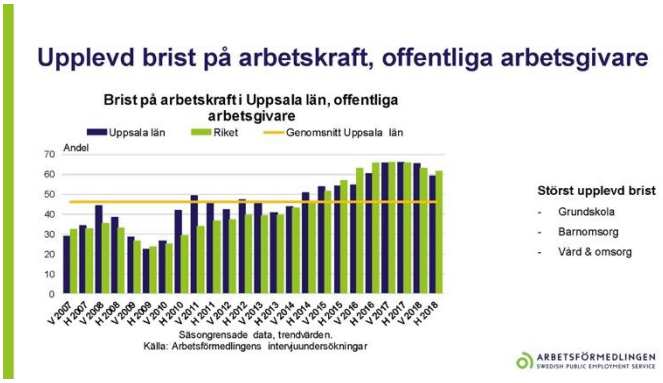
10.1 Nuläge - här är vi idag [3]

Det är fortsatt stora rekryteringsproblem i offentlig sektor. I offentlig sektor är bristen på arbetskraft påtaglig och rekryteringsläget ansträngt sedan tidigare.

I Arbetsförmedlingens intervjuundersökning hösten 2018 har andelen arbetsgivare som anger att de upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering minskat i jämförelse med rekordnivån hösten 2017. Andelen är dock fortsatt mycket hög och sex av tio arbetsgivare uppger att de haft problem att rekrytera, vilket är tydligt över det historiska genomsnittet.

Bristen är utbredd inom flera yrkesgrupper. Allra störst är bristen på eftergymnasialt utbildad personal, såsom lärare, läkare och sjuksköterskor men det är även svårt att rekrytera där gymnasialt yrkesutbildad arbetskraft krävs som undersköterskor. Arbetskraftsbrist är bekymmersamt och får konsekvenser både för själva rekryteringsprocesserna och för den dagliga verksamheten på arbetsplatserna.

Bland de offentliga arbetsgivarna är de vanligaste konsekvenserna för den dagliga verksamheten att befintlig personal får arbeta mer, att man hyr in personal från bemanningsföretag samt att kvalitén i servicen försämras. De vanligaste konsekvenserna för rekryteringsprocessen är att man inte lyckas rekrytera och att det tar längre tid än normalt. Ytterligare en tämligen vanlig konsekvens är att offentliga arbetsgivare sänker kraven på utbildning och erfarenhet.

[2] Arbetsförmedlingen Jobbmöjligheter i Uppsala län
[3] Arbetsförmedlingens Jobbmöjligheter i Uppsala län

10.1.1 Befolkningsförändringar under 3:e kvartalet 2018 och folkmängd 30 september 2018 i Uppsala län

Kommun/ Region	Folk-mängd	Folk-ökning	Levande födda	Döda	Födelse-överskott	In-flytt-ade	Ut-flytt-ade	Flyttningsnetto			
								Totalt	Därav mot		
									Egna länet	Övriga Sverige	Ut-landet
Enköping	44 211	138	135	100	35	741	648	93	-5	30	68
Heby	13 898	41	40	26	14	274	255	19	-14	26	7
Håbo	21 421	168	67	25	42	424	298	126	-12	105	33
Knivsta	18 625	223	73	13	60	484	323	161	16	112	33
Tierp	21 094	118	68	59	9	391	285	106	40	40	26
Uppsala	223 993	2 442	704	333	371	5 780	3 748	2 032	13	958	1 061
Älvkarleby	9 360	-58	21	38	-17	157	199	-42	-16	-34	8
Östhammar	22 011	-19	56	58	-2	270	287	-17	-22	-9	14
Uppsala län	374 613	3 053	1 164	652	512	7 257	4 779	2 478	.	1 228	1 250

Källa: Statistiska centralbyrån

10.1.2 Gymnasieelever som har påbörjat vård- och omsorgsprogrammet[4]

Inskrivna gymnasieelever	Antalet kvinnor	Antalet män	Totalt antal/totala antal i Uppsala
År 2013	29	6	35
År 2014	34	5	39
År 2015	32	6	38/42
År 2016	18	2	20/33
År 2017	35	19	54/32
År 2018	25	23	48/75

[4] Uppsala ej med i statistiken.

10.1.3 Gymnasieelever som har tagit studenten från vård- och omsorgsprogrammet[5]

Avgångselever med godkända betyg (som erhållit diplom)	Antalet kvinnor	Antalet män	Totalt antal
År 2013	11 (0)	4 (0)	15 (0)
År 2014	23(12)	5 (1)	28 (13)
År 2015	12 (8)	1 (0)	13 (8)
År 2016	20(8)	3 (1)	23 (9)
År 2017	17 (11)	2(0)	19 (11)
År 2018	16(8)	2(1)	18 (9)

10.1.4 Vuxenelever som har påbörjat vård- och omsorgsprogrammet/validering[6]

Inskrivna vuxenelever	Antalet kvinnor	Antalet män	Totalt antal/ totalt antal i Uppsala
År 2013	22	5	27
År 2014	61	4	65
År 2015	82	4	86
År 2016	112	14	126
År 2017	85	8	93/403
År 2018	82	12	94/403

10.1.5 Vuxenelever som har avslutat vård- och omsorgsprogrammet/validering[7]

Vuxenelever med godkända betyg (som erhållit diplom)	Antalet kvinnor	Antalet män	Totalt antal
År 2016	83 (3)	19 (0)	102 (3)
År 2017	73 (32)	7 (1)	80 (33)
År 2018[8]	61 (28)	7 (1)	68 (29)

Diplom ej Enköping 2016 ej Tierp.

[5] Uppsala ej med, Enköping har inte presenterat diplom, Tierp utdelade först diplom 2017.
[6] Enköping har inte presenterat statistik 2013 och 2014.
[7] Uppsala ej med, Enköping har inte beskrivit antal diplom och Tierp delade först ut 2017.
[8] Statistiken är framtagen i november 2018.

10.1.6 Kompetensbehov pga. Pensionsavgångar[9]

År/Ålder	61	62	63	64	65[10]	66	67	68	69
2019[11]	121	144	106	89	100	40	26	6	10
2020	67	54	58	36	96	31	15	10	1
2021	66	40	54	58	115	46	31	15	10
2022	64	48	67	54	118	28	28	31	15
2023	62	64	66	67	95	58	28	46	31
2024	23	62	37	48	108	54	58	46	46

10.1.7 Kompetensbehov pga. övrig personalomsättning

Medarbetare som slutat på egen begäran, pensionsavgångar är ej inräknat, lägst till högst i länet	%
År 2017	8,7 - 11,3
År 2018	8,7 - 13,0

10.1.8 Medarbetare inom vård och omsorgs offentliga verksamheter

Titel	Antal
Undersköterska	3750
Barnsköterskor	25
Demensvårdsutvecklare	8 (varav 8 är utbildad undersköterska)
Silviasyster	86 (varav 83 är utbildad undersköterska)
Omvårdnadsansvarig	5 (varav 5 är utbildad undersköterska)
Personlig assistent	34 (varav 7 är utbildad undersköterska)
Boendeassistent/stödassistent/stödpedagog/skötare	578 (varav 36 är utbildad undersköterska)
Vårdbiträde, vårdare	440

VO-College Uppsala län kommer arbeta för att en gemensam statistik om kompetens

10.1.9 Medarbetare inom vård och omsorgs privata verksamheter

Statistiken har inte givits per person utan i %. Arbetsgivarna beskriver att antal utbildad personal motsvarar 75 – 90%

[9] Uppsala s arbetsgivare har lämnat gällande personer 65.
[10] Uppsala kommun har inkommit med uppgifter.
[11] 2019 är inkl Region Uppsalas verksamheter.

11 Samverkan – kriteriet nr 2

11.1 Verksamheten för ingående aktörer i samverkan

Inom VO-College Uppsala län samverkar fyra kommuner Tierp, Enköping, Uppsala och Östhammar, Region Uppsala, Arbetsförmedlingen och kommunal. I länet finns ett flertal privata arbetsgivare och utbildningsanordnare. Certifierade privata aktörer är Attendo, Vardaga, Nytida och Förenade Care. I och med återansökan kommer det att bli tydligare att certifierade aktörer undertecknar ett acceptansavtal och att de erhåller återansökan som bilaga.

I de avtal som uppdragsgivare idag har med företag som bedriver service, vård och omsorg samt utbildning på uppdrag, finns det tydligt angivet vilket krav som ställs gällande handledning, apl, kollektivavtal och samverkan.

Privata arbetsgivare återfinns i två av de lokala VO-College; Uppsala och Enköping. Där deltar Attendo (äldreomsorg och funktionshinderomsorg), Vardaga (äldreomsorg), Förenade Care (äldreomsorg) och Nytida (funktionshindrade omsorg) i samverkan.

I Uppsala finns idag två utbildningsparter som är certifierade och det är Cultus (ungdomsgymnasium) och Kompetensutvecklingsinstitutet KUI (vuxenutbildning)

I VO-College Uppsala län är samtliga kommunala gymnasieskolor certifierade och ingår i samverkan.

Kurser i vård och omsorg finns vid de kommunala vuxenutbildningarna Uppsala, Tierp och Östhammar. Enköping har upphandlat utbildningen och har avtal med Hermods. Hermods är inte certifierade men har intentionen att bli certifierade 2019.

Kommunal är en part inom VO-College Uppsala län och finns representerade i samtliga styrgrupper.

Arbetsförmedlingen ingår i VO-College Uppsala län samt lokalt i samtliga styrgrupper.

Universitetet i Uppsala (UU) erbjuder kurser och program som hör till vård- och omsorgsbranschen samt forskning. En dialog om samverkan har startats av processledaren och under hösten 2019 fortsätter dialogen med målsättning att UU finns representerade i regional styrgrupp 2020.

11.2 Samverkan gällande att öka antalet sökande till arbete och utbildning inom vård och omsorg

Ett antal marknadsaktiviteter sker regelbundet i samverkan, exempelvis att utbilda handledare enligt VO-College nationella riktlinjer.

Andra regelbundna aktiviteter är öppet hus hos utbildningsaktörer, framtidsdagar för grundskolans årskurs 8 och 9, gymnasiemässor samt marknadsaktiviteter under VO-College veckan.

11.3 Utveckling av samverkan under certifieringsperioden

Region Uppsala är huvudman för VO-College Uppsala län och för processledaren. Region Uppsalas har det regionala utvecklingsansvaret från riksdag och regering och arbetet ska ske i dialog och i samverkan med andra. Uppsala län ska vara ett attraktivt län att bo och leva i. Region Uppsala arbetar för att länets kommuner, högskolor, näringsliv och andra aktörer ska samverka i viktiga frågor som påverkar länets framtid och utveckling.

Region Uppsala jobbar för att vår region ska vara nyskapande, växande och en region för alla. Det är ett viktigt uppdrag och innebär att kompetensförsörjningen i länet gällande hälsa, vård och omsorg nu har fått en tydligare och mer enhetlig plattform som ger bra förutsättningar för samverkan för VO-College Uppsala län.

Processledarens chef är Region Uppsalas HR-direktör som också leder Region Uppsalas HR-nätverk där samtliga HR-chefer/direktörer för Vård och Hälsa samt kommunerna är med. VO-College Uppsala läns processledare har i och med detta bjudits in vid ett flertal tillfällen och beskrivit branschrådets vision, affärsidé och mål. Förankringen hos länets kommuner och Region Uppsalas verksamheter inom vård och hälsa har därmed stärkts och fler kommuner avser att ansluta till VO-College Uppsala län och fler utbildningsaktörer kommer att ansöka om certifiering.

Ett nytt lokalt college har anslutit under certifieringsperioden, och samverkanspartner har därmed utökats och nya perspektiv kommit med.

Under certifieringsperioden har VO-College Uppsala län initierat arbete med både mötesstruktur, gruppsammansättningar och arbetssätt lokalt och regionalt samtidigt som ett arbete pågår att identifiera vilka frågor som är gemensamma, för att skapa en större samhörighet inom VO-College Uppsala län och lokalt. VO-College Uppsala läns stadgar har reviderats för att bidra till att öka och tydliggöra samverkan. Arbetet med återansökan har varit en process som starkt har bidragit till att förankra samverkansorganisationen i länet.

Det har varit viss rotation i representationen i styrgrupper och ordförandeskapet har skiftat i samtliga styrgrupper utom i en lokal grupp (Tierp). Närvaron i den regionala styrgruppen har under perioden varit mycket skiftande och delaktigheten börjar öka, vilket är en förutsättning för att lyckas nå visionen.

11.3.1 Utveckling av samverkan mellan styrgrupper

Samtliga lokala ordföranden är ordinarie ledamöter i VO-College Uppsala län. Utbildningsanordnare lokalt finns också representerade i VO-College Uppsala län. Processledaren medverkar regelbundet vid lokala möten och har kontakt med lokala ordföranden kontinuerligt. Under certifieringsperioden sker samverkan mellan lokala ordföranden i olika konstellationer och intervall för att stämma av verksamhetsplan, verksamhetsuppföljning och utbyta erfarenheter.

Information och kommunikation mellan VO-College Uppsala län och de lokala collegen sker främst via de lokala ordförandena. Utöver detta finns sedan 2017 samtliga minnesanteckningar på VO-College Uppsala läns hemsida samt på de lokala sidorna. VO-College Uppsala län har valt att använda Facebook (FB) som en informationskanal. Samtliga nyheter på hemsidan, hintas det också om på FB för att underlätta för alla intresserade att löpande ta del av viktig information och omvärldsspaning.

11.3.2 Samverkan mellan styrgrupper och programråd

Tre av fyra lokala college samplanerar lokala styrgruppsmöten med lokala programråd för att underlätta för arbetsgivarrepresentanter och fackliga representanter att delta. Uppsalas programråd samverkar mellan samtliga utbildningsanordnare för att även de ska underlätta representanter att närvara. Lokala ordförande och processledare är närvarande och det möjliggör kommunikationen mellan styrgrupper och programråd, vilket i sin tur bidrar till utveckling.

11.3.3 Kollektivavtal

Samtliga ingående parter i VO-College Uppsala län har kollektivavtal. Detta säkerställs också i Region Uppsala och kommunernas upphandlingar gällande LOV och LOU, där detta är ett skallkrav för att få utföra hälsa, vård och omsorg på uppdrag.

12 Utbildningsutbud – kriteriet nr 3

I VO-College Uppsala län finns grundläggande och kvalificerade vård- och omsorgsutbildningar på gymnasial och eftergymnasial nivå. Utbildningarna vänder sig till ungdomar, vuxna och redan anställda. Olika aktörer och utbildningsformer samverkar för att nå VO-College Uppsala läns vision, affärsidé och mål.

I nuläge kan elever validiera utifrån VO-College nationella riktlinjer. Dock saknas det i länet utbildade validieringshandledare, (handledare steg 2) vilket kommer att prioriteras under kommande femårs period.

12.1 Utbildningsanordnare och utbildningsnivåer som ingår i samverkan

I VO-College Uppsala län ingår gymnasieskolorna Lundellska gymnasiet och Cultus (Uppsala), Bruksgymnasiet (Östhammar), Högbergsskolan (Tierp), Westerlundska gymnasiet (Enköping), Vuxenutbildningen Linné (Uppsala)

Kurser inom vård och omsorg inom ramen för vuxenutbildningen ges av Tierps, Uppsala och Östhammars kommuner.

Kurser inom Barn- och fritidsprogrammet med inriktning Socialt arbete erbjuds i Tierp.

Kompetensutvecklingsinstitutet (KUI) är certifierad vuxenutbildare i lokalt VO-College Uppsala och Tierp.

Samtliga vuxenutbildningar erbjuder också ett sammanhållet upplägg mot vårdbiträde, med förstärkt svenskundervisning.

Vuxenutbildningen i Uppsala erbjuder Barn- och Fritidsprogrammet med inriktning Socialt arbete. Östhammar kommer erbjuda en barnskötare- och elevassistentutbildning hösten 2019.

Det är en utbildare av Vård- och omsorgsprogrammet inom VO-College Uppsala som i nuläge inte är certifierade, samt en vuxenutbildare i Enköping. Yrkesgymnasiet i Uppsala har lämnat in sin ansökan och fått den godkänd av lokal styrgrupp. Deras målsättning är att vara certifierade 2019. Hermods i Enköping har ännu inte inkommit med sin ansökan.

Under 2019 kommer ett antal YH utbildningar inom vård- och omsorg starta i Uppsala och under hösten kommer anordnarna samverkan med VO-College Uppsala län och skriva på et acceptansavtal för att delta i samverkan.

12.2 Samverkan med högskola/universitet

Samverkan med Uppsala universitet (UU) sker inte i nuläget. Inför återansökan har processledaren startat upp dialogen och efter godkänd återansökan kommer dialogen ta upp igen. Målet är att samverkan ska ske utifrån vision, affärsidé och mål från och med 2020.

Uppsalas lokala ordförande är ledamot i programråden för samtliga utbildningar inom den medicinska fakulteten, utifrån sitt ansvar som enhetschef för Verksamhetsförlagd utbildning.

12.3 Förutsättningar för kompetensutveckling för befintliga medarbetare

Handledarutbildning steg 1 har erbjudits genom utbildningsanordnarna i samtliga lokala college. Genom KIVO-C, ett ESF projekt i Uppsala län har ett 60-tal medarbetare vidareutbildats till språkombud i Uppsala län. Här sker idag ingen strukturerad samverkan i VO-College Uppsala län för att erbjuda kompetensutveckling för medarbetare. I kommande ansökning är ett av de övergripande målen att i samverkan erbjuda medarbetare, bas- och vidareutbildningar.

I Uppsala finns i dag ett fåtal Yrkeshögskoleutbildningar inom hälsa, vård och omsorg. Nackaakademin och Folkuniversitetet erbjuder utbildning till Medicinsk sekreterare. YrkesAkademin (YA) erbjuder utbildning för Specialistundersköterska för neuropsykiatrikompetens. KUI erbjuder utbildning för Specialistundersköterska multisjuka äldre.

2020 kommer YA att erbjuda utbildning till Socialpedagog.

VO-College Uppsala läns mål är att 2024 vara det självklara forumet för kompetensförsörjningsfrågor kopplat till yrkeshögskoleutbildning inom hälsa, vård- och omsorgsområdet. (se mål 1)

13 Regionalt/lokalt perspektiv - kriteriet nr 4

VO-college Uppsala län har ett regionalt och lokalt perspektiv och verkar för att bli en gemensam resurs i länet. Det finns ett medvetet arbete med genusperspektiv, mångfald, marknadsföring/information och systematisk omvärldsbevakning hos samtliga parter var och en för sig.

Gemensamt regionalt perspektiv utgår från rekommendationer, riktlinjer och policy upprättade av Region Uppsalas utifrån deras regionala ansvar samt Länsstyrelsen Uppsala län.

13.1 Vård- och omsorgsprogrammen i VO-College Uppsala län upplägg/innehåll, och programfördjupningar och exempel på yrkesutgångar

Utbildningsanordnarna erbjuder fördjupningskurser för att motsvara det kompetensbehov som arbetsgivarparten har för olika verksamhetsområden. Eleverna ges möjlighet till specialisering inom ramen för programfördjupningen. Exempel är akutsjukvård, demens, äldreomsorg, funktionsnedsättning, psykiatri, social omsorg eller hälso- och sjukvård.

I varje lokal ansökan återfinns samtliga gymnasieskolor upplägg för Vård- och omsorgsprogrammet som följer Skolverkets upplägg, se bilagor.

13.2 Genusperspektivet

Vårdhandboken som ingår i arbetsgivarnas kvalitetsledningssystem och i utbildarnas läromedel innehåller ett kapitel om ”bemötande i vård och omsorg, genusperspektiv”. Kapitlet är indelat i sex underrubriker – översikt, begrepp, genusforskning, påverkan, praktiska råd samt referenser och regelverk. Bemötande ska ske utifrån vem vi faktiskt har framför oss och inte utifrån våra normativa föreställningar om hur de "bör" vara. Samtliga arbetsgivare utgår från personcentrerad vård som handlar om att utgå ifrån den enskildes berättelse, värderingar och önskemål.

Vård- och omsorgsprogrammets examensmål är att eleven efter examen ska ha de kunskaper som behövs för att arbeta inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. Utbildningen utvecklar därmed elevernas kunskaper om och färdigheter i vård, omvårdnad och omsorg samt ger kunskaper om hälsa, ohälsa och funktionsnedsättning. Eleverna utvecklar kunskap i hur de ska arbeta för att bevara eller återställa människors hälsa och stödja deras förmåga att utveckla sina resurser. Elevernas utbildas i att arbetet utgår från en människosyn som betonar människors lika värde, mänsklig värdighet, livskvalitet och välbefinnande. Utbildningen utvecklar därmed elevernas kunskaper om människan i olika åldrar ur biologiska, psykologiska, sociala, kulturella och existentiella aspekter vid hälsa, ohälsa och funktionsnedsättning.

13.3 Jämställd regional utveckling

I samarbete med länets kommuner, myndigheter och idéburen sektor har länsstyrelsen i Uppsala län tagit fram en strategi vars arbete kan sammanfattas med ordern behovsinventering, nulägesanalys och förankring.

Arbetet med de jämställdhetspolitiska målen har fyra prioriterade områden:

- Mäns våld mot kvinnor
- Jämställd arbetsmarknadsetablering med fokus på kvinnor
- Jämställd hälsa
- Jämställd resursfördelning

Länsstyrelsen sammankallar ett regionalt nätverk för jämställdhetsintegrering bestående av personer på strategiska positioner och med ansvar för jämställdhetsfrågor i länets alla kommuner, relevanta myndigheter och Region Uppsala. I nätverket utvecklas det gemensamma arbetet för en jämställd arbetsmarknad. Dessa områden påverkar och samspelar på ett tydligt sätt med de jämställdhetspolitiska målen. Genom VO-College Uppsala läns strategiska placering kommer det gemensamma arbetet att inkluderas.

VO-College i Uppsala län kommer att bedriva ett samlat arbete som utgår från en inkluderande arbetsmarknad i samverkan med och utifrån de strategier och policydokument som finns utarbetade för det regionala utvecklingsarbetet.

Region Uppsala har som aktör med regionalt utvecklingsansvar det nationella uppdraget att jämställdhetsintegrera den ordinarie verksamheten. Det innebär att implementera ett jämställdhetsperspektiv i allt arbete och på alla nivåer i organisationen, exempelvis i beslutsprocesser, arbetssätt och rutiner.

Region Uppsala driver uppdraget ”Jämställd regional utveckling i Region Uppsala 2016–2018. Jämställd regional utveckling i Region Uppsala utgår från två prioriteringar under perioden 2016–2018 (fortfarande det uppdrag som gäller för Uppsala län):

1. Systematiskt ledningsarbete för jämställdhetsintegrering
2. Jämställdhetsintegrering av företags- och innovationssystemet ur ett intersektionellt perspektiv.

Kopplat till de två prioriterade områdena genomförs tre huvudsakliga insatser:

1. Utbildningsinsatser i jämställdhetsintegrering, jämställdhet och jämlikhet. Insatserna riktar sig mot regionråd, presidier i beredningar och styrelser, chefer och medarbetare på Regionkontoret samt externa företagsfrämjare.
2. Framtagning av en organisations- och dokumentstruktur för arbetet med jämställdhet och jämlikhet inom Region Uppsala.
3. Utvecklingsinsatser för att öka tillgängligheten och bredda målgruppen för företagsstöds- och innovationssystemet och främja ett jämlikt företagsklimat.

13.4 Marknadsföring

Under Vård- och omsorgscollegeveckan har VO-College Uppsala län sedan 2016 marknadsfört VO-programmet via sociala kanaler och visat på programmets bredd och möjligheter.

Sedan 2017 har VO-College Uppsala län delat ut priset till VO-College Uppsala läns nominering till Årets handledare.

VO-College Uppsala län arbetar systematiskt med marknadsföring via sociala medier och där Facebook (FB) är informations- och kommunikationskanalen.

13.5 Omvärldsbevakning/Internationalisering

Ett gemensamt arbete pågår för att omvärldsbevaka och sprida information och kunskap i organisationen och mellan de olika nivåerna. Information, tips, nyheter och erfarenheter förs bland annat vidare på möten, genom VO-College Uppsala läns sociala medier, genom mailutskick via styrgrupperna och via VO-College Uppsala läns hemsidan.

De lokala styrgrupperna har en stående punkt på dagordningen för att fånga upp viktig information.

14 Hälsoperspektivet – kriteriet nr 5

14.1 Nuläge - här är vi idag

Arbetet utgår från den folkhälsopolicy som är framtagen gemensamt i Uppsala län. Policyn utgår från nationella målområden, samt strategier för Uppsala län – goda livsvillkor, hälsofrämjande hälso- och sjukvård, hälsosamma levnadsvanor och psykiskt välbefinnande.

Uppsala läns arbetsgivare har policy gällande rökfri arbetstid och drogpolicy, vilken även inkluderar alkohol. Vidare ger arbetsgivarna årligen ett friskvårdsbidrag till samtliga anställda.

För att minska riskerna för arbetstagare att drabbas av ohälsa eller olycksfall till följd av nattarbete erbjuds nattarbetande regelbundna läkarundersökningar.

Arbetsgivarna arbetar löpande för att minska sjukfrånvaron och öka frisknärvaron. Handlingsplaner för att förbättra arbetsmiljön och det systematiska arbetsmiljöarbetet finns framtagna och följs löpande upp av skyddskommittén.

God förflyttningsteknik är mycket viktigt ut hälsoperspektiv och utbildning i förflyttningsteknik ges därför vid nyanställning och till sommarvikarier. Utbildningen ges också löpande till tillsvidareanställd personal.

Inom utbildningen blir hälsoperspektivet en naturlig del av flertalet kurser där hälsa ur olika perspektiv belyses. Detta gäller bland annat:

- Vård- och omsorgsarbete 1: eleverna får både teoretiska och praktiska kunskaper om måltidernas betydelse. I kursen sker en samverkan med restaurang- och livsmedelsprogrammet.
- Hälsopedagogik: eleverna får möjlighet till att utveckla sina kunskaper om både sin egen och andras hälsa.
- Psykiatri 1: som en del av kursen betonas vad som främjar psykisk hälsa.
- Ergonomi: eleverna får praktisk och teoretisk träning.

Schemalagd idrott och hälsa finns inom programmet.

14.2 Folkhälsa[12]

En god hälsa är en drivkraft för tillväxt. Tillväxt och tillgång till arbete påverkar i sin tur hälsoläget bland invånarna.

I Uppsala län ska invånarna erbjudas ett friskare och rikare liv. Jämfört med andra delar av landet har länet en frisk och välmående befolkning. Men en ojämnt fördelad folkhälsa gör ändå att alla inte har möjlighet att ta del av och bidra till en hållbar tillväxt.

14.2.1 Region Uppsala stödjer länets folkhälsoarbete utifrån sitt regionala utvecklingsansvar

Det strategiska folkhälsoarbetet ska stödja kommuner och Region Uppsala att nå folkhälsopolitikens mål om god hälsa på lika villkor. Det ska också stärka kopplingen mellan god hälsa och regional utveckling, till exempel genom att ge kunskapsstöd och fungera som bollplank, mötesplats och omvärldsbevakare.

14.2.2 Liv och hälsa

Befolkningsundersökningen ”Liv och hälsa” ställer frågor om befolkningens livsvillkor, levnadsvanor och hälsa. Den genomförs i samarbete mellan regionerna/landstingen i Uppsala, Sörmlands, Västmanlands, Värmlands och Örebro län. Undersökningen har genomförts fem gånger, år 2000, 2004, 2008, 2012 samt 2017. Nytt för år 2017 är åldersgruppsbaserade enkäter till grupperna 18-29 år, 30-69 år samt 70 år och äldre.

14.2.3 Resultat 2017

Hälsan i Uppsala län är generellt god men varierar beroende på hur människors tillvaro ser ut. Den som har ett arbete, längre utbildning och god ekonomi har generellt bättre hälsa än arbetslösa och personer med ekonomiska svårigheter. Hälsan varierar också mellan kommunerna i länet. I Uppsala kommun bedömer 75 procent att deras hälsa är god, motsvarande siffra i Älvkarleby kommun är 69 procent.

2017 års resultat visar att rökningen mer än halverats sedan år 2000 vilket troligtvis kommer leda till en minskning av de förväntade hälso- och sjukvårdskostnaderna med 2,3 procent. I gengäld har andelen med fetma ökat stadigt sedan år 2000. Numera drabbar fetma cirka 16 procent av den vuxna befolkningen. Det leder till att hälso-och sjukvårdskostnaderna förväntas öka med 0,5 procent.

[12] Källa: https://www.regionuppsala.se/sv/Regional-utveckling/Folkhalsa/

Unga vuxna (18–29 år) känner lägst tillit till andra personer (61 procent). Motsvarande siffra för äldre över 70 år är 85 procent. Andelen som ser positivt på framtiden ökar i alla åldersgrupper förutom de unga, där det till och med syns en nedgång bland unga kvinnor. Ett annat utmärkande resultat är att unga vuxna sitter stilla i högre utsträckning än 85-åringar.

14.2.4 Användning av resultat

Ett övergripande och långsiktigt mål är att Liv och hälsa ska vara en del i de underlag och prioriteringar som styr länets åtgärder för det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Materialet gör det möjligt att följa utvecklingen över tid.

14.3 Råd för social hållbarhet

Länets råd för social hållbarhet har regelbundna möten, där Länsstyrelsen är sammankallande part.

Syftet med rådet är att få en väl fungerande samverkan inom social hållbarhet i länet genom gemensamma ställningstaganden, gemensam inriktning och gemensam styrning. Målgrupp är personer i ledningsfunktion för länets kommuner och de myndigheter som verkar för social hållbarhet.

Rådet har tagit fram två prioriterade områden för social hållbarhet:

1. mäns våld mot kvinnor (länsstyrelsen)
2. hälsa, trygghet och goda levnadsvillkor i socioekonomiskt utsatta områden (region Uppsala)

Rådet initierar olika projekt – och skapar regionalt nätverk för personer som arbetar som exempelvis folkhälsostrateger/-samordnare/närvårdskoordinator. Rådet har också initierat regionala konferenser.

VO-College Uppsala län styrgrupp kommer att bjuda in Region Uppsalas folkhälsostrateg för att koppla samman Region Uppsala strategiska hälsoarbetet med verksamhetsplanen och aktiviteter.

15 Kvalitetsarbete/Uppföljning - kriteriet nr 6

I VO-College Uppsala län kommer arbetet med att arbeta systematiskt med kvalitetsuppföljning att starta i och med godkänd återansökan. VO-College Uppsala läns styrgrupp kommer att vara ansvarig och processledaren kommer att följa upp lokalt.

Från 2016 finns verksamhetsberättelse tillgängliga och har upprättats utifrån verksamhetsplanen och måluppfyllelse, samt verksamhetsuppföljningen från kansliet.

Tidigare dokumentation finns inte tillgänglig efter att regionförbundet Uppsala län upphörde 2016.

15.1 Regional och lokal styrgrupps systematiskt uppföljningen och utvecklingen av regionalt och lokalt college

Varje år dokumenteras årets aktiviteter för att för varje certifieringsmål i en verksamhetsplan för respektive styrgrupp. Ansvarig för att styra och leda utvecklingen av det systematiska kvalitetsarbetet är ordförande i respektive styrgrupp, med stöd från processledaren.

15.2 Hur VO-College arbetar med att följa upp mål

På varje styrgruppsmöte följs verksamhetsplanen upp utifrån resultat och måluppfyllelse och dokumenteras.

15.3 Hur kvalitetskriterierna följs upp

Varje år i samband med att verksamhetsuppföljningen, går först lokala styrgrupper igenom hur de nått kvalitetskriterierna i sin återansökan, som dokumenteras i verksamhetsberättelse. Därefter görs detsamma för VO-College Uppsala län.

15.4 Hur VO-College Uppsala län tar del av lokala styrgruppers resultat

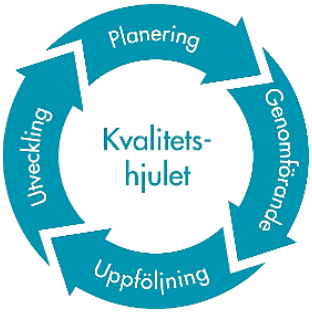
De lokala verksamhetsberättelserna skickas till VO-College Uppsala län. VO-College Uppsala läns styrgrupp svarar gemensamt på verksamhetsuppföljningen på styrgruppsmöte och resultatet från den, samt de lokala styrgruppernas verksamhetsberättelser sammanställs i en övergripande verksamhetsberättelse.

15.5 Verksamhetsplanens aktiviteter och uppföljningsmall och mål utifrån VO-College Uppsala läns verksamhetsplan 2019

Mål nr	Aktiviteter	Ansvarig	anm	Klart
1	Att lämna in återansökan och erhålla omcertifiering	Samtliga Ord-förande Process-ledare		190831
1	Lokala ordförande ska bjuda in sig till kommunfullmäktige/aktuell nämnd på ett möte under hösten 2019	Samtliga Ord-förande		191231
1	Uppsala läns syfte och målsättning ska finnas tydligt på hemsidan	Process-ledare		190901
1	Att lokala college via styrgruppens medlemmar bjuds in till strategiskt lämpliga möten för presentation av VO-College syfte	Lokala ord-förande		191231

	och mål, organisation och aktiviteter på - mål är att nå 8 möten/år			
1	Att ta fram en kommunikationsplan för VO-C Uppsala län med syfte och mål gällande att locka till VO-C branschen	Process-ledare		191231
1	Skapa aktivitet till VO-C veckan vecka 42 och planera och presentera, och skapa media - mötet	Lokala ord-förande Process-ledare		190524
2	VO-C Uppsala län sammanställer statistik i återansökan i syfte att framåt ha en samlad överblick över rekryteringsbehovet på lång och kort sikt	Lokala ord-förande Process-ledare		191231
2	Utbilda yrkesambassadörer med ett regionalt uppdrag utifrån VO-College utbildning som kommer under hösten 2019	Lokal och regional styrgrupp		191231

15.6 Metod för det systematiska kvalitetsarbetet

I VO-College Uppsala läns samtliga styrgrupper använder vi oss av kvalitetshjulet som metod. Både Socialstyrelsen och Skolverkets rekommendationer för det systematiska kvalitetsarbetet bygger på denna metod att styra och leda sitt kvalitetsarbete.

Varje år **planerar** samtliga styrgrupper årets aktiviteter som bygger på den **uppföljning** som gjorts årets innan, samt den **utveckling** som styrgruppen i verksamhetsuppföljningen såg vara nödvändig för att nå de övergripande målen i återansökan. Löpande under året sker kontinuerligt **genomförande** av de aktiviteter som är **planerade,** och **följs** kontinuerligt upp på styrgruppsmöten för att eventuellt **utvecklas** och/eller **planeras** om.

16 Avtal - kriteriet nr 7

Samverkansavtal mellan parterna finns på övergripande för Vård- och Omsorgscollege Uppsala län. Detta undertecknas av kommundirektörer och regiondirektör för redan certifierade kommunala arbetsgivar- och utbildningsparter.

För privata arbetsgivar- och utbildningsparter som är certifierade undertecknas lokalt ett acceptansavtal.

Vård- och omsorgscollege i Uppsala län har ett samverkansavtal som upprättas mellan region Uppsala län och ingående kommuner. Tillkommande regionala parter skriver under ett acceptansavtal. Även lokalt finns det acceptansavtal.

På regional nivå finns ingen avsiktsförklaring med högskola/universitet om att ingå i samverkan. Dock har en dialog med Uppsala Universitet påbörjats hösten 2018 och ska återupptas hösten 2019 när återansökan godkänts. Anledningen är att det då är tydligare hur en avsiktsförklaring för samverkan ska se ut.

Lokalt förbinder sig arbetsgivaren genom ett avtal med utbildningsanordnaren avseende arbetsplatsförlagt lärande (apl-avtal) och gällande lärande i arbete (LIA-avtal) att till den studerande upplåta apl-platser, respektive LIA-platser samt tilldela en handledare med relevant kompetens för uppgiften.

17 Bilagor:

Apl/LIA avtal
Acceptansavtal
Samverkansavtal
Enköping ansökan
Tierps ansökan
Uppsala ansökan
Östhammarsansökan

Vård- och omsorgscollege
Östhammars kommun
2019-2024

VÅRD och OMSORGS college
UPPSALA LÄN

Innehållsförteckning

Inledning **5**
Utveckling i lokalt Vård- och omsorgscollege **5**
Vision **6**
Övergripande beskrivning av utvecklingsarbetet **6**
Tidigare mål och genomförda aktiviteter **7**
Nya mål **9**
Varför Vård- och omsorgcollege? **11**
Aktörer i samverkan 11
Befolkningsstruktur och befolkningsutveckling 12
Elever på vård- och omsorgsprogrammet 14
Kompetensbehov 15
Adekvat utbildning 16
Samverkan **17**
Nuläge – här är vi idag 17
Utbildningsutbud **18**
Nuläge – här är vi idag 18
Kompetensutveckling för anställda 19
Regionalt/lokalt perspektiv **21**
Nuläge – här är vi idag 21
Genusperspektiv 21
Mångfald 21
Marknadsföring 22
Omvärldsbevakning 22
Hälsoperspektivet **23**
Nuläge – här är vi idag 23
Kvalitetsarbete/uppföljning **24**
Nuläge – här är vi idag 24
Avtal **24**
Kreativ och stimulerande lärmiljö **25**
Nuläge – här är vi idag 25
Lärformer och arbetssätt **26**
Nuläge – här är vi idag 26
Erfarenhetsutbyte 26
Studerandeinflytande 26

Lärarsamverkan och ämnesintegrering 26
Möjlighet till validering; teoretisk och praktisk, regionalt eller lokalt 26
Sammanhållna arbetsdagar 27
Möjlighet till distansutbildning 27
Flexibilitet och mångfald 27
Lärande i arbete **28**
Nuläge – här är vi idag 28

Kontaktperson för ansökan:

Lokal ordförande, Gabriella Westerberg

gabriella.westerberg@osthammar.se
0173-864 58

Inledning

De kommande åren kommer förändringar i demografin, pensionsavgångar, samt övrig personalomsättning att öka rekryteringsbehoven inom vård och omsorg.
Vård- och omsorgscollege ger Östhammars kommun möjlighet att skapa större förutsättningar för en utökad regional och lokal samverkan mellan arbetsgivare, utbildningsanordnare, fackliga företrädare och Arbetsförmedling. Målen med samarbetet har varit en högre anställningsbarhet, att eleverna blir tryggare i sitt karriärval, samt att höja statusen på yrken inom vård och omsorg. Personalen är vår viktigaste resurs och det är även mycket viktigt att redan anställda erbjuds utvecklingsmöjligheter.

Utveckling i lokalt Vård- och omsorgscollege

Samarbetet i den lokala styrgruppen har fortsatt att utvecklas och gett en ökad tydlighet gällande ansvar, roller och tydlighet i uppdrag. Nya klasser startas varje år på kommunens vård- och omsorgsprogram och även intresset för vuxenutbildningen har ökat. Inom vård och omsorg finns många olika verksamhetsområden och möjligheterna för den som arbetar som undersköterska är stora.

Då den senaste återcertifieringen genomfördes såg vi att Vård- och omsorgscollege bland annat behöver arbeta för att fler ska ha en utbildning motsvarande undersköterskekompetens, fler medarbetare behöver genomföra en handledarutbildning, personalomsättningen behöver minska, och undersköterskors karriärvägar behöver utvecklas.
Under den senaste certifieringsperioden har påverkan från omvärlden skett på främst följande områden:

- Lagändringar – däribland Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård samt regionens utveckling mot mobila team med läkare. Detta medför bland annat att personer som vistas inom slutenvården kommer hem tidigare, vilket ökar kraven på högre sjukvårdskompetens inom kommunen för att god och säker vård ska kunna ges.
- Demografi – ökat antal äldre, fler personer med demens och psykisk sjukdom bor i eget hem.

För att komma tillrätta med svagheter och för att kunna möta förändringar från omvärlden har bland annat följande genomförts:
Arbetsgivaren har, i ett nära samarbete med utbildningsanordnaren, validerat omkring 100 medarbetare till undersköterskor.[1] Syftet med detta har varit att öka kompetensen och öka attraktionskraften för arbeten inom vård och omsorg.
År 2015 startade socialförvaltningen ett samverkansprojekt med Samhall gällande servicetjänster i form av städ, tvätt och inköp. Detta innebar att undersköterskor kunde fokusera på personlig omvårdnad och hälso- och sjukvård. Projektet gav så positiva effekter

[1] Projektet pågick 2011-2016.

att det år 2017 skedde en upphandling av servicetjänsterna, vilken Samhall vann. Samhall genomför från och med hösten 2018 även leverans av matlådor inom hemtjänsten.
För att utvecklingen ska gå framåt är det mycket viktigt att elever blir väl mottagna under sina praktikperioder. Med bakgrund av detta har Östhammars kommun arbetat aktivt för att införa Vård- och omsorgscollege handledarutbildning steg 1. Arbete pågår med att införa steg 2. Åtgärder för att locka fler elever att läsa vård- och omsorgsprogrammet har vidtagits. Se närmare beskrivningar nedan.

Vision (önskan om framtida läge)

Sveriges bästa arena för samverkan mellan arbetsliv och utbildning som kvalitetssäkrar rätt kompetens i vård och omsorg.

Vård- och omsorgscollege ska:

- bidra till att lösa framtida rekryteringsbehov,
- vara en kvalitetsstämpel för en attraktiv utbildning för elever,
- vara ett forum för gemensamma kompetensförsörjningsfrågor.

Övergripande beskrivning av utvecklingsarbetet (vägen mot önskat framtida läge)

Styrgruppen ska, förutom programråd, ha minst fyra möten per år. Eventuellt nya aktörer ska regelbundet kontaktas. Styrgruppen behöver aktivt arbeta med föreslagna aktiviteter för att nå uppsatta mål. Arbetet ska utgå från Vård- och omsorgscollege nationella kvalitetskriterier och Uppsala läns stadgar.
Styrgruppen ska fortsätta arbetet med att marknadsföra vård- och omsorgsprogrammet, ta fram en tydligare beskrivning av karriärvägar, samt arbeta för att utbilda fler handledare.

Arbetsgivaren ser ett framtida behov av medarbetare som är flerspråkiga för att säkerställa det framtida omsorgsbehovet. Antalet studerande som är flerspråkiga har ökat både på gymnasiet och på vuxenutbildningen. Det finns även en stor utmaning i hur vi får elever att klara det svenska språket i tal och skrift som motsvarar arbetsgivarnas behov och lagstiftningens krav på kommunikation och dokumentation. Samarbetet gällande språkstöd ska fortsätta utvecklas inom Vård- och omsorgscollege.

För att öka förståelsen för olika typer av teknik- och dokumentationssystem ska eleven under det arbetsplatsförlagda lärandet, respektive Lärande i arbete, bekanta sig med dokumentationssystemen i verksamheten. Samarbetet mellan skola och arbetsgivare behöver utvecklas för att få igång en lärandeprocess för eleverna när det gäller dokumentation.

Tidigare mål och genomförda aktiviteter

Mål 1		
100 % av undersköterskorna har adekvat utbildning år 2017		
Aktiviteter	**Utvärdering**	**Kommentar till resultatet**
Inga aktiviteter fanns kopplade till målet	**Delvis uppfyllt**	• Valideringsprojekt har genomförts under perioden • Klasser har varje läsår startat på kommunens vård- och omsorgsprogram och vuxenutbildning

Mål 2		
Elever i grundskolan ska ha en positiv och adekvat bild av vård och omsorg tack vare aktuell information från studie- och yrkesvägledare, yrkesambassadörer och genom prao		
Aktiviteter	**Utvärdering**	**Kommentar till resultatet**
Inga aktiviteter fanns kopplade till målet	**Delvis uppfyllt**	• Yrkesambassadörer besöker regelbundet grundskolor, gymnasiemässor och liknande • Marknadsföring gällande möjligheten till prao pågår

Mål 3		
Klipp ska vara infört som apl-verktyg år 2014.		
Aktiviteter	**Utvärdering**	**Kommentar till resultatet**
Inga aktiviteter fanns kopplade till målet	**Ej uppfyllt**	• Beslut taget gällande att Klipp ej ska införas som apl-verktyg

Mål 4		
Omvårdnadsledarutbildningen på YH-nivå ska finnas som en karriärväg inom vård och omsorg		
Aktiviteter	**Utvärdering**	**Kommentar till resultatet**
Inga aktiviteter fanns kopplade till målet	**Ej uppfyllt**	• Avslag på ansökan gällande att starta en utbildning

Mål 5		
Bedömningen av det arbetsplatsförlagda lärandet ska vara av hög kvalitet och i nära kommunikation mellan lärare och handledare		
Aktiviteter	**Utvärdering**	**Kommentar till resultatet**
Inga aktiviteter fanns kopplade till målet	**Uppfyllt**	• Handledarutbildningar har regelbundet genomförts • En gemensam mall för bedömning är framtagen • Östhammars kommun har deltagit i projektet KIVO-C

Mål 6		
10 % av ungdomseleverna i Östhammars kommun ska välja vård- och omsorgsprogrammet		
Aktiviteter	**Utvärdering**	**Kommentar till resultatet**
Inga aktiviteter fanns kopplade till målet	**Delvis uppfyllt**	• Elever som läser vård- och omsorgsprogrammet och uppfyller specificerade närvaro- och betygskrav får en körkortsutbildning • Elever, som har personlig lämplighet, är efter avslutad utbildning garanterade ett arbete inom vård och omsorg i kommunen. Elever är även garanterade sommarjobb inom vård och omsorg • Socialförvaltningen delar årligen ut ett stipendium till elever på vård- och omsorgsprogrammet • Bruksgymnasiet anordnar "öppet hus" två gånger per år

Nya mål

Följande mål är prioriterade under år 2019-2024:

Mål 1			
Vård- och omsorgscollege är år 2024 det självklara forumet i kompetensförsörjningsfrågor kopplat till gymnasie- eller vuxenutbildning och/eller yrkeshögskoleutbildning inom hälsa, vård- och omsorgsområdet			
Aktivitet	**Status**	**Ansvarig**	**Kopplat till kriterium**
Verka för att ta del av omvärldsbevakning och sprida goda exempel om effektiv, samt nära vård och omsorg		Lokal styrgrupp/ordförande	4
Verka för ett lärande mellan samverkande parter		Lokal styrgrupp/ordförande	2
Verka för att det startas orienteringskurser i yrkessvenska inom vård och omsorg		Utbildningsanordnare	3
Verka för att utbildningsanordnare och arbetsgivare utvecklar en lärande process för eleverna när det gäller dokumentation		Lokal styrgrupp/ordförande	3, 8

Mål 2			
Rekryteringsbehovet av nyanställd personal som har genomgått gymnasie- eller vuxenutbildning och/eller yrkeshögskoleutbildning inom hälsa- vård- och omsorgsområdet är tillgodosett år 2024			
Aktivitet	**Status**	**Ansvarig**	**Kopplat till kriterium**
Skapa sig god kunskap gällande nuvarande och kommande behov av personal inom vård och omsorg		Arbetsgivare	1
Ta fram ett lokalt årshjul för de marknadsaktiviteter som Vård- och omsorgscollege ska delta i		Lokal styrgrupp/ordförande	4
Marknadsföra Vård- och omsorgscollege och vad kvalitetsstämpeln innebär		Lokal styrgrupp/ordförande	4, 5
Ta fram rekommendationer till verksamheten avseende prao, apl och annan praktik		Lokal styrgrupp/ordförande	9
Verka för att språkstöd och språkutveckling inkluderas i verksamheterna		Arbetsgivare	9, 10

Utveckla samarbetet med Arbetsförmedlingen		Lokal styrgrupp/ordförande	2

Mål 3			
Behovet av bas- och specialistutbildningar till redan anställd personal kan år 2024 tillgodoses utifrån arbetsmarknadens behov			
Aktivitet	**Status**	**Ansvarig**	**Kopplat till kriterium**
Verka för att tydliga utvecklingsmöjligheter finns och är kända för anställda inom vård och omsorg		Arbetsgivare	3, 5
Verka för att medarbetare ska få möjlighet att validera sina praktiska kunskaper, komplettera med teoretiska kunskaper och erhålla kursbetyg från vård- och omsorgsprogrammet		Lokal styrgrupp/ordförande	3, 8
Verka för att Vård- och omsorgscollege handledarutbildning steg 2 och 3 införs och regelbundet anordnas		Utbildningsanordnare/ Arbetsgivare	10

1. Varför Vård- och omsorgscollege?

Vård- och omsorgscollege möter framtida kompetensutmaningar nationellt, regionalt och lokalt. Konceptet bidrar till attraktiva arbeten och utbildningar.

Aktörer i samverkan

I Östhammar kommuns lokala styrgrupp för Vård- och omsorgscollege ingår representanter från arbetsgivare, utbildningsanordnare, Kommunal och Arbetsförmedlingen. Arbetsgivaren är i majoritet och innehar ordföranderollen. Lokal ordförande och representant från utbildningsanordnare ingår i regional styrgrupp.
Inom vård och omsorg arbetar ca 670 tillsvidareanställda medarbetare, vilka i huvudsak är undersköterskor och vårdbiträden. Organisationen, som leds av en vård- och omsorgschef, är indelade i tre verksamhetsområden under ledning av områdeschefer. Verksamheten utgår från fem orter och respektive boende/hemtjänstgrupp leds av enhetschefer.
Inom vård och omsorg finns det även biståndshandläggare, sjuksköterskor, arbetsterapeuter, fysioterapeuter och administrativ personal.
Lagen om särskilt stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387) ger människor med funktionsnedsättning rätt till särskilda insatser. Syftet med lagen är skapa jämlika livsvillkor för människor med funktionsnedsättning. Inom kommunen finns det bland annat sju boenden för de som omfattas av lagen. Kommunens Daglig verksamhet erbjuder sysselsättning på tio olika enheter i kommunen. På de olika enheterna utförs arbetsuppgifter individuellt eller i grupp med stöd av arbetshandledare.

I samverkan igår kommunens gymnasieskola Bruksgymnasiet, samt vuxenutbildningen. Båda dessa skolor finns i Gimo.
Bruksgymnasiet har ett brett utbud av utbildningar, varav fem högskoleförberedande program och fem yrkesprogram. Idag går det ca 340 elever på ungdomsgymnasiet. På alla nationella program kan eleven bredda och fördjupa sin utbildning utifrån sina intressen.
Bruksgymnasiet erbjuder spännande och utvecklande praktikplatser och arbetsplatsförlagt lärande, samt en mängd olika kurser som individuellt val. Elever på alla program har t.ex. möjlighet att ägna sig åt idrottsträning, estetisk verksamhet eller att maximera sin behörighet och sina meritpoäng inom ramen för det individuella valet.
Som ett led i skolans internationalisering samarbetar man med flera orter i Europa, där man som elev får möjlighet att resa till olika länder som en del av utbildningen.
Bruksgymnasiet har i dagsläget fem vård- och omsorgslärare som ansvarar för utbildningen på både gymnasiet och vuxenutbildningen.

Vuxenutbildningen har egna lärare i allmänna ämnen och kan i samarbete med Bruksgymnasiet bredda utbudet och därmed även erbjuda andra kurser på plats i Gimo. I nuläget erbjuder vuxenutbildningen två yrkesutbildningar på plats, vilka är utbildningen till undersköterska samt utbildningen till kock. Vuxenutbildningen genomför per år ca 300 kurser på plats och 300 kurser på distans.

Utbildningen i svenska för invandrare ges helt i egen regi och kan kombineras med andra kurser. Vuxenutbildningen har ett kontinuerligt intag med omkring 100 elever i studier samtidigt.
Samhällsorientering är en kurs på 60 timmar och erbjuds alla som tillhör målgruppen. Utbildningen ges i samarbete med Uppsala.

Fackförbundet Kommunal arbetar för att utveckla sina medlemmars jobb och förbättra deras villkor. Förbundet har många medlemmar inom vård och omsorg och är därmed en viktig representant i den lokala styrgruppen.

Arbetsförmedlingen Norra Uppland har för närvarande ett av sina arbetsställen i Gimo, Östhammars kommun. I nuläget finns det ca 45 anställda och handläggarna arbetar över tre kommuner. Arbetsförmedlingen vägleder, uppmuntrar och rustar generellt mot utbildningsinsatser för arbetssökande med dessa behov. Uppdraget är att ha ett fokus på bristyrken varav vård och omsorg är ett av dem.

Befolkningsstruktur och befolkningsutveckling

I Östhammars kommun fanns 21 927 invånare den 31 december 2017. I jämförelse mellan befolkningsunderlaget år 2008 och 2017 har den större befolkningsökningen skett i åldrarna 25-29 år (+ 416 personer) samt 65-79 år (+ 1 151 personer). Åldersgruppen 15-19 år har under samma period minskat (- 581) vilket har blivit en utmaning för bland annat gymnasieskolorna.[2]

I ett längre perspektiv, år 2017-2027, beräknas antalet 80-åringar och äldre stå för en ökning med ca 680 personer, vilket motsvarar nästan 50 procent. Med en ökad åldrande befolkning och ett minskat antal unga så kommer behovet av utbildad personal inom vård- och omsorgs verksamheter att öka.

Bilderna nedan åskådliggör folkmängd och befolkningsutveckling

Folkmängd i Östhammars kommun

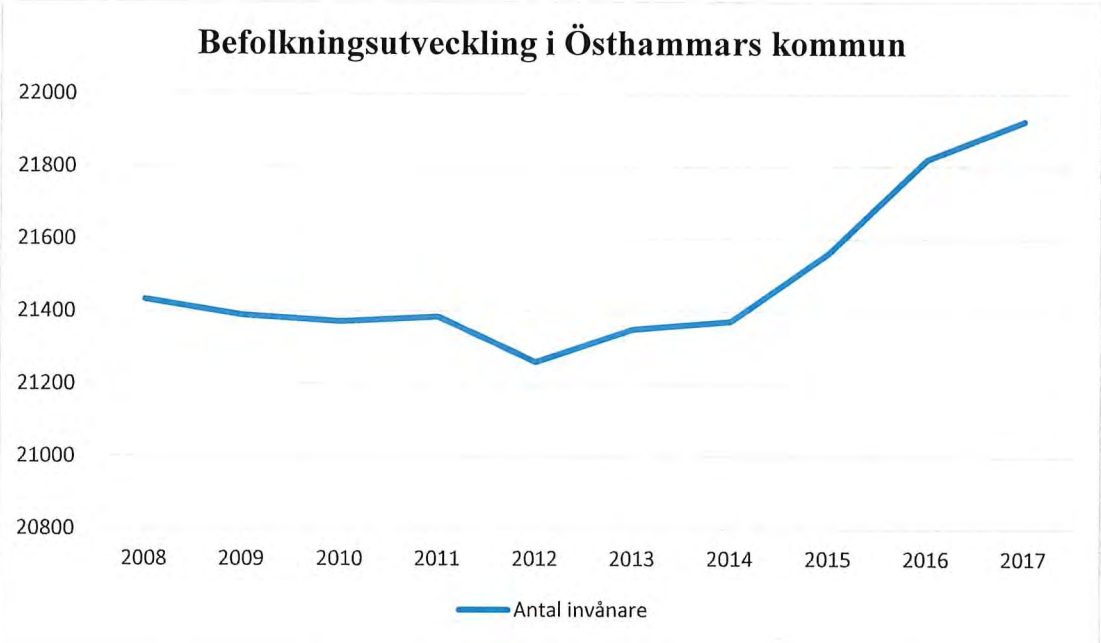
Årtal	Totalt antal invånare
År 2008	21 434
År 2009	21 391
År 2010	21 373
År 2011	21 387
År 2012	21 262
År 2013	21 352
År 2014	21 374
År 2015	21 563
År 2016	21 822
År 2017	21 927

[2] SCB.

Åldersfördelning i Östhammars kommun år 2017

Ålder vid årets slut	Antalet kvinnor	Antalet män	Totalt antal
Totalt	**10 656**	**11 271**	**21 927**
0-4	587	601	1 188
5-9	551	629	1 180
10-14	587	579	1 166
15-19	473	615	1 088
20-24	503	636	1 139
25-29	596	704	1 300
30-34	535	566	1 101
35-39	524	538	1 062
40-44	529	614	1 143
45-49	681	643	1 324
50-54	688	783	1 471
55-59	725	718	1 443
60-64	746	781	1 527
65-69	822	868	1 690
70-74	808	831	1 639
75-79	491	545	1 036
80-84	386	340	726
85-89	231	192	423
90-94	141	74	215
95-	66	14	52

Befolkningsutveckling i Östhammars kommun år 2008-2017

Elever på vård- och omsorgsprogrammet

Antalet elever på kommunens vård- och omsorgsprogram har varit förhållandevis lågt under några år, för att återigen öka år 2018. Under de senaste två åren har även könsfördelningen jämnats ut.
Söktrycket på kommunens vuxenutbildning är relativt högt.

Gymnasieelever som har påbörjat vård- och omsorgsprogrammet

Inskrivna gymnasieelever	Antalet kvinnor	Antalet män	Totalt antal
År 2013	9	1	10
År 2014	5	0	5
År 2015	4	1	5
År 2016	5	0	5
År 2017	6	2	8
År 2018	8	5	13

Gymnasieelever som har tagit studenten från vård- och omsorgsprogrammet

Avgångselever med godkända betyg (som erhållit diplom)	Antalet kvinnor	Antalet män	Totalt antal
År 2013	0 (0)	0 (0)	0 (0)
År 2014	12 (12)	1 (1)	13 (13)
År 2015	8 (8)	0 (0)	8 (8)
År 2016	8 (8)	1 (1)	9 (9)
År 2017	5 (5)	0 (0)	5 (5)
År 2018	4 (4)	1 (1)	5 (5)

Vuxenelever som har påbörjat vård- och omsorgsprogrammet/validering[3]

Inskrivna vuxenelever	Antalet kvinnor	Antalet män	Totalt antal
År 2013	6	1	7
År 2014	45	0	45
År 2015	41	1	42
År 2016	38	3	41
År 2017	0	0	0
År 2018	22	5	27

Vuxenelever som har avslutat vård- och omsorgsprogrammet/validering

Vuxenelever med godkända betyg (som erhållit diplom)	Antalet kvinnor	Antalet män	Totalt antal
År 2016	41 (3)	1 (0)	42 (3)
År 2017	38 (32)	3 (1)	41 (33)
År 2018[4]	7 (7)	0 (0)	7 (7)

[3] År 2013-2016 bedrev Östhammars kommun ett valideringsprojekt för tillsvidareanställd personal inom vård och omsorg.
[4] Statistiken är framtagen i november 2018.

Kompetensbehov

Arbetsgivaren förbereder sig inför kommande pensionsavgångar, då det medför ett rekryteringsbehov av tillsvidareanställd personal. Den enskilde medarbetaren kan i hög grad själv bestämma när den vill gå i pension. Man har rätt att börja ta ut allmän pension redan vid 61 år, men också rätt att få arbeta kvar till 67 år. Den normgivande pensionsåldern är dock fortfarande 65 år.

Statistiken gällande pensionsavgångar bygger på uppgifter hämtade i november 2018 och avser tillsvidareanställda undersköterskor och vårdbiträden.

Kompetensbehov pga. pensionsavgångar

År/Ålder	61	62	63	64	65	66	67	68	69
2019	15	14	8	13	6	3	2	0	0
2020	11	15	14	8	13	6	3	2	0
2021	18	11	15	14	8	13	6	3	2
2022	16	18	11	15	14	8	13	6	3
2023	19	16	18	11	15	14	8	13	6
2024	8	19	16	18	11	15	14	8	13

Alla medarbetare fyller en mycket viktig funktion och en grundprincip är att behålla och utveckla befintliga medarbetare. Minskad personalomsättning är en av de faktorer som har störst påverkan på rekryteringsbehovet och åtgärder som leder till att medarbetarna väljer att fortsätta arbeta inom Östhammars kommun är därför av central betydelse.
Vård och omsorg har en relativt hög personalomsättning men också en personalrörlighet inom organisationen. Det geografiska läget är en av orsakerna till rörligheten.

Östhammars kommun har som målsättning att utöka andelen heltidsanställda och en projektgrupp arbetar kontinuerligt med frågan.

Kompetensbehov pga. övrig personalomsättning

Medarbetare som slutat på egen begäran, pensionsavgångar är ej inräknat	%
År 2017	8,7
År 2018	12, 2

Adekvat utbildning

Arbetsgivaren har som målsättning att endast tillsvidareanställa medarbetare med adekvat utbildning. Dock medför lagen (1982:80) om anställningsskydd att även outbildade, i viss utsträckning, får en tillsvidareanställning.

Medarbetare inom vård och omsorg[5]

Titel	Antal
Undersköterska	323
Demensvårdsutvecklare	3 (varav 3 är utbildad undersköterska)
Silviasyster	3 (varav 3 är utbildad undersköterska)
Omvårdnadsansvarig	5 (varav 5 är utbildad undersköterska)
Personlig assistent	34 (varav 7 är utbildad undersköterska)
Boendeassistent	62 (varav 36 är utbildad undersköterska)
Vårdbiträde, vårdare	102
	Ca 70,9 % av de tillsvidareanställda har en undersköterskeutbildning

Medarbetare inom Daglig verksamhet

Utbildning	Antal
Undersköterska	16
Barnskötare	5
Annan adekvat utbildning	6
Tillsvidareanställd som saknar adekvat utbildning	4
	Ca 77,4 % av de tillsvidareanställda har en adekvat utbildning

[5] Statistiken bygger på siffror framtagna utifrån Östhammars kommuns löneöversyn år 2018.

2. Samverkan

Offentliga och privata arbetsgivare, utbildningsanordnare, fackliga organisationer och myndigheter samverkar. De ingår i regionala och lokala styrgrupper där arbetsgivarna är i majoritet och är ordförande. Parterna samverkar utifrån regionala och lokala förutsättningar. I ett regionalt Vård- och omsorgscollege samverkar minst tre kommuner och ett landsting eller en region.

Nuläge - här är vi idag

Samverkan sker genom regelbundna möten i den lokala styrgruppen där arbetsgivare, utbildningsanordnare, facklig organisation och Arbetsförmedlingen träffas. Andra deltagare adjungeras vid behov. Arbetsgrupper bildas utifrån behov och har exempelvis arbetat med frågan gällande att ta fram ett praokoncept. Samverkan gällande den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen, lärande i arbete och därmed även handledarens roll sker löpande.
En gång per läsår träffar styrgruppen vård- och omsorgsprogrammets elever vid ett programråd.

Körkort har stor betydelse för anställningsbarheten inom vård och omsorg och på grund av detta fattade Östhammars socialnämnd (arbetsgivaren) år 2017 ett beslut om att samtliga elever vid Bruksgymnasiets vård- och omsorgsprogram ska erbjudas ekonomiskt stöd för körkortsutbildning. Stipendiet kan ges till samtliga sökande som uppfyller fastställda kriterier. Det långsiktiga syftet med stipendiet är att locka fler elever till vård- och omsorgsprogrammet för att på detta sätt säkerställa tillgången på medarbetare med rätt kompetens. Arbetsgivaren, genom socialnämnden, delar årligen även ut ett ekonomiskt stipendium till en eller flera elever på vård- och omsorgsprogrammet. Utbildningsanordnaren beslutar vem eller vilka som ska få stipendiet. Den lokala styrgruppen övervakar noggrant stipendiernas effekter.

Gymnasieleverna som läser på kommunens vård- och omsorgsprogram är garanterade ett sommarjobb inom vård och omsorg. Elever som har erhållit diplom och har personlig lämplighet är även garanterade en tillsvidaretjänst efter studenten. Erbjudandet gäller ett halvår. Syftet med dessa erbjudanden är dels att få fler sökande till programmet men också att locka dem till arbete inom kommunen.

Samtliga ingående parter har kollektivavtal.

3. Utbildningsutbud

Grundläggande och kvalificerade vård- och omsorgsutbildningar på gymnasial och eftergymnasial nivå. Utbildningarna vänder sig till ungdomar, vuxna och redan anställda. Olika aktörer och utbildningsformer samverkar.

Nuläge - här är vi idag

De utbildningsaktörer som samverkar i Östhammars kommun är gymnasieskolan Bruksgymnasiet, samt vuxenutbildningen.

Gymnasieskolan driver vård- och omsorgsprogrammet 2 500 p och vuxenutbildningen driver undersköterskeutbildning 1 500 p, samt vårdbiträdesutbildning 800 p. Det anordnas även orienteringskurser i yrkessvenska.

Bruksgymnasiets vård- och omsorgsprogram, 2 500 p

Gymnasiegemensamma kurser	**600 p**
Engelska 5	100
Historia 1a1	50
Idrott och hälsa 1	100
Matematik 1a	100
Naturkunskap 1a1	50
Religionskunskap 1	50
Samhällskunskap 1a 1	50
Svenska 1/Svenska som andraspråk 1	100
Programgemensamma karaktärsämneskurser	**1 100 p**
Hälsopedagogik	100
Medicin 1	150
Etik och människans livsvillkor	100
Psykiatri 1	100
Psykologi 1	50
Samhällskunskap 1a:2	50
Specialpedagogik 1	100
Svenska 2/Svenska som andraspråk 2	100
Vård- och omsorgsarbete 1	200
Vård- och omsorgsarbete 2	150
Programfördjupningar	**500 p**
Akutsjukvård	200
Ergonomi	100
Människans säkerhet	100
Räddningsmedicin	100

Individuellt val	**200 p**
Kurser för särskild högskolebehörighet	
- Matematik 2a	
- Svenska 3	
- Engelska 6	
Programfördjupande kurser - kost och hälsa eller annat val	
Gymnasiearbete	**100 p**

Vuxenutbildningens programstruktur, undersköterska 1 500 p

Programgemensamma karaktärsämneskurser	**950 p**
Hälsopedagogik	100
Medicin 1	150
Etik och människans livsvillkor	100
Psykiatri 1	100
Psykologi 1	50
Specialpedagogik 1	100
Vård- och omsorgsarbete 1	200
Vård- och omsorgsarbete 2	150
Som programfördjupning erbjuds tre inriktningar	**300 p**
Inriktning äldreomsorg, Äldres hälsa och livskvalitet samt Vård och omsorg vid demenssjukdom	200 + 100
Inriktning psykiatri, Psykiatri 2 samt Samhällsbaserad psykiatri	200 + 100
Inriktning sjukvård, Akutsjukvård samt Medicin 2	200 + 100
Övrigt	**250 p**
Svenska 1 eller Svenska som andraspråk 1	100 p
Samhällskunskap 1a1	50 p
Vård- och omsorgspecialisering (provtagningar mm)	50 p
Vård- och omsorgspecialisering (dokumentation, lagar och författningar, mm)	50 p
Orienteringskurs, yrkessvenska (valfri)	100 p

Kompetensutveckling för anställda

Kompetens kan beskrivas som en kombination av kunskap, förmåga samt vilja, och en förutsättning för verksamheten är att man vid varje tillfälle har rätt kompetens på rätt plats. Förändringar i verksamhets- och servicestrategier för med sig behov av utbildning och kompetensutveckling för medarbetare ska ske med utgångspunkt från verksamhetens behov. Kompetens är en färskvara som måste underhållas och fyllas på för att individen ska få stimulans och organisationen ska nå verksamhetsmålen.
Med syfte att aktivt arbeta för att utveckla arbetsgivarens medarbetare och därmed också verksamheter ska alla medarbetare ha aktuella och individuella kompetensutvecklingsplaner. Dessa planer ska ha sin utgångspunkt i uppdraget. Frågan ska årligen tas upp på medarbetarsamtalet.

Socialnämnden har fastställt en specifik kompetensutvecklingsplan gällande utbildning för undersköterskor till silviasyster. Övriga utbildningar som erbjuds vårdpersonalen är bland annat Demens ABC, Palliation ABC, Psykisk ohälsa, Läkemedel, Basal hygien, BPSD (demenssjukdomar), samt handledarutbildningar.
En plan för utbildningsinsatser kommer att fastställas våren 2019.

Vård och omsorg samverkar med Uppsala universitet genom att bland annat erbjuda VFU-platser till sjuksköterskestuderande.

4. Regionalt/lokalt perspektiv

Vård- och omsorgscollege har ett regionalt och lokalt perspektiv och är en gemensam resurs i regionen. Det finns ett medvetet arbete med genusperspektiv, mångfald, marknadsföring/information och systematisk omvärldsbevakning.

Nuläge - här är vi idag

Genusperspektiv

Vård- och omsorgscollege i Östhammar arbetar, med diskrimineringslagen som grund, för att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Östhammars kommun har tagit fram planer gällande kränkande särbehandling och den lokala styrgruppen kommer att arbeta utifrån dessa.

Både arbetsgivare och utbildningsanordnare arbetar vidare utifrån den gemensamma vårdhandboken om bemötande inom vård och omsorg. Denna gäller bland annat genus-, HBTQ- och transkulturellt- perspektiv, samt värdegrund.

Utbildningsanordnaren har även en plan mot diskriminering och kränkande behandling. I denna redovisas det främjande, förebyggande och åtgärdande arbetet samt kortsiktiga och långsiktiga mål. Planen bygger på en kartläggning som utgår från skolans verksamhet. Planen ska vara välbekant för alla på Bruksgymnasiet, och årligen följas upp och ses över med medverkan av eleverna vid skolan.

Uppföljningar gällande hur det ser ut med fördelningen av kvinnor respektive män inom arbetsplatserna och utbildningarna, sker löpande. Verksamheterna är fortfarande kvinnodominerande men en viss utjämning har skett de senaste åren.

Både kvinnliga och manliga handledare utbildas löpande och likaså arbetar Vård- och omsorgscollege med både kvinnliga och manliga yrkesambassadörer.

Mångfald

En majoritet av de som söker och genomför vuxenutbildningen i Östhammars kommun är utrikesfödda. För att kunna ta emot den nya kompetensen på bästa sätt har kommunen deltagit i projektet KIVO-C. I dagsläget har det utbildats 6 språkombud och omkring 30 inkluderingshandledare. Arbetsgivaren arbetar, i dialog med Vård- och omsorgscollege, således löpande för att utveckla ett arbetsplatslärande med fokus på språkutveckling, kultur och normer.

Marknadsföring

Yrkesambassadörerna har som fördjupat uppdrag att marknadsföra yrket.
Yrkesambassadörerna besöker bland annat grundskolor samt deltar på mässor och andra event. Vård- och omsorgscollege ska arbeta för att utöka antalet yrkesambassadörer och också mångfalden inom gruppen. Detta innebär att gruppen ska ha en bredd gällande kön, ålder och etnicitet. Förhoppningen är att detta ska locka en bred målgrupp att söka till utbildning och arbete inom vård och omsorg.

Den lokala styrgruppen har arbetat fram ett praokoncept och verksamheterna har nu som mål att ta emot praoelever från årskurs 8. Genom detta kan fler elever få en insyn i verksamheten och viljan att utbilda sig till undersköterska kan öka. Arbetet gällande att etablera konceptet och öka antalet praoelever kommer att fortsätta kommande certifieringsperiod.

Bruksgymnasiet anordnar två gånger per år ett öppet hus för att marknadsföra skolans program för grundskoleelever. Representanter från den lokala styrgruppen medverkar.

Marknadsföring har starkt fokus i aktiviteterna för certifieringsperioden.

Omvärldsbevakning

Omvärldsbevakning tas upp som en stående punkt på dagordningen för den lokala styrgruppen. Genom bredden i gruppen bidrar representanterna med bevakning gällande vård och omsorg, utbildning, kompetensförsörjning och andra ämnen som berör Vård- och omsorgscollege. Den lokala styrgruppen tar löpande del av den regionala styrgruppens arbete och har genom de lokala representanterna möjlighet att lämna förslag och synpunkter. Även Vård- och omsorgscollege nationellt bevakas.
Vidare bevakar styrgruppen nyheter från socialstyrelsen, SKL och prenumererar på andra, för Vård- och omsorgscollege , relevanta nyhetsbrev.

5. Hälsoperspektivet

Hälsoperspektivet genomsyrar utbildning och arbetsliv.

Nuläge - här är vi idag

Arbetet utgår från den folkhälsopolicy som är framtagen gemensamt i Uppsala län. Policyn utgår från nationella målområden, samt strategier för Uppsala län – goda livsvillkor, hälsofrämjande hälso- och sjukvård, hälsosamma levnadsvanor och psykiskt välbefinnande.

Östhammars kommun har en policy gällande rökfri arbetstid och en drogpolicy, vilken även inkluderar alkohol. Vidare ger kommunen årligen ett friskvårdsbidrag som omfattar 1 000 kronor till samtliga anställda.
Med syfte att minska riskerna för arbetstagare att drabbas av ohälsa eller olycksfall till följd av nattarbete erbjuds nattarbetande regelbundna läkarundersökningar.

Arbetsgivaren arbetar löpande för att minska sjukfrånvaron och öka frisknärvaron.
Rehabilitering hanteras separat.
Handlingsplaner för att förbättra arbetsmiljön och det systematiska arbetsmiljöarbetet finns framtagna och följs löpande upp av skyddskommittén.

God förflyttningsteknik är mycket viktigt ut hälsoperspektiv och utbildning i förflyttningsteknik ges därför vid nyanställning och till sommarvikarier. Utbildningen ges också löpande till tillsvidareanställd personal.

Inom utbildningen blir hälsoperspektivet en naturlig del av flertalet kurser där hälsa ur olika perspektiv belyses. Detta gäller bland annat:

- Vård- och omsorgsarbete 1: eleverna får både teoretiska och praktiska kunskaper om måltidernas betydelse. I kursen sker en samverkan med restaurang- och livsmedelsprogrammet.
- Hälsopedagogik: eleverna får möjlighet till att utveckla sina kunskaper om både sin egen och andras hälsa.
- Psykiatri 1: som en del av kursen betonas vad som främjar psykisk hälsa.
- Ergonomi: eleverna får praktisk och teoretisk träning.

Schemalagd idrott och hälsa finns inom programmet.

6. Kvalitetsarbete/Uppföljning

Det finns ett systematiskt arbete för uppföljning av kvalitetskriterierna. Regional styrgrupp är ansvarig.

Nuläge - här är vi idag

Östhammars lokala styrgrupp gör årligen, med ansökan om återcertifieringen som grund, en verksamhetsplan. Ansvarsfördelningen framgår tydligt av dokumentet. Verksamhetsplanen följs upp på samtliga möten med styrgruppen. Efter årsskiftet görs en verksamhetsuppföljning, med en självskattning av de tio kvalitetskriterierna, samt en verksamhetsberättelse som ger en bild av nuläge, måluppfyllelse och samverkan.

Med syfte att underlätta samarbetet och säkra kvalitetsuppföljningen har styrgruppen ett gemensamt arbetsrum via kommunens intranät.

Arbetsgivaren följer Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9).

7. Avtal

På lokal nivå finns samverkansavtal och apl-avtal.

Vård- och omsorgscollege i Uppsala län har ett samverkansavtal som upprättas mellan region Uppsala län och ingående kommuner. Tillkommande regionala parter skriver under ett acceptansavtal. Även lokalt finns det acceptansavtal.

Arbetsgivaren förbinder sig genom ett avtal med utbildningsanordnaren avseende arbetsplatsförlagt lärande (apl-avtal) och ett avtal gällande lärande i arbete (LIA-avtal) att till den studerande upplåta apl-platser, respektive LIA-platser samt tilldela en handledare med relevant kompetens för uppgiften.

Bilagor:

1) Samverkansavtal
2) Acceptansavtal
3) Apl-avtal
4) LIA-avtal

8. Kreativ och stimulerande lärmiljö

Kreativa lärmiljöer med modern teknik och utrustning finns som förbereder och underlättar i arbetslivet.

Nuläge - här är vi idag

Bruksgymnasiets och vuxenutbildningens lokaler ligger i utkanten av Gimo i Östhammars kommun. De sammanlänkade byggnaderna, i enplan, är omgivna av grönområden. Varje klassrum innehåller bänkar, stolar, lärarkateder, whiteboard och projektor. Inom skolans byggnader finns tillgång till grupprum.
Skolan har ett metodrum, främst avsett för praktiska inslag. I metodrummet finns bland annat sängar, brits, rullstol, diskbänk, HLR-dockor, Torson och provtagningsarm.

Alla elever får en bärbar dator att disponera under studietiden; ständigt uppkopplade mot utbildningsanordnarens trådlösa nätverk. Information som rör skolan och skolarbetet finns alltid tillgängligt via en lärplattform. Bruksgymnasiet har ett stort och välutrustat skolbibliotek med många arbetsplatser där eleverna kan arbeta både enskilt och i grupp. En bibliotekarie stödjer elever och personal med boktips, informationssökning och det mesta som har med skolarbetet att göra.
På vuxenutbildningen finns 42 bärbara datorer och 25 iPad för utlåning under skoldagen. Pedagogerna arbetar och undervisar både inom vuxenutbildningen samt gymnasieskolan.

Arbetsgivaren satsar på utveckling inom området välfärdsteknik, och bland annat inom områdena tillsyn via kamera, nyckelfri hemtjänst, telefoner och digitala larm har framsteg gjorts under de senaste åren. Målet med den tekniska utvecklingen är att undersköterskor ska få mer tid till den personliga omvårdnaden och kunna stödja äldre multisjuka personer i glesbygdsområden.

Arbetsgivare och utbildningsanordnare ska tillsammans arbeta för att öka elevernas förståelse för olika typer av teknik- och dokumentationssystem. Se även sidan 6 och 9.

9. Läroformer och arbetssätt

I utbildningar arbetar man på ett sätt som främjar lärande i nära samverkan med arbetslivet. Det finns en växelverkan mellan teori och praktik och en flexibilitet i lärformer och kunskapsredovisning. De studerande har inflytande över sina studier och sin lärmiljö. Lärarsamverkan och ämnesintegration finns.

Nuläge - här är vi idag

Erfarenhetsutbyte

Ett erfarenhetsutbyte mellan elever och arbetsgivare sker främst genom det arbetsförlagda lärandet och lärande i arbetet. Att vara handledare till en elev innebär ett ansvar, men också en möjlighet till egen personlig utveckling.
För att kontinuerligt följa upp elevens utveckling under praktikperioden träffas läraren och handledaren för att tillsammans med eleven diskutera detta vid ett trepartssamtal.
Studiebesök och inbjudna gäster från olika professioner är regelbundna inslag i kursernas genomförande.

Studerandeinflytande

Eleverna har stort inflytande, dels på arbetssätt men också genom val av individuella kurser (gymnasieskolan) och genom val av inriktning (vuxenutbildningen). Med arbetssätt avses undervisningsform, examinationsupplägg och även i möjligaste mån val av placering under praktikperioderna.
Varje elev gör en utvärdering efter varje kurs och ibland även under pågående kurs. I dessa får de uppge sin egen arbetsinsats, kursupplägget, lärarens insats och om något kunde gjorts annorlunda. Utvärderingen ligger till grund för kommande kursplanering och genom detta upprätthålls studerandeinflytandet.
Bruksgymnasiets elevkår möjliggör elevernas eget inflytande på aktuella frågor, gällande allt ifrån miljö till inköp av material.

Lärarsamverkan och ämnesintegrering

Inom vård- och omsorgsprogrammet samverkar lärare utifrån ämnen och specialisering/yrkesprofession. Vissa kurser delas mellan vårdlärare utifrån tidigare yrkesprofession och akademisk utbildning, som exempelvis i kurserna vård- och omsorgsarbete 1 och 2.

Möjlighet till validering, teoretisk och praktisk, regionalt eller lokalt

Validering genomförs inom vuxenutbildningen. I de fall elever har läst tidigare relevanta kurser från vårdlinjen/omvårdnadsprogrammet kan dessa valideras. Likaså i de fall där elever har en arbetslivserfarenhet som överstiger 12 månader inom relevant yrkesområde kan viss del av det arbetsförlagda lärandet valideras.

Sammanhållna arbetsdagar

En gemensam planering sker mellan arbetsgivare och utbildningsanordnare inför det arbetsplatsförlagda lärandet och lärandet i arbetet. I möjligaste mån förläggs schemat utan håltimmar.

Möjlighet till distansutbildning

För vuxenelever finns möjlighet att på distans studera till undersköterska. Detta kan ske via Kompetsutvecklingsinstitutet i Uppsala.

Flexibilitet och mångfald i teori och praktik samt flexibilitet i studie- och examinationsformer

Utbildningsanordnarens utbildningar genomförs med flexibilitet. Vård- och omsorgsutbildningarna varvar teori och praktik. Då en examinationsform genomförs skriftlig har elever möjlighet att komplettera skriftligt eller muntligt. För ungdomseleverna finns resurser som speciallärare och specialpedagog. I dagsläget har vuxeneleverna tillgång till studiestöd i skolans bibliotek. För att ge bättre förutsättningar för elever med svenska som andraspråk erbjuds orienteringskurser i yrkessvenska.

10. Lärande i arbete

Utbildade handledare finns och lärandet på arbetsplatsen är av god kvalité.

Nuläge - här är vi idag

Bruksgymnasiet anordnar, i dialog med arbetsgivaren, regelbundet Vård- och omsorgscollege handledarutbildning steg 1. Under år 2018 genomgicks utbildningen av 25 medarbetare. Kursen har varit uppskattad och leder till ett förbättrat mottagande av elever. Alla elever får en utsedd handledare inför sin praktik.

För närvarande har cirka 15 % av medarbetarna genomgått en handledarutbildning. Behov av ytterligare utbildade handledare kvarstår.

Med syfte att elever ska få bästa möjliga praktik och handledarna det stöd de behöver utreder arbetsgivaren möjligheten att utveckla handledarorganisationen. I den nya organisationen ska det finnas en, eller flera, huvudhandledare. Dennas uppgift ska bland annat vara att stödja övriga handledare genom reflektionsstunder. Vård- och omsorgscollege lokala styrgrupp tar löpande del av information och har möjlighet att komma med synpunkter.

Kommande certifieringsperiod ska den lokala styrgruppen arbeta för att även införa handledarutbildningens steg 2 och 3.
Den regionala styrgruppen avser att ta ett inriktningsbeslut om att kursen "Vårdpedagogik och handledning" ska ges som gymnasiekurs på 100 poäng med betyg, alternativt ges som steg 1 och 2 med intyg. Handledarutbildning steg 3 ger nationellt intyg.

För att ytterligare ge möjlighet till en god handledning har kommunen, i samverkan med projektet KIVO-C, genomfört en fortbildningsdag gällande språkstöd och kulturförståelse för utbildade handledare (inkluderingshandledare). I samverkan med KIVO-C har även språkombud utbildats inom både LSS-området och äldreomsorgen.

Samverkansavtal Vård- och Omsorgs college Uppsala län

Vård- och Omsorgscollege (VO-College) är en samverkansform mellan utbildare och arbetslivet inom vård och omsorg. VO-College Uppsala län ska verka för att vara Sveriges bästa arena för samverkan mellan arbetsliv och utbildning som kvalitetssäkrar rätt kompetens i vård och omsorg.

Åtagande

Parterna i detta avtal tar på sig ett ansvar att utse representant till den regionala styrgruppen för VO-College och tar ett gemensamt ansvar för utveckling och uppföljning utifrån den gemensamma ansökan. Parterna åtar sig att arbeta enligt gällande stadgar och apl/LIA-avtal, samt Vård och Omsorgscollege riktlinjer. Parter i detta avtal tar också på sig ett ansvar att utse representanter till respektive lokal styrgrupp.

Samverkansavtalet innebär inget bindande åtagande utöver detta.

Avtalspartner

Enköpings kommun, Heby kommun, Håbo kommun, Knivsta kommun, Region Uppsala, Tierps kommun, Uppsala kommun och Östhammars kommun

Övriga aktörer

Övriga arbetsgivaraktörer och privata certifierade utbildare tecknar acceptansavtal om att arbeta enligt gällande stadgar, detta samverkansavtal, apl/LIA-avtal och Vård och Omsorgscollege riktlinjer.

Nya utbildare som inte omfattas av detta avtal ansöker enligt Vård och Omsorgscollege riktlinjer för anslutande utbildare.

Bindande avtal

Samarbetet mellan parterna i detta avtal, som är bindande, ska ske med utgångspunkten att vi tillsammans driver ett regionalt förankrat samarbete. Överenskommelsen bygger på ömsesidigt förtroende mellan parterna

Avtalsperiod

Avtalet gäller för en certifieringsperiod från 2019-07-01 till 2024-06-30. Avtalet går inte att säga upp under den femårsperioden.

Tvist och ändringar i avtalet

Eventuella tvister löses i samförstånd, internt inom samarbetet för regionalt VO-College. Ändringar och tillägg i avtalet görs genom en skriftlig handling som undertecknas av parterna.

Utvärdering

Åtagandena i detta avtal utvärderas tillsammans med övriga områden inom VO-College Uppsala län i de årliga kvalitetsuppföljningarna för regionalt VO-College samt vid regional återcertifiering.

Detta avtal upprättas i 8 exemplar som utväxlas mellan parterna

Uppsala 2019-05-03

[redacted]

Peter Lund	Emma Burstedt	Tobias Arvidsson
Kommundirektör	Kommundirektör	Kommundirektör
Enköpings kommun	Heby kommun	Håbo kommun

[redacted]

Lena Fransson	Randi Graungaard	Joachim Danielsson
Kommundirektör	Kommundirektör	Kommundirektör
Knivsta kommun	Tierps kommun	Uppsala kommun

[redacted]

Peter Nyberg	Staffan Isling
Kommundirektör	Regiondirektör
Östhammars kommun	Region Uppsala

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

VÅRD och OMSORGS college
UPPSALA LÄN

Acceptansavtal avser perioden 20XX - 2024

Härmed bekräftas att XX som aktör inom Vård- och omsorgscollege Östhammar accepterar och kommer att arbeta i enlighet med gällande certifieringsunderlag.

XXX kommer att arbeta utifrån gällande Vård- och omsorgsollege Uppsala läns samverkansavtal och avtal om arbetsplatsförlagd utbildning och handledarutbildning som ingåtts inom lokalt Vård- och omsorgscollege Östhammar.

XXX kommer att arbeta utifrån nationella riktlinjer antagna/kommer att antas av styrelsen för föreningen Vård- och omsorgscollege.

XXX har kollektivavtal, ett skriftligt avtal mellan arbetstagarorganisation och arbetsgivarorganisation eller enskild arbetsgivare som reglerar löner och övriga anställningsvillkor för arbetstagare.

Ort och datum

Namnförtydligande	Namnförtydligande
Ordförande	Titel (Ansvarig)
Östhammars Vård- och omsorgscollege	

Avtal om arbetsplatsförlagt lärande, apl, 2019-2024

Detta avtal reglerar övergripande principer för arbetsplatsförlagt lärande (apl) mellan utbildningsanordnare Bruksgymnasiet och arbetsgivarpart socialförvaltningen (vård och omsorg).

Till detta avtal finns en bilaga med dimensionering.

§ 1 Inledning

Samarbetet mellan utbildningsanordnare och arbetsgivare kring utbildning är av stor vikt för båda parter. För att ha möjlighet att bedriva en högkvalitativ vård och omsorg inom Östhammars kommun behövs god tillgång till välutbildad personal. Utbildning i vård- och omsorgsprogrammet har avgörande betydelse för kommunens personalförsörjning.

§ 2 Avtalets omfattning

Avtalet avser apl för elever under vård- och omsorgsutbildningen. Omfattningen av antalet apl-platser framgår av bilaga 1.

§ 3 Definition av apl

Inom ramen för detta avtal definieras apl som schemalagd och handledd undervisning, genomförd på en arbetsplats inom vård- och omsorgsbranschen. Även undervisningsmoment som inte benämns apl, men som fyller dessa kriterier, omfattas av avtalet.

§ 4 Samverkan

Samverkan om hur apl ska bedrivas och utvecklas ska ske i lokala Vård- och omsorgscollege Östhammars kommun, varvid certifierat medlemskap i Vård- och omsorgscollege också är en garant för att tilldelas apl-platser. Strategiska diskussioner mellan utbildningsanordnaren och arbetsgivarpart om inriktning och långsiktig utveckling av apl kan även ske.

§ 5 Gemensamt åtagande

Parterna ska gemensamt:

a) överenskomma om dimensioneringen av apl (se bilaga 1)

b) kontinuerligt utveckla och utvärdera apl och handledningsmodellen som tillämpas

c) använda fastställd struktur som system för hantering av apl-placeringar.

§ 6 Utbildningsanordnarens åtagande

Utbildningsanordnaren ska:

a) svara för att förläggningen av apl sker i samarbete med arbetsgivarpart för att säkerställa kvalitet och förankring i verksamheten

b) sträva efter att förläggningen av apl får en så jämn fördelning över tid som möjligt; dels över terminer och läsår, dels över veckodagar och dygn, med speciell hänsyn tagen till minderåriga elevers arbetsvillkor

c) i god tid samråda med arbetsgivarpart om:
   1. start av nya utbildningsprogram med apl inom relevanta områden
   2. väsentliga förändringar i utbildnings- och kursplaner som påverkar förläggningen av apl
   3. väsentliga förändringar av antalet studieplatser i programmet som omfattas av avtalet

d) svara för att eleverna är informerade om arbetstider samt övriga villkor och förutsättningar inför apl-placeringen

e) erbjuda Vård- och omsorgscolleges utbildning i handledning, samt vid behov tillhandahålla pedagogiskt stöd till handledare

f) senast den 15 september (inför vårterminen) respektive 15 mars (inför höstterminen) beställa önskat antal apl-platser

g) ansvara för att eleverna vid påbörjad apl- placering har nödvändiga kunskaper om hygien och sekretess med mera, i nivå med vad arbetsgivarparten kräver för att ge tillgång till vårdlokaler och journalsystem. Vaccinering innan apl-placeringen rekommenderas[1].

[1] Barnvaccineringsprogrammet. Eleven ansvarar själv för sin vaccinering.

h) om beställd plats av någon anledning inte kan nyttjas av utbildningsanordnaren måste platsen återlämnas senast två veckor innan start av apl-perioden.

i) omgående informera kommunen om byte av placering sker under pågående termin

j) besöka eleven minst en gång per apl-period

k) vara certifierad medlem i Vård- och omsorgscollege Östhammars kommun.

§ 7 Arbetsgivarens åtagande

Arbetsgivaren ska:

a) tillhandahålla avtalat antal apl-platser enligt bilaga1

b) ansvara för att eleven tilldelas, en av Vård- och omsorgscollege, utbildad handledare som under apl-perioden ansvarar för lärandet och den yrkesmässiga utvecklingen

c) bekräfta utbildningsanordnarens beställning av apl-platser senast den 1 december (inför vårterminen) respektive 1 juni (inför höstterminen).

Byte av placering kan ske vid behov.

§ 8 Verksamhetsförändringar

Om förutsättningarna för avtalet väsentligen förändras under avtalsperioden, så att fastställt antal apl-platser inte kan uppfyllas ska nya förhandlingar snarast upptas om endera parten begär det.

Förändringar av avtalen ska beslutas i samråd mellan parterna, liksom överenskommelser om ekonomisk eller annan eventuell kompensation.

§ 9 Avtalstid och förlängning

Detta avtal gäller från och med datum för undertecknande till och med 2024-12-31. Om avtalet inte är uppsagt minst sex månader innan avtalstidens utgång förlängs det automatiskt med tre år.

§ 10 Force majeure

Ingendera parten har någon ersättningsskyldighet mot den andre om part hindras från att utföra sina åtaganden på grund av förhållanden som den inte kunnat förutse och vars menliga inverkan parten inte rimligen kunnat undanröja.

§ 11 Skiljeklausul

Tvister på grund av detta avtal ska i första hand avgöras genom förhandlingar mellan parterna och i andra hand av allmän domstol.

Detta avtal är upprättat i två likalydande exemplar, varav parterna erhållit var sitt.

Östhammar den	Östhammar den
Namn:	Namn:
Rektor Bruksgymnasiet, utbildningsanordnare	Titel: Socialförvaltningen, arbetsgivarpart

Bilaga 1

Dimensionering av apl-platser 20XX-20XX

Omfattningen av apl-placeringar är en miniminivå vilket innebär att flera platser än de dimensionerade kan överenskommas vid de terminsvisa beställningarna.

Program	Årskurs	apl-period	Inriktning	Antal elever ht	Antal elever vt
		X veckor	OOO	XX	XX
		X veckor	HHH	XX	XX
		X veckor	LLL	XX	XX

Avtal om arbetsplatsförlagt lärande, apl, 2019-2024

Detta avtal reglerar övergripande principer för arbetsplatsförlagt lärande (apl) mellan utbildningsanordnare vuxenutbildningen och arbetsgivarpart socialförvaltningen (vård och omsorg).

Till detta avtal finns en bilaga med dimensionering.

§ 1 Inledning

Samarbetet mellan utbildningsanordnare och arbetsgivare kring utbildning är av stor vikt för båda parter. För att ha möjlighet att bedriva en högkvalitativ vård och omsorg inom Östhammars kommun behövs god tillgång till välutbildad personal. Utbildning i vård och omsorg har avgörande betydelse för kommunens personalförsörjning.

§ 2 Avtalets omfattning

Avtalet avser apl för elever under vård- och omsorgsutbildningen. Omfattningen av antalet apl-platser framgår av bilaga 1.

§ 3 Definition av apl

Inom ramen för detta avtal definieras apl som schemalagd och handledd undervisning, genomförd på en arbetsplats inom vård- och omsorgsbranschen. Även undervisningsmoment som inte benämns apl, men som fyller dessa kriterier, omfattas av avtalet.

§ 4 Samverkan

Samverkan om hur apl ska bedrivas och utvecklas ska ske i lokala Vård- och omsorgscollege Östhammars kommun, varvid certifierat medlemskap i Vård- och omsorgscollege också är en garant för att tilldelas apl-platser. Strategiska diskussioner mellan utbildningsanordnaren och arbetsgivarpart om inriktning och långsiktig utveckling av apl kan även ske.

§ 5 Gemensamt åtagande

Parterna ska gemensamt:

a) överenskomma om dimensioneringen av apl. (se bilaga 1)

b) kontinuerligt utveckla och utvärdera apl och handledningsmodellen som tillämpas

c) använda fastställd struktur som system för hantering av apl-placeringar.

§ 6 Utbildningsanordnarens åtagande

Utbildningsanordnaren ska:

a) svara för att förläggningen av apl sker i samarbete med arbetsgivarpart för att säkerställa kvalitet och förankring i verksamheten

b) sträva efter att förläggningen av apl får en så jämn fördelning över tid som möjligt; dels över terminer och läsår, dels över veckodagar och dygn, med speciell hänsyn tagen till minderåriga elevers arbetsvillkor.

c) i god tid samråda med arbetsgivarpart om:
   1. start av nya utbildningsprogram med apl inom relevanta områden
   2. väsentliga förändringar i utbildnings- och kursplaner som påverkar förläggningen av apl
   3. väsentliga förändringar av antalet studieplatser i programmet som omfattas av avtalet

d) svara för att eleverna är informerade om arbetstider samt övriga villkor och förutsättningar inför apl-placeringen

e) erbjuda Vård- och omsorgscolleges utbildning i handledning, samt vid behov tillhandahålla pedagogiskt stöd till handledare.

f) senast den 15 september (inför vårterminen) respektive 15 mars (inför höstterminen) beställa önskat antal apl-platser

g) ansvara för att eleverna vid påbörjad apl- placering har nödvändiga kunskaper om hygien och sekretess med mera, i nivå med vad arbetsgivarparten kräver för att ge tillgång till vårdlokaler och journalsystem. Vaccinering innan apl-placeringen rekommenderas[1].

[1] Barnvaccineringsprogrammet. Eleven ansvarar själv för sin vaccinering.

h) om beställd plats av någon anledning inte kan nyttjas av utbildningsanordnaren måste platsen återlämnas senast två veckor innan start av apl-perioden.

i) omgående informera kommunen om byte av placering sker under pågående termin

j) besöka eleven minst en gång per apl-period

k) vara certifierad medlem i Vård- och omsorgscollege Östhammars kommun.

§ 7 Arbetsgivarens åtagande

Arbetsgivaren ska:

a) tillhandahålla avtalat antal apl-platser enligt bilaga1

b) ansvara för att eleven tilldelas en av Vård- och omsorgscollege utbildad handledare som under apl-perioden ansvarar för lärandet och den yrkesmässiga utvecklingen

c) bekräfta utbildningsanordnarens beställning av apl-platser senast den 1 december (inför vårterminen) respektive 1 juni (inför höstterminen).

Byte av placering kan ske vid behov

§ 8 Verksamhetsförändringar

Om förutsättningarna för avtalet väsentligen förändras under avtalsperioden, så att fastställt antal apl-platser inte kan uppfyllas ska nya förhandlingar snarast upptas om endera parten begär det.

Förändringar av avtalen ska beslutas i samråd mellan parterna, liksom överenskommelser om ekonomisk eller annan eventuell kompensation.

§ 9 Avtalstid och förlängning

Detta avtal gäller från och med datum för undertecknande till och med 2024-12-31. Om avtalet inte är uppsagt minst sex månader innan avtalstidens utgång förlängs det automatiskt med tre år.

§ 10 Force majeure

Ingendera parten har någon ersättningsskyldighet mot den andre om part hindras från att utföra sina åtaganden på grund av förhållanden som den inte kunnat förutse och vars menliga inverkan parten inte rimligen kunnat undanröja.

§ 11 Skiljeklausul

Tvister på grund av detta avtal ska i första hand avgöras genom förhandlingar mellan parterna och i andra hand av allmän domstol.

Detta avtal är upprättat i två likalydande exemplar, varav parterna erhållit var sitt.

Östhammar den	Östhammar den
Namn:	Namn:
Rektor Vuxenutbildningen, utbildningsanordnare	Titel: Socialförvaltningen, arbetsgivarpart

Bilaga 1

Dimensionering av apl-platser 20XX-20XX

Omfattningen av apl-placeringar är en miniminivå vilket innebär att flera platser än de dimensionerade kan överenskommas vid de terminsvisa beställningarna.

Program	Årskurs	apl-period	Inriktning	antal elever ht	antal elever vt
		X veckor	OOO	XX	XX
		X veckor	HHH	XX	XX
		X veckor	LLL	XX	XX

Avtal om lärande i arbetet, LIA, 2019-2024

Detta avtal reglerar övergripande principer för Lärande i arbete (LIA) mellan utbildningsanordnare vuxenutbildningen och arbetsgivarpart socialförvaltningen (vård och omsorg).

Till detta avtal finns en bilaga med dimensionering.

§ 1 Inledning

Samarbetet mellan utbildningsanordnare och arbetsgivare kring utbildning är av stor vikt för båda parter. För att ha möjlighet att bedriva en högkvalitativ vård och omsorg inom Östhammars kommun behövs god tillgång till välutbildad personal. Utbildning i vård och omsorg har avgörande betydelse för kommunens personalförsörjning.

§ 2 Avtalets omfattning

Avtalet avser LIA för elever under vård- och omsorgsutbildningen. Omfattningen av antalet LIA-platser framgår av bilaga 1.

§ 3 Definition av LIA

Inom ramen för detta avtal definieras LIA som schemalagd och handledd undervisning, genomförd på en arbetsplats inom vård- och omsorgsbranschen. Även undervisningsmoment som inte benämns LIA, men som fyller dessa kriterier, omfattas av avtalet.

§ 4 Samverkan

Samverkan om hur LIA ska bedrivas och utvecklas ska ske i lokala Vård- och omsorgscollege Östhammars kommun, varvid certifierat medlemskap i Vård- och omsorgscollege också är en garant för att tilldelas LIA-platser. Strategiska diskussioner mellan utbildningsanordnaren och arbetsgivarpart om inriktning och långsiktig utveckling av LIA kan även ske.

§ 5 Gemensamt åtagande

Parterna ska gemensamt:

a) överenskomma om dimensioneringen av LIA. (se bilaga 1)

b) kontinuerligt utveckla och utvärdera LIA och handledningsmodellen som tillämpas

c) använda fastställd struktur som system för hantering av LIA-placeringar.

§ 6 Utbildningsanordnarens åtagande

Utbildningsanordnaren ska:

a) svara för att förläggningen av LIA sker i samarbete med arbetsgivarpart för att säkerställa kvalitet och förankring i verksamheten

b) sträva efter att förläggningen av LIA får en så jämn fördelning över tid som möjligt; dels över terminer och läsår, dels över veckodagar och dygn, med speciell hänsyn tagen till minderåriga elevers arbetsvillkor.

c) i god tid samråda med arbetsgivarpart om:
   1. start av nya utbildningsprogram med LIA inom relevanta områden
   2. väsentliga förändringar i utbildnings- och kursplaner som påverkar förläggningen av LIA
   3. väsentliga förändringar av antalet studieplatser som omfattas av avtalet

d) svara för att eleverna är informerade om arbetstider samt övriga villkor och förutsättningar inför LIA-placeringen

e) erbjuda Vård- och omsorgscolleges utbildning i handledning, samt vid behov tillhandahålla pedagogiskt stöd till handledare.

f) senast den 15 september (inför vårterminen) respektive 15 mars (inför höstterminen) beställa önskat antal LIA-platser

g) ansvara för att eleverna vid påbörjad LIA- placering har nödvändiga kunskaper om hygien och sekretess med mera, i nivå med vad arbetsgivarparten kräver för att ge tillgång till vårdlokaler och journalsystem. Vaccinering innan LIA-placeringen rekommenderas[1].

h) om beställd plats av någon anledning inte kan nyttjas av utbildningsanordnaren måste platsen återlämnas senast två veckor innan start av LIA-perioden.

[1] Barnvaccineringsprogrammet. Eleven ansvarar själv för sin vaccinering.

i) omgående informera kommunen om byte av placering sker under pågående termin

j) besöka eleven minst en gång per LIA-period

k) vara certifierad medlem i Vård- och omsorgscollege Östhammars kommun.

§ 7 Arbetsgivarens åtagande

Arbetsgivaren ska:

a) tillhandahålla avtalat antal LIA-platser enligt bilaga1

b) ansvara för att eleven tilldelas en av Vård- och omsorgscollege utbildad handledare som under LIA-perioden ansvarar för lärandet och den yrkesmässiga utvecklingen

c) bekräfta utbildningsanordnarens beställning av LIA-platser senast den 1 december (inför vårterminen) respektive 1 juni (inför höstterminen).

Byte av placering kan ske vid behov

§ 8 Verksamhetsförändringar

Om förutsättningarna för avtalet väsentligen förändras under avtalsperioden, så att fastställt antal LIA-platser inte kan uppfyllas ska nya förhandlingar snarast upptas om endera parten begär det.

Förändringar av avtalen ska beslutas i samråd mellan parterna, liksom överenskommelser om ekonomisk eller annan eventuell kompensation.

§ 9 Avtalstid och förlängning

Detta avtal gäller från och med datum för undertecknande till och med 2024-12-31. Om avtalet inte är uppsagt minst sex månader innan avtalstidens utgång förlängs det automatiskt med tre år.

§ 10 Force majeure

Ingendera parten har någon ersättningsskyldighet mot den andre om part hindras från att utföra sina åtaganden på grund av förhållanden som den inte kunnat förutse och vars menliga inverkan parten inte rimligen kunnat undanröja.

§ 11 Skiljeklausul

Tvister på grund av detta avtal ska i första hand avgöras genom förhandlingar mellan parterna och i andra hand av allmän domstol.

Detta avtal är upprättat i två likalydande exemplar, varav parterna erhållit var sitt.

Östhammar den	Östhammar den
Namn:	Namn:
Rektor Vuxenutbildningen, utbildningsanordnare	Titel: Socialförvaltningen, arbetsgivarpart

Bilaga 1

Dimensionering av LIA-platser 20XX-20XX

Omfattningen av LIA-placeringar är en miniminivå vilket innebär att flera platser än de dimensionerade kan överenskommas vid de terminsvisa beställningarna.

Program	Årskurs	LIA-period	Inriktning	antal elever ht	antal elever vt
		X veckor	OOO	XX	XX
		X veckor	HHH	XX	XX
		X veckor	LLL	XX	XX

TIERPS KOMMUN

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
IT-nämnden
2019-06-27

Tid och plats	27 juni 2019, kl. 15:00-16:15, IT-centrum, Tierp
Paragrafer	13-17
Bevis om anslag	Anslaget sätts upp: 2019-06-27 Anslaget tas ner: 2019-07-18
Protokollets förvaringsplats	Kommunhusets arkiv, Centralgatan 7, Tierp
Utses att justera	Olof Nilsson
Beslutande Ledamöter	Sara Sjödal (C), ordförande Peter Evansson (S), vice ordförande §§ 14-17 Marie Larsson (S) Olof Nilsson (S) Anders Beckman (C)
Beslutande ersättare	Pontus Lamberg (KD) § 13
Övriga närvarande Ersättare	Viktoria Söderling (S) Pontus Lamberg (KD) §§ 14-17 Staffan Nygren (KD) Rickert Olzon (M)
Tjänstemän och övriga	Lars-Erik Andersson, IT-chef Evelina Håkansson, nämndsekreterare Anna Trankell, nämndsekreterare Georg Nilsson, ekonom Daniel Wallin, ekonom

Underskrifter

Sekreterare

Evelina Håkansson

Ordförande

Sara Sjödal

Justerande

Olof Nilsson

Innehållsförteckning

Paragraf	Rubrik	Dnr
	Upprop	
	Val av justerare	
§ 13	Godkännande av föredragningslistan	2019/1
§ 14	Information	2019/4
§ 15	Verksamhetsplan och budget 2019	2019/12
§ 16	Preliminär budget 2020	2019/9
§ 17	Beredningsrutin	2019/13

§ 13
Dnr 2019/1

Godkännande av föredragningslistan

Beslut
IT-nämnden beslutar

att godkänna föredragningslistan.

§ 14
Dnr 2019/4

Information

Beslut
IT-nämnden beslutar

att lägga informationen till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet
- Budgetberedning i gemensamma nämnder inför 2020, inkommet dokument.

  Lars-Erik Andersson och Georg Nilsson informerar om:

- Bakgrundinformation kring budget 2019. Fakturering 2019, fördelningsnyckel samt att fakturering kommer att ske.
- Förfrågan om samförläggning av tomrör för fiber. Diskussion pågår, inget beslut har fattats.

Beslutsunderlag
- Inkommen skrivelse - Budgetberedning i gemensamma nämnder inför 2020

Beslutet skickas till
- Knivsta kommun
- Älvkarleby kommun
- Heby kommun
- Östhammars kommun

§ 15
Dnr 2019/12

Verksamhetsplan och budget 2019

Beslut
IT-nämnden beslutar

att anta verksamhetsplan och budget 2019 för IT-nämnden.

Sammanfattning av ärendet
Under hösten 2018 togs beslut att starta den gemensamma IT-nämnden. Ingen verksamhetsplan eller detaljbudget togs fram inför 2019. Bifogade medlemsavgifter samt förslag till debitering gäller både gemensamma kostnader samt till värdkommunen överflyttade avtal och fakturor för varje enskild kommun. I värdkommunen sker särredovisning på varje kommun för att kunna göra uppföljningar både totalt för de fem samt för varje enskild kommun.

Beslutsmotivering
Verksamhetsplanen samt budget följer de beslut som fattats i de deltagande kommunernas fullmäktigeförsamlingar.

Beslutsunderlag
- Verksamhetsplan IT-nämnden

Beslutet skickas till
- Kommunstyrelsen Tierp
- Kommunstyrelsen Östhammar
- Kommunstyrelsen Älvkarleby
- Kommunstyrelsen Heby
- Kommunstyrelsen Knivsta
- IT-Chef, IT-nämnden Cassiopeia

§ 16
Dnr 2019/9

Preliminär budget 2020

Beslut
IT-nämnden beslutar

att uppdra till IT-chef att ta hänsyn till det ekonomiska läget i framtagningen av den detaljerade driftbudgeten för år 2020.

Sammanfattning av ärendet
På IT-nämndens sammanträde den 9 april 2019 togs beslut om att uppdra till IT-chef att arbeta fram en detaljerad driftbudget. På grund av det ekonomiskt ansträngda läget i flertalet kommuner är det viktigt att tydliggöra att det ska tas hänsyn till det ekonomiska läget i framtagningen av budgeten.

Beslutsunderlag
- Handläggarens tjänsteutlåtande

Beslutet skickas till
- IT-chef
- Knivsta kommun
- Älvkarleby kommun
- Heby kommun
- Östhammars kommun

§ 17
Dnr 2019/13

Beredningsrutin

Beslut
IT-nämnden beslutar

att uppdra till IT-chef att ta fram en rutin för att bereda underlag till beslut med respektive organisation, samt

att rutinen delges vid nästa sammanträde.

Sammanfattning av ärendet
Det finns behov av en beredningsrutin för att säkerställa att varje medlemskommun i den gemensamma IT-nämnden får möjlighet att vara med i beredningsprocessen av betydande ärenden som ska beslutas i nämnden.

Beslutsunderlag
- Handläggarens tjänsteutlåtande

Beslutet skickas till
- IT-chef
- Knivsta kommun
- Älvkarleby kommun
- Heby kommun
- Östhammar kommun

Kommunfullmäktige
Protokollsutdrag

Sammanträdesdatum:
2019-06-12

§ 235

Avtal om samverkan kring kunskapsstyrning inom FoU socialtjänst och avveckling av gemensam nämnd för kunskapsstyrning
KSN-2019-1756

Beslut
Kommunfullmäktige beslutar

att godkänna förslag till samverkansavtal kring kunskapsstyrning inom FoU socialtjänst och angränsande hälso- och sjukvård enligt ärendets bilaga, samt

att godkänna avveckling av den gemensamma nämnden för kunskapsstyrning.

Särskilt yttrande
Fredrik Ahlstedt (M), Jonas Petersson (C) och Sarah Havneraas (KD) lämnar ett särskilt yttrande:
Den gemensamma nämnden för kunskapsstyrning inom socialtjänst och angränsande hälso- och sjukvård hade ett vällovligt syfte nämligen att stärka kunskapsstyrningen inom den kommunala socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Inom landsting/region har man haft en betydligt starkare tradition av kunskapsstyrning, inte minst i Uppsala där Akademiska sjukhuset har legat i framkant när det gäller samverkan mellan landsting/region och universitet. Rätt skött hade den gemensamma nämnden kunnat bidra till att vidareföra regionförbundets FoU-verksamhet till att bli ett utvecklande och framåtsyftande arbete.
Tyvärr förmådde inte Region Uppsalas organisation att härbärgera och utveckla verksamheten på ett sätt som utvecklade samarbetet med kommunerna. I stället för att se nämnden som en möjlighet sågs det som ett hot att kommunernas socialchefer skulle ha ett inflytande över FoU-medlens användning. Vi får nu hoppas att den nya modellen bättre kan härbärgera den gemensamma kunskapsstyrningen i kommuner och region, inte minst med tanke på det ärende vi också har på dagens sammanträde att anta SKL:s rekommendation om gemensam finansiering av kunskapsstyrning i socialtjänsten. Sveriges socialtjänst behöver bättre, evidensbaserade metoder och arbetssätt för att säkerställa kvalitet, rättssäkerhet och kunskap, och där har också Region Uppsala en viktig roll. Vi hoppas att HSVO nu kan utveckla denna roll.

Sammanfattning
Sedan 2017 samarbetar Region Uppsala och länets kommuner i en gemensam nämnd för kunskapsstyrning inom socialtjänsten. Regionalt forum, ett politiskt sammansatt organ där Region Uppsala och länets kommuner samverkar kring regionala

utvecklingsfrågor, har föreslagit att samverkan kring gemensamma kunskapsstyrningsfrågor istället ska hanteras inom samverkansstrukturen HSVO (hälsa, stöd, vård och omsorg), där samma parter samverkar politiskt och på tjänstemannanivå.

Beslutsgång
Ordförande ställer kommunstyrelsens förslag mot avslag och finner att kommunfullmäktige bifaller detsamma.

Beslutsunderlag
Förvaltningens skrivelse den 16 maj 2019.
Kommunstyrelsens förslag den 29 maj 2019 § 109.

Verksamhetsplan 2019

Fas: *Uppföljning per april Verksamhetsplan 2019* ***Rapportperiod:*** *2019-04-30*
Organisation: *5500 - Överförmyndarnämnden (ÖFN)*

KOMMUNFULLMÄKTIGES INRIKTNINGSMÅL

Inriktningsmål 1: Uppsala kommun ska ha en jämställd och hållbar ekonomi

Bedömning
Helt uppfyllt

Senaste kommentar (2019-04-30):

Nämnden gör ett positivt resultat.

NÄMNDMÅL

Den gemensamma överförmyndarnämnden ska ha en jämställd och hållbar ekonomi

Bedömning
Helt uppfyllt

Senaste kommentar (2018-12-31):

Nämnden har en ekonomi i balans och arbetar aktivt med frågor avseende jämställdhet.

ÅTGÄRDER

Ägarsamråd och månadsuppföljningar

Status
Påbörjad

Senaste kommentar (2019-04-30):

Ägarsamråd äger rum i maj där nämndens övergripande mål och ekonomi kommer diskuteras med kommunstyrelseordförande i länet. Ekonomin har redovisats och diskuterats i samband med varje nämndsammanträde.

Granskningar av årsräkningar ska vara påbörjade senast den 1 september 2019

Bedömning
Helt uppfyllt

Senaste kommentar (2019-04-30):

Förvaltningen ligger i fas med uppsatta granskningsmål.

Inriktningsmål 7: Uppsala ska vara en äldrevänlig kommun och invånare med funktionsnedsättning ska uppleva trygghet, frihet och tillgänglighet

Bedömning
Delvis uppfyllt

Senaste kommentar (2019-04-30):

Nämnden tillhandahåller gode män och förvaltare till de som har behov av hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom och sörja för sin person. En ställföreträdare är för nämndens målgrupp en möjlighet att leva ett oberoende liv med rätt insatser och stöd. Nämndens svårigheter med att rekrytera i de svåraste uppdragen gör dock att en del medborgare får vänta alldeles för länge med att få en ställföreträdare. Förvaltningen har hittills i år rekryterat fler nya gode män och förvaltare än motsvarande period förra året.

NÄMNDMÅL

Den gemensamma överförmyndarnämnden ska ha tillräckligt med ställföreträdare

Bedömning
Delvis uppfyllt

Senaste kommentar (2019-04-30):

Hittills i år har 21 nya ställföreträdare rekryterats jämfört med 15 samma period föregående år.

ÅTGÄRDER

Informationsinsatser och utbildning

Status
Påbörjad

Senaste kommentar (2019-04-30):

Överförmyndarnämnden har genomfört en informationsinsats i samverkanskommunerna och har genomfört informationsinsatser i Uppsala innevarande år. Hittills i år har 21 nya ställföreträdare rekryterats jämfört med 15 föregående år.

Fortsätta arbeta efter det system där nyligen godkända ställföreträdare erbjuds enklare uppdrag för att få in dem i verksamheten

Status
Påbörjad

Senaste kommentar (2019-04-30):

Nämnden har fortsatt arbetet med att erbjuda nya ställföreträdare enklare uppdrag.

Rekryteringsträffar nya stf

Status
Påbörjad

Senaste kommentar (2019-04-30):

Rekryteringsträffar har hållits enligt plan.

Den gemensamma överförmyndarnämndens servicenivåer ska upprätthållas

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2019-04-30):

Stickprover görs av flera av servicenivåerna i samband med uppföljning av interkontrollplanen. I de allra flesta fall håller nämnden sina beslutade servicenivåer.

ÅTGÄRDER

Bevakning av att servicenivåerna upprätthålls

Status
Påbörjad

Senaste kommentar (2019-04-30):

Indikatorerna för att servicenivåerna upprätthålls följs upp i internkontrollen. Internkontrollen för kvartal 1 har resulterat i ett par mindre anmärkningar som åtgärdas genom information om rutiner till berörda handläggare. I de flesta fall håller nämnden handläggningstiderna.

UPPDRAG

7.3 Öka möjligheten till inflytande och egenmakt så att stöd och insatser bättre motsvarar behoven (ÄLN, OSN, SCN och ÖFN)

Status
Påbörjad

Senaste kommentar (2019-04-30):

För att detta skall kunna uppfyllas är rekrytering väldigt viktigt så att det finns ett brett urval av ställföreträdare med olika kompetenser att matcha mot de medborgare som behöver hjälp.

ÅTGÄRDER

Rekrytering av ställföreträdare

Status
Påbörjad

Senaste kommentar (2019-04-30):

Nämnden ligger bättre till med rekryteringen av nya än för samma period förra året.

Huvudmannens (dvs. den som har rätt till ställföreträdare) önskemål avseende vilken ställföreträdare han eller hon önskar ska tillgodoses i högre grad.

Status
Påbörjad

Senaste kommentar (2019-04-30):

Förvaltningen försöker så långt det är möjligt att infria huvudmännens önskemål om ställföreträdare.

Riktad rekryteringsinsats för att bredda ställföreträdarnas bakgrund

Status
Påbörjad

Senaste kommentar (2019-04-30):

Ett material finns framtaget för att rekrytera ställföreträdare med annan bakgrund. Det har börjat användas.

Jämställd rekrytering av ställföreträdare

Status
Ej påbörjad

Senaste kommentar (2019-04-30):

Könsuppdelad statistik kommer att tas fram under hösten.

Inriktningsmål 9: Uppsala kommuns medarbetare ska ha bra arbetsvillkor och kan med hög kompetens möta Uppsala

Bedömning
I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2019-04-30):

Förvaltningen arbetar teambaserat enligt Susan Wheelan effektiva team. Det syns i medarbetarundersökningen att arbetet gett resultat.

NÄMNDMÅL

Den gemensamma överförmyndarnämndens medarbetare ska ha bra arbetsvillkor och kan med hög kompetens möta Uppsala

Bedömning
Delvis uppfyllt

Senaste kommentar (2019-04-30):

2019 har förvaltningen fortsatt att arbeta med det teambaserade arbetssättet, förtydliganden av mål och uppdrag, värdegrund och feedback.

NÄMNDINDIKATORER

Titel	Kön	Utfall	Mål 2019	Utfall 2019-jan	Bedömning
Korttidssjukfrånvaro	Alla				Inget värde angivet
Senaste kommentar (2019-04-30): Korttidssjukfrånvaro har minskat: från 3,2 % i januari 2018 till 2,51% i januari 2019 från 6,3 % i februari 2018 till 5,14 % i februari 2019 från 2,7 % i mars 2018 till 1,7 % i mars 2019					
Hållbart medarbetarengagemang (HME), totalindex.	Alla				Inget värde angivet
Senaste kommentar (2019-04-30): HME totalindex har ökat från HME 59 2018 till totalindex 78 2019. Det går bara att se totalindex än så länge inte HME och det är oklart om det kommer att kunna gå att få ut i år. HME frågorna är färre än alla de frågor som omfattas av totalindex så därför blir jämförelsen lite haltande.					
Andel avslutade arbetsskador och tillbud i förhållande till antal anmälda.	Alla				Inget värde angivet
Senaste kommentar (2019-04-30): Det finns inga rapporterade tillbud och arbetsskador i KIA för perioden.					

En större del av den gemensamma överförmyndarnämndens ärenden ska hanteras i e-förvaltning

Bedömning
Delvis uppfyllt

Senaste kommentar (2019-04-30):

Intensifierat arbetet med IT för att hitta ett verksamhetssystem som kan ersätta förvaltningens omoderna verksamhetssystem Wärna. Tester av Wärna Go har skett under december. Wärna Go är en uppgradering av Wärna till ett mer modernt gränssnitt och med större möjlighet till digitalisering. Analys av testerna kommer att göras under 2019. Tyvärr verkar det dock som att mycket av den funktionalitet som efterfrågas av förvaltningen inte är färdigutvecklad än.

UPPDRAG

9.6 Intensifiera arbetet med att åtgärda strukturella skillnader på grund av kön.

Status
Färdig

Senaste kommentar (2019-04-30):

En analys har gjorts med stöd av HR-chef och inga strukturella löneskillnader på grund av kön har kunnat påvisas. Om det kommer annat material som stöd för att göra analysen kan detta behöva aktualiseras igen.

UPPDRAG VID SIDAN AV VERKSAMHETSPLANEN

att uppdra åt samtliga nämnder och bolagsstyrelser att under 2018 arbeta fram egna ledningsplaner inför och vid allvarliga störningar i enlighet med rutin för detta

Status
Påbörjad

Senaste kommentar (2019-04-30):

Förvaltningen har gått utbildning och påbörjat ledningsplans arbetet.

Bilagor för rapportering till kommunstyrelsen

Status
Påbörjad

Senaste kommentar (2019-04-30):

Delårsbokslut januari-mars

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Sammanträdesdatum

Uppsala KOMMUN

ÖVERFÖRMYNDARNÄMNDEN I UPPSALA LÄN

Plats och tid **Bergius, Stationsgatan, kl. 12:00-13:40**
Måndagen den 20 maj 2019

Beslutande

Bertil Brunn (S) Uppsala	**ordförande**
Heikki Tiitinen (KD) Enköping	**vice ordförande**
Ann-Catrine Lövling (S) Enköping	**ledamot**
Tommy Jakobsson (S) Älvkarleby	**ledamot**
Christer Lindström (M) Östhammar	**ledamot**
Lotta Carlberg (C) Tierp	**ledamot**
Gunilla Hamrin (S) Heby	**ledamot**
Bo Johnson (M) Håbo	**ledamot**
Mårten Blix (M) Uppsala	**ledamot §§ 158-162**
Mats Hallor (L) Uppsala	**ledamot §§ 158-162**
Rose-Marie Westerholm (S) Älvkarleby	**tjg. ersättare**
Jan-Erik Wikström (L) Uppsala	**tjg. ersättare §§ 109-157**
Torsten Tornberg (KD) Uppsala	**tjg. ersättare §§ 109-157**

Övriga deltagande

Soroor Moetazed (MP) Enköping	**ersättare**
Kjell Hansson (S) Enköping	**ersättare**
Inga Alm (C) Östhammar	**ersättare**
Maha Mikari (S) Uppsala	**ersättare**
Bernt Ove Stenmark (KD) Heby	**ersättare**
Solweig Lundkvist (S) Håbo	**ersättare**
Ida Hellrup	**chef**
Lisa Brattgård	**sekreterare**

Utses att justera
Justeringens plats och tid **Uppsala 2019-05-29 kl. 10:00**

Underskrifter Sekreterare [redacted] Paragraf **nr 109-162**

Ordförande [redacted]

Justerande [redacted]

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat avseende § 109-162

Organ **Överförmyndarnämnden**
Sammanträdesdatum **2019-05-20**
Datum för anslags uppsättande **2019-05-29** Datum för anslags nedtagande **2019-06-19**
Förvaringsplats för protokollet **Överförmyndarförvaltningen**

Underskrift [redacted]

8

Justerare

Utdragsbestyrkande

012 315 - © *Copyright* SKL Kommentus 15-04

§ 160

Verksamhetsuppföljning

Överförmyndarnämnden beslutar

att lägga verksamhetsuppföljningen för första kvartalet till handlingarna

Föredragande
Ida Hellrup

Bakgrund
I samband med delårsbokslut för första kvartalet skall kommunövergripande inriktningsmål och uppdrag samt nämndspecifika mål från verksamhetsplanen följas upp. När det gäller kommunövergripande inriktningsmål och uppdrag följer det värdkommunen Uppsalas.

Motivering
En uppföljning har skett av både de kommunövergripande inriktningsmålen och de nämndspecifika målen från verksamhetsplanen. Uppföljningen biläggs detta beslut.

Delges: Kommunledningskontoret i samtliga samverkande kommuner

012 315 - © *Copyright* SKL Kommentus 15-04

Region Uppsala

Hållplatshandboken

Riktlinjer för utformning av hållplatser
i Uppsala län

Antagen av Trafik- och samhällsutvecklingsnämnden 20 maj 2019

Innehåll

i. Inledning 4
ii. Strategi 4
Barn i kollektivtrafiken 6
Tillgänglighet i kollektivtrafiken för personer med funktionsnedsättning 6
iii. Hela-resan-perspektivet 6
iv. Processer och ansvar 6
Vid förändring av trafikering vid en viss hållplats 8
v. Nulägesbeskrivning: hållplatser i länet 8
vi. Hållplatsstandard och kategorisering 8
Prioriteringsprinciper 8
Prioriterade stråk 9
Resande 10
Kategorisering för utrustning 10
Skolskjutshållplatser 12
Pendlarparkering 13
Ansvarsfördelning och hållplatser 13
Begreppslista 14
1. Stad och tätort 16
1.1 Lokalisering 16
1.2 Placering 16
1.2.1 Gaturummet 16
1.2.2 Hållplatstyper 20
1.2.3 Utformning av hållplats 32
1.2.4 Plattform 33
1.3 Tillgänglighet 37
2. Landsbygd 42
2.1 Lokalisering 42
2.2 Placering 42
2.2.1 Gaturummet 44
2.2.2 Hållplatstyper 48
2.2.3 Utformning av hållplats 55
2.2.4 Plattform 56
2.3 Tillgänglighet 61
3. Bussterminal 65
4. Drift och underhåll 67

Bilagor 68
Bussar 68
Typritningar för plattform 70
Standardväderskydd - glas 71
Standardväderskydd – trä 72
Tillgänglighet 73
Processkarta efterfrågan ny hållplats 76
Riktlinjer för väderskydd på ideell basis 77

i. Inledning

Trafik och samhälle har det huvudsakliga ansvaret att utveckla och underhålla hållplatser och bussterminaler runt om i Uppsala län. Hållplatshandboken syftar till att ge riktlinjer för hur detta ska gå till samt riktlinjer för utformning av busshållplatser. Hållplatshandboken har givits ut i två upplagor, och nu är det återigen dags att revidera den.

Enligt uppdragsbeskrivningen är syftet med hållplatshandboken att ge ändamålsenliga, användbara och förankrade riktlinjer i det systematiska arbetet beträffande hållplatser. Hållplatshandboken är således ett stöddokument för att skapa attraktiva hållplatser som i sin tur ska bidra till att öka attraktiviteten att resa kollektivt i hela Uppsala län. Hållplatshandboken har sin grund i Regionalt Trafikförsörjningsprogram 2016 för Uppsala län. Trafikförsörjningsprogrammet tas fram av den regionala kollektivtrafikmyndigheten (Region Uppsala) och redovisar behovet av kollektivtrafik i länet samt mål för kollektivtrafikförsörjningen.

Denna handbok är tänkt att fungera som råd och riktlinjer för de aktörer som planerar, utformar, bygger, utrustar, driver och underhåller busshållplatser i Uppsala län. Målgruppen är medarbetare på Region Uppsala som arbetar med kollektivtrafik eller transportinfrastruktur, länets kommuner och väghållare (kommunala, statliga och enskilda) och till exempel konsulter och fastighetsägare. Handboken ska kunna användas i ett antal år framöver och innehållet uppdateras vid behov.

Idag finns det nästan 3800 hållplatslägen i länet. Drygt 70 % av hållplatslägena har färre än 10 påstigande per vardagsmedeldygn och resterande andelar fördelar sig relativt jämnt över resten av kategorierna, se tabell 1. Riktlinjerna i denna handbok riktar sig till alla typer av hållplatser.

Tabell 1. Länets hållplatser är indelade i kategorier baserat på påstigande per vardagsmedeldygn. Tabellen visar hur många av länets hållplatser som hamnar under respektive kategori (Statistik från Dilax 20180426).

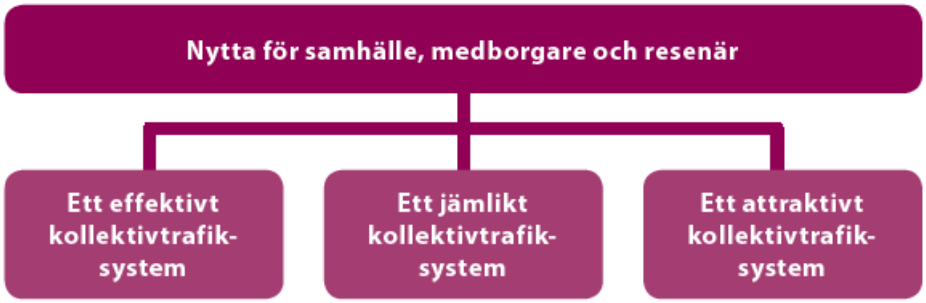
Antal påstigande per hållplats	<10	10–49	50–100	>100
Andel av alla hållplatser [%]	74	14	5	7

ii. Strategi

Den nya kollektivtrafiklagstiftningen har breddat kollektivtrafikens uppdrag genom att sätta fokus på de nyttor som kollektivtrafiken tillför samhället. Kollektivtrafiken är således inte en separat angelägenhet utan ett verktyg för samhällsutveckling i regionen. Alla strategiska beslut kring kollektivtrafik ska integreras med beslut som rör kollektivtrafikens utvecklingsbetingelser, såsom bebyggelseutveckling och transportinfrastruktur. Genom att även utnyttja kollektivtrafik som ett verktyg att bidra till tillgänglighet skapas en relevant koppling till dessa områden. *Trafikförsörjningsprogrammet för Uppsala län* innefattar olika mål och strategier för hur kollektivtrafiken ska bedrivas inom länet. Trafikförsörjningsprogrammet beskriver hur kollektivtrafiken ska utvecklas under de närmaste 15 åren, uppsatta mål samt hur förvaltningen ska jobba för att nå dessa mål. Målen bygger på tre nyttoperspektiv (samhälle, medborgare och resenär) som kan beskrivas som önskvärda egenskaper för kollektivtrafiksystemet: effektivt, jämlikt och attraktivt. Målen syftar även till att bidra till att samma egenskaper främjas i samhället generellt.

Medborgarperspektivet är viktigt för att framhäva de nyttor som kollektivtrafiken tillför individen inte bara i egenskap av resenär. De tre nyttoperspektiven har tydliga kopplingar till de tre hållbarhetsperspektiven som ingår i den hållbara utvecklingen. Hållbar utveckling kan betraktas ur ett tredelat perspektiv; ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Ekonomisk hållbar utveckling ur ett kollektivtrafikperspektiv innebär att skapa tillgänglighet till arbete och utbildning genom pendling,

underlätta för företag att etablera sig och rekrytera rätt arbetskraft samt trygga möjligheterna att leva och verka i länets olika delar. Socialt hållbar utveckling ur ett kollektivtrafikperspektiv kan förklaras genom att samhället görs tillgängligt för så många som möjligt, det vill säga utveckla och bidra i form av arbete, utbildning, service, kultur och fritid. Det kan även innefatta att bidra till människors välbefinnande genom bättre hälsa och göra det möjligt att i en växande region se ett minskande antal trafikolyckor. Miljömässigt hållbar utveckling ur ett kollektivtrafikperspektiv kan uppnås genom att göra det möjligt att bibehålla människors tillgänglighet och samtidigt begränsa klimatpåverkan. Genom att skapa robusthet i transportsystemet och skapa förutsättningar för goda livsmiljöer begränsas den yta som krävs för transporterna.

Figur 1. Trafikförsörjningsprogrammets nyttoperspektiv och mål.

Målet om ett effektivt kollektivtrafiksystem handlar om att använda de gemensamma resurserna på ett ansvarsfullt sätt och uppnå största möjliga miljöeffekt. Målet om ett jämlikt kollektivtrafiksystem handlar om att skapa regional och lokal tillgänglighet och att bygga ett system som är relevant för det vardagliga resbehovet hos allt fler. Målet om ett attraktivt kollektivtrafiksystem handlar om viljan att resa kollektivt, det vill säga resenärerna ska känna att kollektivtrafiken är att föredra eftersom den skapar mervärden i jämförelse till att resa med bil. En indikator är exempelvis att erhålla tillgänglighetsanpassade hållplatser och bytespunkter. I detta fall är Hållplatshandboken ett viktigt verktyg i arbetet för att tillgänglighetsanpassa hållplatser och bytespunkter, genom att tillhandahålla tydliga riktlinjer för utformningen av hållplatser. Region Uppsala ska ta initiativ att systematisera och öka takten på arbetet, som måste drivas tillsammans med kommunerna och Trafikverket. Region Uppsala ska även verka för att de potter som finns avsatta för kollektivtrafikåtgärder i länstransportplanen, och som kan användas bland annat för tillgänglighetsåtgärder, utnyttjas fullt ut.

Länstransportsplanen konkretiserar hur kommunerna och Region Uppsala vill utveckla det regionala transportsystemet i syfte att nå vision och mål i den regionala utvecklingsstrategin. Länstransportsplanen inriktar sig på att bland annat öka resandet med kollektivtrafik, särskilt längs de stora stråken.

Trafik och samhälle arbetar för att utveckla kollektivtrafiken genom att skapa en stark koppling mellan kollektivtrafiken och samhällsbyggnaden, exempelvis planeringen av bostäder och stadens samt regionens utveckling. Resenären ska smidigt kunna resa både inom och mellan län och byten ska vara enkla att göra. I arbetet är det därmed viktigt att Region Uppsala tillsammans med länets kommuner planerar utvecklingen för stad och landsbygd genom att fokusera på långsiktighet och stabilitet, för att i sin tur förenkla resor med kollektivtrafiken och andra hållbara trafikslag. Förvaltningen eftersträvar en jämlik kollektivtrafik genom att skapa ett logiskt utbud utifrån länets struktur, stad och landsbygd, boende och arbete.

Barn i kollektivtrafiken

Trafik och samhälle har ambitionen att stärka förvaltningens arbete med barn och barnperspektiv i planeringen av kollektivtrafik. Avsikten grundar sig i ett inriktningsbeslut, som i sin tur har sin grund i Barnkonventionen (Kollektivtrafiknämnden 2016-04-11). I arbetet för att utveckla barnperspektivet i planeringen har tre fokusområden identifierats; *utbildning*, *stärka barns förutsättningar* och *implementering och strategisk styrning* (läs mer i Barn i kollektivtrafiken: handlingsplan för integrering av barnperspektivet i planering och genomförande av kollektivtrafiken i Uppsala län). Barnperspektivet ska därmed finnas med i hela kedjan, från budget och trafikförsörjningsprogram till strategier, handböcker och riktlinjer. Vid planering av nya och befintliga hållplatser ska barnperspektivet alltid tas i beaktan, särskild vikt läggs på hållplatser där många barn vistas och en utförlig utredning genomförs.

Tillgänglighet i kollektivtrafiken för personer med funktionsnedsättning

Trafik och samhälle har arbetat fram riktlinjer för att skapa en kollektivtrafik som är tillgänglig för alla, där alla resenärer oavsett funktionsnedsättning ska ha likvärdiga möjligheter att resa kollektivt. I planeringen av utformningen av hållplatser strävar Trafik och samhälle att skapa hållplatser som förenklar vistelsen på hållplatsen för den enskilde resenären med funktionsnedsättning. Bra anslutande gång- och cykelvägar är essentiellt när man planerar placeringen av hållplatser. För att hela resan ska kunna göras av resenärer med funktionsnedsättning måste gångvägarna till och från hållplatser/stationer göras tillgängliga (läs mer om tillgänglighet i kapitel 1.5).

iii. Hela-resan-perspektivet

I arbetet med exempelvis tillgänglighetsanpassning av kollektivtrafiken ska hela-resan-perspektivet vara vägledande. Detta kräver i sin tur samverkan mellan regionala, kommunala och statliga företrädare samt andra utförare av kollektivtrafik.

Hela resan kan även innebära resa med byte mellan trafikslag. Målet är att byten mellan samma och olika trafikslag ska ske så effektivt, snabbt och bekvämt som möjligt. Det handlar i stor utsträckning om hållplatsåtgärder, pendlarparkeringar och länkar mellan gång, cykel och kollektivtrafik. Pendlarparkeringar vid strategiska bytespunkter och stationer bör finnas för att främja och uppmuntra till kombinationsresor. På landsbygden är målet att cykelställ ska finnas på merparten av busshållplatserna med väderskydd.

iv. Processer och ansvar

För att arbetet med kollektivtrafikens infrastruktur ska kunna ske på ett konstruktivt och enhetligt sätt måste alla inblandade aktörer samverka. Det är viktigt att parternas ansvar och roller tydliggörs och accepteras.

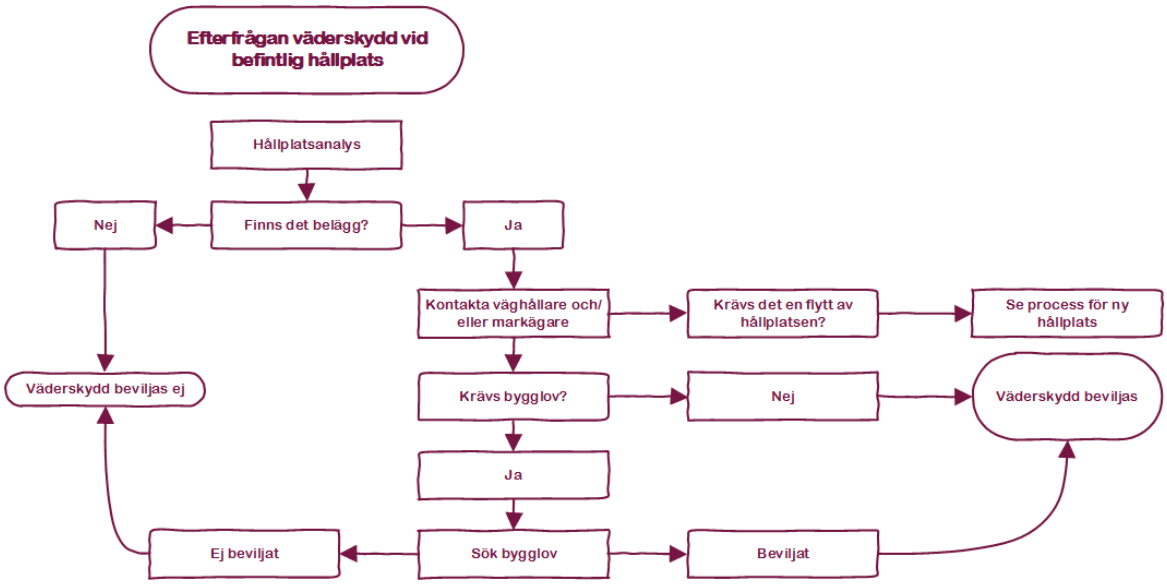
Enligt gällande avtal ansvarar väghållaren för iordningställande av marken på hållplatsområdet och Trafik och samhälle ansvarar för att utrustning ovan mark etableras. Utformningen av hållplatser sker i dialog mellan Trafik och samhälle och ansvarig väghållare. Det kan även vara aktuellt att ha samråd med Länsstyrelsen.

Väghållarna ansvarar enligt gällande avtal för etablering, underhåll och skötsel för infrastrukturen, till exempel vägar, busskörfält/-gator, signalanläggningar, pendlarparkeringar och markanläggningar för resenärer. Det innefattar snöröjning, sandning och renhållning av sagda ytor, inklusive i väderskydd.

Trafik och samhälle ansvarar enligt gällande avtal för drift och underhåll av byggnader och väntutrymmen där inte annan part har ansvaret, liksom för utrustning för driften av trafiken, såsom väderskydd, stolpar och skyltar. Det innefattar papperskorgar, i de fall kommunen anordnar tömning av offentliga papperskorgar ska kommunen erbjuda sig att även tömma papperskorgar vid kollektivtrafikanläggningar, mot en självkostnad för Trafik och samhälle (Tillämpningsavtal avseende reglering av kollektivtrafikens infrastruktur, 2013).

Trafik och samhälle äger processen vid etablering av hållplats och ska driva den framåt. Processen är beroende av ansvarsfördelningen som regleras i avtal. Ansvaret för hållplatsers utformning, placering, drift, underhåll och investeringar delas dock av flera aktörer. Därför kan initiativ om en utredning av en ny eller förändring av en befintlig hållplats komma från flera håll, se bilaga.

Anläggning, förflyttning, uppdatering eller borttagning av busshållplatser är en komplicerad och kostsam process som involverar en mängd olika säkerhets- och tekniska frågor. Det kräver en hel del indata och samarbete mellan flera interna och externa aktörer, därför krävs en systematisk process. Processen ska säkerställa att hållplatser värderas rätt och granskas tekniskt innan de flyttas, tas bort, uppdateras eller anläggs. Beslutet för hållplatsutformning och placering börjar med begäran eller insikten om att en ny eller modifierad busshållplats behövs. Flödesschemat i figur 2 illustrerar processen.

Figur 2. Processkarta förfrågning av väderskydd på befintlig hållplats

Figuren ovan visar processen vid förfrågningar om väderskydd på en befintlig hållplats. Som ett första steg så görs en hållplatsanalys där huvudsakligen resandet studeras, men även andra aspekter kan motivera till väderskydd. Om hållplatsanalysen visar på att det finns belägg för att upprätta ett väderskydd så tar Trafik och samhälle kontakt med berörd väghållare. I samråd med väghållaren söks de tillstånd och eventuella bygglov som krävs. Om ett bygglov beviljas så etableras det ett nytt väderskydd. Om ett bygglov däremot inte beviljas kan ett nytt väderskydd inte etableras. I vissa fall kan det vara aktuellt att flytta en hållplats för att få plats med ett väderskydd, vid det fallet studeras trafiksäkerheten noggrant för att säkerställa att resenärerna står skyddat från trafiken. När en förfrågan har beviljats beställer Trafik och samhälle ett väderskydd, leveransen kan ta upp till 10 veckor beroende på belastningen hos leverantören.

Det förekommer att en befintlig hållplats restaureras eller byggs om, vid dessa fall ska hållplatsen förses med ett nytt väderskydd. Vid dessa fall är det därmed viktigt att väghållaren, det vill säga

kommunen eller Trafikverket, talar om att detta ska ske i god tid (redan vid projekteringen) då processen för att etablera ett väderskydd tar tid.

Utöver förfrågningar om hållplatsutrustning förekommer även önskemål om nya hållplatser. Önskemål kan komma från både väghållare och privatpersoner. Trafik och samhälle har som uppgift att utreda dessa förfrågningar, se bilaga för processkarta.

Vid förändring av trafikering vid en viss hållplats

Vid etablering, avveckling eller flytt av en befintlig hållplats ska information om detta spridas till allmänheten, detta bör ske minst två veckor innan förändringen genomförs. Undantagsfallet är om en hållplats tvingas dras in omedelbart på grund av säkerhetsskäl. Informationen ska även i vissa fall finnas tillgänglig på ul.se och eventuellt i dagstidningar.

v. Nulägesbeskrivning: hållplatser i länet

Uppsala stad är länets starka storregionala kärna med drygt 40 procent av länets totalt cirka 350 000 invånare. Ungefär 20 procent av länets befolkning bor i någon av de övriga kommunhuvudorterna och ungefär 20 procent bor i länets övriga tätorter. Resterande 20 procent bor på landsbygden. Uppsala län är ett av Sveriges snabbast växande och generellt växer både befolkningen i tätort och på landsbygd. Denna utveckling skiljer sig tydligt mellan länets norra och södra delar. Den södra delen, bestående av Uppsala, Knivsta, Enköping och Håbo, har haft en stark befolkningstillväxt medan den norra delen, Heby, Östhammar, Tierp och Älvkarleby har haft en nedåtgående befolkningstrend.

Det finns cirka 2800 hållplatser i Uppsala län, och cirka 4370 stycken hållplatslägen. En hållplats består av minst två hållplatslägen, det förekommer även fall där det enbart finns ett hållplatsläge. Vid beslut kring hållplatsutrustning finns det generella riktlinjer som man kan utgå ifrån som stöd vid utredning. Vid alla fall ska beslut grundas på en hållplatsanalys som utreder resandet, kringliggande förutsättningar såsom väder och markförhållanden, närliggande verksamheter, trafikering etc. Det förekommer fall då ett hållplatsläge fyller större delar av kriterierna för att förses med en viss utrustning, exempelvis ett väderskydd, men som på grund av extern påverkan inte kan förses med den utrustning som bör finnas enligt kategoriseringen (se tabellerna 3, 4, 5 och 6). Detta kan till exempel innebära att det inte finns plats för ett väderskydd, att det anses trafikosäkert eller att ansvarig väghållare inte godkänner det.

Tabell 2 Översikt hållplatser i Uppsala län

	Stad (>10 000)	**Större tätort (1000-10 000)**	**Övriga tätorter (200-1000)**	**Landsbygd (<200)**
Antal hållplatser	421 st	242 st	131 st	2062 st
*Antal tillgänglighetsanpassade hållplats**lägen***	416 st	65 st	17 st	70 st

vi. Hållplatsstandard och kategorisering

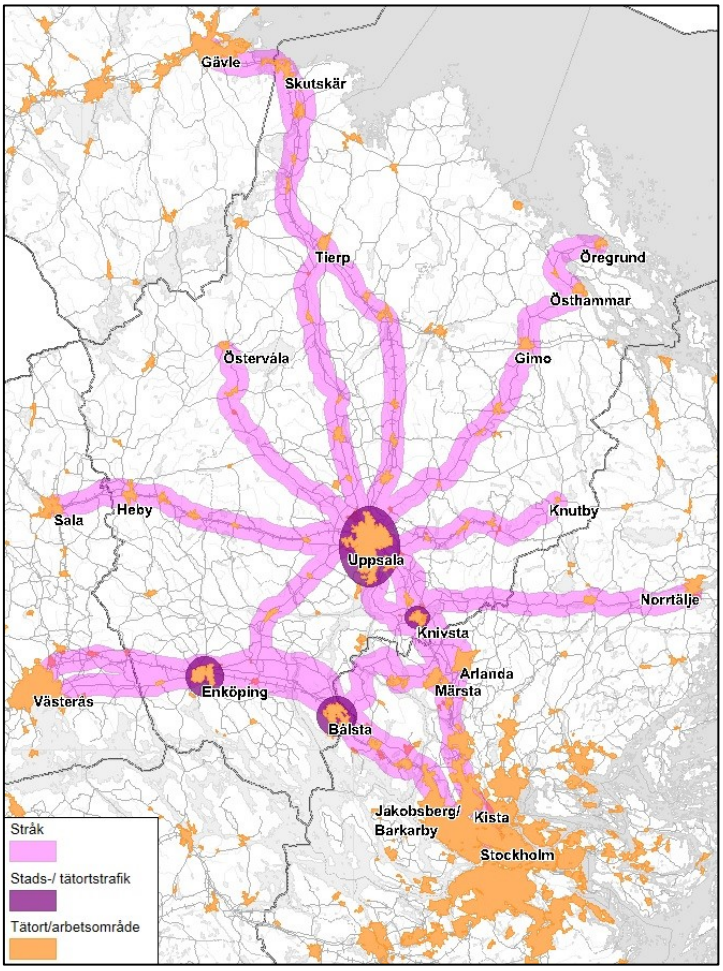
Prioriteringsprinciper

Hållplatskategoriseringen ger målbilden av kundmiljön som Trafik och samhälle strävar efter. Inom ramen för budget och tid så måste hållplatsärenden prioriteras, och ska följa ordningslistan nedan:

1. Om hållplatsen är i ett prioriterat stråk enligt Länsplanen.
2. Hur många påstigande per vardagsmedeldygn hållplatsen har.
3. Om hållplatsen är en bytespunkt (och/eller det finns pendlarparkering i närheten).
4. Om en hållplats är lokaliserad intill skolor, vårdinrättningar eller äldreboenden.
5. Om hållplatsen är avsedd för skolskjuts.
6. Om hållplatsen är vid en servicepunkt/knutpunkt (mataffär, köpcentrum, badhus, pendlarparkering m.m.).
7. Om hållplatsen trafikeras av flertalet linjer.

Prioriterade stråk

Att tillgänglighetsanpassa kollektivtrafiken prioriteras till stråk och områden där resandet är störst, i de huvudsakliga resandestråken enligt Länsplanen. Prioriteringen sammanfaller med Trafikverkets nationellt prioriterade nät för kollektivtrafik. Hundratals hållplatser måste åtgärdas i de prioriterade stråken och en prioritering sker utefter antal resenärer och funktion. En förteckning över linjer och hållplatser som i första hand ska vara fullt tillgängliga för resenärer finns i bilaga.

Figur 2. Prioriterade stråk i Uppsala län (källa: Bilaga 2 TFP 2016).

Resande

Antal påstigande på en hållplats per vardagsmedeldygn är en av de viktigaste delarna vid bedömningen av hållplatsens betydelse och för dimensionering av utrustning. Vid särskilda omständigheter gör Trafik och samhälle en enskild bedömning huruvida en hållplats ska utrustas med väderskydd eller inte. Det kan exempelvis vara en hållplats på landsbygden som är speciellt utsatt för väder och vind och där turtätheten är låg eftersom resenären då i regel väntar längre vid hållplatsen. En hållplats i centrala staden kan däremot ha många påstigande men eftersom resenären kan söka skydd från väder och vind på andra platser är inte väderskydd alltid motiverat även om resandestatistiken säger det. I vissa fall ryms inte ett väderskydd på en hållplats varför det ibland saknas även om antal påstigande är högt. Det händer också att väghållaren inte tillåter väderskydd.

Kategorisering för utrustning

Syftet med en kategorisering är att ge stöd i dialogen om vilken fysisk utformning som ger mest nytta, samt ge underlag för hur investeringar i hållplatser ska prioriteras och vad som är rätt utrustning på rätt plats, både kort- och långsiktigt. Olika indikatorer kan användas för att peka ut utformnings- och utrustningsbehov. Den huvudsakliga utgångspunkten är antalet resande vid en hållplats men det finns även andra kriterier att ta hänsyn till. Denna handbok utgår ifrån fem indikatorer:

- Resande: aktuell statistik över antalet resenärer är en av grunderna för att kunna göra en rättvisande bedömning av hållplatsens betydelse och för dimensionering av utrustningen. Bedömning görs med grund i Trafik och samhälle:s automatiska passagerarräkningssystem.
- Bytespunkt: speciell hänsyn behöver tas till hållplatser där byten sker. Gäller för utsedda punkter där byten mellan region- och eller stadsbusslinjer gynnas, samt byten mellan stads- och regionbusslinjer och tågtrafiken.
- Särskilda omständigheter: barn, äldre och personer med funktionsnedsättning är grupper som har särskilda behov när det gäller trafiksäkerhet och tillgänglighet. Hållplatser i närheten av exempelvis skolor, vård och servicehem ska därför få särskild uppmärksamhet när det gäller säkerhet och tillgänglighet.
- Hållplatsens varaktighet: vissa hållplatser uppkommer på grund av ett tillfälligt behov och kommer bara att finnas under en övergående period, därför kan vissa krav på permanent infrastruktur minskas, dock utan att försämra trafiksäkerheten.
- Trafikmängd och vägstandard: ger underlag för om hållplatsen skall förses med bussficka eller inte.

Hållplatser i länet delas in i fyra eller fem huvudgrupper baserat på antal påstigande resenärer per vardagsmedeldygn. Här bör noteras att för hållplatser som består av flera lägen så avses antalet påstigande per specifikt hållplatsläge. I många fall fungerar läget i den ena riktningen mestadels som avstigningsplats, vilket inte ställer samma krav på utrustningen.

Tabellerna nedan visar vilken utrustning hållplatsen ska utrustas med baserat på antal påstigande per vardagsmedeldygn. Observera att tabellerna ska ses som målbild, vid utformning av hållplatser måste hänsyn även tas till trafikmängd på vägen samt vägens standard. För hållplatser med lågt resande är det fortfarande viktigt att tillgängligheten ses över, men i många fall är det hållplatstyp och inte dess utrustningsutbud som är det viktigaste. Därmed blir trafiksäkerhetshöjande åtgärder av stor vikt vid dessa fall. Det finns hållplatser längs de prioriterade stråken med höga hastigheter där trafiksäkerheten kan höjas genom att hållplatserna exempelvis breddas så att ingen del av bussen befinner sig i körbanan när den stannat.

*Tabell 2. Hållplatsens utrustning med avseende på påstigande för **Uppsala stad.***

Antal påstigande	< ca 50	>ca 50	Prioriterade målpunkter/bytespunkt
	Stolpe med skylt	Stolpe med skylt	Stolpe med skylt
	Bänk	Bänk[1]	Bänk[1]
		Väderskydd i glas med belysning	Väderskydd i glas med belysning
		Realtidsskylt[2]	Realtidsskylt
		Papperkorg[3]	Papperskorg[3]

[1] Om inte väderskydd ryms på hållplatsen så ska bänk finnas. Om väderskydd ryms så finns bänk i väderskyddet.
[2] Särskild bedömning
[3] Papperskorg ska finnas om avtal finns med väghållaren om tömning.

*Tabell 4. Hållplatsens utrustning med avseende på påstigande för **större tätorter inkl. Enköping och Bålsta***

Antal påstigande	< ca 30	>ca 30	Prioriterade målpunkter/bytespunkt
	Stolpe med skylt	Stolpe med skylt	Stolpe med skylt
	Bänk	Bänk[1]	Bänk[1]
		Väderskydd i glas med belysning	Väderskydd i glas med belysning
		Realtidsskylt[2]	Realtidsskylt
		Papperskorg[3]	Papperskorg[3]

[1] Om inte väderskydd ryms på hållplatsen så ska bänk finnas. Om väderskydd ryms så finns bänk i väderskyddet.
[2] Särskild bedömning
[3] Papperskorg ska finnas om avtal finns med väghållaren om tömning.

*Tabell 5: Hållplatsens utrustning med avseende på påstigande för **övriga tätorter***

Antal påstigande	<ca 20	>ca 20	Prioriterade målpunkter/bytespunkt
	Stolpe med skylt	Stolpe med skylt	Stolpe med skylt
	Bänk	Bänk[1]	Bänk[1]
		Väderskydd i glas med belysning	Väderskydd i glas med belysning
		Realtidsskylt[2]	Realtidsskylt
		Papperskorg[3]	Papperskorg[3]

[1] Om inte väderskydd ryms på hållplatsen så ska bänk finnas. Om väderskydd ryms så finns bänk i väderskydd
[2] Särskild bedömning
[3] Papperskorg ska finnas om avtal finns med väghållaren om tömning.

*öTabell 6. Hållplatsens utrustning med avseende på påstigande för **landsbygd.***

Antal påstigande	<10	>10	Prioriterade målpunkter/bytespunkt
	Stolpe med reflex och skylt	Stolpe med reflex och skylt	Stolpe med reflex och skylt
	Bänk[2]	Bänk[2]	Bänk[2]
		Väderskydd i trä	Väderskydd i trä
		Papperskorg[4]	Papperskorg[4]
			Realtidsskylt[3]

[1] Om bänk ryms, gäller vid nyetablering och upprustning av hållplats.
[2] Om inte väderskydd ryms på hållplatsen så ska bänk finnas. Om väderskydd ryms så finns bänk i väderskyddet.
[3] Särskild bedömning
[4] Papperskorg ska finnas om avtal finns med väghållaren om tömning.

Skolskjutshållplatser

Barnens sinnen är inte fullt utvecklade och de kan därför inte bete sig trafiksäkert i alla situationer. De har ett snävare synfält och en hörsel som inte är fullt utvecklad. Det är därför mycket viktigt att säkerställa trafiksäkerheten vid hållplatser där barn vistas. Med detta i beaktande bör om möjligt avstigning ske på rätt sida av vägen så att barnen inte behöver korsa gatan från hållplatsen till skolan. Det allra bästa är om både av- och påstigning sker på rätt sida av vägen. Om det inte är möjligt så behöver vägen till och från hållplatsen studeras så att den kan göras så trafiksäker som möjligt (Skolskjutshandboken, SKL 2014). Ansvaret för att upprätta en skolskjutshållplats ligger hos respektive kommun som bestämmer placering av hållplatsen. Detta sker i samråd med Trafik och samhälle som tar kontakt med bussföretaget som ansvarar för trafiken på den aktuella vägen. I och med att en

skolskjutshållplats inte är permanent så är det ovanligt att den tillgänglighetsanpassas och utrustas med exempelvis väderskydd, vanligtvis utrustas en skolskjutshållplats endast med en hållplatsstolpe vid vägen där barnet bor. Om en ordinarie hållplats används som skolskjutshållplats finns extra krav på standard och trafiksäkerhet, såsom räcke eller hastighetssänkande åtgärder.

Pendlarparkering

Eftersom en resa generellt består av flera delresor är det viktigt att förbättra möjligheterna att kombinera kollektivtrafiken med andra färdmedel. Pendlarparkering för bil och cykel vid strategiska hållplatser bidrar till att öka möjligheterna att resa mer hållbart. Region Uppsala verkar för att skapa fler pendlarparkeringar, förhöja utformning och öka användandet dels genom riktade åtgärder till befintliga och potentiella resenärer, dels genom dialog med kommuner och Trafikverket i genomförandet av Länsplan för transportinfrastruktur. Region Uppsala har tagit fram utformningsprinciper för pendlarparkering och bytespunkter (se Utformningsprinciper för gång- och cykelvägar i Uppsala län).

Ansvarsfördelning och hållplatser

Region Uppsala beslutar och finansierar den regionala kollektivtrafiken i Uppsala län. Trafik och samhälle:s uppgift är att anpassa kollektivtrafiken efter det resebehov, politiska mål samt ekonomiska ramar som finns. I samråd med kommuner och väghållare föreslås placering och utformning av hållplatser. Kommunerna ansvarar för den fysiska planeringen såsom översikts- och detaljplanering samt beställer och finansierar den kommunala kollektivtrafiken och infrastrukturen. Kommunerna är vanligtvis markägare och väghållarmyndighet i tätorter. De är även bygglovsmyndighet vilket innebär att de ansvarar för att godkänna utformning och placering av väderskydd. Trafikverket är väghållare för den regionala infrastrukturen, det vill säga att de ansvarar att de ansvarar för genomförandeåtgärder på det statliga vägnätet. Samråd med Trafikverket sker vid utformning av hållplatser. De ansvarar även för projektering och byggandet av dessa. Särskilt tillstånd för nya hållplatsers placering och utrustning finns att ansöka om hos Trafikverket.

Trafik och samhälle ansvarar för drift och skötsel av hållplatser. Det finns även hållplatser som ägs och drivs av andra intressenter, det är något som oftast kommunen har avtal om. Trafik och samhälle tillåter väderskydd finansierade på ideell basis. Detta innebär att en juridisk person åtar sig att finansiera för ett väderskydd och även drift och underhåll. Detta avtalas med Trafik och samhälle, se bilaga för *Riktlinjer för väderskydd på ideell basis.*

Gemensamt ansvarar alla instanser för att skapa en trivsam och säker kundmiljö, genom att hålla en hög standard när det gäller utrustning men också drift och underhåll.

Begreppslista

Aktör	Ansvarig för att medverka vid planering, byggnation, trafikering, drift och underhåll av busshållplatser.
Bussterminal vs busstation	En *bussterminal* är en punkt/plats där en eller flera busslinjer startar eller slutar. Vid en terminal kan bussar vända eller invänta. Begreppet *busstation* används däremot för att hänvisa till en plats utanför en huvudväg och med minst grundläggande utrustning för resenärer. En bussterminal kan vara en fullt utrustad busstation men kan också vara bara en punkt längs en huvudväg. Begreppen bussterminal och busstation används ofta synonymt eftersom det i båda ingår angörings- och uppställningsutrymmen för flera bussar samt tillhörande område för resenärer. En station är normalt mer korrekt eftersom det i de flesta fall finns vissa linjer som passerar genom stationen utan att avsluta sin tur/omlopp där.
Bussmiljö	Angöringsutrymme för bussar vid en busshållplats.
Bytespunkt	En knutpunkt där det finns goda förutsättningar för byten mellan samma eller olika trafikslag.
Framkomlighet	Beskriver hur snabbt en buss kan ta sig fram i ett gatunät. Ur ett hållplatsperspektiv avser framkomlighet hur lätt det är för en buss att komma in och ut på angöringsutrymmet. Störningar inom hållplatsområde som påverkar framkomligheten är till exempel övrig trafik, parkerade fordon, andra bussar, trafiksignaler, hållplatstyp och utformningstyp.
Hållplats	En utsedd plats där bussar i linjetrafik stannar för av- och påstigande. Således består en hållplats av ett eller fler angöringsutrymmen samt en plats för väntande resenärer.
Hållplatsområde	Hållplatsens omgivning som påverkas av hållplatsen eller som hållplatsen påverkar.
Hållplatsläge	Ett enskilt hållplatsläge när det finns fler än en hållplats inom området.
Hållplatsplacering	Beskriver om en hållplats skall ligga före eller efter en korsning eller på en sträcka/slinga.
Hållplatskategorisering	En kategorisering som syftar till att ge stöd i hur investeringar ska prioriteras, vilken typ av fysisk utformning en hållplats bör ha och i att använda rätt utrustning på rätt plats.
Intressenter	De som har intresse i busshållplatsen, t ex bussresenärer, närboende eller boende i berört område. En aktör kan vara en intressent.
Knutpunkt	Knutpunkt är en strategisk plats som innehåller någon form av terminal eller större station, är en målpunkt samt har en betydande andel boende och service.
Komfort	Bekvämlighet för både resenärer och bussförare vid hållplatsen.
Kundmiljö	Den del av hållplatsen som är avsedd för väntande samt av- och påstigande resenärer.
Omstigningspunkt	En knutpunkt där byte sker mellan kollektiva färdmedel.
Part, parter	Någon som ingår ett avtal eller någon som har ett särskilt intresse i en eller flera busshållplatser, t ex reklamföretag, fastighetsägare eller andra företag.
Plattform	Plattformen utgör den iordninggjorda mark där hållplatsytan är.
Resecentrum	Innehåller både järnvägsstation och busstation i syfte att göra det enkelt för resenären att byta mellan olika trafikslag.
Säkerhet	Olycksfrihet för resenären, bussföraren samt även bussen vid, från eller till hållplatsen.
Tidtabell	Anger trafikens utformning i tid och rum. Redovisas för allmänheten i en tryckt tidtabell eller via en digital reseplanerare.
Tillgänglighet/ Användbarhet	Innebär att alla resenärer lätt ska kunna ta sig till hållplatsen, nyttja hållplatsen och kunna stiga på och av bussen smidigt.
Turtäthet	Tidsavståndet mellan två efter varandra följande turer på en linje. Anges vanligen i minuter.
Väderskydd	Skydd vid hållplats avsett att skydda resenären mot blåst och regn. Kallas även vindskydd, klimatskydd eller regnskydd.
Vändslinga	Utrymme avsett för vändning av bussar i linjetrafik.
Väntutrymme	Plats avsedd för att invänta bussen.

STAD/TÄTORT

1. Stad och tätort

En stad/storregional kärna är ett område med minst 10 000 invånare. En större tätort är ett område mellan 1000 till 10 000 invånare. Medelstora/övriga tätorter är 200 till 1000 invånare.

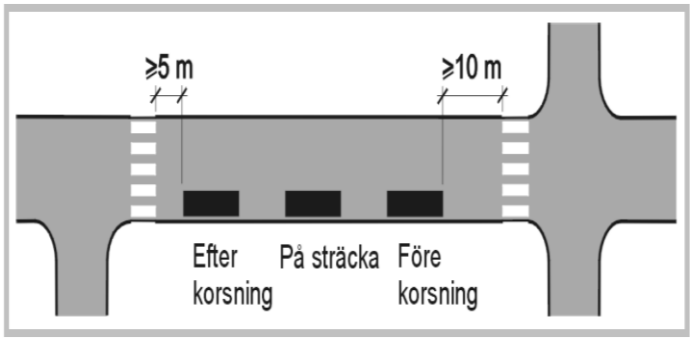
1.1 Lokalisering

Var en hållplats lokaliseras bestäms utifrån bussresenärernas behov och möjligheterna att skapa goda gång- och cykelförbindelser till och från hållplatsen. Vid lokaliseringen av en hållplats ska hänsyn tas till rådande trafikmiljö i området. Var hållplatsen lokaliseras ska ske i samråd mellan väghållare och Trafik och samhälle.

Avståndet mellan hållplatser är en viktig aspekt i kollektivtrafikplaneringen, som en allmän regel är kollektivtrafikresenärer inte villiga att gå mer än ett visst avstånd till en hållplats. I planeringen kring avståndet mellan hållplatser bör hänsyn tas till avståndet till närmaste bebyggelse. En annan aspekt som också ska tas i beaktande är den upplevda resan som påverkas av antalet hållplatser på en sträcka. Avståndet mellan hållplatser inom stads- och tätortstrafik ska normalt inte överstiga 400 meter.

1.2 Placering

Utgångspunkten för placering av hållplatser ska vara en god trafiksäkerhet för alla trafikanter, och resenärens behov av attraktiva lägen med korta och säkra gång- och cykelanslutningar. En hållplats ska placeras efter en gatukorsning eller övergångsställe och före en cirkulationsplats. Det ska vara minst fem meter mellan övergångsstället eller korsningen och bussens bakre del. Hållplatsen ska inte heller placeras närmare än 10 meter före ett övergångsställe eller korsning, se figur 3.

Figur 3. Placering av hållplatser i stadsmiljö (källa: TRV 2015:086).

Hållplatser ska inte placeras strax före bussprioriterad signal eftersom det kommer att medföra att bussprioriteringen blir ineffektiv. Cykelbana ska placeras bakom hållplatsen alternativt ledas ut i körbanan före hållplatsområdet. Eventuella räcken ska placeras mellan cykelbanan och hållplatsområdet för att skydda på- och avstigande resenärer.

1.2.1 Gaturummet

Nedan följer en tabell som redogör för hur gaturummet bör utformas för att optimera kollektivtrafiken.

Tabell 3. Körbanebredd som behövs för trafikering med buss i blandtrafik, särskilt utrymme för gång- och cykeltrafik är inte inräknat i nedan angivna mått (källa: RiBuss).

Typ av gata	Körbanebredd med god standard [m]
Enkelriktad gata utan biluppställning	4,0
Enkelriktad gata med biluppställning på en sida	5,5

Typ av gata	Körbanebredd med god standard [m]
Enkelriktad gata med biluppställning på båda sidor	7,5
Dubbelriktad gata utan biluppställning	7,0
Dubbelriktad gata med biluppställning på en sida	9,0
Dubbelriktad gata med biluppställning på båda sidor	11,0

Tre- och fyrvägskorsning

En buss ska normalt inte framföras i korsningar där innerradien är mindre än nio meter, det ger ett breddbehov för bussens dimensionerade körfältsarea i sväng på sex meter. Vid mindre radie riskerar bussen att hamna i motstående körfält. Detta ska tas hänsyn till i planeringen av trafiken.

Cirkulationsplats

Vid en innerradie på nio meter måste cirkulationsplatsens ytterradie vara minst 15 meter. Materialet på körytan ska inte påverka bussens framkomlighet eller resenärens komfort på ett negativt sätt. Cirkulationsplatser innebär en körgeometriskt besvärlig körning och kan utgöra en olycksrisk för stående resenärer. Därför bör inte flera cirkulationsplatser anläggas tätt efter varandra. När en korsning byggs om till cirkulationsplats behöver befintliga hållplatsers placering ses över.

Busskörfält

På gator med hög belastning kan busskörfält anläggas för att förbättra framkomligheten för busstrafiken, se figur 4. Busskörfält gör att bussen kan passera bilköer vilket gör att bussen får högre medelhastighet och bättre kan konkurrera med bilen. Busskörfälten ska vara minst 3,5 meter breda. För att förbättra framkomligheten för kollektivtrafiken och minska restiden för resenärerna kan så kallade reversibla körfält användas. I Lund har ett reversibelt busskörfält anlagts där bussen kör i ena riktningen i morgonrusning och i andra riktningen i eftermiddagsrusning, och övrig tid kör bussen i de vanliga körfälten. För att göra det tydligt för alla trafikanter att det är ett busskörfält har körfältet anlagts med röd asfalt, se figur 5.

Figur 4. Exempel på gata med bilkörfält, busskörfält samt bussficka (källa: trafikistan.se).

Figur 5. Ett reversibelt busskörfält i Lund (källa: exempelbanken.se).

Hastighetsdämpande åtgärder

Hastighetsdämpande åtgärder som exempelvis gupp och sidoförskjutningar ger i regel alltid en negativ påverkan på resenärernas och förarnas komfort samt på kollektivtrafikens framkomlighet. Vanliga åtgärder är platågupp, upphöjd tillfart, vägkudde, avsmalningar och trafiksignaler. Det är viktigt att se till att guppen placeras rätt och är rätt utformade för att bussen ska kunna passera dem på bästa sätt, se figur 6. De måste även underhållas för att undvika sättningar. Hastighetsdämpande åtgärder bör därmed placeras i anslutning till hållplatser och gångpassager i och med att bussarna ändå måste sakta in. Vägkuddar/busskuddar bör placeras så att bussen får en rak överfart utan krängning. Det finns gupp som klarar både trafiksäkerhetskrav för oskyddade trafikanter och tillgodoser en säker arbetsmiljö för bussförare och en bekväm resa för resenären, förutsatt att guppen är korrekt konstruerade och underhålls. Guppen bör mätas och följas upp kontinuerligt i syfte att se till att de uppfyller krav gällande stötvärden. Gupp ska utformas så att $S_{ed}300$-värdet inte riskerar att överskrida 0,5 MPa. Om $S_{ed}300$-värdet är under 0,5 MPa anses hälsorisken vara låg. Riktlinjer och mer information finns i Trafikverkets publikation Bussar och gupp, 2014:126 samt i VGU 2015:087 kapitel 2.13.

Det är olämpligt att placera flera hastighetsdämpande åtgärder i följd där buss i linjetrafik förekommer då det påverkar medelhastigheten för bussen. Väghållaren ansvarar för anläggning av hastighetsdämpande åtgärder och utformning och placering sker i samråd med Trafik och samhälle.

Typ av gupp	Längdprofil för gupp	Nyanläggning – rekommendation vid busslinjetrafik
Platågupp Trapetsformad längdprofil. Höjden normalt 10 cm. Ramplängder och platålängd varierar.		h=10 cm, ramplängd=1,7 m och platålängd minst 7 m. Ramper kan modifieras med övergångskurva[1]. Förstärkt gatuöverbyggnad för att undvika sättningar
Cirkelgupp Cirkulär längdprofil. Höjden normalt 10 cm. Längd och radie varierar.		h=10 cm, l=6,5 m och r=53 m. Branta cirkelgupp (med tangentlutning[2] över 10 %) kan modifieras med övergångskurva[1]. Förstärkt gatuöverbyggnad för att undvika sättningar
Vägkudde (busskudde) Trapetsformad längd- och tvärprofil. Höjden normalt 8 cm. Ramplängder varierar.		Måste placeras ”rätt”. Bussen grenslar delvis vägkudden. Förstärkt gatuöverbyggnad för att undvika sättningar

Figur 6. Utformning för olika typer av gupp (källa: Bussar och gupp, TRV 2010).

Platågupp

Vid platågupp rekommenderas 2,5 meters ramplängd vid en höjd på guppet av 10 cm då främst ledbussars hastighetsanpassning påverkas negativt med kortare ramplängder. Guppen bör inte utföras i gatsten på grund av risken bör bullersättningar och vibrationer i fordonen. Platågupp är vanligt för hastighetssäkring för övergångsställen och cykelöverfarter både på sträcka och i anslutning till korsning.

Cirkelgupp

Modifierat cirkelgupp är att rekommendera på gator med busstrafik då utformningen upplevs som bekvämare för bussförare och ger mindre stötar. Guppet består av en övergångskurva mellan guppet och vägbanan. Cirkelgupp är vanligt för fartdämpning på lokalgator.

Vägkudde

Vägkuddar upplevs vanligtvis som mer skonsam mot bussförare än andra typer av gupp då framaxeln kan gränsla kudden. Bussen ska kunna köra rakt i vägkuddens längdriktning. Vid utformningen av vägkuddar rekommenderas prefabricerade vägkuddar av betong då det är mer hållbart än exempelvis asfalt.

Övriga åtgärder

Andra hastighetssäkrande åtgärder kan vara exempelvis dynamiska gupp som aktiveras endast när fordonet passerar med högre hastighet än den tillåtna hastigheten. Ytterligare åtgärd kan vara hastighetskameror som kan vara en bra åtgärd på landsbygd och konkavt gupp som är speciellt anpassat för fartdämpning på gator med busstrafik som minimerar obehaget av vertikalaccelerationen för resenärer och bussförare.

Beläggning på köryta

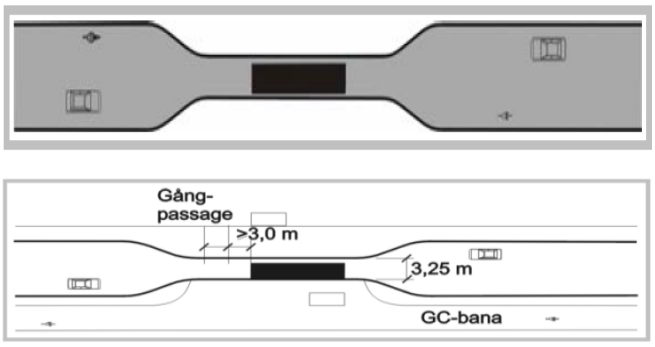
Det finns flera skäl att belägga bussens angöringsplats med betong eller annan hårdare och avvikande beläggning. Den hårdare ytan gör att körspår och sättningar undviks vilket förhindrar vattensamlingar och underlättar användning av högt kantstöd. Den avvikande beläggningen visar dessutom tydligt vilken yta som är avsedd för bussuppställning. Dagvattenbrunnar och liknande ska undvikas att placeras i körytan på hållplatsområdet.

1.2.2 Hållplatstyper

De vanligaste hållplatstyperna är timglashållplats, enkel stopphållplats, klackhållplats, glugghållplats, körbanehållplats, vägrenshållplats, fickhållplats och avskild hållplats. Nedan följer en beskrivning av dessa enligt VGU.

Timglashållplats

Timglashållplats, dubbel stopphållplats, ska bara användas i tätort och är utformad med avsmalningar av gatans körbana på ett sådant sätt att alla fordon i båda riktningar måste stanna när bussen står vid hållplatsen. Timglashållplatsen kräver lite plats, har en bussprioriterande effekt och möjliggör en god angöring. Hållplatstypen har hög plattform, har god plats för väntande passagerare samt innebär en hög trafiksäkerhet vid hållplatsområdet.

Figur 7. Timglashållplats och dess utformning (källa: TRV 2015:086)

Körfältets bredd ska vara minst 3,5 meter. När cykelbana saknas är måttet viktigt för att undvika att cyklister tränger sig förbi stillastående buss på ett trafikfarligt sätt. Måttet möjliggör möten mellan personbil och cyklist men förhindrar möten mellan personbilar. Bredden på 3,5 meter möjliggör normalt sett också god vinterväghållning. Gångpassage ska anläggas och avståndet till buss ska vara minst tre meter. Pollare ska sättas upp för att tydliggöra avsmalningen, detta är särskilt viktigt där trafikanter som inte är hemma i området ofta förekommer.

Tabell 4. Timglashållplatsens för- och nackdelar.

Fördelar	Nackdelar
Trafiklugnande effekt som kan förstärkas med hastighetsdämpande åtgärd vid eventuell gångpassage.	All annan trafik tvingas vänta medan bussen står vid hållplatsen.
Ger mycket hög trafiksäkerhet i samband med av- och påstigning.	Viss risk kan finnas vid möte och omkörning av cyklist eller personbil.
God komfort för passagerarna då dessa inte utsätts för någon större sidoförskjutning.	Vid brantare lutning än 2 % ökar risker och olägenheter vid halt väglag.
Bussen kan lätt angöra med alla dörrar nära intill kantstödet, kantstödet kan därför byggas högre än 17 cm om så önskas.	Vid omfattande trafik i båda riktningar kan bussarna störa varandra.

Plattformsområdet blir normalt ganska brett vilket medger bra med plats för väderskydd, väntande resenärer samt passerande gång- och cykeltrafikanter.	
God framkomlighet för buss och kort hållplatsuppehåll.	
Hållplatsen blir tydlig för såväl bussresenärer som övriga trafikanter.	
Ingen risk för felparkerade bilar på hållplatsområdet.	

Rekommendationer

Timglashållplatsen ger god trafiksäkerhet och bra framkomlighet för bussen och kan därför användas där dessa egenskaper prioriteras. Ofta lämpligt att använda denna hållplatstyp vid platser där många oskyddade trafikanter förekommer, särskilt om det bland dessa finns barn, äldre och funktionsnedsatta. Hållplatstypen är särskilt lämplig i lokalnätet där trafikanterna normalt har god lokalkännedom.

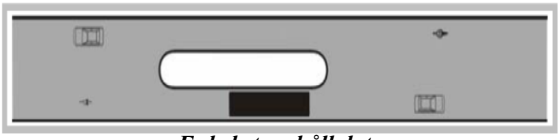
Timglashållplats ska endast användas på vägar med referenshastighet 40 eller lägre. Hållplatstypen lämpar sig väl som hastighetsdämpande åtgärd. Flera stopp efter varandra ska undvikas då det kan leda till olämpliga omkörningar mellan hållplatserna.

När cykelbana saknas ska särskild studie göras. 250 cyklar per dygn i aktuell riktning ska kunna accepteras även när busstrafiken är omfattande. Önskad prioritering av cyklister längs gatan kan göra hållplatstypen olämplig. Hållplatstypen bör även undvikas om den normala hållplatstiden överskrider 30 sekunder.

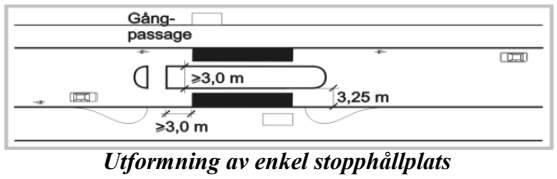
Enkel stopphållplats

Enkel stopphållplats används i tätort och är utformad så att fordon i samma riktning inte kan passera när bussen står vid hållplatsen. Hållplatstypen kräver lite plats, har en bussprioriterande effekt och möjliggör normalt god angöring och hög plattform. Stopphållplatsen gör också att hållplatsområdet får en hög trafiksäkerhet.

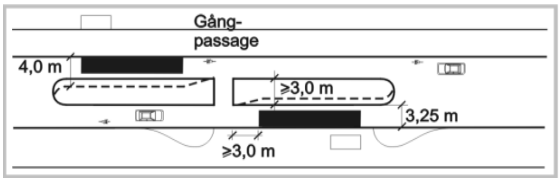
Körfältets bredd ska vara minst 3,5 meter när hållplatserna placeras mitt för varandra. När cykelbana saknas är måttet viktigt för att undvika att cyklister tränger sig förbi stillastående buss på ett trafikfarligt sätt. Bredden 3,5 meter möjliggör normalt sett en god vinterväghållning.

Enkel stopphållplats

Utformning av enkel stopphållplats

Utformning av alternativ enkel stopphållplats

Figur 8. Enkel stopphållplats och dess utformning (TRV 2015:086)

Om cyklister ska kunna passera stillastående buss ska vägbredden vara fyra meter. Att cyklist passerar stillastående buss ska dock inte tillåtas nära övergångsställe eller ordnad gångpassage. Vid dubbelsidig hållplats ska därför bägge hållplatserna läggas efter övergångsstället, och refugens kantstenshöjd ska då göras låg. Vid gångpassage ska såväl refugens bredd som avståndet till buss vara minst tre meter.

Tabell 5. För- och nackdelar med en enkel stopphållplats.

Fördelar	**Nackdelar**
Refug ger god trafiksäkerhet för alla gående som korsar gatan.	Bakomvarande trafik måste vänta medan bussen står vid hållplatsen.
Hög trafiksäkerhet i samband med av- och påstigning.	Viss risk finns om personbil kör om cyklist.
God komfort för bussresenärer då dessa inte utsätts för någon större sidoförskjutning.	Vid brantare lutning än 2 % ökar risker och olägenheter vid halt väglag.
Vid helt rak inkörning kan bussen lätt angöra med alla dörrar intill kantstöd. Kantstödet kan därför byggas högre än 17 cm om så önskas.	
God framkomlighet för buss och kort hållplatsuppehåll.	
Ingen risk för felparkerade bilar inom hållplatsområdet.	

Rekommendationer

Enkel stopphållplats ska bara användas i tätort där god trafiksäkerhet och bra bussframkomlighet prioriteras. Det är ofta lämpligt att använda hållplatstypen vid platser där många oskyddade trafikanter förekommer, särskilt om det bland dessa finns barn, äldre och funktionsnedsatta.

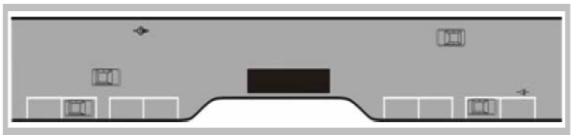
Enkel stopphållplats ska endast användas på gator med referenshastighet 40 eller lägre, och centrala tätortsmiljöer med omfattande biltrafik. Vid stora trafikflöden ska bedömningen göras om köbildning bakom stillastående buss kan accepteras. Detta är särskilt viktigt att beakta vid korsande huvudled bakom bussen. Hållplatstypen lämpar sig väl som hastighetsdämpande åtgärd. Flera stopphållplatser efter varandra ska undvikas då det kan leda till olämpliga omkörningar mellan hållplatserna.

Om cykelbana saknas ska särskild studie göras, 500 cyklar per dygn i aktuell riktning ska kunna accepteras även när busstrafiken är omfattande. Önskad prioritering av cyklister längs gatan kan göra hållplatstypen olämplig om cyklister inte kan ledas på ett trafiksäkert sätt.

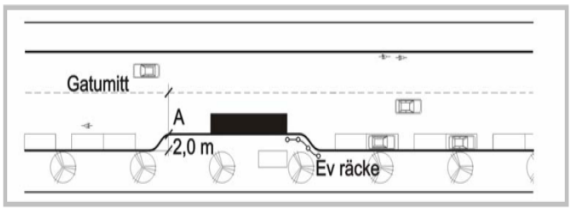
Enkel stopphållplats ska undvikas om den normala hållplatstiden överskrider 30 sekunder. Refugen kan med fördel vara lång och inte överkörningsbar så att sannolikheten för omkörningar av stillastående buss minimeras.

Klackhållplats

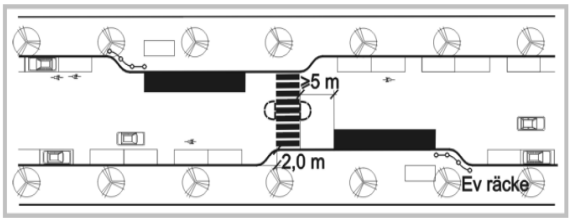
Klackhållplats, som börjar användas alltmer i tätorter, är utbyggd i gatan och kallas därför ibland utbyggd hållplats. På en gata med bara ett körfält i vardera riktningen stoppas normalt trafiken bakom bussen när den står vid hållplatsen, på bredare gator finns större möjlighet att köra om bussen som står vid hållplatsen. Klackhållplatsen kräver lite plats, har en bussprioriterande effekt och möjliggör god angöring, har hög plattform och god plats för väntande passagerare.

Klackhållplats

Utformning av klackhållplats

Utformning av dubbelsidig klackhållplats

Figur 9. Klackhållplats och dess utformningar (TRV 2015:086)

Räcke kan placeras längs kantstödet framför bussen för att förhindra farlig gångpassage. Utbyggnaden ska normalt vara två meter, vilket medför att in- och utkörningssträckor inte erfordras. Lokala omständigheter kan motivera en bredd om upp till 2,5 meter. Om kravet finns att buss på hållplats ska kunna passeras av annan trafik utan att denna ska komma över i motsatt körfält så måste A i figuren ovan vara minst 5,5 meter. Utförs klackhållplats på båda sidor av gatan ska de placeras minst fem meter efter övergångsställe eller gångpassage, om övergångsstället eller passagen förses med refug får hållplatsen också funktionen av en enkel stopphållplats. En variant med överkörningsbar längre refug kan vara lämplig i vissa fall.

Tabell 6. Klackhållplatsens för- och nackdelar.

Fördelar	Nackdelar
God komfort för bussresenärer då de inte utsätts för någon större sidoförskjutning.	Annan trafik måste normalt vänta bakom bussen om gatan inte har två körfält i samma riktning.
Bussen kan lätt angöra med alla dörrar intill kantstödet.	Om gångpassage saknas finns risk att gående korsar gatan vid högt kantstöd och skymd av

	bussen. När gångpassage anordnas är omkörning i samband med köbildning bakom stillastående buss särskilt olämplig.
God framkomlighet för buss och kort hållplatsuppehåll.	Cyklist kan utsättas för trafikfara vid omkörning av stillastående buss.
Plattformsområdet blir normalt ganska brett vilket ger bra plats för väderskydd, väntande bussresenärer och passerande gångtrafikanter.	Risk för olämplig omkörning av buss vid hållplats.
Liten risk för felparkerade bilar på hållplatsområdet.	Vid brantare lutning än 2 % ökar risker för olägenheter vid halt väglag.
Möjlighet till fler parkerade bilar längs kantstödet (jämför glugghållplats).	
Verkar trafiklugnande på övrig trafik när bussen står vid hållplatsen.	

Rekommendationer

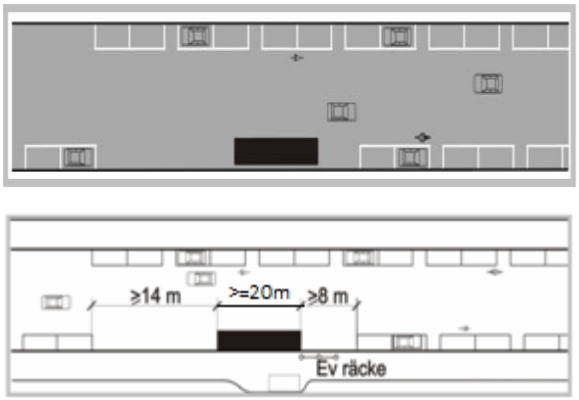
Klackhållplats prioriterar bussens framkomlighet och ska därför i första hand användas på stomlinjenät i tätort. Hållplatstypen är lämplig på gator med VR 50 eller lägre. Vid stora trafikflöden ska bedömning göras om köbildning bakom stillastående buss kan accepteras. Detta är särskilt viktigt att beakta vid korsande huvudled bakom bussen. Flera klack- och stopphållplatser efter varandra ska undvikas då det kan leda till olämpliga omkörningar av buss mellan hållplatserna.

Om cykelbana saknas ska särskild studie göras, 1000 cyklar per dygn i aktuell riktning ska kunna accepteras även när busstrafiken är omfattande. När cyklister inte kan passera bussen utan att komma över i motriktat körfält, samtidigt som det totala trafikflödet är omfattande och hållplatstiderna är långa, ska gränsvärdet för cykeltrafikens omfattning sättas lägre än 1000 cyklar per dygn. Önskad prioritering av cykel längs gatan kan göra hållplatstypen olämplig.

Klackhållplats ska undvikas om den normala hållplatstiden överskrider 30 sekunder.

Glugghållplats

Glugghållplats förekommer främst i stads- och tätortsmiljö genom att en del av parkeringsfältet upplåts för hållplatser. Hållplatssträckan är ofta för kort för att möjliggöra fullgod angöring.

Figur 10. Glugghållplats och dess utformning (TRV 2015:086)

Tabell 7. Glugghållplatsens för- och nackdelar.

Fördelar	Nackdelar

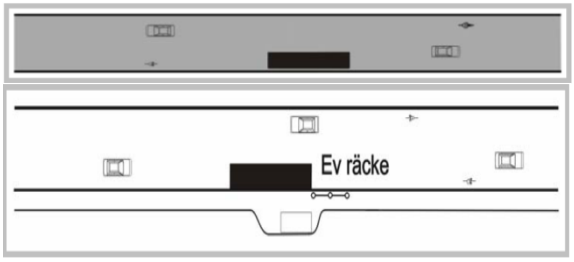
Enkelt utförande och låg kostnad för anläggning och drift.	Obekvämt körsätt för att komma till plattform. Den dubbla sidoförskjutningen är särskilt obehaglig för passagerare som rest sig för att gå av.
Lätt att flytta.	Hållplatsen blockeras lätt av uppställda bilar.
Då bussen står vid hållplatsen blockeras inte annan trafik.	Stort bortfall av kantstensparkeringar.
	I tätort måste gångbanan ibland användas som plattform. Då kan särskild plats för väderskydd och väntande bussresenärer saknas.
	Kan innebära fara för gående om de korsar gatan i anslutning till stillastående buss.
	Hållplatsen är mycket svår att angöra med alla dörrar nära intill kantstödet. För att få en fullgod angöring erfordras större utrymme än vad figuren anger.
	Vid kort utfartssträcka och/eller smalt körfält finns risk att bussen kommer ut i motriktat körfält vid utkörning.
	Vid utfart med boggibuss kan bussens bakdel svepa in över plattformen.

Rekommendationer

Hållplatstypen kan användas i tätortsmiljö som alternativ till klackhållplats. Hållplatstypen prioriterar inte bussens framkomlighet.

Körbanehållplats

Körbanehållplats förekommer i tätort och längs tvåfältsvägar på landsbygd. För såväl tätorts- som landsbygdsförhållanden gäller att bussen står i körbanan och kan blockera eller störa bakomvarande trafik. Undantag är i tätort då körfältet närmast kantsten görs så brett att det rymmer både en stillastående buss och omkörande bilar.

Utformning av körbanehållplats i tätortsmiljö

Figur 11. Körbanehållplats och dess utformning (TRV 2015:086).

Tabell 8. För- och nackdelar med en körbanehållplats.

Fördelar	**Nackdelar**
Enkelt utförande och låg kostnad för anläggning och drift.	Vid bara ett körfält i vardera riktning blockeras detta helt eller delvis.
Lätt att flytta.	Kan innebära fara för gående som korsar gatan i anslutning till stillastående buss.

Ofta god komfort för resenärer då dessa inte utsätta för någon större sidoförskjutning.	Viss trafikfara i samband med omkörning av stillastående buss.
Bussen kan ofta lätt angöra med alla dörrar intill kantstenen förutsatt att det inte fritt från parkerade bilar.	I tätort måste gångbanan ibland användas som plattform. Då kan särskild plats för väderskydd och väntande bussresenärer saknas.
Ofta god framkomlighet för buss och kort hållplatsuppehåll.	

Rekommendationer

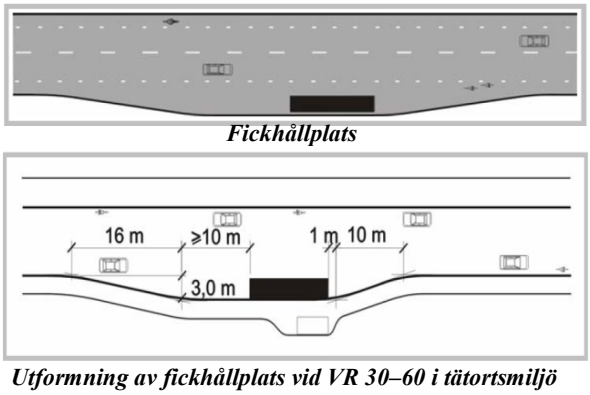
Körbanehållplats kan användas i tätort och längs tvåfältsvägar på landsbygd där busstrafiken, biltrafiken och cykeltrafiken är av liten eller måttlig omfattning. Även på landsbygd bör hållplatstypen vara försedd med plattform för att passagerare ska kunna vänta tryggt och för bekväm av- och påstigning. Vid lågt nyttjande av hållplats på landsbygd kan kortare plattform än rekommenderat anläggas. Långa stopptider kan motivera fickhållplats.

Fickhållplats

Fickhållplats ligger skild från vägen eller gatan och saknar ofta plattform. Hållplatstypen är vanlig på landsbygd men förekommer även i tätort trots att den kräver stort utrymme och är svår att angöra. Fickans bredd väljs med hänsyn till gatubredd och andra lokala förhållanden. Vid annan bredd än tre meter påverkas även in- och utfartssträckornas längd och bussarna kan få svårt att angöra hållplatsen. Smal vägren motiverar längre infartssträcka, och i landsbygd kan infartssträckan förlängas för att få en mjukare körning, se tabell 10 för rekommenderade in- och utfartssträckor.

Tabell 9. In- och utkörningssträckor för fickhållplats (källa: RiBuss).

Fickans djup (m)	Infartssträcka (m)	Utfartssträcka (m)
3	16	10
2,75	14,5	9
2,5	13	8
2	10,5	6,5
1,6	9	5,5
1,5	8	5

Figur 12. Fickhållplats och dess utformning (TRV 2015:086)

Tabell 10. För- och nackdelar med en fickhållplats.

Fördelar	Nackdelar

Då bussen står vid hållplats blockeras inte annan trafik.	Obekvämt körsätt för att komma till plattform. Den dubbla sidoförskjutningen är särskilt obehaglig för passagerare som rest sig för att gå av.
Relativt god säkerhet och komfort för väntande bussresenärer i landsbygdsmiljö.	Kräver stort utrymme och en placering långt ifrån korsning.
	Vid utfart med boggibuss kan bussens bakdel svepa in över plattformen.

Rekommendationer

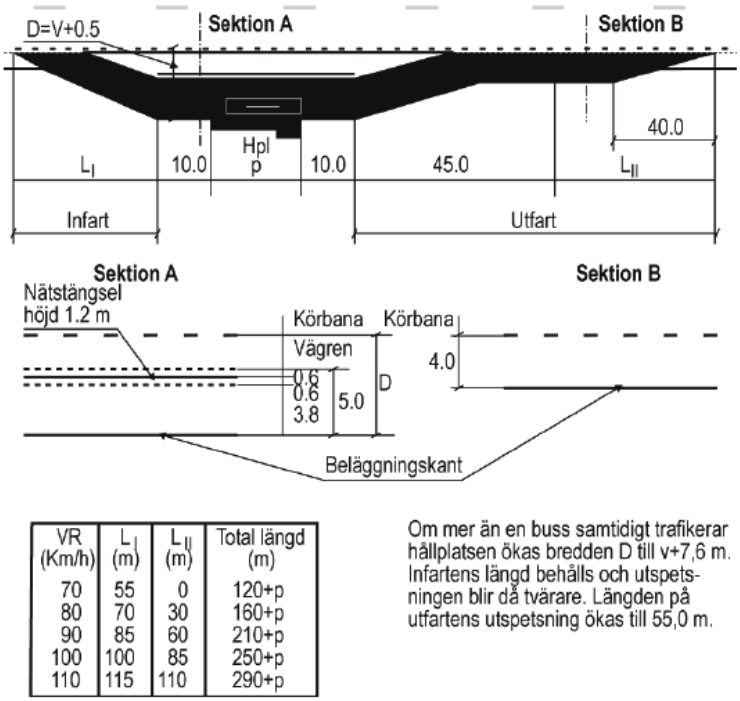
I tätort kan fickhållplats användas främst på huvudnätet där biltrafiken prioriteras och cykeltrafiken är omfattande, och även på tvåfältsvägar på landsbygd.

Vid fickhållplats på mötesfri landsväg ska möjlighet för gående finnas att korsa vägen i två steg via spärrområde. Vid ombyggnad till mötesfri landsväg med 90 km/h ska accelerationsfält övervägas vid utfart från fickhållplats. När mer än 10 bussar per dygn stannar vid hållplatsen ska accelerationsfält alltid anläggas. Vid 2–10 bussar per dygn ska accelerationsfält anläggas vid en dimensionerande trafik av ≥ 8000 fordon per dygn. Vid endast en stannande buss per dygn ska accelerationsfält anläggas om det är 10 000 fordon eller mer per dygn. Ovanstående gäller för ombyggnad till mötesfri landsväg och utfart från fickhållplats till ett körfält. Vid nybyggnation är kraven högre.

Avskild hållplats

En avskild hållplats är avskärmad från vägbanan med staket, refug, grönremsa eller nivåskillnad. Inbromsning sker i huvudsak på infarten och acceleration i huvudsak på utfarten.

Figur 13. Avskild hållplats och dess utformning (TRV 2015:086)

Tabell 11. För- och nackdelar med planskild hållplats.

Fördelar	Nackdelar
God säkerhet och komfort för väntande resenärer.	Planskild gång- och cykelförbindelse kan ge långa gångavstånd för resenärer vilket medför en risk för att dessa genar på ett trafikfarligt sätt.
Ger god säkerhet och komfort även för barn i skolåldern.	Ofta mycket hög kostnad.
Inbromsning sker i huvudsak på infarten och acceleration i huvudsak på utfarten.	Stor sidoförskjutning i hög hastighet medför risk för bussresenärer som rest sig för att gå av.

Rekommendationer

Avskild hållplats ska alltid väljas på motorväg och mötesfri motortrafikled och kräver då planskild gång- och cykelförbindelse. Hållplatstypen kan med fördel användas på mötesfri landsväg och på tvåfältsvägar där barn använder hållplatsen i stor utsträckning.

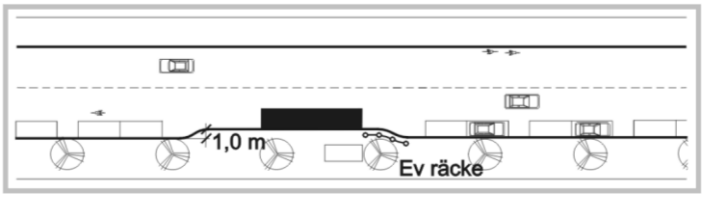
Det krävs att planskild gång- och cykelväg i anslutning till hållplatsen utformas med stor omsorg. GC-vägen, särskilt själva korsningen, ska vara attraktiv så att det inte blir lockande att gena över körbanan. Ofta erfordras att det kompletteras med staket. Även i tätort kan det finnas starka motiv till att anlägga avskild hållplats.

Övriga hållplatslösningar

Varianter av de mest aktuella hållplatstyperna kan vara att föredra till följd av lokala omständigheter. Nedan redovisas några sådana alternativ.

Grund klackhållplats

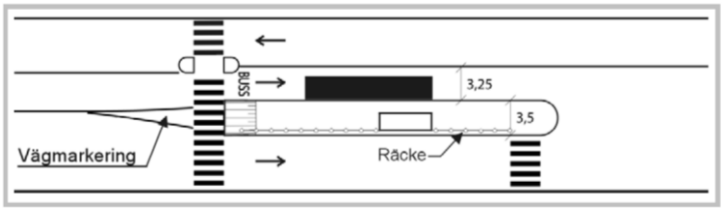
Vid hållplatser i tätortsmiljö, där fullt utbyggd klackhållplats inte kan anläggas, kan grund klackhållplats användas. Utformningen är också svårare att angöra än den fullt utbyggda klackhållplatsen och risken för felparkerade bilar ökar. In- och utkörningssträckor erfordras.

Figur 14. Utformning för grund klackhållplats (VV 2004:80).

Mitthållplats

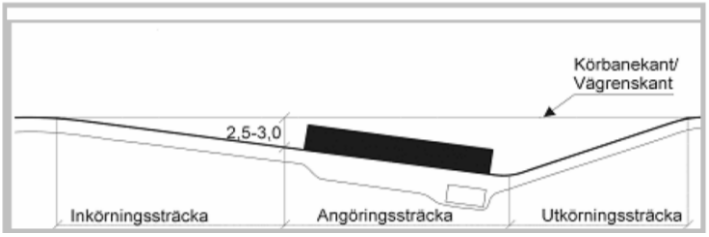
I innerstadsområden med omfattande trafik kan mitthållplats vara ett alternativ. Mitthållplats innebär att bussen angör en refug i mitten av gatan. Hållplatstypen är vanlig där bussar delar körfält med spårvagn. Om övergångsställe placeras i framkant på hållplatsen och väderskydd sätts upp måste väderskyddet placeras med hänsyn till siktkravet. Istället för refug utförs vägmarkering till vänster om övergångsställe för att minska risken att gående som korsar gatan tittar åt fel håll. Till fördelarna hör att bussen inte blockerar annan trafik då den står vid hållplats och att fartdämpande gupp kan anläggas utan att busstrafiken berörs. Bussen kan lätt angöra hållplatsen vilket möjliggör högt kantstöd. Utrymmet för väderskydd och väntande bussresenärer är begränsat och placerat i ett utsatt läge.

Figur 15. Utformning för mitthållplats (VV 2004:80).

Sned fickhållplats

Sned fickhållplats kan i första hand vara ett alternativ till fickhållplats. De huvudsakliga fördelarna är att angöring sker lätt vilket möjliggör kantstöd högre än 17 cm. Gående som på ett olämpligt sätt korsar gatan framför bussen upptäcks lättare av den passerande trafiken. Enkelsidig förskjutning gör det mindre obehagligt för passagerare som rest sig för att stiga av. Till nackdelarna hör att hållplatsdjupet blir stort och att det krävs större uppmärksamhet av bussföraren vid utkörning. Hållplatstypen är relativt lite prövad.

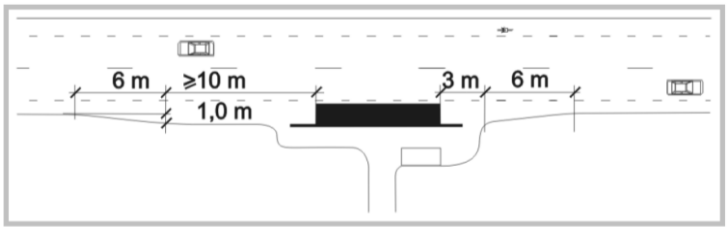

Figur 16. Sned fickhållplats och dess utformning (VV 2004:80).

Liten fickhållplats

Vägrenshållplats eller körbanehållplats i landsbygdsmiljö medför att stillastående buss på ett oönskat sätt försämrar framkomligheten för motorfordon och cyklister. För att öka framkomligheten för övrig

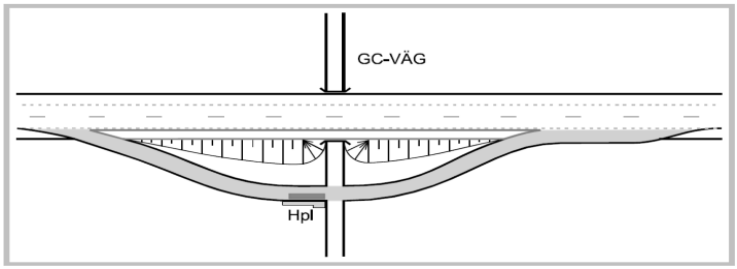
trafik och förbättra trafiksäkerheten kan i vissa fall liten fickhållplats väljas. Då förbättras också förhållandena för väntande bussresenärer.

Figur 17. Liten fickhållplats (VV 2004:80).

Alternativ utformning av avskild hållplats

Vid planskild gång- och cykelväg kan hållplatsen förläggas i anslutning till gång- och cykelvägen. Risken för trafikfarlig passage av vägen reduceras väsentligt eller elimineras helt.

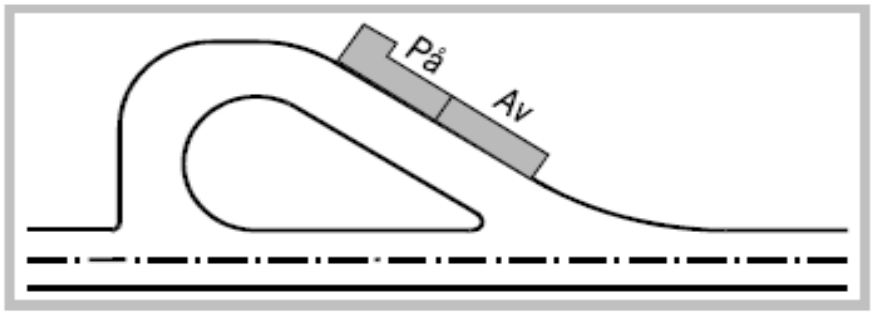
Figur 18. Alternativ utformning av avskild hållplats (VV 2004:80).

Tillfällig hållplats

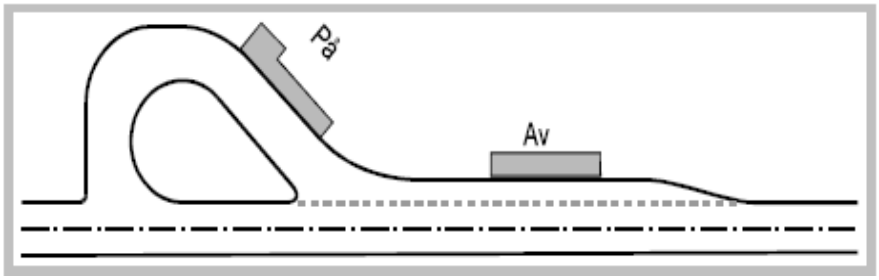
När det gäller tillfälliga hållplatser är god information och tydlighet en nödvändighet. Resenärerna ska i god tid få veta när och var hållplatsen kommer att flyttas och vägvisningen från den ordinarie till den tillfälliga hållplatsen måste vara genomtänkt. Viktigt att tänka på är trafiksäkerheten då det kan uppstå nya konfliktpunkter mellan resenärer till den tillfälliga hållplatsen och övrig trafik. Beroende på hur länge den tillfälliga hållplatsen ska gälla så ställs olika krav på den permanenta infrastrukturen, vid en kortare period kan kraven minskas, det räcker i många fall med en hållplatsstolpe och bra information. Ska hållplatsen gälla för en längre period och om det är många påstigande så är kraven på utrustningen större. Detta ska utredas från fall till fall, däremot ställs alltid samma krav på säkerheten.

Vändslingor för buss

Vid till exempel ändhållplatser behöver bussen ha möjlighet att vända. Vändplatser ska i regel ligga till höger om gatan/vägen i den ankommande bussens körriktning. Detta för att, av trafiksäkerhetsskäl, undvika vänstersväng från gatan. Vid reglerhållplatser kan busschaufförен behöva en paus och resenärerna måste då visa hänsyn och vänta med att stiga på bussen.

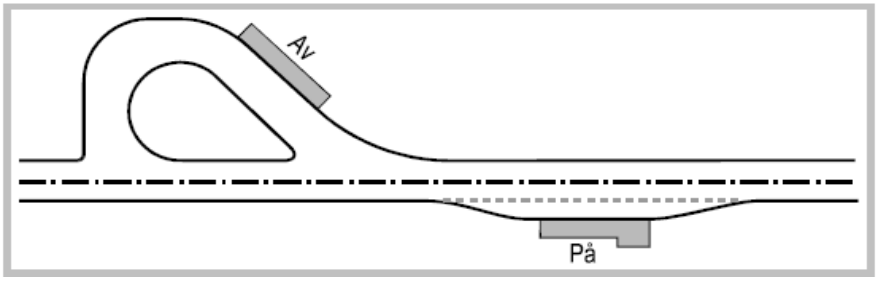

Figur 19. Utformning av vändslinga med enkel hållplats (TRV 2015:087).

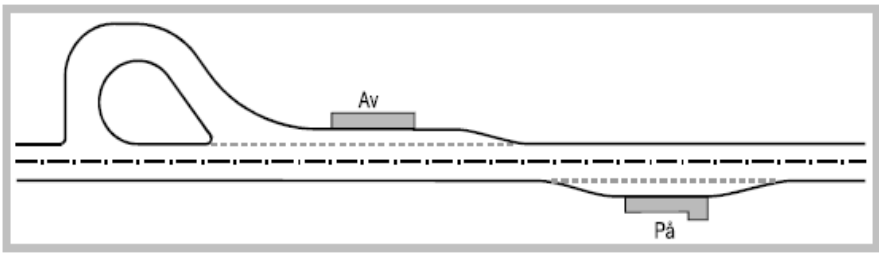
Figur 20. Utformning av vändslinga med dubbel hållplats (TRV 2015:087).

Vändplats i vänsterläge kan vara motiverat av utrymmesskäl eller om en övervägande del av bebyggelsen, eller till exempel en skola, ligger på den sidan. Färre resenärer måste då korsa gatan. Det kan också vara lämpligt att placera påstigningshållplatsen på andra sidan gatan, se figur 21.

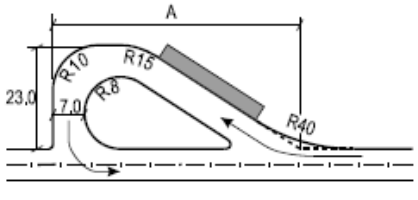
Figur 21. Utformning av vändslinga med av- och påstigningsplats på ömse sidor om vägen (TRV 2015:087).

När vissa busslinjer passerar vändplatsen så ska hållplatsen läggas före slingan, se figur 22.

Figur 22. Utformning då vissa linjer passerar vändslinga för buss (TRV 2015:087).

Slingan i figur 23 är dimensionerad för körspårsradie 10 meter. För vändslinga i vänsterläge ökas längden med fem meter.

Utrymme för:	Längden A (m)
- enbart vändslinga	40
- en normalbuss LBn	45
- två normalbussar	55
- en ledbuss Bl	50
- två ledbussar	65

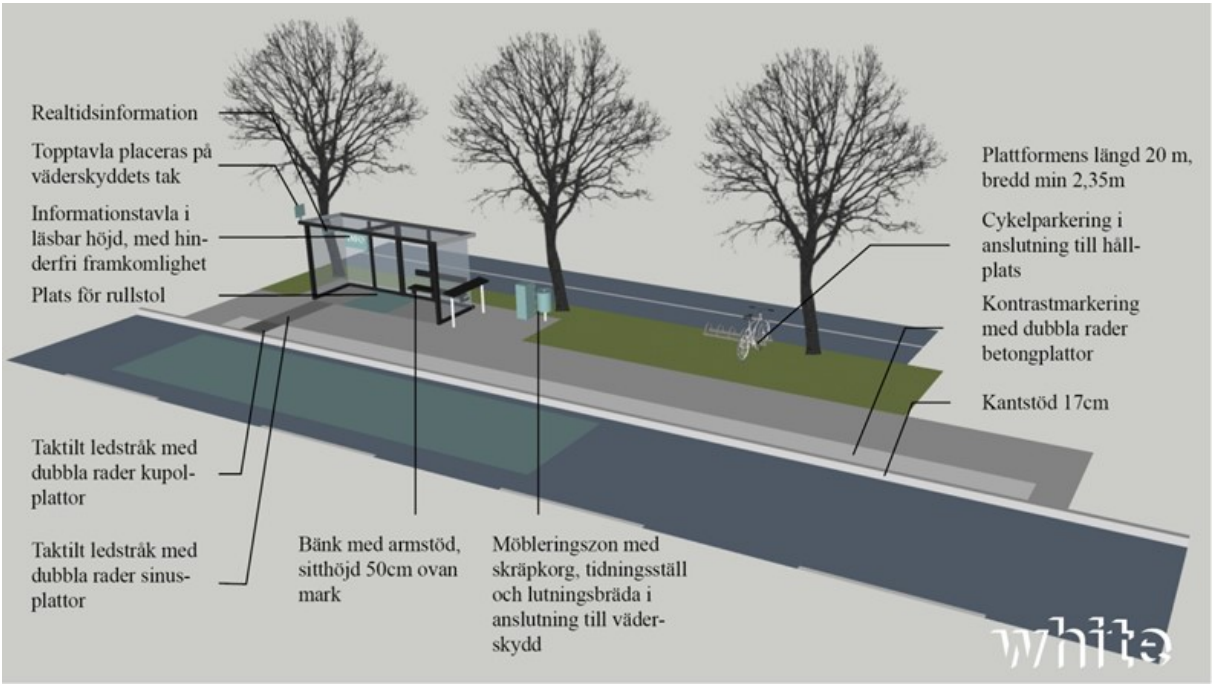
Figur 23. Måttsättning av vändslinga för buss (TRV 2015:087).

Siktlängder in mot hållplatser

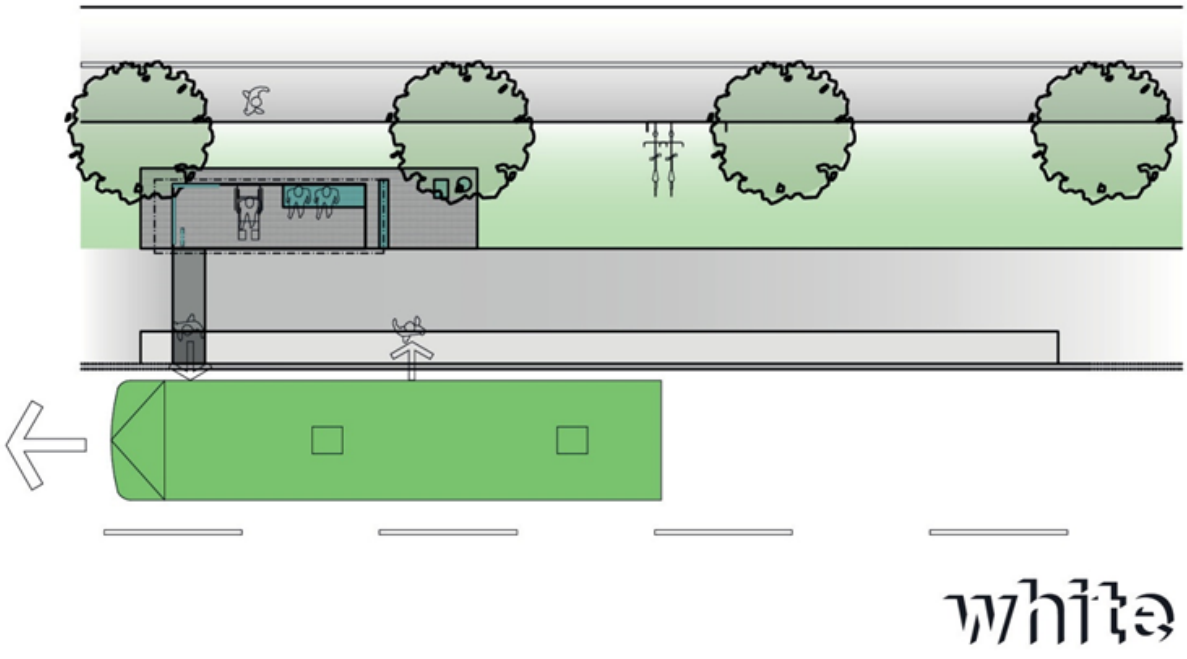
Generellt ska busstrafikerade gator utformas så att bussföraren har så god sikt att föraren vid körning i referenshastighet kan stanna eller väja för hinder utan att resenärerna skadas eller utsätts för obehag.

1.2.3 Utformning av hållplats

Utformningen och byggandet av plattformen ansvarar den berörda väghållaren för.

Figur 24. Perspektivskiss på hållplatsen.

Figur 25. Planskiss på hållplatsen.

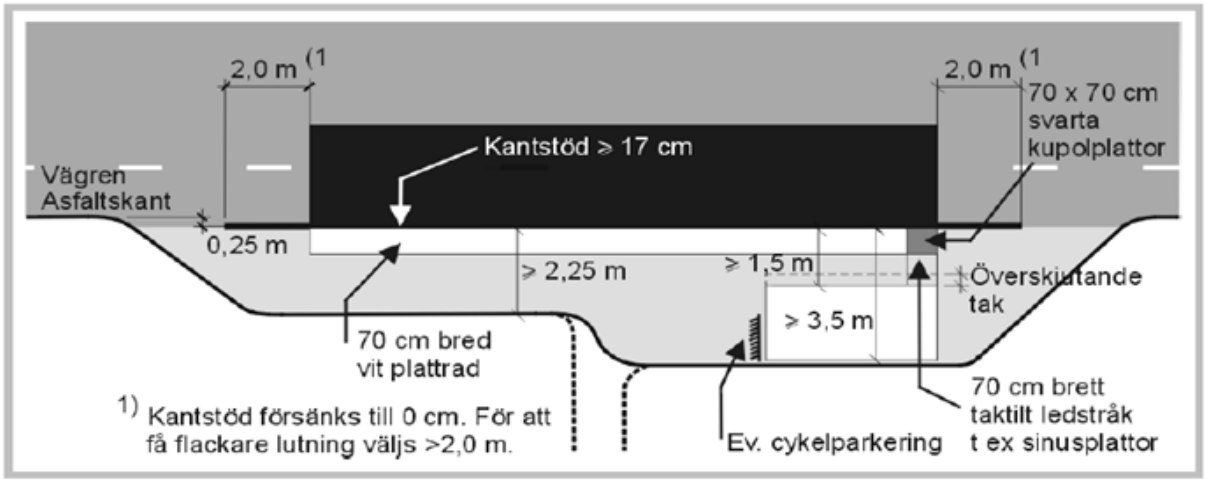
1.2.4 Plattform

Plattformen ska ha en plan, hård och jämn yta, samt tillräcklig storlek med hänsyn till det antal bussar och resenärer som använder hållplatsen. Plattformen ska ha en bredd på minst 1,5 meter så att det är möjligt att ta sig fram med rullstol, rollator eller barnvagn. Nivåskillnaden mellan bussens golv och plattformens nivå ska minimeras för att hjälpa personer med rörelsehinder och särskilt de som använder rullstol eller rollator. Följande råd om plattformens utformning kommer från VGU.

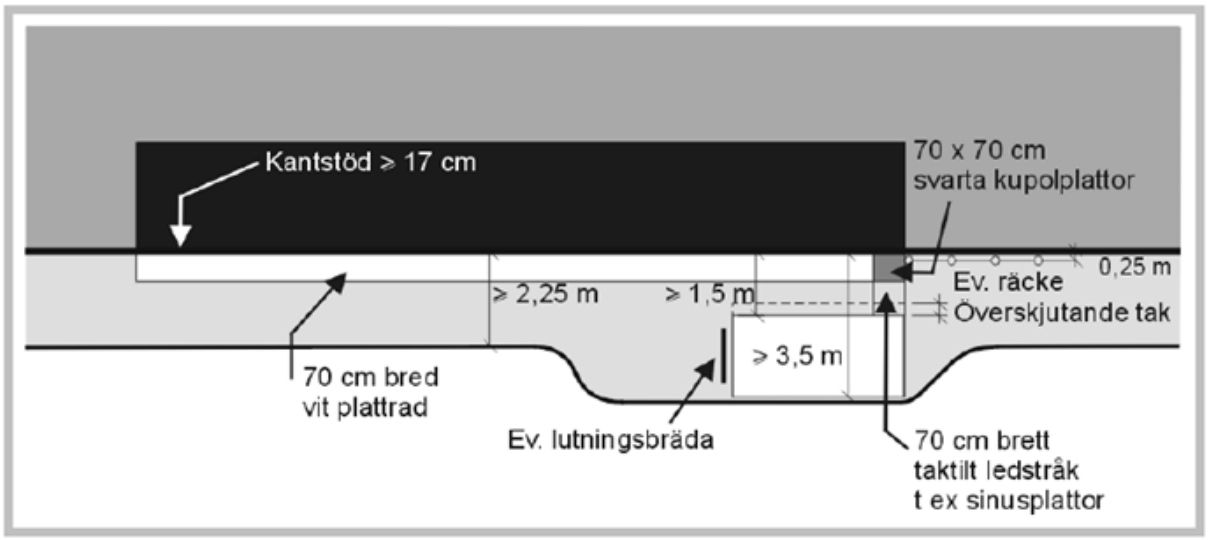
Tabell 12. Tillgänglighetsanspassning av plattform.

Hårdgjord yta	Betong
Kantsten	≥ 17 cm, slät och avfasad
Taktila stråk	50–70 cm brett
Vit kantmarkering	Längd beror på plattformslängden* Vita plattor eller vit massa 35–70 cm brett

*Minst 20 meter per läge

Figur 26. Normal utformning av plattform utan genomgående kantstöd.

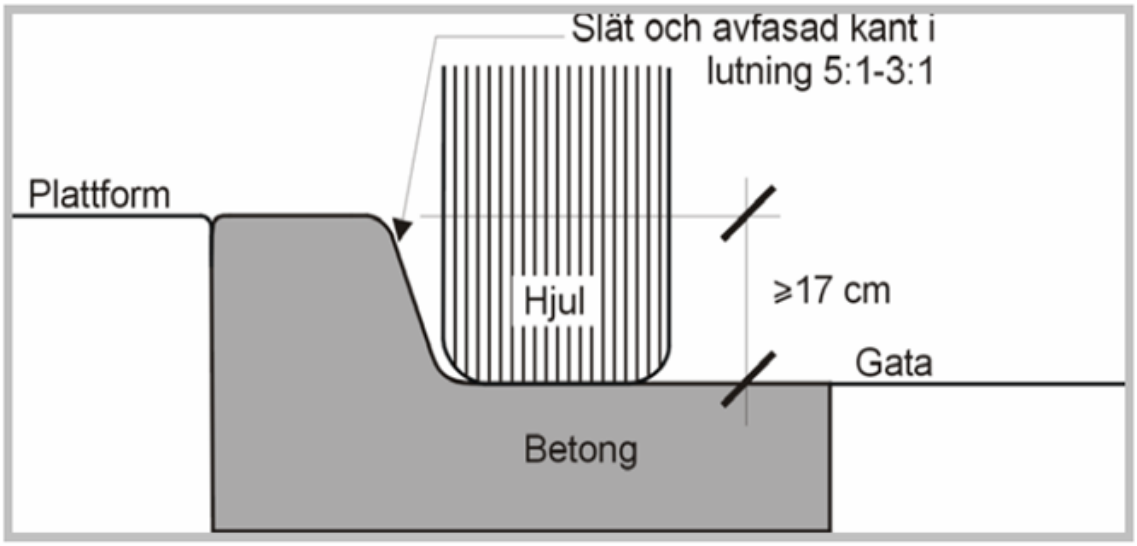

Figur 27. Normal utformning av plattform med genomgående kantstöd.

Plattformen ska vara minst 17 cm högre än körbanan, det möjliggör att överhänget på en vanlig buss kan komma in över plattformen utan att skadas. Bussar med nigning kommer ner till ungefär 22 cm

över mark. För de hållplatstyper som medför att bussen alltid angör hållplatsen utan att bussens överhäng går in över själva plattformen kan plattformen ibland göras något högre än 17 cm om bussarnas dörröppningskonstruktion medger detta, dock högst 22 cm. Vid 22 cm plattformshöjd blir det ingen eller liten skillnad mellan plattformen och bussens golv vid nigning. Brantare lutning än 1:20 bör undvikas i anslutning till plattform.

Plattformen ska ha ett kantstöd mot gatan som möjliggör att bussen kan stanna med alla dörrar nära intill plattformen utan att kaross och däck skadas. Kantstöd och anslutande köryta bör därför vara av prefabricerad betong och utformas enligt figur 28 nedan.

Figur 28. Utformning av kantstöd.

Om granitkantsten används vid plattform ska kantstenen vara slät och avfasad. Den ökade risken för ojämna sättningar kan innebära att en lägre plattform än 17 cm måste väljas.

Plattformens kant närmast kantstödet ska utföras med en vit kantremsa ungefär 70 cm bred och med kontrasterande ljushet, till exempel två rader med vita plattor vilka ofta är 35 x 35 cm.

Plattformens och väderskyddets viktiga delar ska utformas så att man får stor kontrastverkan för att människor med nedsatt syn ska få hjälp att orientera sig på hållplatsen. Det ska finnas taktila ledstråk i kontrasterande ljushet mot omgivningen vilka hjälpen blinda och synsvaga att hitta hållplatsens väderskydd och bussens instegsdörr. Bussarna ska stanna intill det taktila stråken och inte vid stolpen för att underlätta för synskadade att ta sig på bussen.

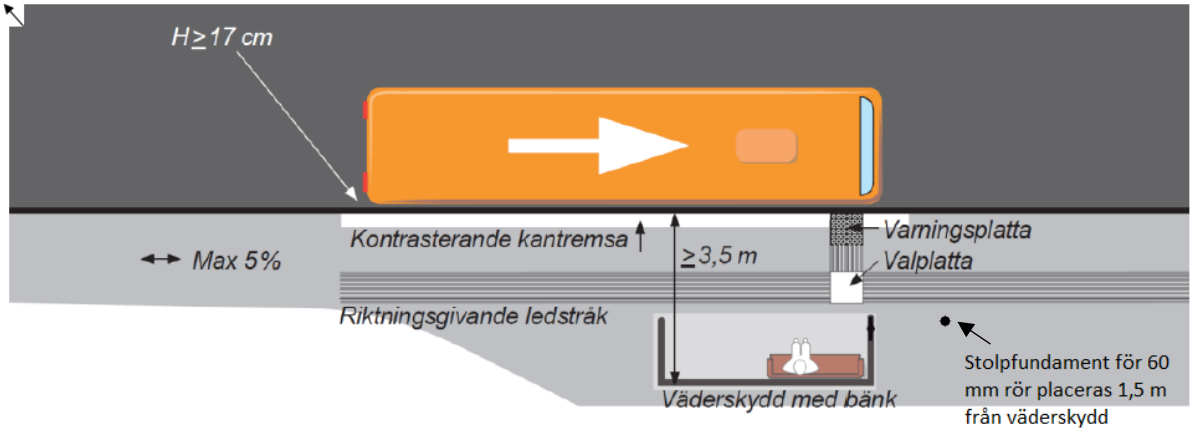
Nivåskillnaden mellan bussens golv och plattformens nivå ska minimeras för att hjälpa personer med rörelsehinder och särskilt de som använder rullstol eller rollator.

Bussar kommer i ökad utsträckning att vara försedda med ramp för att kunna ta ombord rullstolar. I utfällt läge erfordras för rampen cirka en meter från bussen. En rullstol behöver ett utrymme på plattformen av cirka 1,0 x 1,4 meter, och manövreringsutrymme för rullstol kräver därutöver ungefär 1,5 x 1,5 meter. För att någorlunda bekvämt kunna manövrera en rullstol krävs en plattformsbredd om 3,5 meter vid påstigningsdörr och vid främre avstigningsdörr. Plattformsbredd mindre än 2,25 meter ger normalt inte möjlighet att ta ombord rullstol och ska därför undvikas.

För maskinell snöröjning mellan väderskydd och kantsten eller räcke krävs normalt 2,25 meter bredd.

Plattformens längd avgörs av vilken busstyp hållplatsen dimensioneras för och om fler än en buss ska kunna nyttja hållplatsen samtidigt. Vid mycket litet utnyttjande i till exempel glesbygd kan plattformens längd begränsas. Det ska dock alltid vara möjligt för bussresenärer att gå på och av via plattform, se bilaga för typritning av plattform. Antal bussar och rådande förhållanden avgör hur plattformen utformas. Följande fyra typer av plattformar finns att välja beroende på antalet påstigande på hållplatsen.

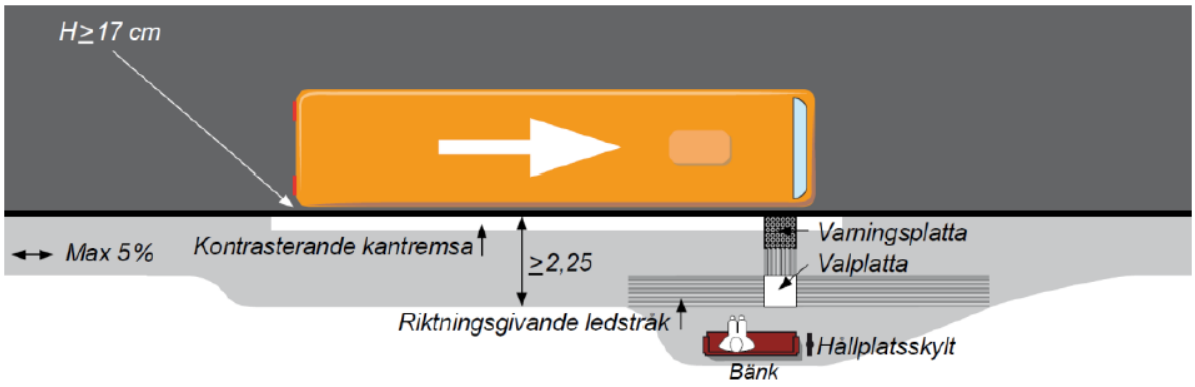
Plattform för busshållplats typ 1

Figur 29. En skiss på plattform typ 1 (TRV 2015:086).

- Ska användas på hållplatser med över 50 påstigande per dygn.
- Plattform med full längd (kontrollera trafikeringsbehov).
- Plattformsbredd ≥ 3,5 meter och ≥ 2,8 meter hinderfritt mått från plattformskant.
- Plattformshöjd ≥ 17.
- Kontrasterande kantremsa, vita plattor eller vit massa, 35-70 cm bred.
- Taktilt och visuellt ledstråk utmed hela plattformslängden, 35–70 cm brett.
- Taktilt och visuellt ledstråk vid påstigningspunkt, 35–70 cm brett.
- Maximalt 5 % lutning till och från hållplatsen (i dess närhet).
- Gångbana med jämn och hårdgjord yta till och från hållplatsen (i dess närhet).
- Belysning vid hållplatsområdet om el finns på plats eller maximalt 25 meter från hållplats.
- De standardväderskydd i glas som används i stad och tätort är 4,37 meter breda och 1,57 meter djupa (se bilaga standardväderskydd glas).

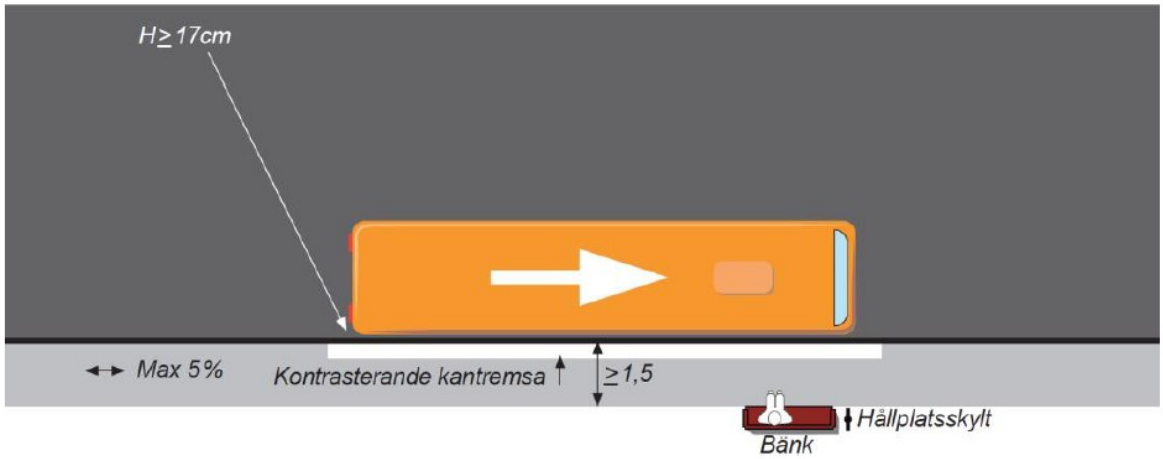
Plattform typ 2

Figur 30. En skiss på plattform typ 2 (TRV 2015:086).

- Ska användas på hållplatser med mindre än 50 påstigande per dygn.
- Plattform med full längd (kontrollera trafikeringsbehov).
- Plattformsbredd ska vara ≥ 2,25 meter, på prioriterat vägnät ska plattformsbredden vara ≥ 2,8 meter för att möjliggöra ombord- och avstigning med hjälp av bussens ramp.
- Plattformshöjd ≥ 17 cm.
- Kontrasterande kantremsa, vita plattor eller vit massa, 35-70 cm bred.
- Taktilt och visuellt ledstråk vid påstigningspunkt, 35–70 cm brett.
- Maximalt 5 % lutning till och från hållplatsen (i dess närhet).
- Gångbana med jämn och hård yta till och från hållplatsen (i dess närhet).
- Belysning vid hållplatsområdet om el finns på plats eller maximalt 25 meter från hållplats.

Plattform typ 3

Figur 31. En skiss på plattform typ 3 (TRV 2015:086).

- Ska användas på hållplatser med mindre än 50 påstigande per dygn.
- Plattform med full längd (kontrollera trafikeringsbehov).
- Plattformsbredd ≥ 1,5 meter.
- Plattformshöjd ≥ 17 cm.
- Kontrasterande kantremsa, vita plattor eller vit massa, 35-70 cm bred.
- Maximalt 5 % lutning till och från hållplatsen (i dess närhet).
- Gångbana med jämn och hårdgjord yta till och från hållplatsen (i dess närhet).
- Belysning vid hållplatsområdet om el finns på plats eller maximalt 25 meter från hållplatsen.

Det finns även plattform typ 4 men den används endast på landsbygd.

1.3 Tillgänglighet

En hållplats ska vara tillgänglig för alla, varje resenär ska kunna nå viktiga målpunkter såsom bostad, arbete, studier och fritidsaktiviteter. Olika resenärer har olika behov, exempelvis personer med funktionsnedsättning och äldre har ofta behov av information om specifika förhållanden som är kopplade till den egna funktionsförmågan. I följande avsnitt redogörs för vad vi på Trafik och samhälle menar med en fullt tillgänglig hållplats.

PLATTFORM	Minst 2,25 meter bred.
	Smalaste *passagen* minst 1,5 meter.
	Vändmått 2 meter cirkel.
	Längd 20 meter (per läge).
	Kantsten som är minst 170 och högst 220 mm högre än körbana.
	Vit kontrasterande kantremsa, vita plattor eller vit massa, 350–700 mm bred.
	Taktilt och visuellt ledstråk mellan väderskyddets främre vägg (då väderskydd finns) eller bänk sett i bussens färdriktning och platsen för påstigning. Den platsen ska utgöras av svarta varningsplattor 700x700 mm.
	Eventuella riktningsändringar på ledstråket ska markeras med valyta på cirka 1,0x1,0 meter.
	Lutning maximalt 2 % både sidled och längsled (1:50).
	Jämn beläggning.
	Rak kantsten så att bussen kan angöra hållplatsen.
	Fri från hinder, samtlig utrustning ska placeras så att de inte kommer i konflikt med ledstråk.
	Åtskild från cykelbana och körbana.

Väderskydd

Möjligheten att skydda sig mot exempelvis regn och blåst på en hållplats värderas högt och cirka 50 (stad) och 30 (tätort) eller fler påstigande per vardagsmedeldygn motiverar kostnaden för ett väderskydd i stad och tätort. Av andra skäl kan väderskydd vara aktuellt även vid lägre resandetal. Om väderskydd redan finns på en hållplats så ska det, oavsett hur många resande, stå kvar. I stad och tätort används glasväderskydd som standard, se bilaga för exempel på väderskydd som UL använder.

För att effektivisera både investerings- och underhållskostnader rekommenderar Trafik och samhälle standardmodeller för väderskydd i länet, ritningar på de standardväderskydd vi använder finns som bilaga. De ska vara uppbyggda på ett sådant sätt att de kan anpassas till hållplatser med varierande resandemängd och storlekar.

VÄDERSKYDD (OM DET FINNS)	
	Väderskyddet ska vara placerat så att minst 1,5 meter finns mellan väderskydd och kantsten.
	Glasytor ska vara varningsmarkerade med en remsa på 1000 mm höjd (ögonhöjd för sittande).

	Väderskyddet ska placeras och utformas på ett sådant sätt att det är enkelt för bussföraren att se om det finns väntande resenärer i väderskyddet.
	Ytbehovet per person kan antas vara mellan 0,5 till 0,8 kvadratmeter vid bedömning av väderskyddsdimensioner.

Sittbänk

Bänk ska finnas på alla hållplatser och den ska placeras i linje med påstigningsdörren på bussen. Om väderskydd finns så ska bänken placeras i det bortre hörnet sett i bussens färdriktning. Bussen ska stanna med påstigningsdörren mitt för den sittplats som då finns närmast det nämnda hörnet. Sitter man på den nämnda platsen behöver man därför bara gå rakt fram för att komma till bussens påstigningsdörr. Det är lättast för bussföraren att se om det finns någon i väderskyddet om man sitter på den nämnda platsen. Dessa riktlinjer gäller för nyetableringar av väderskydd och bänkar.

SITTBÄNK	
	Ska ha en sitthöjd på 450–500 mm.
	Ska ha ryggstöd.
	Ska ha 3 stycken armstöd placerade 700 mm ovan mark.
	Vid sidan om sittbänken ska det finnas plats för rullstol.

Belysning

Hållplats ska normalt ha belysning som bidrar till att hållplatsen och väntande bussresenärer syns bra på långt håll och att resenärer kan ta del av den information som finns i anslutning till hållplatsen. Bra belysning är viktigt för att människor ska känna sig trygga och den är också viktig för hållplatsens estetik och trevnad. I glasväderskydden finns belysning om det finns möjlighet att koppla till befintlig gatuel, vad gäller gatubelysning är det upp till väghållaren.

BELYSNING	
	Ljusstyrkan ska vara större än 10 lux.
	Ska ha sådan kvalitet att tidtabeller och annan information lätt kan läsas, och så att personer kan uppfatta teckenspråk och läsa på läppar.
	Får inte vara bländande.

SKYLTAR/INFORMATION	
	Det ska finnas nödvändiga informationsskyltar uppsatta så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga lättare kan använda hållplatsen.
	Digital information ska vara läsbar på 10–15 meter för en person med normal syn.
	Topptavlans underkant ska sitta cirka 2,5 meter över mark och vara riktad mot trafiken.
	Om tidtabellskasett finns ska dess underkant sitta 1,2 meter över mark och i linje med gatan.
	Hållplatsstolpe ska placeras 1,5 meter efter väderskyddet i bussens riktning om väderskydd finns, annars vid påstigningsplats.

	Informationen bör kompletteras med bokstäver i upphöjd relief och/eller punktskrift.
	Tydliga och välkända symboler.
	Akustisk information i form av prator på hållplatsen som läser upp realtidsinformation ska placeras på stolpe där realtidsinformationen finns.
	Skyltning ska vara väl belyst.
	Information om hållplatsens namn och läge samt destination.
	Det ska finnas information om var resenären vänder sig för upplysning och störningsinformation.

PAPPERSKORG (OM DET FINNS)	
	Papperskorgen ska placeras innan väderskyddet i bussens riktning, i bakkant med väderskyddet och cirka 1,5 – 2 meter ifrån för att försvåra klättring på väderskydd.
	De ska tömmas regelbundet.
	Ska inte försvåra framkomligheten för rullstol eller barnvagn samt av- och påstigande resenärer.

Bilparkering och bilangöring

Samverkan mellan privatbil, taxi och busstrafiken förbättras genom att det finns parkerings- och angöringsmöjligheter i anslutning till hållplatser och stationer där det finns behov. För hållplatser och stationer med regional busstrafik ökar behovet och värdet av samverkan med biltrafik. Parkeringen ska bestå av ett antal p-platser för rörelsehindrade. Användning av pendlarparkering kan öka med hjälp av satsningar på kundmiljö, utrustning och funktionella lösningar. När det finns behov av taxiresor ska en taxiplats förläggas och skyltas upp nära hållplatserna.

Cykelparkering och cykeltrafik förbi hållplatsen

Samverkan mellan cykeltrafik och busstrafik förbättras genom att det finns cykelvägar samt parkeringsmöjligheter i anslutning till hållplatser. Cykeltrafiken stöder kollektivtrafiken genom att utvidga täckningsområdet för kollektivtrafikens hållplatser. Vid behov ska cykelparkering finnas i anslutning till busshållplatsen. Behovet av parkering ska bedömas för varje hållplats och är normalt störst vid skolskjutshållplatser och där pendeltrafik förekommer.

När cykelbana saknas på gata med 60/40 km/h ska den om möjligt dras bakom väderskyddet. I de fall cykelbana måste dras mellan väderskyddet och bussen ska åtgärder vidtas som främjar ett gott samspel mellan bussresenärer och cyklister. Åtgärderna ska vara av sådant slag att cyklisterna uppmärksammas på bussresenärerna samt att det bidrar till att cyklisterna får en lägre hastighet. En konkret åtgärd kan vara att smalna av cykelbanan i höjd med hållplatsen. Cykelbanans avsmalning ska utföras så att avstigande resenärer får mer plats. En annan konkret åtgärd kan vara att göra gångbanan i ett material som associerar gående, i första hand ljusgrå plattor, och cykelbanan i ett material som associerar till cyklande, i första hand rödbrun asfalt.

På gata med 40 km/h finns eller eftersträvas låg fart och ett gott samspel mellan bilist och cyklist. Normalt färdas därför cyklisterna i körbanan. Det innebär att när buss står vid hållplats måste cyklisterna antingen vänta bakom stillastående buss eller passera utanför. Där gång- och cykelförbindelse korsar 40-gata kan timglashållplats med vägkudde eller platågupp vara en effektiv åtgärd för att hastighetssäkra där behovet är särskilt stort.

CYKELPARKERING	
	Antalet cykelplatser ska dimensioneras utifrån platsen.
	Får inte hindra framkomligheten för resenärer vid hållplatsen.
	Möjlighet att kunna låsa fast cykeln ska finnas.
	Bör placeras i anslutning till befintlig belysning.

Gestaltning

Estetik och grönska bidrar till att hållplatser är både funktionella och attraktiva miljöer. Av säkerhetsskäl är det viktigt att undvika att skapa potentiella dolda områden med växter, därför är låga buskar och träd att föredra. Väghållaren ansvarar för skötsel av växter och buskage.

Reklam och reklamtavlor

Reklam kan förekomma på vissa hållplatser. Dessa väderskydd är avtalade mellan kommunen och företaget, således ansvarar företaget för drift och underhåll av dessa väderskydd. Reklamplatser ska inte hindra trafikfunktioner vid hållplatsen och ska inte sättas upp på väderskyddet så att det hindrar bussföraren att se väntande resenärer.

ÖVRIGT	
	Hållplatser ska vara fria från starkt doftande växter.
	Växter och buskage vid hållplatsen ska underhållas så att de inte försämrar insynen till hållplatsen.
	Hållplatser ska vara fria från hinder.
	Askkoppar får inte sättas upp inom hållplatsområdet.
	Vid reglerhållplatser ska det finnas förartoalett.
	Om det finns behov så ska det finnas lutningsbräda.
	Om tidningslåda finns får denna inte placeras så att den hindrar framkomligheten på hållplatsen.

För hela tabellen med egenskaper en fullt tillgänglig hållplats ska inneha se bilaga.

För **drift och underhåll** se kapitel 4.

LANDSBYGD

2. Landsbygd

Landsbygd är områden med mindre än 200 invånare.

2.1 Lokalisering

Var en hållplats lokaliseras bestäms utifrån bussresenärernas behov och möjligheterna att skapa goda gång- och cykelförbindelser till och från hållplatsen. Vid lokaliseringen av en hållplats ska hänsyn tas till rådande trafikmiljö i området. Hållplatser ute på landsbygden är vanligtvis lokaliserade intill stora statliga vägar där hastigheten är hög och därför kan utformningen på dessa skilja sig från hållplatser i stad och tätort. Var hållplatsen lokaliseras ska ske i samråd mellan väghållare och Trafik och samhälle.

Avståndet mellan hållplatser är en viktig aspekt i kollektivtrafikplaneringen, som en allmän regel är kollektivtrafikresenärer inte villiga att gå mer än ett visst avstånd till en hållplats. Avståndet mellan hållplatser ska i regel inte överstiga 2000 meter på landsbygd. Det är däremot vanligt att hållplatserna ligger längre ifrån varandra och detta beror oftast på att det inte finns boende eller verksamheter mellan hållplatslägena. I planeringen kring avståndet mellan hållplatser bör hänsyn tas till avståndet till närmaste bebyggelse. En annan aspekt som också ska tas i beaktande är den upplevda resan som påverkas av antalet hållplatser på en sträcka.

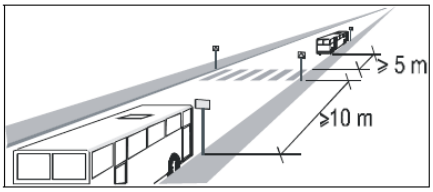
2.2 Placering

Utgångspunkten för placering av hållplats ska vara god trafiksäkerhet för alla trafikanter och bussresenärernas behov av attraktiva lägen med korta och trafiksäkra gång- och cykelanslutningar. Figuren nedan visar placering på sträcka längs tvåfältsvägar.

a) Så att konflikter mellan gående och fordonstrafik så långt möjligt undviks. Vanligen förekommande omstigning mellan busslinjer bör så långt möjligt kunna ske utan att körbana korsas.

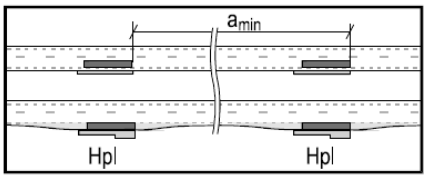
b) Normalt efter övergångsställe

Busshållplats ska inte placeras mindre än 10 m före övergångställe.

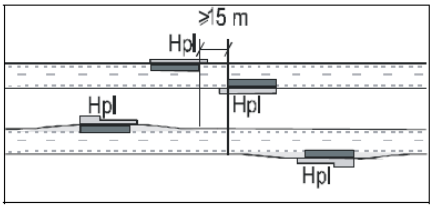

c) På minst det inbördes avstånd som anges i tabellen:

VR	a_{min} (m)
70	300
90	500
110	700

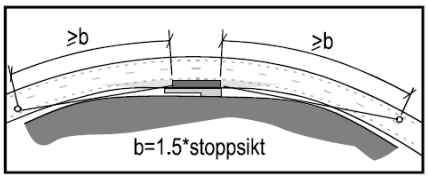

d) Med minst 15 m förskjutning vid hållplatspar på väg utan mittremsa eller utan lång mittrefug. Den vänstra placeras först.

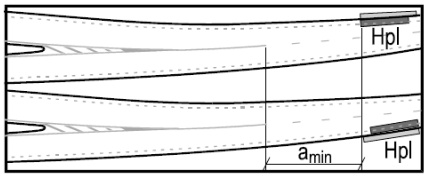
e) Så att god visuell ledning erhålls. Hållplats ska ej placeras i kurva med liten radie.

f) Så att buss i kurva är väl synlig inom 1,5 * stoppsikt på ömse sidor om hållplatsen. Sikt ska kontrolleras från 2,0 m från körytekant för ögonhöjd 1,1 m.

g) Vid refug eller spärrmarkering placeras vägrenshållplats på minst de avstånd som anges i figuren och tabellen.

VR	a_{min} (m)
50	40
70	60
90	80
110	100

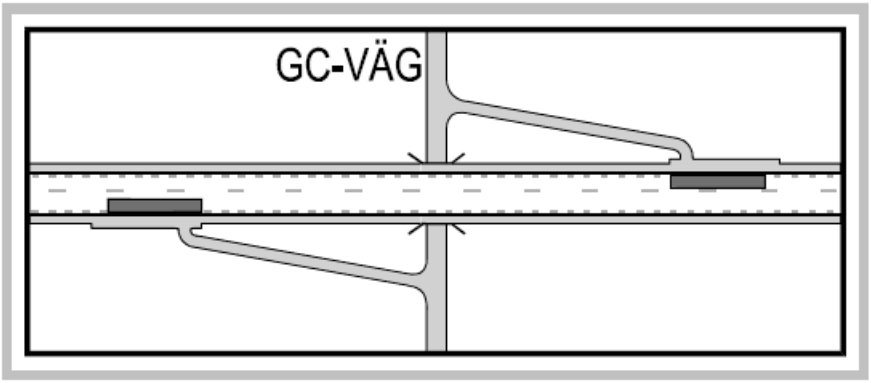
h) Så att svårare motlut (≥ 3 %) undviks.

Figur 32. Placering av hållplats i landsbygdsmiljö (källa: VV 2004:80).

2.2.1 Gaturummet

Planskild gångpassage

Hållplats vid planskild gångpassage placeras helst före gångtunnel/cykelport eller bro så att föraren kan se trafikanter på väg mot hållplatsen och trafikanter möter ankommande buss. Vid mötesfri väg bör gångtunnel/cykelport finnas för att säkerställa trafiksäkerheten.

Figur 33. Placering av hållplats vid planskild gångpassage (källa: TRV 2012:180).

2+1 väg

Hållplatser intill 2+1 vägar bör förses med ett accelerationsfält i syfte att säkerställa framkomligheten. Det är vanligt förekommande att bussen tvingas vänta in övrig trafik när den ska köra ifrån hållplatsen, och detta kan påverka körtiderna negativt.

Vid korsning längs tvåfältsvägar

Hållplats i anslutning till korsning bör placeras efter korsning när bussen ankommer på primärväg. Ankommer bussen på sekundärväg bör hållplatsen placeras på sekundärvägen före eller efter korsning. De principer som gäller för placering av hållplats på sträcka gäller också vid korsning. Minsta godtagbara avstånd mellan hållplats och korsning bestäms med hänsyn till:

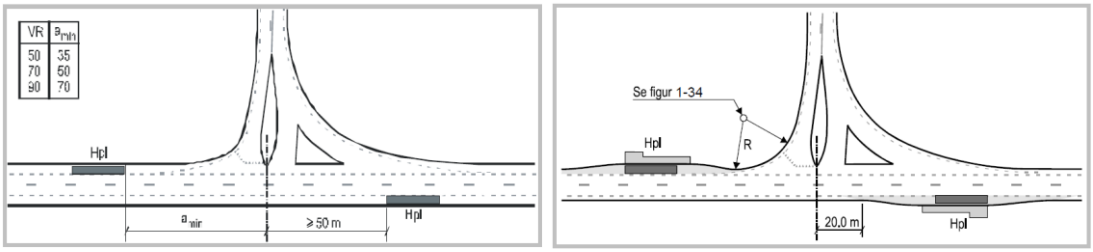
- Siktsträckor för korsande trafik
- Anpassningssträckor för vävande trafik
- Retardationssträckor för avsvängande trafik
- Körsträckor för körfältsbyte samt passage av stillastående buss
- Manövrering med typfordon Bb (boggibuss) vid hållplats och korsning
- Korsningens orienterbarhet och visuella ledning
- Gällande krav på vägvisning

Hållplats ska ej placeras närmare korsning än:

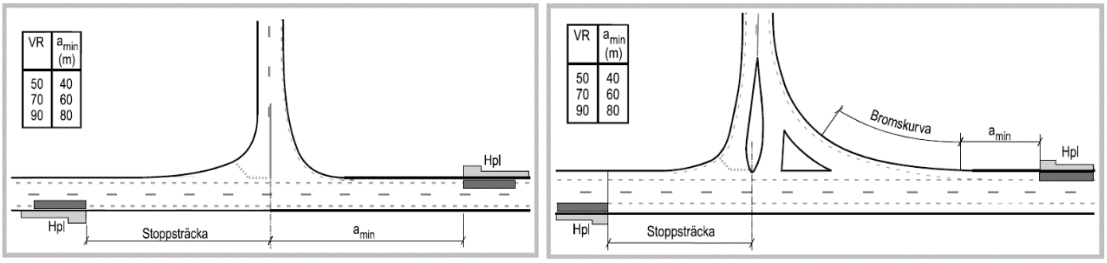
- Enligt figur 34 och 35 för primärväg efter korsning
- Enligt figur 36 - 42 för primärväg före korsning
- Enligt figur 43 - 46 för sekundärväg efter korsning
- Enligt figur 47 - 49 för sekundärväg före korsning

I figurerna visas korsningar med tre tillfarter, vid korsning med fyra tillfarter gäller inte visad placering vid korsningsfri sida.

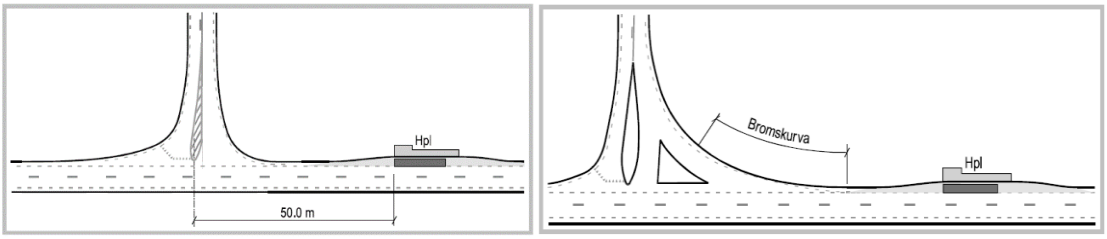
Observera: Korsningstyp A är en korsning som saknar trafiköar och har normalt ett körfält i varje tillfart (se figur 36). **Korsningstyp B** är en korsning som är kanaliserad med trafikö, normalt, med refug (se figur 34). På landsbygd endast på sekundärväg i syfte att öka synbarheten och att styra trafikströmmarna. Korsningstyp B har normalt ett körfält i varje riktning. **Korsningstyp C** har vänstersvängskörfält på primärvägen kanaliserat med trafikö för att minska riskerna för påkörning bakifrån och för att öka framkomligheten på primärvägen (se figur 41). Refug kan förekomma för att underlätta för gående att korsa. **Korsningstyp D** refererar till en cirkulationsplats och **korsningstyp E** refererar till en signalreglerad korsning.

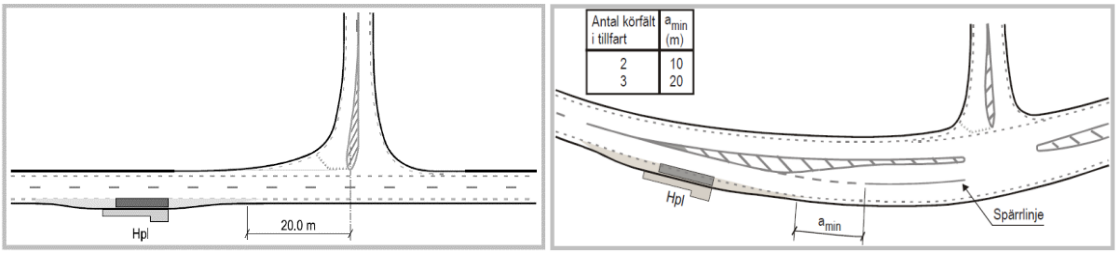
Figur 34. Vägrenshållplats på primärväg efter korsningstyp A och B, och Figur 35. Fickhållplats på primärväg efter korsningstyp A, B och C, med eller utan högersvängkörfält (källa: TRV 2012:179).

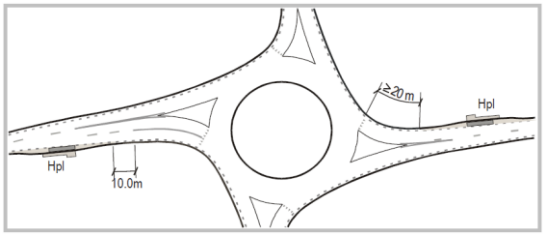
Figur 36. Körbanehållplats på primärväg före korsningstyp A och B, och Figur 37. Vägrenshållplats på primärväg före korsningstyp B med högersvängkörfält (TRV 2012:179).

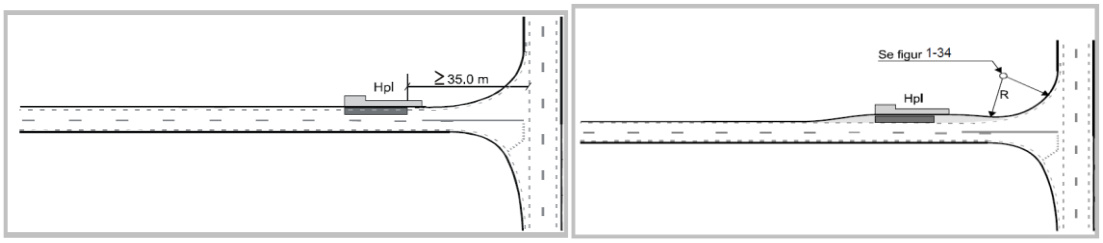
Figur 38. Fickhållplats på primärväg före korsningstyp A, B och C, och Figur 39. Fickhållplats på primärväg före korsning med högersvängkörfält (källa: 2012:179).

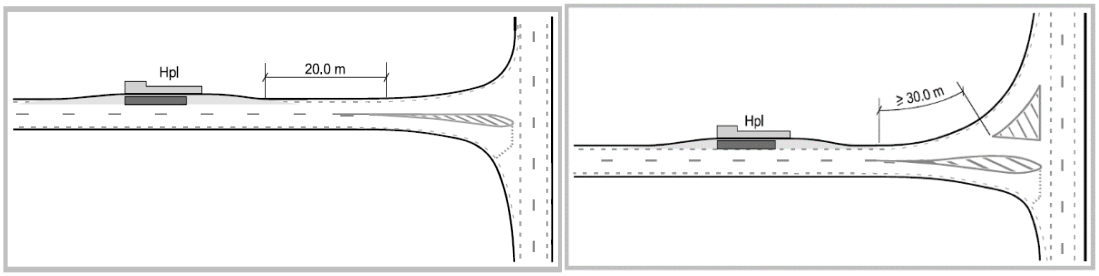
Figur 40. Fickhållplats på primärväg på den korsningsfria sidan före trevägskäl med korsningstyp A och B, och Figur 41. Fickhållplats på primärväg på den korsningsfria sidan före trevägskäl med korsningstyp C. Placeringen gäller även vänstersvängande buss (källa: TRV 2012:179).

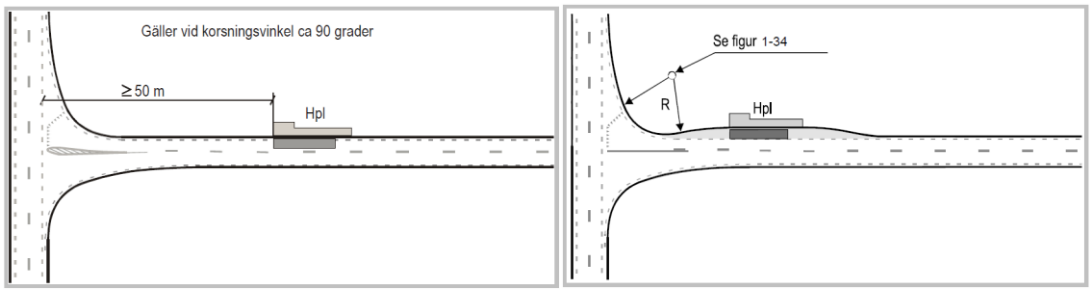
Figur 42. Fickhållplats på primärväg före korsningstyp D (källa: TRV 2012:179).

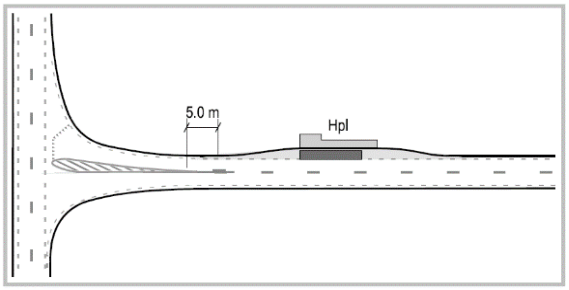
Figur 43. Körbanehållplats på sekundärväg efter korsningstyp A, och Figur 44. Fickhållplats på sekundärväg efter korsningstyp A (källa: TRV 2012:179).

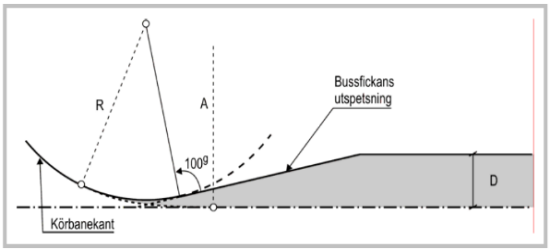
Figur 45. Fickhållplats på sekundärväg efter korsningstyp B och C, och Figur 46. Fickhållplats på sekundärväg efter högersvängkörfält (källa: TRV 2012:179).

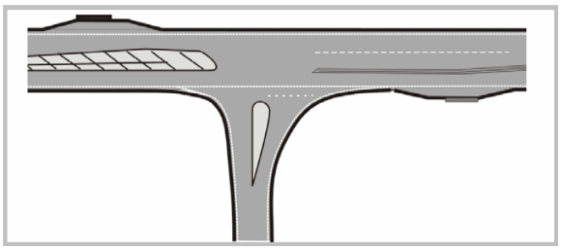
Figur 47. Körbanehållplats på sekundärväg före korsningstyp B och C, och Figur 48. Fickhållplats på sekundärväg före korsningstyp A (källa: TRV 2012:179).

Figur 49. Fickhållplats på sekundärväg före korsningstyp B och C (källa: TRV 2012:179).

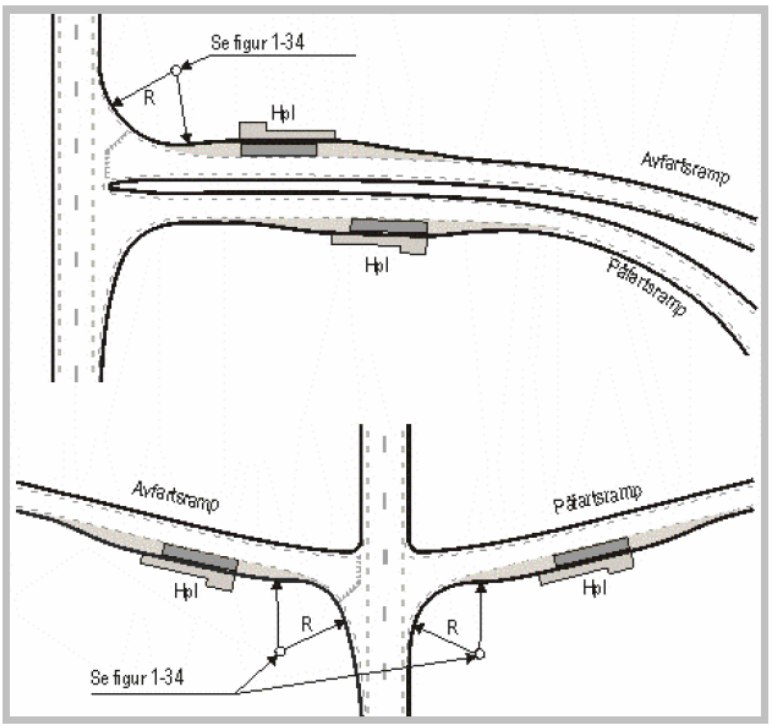
Figur 50. Principutformning av bussfickas anslutning till korsningskurva (källa: TRV 2012:179).

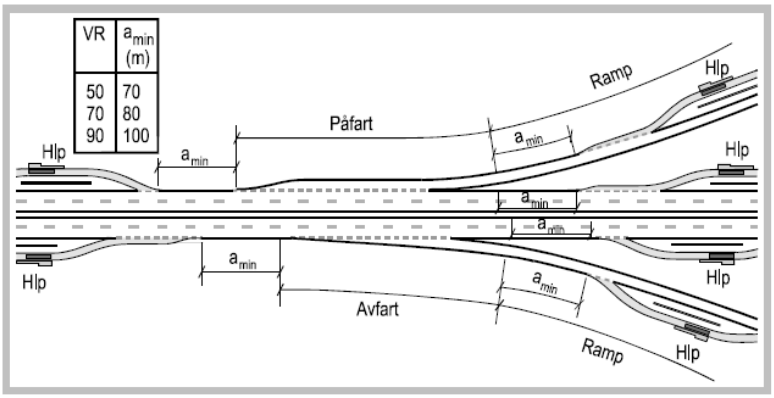
Figur 51. Fickhållplats på mötesfri landsväg (källa: TRV 2012:179).

Placering av fickhållplats vid planskild trafikplats och ramper

För placering av hållplats i planskild trafikplats gäller samma principer som på sträcka. Hållplats vid planskild trafikplats eller på ramp ska utföras som fickhållplats eller avskild hållplats. Hållplats ska placeras så att dess in- och utfart inte kan förväxlas med trafikplatsens av- och påfarter eller rampavgreningar. Kontrollera att trafikplatsens överskådlighet och funktion ej onödigt försämras samt att vägvisning kan göras enligt gällande regler. Det är viktigt att konfliktpunkter mellan buss på väg till eller från hållplats och ramptrafiken förs tydliga och med tillräcklig sikt samt att bussarna har tillräckliga retardations- och accelerationssträckor. Fickhållplats på ramp ska placeras nära rampens anslutning till sekundärvägen.

Figur 52. Fickhållplats på ramp (källa: TRV 2012:180).

Figur 53. Minsta avstånd mellan avfart/påfart och alternativa placeringar av avskild hållplats (källa: TRV 2012:179).

Beläggning på köryta

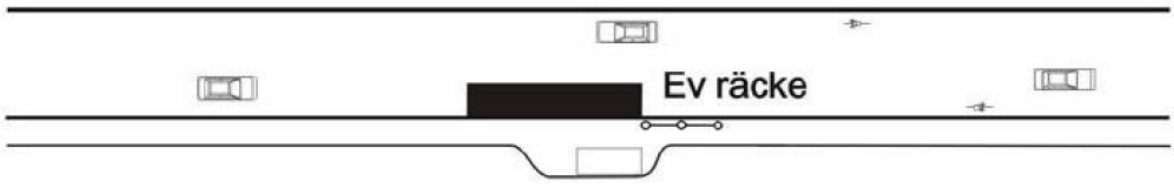
Det finns flera skäl att belägga bussens angöringsplats med betong eller annan hårdare och avvikande beläggning. Den hårdare ytan gör att körspår och sättningar undviks vilket förhindrar vattensamlingar och underlättar användning av högt kantstöd. Den avvikande beläggningen visar dessutom tydligt vilken yta som är avsedd för bussuppställning. Dagvattenbrunnar och liknande ska undvikas att placeras i körytan på hållplatsområdet.

2.2.2 Hållplatstyper

De vanligaste hållplatstyperna är timglashållplats, enkel stopphållplats, klackhållplats, glugghållplats, körbanehållplats, vägrenshållplats, fickhållplats och avskild hållplats. Nedan följer en beskrivning av dessa enligt VGU.

Körbanehållplats

Körbanehållplats förekommer i tätort och längs tvåfältsvägar på landsbygd. För såväl tätorts- som landsbygdsförhållanden gäller att bussen står i körbanan och kan blockera eller störa bakomvarande trafik. Undantag är i tätort då körfältet närmast kantsten görs så brett att det rymmer både en stillastående buss och omkörande bilar.

Figur 54. Körbanehållplats och dess utformning (SLL: SL-S-419795).

Tabell 13. Fördelar och nackdelar med körbanehållplats.

Fördelar	Nackdelar
Enkelt utförande och låg kostnad för anläggning och drift.	Vid bara ett körfält i vardera riktningen blockeras detta helt eller delvis.
Lätt att flytta.	Då gående korsar gatan i anslutning till stillastående buss kan detta innebära fara för gående.

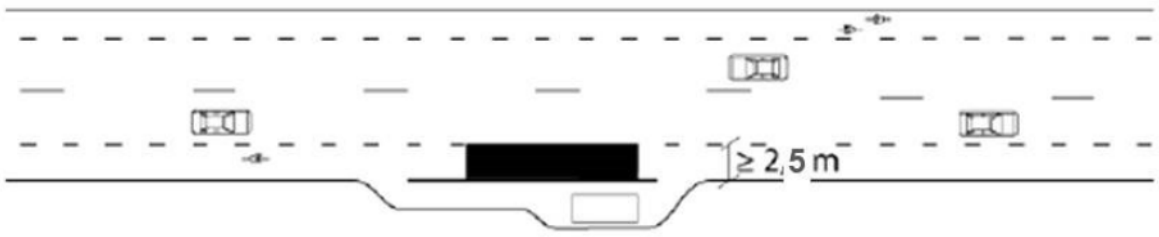
Ofta god komfort för resenärer då dessa inte utsätts för större sidoförskjutning.	Viss trafikfara i samband med omkörning av stillastående buss.
Ofta god framkomlighet för buss och kort hållplatsuppehåll.	
Bussen kan ofta lätt angöra med alla dörrar nära intill kantstenen förutsatt att det är fritt från parkerade bilar.	

Rekommendationer

Körbanehållplats kan endast användas i tätort och längs tvåfältsvägar på landsbygd där busstrafiken, biltrafiken och cykeltrafiken är av liten eller måttlig omfattning. Även på landsbygd bör hållplatstypen vara försedd med plattform för att passagerare ska kunna vänta tryggt och för bekväm av- och påstigning. Långa stopptider kan motivera fickhållplats.

Vägrenshållplats

Vägrenshållplats är en vanlig hållplatstyp längs befintliga 13-metersvägar på landsbygd. För att bussen ska kunna stanna utan att blockera vägen för andra fordon bör vägrensbredden vara minst 2,5 meter. Hållplatsen bör utformas med plattform.

Figur 55. Vägrenshållplats och dess utformning (SLL: SL-S-419795).

Tabell 14. Fördelar och nackdelar med vägrenshållplats.

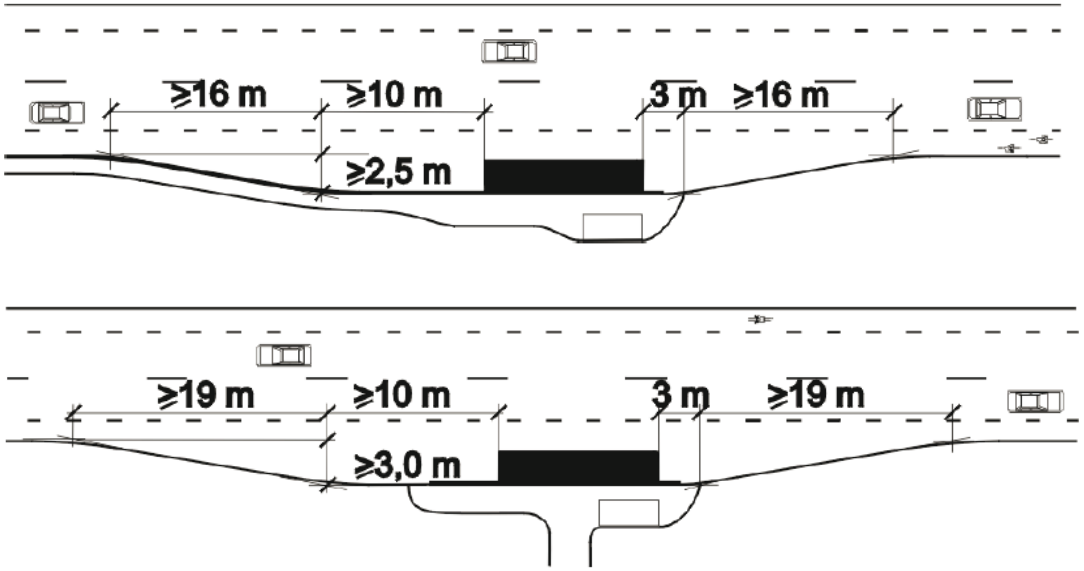
Fördelar	Nackdelar
Låg kostnad för anläggning och drift.	Då gående korsar gatan i anslutning till stillastående buss kan detta innebära fara för gående.
God komfort för resenärer då dessa inte utsätts för någon större sidoförskjutning.	Viss trafikfara i samband med omkörning av stillastående buss (gäller främst vid smal vägren).
Bussen kan lätt angöra med alla dörrar nära intill kantstödet.	

Rekommendationer

Vägrenshållplats kan användas främst på relativt lågtrafikerade tvåfältsvägar med liten busstrafik. Hållplatstypen bör alltid vara försedd med plattform för att passagerare ska kunna vänta tryggt och för bekväm på- och avstigning. Vid lågt nyttjande av hållplats på landsbygd kan kortare plattform anläggas. Långa stopptider kan motivera fickhållplats.

Fickhållplats

Fickhållplats ligger skild från vägen eller gatan och är vanlig på landsbygd. Fickans bredd väljs med hänsyn till gatubredd/vägbredd och andra lokala förhållanden. Vid annan bredd än tre meter påverkas även in- och utfartssträckornas längd och bussen kan få svårt att angöra hållplatsen. Smal vägren motiverar längre infartssträcka. I landsbygdsmiljö kan infartssträckan förlängas för att få en mjukare körning, se tabell 17 för rekommenderade in- och utkörningssträckor.

Figur 56. Fickhållplats och dess utformning, överst är för VR 50–70 och nederst VR 80–100 (TRV 2015:087).

Tabell 15. In- och utkörningssträckor vid fickhållplats.

Fickans djup (m)	Inkörningssträcka (m)	Utkörningssträcka (m)
3	16	10
2,75	14,5	9
2,5	13	8
2	10,5	6,5
1,6	9	5,5
1,5	8	5

Tabell 16. Fördelar och nackdelar med en fickhållplats.

Fördelar	Nackdelar
Då bussen står vid hållplats blockeras inte annan trafik.	Obekvämt körsätt för att komma till plattform. Den dubbla sidoförskjutningen är särskilt obehaglig för passagerare som rest sig för att gå av.
Relativt god säkerhet och komfort för väntande bussresenärer i landsbygdsmiljö.	Kräver stort utrymme och en placering långt ifrån korsning.
	Vid utfart med boggibuss kan bussens bakdel svepa in över plattformen.

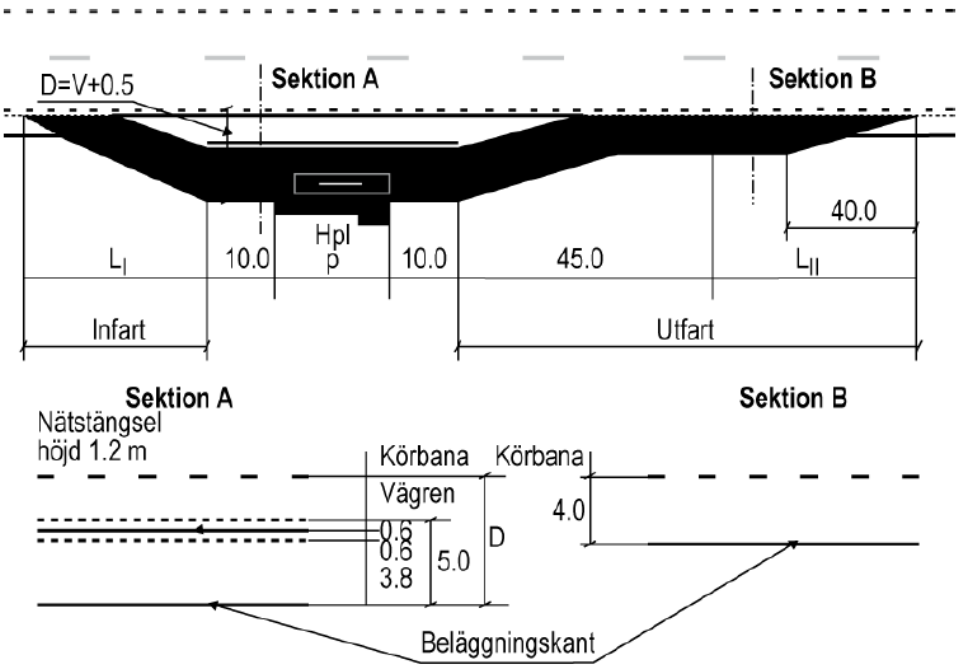
Rekommendationer

Fickhållplats används på tvåfältsvägar på landsbygd. Vid fickhållplats på mötesfri landsväg ska möjlighet för gående finnas att korsa vägen i två steg via spärrområde. Vid ombyggnad till mötesfri

landsväg med 90 km/h ska accelerationsfält övervägas vid utfart från fickhållplats till ett körfält. När mer än 10 bussar per dygn stannar vid hållplatsen ska accelerationsfält alltid anläggas. Vid 2–10 bussar per dygn ska accelerationsfält anläggas vid en dimensionerande trafik (ÅDT-DIM) av ≥ 8 000 fordon per dygn. Vid endast en stannande buss per dygn ska accelerationsfält anläggas vid ≥ 10 000 fordon per dygn. Accelerationsfält ska i princip utföras som för avskild hållplats. Ovanstående gäller vid ombyggnad till mötesfri landsväg och utfart från fickhållplats till ett körfält. Vid nybyggnation är kraven högre.

Avskild hållplats

Avskild hållplats är avskärmad från vägbanan med staket, refug, grönremsa eller nivåskillnad Inbromsning sker i huvudsak på infarten och acceleration i huvudsak på utfarten.

VR (km/h)	L_I (m)	L_{II} (m)	Total längd (m)
70	55	0	120+p
80	70	30	160+p
90	85	60	210+p
100	100	85	270+p
110	115	110	340+p

Om mer än en buss samtidigt trafikerar hållplatsen ökas bredden D till v + 7.6 m. Infartens längd behålls och utspetsningen blir då tvärare. Längden på utfartens utspetsning ökas till 55.0 m.

Figur 57. Avskild hållplats och dess utformning (TRV 2012:180).

Tabell 17. Fördelar och nackdelar med avskild hållplats.

Fördelar	Nackdelar
God säkerhet och komfort för väntande passagerare.	Planskild gång- och cykelförbindelse ger lätt till långa gångavstånd för bussresenärer, med risk för att dessa genar på ett trafikfarligt sätt.
Ger skälig säkerhet och komfort också för barn i skolåldern.	Ofta mycket hög kostnad.
Inbromsning sker i huvudsak på infarten och acceleration i huvudsak på utfarten.	Stor sidoförskjutning i hög hastighet medför risk för bussresenärer som rest sig för att gå av.

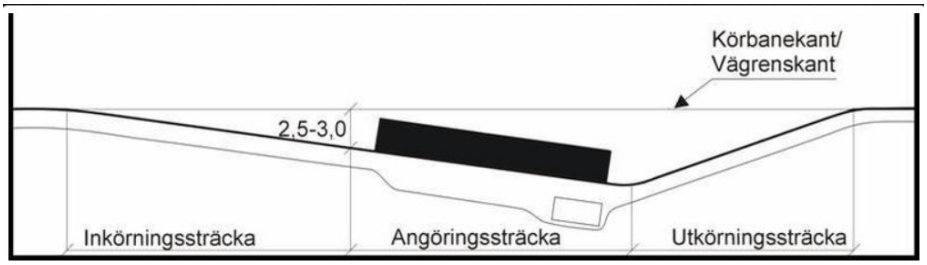
Rekommendationer

Avskild hållplats ska alltid väljas på motorväg och mötesfri motortrafikled och kräver då planskild gång- och cykelförbindelse. Avskild hållplats kan med fördel också användas på mötesfri landsväg och på tvåfältsvägar där barn använder hållplatsen i stor utsträckning. Det krävs att planskild gång- och cykelväg i anslutning till avskild busshållplats utformas med stor omsorg. Gång- och cykelvägen, särskilt själva korsningen, ska vara attraktiv. Det ska inte vara lockande att gena över körbanan. Ofta erfordras att man kompletterar med staket.

Sned fickhållplats

Sned fickhållplats kan i första hand vara ett alternativ till fickhållplats. De huvudsakliga fördelarna är att angöring sker lätt vilket möjliggör kantstöd högre än 17 cm. Vidare att gående, som på ett olämpligt sätt korsar gatan/vägen framför bussen, lättare upptäcks av den passerande trafiken. Enkelsidig förskjutning gör att obehaget för passagerare som rest sig för att stiga av begränsas.

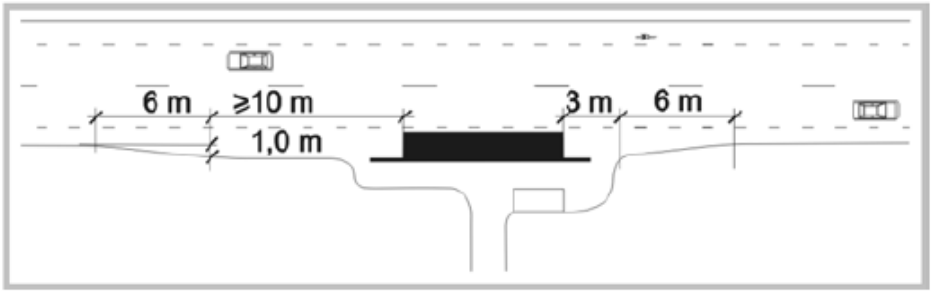
Till nackdelarna hör att hållplatsdjupet blir stort och att det krävs större uppmärksamhet av bussföraren vid utkörning. Hållplatstypen är relativt lite prövad.

Figur 58. Utformning av sned fickhållplats (VV 2004:80).

Liten fickhållplats

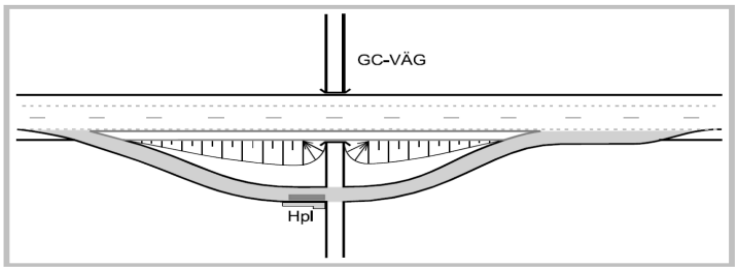
Vägrenshållplats eller körbanehållplats i landsbygdsmiljö medför att stillastående buss på ett oönskat sätt försämrar framkomligheten för motorfordon, cyklister m.fl. För att öka framkomligheten för övrig trafik och förbättra trafiksäkerheten kan i vissa fall liten fickhållplats väljas. Då förbättras också förhållandena för väntande bussresenärer.

Figur 59. Utformning för liten fickhållplats (VV 2004:80).

Alternativ utformning av avskild hållplats

Vid planskild gång- och cykelväg kan hållplatsen förläggas i anslutning till gång- och cykelvägen. Risken för trafikfarlig passage av vägen reduceras väsentligt eller elimineras helt.

Figur 60. Alternativ utformning av avskild hållplats (VV 2004:80).

Tillfällig hållplats

När det gäller tillfälliga hållplatser är god information och tydlighet en nödvändighet. Resenärerna ska i god tid få veta när och var hållplatsen kommer att flyttas och vägvisningen från den ordinarie till den tillfälliga hållplatsen måste vara genomtänkt. Viktigt att tänka på är trafiksäkerheten då det kan uppstå nya konfliktpunkter mellan resenärer till den tillfälliga hållplatsen och övrig trafik. Beroende på hur länge den tillfälliga hållplatsen ska gälla så ställs olika krav på den permanenta infrastrukturen, vid en kortare period kan kraven minskas, det räcker i många fall med en hållplatsstolpe och bra information. Ska hållplatsen gälla för en längre period och om det är många påstigande så är kraven på utrustningen större. Detta ska utredas från fall till fall, däremot ställs alltid samma krav på säkerheten.

Rekommenderad hållplatstyp i landsbygdsmiljö

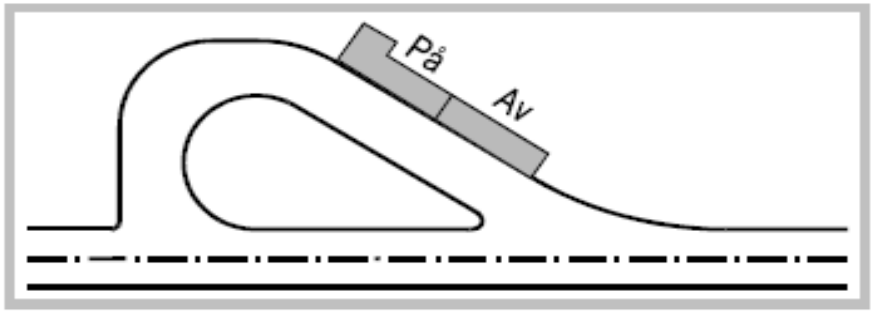
På landsbygd, och särskilt på vägar av hög klass, ställs höga krav på motorfordonens trafiksäkerhet och framkomlighet och på att dessa ska vara tämligen ostörda av att bussar kör in till eller ut från busshållplatser.

- På motorväg och mötesfri motortrafikled ska avskild hållplats användas, och det ska finnas planskildhet för gående och cyklister till och från hållplats.
- På mötesfri landsväg (räckesförsedd eller bred mittremsa) ska normalt fickhållplats användas, dock kan även avskild hållplats användas i vissa fall.

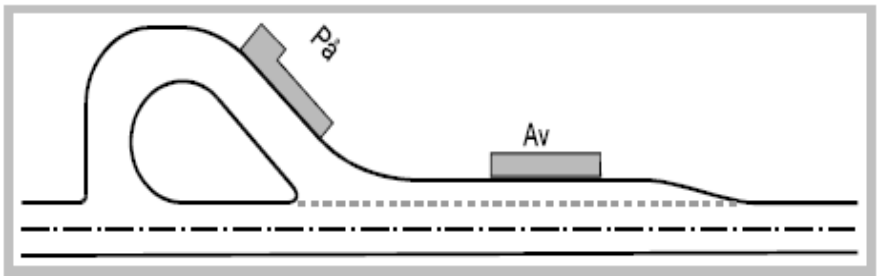
Hållplatstyp på tvåfältsvägar är beroende av biltrafikflöde och antal stannande bussar, men också av referenshastighet, sikt, gång- och cykeltrafik, vägrensbredd, hållplatsplacering m.m.

Vändslingor för buss

Vid till exempel ändhållplatser behöver bussen ha möjlighet att vända. Vändplatser ska i regel ligga till höger om gatan/vägen i den ankommande bussens körriktning. Detta för att, av trafiksäkerhetsskäl, undvika vänstersväng från gatan. Vid reglerhållplatser kan busschaufförен behöva en paus och resenärerna måste då visa hänsyn och vänta med att stiga på bussen.

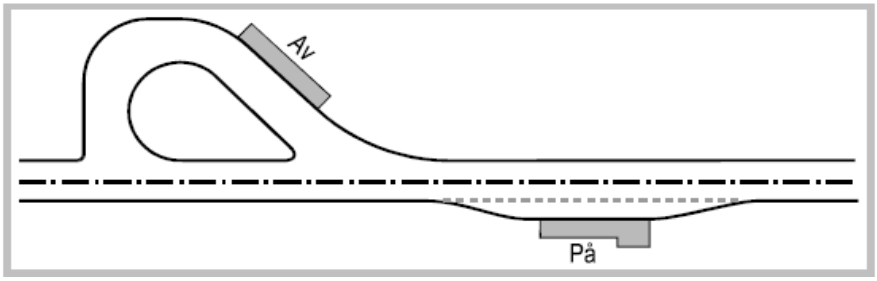

Figur 62. Utformning av vändslinga med enkel hållplats (TRV 2015:087).

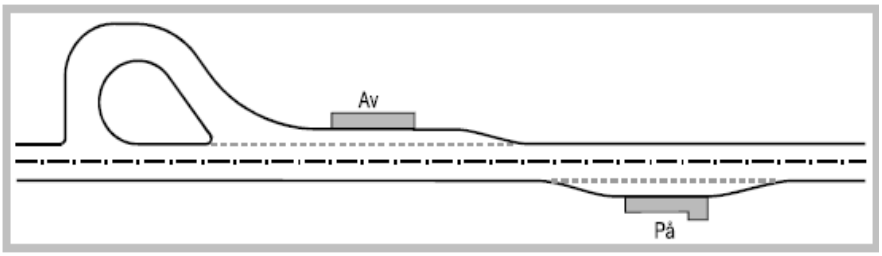
Figur 613. Utformning av vändslinga med dubbel hållplats (TRV 2015:087).

Vändplats i vänsterläge kan vara motiverat av utrymmesskäl eller om en övervägande del av bebyggelsen, eller till exempel en skola, ligger på den sidan. Färre resenärer måste då korsa gatan. Det kan också vara lämpligt att placera påstigningshållplatsen på andra sidan gatan, se figur 64.

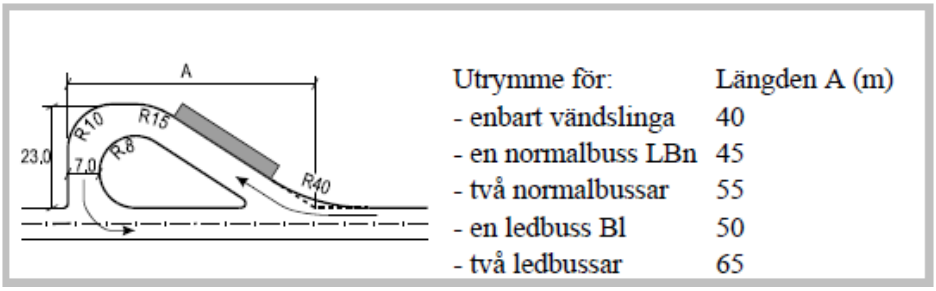
Figur 64. Utformning av vändslinga med av- och påstigningsplats på ömse sidor om vägen (TRV 2015:087).

När vissa busslinjer passerar vändplatsen så ska hållplatsen läggas före slingan, se figur 65.

Figur 65. Utformning då vissa linjer passerar vändslinga för buss (TRV 2015:087).

Slingan i figur 66 är dimensionerad för körspårsradie 10 meter. För vändslinga i vänsterläge ökas längden med fem meter.

Utrymme för:	Längden A (m)
- enbart vändslinga	40
- en normalbuss LBn	45
- två normalbussar	55
- en ledbuss Bl	50
- två ledbussar	65

Figur 66. Måttsättning av vändslinga för buss (TRV 2015:087).

Siktlängder in mot hållplatser

Generellt ska busstrafikerade gator utformas så att bussföraren har så god sikt att föraren vid körning i referenshastighet kan stanna eller väja för hinder utan att resenärerna skadas eller utsätts för obehag.

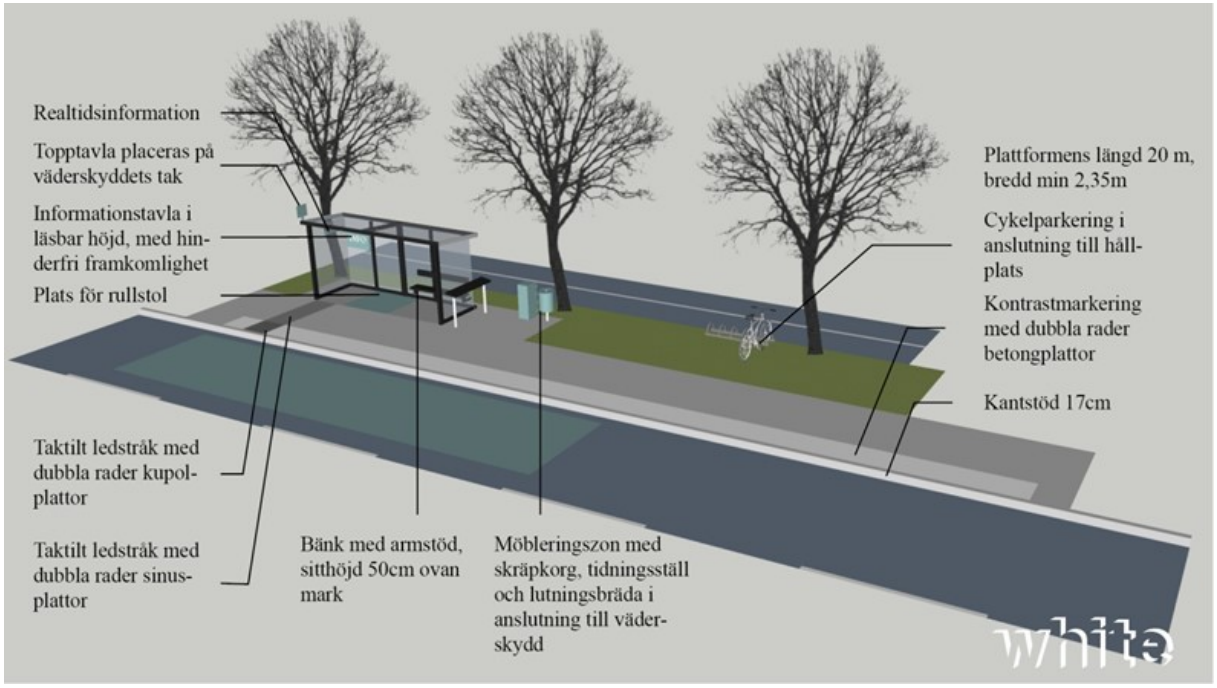
Tabell 21 nedan ger god standard för siktsträckor in mot hållplatser. Dessa mått bygger på körning i referenshastighet, att bussförarens ögonhöjd är 2,05, att bussretardation vid inbromsning är 1,5 m/s^2 och att förarens reaktionstid är 2,0 sekunder under normal bussdrift.

Tabell 18. Minsta siktlängd för bussförare in mot hållplatser (TRV 2012:179).

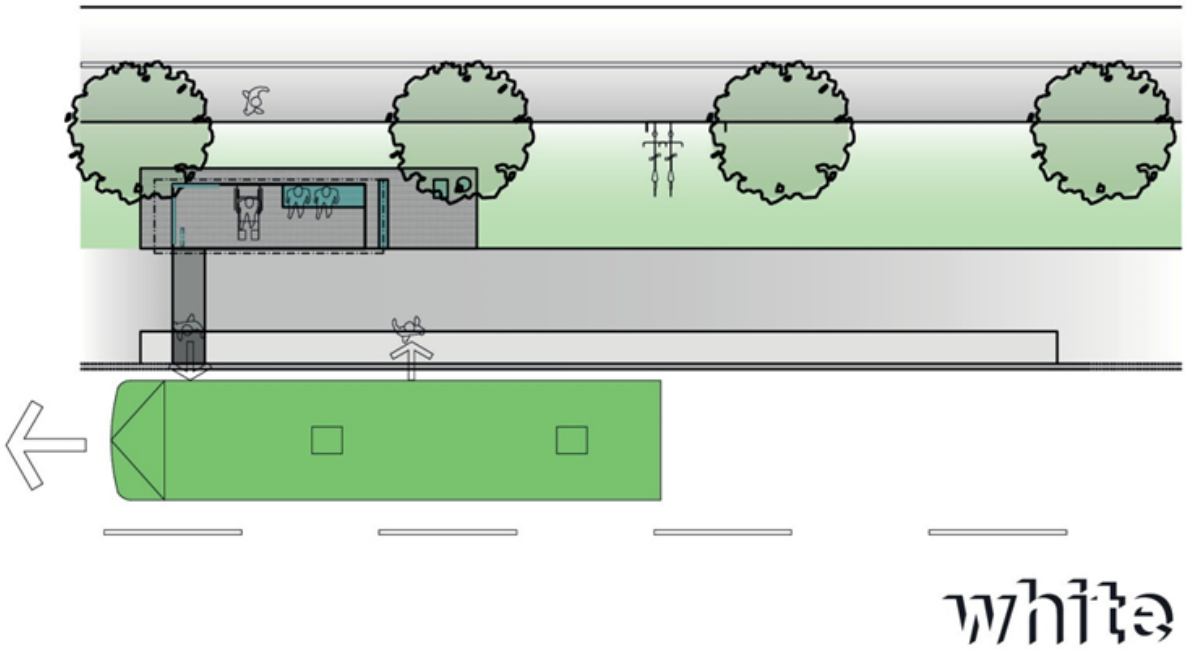
Referenshastighet (Km/h)	Siktlängd, framåtsikt (m)
30	40
40	60
60	120
80	200
90	245

2.2.3 Utformning av hållplats

Utformningen och byggandet av plattformen ansvarar den berörda väghållaren för.

Figur 67. Perspektivskiss på hållplatsen.

Figur 68. Planskiss på hållplatsen.

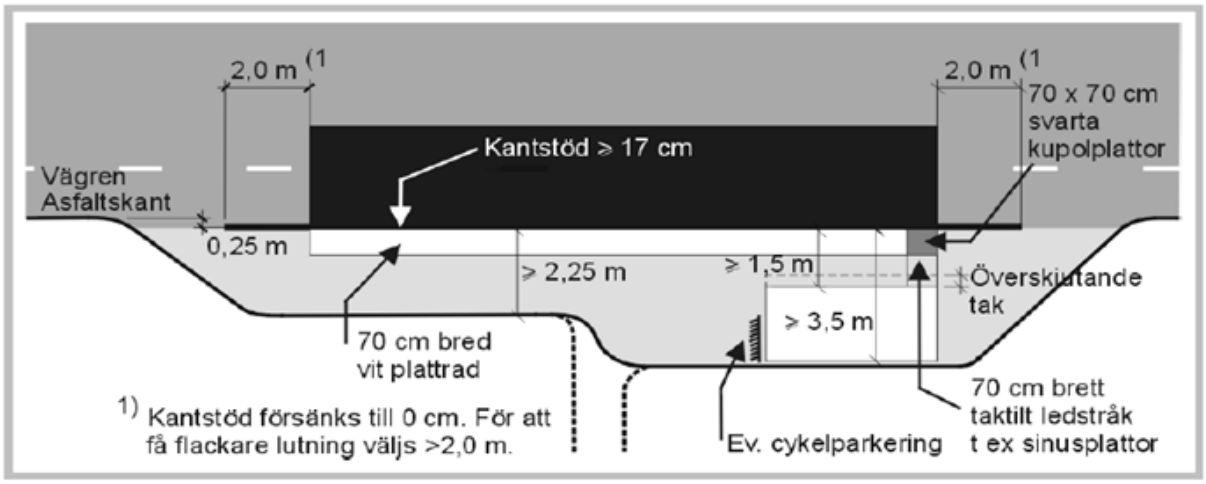
2.2.4 Plattform

Plattformen ska ha en plan, hård och jämn yta, samt tillräcklig storlek med hänsyn till det antal bussar och resenärer som använder hållplatsen. Plattformen ska ha en bredd på minst 1,5 meter så att det är möjligt att ta sig fram med rullstol, rollator eller barnvagn. Nivåskillnaden mellan bussens golv och plattformens nivå ska minimeras för att hjälpa personer med rörelsehinder och särskilt de som använder rullstol eller rollator. Följande råd om plattformens utformning kommer från VGU.

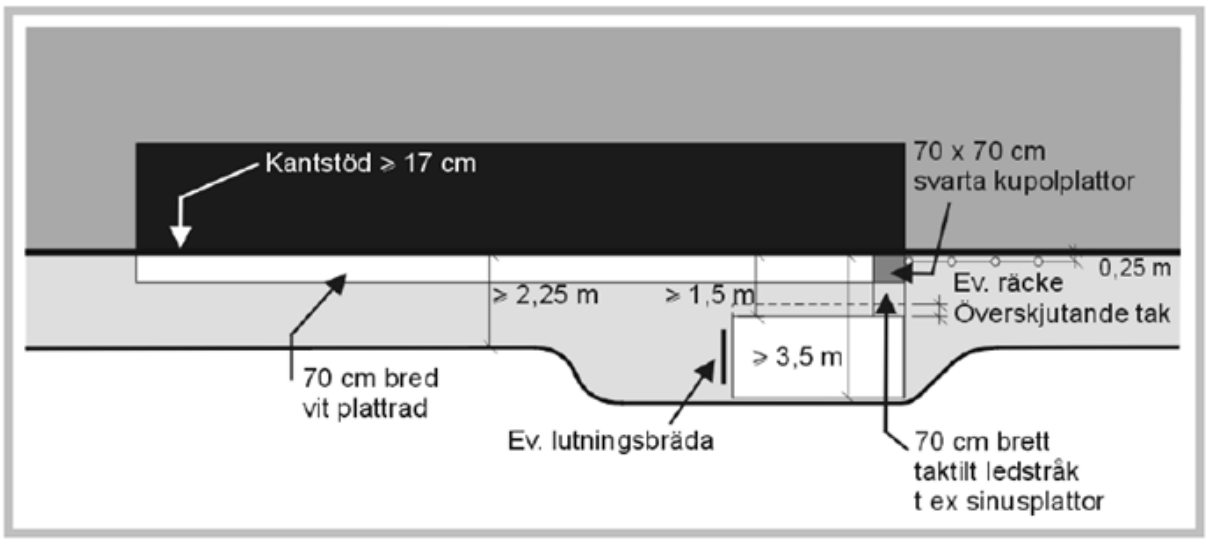
Tabell 19. Tillgänglighetsanpassning av plattform.

Hårdgjord yta	Betong
Kantsten	≥ 17 cm, slät och avfasad
Taktila stråk	50–70 cm brett
Vit kantmarkering	Längd beror på plattformslängd* Vita plattor eller vit massa 35–70 cm brett

*Minst 20 m per läge

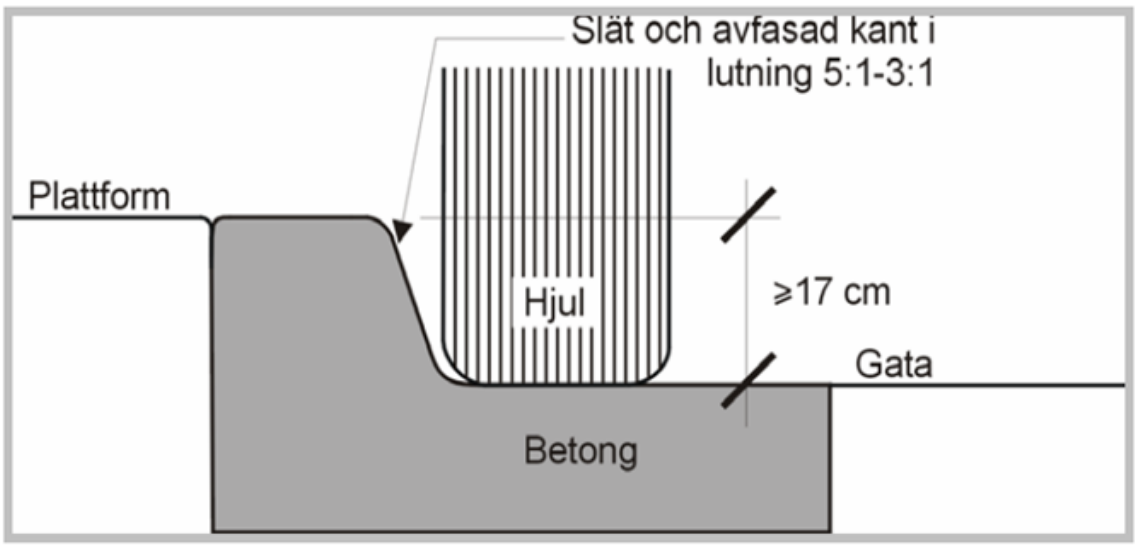
Figur 62. Normal utformning av plattform utan genomgående kantstöd.

Figur 70. Normal utformning av plattform med genomgående kantstöd.

Plattformen ska vara minst 17 cm högre än körbanan, det möjliggör att överhänget på en vanlig buss kan komma in över plattformen utan att skadas. Bussar med nigning kommer ner till ungefär 22 cm över mark. För de hållplatstyper som medför att bussen alltid angör hållplatsen utan att bussens överhäng går in över själva plattformen kan plattformen ibland göras något högre än 17 cm om bussarnas dörröppningskonstruktion medger detta, dock högst 22 cm. Vid 22 cm plattformshöjd blir det ingen eller liten skillnad mellan plattformen och bussens golv vid nigning. Brantare lutning än 1:20 bör undvikas i anslutning till plattform.

Plattformen ska ha ett kantstöd mot gatan som möjliggör att bussen kan stanna med alla dörrar nära intill plattformen utan att kaross och däck skadas. Kantstöd och anslutande köryta bör därför vara av prefabricerad betong och utformas enligt figur 71 nedan.

Figur 631. Utformning av kantstöd.

Om granitkantsten används vid plattform ska kantstenen vara slät och avfasad. Den ökade risken för ojämna sättningar kan innebära att en lägre plattform än 17 cm måste väljas.

Plattformens kant närmast kantstödet ska utföras med en vit kantremsa ungefär 70 cm bred och med kontrasterande ljushet, till exempel två rader med vita plattor vilka ofta är 35 x 35 cm.

Plattformens och väderskyddets viktiga delar ska utformas så att man får stor kontrastverkan för att människor med nedsatt syn ska få hjälp att orientera sig på hållplatsen. Det ska finnas taktila ledstråk i kontrasterande ljushet mot omgivningen vilka hjälpen blinda och synsvaga att hitta hållplatsens väderskydd och bussens instegsdörr. Bussarna ska stanna intill det taktila stråken och inte vid stolpen för att underlätta för synskadade att ta sig på bussen.

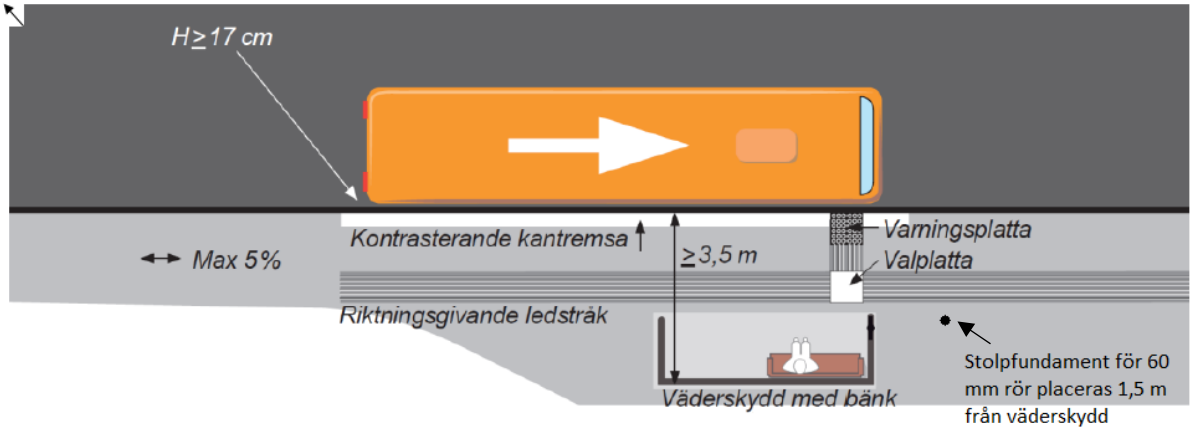
Nivåskillnaden mellan bussens golv och plattformens nivå ska minimeras för att hjälpa personer med rörelsehinder och särskilt de som använder rullstol eller rollator.

Bussar kommer i ökad utsträckning att vara försedda med ramp för att kunna ta ombord rullstolar. I utfällt läge erfordras för rampen cirka en meter från bussen. En rullstol behöver ett utrymme på plattformen av cirka 1,0 x 1,4 meter, och manövreringsutrymme för rullstol kräver därutöver ungefär 1,5 x 1,5 meter. För att någorlunda bekvämt kunna manövrera en rullstol krävs en plattformsbredd om 3,5 meter vid påstigningsdörr och vid främre avstigningsdörr. Plattformsbredd mindre än 2,25 meter ger normalt inte möjlighet att ta ombord rullstol och ska därför undvikas.

För maskinell snöröjning mellan väderskydd och kantsten eller räcke krävs normalt 2,25 meter bredd.

Plattformens längd avgörs av vilken busstyp hållplatsen dimensioneras för och om fler än en buss ska kunna nyttja hållplatsen samtidigt. Vid mycket litet utnyttjande i till exempel glesbygd kan plattformens längd begränsas. Det ska dock alltid vara möjligt för bussresenärer att gå på och av via plattform, se bilaga för typritning av plattform. Antal bussar och rådande förhållanden avgör hur plattformen utformas. Följande fyra typer av plattformar finns att välja beroende på antalet påstigande på hållplatsen.

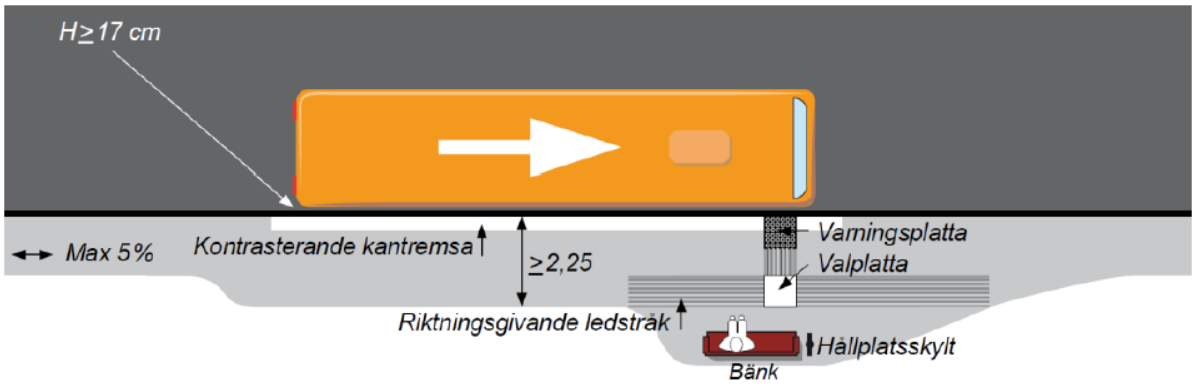
Plattform för busshållplats typ 1

Figur 642. En skiss på plattform typ 1 (TRV 2015:086).

- Ska användas på hållplatser med fler än 10 påstigande per dygn.
- Plattform med full längd (kontrollera trafikeringsbehov).
- Plattformsbredd ≥ 3,5 meter och ≥ 2,8 meter hinderfritt mått från plattformskant.
- Plattformshöjd ≥ 17.
- Kontrasterande kantremsa, vita plattor eller vit massa, 35–70 cm bred.
- Taktilt och visuellt ledstråk vid påstigningspunkt, 35–70 cm brett.
- Taktilt och visuellt ledstråk utmed hela plattformslängden, 35–70 cm brett.
- Maximalt 5 % lutning till och från hållplatsen (i dess närhet).
- Gångbana med jämn och hårdgjord yta till och från hållplatsen (i dess närhet).
- Belysning vid hållplatsområdet om el finns på plats eller maximalt 25 meter från hållplats.
- De standardväderskydd i trä som används på landsbygd är 3,4 meter breda och 1,87 meter djupa (se bilaga standardväderskydd trä).

Plattform typ 2

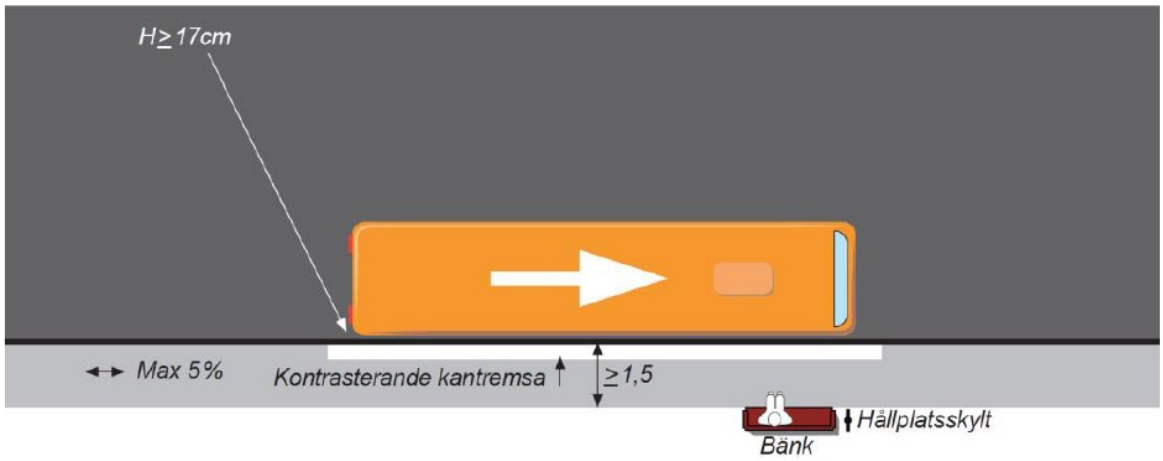

Figur 653. En skiss på plattform typ 2 (TRV 2015:086).

- Ska användas på hållplatser med mindre än 10 påstigande per dygn, eller där väderskydd inte ryms.
- Plattform med full längd (kontrollera trafikeringsbehov).
- Plattformsbredd ska vara ≥ 2,25 meter, på prioriterat vägnät ska plattformsbredden vara ≥ 2,8 meter för att möjliggöra ombord- och avstigning med hjälp av bussens ramp.

- Plattformshöjd ≥ 17 cm.
- Kontrasterande kantremsa, vita plattor eller vit massa, 35–70 cm bred.
- Taktilt och visuellt ledstråk vid påstigningspunkt, 35–70 cm brett.
- Maximalt 5 % lutning till och från hållplatsen (i dess närhet).
- Gångbana med jämn och hård yta till och från hållplatsen (i dess närhet).
- Belysning vid hållplatsområdet om el finns på plats eller maximalt 25 meter från hållplats.

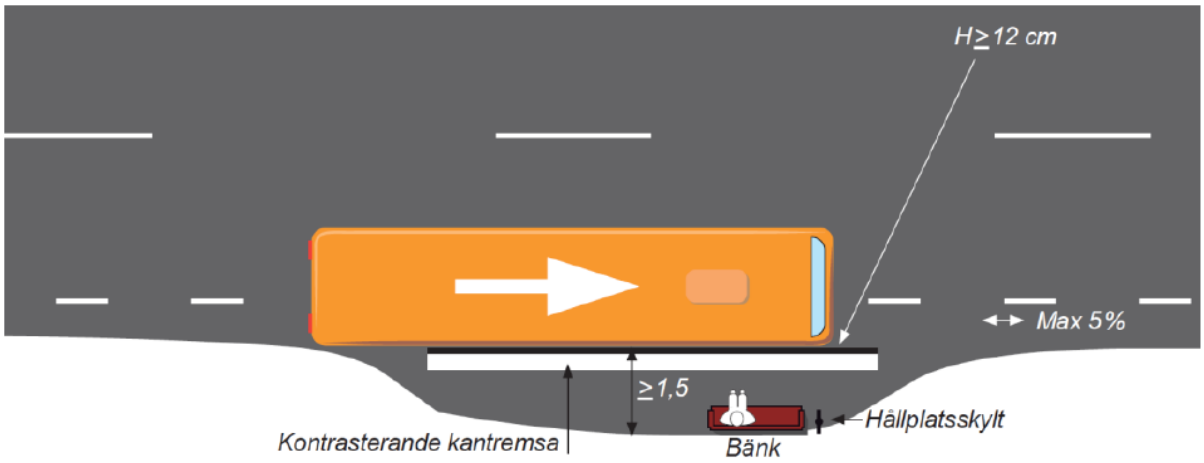
Plattform typ 3

Figur 664. En skiss på plattform typ 3 (TRV 2015:086).

- Ska användas på hållplatser med mindre än 10 påstigande per dygn.
- Plattform med full längd (kontrollera trafikeringsbehov).
- Plattformsbredd ≥ 1,5 meter.
- Plattformshöjd ≥ 17 cm.
- Kontrasterande kantremsa, vita plattor eller vit massa, 35–70 cm bred.
- Maximalt 5 % lutning till och från hållplatsen (i dess närhet).
- Gångbana med jämn och hårdgjord yta till och från hållplatsen (i dess närhet).
- Belysning vid hållplatsområdet om el finns på plats eller maximalt 25 meter från hållplatsen.

Plattform typ 4

Figur 675. En skiss på plattform typ 4 (TRV 2015:086).

- Ska användas vid hållplatser med mindre än 10 påstigande per dygn där inte möjlighet finns för plattform med full längd.
- Plattformsbredd ≥ 1,5 meter.
- Plattformshöjd ≥ 17 cm
- Kontrasterande kantremsa, vita plattor eller vit massa, 35–70 cm bred.
- Maximalt 5 % lutning till och från hållplatsen (i dess närhet).
- Gångbana med jämn och hårdgjord yta till och från hållplatsen (i dess närhet).
- Belysning vid hållplatsområdet om el finns på plats eller maximalt 25 meter från hållplatsen.

2.3 Tillgänglighet

En hållplats ska vara tillgänglig för alla, varje resenär ska kunna nå viktiga målpunkter såsom bostad, arbete, studier och fritidsaktiviteter. Olika resenärer har olika behov, exempelvis personer med funktionsnedsättning och äldre har ofta behov av information om specifika förhållanden som är kopplade till den egna funktionsförmågan. I följande avsnitt redogörs för vad vi på Trafik och samhälle menar med en fullt tillgänglig hållplats.

PLATTFORM
Minst 2,25 meter bred.
Smalaste *passagen* minst 1,5 meter.
Vändmått 2 meter cirkel.
Längd 20 meter (per läge).
Kantsten som är minst 170 och högst 220 mm högre än körbana.
Vit kontrasterande kantremsa, vita plattor eller vit massa, 350–700 mm bred.
Taktilt och visuellt ledstråk mellan väderskyddets främre vägg (då väderskydd finns) eller bänk sett i bussens färdriktning och platsen för påstigning. Den platsen ska utgöras av svarta varningsplattor 700x700 mm.
Eventuella riktningsändringar på ledstråket ska markeras med valyta på cirka 1,0x1,0 meter.
Lutning maximalt 2 % både sidled och längsled (1:50).
Jämn beläggning.
Rak kantsten så att bussen kan angöra hållplatsen.
Fri från hinder, samtlig utrustning ska placeras så att de inte kommer i konflikt med ledstråk.
Åtskild från cykelbana och körbana.

Väderskydd

Möjligheten att skydda sig mot exempelvis regn och blåst på en hållplats värderas högt och cirka 10 eller fler påstigande per vardagsmedeldygn motiverar kostnaden för ett väderskydd på landsbygd. Av andra skäl kan väderskydd vara aktuellt även vid lägre resandetal. Om väderskydd redan finns på en hållplats så ska det, oavsett hur många resande, stå kvar. På landsbygd används träväderskydd som standard, se bilaga för exempel på väderskydd som UL använder.

För att effektivisera både investerings- och underhållskostnader rekommenderar Trafik och samhälle standardmodeller för väderskydd i länet, ritningar på de standardväderskydd vi använder finns som

bilaga. De ska vara uppbyggda på ett sådant sätt att de kan anpassas till hållplatser med varierande resandemängd och storlekar.

VÄDERSKYDD (OM DET FINNS)	
	Vara placerat så att minst 1,5 meter finns mellan väderskydd och kantsten.
	Glasytor ska vara varningsmarkerade med en remsa på 1000 mm höjd (ögonhöjd för sittande).
	Väderskyddet ska placeras och utformas på ett sådant sätt att det är enkelt för bussföraren att se om det finns väntande resenärer i väderskyddet.
	Ytbehovet per person kan antas vara mellan 0,5 till 0,8 kvadratmeter vid bedömning av väderskyddsdimensioner.

Sittbänk

Bänk ska finnas på alla hållplatser och den ska placeras i linje med påstigningsdörren på bussen. Om väderskydd finns så ska bänken placeras i det bortre hörnet sett i bussens färdriktning. Bussen ska stanna med påstigningsdörren mitt för den sittplats som då finns närmast det nämnda hörnet. Sitter man på den nämnda platsen behöver man därför bara gå rakt fram för att komma till bussens påstigningsdörr. Det är lättast för bussföraren att se om det finns någon i väderskyddet om man sitter på den nämnda platsen. Dessa riktlinjer gäller för nyetableringar av väderskydd och bänkar.

SITTBÄNK	
	Ska ha ryggstöd.
	Ska ha en sitthöjd på 450–500 mm.
	Ska ha 3 stycken armstöd placerade 700 mm ovan mark.
	Vid sidan om sittbänken ska det finnas plats för rullstol.

Belysning

På landsbygd finns ingen möjlighet till belysning i träväderskydden. Vid statligt vägområde finns det idag inte förutsättningar för att koppla el till väderskydden. Vid kommunalt vägområde finns möjligheten att koppla till befintlig gatuel och detta sker i samråd med berörd kommun. Vad gäller gatubelysning är det upp till väghållaren.

BELYSNING	
	Ljusstyrkan ska vara större än 10 lux.
	Ska ha sådan kvalitet att tidtabeller och annan information lätt kan läsas, och så att personer kan uppfatta teckenspråk och läsa på läppar.
	Får inte vara bländande.

SKYLTAR/INFORMATION	
	Digital information ska vara läsbar på 10–15 meter för en person med normal syn.

	Det ska finnas nödvändiga informationsskyltar uppsatta så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga lättare kan använda hållplatsen.
	Topptavlans underkant ska sitta cirka 2,5 meter över mark och vara riktad mot trafiken.
	Om tidtabellskasett finns ska dess underkant sitta 1,2 meter över mark och i linje med gatan.
	Hållplatsstolpe ska placeras 1,5 meter efter väderskyddet i bussens riktning om väderskydd finns, annars vid påstigningsplats.
	Informationen bör kompletteras med bokstäver i upphöjd relief och/eller punktskrift.
	Tydliga och välkända symboler.
	Akustisk information i form av prator på hållplatsen som läser upp realtidsinformation ska placeras på stolpe där realtidsinformationen finns.
	Skyltning ska vara väl belyst.
	Information om hållplatsens namn och läge samt destination.
	Det ska finnas information om var resenären vänder sig för upplysning och störningsinformation.

PAPPERSKORG (OM DET FINNS)	
	Papperskorgen ska placeras innan väderskyddet i bussens riktning, i bakkant med väderskyddet och cirka 1,5 – 2 meter ifrån för att försvåra klättring på väderskydd.
	De ska tömmas regelbundet.
	Ska inte försvåra framkomligheten för rullstol eller barnvagn samt av- och påstigande resenärer.

Bilparkering och bilangöring

Samverkan mellan privatbil, taxi och busstrafiken förbättras genom att det finns parkerings- och angöringsmöjligheter i anslutning till hållplatser och stationer där det finns behov. För hållplatser och stationer med regional busstrafik ökar behovet och värdet av samverkan med biltrafik. Parkeringen ska bestå av ett antal p-platser för rörelsehindrade. Användning av pendlarparkering kan öka med hjälp av satsningar på kundmiljö, utrustning och funktionella lösningar. När det finns behov av taxiresor ska en taxiplats förläggas och skyltas upp nära hållplatserna.

Cykelparkering och cykeltrafik förbi hållplatsen

Samverkan mellan cykeltrafik och busstrafik förbättras genom att det finns cykelvägar samt parkeringsmöjligheter i anslutning till hållplatser. Cykeltrafiken stöder kollektivtrafiken genom att utvidga täckningsområdet för kollektivtrafikens hållplatser. Där det är möjligt ska cykelparkering finnas i anslutning till busshållplatsen. Behovet av parkering ska bedömas för varje hållplats och är normalt störst vid skolskjutshållplatser och där pendeltrafik förekommer.

När cykelbana saknas på gata med 60/40 km/h ska den om möjligt dras bakom väderskyddet. I de fall cykelbana måste dras mellan väderskyddet och bussen ska åtgärder vidtas som främjar ett gott

samspel mellan bussresenärer och cyklister. Åtgärderna ska vara av sådant slag att cyklisterna uppmärksammas på bussresenärerna samt att det bidrar till att cyklisterna får en lägre hastighet. En konkret åtgärd kan vara att smalna av cykelbanan i höjd med hållplatsen. Cykelbanans avsmalning ska utföras så att avstigande resenärer får mer plats. En annan konkret åtgärd kan vara att göra gångbanan i ett material som associerar gående, i första hand ljusgrå plattor, och cykelbanan i ett material som associerar till cyklande, i första hand rödbrun asfalt.

På gata med 40 km/h finns eller eftersträvas låg fart och ett gott samspel mellan bilist och cyklist. Normalt färdas därför cyklisterna i körbanan. Det innebär att när buss står vid hållplats måste cyklisterna antingen vänta bakom stillastående buss eller passera utanför. Där gång- och cykelförbindelse korsar 40-gata kan timglashållplats med vägkudde eller platågupp vara en effektiv åtgärd för att hastighetssäkra där behovet är särskilt stort.

CYKELPARKERING	
	Antalet cykelplatser ska dimensioneras utifrån platsen.
	Får inte hindra framkomligheten för resenärer vid hållplatsen.
	Möjlighet att kunna låsa fast cykeln ska finnas.
	Bör placeras i anslutning till befintlig belysning.

Gestaltning

Estetik och grönska bidrar till att hållplatser är både funktionella och attraktiva miljöer. Av säkerhetsskäl är det viktigt att undvika att skapa potentiella dolda områden med växter, därför är låga buskar och träd att föredra. Väghållaren ansvarar för skötsel av växter och buskage.

Reklam och reklamtavlor

Reklam kan förekomma på vissa hållplatser. Dessa väderskydd är avtalade mellan kommunen och företaget, således ansvarar företaget för drift och underhåll av dessa väderskydd. Reklamplatser ska inte hindra trafikfunktioner vid hållplatsen och ska inte sättas upp på väderskyddet så att det hindrar bussföraren att se väntande resenärer.

ÖVRIGT	
	Växter och buskage vid hållplatsen ska underhållas så att de inte försämrar insynen till hållplatsen.
	Hållplatser ska vara fria från starkt doftande växter.
	Hållplatser ska vara fria från hinder.
	Askkoppar får inte sättas upp inom hållplatsområdet.
	Vid reglerhållplatser ska det finnas förartoalett.
	Om det finns behov så ska det finnas lutningbräda.
	Om tidningslåda finns får denna inte placeras så att den hindrar framkomligheten på hållplatsen.

För hela tabellen med egenskaper en fullt tillgänglig hållplats ska inneha se bilaga.

För **drift och underhåll** se kapitel 4.

3. Bussterminal

Vid planering av större hållplatser, såsom bussterminaler, är det viktigt att se till helheten eftersom det är flera fordon och trafikslag som ska samspela på samma yta. Val av utformning baseras på rådande omständigheter (till exempel tågpassning), antalet trafikerande linjer, antalet resenärer och omkringliggande infrastruktur.

Köryta

En grundläggande förutsättning för en fungerande terminal är att körytorna är tillräckligt dimensionerad för in- och utfarter, svängradier, svepytor, vändning, omkörningsytor och hållplatslägen inklusive uppställningsplatser.

In- och utfart

För att skapa en flexibel och robust terminal behöver det finnas flera möjligheter för bussar att ta sig in och ut från terminalen. In- och utfartsvägar till terminalen behöver därför kunna möjliggöras från alla körriktningar. Det förekommer också att bussar havererar eller andra trafikincidenter uppstår, och skulle det hända i en in- och/eller utfart så får det stora negativa konsekvenser för busstrafikeringen och resenärerna. In- och utfarter ska därför dimensioneras med omkörningsmöjlighet så att det kan ske utan störning för bussar i motsatt körriktning. Därför ska separerade in- och utfarter dimensioneras så att två bussar kan köra i bredd och kombinerade in- och utfart dimensioneras så att tre bussar kan köra i bredd.

Vändmöjlighet

En grundläggande förutsättning i en terminal är att busslinjer som har sin ändhållplats i terminalen ska kunna vända smidigt och på kort tid, vilket betyder att vändfunktionen behöver finnas nära avstigningsplatsen. Vändmöjlighet ska alltid finnas i terminalen för att undvika störningar från annan trafik. För vändning som bidrar till längre körsträckor blir konsekvensen en lägre turtäthet, som i sin tur ger en sämre kollektivtrafikförsörjning. Längre körsträckor bidrar också till högre driftkostnader, ökade bullernivåer och ökad bränsleförbrukning.

Antal hållplatslägen

En busslinje kan ha terminalen som starthållplats, ändhållplats eller vara ett stopp längs med linjen. Generellt behövs fler hållplatslägen ju fler busslinjer som trafikerar en terminal, viktigt är också att ta höjd för framtida utveckling.

På- och avstigningsplats

Hållplatslägen som trafikeras av en eller flera busslinjer med kombinerad av- och påstigning där kort tidsreglering i hållplatsläget kan förekomma. Kombinerad på- och avstigningsplats används för genomgående linjer.

Avstigningsplats

Hållplatsläge för endast avstigning som trafikeras av en eller flera busslinjer. En förutsättning är att aktuell busslinje har en påstigningsplats. Avstigningsplats ska placeras nära entré till spårtrafik om sådan finns, för att skapa effektiva byten mellan kollektivtrafikslagen. Om terminalen inte är en bytespunkt kan det vara aktuellt att placera avstigningsplats nära målpunkter, så som ett centrum.

Påstigningsplats

Hållplatsläge för endast påstigning som trafikeras av en eller flera busslinjer. En förutsättning för separata påstigningsplatser är att aktuella busslinjer också har en avstigningsplats. En påstigningsplats kan också utgöra första stoppet för påstigande resenärer och är då en startplats om busslinjen är vändande.

Tidsreglering/ uppställningsplats

Parkerad buss i eller i direkt anslutning till en terminal som används för tidsreglering, paus, rast eller elladdning.

Förartoalett/paus

Förartoalett ska tillhandhållas av Trafik och samhälle enligt gällande Trafikavtal. Drift och underhåll är det önskvärt om kommunen sköter för att sedan fakturera Trafik och samhälle för kostnaden.

4. Drift och underhåll

Trafik och samhälle ansvarar för att inventera samtliga hållplatser i Uppsala län. Denna inventering genomförs kontinuerligt under året i syfte att se till att all utrustning är i gott skick. Vid av renovering utför Trafik och samhälle arbetet.

Vid sabotage

Vid exempelvis klotter eller annan typ av sabotage ansvarar Trafik och samhälle för att åtgärda detta så snabbt som möjligt. Om ett väderskydd exempelvis har blivit påkört är det viktigt att detta åtgärdas snabbt då det kan handla om glas eller annat material som kan utsätta folk för fara, det kan även handla om att det är trafikfarligt. Väderskyddet ska ersättas. Ansvarig väghållare ansvarar för att avlägsna exempelvis glaskross från platsen.

Städning av hållplats

Ansvarig väghållare har uppgift att städa på hållplatsen, Trafik och samhälle ansvarar för att städa i väderskyddet samt tvätt av väderskydd. Väghållaren ansvarar även för att tömma eventuella papperskorgar om inget annat har avtalats. Undantaget är Trafikverket som inte sätter upp eller tömmer papperskorgar.

Övrigt underhåll

Väghållaren ansvarar för snöröjning och sandning av hållplats.

Vid olycka

Alla typer av olyckor ska polisanmälas. Om olycka sker på hållplatsen, att någon gör sig illa på utrustningen, så är det Trafik och samhälle tillsammans med väghållare som är ansvariga. Om en trafikolycka sker och en bilist kör in i väderskyddet så är bilisten själv ansvarig.

Bilagor

Bussar

Vid utformning och byggnation av busstrafikens infrastruktur är det viktigt att definiera bussfordon som representerar en sammanställning av kritiska dimensioner från de bussfordon som för närvarande är i drift i länet. Hänsyn behöver också tas för eventuella nya typer av fordon som kan komma att tas i drift. Kontakt ska alltid tas med Trafik och samhälle för uppgift om vilken typ av buss som är lämplig i det aktuella fallet. Nedan uppräknade busstyper är de mest vanliga i busstrafiken i Uppsala län och det är dessa gatorna ska dimensioneras för så att framkomligheten för busstrafiken säkerställs.

Tabell 20. Förteckning över de vanligaste busstyperna.

	Normalbuss	**Ledbuss**	**Boggibuss**	**Dubbeldäckare**	**Dubbelled-buss**	**Kortbuss***
Höjd [m]	3,4	3,4	3,4	4,3	3,3	2,6–3,3
Bredd [m] + backspeglar	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,5
Längd [m]	12,0	18,0–18,75	13,7 – 14,5	14,7	24,0	8,0 – 10,5
Minsta yttre vändradie [m]	12,0	12,0–12,2	13,5	13,5	-	9,5 – 10,0
Axelavstånd [m]	5,9	5,11 & 6,77 (18m buss) 5,88 & 6,77 (18,75m buss)	6,4+1,5 (13,7m buss) 7+1,4 (14,5m buss)	7,0	6,6 & 6,71 & 6,71 m	4,4 - 6,0
Spårvidd [m]	1,8 fram & 1,2 bak	1,8 fram & 1,2 bak	2,1 fram & 1,3 bak	2,1 fram & 1,3 bak	1,8 fram & 1,2 bak	
Axeltryck [ton]	7,25 fram & 13 bak	7,25 fram, 11,5 mitt & 13 bak	6,7 fram, boggitryck 13,4–14,2 bak	19,0	-	

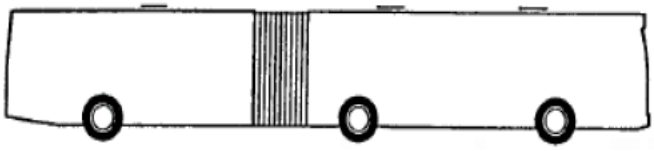
* Kortbuss finns i olika modeller och storlekar varför de angivna måtten endast utgör riktvärden.

Minsta vändradie utgör ett tekniskt mått för respektive buss möjligheter att vända men utgör inte något mått på behov av utrymme för vändslinga (detta redovisas under avsnitt om vändslingor).

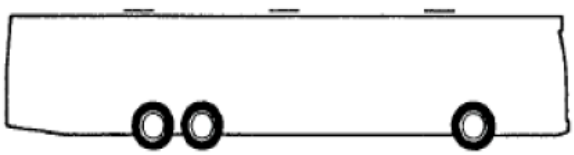
Normalbuss

Ledbuss

Boggibuss

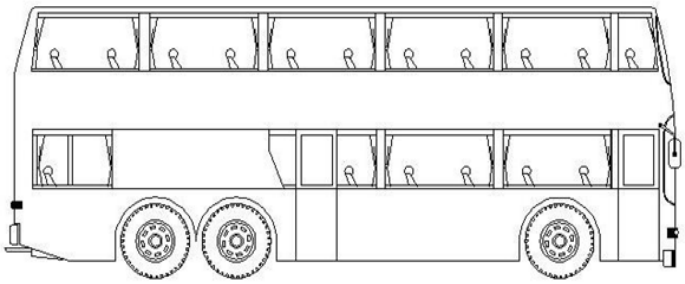

Dubbelledbuss

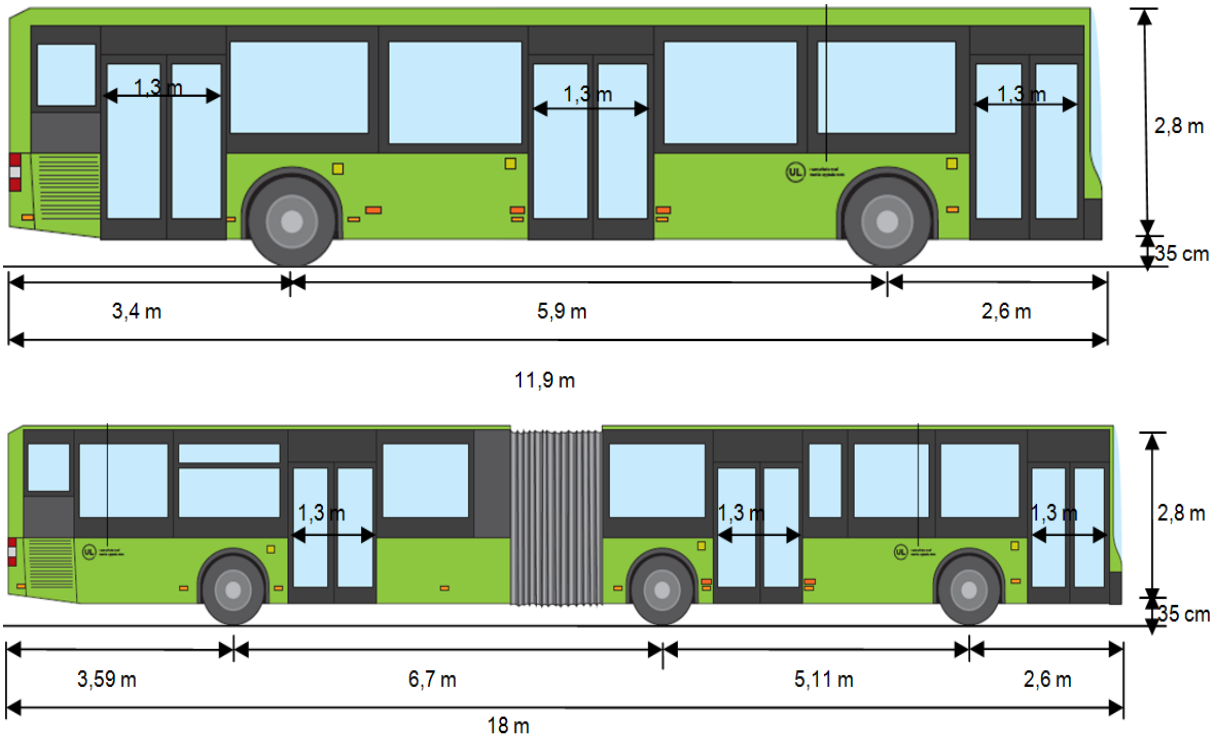
Kortbuss

Dubbeldäckare

Figur 89 redovisar ungefärliga mått på dörrarnas placering, vilka kan variera i placering och antal.

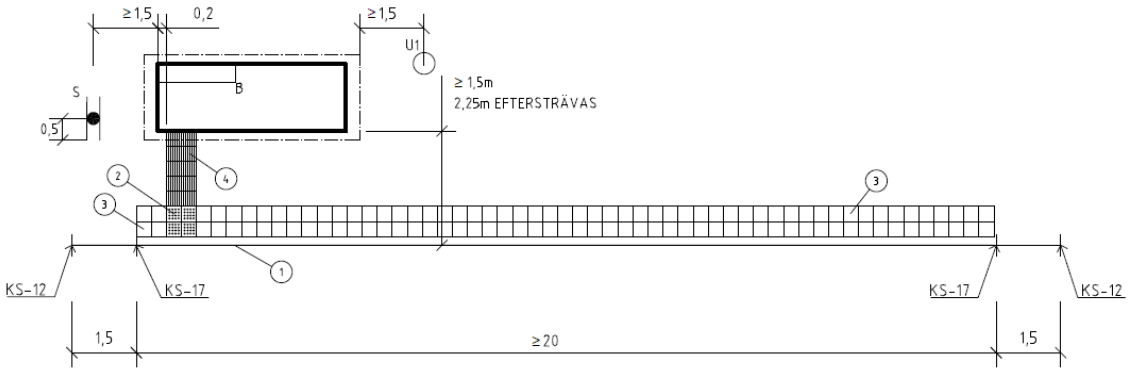

Figur 68. Avstånd mellan dörrar på normal- och ledbuss, alternativ med en eller två framdörrar.

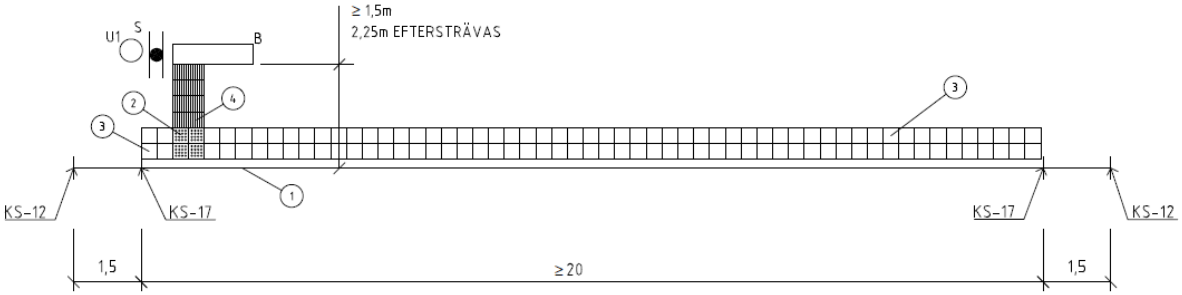
Typritningar för plattform

Följande typritningar har tagits fram av Uppsala kommun i samråd med Trafik och samhälle (180504). Plattformens längslutning anpassas efter gatan. Tvärlutning på 1-2 % eftersträvas. Papperskorg (U1) och bänk enligt riktlinjer för Uppsala stadsmiljö. Eventuell cykelbana leds bakom plattformen. Ledstråk med konstgjorda ledytor ska ha en ljushetskontrast 0,4 NCS mot omgivande beläggning.

VÄDERSKYDD PLACERAT VID PÅSTIGNINGSPLATS

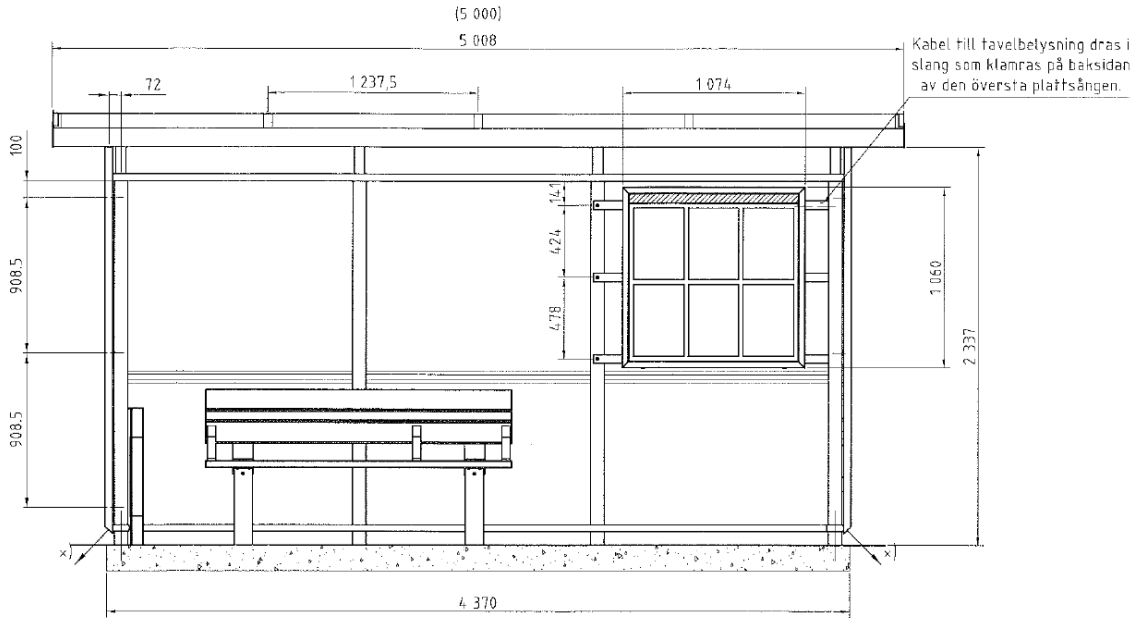

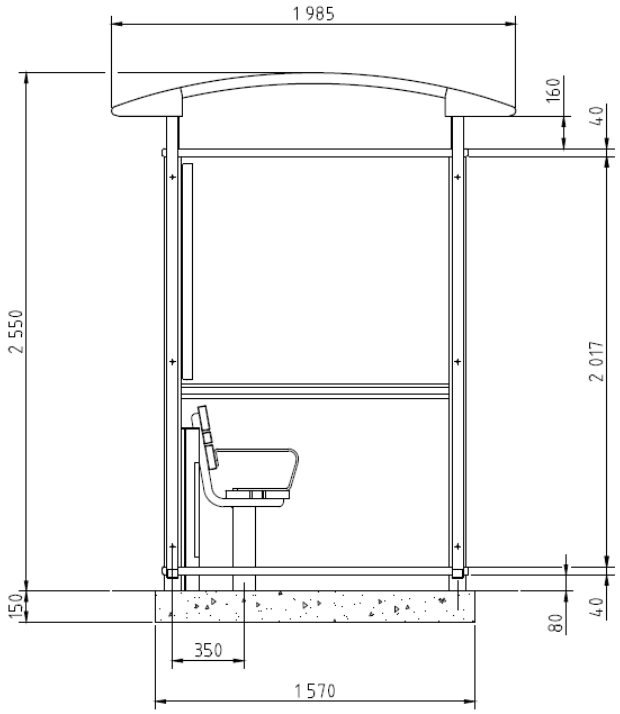
UTAN VÄDERSKYDD

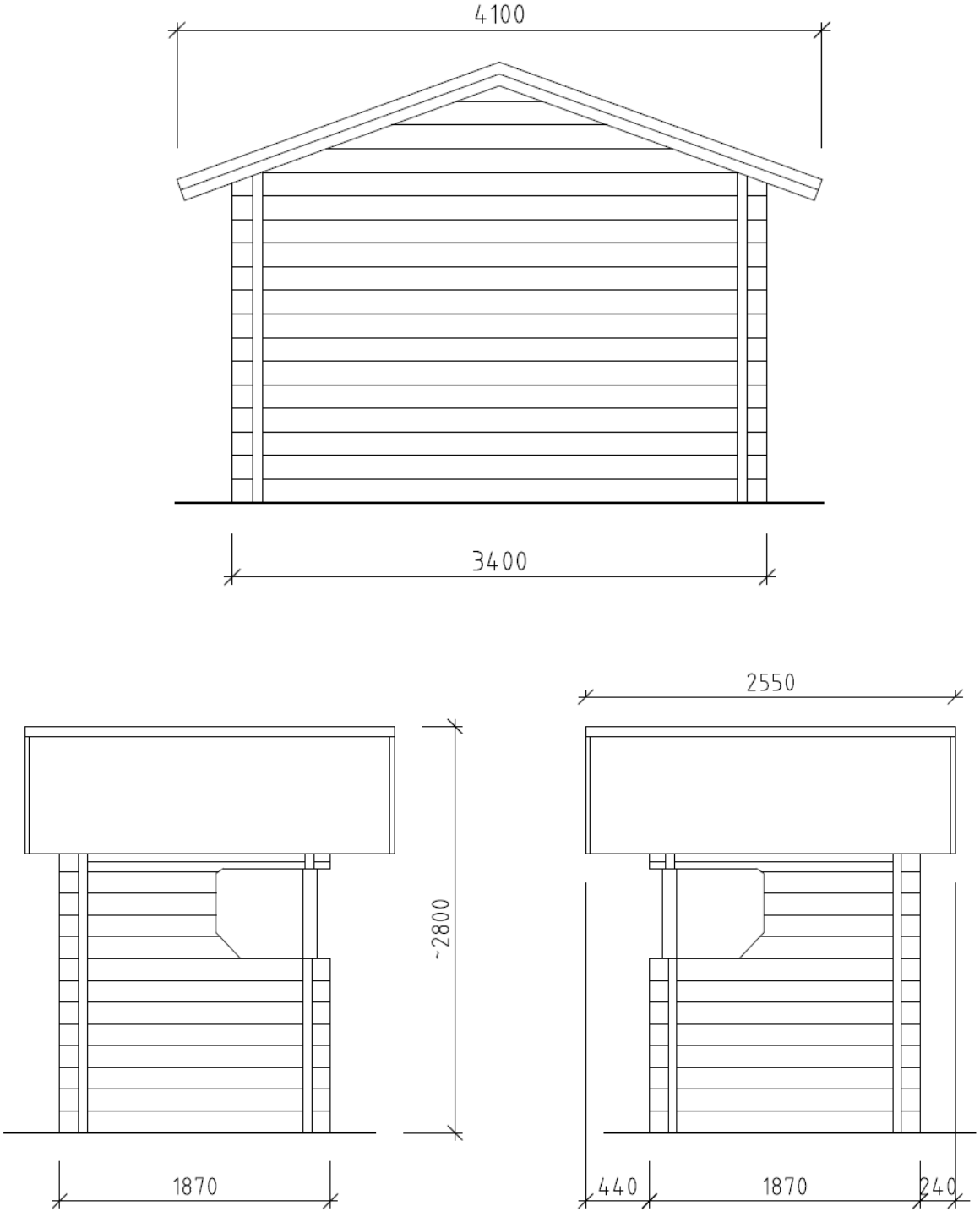
U1 – papperskorg
S – fundament för hållplatsstolpe
B – bänk
1 – hållplatskantstöd
2 – betongplattor, kupol svarta, fyra stycken
3 – betongplattor, släta vita, två rader
4 – betongplattor, sinus kulör, se anvisning
5 – betongplattor, släta vita, två rader

Standardväderskydd - glas

Standardväderskydd – trä

Tillgänglighet

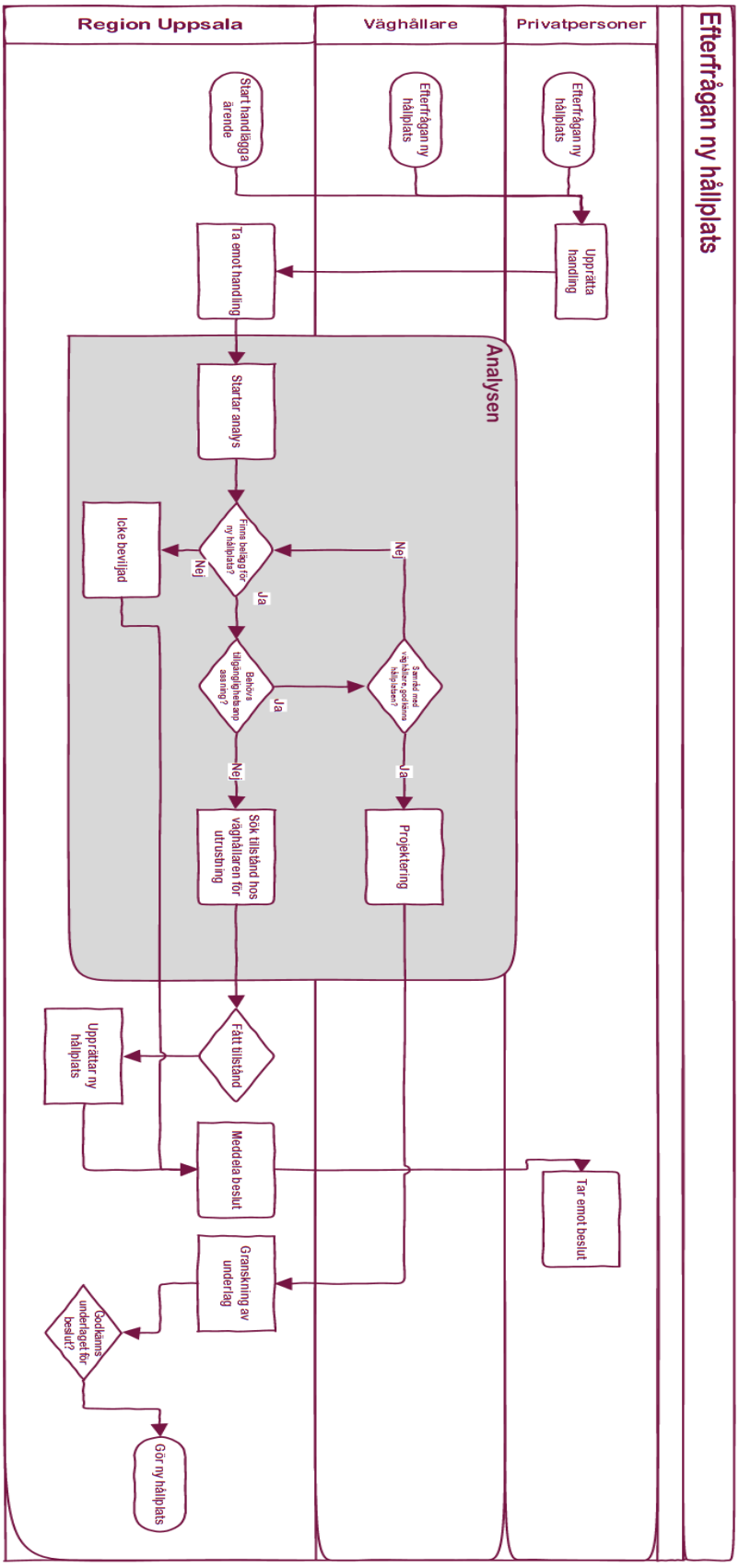
Följande tabell innehåller alla kriterier en fullt tillgänglig hållplats ska uppfylla.

POST	EGENSKAP
PLATTFORM	Minst 2,25 meter bred.
	Smalaste *passagen* minst 1,5 meter.
	Vändmått 2 meter cirkel.
	Längd 20 meter (per läge).
	Kantsten som är minst 170 och högst 220 mm högre än körbana.
	Vit kontrasterande kantremsa, vita plattor eller vit massa, 350–700 mm bred.
	Taktilt och visuellt ledstråk mellan väderskyddets främre vägg (då väderskydd finns) eller bänk sett i bussens färdriktning och platsen för påstigning. Den platsen ska utgöras av svarta varningsplattor 700x700 mm.
	Eventuella riktningsändringar på ledstråket ska markeras med valyta på cirka 1,0x1,0 meter.
	Lutning maximalt 2 % både sidled och längsled (1:50).
	Jämn beläggning.
	Rak kantsten så att bussen kan angöra hållplatsen.
	Fri från hinder, samtlig utrustning ska placeras så att de inte kommer i konflikt med ledstråk.
	Åtskild från cykelbana och körbana.
VÄDERSKYDD (OM DET FINNS)	Glasytor ska vara varningsmarkerade med en remsa på 1000 mm höjd (ögonhöjd för sittande).
	Vara placerat så att minst 1,5 meter finns mellan väderskydd och kantsten.
	Väderskyddet ska placeras och utformas på ett sådant sätt att det är enkelt för bussföraren att se om det finns väntande resenärer i väderskyddet.
	Ytbehovet per person kan antas vara mellan 0,5 till 0,8 kvadratmeter vid bedömning av väderskyddsdimensioner.
SITTBÄNK	Ska ha ryggstöd.
	Ska ha en sitthöjd på 450–500 mm.
	Ska ha 3 stycken armstöd placerade 700 mm ovan mark.
	Vid sidan om sittbänken ska det finnas plats för rullstol.
FASTA HINDER	Föremål som skjuter ut mer än 150 mm på lägre höjd än **2200** mm ska kontrastmarkeras och vara taktilt markerat.
BELYSNING	Ska ha sådan kvalitet att tidtabeller och annan information lätt kan läsas, och så att personer kan uppfatta teckenspråk och läsa på läppar.
	Ljusstyrkan ska vara större än 10 lux.
	Får inte vara bländande.

SKYLTAR/INFORMATION	Det ska finnas nödvändiga informationsskyltar uppsatta så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga lättare kan använda hållplatsen.
	Digital information ska vara läsbar på 10–15 meter för en person med normal syn.
	Topptavlans underkant ska sitta cirka 2,5 meter över mark och vara riktad mot trafiken.
	Om tidtabellskasett finns ska dess underkant sitta 1,2 meter över mark och i linje med gatan.
	Hållplatsstolpe ska placeras 1,5 meter efter väderskyddet i bussens riktning om väderskydd finns, annars vid påstigningsplats.
	Informationen bör kompletteras med bokstäver i upphöjd relief och/eller punktskrift.
	Tydliga och välkända symboler.
	Akustisk information i form av prator på hållplatsen som läser upp realtidsinformation ska placeras på stolpe där realtidsinformationen finns.
	Skyltning ska vara väl belyst.
	Information om hållplatsens namn och läge samt destination.
	Det ska finnas information om var resenären vänder sig för upplysning och störningsinformation.
RAMP (OM DET FINNS)	Lutning på maximalt 5 % (1:20).
	Minst 1,5 meter bred.
	Utjämna nivåskillnader till 0-nivå.
	Inte överstiga 10 meter i längd.
	Nivåskillnad ska inte överbygga 0,5 meter utan vilplan.
	Ha ett minst 40 mm högt avåkningsskydd om det finns höjdskillnader mot omgivningen.
	Jämn och halkfri yta.
TRAPP (OM DET FINNS)	Rak med fler än två trappsteg.
	Samma trappstegshöjd för alla trappsteg, cirka 150 mm.
	Trappstegsdjup på minst 300 mm.
	Inga utskjutande trappnosar.
	Vilplan ska finnas om det är fler än 11–15 trappsteg eller lyfthöjd på 5 meter.
	Kontrastmarkering minst 0,4 enligt NCS (national color system) i början och slutet av varje trapplopp.
	Trappsteg ska vara jämna och halkfria.
LEDSTÄNGER (OM TRAPP	Ska finnas på båda sidor om ramp eller trapp.
ELLER RAMP FINNS)	Fortsätta 300 mm förbi första och sista trappsteg.
	Kontrastmarkerat gentemot omgivande ytor, minst 0,4 enligt NCS.
	Placerade på höjden 700 och 900 mm.

	Fortsätta längs vilplanet utan avbrott.
	Utformas ergonomiskt – vara greppvänliga, även förbi infästningen.
PAPPERSKORG (OM DET FINNS)	Papperskorgen ska placeras innan väderskyddet i bussens riktning, i bakkant med väderskyddet och cirka 1,5 – 2 meter ifrån för att försvåra klättring på väderskydd.
	De ska tömmas regelbundet.
	Ska inte försvåra framkomligheten för rullstol eller barnvagn samt av- och påstigande resenärer.
ÖVRIGT	Hållplatser ska vara fria från starkt doftande växter.
	Växter och buskage vid hållplatsen ska underhållas så att de inte försämrar insynen till hållplatsen.
	Hållplatser ska vara fria från hinder.
	Askkoppar får inte sättas upp inom hållplatsområdet.
	Vid reglerhållplatser ska det finnas förartoalett.
	Om det finns behov så ska det finnas lutningbräda.
	Om tidningslåda finns får denna inte placeras så att den hindrar framkomligheten på hållplatsen.
GÅNGBANA	Det ska finnas taktilt ledstråk till närmaste gångbana.
CYKELPARKERING	Får inte hindra framkomligheten vid hållplatsen.
	Ska ha tillräckligt många platser.
	Ska förses med tak och ha möjlighet att låsa fast cyklar.
	Placeras i anslutning till befintlig belysning.

Processkarta efterfrågan ny hållplats

Bakgrund

Tillsammans med ansvarig väghållare och/eller annan intressent etablerar och bygger Trafik och samhälle hållplatser runt om i Uppsala län. Ansvarsfördelningen mellan dessa har sedan år 2012 varit som sådan att väghållaren ansvarar för utformningen av hållplatsen, det vill säga väghållaren bygger hållplatsen, och Trafik och samhälle ansvarar för utrustning samt drift och underhåll av utrustningen på hållplatsen. I dagsläget ansvarar Trafik och samhälle för att förse hållplatser med utrustning, såsom väderskydd, enligt avtalet om ansvar för den regionala kollektivtrafiken i Uppsala län. Tidigare erhöll kommunerna detta ansvar, 2012 övergick detta ansvar till Trafik och samhälle. I samband med detta utvecklades det riktlinjer för utformningen av hållplatser, Hållplatshandboken från 2013. Enligt dessa riktlinjer finns det prioriteringsprinciper och kriterier som fungerar som utgångspunkt för hur man utrustar hållplatser, såsom resandeunderlag. Utöver dessa kriterier har Trafik och samhälle en budget att förhålla sig till, därmed kommer inte alla hållplatser förses med utrustning i den takt som förvaltningen önskar. Varje år får förvaltningen in ett antal förfrågningar från privatpersoner eller föreningar att etablera väderskydd på eget initiativ. Hittills har förvaltningen tackat nej till de förfrågningar och erbjudanden som kommit in. I den bedömningen har förvaltningen vägt in ambitionen att ha likformade och standardiserade väderskydd och osäkerheterna kring ansvarsförhållandena.

Under våren 2018 har förslag om att tillåta övriga intressenter att etablera egna väderskydd på ideell basis, detta förutsätter att den som önskar att upprätta ett eget väderskydd följer de riktlinjer och processer som i dagsläget Trafik och samhälle arbetar utefter.

Ett ideellt väderskydd innebär i detta sammanhang att ett väderskydd etablerats av en ideell förening eller privatperson. Sedermera innebär detta att dessa ansvarar för kostnaden, installationen, samt drift och underhåll av det upprättade väderskyddet. Ansökan om väderskydd sökes hos Trafik och samhälle.

Syfte

Syftet med detta dokument är att beskriva de riktlinjer som finns när ideella föreningar eller privatpersoner vill upprätta egna väderskydd på ideell basis. Syftet är sedermera att förse eventuella intressenter med tydliga och lättförankrade riktlinjer i processen att upprätta väderskydd på ideell basis.

1. Ansökan om väderskydd

Som första steg för att etablera ett eget väderskydd på ideell basis är att ansöka om att upprätta ett väderskydd hos Trafik och samhälle (se bifogad blankett ”Ansökan om väderskydd på ideell basis”). Detta görs i syfte att säkra att de riktlinjer som finns för utformningen av hållplatser följs och att lagar och regler efterföljs, och även för att denna ansökan kommer att fungera som intyg när man sedan ska söka tillstånd hos den väghållare det gäller.

I ansökan ska det framgå vilken typ av väderskydd man ansöker om. I stadsmiljö finns det krav på glasväderskydd medans i landsbygden ska det enbart etableras väderskydd i trä. I blanketten som ska fyllas i ges alternativ på vilken väderskydd man ansöker om.

Placeringen av väderskyddet ska godkännas av Trafik och samhälle, i syfte att säkerställa trafiksäkerheten, tillgängligheten och framkomligheten.

Vid beviljad ansökan skickar Trafik och samhälle ett avtal (om reglering av ansvarsfördelning) som ska skrivas på och skickas tillbaka till Trafik och samhälle som i sin tur skickar tillbaka en kopia på avtalet till intressenten. Detta avtal ska sedan användas som underlag för att därefter ansöka om tillstånd hos ansvarig väghållare.
Vid fall där en ansökan inte beviljas kan detta bero på att Trafik och samhälle redan planerar för ett väderskydd på den hållplatsen, krav på tillgänglighetsanpassning, riskerar trafiksäkerheten, hållplatsen planeras att dras in etc.

1.1 Krav på tillgänglighetsanpassning av en hållplats

Beroende på placeringen av väderskyddet kan krav ställas på att en hållplats ska tillgänglighetsanpassas innan man utrustar en befintlig hållplats med väderskydd. Tillgänglighetsanpassning innebär att hållplatsen anpassas för personer med funktionshinder. Detta innebär i sin tur att hållplatsen utrustas med kantsten, taktila stråk och plattor. Utformningen av hållplatsen finns att hitta i Hållplatshandboken (2013). Trafik och samhälle bedömer om en hållplats ska tillgänglighetsanpassas eller inte.

Vid vissa fall kan undantag ansökas, detta bedöms även av Trafik och samhälle.

2. Ansökan om tillstånd från ansvarig väghållare

För att kunna etablera ett väderskydd måste tillstånd erhållas hos ansvarig väghållare. Detta sker i samråd med antingen kommunen, Trafikverket eller annan aktör. Gäller det en hållplats vid en statlig väg ska detta sökas hos Trafikverket. Gäller det däremot en kommunal väg ska tillstånd sökas hos den kommun där hållplatsen ligger. Det förekommer att en hållplats är placerad längs en enskild väg, i det fall ska tillstånd sökas hos den privatperson eller vägförening det gäller.

2.1 Samråd och bygglov

Medgivande av utrustning ska ske i samråd med väghållaren, i syfte att bland annat se att detta samkör med befintliga detaljplaner. I vissa fall kräver kommunen bygglov, det som ska framgå i ansökan om bygglov ansvarar kommunen för samt den ansökande. Kopia på samtliga beviljade tillstånd och ansökningar ska skickas till Trafik och samhälle.

För ansökan, se www.trafikverket.se

2.1 Ansökan om grävtillstånd hos väghållaren

Man behöver tillstånd för att gräva i kommunens eller Trafikverkets mark. Beställaren av grävarbetet ska skicka in en ansökan till ansvarig väghållare, detta senast fyra veckor före grävstart. Gå in på ledningskollen.se för att få veta vilka ledningsägare som man ska ange i

ansökan om grävtillstånd. Ansökan skickas in tillsammans med en kartskiss där det tydligt ska framgå vilket område det ska arbetas i.

2.2 Ansökan om Trafikanordningsplan hos väghållaren

En trafikanordningsplan, TA-plan, innehåller information om ett vägarbete och hur det ska märkas ut. Innan man kan ansöka om TA-plan ska ledningsägaren ansöka om tillstånd att förlägga en ledning eller arbeta på en redan dragen ledning inom vägområdet (se ovan). Ledningstillståndet ska bifogas tillsammans med ansökan om TA-plan. Väghållaren tar en avgift för markupplåtelsen och en avgift för godkännande av TA-plan.

3. Inköp av väderskydd

Väderskyddet anskaffas av den ansökande. Trafik och samhälle har krav på standarden av väderskyddet enligt Hållplatshandboken som skall efterföljas. Enligt riktlinjer ska det i stad/tätort enbart upprättas glasväderskydd, medans i landsbygd väderskydd i trä. I avtalet anges alternativ på väderskydd där den sökande fyller i vilket väderskydd man ansöker om (se bilaga för väderskyddmodeller). Vid de fall där den sökande önskar att upprätta ett väderskydd som konstruerats på eget initiativ ska skisser och mått skickas med i ansökan till Trafik och samhälle och sedan även till ansvarig väghållare.

4. Etablering av väderskydd

Trafik och samhälle uppmanar att man anlitar en entreprenad vid etableringen av väderskyddet. Om en entreprenad anlitas är det dennes uppgift att ansöka samtliga tillstånd förutom bygglovet (se ovan).

5. Drift och underhåll

Drift och underhåll av väderskyddet erhålls av den som ansöker om ett ideellt väderskydd, detta innebär att Trafik och samhälle avsäger sig *allt* ansvar vad gäller driften och underhållet av väderskyddet. Vid ansökan om väderskydd medger den ansökande att ta fullt ansvar av väderskyddet, detta ansvar sträcker sig under en period om minst 10 år. I detta ansvar ingår tvätt, klottersanering, ta bort otillåten affischering, utföra reparationer vid behov, tömning av papperskorg etc. Skicket på väderskyddet ska inte tillföra risk för personskador eller övriga skador (detta bedöms av Trafik och samhälle). Det är inte tillåtet att sätta upp reklam på väderskyddet.

Trafik och samhälle kommer att kontinuerligt utföra besiktningar av väderskyddet och kommer vid de fall det skulle vara något fel eller anmärkning att ta kontakt med den person som har angetts som kontaktperson i ansökan om väderskyddet. Kontaktpersonen ansvarar för att åtgärda detta inom 10 arbetsdagar. Vid akuta fall eller risk för fara ska detta åtgärdas omedelbart.

Om Trafik och samhälle bedömer att väderskyddet inte sköts enligt avtalet så kommer Trafik och samhälle att åtgärda detta och fakturera kontaktpersonen för arbetet och material.

6. Avtal om att upprätta väderskydd med Trafik och samhälle

När samtliga tillstånd och bygglov erhållits skrivs ett avtal mellan den sökande och Trafik och samhälle, därefter kan det nya väderskyddet upprättas.

Region Uppsala

Riktlinjer för pendlar-parkering i Uppsala län

Antagandehandling

Innehållsförteckning

1. Inledning 3
- 1.1 Syfte 3
- 1.2 Finansiering 3
- 1.3 Avgränsning 4
- 1.4 Koppling till andra styrande dokument 4

2. Definition 5
- 2.1 Pendlarparkering 5
- 2.2 Bytespunkt 5
- 2.3 Prioriterade stråk 5

3. Process 6
- 3.1 Region Uppsalas arbete 6
- 3.2 Behovsbedömning av pendlarparkering 6

4. Egenskaper för pendlarparkering 8
- 4.1 Säkerhet och trygghet 8
  - 4.1.1 Belysning 8
  - 4.1.2 Cykelställ 8
- 4.2 Tillgänglighet 8
  - 4.2.1 Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning 8
  - 4.2.2 Tillgänglighet till kollektivtrafik 9
  - 4.2.3 Tillgänglighet för cykelpendlare 9
  - 4.2.4 Tillgänglighet för bilpendlare 9
- 4.3 Parkeringsytor och beläggning 10
- 4.4 Information och övrig utrustning 10
- 4.5 Specificering av kraven 10

5. Pendlarparkeringar i Uppsala 2.0 12

6. Revidering 12

7. Källförteckning 13

Dokumenttitel: Riktlinjer för pendlarparkering i Uppsala län
Organisation: Region Uppsala
Datum för fastställande: 23 april 2019

Region Uppsala
Telefon: 018-611 00 00
Hemsida: www.regionuppsala.se/cykel
E-post: region.uppsala@regionuppsala.se
Besöksadress: Storgatan 27, 753 31 Uppsala

1. Inledning

Region Uppsala har uppdraget att utveckla och bedriva hållbara transporter inom ett växande Uppsala län. Genom att öka det hållbara resandet kan klimatpåverkan minskas.

Därför är det viktigt att öka möjligheten för länets invånare att resa mer kollektivt, kombinera olika färdmedel och samåka. Hela resan behöver då vara snabb, bekväm, smidig och trygg så att det är attraktivt att ta sig till och från bytespunkter. Enligt länsplan för regional transportinfrastruktur för Uppsala län ska strategiska bytespunkter utvecklas och större fokus ska läggas på ett hela-resan-perspektiv.

Ett hela-resan-perspektiv innebär i detta sammanhang bland annat att förbättra och effektivisera bytespunkter i de prioriterade stråken[1] så att även platser utanför huvudstråken kopplas till ett effektivt transportsystem. Ett led i detta är pendlarparkeringar för såväl bil som cykel, attraktiva bytespunkter med väderskydd och realtidsinformation, anslutande gång- och cykelvägar med mera.

Pendlarparkeringar för bil och cykel är ett viktigt komplement till stommen i den regionala kollektivtrafiken och ska möjliggöra ett smidigt byte mellan bil och cykel till buss och tåg. Inte minst för att pendlarparkeringar ökar kollektivtrafikens upptagningsområde och därigenom stärker linjetrafik i svagare områden. Förutom att möjliggöra för arbetspendling bidrar dess funktion till att skapa en smidigare resekedja och få vardagen att fungera för många resenärer, även på landsbygden och i de mindre orterna.

Bra utformade, välskötta, rätt lokaliserade och försedda med styrande trafikföreskrifter och skyltning tillhandahåller pendlarparkeringarna en god service till kollektivtrafikresenären. Det utgör även ett bra komplement till kollektivtrafiken och kan bidra till att fler personer väljer att ställa bilen vid närmsta kollektivtrafikbytespunkt istället för att ta bilen hela vägen till målpunkten.

Enligt den regionala cykelstrategin för Uppsala län är utbyggnad av cykelparkeringar vid kollektivtrafikens bytespunkter den åtgärd som bedöms vara till gagn för flest resenärer. Goda möjligheter till cykelparkering i nära anslutning till kollektivtrafikens hållplatser och bytespunkter innebär ett gott komplement till kollektivtrafiken, ger en god service till resenären, kan bidra till ökad cykling och därmed bättre folkhälsa och minskade utsläpp. För att cykelparkeringarna ska fylla sin funktion är det viktigt att det finns tillgängliga och säkra anslutningsvägar till hållplatser och tågstationer.

Detta dokument är ett styrande dokument som ligger till grund för vilka krav som ska ställas på pendlarparkeringar som ska finansieras via länsplanen och/eller via Region Uppsala i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet. Region Uppsala uppmanar länets kommuner att följa riktlinjerna när nya pendlarparkeringar anläggs i länet, även utanför ovanstående finansiering.

1.1 Syfte

Riktlinjer för pendlarparkering ska vara ett verktyg för att förenkla och förtydliga planeringsprocessen av pendlarparkeringar samt ge direktiv för finansiering av pendlarparkering genom statlig finansiering i länsplan.

En effekt förväntas bli att länet får fler, tillgängliga, smidiga, smarta och säkra pendlarparkeringar för länets invånare. Som i sin tur bidrar till att öka resandet med kollektivtrafik, främja cykling och samåkning.

Riktlinjerna ska vara vägledande för var parkeringarna lokaliseras, hur de utformas och vilken standard de ska ha. De ska också ange ansvarsfördelningen.

Region Uppsala kommer arbeta med att öka potentialen till ökat nyttjande av pendlarparkeringarna.

1.2 Finansiering

De ska-krav som finns i principdokumentet är tvingande för att en kommun ska få statlig medfinansiering från länsplanen. Även då Region Uppsala och Trafikverket Region Öst använder medel från åtgärdsområde kollektivtrafik i länsplanen ska ska-kraven uppfyllas.

1 Se karta 1, De prioriterade stråken och bytespunkterna för pendlarparkeringar i Uppsala län, sidan 5.

1.3 Avgränsning

Riktlinjerna gäller för pendlarparkeringar längs det statliga vägnätet och/eller för pendlarparkeringar som får statlig medfinansiering från länsplanen. Region Uppsala uppmanar länets kommuner att följa riktlinjerna när nya pendlarparkeringar anläggs i länet, även utanför ovanstående finansiering.

1.4 Koppling till andra styrande dokument

Arbetet med att öka antal pendlarparkeringar och göra dem tillgängliga för bilpendlare, cykelpendlare och kollektivtrafikresenärer är en del av det övergripande arbetet inom Region Uppsala. Riktlinjerna för pendlarparkeringar knyter an till flera styrdokument i Uppsala län:

- Regional utvecklingsstrategi (RUS), 2017–02
- Länsplan för regional transportinfrastruktur i Uppsala län, 2018–06
- Regionalt trafikförsörjningsprogram, 2016–09
- Regional cykelstrategi, 2017–12
- Hållplatshandboken, 2019
- Strategi för regionbusstrafik, 2018
- Riktlinjer för utformning av gång- och cykelvägar och cykelparkeringar, 2018–12

2. Definition

I detta kapital beskrivs olika definitioner som är centrala i dokumentet.

2.1 Pendlarparkering

En pendlarparkering är en parkering för bilar och cyklar vid hållplats eller tågstation där byte sker till eller från kollektivtrafik. Definitionen omfattar även samåkningsparkeringar och infartsparkeringar där byte sker mellan bil och bil eller cykel och bil.

2.2 Bytespunkt

En bytespunkt är där det finns goda förutsättningar för byten mellan samma eller olika trafikslag. Det innefattar tågstationer, busshållplatser för region-, stads- och tätortstrafik samt samåkningsplatser.

2.3 Prioriterade stråk

I arbetet med att ta fram riktlinjer för pendlarparkeringar i Uppsala län har Region Uppsala valt att peka ut prioriterade stråk och bytespunkter där en utbyggnad av pendlarparkeringar ska prioriteras. De prioriterade stråken är de stråk där det kollektiva resandet är störst och Region Uppsala ser en potential att pendlarparkeringar kan bidra till att det kollektiva resandet ökar i länet. Prioriteringen sammanfaller med Trafikverkets nationellt prioriterade nät för kollektivtrafik.

Pendlarparkering behöver inte bara lokaliseras i prioriterade bytespunkter utan kan lokaliseras på flera ställen i de prioriterade stråken. Det är behovsanalysen som avgör var pendlarparkeringar ska lokaliseras i de prioriterade stråken.

Pendlarparkeringar för byte mellan cykel-bil och bil-bil kan med fördel anläggas utanför de prioriterade stråken där de genom att stimulera till samåkning kan bidra till ett mer hållbart resande i områden med en lägre befolkningstäthet.

Genom att prioritera stråk i Uppsala län för pendlarparkering skapas det en smidigare resekedja för länsinvånare och andra som nyttjar funktionen.

Karta 1: Kartan visar de stråk och bytespunkter där pendlarparkeringar prioriteras i Uppsala län.

3. Process

I detta kapital beskrivs Region Uppsalas arbete med pendlarparkeringar och hur en behovsbedömning av pendlarparkeringen ska genomföras.

3.1 Region Uppsalas arbete

Region Uppsala ska verka för anläggande av pendlarparkeringar för både bil och cykel vid prioriterade stråk, bytespunkter och tågstationer.

Region Uppsala kommer arbeta med att öka potentialen till ökat nyttjande av pendlarparkeringarna. Detta kommer ske bland att genom att skapa fler pendlarparkeringar, öka kvalitén på dess utformning och genom mobilitetsåtgärder. Mobilitetsåtgärderna kommer vara riktade till befintliga samt potentiella resenärer, dels genom dialog med länets kommuner och Trafikverket, i enlighet med Länsplanen för transportinfrastruktur i Uppsala län.

Under hösten 2017 genomfördes en inventering av befintliga pendlarparkeringar för både cykel och bil i Uppsala län. Inventeringen är ett underlag till framtagandet av detta dokument.

3.2 Behovsbedömning av pendlarparkering

Processen för att anlägga pendlarparkeringar:

- Lokalisera plats
- Behovsundersökning med medborgardialog
- Ansökan om statlig medfinansiering
- Revideringar
- Analysera förändrade behov

Region Uppsala vill erbjuda en attraktiv bytesplats för både cykel- och bilpendlare. Behovet av pendlarparkering är i områden där kollektivtrafiken inte är utbyggd i tillräcklig omfattning för att möjliggöra arbetspendling.

Pendlarparkeringar placeras i första hand vid tågstationer, andra prioriterade bytespunkter för kollektivtrafiken och lämpliga samåkningsplatser i länet. Pendlarparkeringar för bil i centrala lägen är ofta populära men riskerar motverka sitt syfte då fler väljer att ta bilen istället för att åka kollektivt, gå eller cykla till stationen/hållplatsen.

Även pendlarparkeringar för cykel syftar till att öka upptagningsområdet till en hållplats eller station för byte till kollektivtrafiken. Enligt den regionala cykelstrategin för Uppsala län är utbyggnad av cykelparkeringar vid kollektivtrafikens bytesknutpunkter den åtgärd som bedöms vara till gagn för flest resenärer fram till år 2030. En cykelparkering bör ha en beläggning av max 90 procent för att anses attraktiv. En utredning ska genomföras för att analysera hur många cykelparkeringsplatser som behövs vid den aktuella pendlarparkeringen.

För att Region Uppsala ska göra en korrekt bedömning av behovet av den pendlarparkering som kommunen, Region Uppsala eller medborgare önskar anlägga eller bygga ska en behovsbedömning genomföras. Den kan till exempel genomföras med kundundersökningar och frågeformulär. För att bedöma behovet av nya pendlarparkeringar samt behov av reinvesteringar bör regelbundna inventeringar genomföras av befintliga pendlarparkeringar vad avser beläggningsgrad, säkerhet och standard.

De behov som ska bedömas är:

- Antal parkeringsplatser för bilar
- Antal parkeringsplatser för cyklar
- Antal platser för rörelsehindrade
- Antal laddpunkter
- Antal informationsskyltar och dess placering

NOT IN SERVICE
UL
I samarbete
med SamBus

4. Egenskaper för pendlar-parkering

Pendlarparkeringens fysiska egenskaper, som placering, utrustning, platsantal, utformning och anslutning till kollektivtrafiken är av stor vikt och påverkar användningsgraden. Funktioner som säkerhet och trygghet, tillgänglighet samt information är betydande när nya pendlarpargeringar anläggs och när befintliga pendlarparkeringar rustas upp. Eventuella avsteg från ska-kraven ska motiveras tydligt[2].

Nedan presenteras kriterier för utformning och utrustning av länets pendlarparkeringar i två olika kategorier, utrustning som SKA finnas på alla pendlarparkeringar och utrustning som BÖR finnas beroende på pendlarparkeringens förutsättningar. Pendlarparkering i anslutning till tågstation ska ha både SKA- och vissa BÖR-krav. Pendlarparkeringar som endast är avsedda för bilar behöver inte uppfylla alla SKA- och BÖR-krav.

4.1 Säkerhet och trygghet

Det ska kännas säkert och tryggt för länsinvånare att ta sig till och från pendlarparkeringen och att lämna sitt fordon där. En pendlarparkering bör därför vara utformad på ett sätt som främjar trygghet. Exempelvis ska det vara enkelt och säkert att använda pendlarparkeringen oavsett funktionsnedsättning, lokalisering och årstid.

4.1.1 Belysning

Att kunna se sin omgivning och orientera sig på platsen betyder mycket för den upplevda tryggheten och säkerheten. En pendlarparkering kan i dagsljus upplevas trygg men i mörker kan den uppfattas mindre inbjudande. Därför ska pendlarparkeringen utrustas med bra belysning. Belysningens lystid bör följa övrig belysning som styrs av dagsljuset. För att en plats ska bli överblickbar i mörker är det viktigt att belysa olika objekt som exempelvis cykelställ, anslutande gång- och cykelvägar samt vegetation i omgivningen. Belysning är även en åtgärd som kan minska risken för bilinbrott och stöld.

De pendlarparkeringar som saknar fast anslutning till elnätet bör kompletteras med någon annan teknik för att tillhandahålla belysning på pendlarparkeringen samt förse viktig utrustning, så som realtidsskyltar med el.

4.1.2 Cykelställ

Cykelparkeringens utformning påverkar känslan av att säkert och tryggt kunna lämna sin cykel på pendlarparkeringen. Därför ska det finnas cykelställ som är säkra, funktionella och attraktiva. Behovet av cykelställets funktion varierar beroende på resenär, cykeltyp och hur lång tid cykeln ska parkeras.

Cykelparkeringen ska vara utrustad med cykelställ med ramlås. Väderskydd ger en extra service till cykelpendlarna och tillgång till väderskyddade parkeringsplatser bör finnas. Vid behov bör också möjlighet finnas att låsa fast olika typer av cyklar.

4.2 Tillgänglighet

En pendlarparkering ska stötta olika former av pendlande det vill säga vara tillgänglig för alla resenärer och flera typer av fordon.

4.2.1 Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Pendlarparkeringarna och anslutande hållplatser och perronger ska vara tillgänglighetsanpassade och utformade på ett sätt som gör det lätt för personer med funktionsnedsättning att använda kollektivtrafiken. Det förutsätter även att det finns gång- och cykelvägar som gör det lätt och tryggt att angöra hållplatsen. Mellan två och tre procent av samtliga p-platser, dock minst en, ska anpassas för funktionshindrade och dessa ska lokaliseras närmast hållplatsen.

Enligt Trafikverkets riktlinjer för vägar och gators utformning (VGU) ska bland annat följande krav beaktas på detaljnivå:

- Trottoarkanter och liknande kanter ska försänkas vid parkeringsplatser för funktionshindrade med parkeringstillstånd.
- Trottoarkanten ska försänkas vid entréer vid offentliga målpunkter.
- Gångvägen mellan parkeringsplats eller plats för på- och avstigning och entré ska kunna användas av personer med funktionshinder.

2 Hänvisar till avsnitt 4.5 för specificering av kraven.

Vad gäller tillgänglighetsanpassning av hållplatsen går det att läsa mer i Region Uppsalas Hållplatshandbok.

4.2.2 Tillgänglighet till kollektivtrafik

Pendlarparkeringen ska främja ett ökat resande med kollektivtrafiken. Huvudsyftet är att resenärer ska kunna använda pendlarparkeringen för att byta från cykel eller bil till buss eller tåg. Utöver kollektivtrafikens turtäthet är hållplatsens eller perrongens utformning och tillgänglighet betydande för resenärens upplevelse av kollektivtrafiken. Fysiska egenskaper som belysning, tillgänglighetsanpassning, anslutande vägar och säkra och smarta förbindelser mellan pendlarparkeringen och kollektivtrafiken är därav av vikt.

De hållplatslägen som är lokaliserade i nära anslutning till pendlarparkeringen ska vara tillgänglighetsanpassade. Gångavståndet mellan parkeringen och hållplatsen bör vara under 200 meter.

4.2.3 Tillgänglighet för cykelpendlare

Pendlarparkeringen ska underlätta och främja ett resande med cykel. Gång- och cykelvägsanslutningar från intilliggande gång- och cykelstråk är därav betydande för pendlarparkeringens tillgänglighet för alla olika typer av cyklar.

Anslutningsvägar till och från pendlarparkeringen ska vara lättillgängliga och ha tydlig vägvisning. Anläggning av separat gång- och cykelväg fyller endast en funktion om det inte redan finns ett anslutande cykel- och gångvänligt stråk till målpunkten. Mer information finns i Region Uppsalas Riktlinjer för utformning av gång- och cykelvägar och cykelparkeringar i Uppsala län[3].

För att öka attraktiviteten för cykelpendling bör cykelparkeringarna placeras i så nära anslutning till entré eller hållplats som möjligt. Enligt Trafikverkets riktlinjer ska avståndet från cykelparkering till hållplats vara max 25 m. Hinder så som skarpa kurvor, stolpar eller hög kantsten ska undvikas. Korsningspunkter ska ses över så att de är trafiksäkra. Det ska gå att ta sig mellan pendlarparkeringen och närmaste hållplats (både på- och avstigande hållplatsläge) på ett enkelt och säkert sätt. Vid mötesfriavägar kan detta innebära planskilda korsningar (cykelportar).

Utformningen av cykelparkeringen och anslutningsvägar ska anpassas från fall till fall.

4.2.4 Tillgänglighet för bilpendlare

Pendlarparkeringen ska vara attraktiv för bilpendlare. Det innebär att den ska vara enkel att hitta till, vara trafiksäker att ta sig till, ha väl markerade p-platser, tydliga

3 Riktlinjer för utformning av gång- och cykelvägar och cykelparkering i Uppsala län, 2018

trafikföreskrifter och bestå av en hårdgjord yta som är väl underhållen. Minst en parkeringsplats ska vara avsedd för funktionshindrade (med särskilt parkeringstillstånd). För att främja användande av elbil bör minst en parkeringsplats utrustas med laddpunkt.

I Uppsala län finns idag pendlarparkeringar som uppmanar till samåkning exempelvis längs E4 och E18. För att öka attraktiviteten till dessa parkeringar behövs exempelvis lokaliseringen, skyltning och tillgängligheten ses över.

4.3 Parkeringsytor och beläggning

Parkeringsytor bör vara tydligt markerade och följa Trafikverkets riktlinjer för vägar och gators utformning (VGU) bland annat gällande frågan funktionshindrade.

Användandet av en pendlarparkering påverkas av ytans beläggning. Består parkeringen av en hårdgjord yta görs den tillgänglig för exempelvis barnvagn och rullstol som enkelt kan rullas fram utan att fastna i underlaget. Hårdgjorda ytor är dessutom lätta att underhålla året om och exempelvis snö och vatten kan enkelt avlägsnas från parkeringen genom plogning och dagvattenhantering. Pendlarparkeringen kan därav användas året om.

4.4 Information och övrig utrustning

Det är viktigt att pendlarparkeringarna i Uppsala län är lätta att hitta. Tydlig skyltning är framförallt viktig för nya pendlare som inte känner till pendlarparkeringen sedan tidigare. En enhetlig skyltning till pendlarparkeringen underlättar för p-pendlaren och bidrar till att marknadsföra och informera om parkeringarnas existens.

Pendlarparkeringens placering bör också markeras på de kartor som tillhandahålls av kommunen. Region Uppsala publicerar en sammanställning av länets pendlarparkeringar på ul.se och Region Uppsalas hemsida när riktlinjerna är antagna.

Övrig utrustning som kan fylla en funktion på en pendlarparkering beroende på dess placering, utformning och beläggningsgrad kan till exempel vara väderskydd till cykelställ, motorvärmare, laddpunkter för elbilar samt realtidsskyltar med information om kollektivtrafiken. Det kan även finnas ett behov av att placera ut publika luftpumpar där medborgare exempelvis kan pumpa cyklar, barnvagnar och rullstolar.

4.5 Specificering av kraven

I tabell 1 på sid 11 presenteras kriterier för utformning och utrustning av länets pendlarparkeringar i två olika kategorier, utrustning som SKA finnas på alla pendlarparkeringar och utrustning som BÖR finnas beroende på pendlarparkeringens förutsättningar. Eventuella avsteg från kraven ska tydligt motiveras i ansökan för statlig medfinansiering. Ansvarig för genomförande, drift och underhåll anges också i tabellen.

SKA-kraven för pendlarparkering:

- Hårdgjord yta
- Belysning
- Markerade p-platser inklusive p-plats för rörelsehindrade
- Cykelställ med ramlås
- Anslutande hållplats ska vara tillgänglighetsanpassad och ha en anslutande gång- och cykelväg från pendlarparkeringen
- Hållplats med väderskydd
- Trafiksäkerheten ska ses över vid korsningspunkter
- Skyltning till pendlarparkering och hållplats

Pendlarparkering i anslutning till tågstation ska ha både SKA- och vissa BÖR-krav.

BÖR-kraven som är SKA-krav vid tågstationer:

- Laddpunkt för elbil
- Möjlighet att parkera och låsa fast olika typer av cyklar
- Gång- och cykelväganslutning till pendlarparkering från närliggande gång- och cykelstråk
- Belysning vid behov
- Realtidsskylt

BÖR-krav som är BÖR-krav också vid tågstationer

- Tillgång till väderskyddat cykelställ

Pendlarparkeringar som endast är avsedda för bilar behöver inte uppfylla följande ska- och bör-krav: -

- Cykelställ med ramlås.
- Anslutande hållplats ska vara tillgänglighetsanpassad och anslutning till hållplatsen ska ha en gång- och cykelväg från pendlarparkeringen.
- Hållplats med väderskydd.
- Gång- och cykelväganslutning till pendlarparkering.

Tabell 1. Kriterier för utrustning och utformning av pendlarparkeringar i Uppsala län som finansieras av statlig medfinansiering, Region Uppsala eller/och finns längs statlig väg. Markägare kan vara kommun, Trafikverket eller enskild.

Utrustning som SKA finnas	Utrustning som BÖR finnas	Funktion	Ansvar	Specificering av kravet
Hårdgjord yta		Tillgänglighet	Markägaren	Beläggning som uppfyller kraven på tillgänglighet
Belysning		Säkerhet och trygghet	Markägaren	Gäller parkeringsytor för både bilar och cyklar
Markerade p-platser inklusive p-plats för rörelsehindrade	Laddpunkt för elbil[4]	Tillgänglighet	Markägaren	2–3% (minst en) av p-platserna anpassade för rörelsehindrade Laddpunktsinstallationen bör vara teknikneutral
Cykelställ med ramlås	Tillgång till väderskyddat cykelställ Möjlighet att parkera och låsa fast olika typer av cyklar[4]	Säkerhet och trygghet	Markägaren	Cykelställ där cykelns ram kan låsas fast Utformning av cykelparkeringen ska ta hänsyn till olika typer av cyklar Maximalt 25 meter från entré/hållplatslägen
	Gång- och cykelväganslutning till pendlarparkering från närliggande gång- och cykelstråk[4] Belysning vid behov [4]	Tillgänglighet	Markägaren	Behovsanalys ska göras
Anslutande hållplats ska vara tillgänglighetsanpassad och ha en anslutande gång- och cykelväg från pendlarparkeringen		Tillgänglighet	Region Uppsala/ markägaren	Se Region Uppsalas Hållplatshandbok
Hållplats med väderskydd	Realtidsskylt[4]	Tillgänglighet	Region Uppsala	Se Region Uppsalas Hållplatshandbok
Trafiksäkerheten ska ses över vid korsningspunkter		Tillgänglighet	Väghållaren	Det ska finnas säkra passager för resenärer att ta sig till och från pendlarparkeringen och hållplatserna
Skyltning till pendlarparkering och hållplats		Information	Kommunen	Om vägen är statlig görs ansökan till Trafikverket

4 Kravet är SKA-krav vid tågstation.

5. Pendlarparkeringar i Uppsala 2.0

Region Uppsala ser ett behov av att på sikt utveckla tjänsten pendlarparkering för att möta användarnas behov.

Bil
En utvecklingsmöjlighet som kan bidra till trygga användare och öka nyttjandet finns i att utrusta pendlarparkeringen med digitalt system som visar antal lediga platser på exempelvis en app så att bilåkaren vet innan färd och under färden tillgängligheten och kan därefter göra bästa val.

Cykel
Det finns många innovativa lösningar som främjar säker cykelparkering. Stockholm Parkering har till exempel flera parkeringsgarage utrustade med cykelboxar med laddplats. Cykelboxarna går att hyra och syftet är att få fler att ta cykeln till parkeringen och parkera cykeln i säkert förvar under dagen. Där finns det även möjlighet att lämna annan utrustning som hjälm och kläder. Även laddpunkter för elcykelbatterier kan vara intressant på sikt.

6. Revidering

Riktlinjerna ska revideras i samband med framtagande av ny länsplan, det vill säga vart fjärde år. Nästa revidering sker år 2022.

7. Källförteckning

Cykelparkering vid kollektivtrafikhållplatser, LTH/LU, 2014, http://www.tft.lth.se/fileadmin/tft/dok/publ/5000/Thesis_259_Hampus_ekblad_med_omslag.pdf 2018-10-04

GCM-handbok: utformning, drift och underhåll med gång-, cykel- och mopedtrafik i fokus, SKL 2014, https://www.trafikverket.se/contentassets/2f3d3b73236441d9a0ba74559875d95f/gcm_handbok.pdf 2018-08-25

Hållplatshandboken – Riktlinjer för utformning av hållplatser i Uppsala län, Region Uppsala, 2019

Länsplan för regional transportinfrastruktur (LTP) 2018-2029, Region Uppsala, 2017 https://www.regionuppsala.se/Global/Regional%20utveckling/Infrastruktur/Infrastrukturplanering/RUN2017-0018-60%20L%c3%a4nsplan%20f%c3%b6r%20regional%20transportinfrastruktur%20i%20Uppsala%20l%c3%a4n%202018_2029%20antagandeve%20281039_31_0.pdf

Regional cykelstrategi för Uppsala län, https://www.regionuppsala.se/Global/Regional%20utveckling/Infrastruktur/Infrastrukturplanering/RegionUppsala_Cykelstrategi_171219%20slutversion.pdf 2018-12-19

Regionala trafikförsörjningsprogrammet för Uppsala län, http://www.lul.se/Global/Landsting_politik/Politik/LS/LS%20160906/Handlingar%20LS%20160906,%20%C3%A4rende%20217-220.pdf 2018-09-14

Riktlinjer för utformning av gång- och cykelvägar och cykelparkeringar i Uppsala län, Region Uppsala, 2018

Riktlinjer Infartsparkering, SLL Trafikförvaltningen, https://www.sll.se/globalassets/4.-regional-utveckling/cykelkansliet/riktlinjer-infartsparkering.pdf 2018-10-14

Vägars och gators utformning, Trafikverket, 2015, https://trafikverket.ineko.se/se/vgu-2015

Region Uppsala 2019. Grafisk produktion: Byrå4. Foto: Staffan Claesson.

Kommunledningen

Plats och tid	Församlingshemmet, Gräsö, klockan 18:45 – 21:10
Närvarande	Jacob Spangenberg (C) Margareta Widén Berggren (S) Josefin Nilsson (C), barn- och utbildningsnämndens ordförande Matts Eriksson (S), barn- och utbildningsnämndens vice ordförande Jonas Lennström (S), kultur- och fritidsnämndens ordförande Peter Nyberg, kommundirektör Ulf Andersson, samhällsbyggnadschef Emma Sundin, översiktsplanerare Lasse Karlsson, gatu- och fastighetschef Kersti Ingemarsson, lednings- och verksamhetsstöd
Övriga deltagande	Gräsö skärgårdsråd Föräldrar/vårdnadshavare/personal vid Gräsö skola

Kersti Ingemarsson
mötessekreterare

§ 1. Gräsö och Öregrunds fritidshems- och grundskoleorganisation.....3

§ 1. Gräsö och Öregrunds fritidshems- och grundskole-organisation

Mötesanteckningar

Jacob Spangenberg (C), kommunstyrelsens ordförande och Josefin Nilsson (C), barn- och utbildningsnämndens ordförande inleder mötet och informerar om barn- och utbildningsnämndens och kommunstyrelsens förslag till beslut samt att kommunfullmäktige behandlar ärendet på sammanträde den 18 juni 2019.

Förslag till beslut om nedläggning av Gräsö skola grundar sig på att elevunderlaget är för litet för att ge täckning för de tjänster som behövs för att driva en kvalitativ pedagogisk verksamhet inom grundskola och fritidshem. Verksamheterna har varit i behov av extra budgettilldelning, s.k. strukturersättning, under de senaste åren för att kunna lägga en fungerande organisation.

Funderingar över det ansträngda budgetläget i Östhammars kommun framförs med frågan vad det beror på? Peter Nyberg informerar om att kommunens budget är väldigt ansträngd och att rationaliseringskrav finns överallt i organisationen, speciellt gällande administrativa roller. 85 % av kommunens budget går till lagstadgade verksamheter, mestadels inom socialnämndens och barn- och utbildningsnämndens verksamheter.
Diskussioner förs om vad Östhammars kommun kan göra för att generera skatteintäkter och för att öka befolkningsutvecklingen. Hittills har kommunen haft ett starkare fokus på Alunda och Östhammars tätorter, inte minst med anledning av satsningarna på Länsväg 288.

Kommunledningen får frågan om hur man ser på Gräsö och de som bor där. Föräldrarna och många andra med dem känner stark oro inför förslag om nedläggning av Gräsö skola. En nedläggning av skolan kan innebära att barnfamiljer inte flyttar ut på Gräsö framöver. Många har valt att bo på Gräsö med sina barn och känner trygghet med att skolan finns där och man upplever att större elevgrupper ger sämre sammanhållning. Föräldrar till barn på Gräsö skola menar att eleverna mår bra där och det finns en oro att barnen kommer påverkas negativt vid en eventuell flytt till Öregrunds skola.

Lasse Karlsson informerar om genomförd statusinventering av bl.a. Gräsö skola och om fastighetens skick. Underhållsbehovet på skolan beräknas kosta ca 10 mkr. Man undrar över vilket tidsperspektiv kostnaden är beräknad på, se bifogad rapport.

Vad är Östhammars kommuns strategi för att öka antalet invånare på Gräsö? På Gräsö har kommunen en del mark och den största delen består av naturreservat. Finns det möjlighet att använda marken till bebyggelser? Kommunen försöker få andra aktörer att bygga hyresrätter/-bostadsrätter i kommunen. Det är också kommunens strategi för tillväxt att utveckla detaljplaner för bostäder och industriell verksamhet, men ett stort dilemma är vattenförsörjningen och avloppsfrågan.

Frågan uppkommer om Östhammars kommun kan tänka sig att marknadsföra Gräsö skola ”skärgårdsskola”? Som svar på den frågan lämnas att det inte är kommunens uppgift att marknadsföra skolor, däremot kan marknadsföring för landsbygden ske. Enskilda marknadsföringar kan göras, men inte av kommunen.

Hur kommer Östhammars kommun att agera om det blir ett slutförvar i Forsmark? Som det ser ut idag, väljer många familjer att bo på landsbygden. Man kan också se att utflyttning från storstäderna sker till lugnare & tryggare boendemiljöer. Skola, barnomsorg, näringsliv och trygghet är basen för familjen.

Peter Nyberg informerar om befolkningsprognoserna och har i åtanke att ett slutförvar i Forsmark kan bidra till en befolkningsökning. Man skissar på 30 tusen invånare till 2040.

Om skolan läggs ner, och Öregrunds skola blir får trång – vad kommer att hända då? Resursfördelningen mellan skolorna diskuteras. Föreslås att klasser från Öregrunds skola kunde flyttas över till Gräsö skola, för att öka elevantalet. Föräldrar till barn på Öregrunds skola borde få förfrågan, om de kan tänka sig låta sina barn gå på Gräsö skola istället.

Diskussioner förs om varför avvecklingen av skolan föreslås ske efter utgången av höstterminen 2019 och att Gräsö skolas upptagningsområde uppgår i Öregrunds skolas upptagningsområde från vårterminen 2020. Är det inte bättre, om nu skolan ska läggas ner, att förändringen sker efter vårterminen 2020? Inget som upplevs helt optimalt, men ändå känns lite bättre.

Man frågar sig också vad Östhammars kommun har för planer för försäljningen av skolan, vilket inte kan besvaras. Först måste kommunfullmäktige fatta sitt beslut, och utifrån detta behöver en dialog föras.

Föreslås att ett äldreboende etableras på Gräsö skola, i de delar av skolan som inte används för elevundervisning.

Ytterligare frågor som tas upp är; hur mycket kostnaderna för lokalerna blir om skolverksamheten läggs ner, vad kommer skolskjutsarna att kosta och hur kommer besparingsresultatet se ut? Man efterfrågar en konsekvensanalys!
Har Östhammars kommun några resultat att presentera efter tidigare skolnedläggningar?

Jonas Lennström funderar över idrottshallens användning. Enligt deras noteringar är hallen bokad för två aktiviteter i veckan.
Framkommer att det upplevs krångligt att boka lokalen, att nyckel måste hämtas på skolan i Öregrund. Meddelas att det totalt är 40 personer som tränar aktivt i lokalen. Även personer boende i Öregrund kommer över till Gräsö på träning. I skolans lokaler har man dessutom yoga, studiecirklar och andra aktiviteter. En helhetsbild behöver göras över skolans och idrottshallens användning, innan beslut om nedläggning sker.

Diskussioner förs också om förskolan Tärnan som ligger i anslutning till Gräsö skola och som inte ingår i beslutsunderlaget. Tjänsterna kommer inte att täcka de öppettider som är lagstadgade för förskoleverksamhet. Barn- och utbildningsnämnden är medveten om ökade kostnader där.

Gräsöborna betalar skatt och undrar vad dessa skattemedel används till. Man är orolig för bygden, att befolkningen minskar och att näringslivet stagnerar.

Ulf Andersson meddelar att det för närvarande pågår en aktualisering av kommunens översiktsplaner och dialog kring dessa, med särskilt fokus på skärgården och tillväxtstrategiarbetet. Han kommer gärna ut till Gräsö för en träff efter sommaren, förslagsvis i augusti. Birgitta Söderberg får i uppdrag att samordna träffen i samråd med Ulf.

Gräsö Skärgårdsråd föreslår att det bildas en arbetsgrupp som kan följa ärendets gång och på detta sätt vara med och påverka.

Alla är medvetna om att skolan för närvarande har ett litet elevantal och att budgeten är ansträngd, men känner dock en stark rädsla för vad som ska hända om skolan försvinner. Man känner både ilska, sorg och besvikelse över förslaget till beslut och menar att kommunen haft dålig framförhållning gällande kommuniceringen och det känns inte alls relevant att få inbjudan till ett samrådsmöte veckan innan kommunfullmäktige fattar beslut i ärendet.

Sammanfattning

Kommunledningen anser sig fått många konstruktiva synpunkter och tar med sig dem för fortsatt diskussion.

Ärendebeskrivning

Kommunledningen har bjudit in föräldrar/vårdnadshavare/personal vid Gräsö skola och Gräsö Skärgårdsråd till samtal inför eventuellt beslut om avveckling av Gräsö skola med anledning av Barn- och utbildningsnämndens och kommunstyrelsens förslag till beslut. Synpunkter och frågeställning är viktiga och på plats finns representanter för kommunstyrelsen, tekniska förvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen samt kultur- och fritidsnämnden.

Beslutsunderlag

- Barn- och utbildningsnämndens beslut 2019-05-16, § 70
- Tjänsteskrivelse Gräsö skola och fritidshem
- Kommunstyrelsen beslut 2019-05-28, § 178

Ärendets behandling

Uppdraget gavs vid barn- och utbildningsnämndens sammanträde 2019-04-11, § 46.

Anteckningarna skickas till

Närvarande vid mötet enligt upprättad e-postlista
Barn- och utbildningsnämnden, Kommunstyrelsen, Kommunfullmäktige, Kultur- och fritidsnämnden och Tekniska förvaltningen

Dnr BUN-2019-058

§ 70. Gräsö och Öregrunds fritidshems- och grundskoleorganisation

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden föreslår kommunfullmäktige att grundskole- och fritidshemsverksamheten vid Gräsö skola avvecklas efter utgången av höstterminen 2019. Barn- och utbildningsnämnden föreslår att Gräsö skolas upptagningsområde uppgår i Öregrunds skolas upptagningsområde från vårterminen 2020.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Reservationer

Sabina Stål (KD) och Stefan Larsson (SD) reserverar sig mot beslutet.

Ärendebeskrivning

Barn- och utbildningsnämnden gav vid sammanträdet 2019-04-11 barn- och utbildningschefen i uppdrag att ta fram fördjupade underlag gällande Gräsö och Öregrunds fritidshems- och grundskoleorganisation.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Gräsö skola och fritidshem.

Ärendets behandling

Uppdraget gavs vid Barn- och utbildningsnämndens sammanträde 2019-04-11, § 46.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Ekonom Sara Ersund redovisar ärendet avseende Gräsö skola och fritidshem.

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Verksamhet i Gräsö skola från och med läsåret 2019/2020

Ärendebeskrivning

Elevantalet har varit mycket litet i Gräsö skola (grundskola för åk Förskoleklass-3 och fritidshem åk F-6), de senaste åren. Trots att barn- och utbildningsnämnden beslutat om riktad budget, sk strukturersättning, till skolan och fritidshemmet har det varit svårt att lägga en fungerande organisation. Beslut behöver fattas kring den fortsatta driften av verksamheterna.

Elevunderlag

Gräsö skola har idag 12 elever i årskurser Förskoleklass[1]- till 3. Till hösten beräknas elevantalet vara 14 elever i årskurs F-3.

Det föds/flyttar in i genomsnitt 2 barn per år i upptagningsområdet (baserat på det genomsnittliga födelsetalet de senaste 5 åren). Skolan skulle därmed kunna ha ett elevantal om ca 8 elever (2 elever x 4 årskurser) framöver. Det finns nu (våren 2019) 0 barn i årskullen 2015 och 2017 på Gräsö. Någon elev i varje årskull har sökt annan skola än Gräsö skola de senaste åren vilket minskat elevunderlaget ytterligare. Elevantalet har varit som nedan de senaste åren:

År	Elevantal
2015	15
2016	15
2017	15
2018	12
2019, vt	12
2019, ht	14

[1] Förskoleklass för 6–åringar. Förskoleklassen är från och med hösten 2018 obligatorisk, liksom grundskolans årskurser 1-9, i Sverige. Förskoleklassen är en egen skolform som i Östhammars kommun är integrerad i grundskolans verksamhet. En elev i Förskoleklass tilldelas samma elevpeng som en elev i årskurs 1 i Östhammars kommun.

Barn- och utbildningsförvaltningens bedömning är att elevantalet kommer att ligga mellan 7-8 elever kommande år om skolan har 4 årskurser (F-3) och sökbilden ser ut som idag.

Gräsö fritidshem har haft något fler barn än grundskolan de senaste åren beroende på att vissa 10-12 åringar åker skolskjuts[2] från Öregrunds skola till Gräsö skola och går på fritids där på eftermiddagarna. Gräsö fritidshem har 14 barn inskrivna våren 2019 och preliminärt 15 hösten 2019.

Ekonomi

Undervisning och läromedel

För att driva en grundskola i Östhammars kommun tilldelas skolan en elevpeng per barn. Elevpengen, som ska täcka undervisning och läromedel, är 2019 i genomsnitt 32 000 kr per år för en elev i åk F-3. Gräsö skola tilldelas en budgetram om 430 000 kr år 2019. En lärarlön kostar i genomsnitt 570 000 kr per år, budgettilldelningen räcker till 0,75 tjänster. Det går inte att driva en kvalitativ undervisning för 12 elever/14 elever som är 6-9 år med den bemanningen, elevantalet är för litet för att ge täckning för tillräckligt många lärartjänster.

För att de minsta grundskolorna i Östhammars kommun ska kunna lägga en fungerande budget har barn- och utbildningsnämnden beslutat om en extra budgettilldelning till dem, totalt 1 023 000 kr 2019 kr varav Gräsö skola tilldelas 232 000 kr extra (19 300 kr i extra elevpeng per elev och år). Den extra budgeten kommer av att övriga skolor får en lägre tilldelning, dvs eleverna på övriga grundskolor i kommunen har fått en lägre elevpeng på grund av driften av de minsta grundskolorna. Detta kan vara problematiskt i perspektivet att alla medborgare ska ha behandlas lika[3] och diskuteras därför regelbundet av nämnden.

---

[2] Vårdnadshavare har inte rätt till fri skolskjuts till fritidshem, ingen rätt till fri skolskjuts mellan två skolor för att gå på fritidshem finns heller. Elever kan ha en fritidshemsplacering på en annan skola än den där de går i grundskola men transporten till fritidshemmet måste ordnas av vårdnadshavare.

[3] Kommunallagen 2 kap § 3, *”Likställighetsprincipen. Kommuner och landsting ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.”*

Den extra budgettilldelningen gör att Gräsö skola kan finansiera 1,1 tjänster. Det är fortfarande mycket svårt att bedriva en kvalitativ undervisning med den bemanningen och skolan kommer att få mycket svårt att hålla budget 2019.

Elevpengen inom fritidshemmen är 2019 22 500 kr för en 6-9 åring och 11 300 för en 10-12 åring. Gräsö Fritidshem tilldelas budget om 305 000 kr 2019 vilket räcker till ca 0,75 tjänst. För att klara öppethållande kl 06.00 – 18.00[4] räcker dock inte den bemanningen utan fritidshemmet behöver också strukturersättning. Gräsö fritidshem tilldelades 93 000 kr (5 800 kr i extra elevpeng per barn per år) i extra budget 2019.

Övriga kostnader

Förutom kostnaden för undervisning och läromedel så kostar också en skola pengar i form av skolledning (rektor) och elevhälsa (skolsköterska, specialpedagog, kurator och studie- och yrkesvägledare), hyra, måltider och skolskjuts med mera. Barn- och utbildningsnämnden tillämpar metoden att dessa kostnader betalas från en central budgetpost, oavsett hur många elever en skola har. Se bilaga för information om nettokostnadsutfall per elev per enhet 2018.

Skolledning och elevhälsa

Gräsö skola delar elevhälsa och skolledning med Öregrunds skola vilket innebär restid mellan de båda skolorna för dessa medarbetare. Restiden mellan skolorna innebär att mindre tid kan läggas på faktiskt arbete med eleverna på dessa skolor.

Lokalkostnader

Hyran, inklusive städ och underhåll, för Gräsö skola, fritidshem och förskola[5] är för närvarande 970 tkr per år[6]. Barn- och utbildningsförvaltningen tillämpar schablonen att 50 % av detta bokförs som grundskolekostnad (485 000 kr) och 20 % bokförs som

---

[4] Enligt barn- och utbildningsnämndens beslutade Barnomsorgsriktlinjer

[5] Förskolan Tärnan ligger i anslutning till Gräsö skola och fritidshem. Förskolan har fn 10 barn inskrivna. Förskolan ingår inte i detta beslutsunderlag.

[6] Del av Gräsö skola är uppsagd vilket innebär att del av byggnadens kostnad ligger på tekniska förvaltningen idag.

fritidshemskostnad (195 000 kr) och 30 % bokförs som förskolekostnad (290 tkr). Lokalkostnaden per grundskoleelev år 2019 är 37 300 kr (baserat på preliminärt årssnitt om 13 elever) och 13 000 kr per fritidshemselev (baserat på preliminärt årssnitt om 15 elever).

Hyreskostnaden kan jämföras med genomsnittet i kommunen som ligger på ca 22 200 kr per elev och år inom grundskolan och 7 800 kr inom fritidshemmen.

Måltidskostnad

Gräsö skola och förskola har ett tillagningskök med egen bemanning. Måltidsorganisationen inom tekniska förvaltningen har fått ett uppdrag att redovisa vad varje kök kostar i fast kostnad och rörlig kostnad, per idag har inte barn- och utbildningsförvaltningen dessa uppgifter. Enligt en äldre uppgift från tekniska förvaltningen uppgår kostnaden för måltidsorganisationen på Gräsö till ca 500 000 kr per år.

Kompetensförsörjning

En liten skola har en mycket sårbar och personberoende organisation. Lärarnas möjlighet till hela tjänster, kollegialt utbyte och lärande, karriärsmöjligheter och möjligheter till särskilda uppdrag minskar vilket kan göra tjänsterna på en liten skola mindre attraktiva.

Gräsö skola har idag personal med lärarlegitimation. Fritidshemmet har inte personal med fritidspedagogutbildning.

Skolskjuts

En elev har rätt till kostnadsfri skolskjuts till den skola där kommunen placerat eleven, vanligtvis den närmaste skolan, om han eller hon uppfyller avståndskraven[7]. Gräsö skola

[7] Enligt av barn- och utbildningsnämnden beslutade Skolskjutsriktlinjer, över 3 km resväg till skolan Åk F-6 och över 4 km åk 7-9. Ytterligare bestämmelser finns, se skolskjutsriktlinjerna som finns på bla www.osthammar.se

ligger vid färjeläget på Gräsö och alla elever beviljas vanligvis skolskjuts till skolan på grund av avstånd och/eller trafikfarlig väg till skolan. Skolskjutsen till Gräsö skola är väl integrerad med skolskjutsen till Öregrunds skola och Frösåkersskolan i Östhammar eftersom elever från Gräsö skolupptagningsområde går i Öregrunds skola i åk 4-6 och på Frösåkersskolan i åk 7-9.

Det är ca 2 km mellan Gräsö skola och Öregrunds skola. För att ta sig mellan skolorna krävs färjetransport eftersom Gräsö inte har landförbindelse. Restiden uppgår till ca 10-15 minuter mellan skolorna[8].

Vårdnadshavare har inte rätt till skolskjuts till fritidshem. Skulle Gräsö skola och fritidshem avvecklas skulle vissa vårdnadshavare, beroende på var man arbetar, få en längre restid för att lämna och hämta barnet på fritidshemmet.

Sammanfattande bedömning

Elevunderlaget är mycket litet vid Gräsö skola och fritidshem i dagsläget och kommande år såsom barn- och elevprognosen ser ut i nuläget.

Elevunderlaget är för litet för att ge täckning för de tjänster som behövs för att driva en kvalitativ pedagogisk verksamhet inom grundskola och fritidshem. Verksamheterna har varit i behov av extra budgettilldelning, sk strukturersättning, under de senaste åren för att kunna lägga en fungerande organisation. Om verksamheterna ska drivas vidare måste ersättningen utökas ytterligare kommande år vid elevunderlag som i nuläget. Strukturersättningen kommer av att övriga skolor och fritidshem får en lägre budgettilldelning, dvs eleverna på övriga grundskolor och fritidshem i kommunen har fått en lägre elevpeng på grund av driften av de minsta grundskolorna och fritidshemmen. Detta är problematiskt i perspektivet att alla medborgare ska ha behandlas lika. Barn- och utbildningsförvaltingens uppfattning är att alla

[8] Gräsöleden trafikeras av frigående färja. Längd ca 1000 m, överfartstid ca 5 minuter. Källa: Trafikverket

elever skulle gynnas mer om resurserna fördelades likvärdigt mellan kommunens skolenheter framöver.

Vid en eventuell avveckling av Gräsö skola och fritidshem kan resurser som idag läggs på hyra, måltidsorganisation och strukturersättning användas till annan verksamhet, t ex till utökad undervisning för alla elever i kommunen. Noteras bör att förskolan Tärnan, som ligger i anslutning till Gräsö skola, inte ingår i detta beslutsunderlag. Avvecklas skolan behöver förskolan ändå vissa ytor och måltidsleveranser.

Vid en eventuell avveckling av verksamheterna får vissa barn- och elever längre resväg till skolan (ca 2 km, 10-15 minuter) och vissa vårdnadshavare får en längre resväg för att lämna och hämta barn på fritidshem, vilket bör beaktas inför ett beslut om den fortsatta driften av verksamheterna. Inga ökade skolskjutskostnader uppkommer vid avveckling eftersom skolskjutsorganisationen redan är planerad mellan Gräsö skola och Öregrunds skola och eleverna är beviljade busskort[9].

Att byta skola och fritidshem kan skapa oro hos barn och elever och en genomtänkt plan kring inskolning i de nya verksamheterna behöver tas fram. Plan för kommunikation av beslutet behöver tas fram liksom plan för omplacering av personal.

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsförvaltningen föreslår att grundskole- och fritidshemsverksamheten vid Gräsö skola avvecklas efter utgången av höstterminen 2019. Förvaltningen föreslår att Gräsö skolas upptagningsområde uppgår i Öregrunds skolas upptagningsområde från vårterminen 2020.

Om beslut om avveckling inte fattas föreslår barn- och utbildningsförvaltningen att barn- och utbildningsnämnden utökar strukturersättningen till Gräsö skola och fritidshem inför

[9] Vissa elever i kommunen, beroende på var de bor, beviljas taxi till skolan. Beroende på bostadsadress och om eleven beviljats taxi kan kostnaden bli högre på grund av längre resväg till skolan om Gräsö skola avvecklas och eleverna istället hänvisas till Öregrunds skola.

budgetåret 2020. Omfattningen av utökningen behöver diskuteras vidare då nämnden behöver ta ställning arbetsmiljö och andra aspekter på skolan, t ex i vilken omfattning ensamarbete ska förekomma.

Bilagor

Riskbedömning Gräsö skola och fritidshem 20190509

Riskbedömning Gräsö skola och fritidshem, bilaga 20190509

Barnkonsekvensanalys 20190509

Nettokostnad per elev per enhet 2018

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Barn och utbildningskontoret

2019-05-07

Riskbedömning inför ändringar i verksamheten

Att förutse konsekvenser

Inledning

Arbetsgivaren är den som har huvudansvaret för arbetsmiljön. Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete beskriver hur arbetsgivaren ska gå tillväga för att uppfylla sitt ansvar.

Ansvaret för att riskbedömningar vid planerade förändringar blir utförda, följer Östhammars kommuns styrande dokument; Ansvar och uppgiftsfördelning avseende arbetsmiljöarbetsuppgifter.

Så här säger Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete vid ändringar i verksamheten:
"När ändringar i verksamheten planeras, skall arbetsgivaren bedöma om ändringarna medför risker för ohälsa eller olycksfall som kan behöva åtgärdas".
8 §, andra stycket, AFS 2001:1, Systematiskt arbetsmiljöarbete.

De ändringar som föreskrifterna avser är exempelvis personalförändringar, nya arbetstider och arbetsmetoder, andra organisationsförändringar, om och nybyggnation samt ny maskinell utrustning.

Riskbedömningen ska utgå från den planerade ändringen och de eventuella risker för ohälsa och olycksfall som ändringen kan medföra.

Riskbedömning ska göras innan förändringen genomförs och avse tiden efter genomförd förändring.

Innan ni börjar - tänk på att:

- Förändringarna får bedömas individuellt. Om bedömningen ger vid handen att några risker för ohälsa eller olycksfall inte uppkommer har arbetsgivaren fullgjort sina åligganden enligt 8 § AFS 2001:1.

- Vid nedskärning i verksamheten ska riskbedömningen i huvudsak omfatta hur den med hänsyn till risken för ohälsa påverkar kvarvarande personal i fråga om bl.a. arbetsmängd och arbetsuppgifternas innehåll. Det är viktigt att tidigt få fram riskerna så att negativa följder av omställningsprocessen kan förebyggas.

- Observera även att förändringsarbetet i sig kan utgöra en risk för ohälsa. Därför kan det vara motiverat att planera åtgärder som syftar till att lindra oro och förebygga ohälsa under pågående förändringsprocess. Till exempel är information om vad som händer eller inte händer under förändringsprocessen mycket viktig. En plan behöver upprättas för hur informationen ska lämnas under hela förändringsprocessen.

- Det är bra att utse en arbetsgrupp där både arbetsgivare och arbetstagare finns representerade. Skyddsombud ska alltid ges möjlighet att medverka vid riskbedömning och planering av åtgärder. En rekommendation är att arbetsgruppen inte är alltför stor. Cirka 4-6 personer kan vara en lämplig storlek på grupp men kan givetvis variera till exempel beroende på verksamhetens storlek och omfattning av den planerade förändringen.

- Det är önskvärt att det i arbetsgruppen finns goda kunskaper om arbetsmiljölagen och tillämpliga föreskrifter från Arbetsmiljöverket.

- Utse en analysledare för arbetsgruppen. Den personen bör vara väl förtrogen med denna rutin.

- Även om denna rutin avser tiden efter förändringen, kan det i många fall vara värdefullt att beskriva hur verksamheten ser ut idag. Vad fungerar bra som vi kan ta med oss och vad kan vi förbättra.

- Då alla risker inte går att eliminera helt, är det bra om gruppen diskuterar vilket förhållningssätt man har till dessa risker. Det är bland annat viktigt att informera personalen om de risker som finns i verksamheten och som inte helt kan elimineras.

- Använd expertis när gruppen saknar kompetens inom visst område. Expertstöd kan till exempel finnas inom personalfunktionen eller företagshälsovården.

- Checklistor för skyddsronder kan komma till nytta vid riskbedömningen.

- Dokumentera riskbedömningen och åtgärder i "Handlingsplan för åtgärder efter riskbedömning", se bilaga.

Uppdragets innebörd:

Skolchefen, i samverkan med Barn- och utbildningsnämndens ordförande, har givit respektive enhetschef i uppdrag att göra en risk- och konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys inför att avveckla Gräsö skolenhet, grundskole- och fritidshemsverksamhet till 2019-05-12.

I barnkonsekvensanalysen behöver, enligt uppdragsgivaren, inte barn och vårdnadshavare involveras.

Uppdraget mottogs 20190415 och arbetsgruppen har bestått av R Boman (rektor), J Rahm-Jeverholm (ped Gräsö), L Hansson (ped Gräsö, skyddsombud), M Sundholm (adm) och C Wahlqvist (skyddsombud).

Uppdraget ska redovisas senast 20190510 till uppdragsgivaren.

ABC för riskbedömning och konsekvensanalys inför ändringar i verksamheten:

A Precisera den planerade förändringen
B Gör riskbedömningen
C Åtgärda

A Precisera den planerade ändringen

1. Vad består ändringarna av?

Det är vanligt att flera ändringar ska genomföras samtidigt i verksamheten. Till exempel kan en neddragning i verksamheten medföra både lokalbyten, ändrade arbetsuppgifter och personalneddragning. Definiera och riskbedöm i så fall respektive ändring separat.

Exempel:

a – *lokalbyten*	Verksamheten flyttas/ avvecklas
b – *ändrade arbetsuppgifter*	Samma arbetsuppgifter i ny skolenehet
c – *personalneddragning*	Personalrationaliseringar bedöms kunna

Fler exempel på ändringar då riskbedömning kan vara aktuell:
Nybyggnation/lokalbyten • Produktionsförändring
• Ändringar i befintliga lokaler • Förändrade arbetstider • Förändrad arbetsutrustning – maskiner, fordon, redskap m.m. • Utökat arbetsinnehåll
• Nya arbetslag/ gruppsammansättning• Nya kemiska produkter• Ändrade arbetsuppgifter

a: Nuvarande arbetsplats planeras att avvecklas och verksamheterna, grundskola och fritid

b: Oro hos personal över förändrade arbetsuppgifter i förhållande till kompetens.

c: Oro hos personal över eventuella personalneddragningar som renderar i övertalighet.

2. Var ska ändringarna genomföras?

Gräsö skolenhet

3. Vilka medarbetare eller grupper av arbetstagare berörs av ändringarna?

Exempel *X antal medarbetare och arbetsledare inom förvaltning X, verksamhet X, arbetsplats X*

På Gräsö skolenhet tjänstgör för närvarande två tillsvidareanställda pedagoger.

Övrig personal som påverkas är skolsköterska och elevhälsa från Öregrunds skolenhet, som stödjer Gräsö.

Nuvarande samordning mellan verksamheterna i förskolan och grundskolans fritidshem kommer att utebli.

De två tillsvidareanställda pedagogerna bedöms i nuläget att kunna anställas i Öregrunds skolenhet, p.g.a. pensionsavgångar.

B. Gör riskbedömningen

När ni preciserat ändringarna och vet vilka arbetstagare eller grupper av arbetstagare som kommer att beröras av förändringen, ska ni bedöma vilka risker för ohälsa/olycksfall som ändringarna kan medföra för berörda medarbetare.

- Ta fram riskkällor som ni tror uppstår efter genomförd förändring men tänk också på att själva förändringen i sig kan utgöra en riskkälla. Åtgärder under pågående förändringsarbete kan därför behövas.
- Bedöm om riskerna kan leda till ohälsa eller olycksfall.
- Bedöm också sannolikheten för om dessa kan inträffa och om riskerna är allvarliga eller inte allvarliga.

1. Beskriv de risker för ohälsa och olycksfall som ändringarna kan innebära:

Oro hos personal över förändrade arbetsuppgifter i förhållande till kompetens.

Oro hos personal över eventuella personalneddragningar som renderar i övertalighet.

Exempel på sådant som kan innebära risker för ohälsa och olycksfall. *• Stor arbetsmängd • Dåligt anpassade arbetslokaler • Tidspress • Ensidigt upprepat arbete* *• Svåra/komplicerade arbetsuppgifter • Liten påverkansmöjlighet/lågt inflytande* *• Buller/vibrationer • Brister i samarbetet • Ensamarbete • Våld och hot* *• Otydliga arbetsuppgifter • Hantering av farliga ämnen mm* *Exempel på beskrivning av risker:*
a – *lokalbyten:*
1. Dåligt anpassade lokaler
b – *ändrade arbetsuppgifter:*
1. Svåra arbetsuppgifter
2. Otydliga arbetsuppgifter
c – *personalneddragning*
1. Tidspress
2. Stor arbetsmängd

2. Hur allvarlig/a är risken/riskerna?

Grön = inte allvarlig, ingen åtgärd	Gul = allvarlig, utreds eller åtgärdas	Röd = mycket allvarlig, åtgärdas snarast

Exempel:
a – *lokalbyten:*
1. Lokaler
b – *ändrade arbetsuppgifter:*
1. Svåra arbetsuppgifter
2. Otydliga arbetsuppgifter
c – *personalneddragning*
1. Tidspress
2. Stor arbetsmängd

Oro hos personal över förändrade arbetsuppgifter i förhållande till kompetens.
GUL

~~Oro hos personal över eventuella personalneddragningar som renderar i övertalighet.~~
RÖD

3. Hur sannolikt är det att händelsen inträffar?

Exempel:	
a – *lokalbyten:*	Styrs av nämndbeslut
1. Lokaler	
b – *ändrade arbetsuppgifter:*	
1. Svåra arbetsuppgifter	
2. Otydliga arbetsuppgifter	
c – *personalneddragning*	
1. Tidspress	
2. Stor arbetsmängd	

C Handlingsplan för åtgärder (bilaga 1)

Upprätta en handlingsplan för att åtgärda risker och/eller sannolika konsekvenser av den planerade förändringen. De åtgärder som inte vidtas omedelbart ska skrivas ned i en handlingsplan som anger:

- Vilka åtgärder som ska genomföras
- När åtgärderna ska vara genomförda
- Vem som ska se till att åtgärderna genomförs
- Kontrollera att genomförda åtgärder får den effekt som avses.

Tänk på att:
I samband med neddragningar kan det vara viktigt att sätta in åtgärder för förebygga negativa konsekvenser av förändringsprocessen. Information är särskilt viktig under pågående förändringsprocesser, både om vad som händer och "inte händer" under tiden.

Exempel på informationsåtgärder inför förändringarna: webbplats om förändringarna på intranätet, informationstillfällen för medarbetare, ge chefer och medarbetare kunskaper om förändringsprocesser och naturliga reaktioner i samband med förändringsarbete, företagshälsovården kan ge stöd till chefer, enskilda medarbetare och arbetsgrupper.

– Dokumentera åtgärder som minskar negativa konsekvenser för medarbetarna i Handlingsplan för åtgärder efter riskbedömning - bilaga 1.

Nämndbeslut behöver tas före vårterminens slut om verksamheten ska förändras inför höstterminen 2019.

En gemensam kommunikationsplan behöver upprättas i samband med nämndens beslut. Av den behöver framgå vem som kommunicerar med vem och inom vilka tidperspektiv.

Personalplanering för eventuellt övertalig personal behöver påbörjas senast i samband med nämndens beslut.

Under vårterminen 2019 upprättas en plan för att träffa nya elever och pedagoger, inför skolstart hösten 2019.

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Handlingsplan för åtgärder av risker och / eller sannolika konsekvenser av den planerade verksamhetsförändringen, *bilaga 1*

Verksamhet (där riskbedömning gjorts):	Avveckling Gräsö skolenhet
Handlingsplan finns hos:	Barn- och utbildningsförvaltningen
Upprättad datum:	2019-05-07

Risker:	**Bedöm risker**	**Åtgärder**	**Klart datum**	**Ansvarig**	**Datum för uppföljning**
Övertalighet vid Gräsö skolenhet	Mycket allvarlig	Ny tjänst vid Öregrund	190517		
Förändrade arbetsuppgifter	Allvarlig	Arbetsbeskrivning	190819		

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Datum 2019-05-07

Barn-och utbildningsförvaltningen

Barnkonsekvensanalys inför beslut

Nämnd Barn- och utbildningsnämnd	Datum för sammanträde 2019-05-07
Diarienummer BUN-2019-058	Handläggare Richard Boman
Ärenderubrik Avveckling av Gräsö skolenhet (Grundskole- och fritidshemsverksamhet)	Arbetsgruppen deltagare R. Boman, J Rahm-Jeverholm, L Hansson, M Sundholm, C Wahlqvist

1. Påverkar beslutet barnet?

Ja [X] Nej [ ]

- *nuvarande uppbyggda relationer elev/lärare, elev/elev, förändras i samband med skolbyte.*
- *Undervisningsgruppernas/ fritidshemsgruppernas storlek kommer att förändras.*
- *nya relationer kommer att skapas både med nya elever och nya pedagoger.*
- *nya rutiner kommer påverka eleverna på ny skolenhet.*
- *eleverna får en längre resväg och därigenom en längre ”skoldag”.*
- *elever med funktionsnedsättning kan påverkas av förändrad storlek på undervisningsgruppen.*
- *elevernas förmåga att utvecklas socialt kommer att påverkas.*

2. Hur har barns bästa beaktats?

Om beslut gällande avveckling av skolenheten fattas beaktas elevernas bästa genom att förbereda eleverna inför en förändring. För barnets bästa bedöms att skolbyte sker vid läsårsstart. Möjlighet att bibehålla kända pedagoger för eleverna bör beaktas inför läsårsstart.

3. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Valfriheten för vårdnadshavare att själva få välja skolenhet blir begränsad.

4. Har barn fått uttrycka sina åsikter?

Ja [ ] Nej [X]

Uppdraget från utbildningschefen är avgränsat till att inte involvera barn/elever och vårdnadshavare i analysens första skede.

NETTOKOSTNAD PER ELEV EGEN VERKSAMHET 2018 (kr)

Enhet	Elevantal	Undervisning	Elevhälsa	Bibliotek	Adm	BOU-kontor	BUN	Skol-ledning	Hyra	Frist sporthall	Vakt-mästare	Måltider	Skol-skjuts	Kap-kostn	Barnom-intäkt	Övrigt	IT	SUE	Elevstöd	Nyanlända-enheten	Summa kr/elev
6101 Logården förskola	92	82 753	0	0	833	1 939	190	4 030	17 065	0	846	7 217	0	791	-12 250	2 044	2 345	465	1 592	1 152	111 013
6102 Tomtberga förskola 1	73	68 635	0	0	833	1 939	190	4 030	19 795	0	846	7 217	0	791	-12 250	2 044	2 345	465	1 592	1 152	99 625
6103 Marieberg förskola	85	80 651	0	0	833	1 939	190	4 030	15 835	0	846	7 217	0	791	-12 250	2 044	2 345	465	1 592	1 152	107 681
6104 NYA Tomtberga förskola 2	43	79 618	0	0	833	1 939	190	4 030	33 605	0	846	7 217	0	791	-12 250	2 044	2 345	465	1 592	1 152	124 418
6105 Skutan förskola	77	76 691	0	0	1 299	1 939	190	4 030	7 571	0	846	7 217	0	791	-12 250	2 044	2 345	465	1 592	1 152	95 924
6106 Tärnan förskola	12	106 720	0	0	2 083	1 939	190	4 030	23 917	0	846	7 217	0	791	-12 250	2 044	2 345	465	1 592	1 152	143 083
6108 Rubinen förskola	68	80 442	0	0	735	1 939	190	4 030	11 941	0	846	7 217	0	791	-12 250	2 044	2 345	465	1 592	1 152	103 481
6109 Diamanten förskola	97	76 431	0	0	515	1 939	190	4 030	16 588	0	846	7 217	0	791	-12 250	2 044	2 345	465	1 592	1 152	103 896
6111 Furustugan förskola	100	80 189	0	0	1 217	1 939	190	4 030	19 590	0	846	7 217	0	791	-12 250	2 044	2 345	465	1 592	1 152	111 359
6112 Myran förskola	70	78 512	0	0	1 217	1 939	190	4 030	21 743	0	846	7 217	0	791	-12 250	2 044	2 345	465	1 592	1 152	111 834
6113 Alma Förskola	41	69 150	0	0	1 217	1 939	190	4 030	28 366	0	846	7 217	0	791	-12 250	2 044	2 345	465	1 592	1 152	109 095
6114 Ekeby förskola	30	74 449	0	0	1 217	1 939	190	4 030	15 503	0	846	7 217	0	791	-12 250	2 044	2 345	465	1 592	1 152	101 531
6116 Granen förskola	78	88 185	0	0	1 303	1 939	190	4 030	19 678	0	846	7 217	0	791	-12 250	2 044	2 345	465	1 592	1 152	119 529
6117 Eken förskola	110	81 614	0	0	1 303	1 939	190	4 030	29 288	0	846	7 217	0	791	-12 250	2 044	2 345	465	1 592	1 152	122 568
6122 Familjedaghem Gimo	10	128 182	0	0	0	1 939	190	4 030	0	0	0	0	0	791	-23 651	2 044	2 345	465	1 592	1 152	119 079
6123 Familjedaghem Alunda	14	70 630	0	0	0	1 939	190	4 030	0	0	0	0	0	791	-23 651	2 044	2 345	465	1 592	1 152	61 527
6125 Familjedaghem Snesslinge	6	169 220	0	0	0	1 939	190	4 030	0	0	0	0	0	791	-23 651	2 044	2 345	465	1 592	1 152	160 117
6131 Öppen förskola	50	5 468	0	0	0	1 939	190	4 030	3 580	0	846	0	0	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	24 443
6201 Ed fritids	206	20 789	0	0	0	1 939	190	4 030	2 874	0	846	3 201	0	791	-8 927	2 044	2 345	465	1 592	1 152	33 332
6202 Kristinelund fritids	103	23 043	0	0	0	1 939	190	4 030	3 224	0	846	3 201	0	791	-8 927	2 044	2 345	465	1 592	1 152	35 935
6203 Snesslinge fritids	23	27 224	0	0	0	1 939	190	4 030	10 304	0	846	3 201	0	791	-8 927	2 044	2 345	465	1 592	1 152	47 197
6204 Öregrund fritids	68	27 882	0	0	0	1 939	190	4 030	10 954	0	846	3 201	0	791	-8 927	2 044	2 345	465	1 592	1 152	48 505
6205 Gräsö fritids	16	11 240	0	0	0	1 939	190	4 030	12 387	0	846	3 201	0	791	-8 927	2 044	2 345	465	1 592	1 152	33 296
6206 Vreta fritids	44	23 514	0	0	0	1 939	190	4 030	9 080	0	846	3 201	0	791	-8 927	2 044	2 345	465	1 592	1 152	42 263
6207 Hammar fritids	107	16 652	0	0	0	1 939	190	4 030	2 854	0	846	3 201	0	791	-8 927	2 044	2 345	465	1 592	1 152	29 176
6208 Oland fritids	160	23 233	0	0	0	1 939	190	4 030	14 510	0	846	3 201	0	791	-8 927	2 044	2 345	465	1 592	1 152	47 412
6209 Ekeby fritids	28	20 813	0	0	0	1 939	190	4 030	10 845	0	846	3 201	0	791	-8 927	2 044	2 345	465	1 592	1 152	41 327
6210 Österbybruk fritids	146	22 378	0	0	0	1 939	190	4 030	12 798	0	846	3 201	0	791	-8 927	2 044	2 345	465	1 592	1 152	44 845
6301 Frösåkersskolan	262	59 553	4 341	550	1 611	1 939	190	4 030	25 756	1 908	846	6 021	4 948	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	120 083
6302 Edsskolan	324	41 100	4 341	550	1 440	1 939	190	4 030	7 335	1 908	846	6 021	4 948	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	83 039
6303 Kristinelundsskolan	156	40 712	4 341	550	1 299	1 939	190	4 030	8 579	0	846	6 021	4 948	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	81 846
6304 Snesslinge skola	18	56 443	4 341	550	1 222	1 939	190	4 030	52 722	0	846	6 021	4 948	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	141 643
6305 Öregrunds skola	131	45 448	4 341	550	2 237	1 939	190	4 030	22 779	2 855	846	6 021	4 948	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	104 574
6306 Gräsö skola	12	58 294	4 341	550	2 783	1 939	190	4 030	41 739	0	846	6 021	4 948	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	134 071
6307 Vallonskolan	245	60 415	3 986	502	1 621	1 939	190	4 030	17 003	3 267	846	6 021	4 948	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	113 159
6308 Hammarskolan	153	49 183	3 986	502	589	1 939	190	4 030	12 001	0	846	6 021	4 948	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	92 626
6309 Vretaskolan	59	41 719	3 986	502	680	1 939	190	4 030	26 888	884	846	6 021	4 948	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	101 024
6310 Olandsskolan	511	48 566	4 461	642	1 212	1 939	190	4 030	15 943	2 344	846	6 021	4 948	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	99 532
6311 Ekeby skola	26	36 580	4 461	642	1 843	1 939	190	4 030	30 196	0	846	6 021	4 948	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	100 087
6312 Österbyskolan	367	46 614	4 457	638	1 282	1 939	190	4 030	25 510	439	846	6 021	4 948	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	105 306
6401 Grundsärskola	16	312 142	0	0	3 125	1 939	190	4 030	57 313	0	846	4 688	96 000	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	488 662
6402 11:ans Fritids	12	124 772	0	0	0	1 939	190	4 030	0	0	846	0	0	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	140 168
6501 Kulturskola	142	33 912	0	0	0	1 939	190	4 030	2 509	0	846	0	0	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	51 817
6701 Ungdomsgymnasiet	325	102 150	0	0	0	1 939	190	4 030	22 751	1 206	0	7 526	6 896	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	155 078
6801 Kommunalt aktivitetsansvar	50	7 259	0	0	0	1 939	190	4 030	0	0	0	0	0	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	21 808
6901 Vuxenutbildningsenheten	344	28 230	0	0	0	1 939	190	4 030	13 549	0	0	0	0	791	0	2 044	2 345	465	1 592	1 152	56 328

Dnr KS-2019-355

§ 178. Avveckling av grundskole- och fritidshemsverksamheten vid Gräsö skola

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att grundskole- och fritidshemsverksamheten vid Gräsö skola avvecklas efter utgången av höstterminen 2019. Gräsö skolas upptagningsområde uppgår i Öregrunds skolas upptagningsområde från vårterminen 2020.

Kommundirektören får i uppdrag att ta fram ett förslag till framtida användning eller försäljning av skollokalerna.

Reservationer

Lars O Holmgren (BoA), Martin Wahlsten (SD) och Ylva Lundin (SD) reserverar sig mot beslutet. Martin Wahlsten (SD) och Ylva Lundin (SD) lämnar följande skriftliga reservation: ”Avveckling av Gräsö skola kommer att få negativa konsekvenser för Gräsö, främst för barnfamiljer men även för unga som planerar utökning i familjen så kommer inflyttnings-attraktiviteten till Gräsö att minska markant. Lika så den lokala servicen på landsbygden kommer att försämras vilket kan leda till fler obebodda fastigheter.”

Avstår från att delta i beslut

Pär-Olof Olsson (M) avstår från att delta i beslutet.

Ärendebeskrivning

Barn- och utbildningsnämnden gav vid sammanträdet 2019-04-11 barn- och utbildningschefen i uppdrag att ta fram fördjupade underlag gällande Gräsö och Öregrunds fritidshems- och grundskoleorganisation.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Gräsö skola och fritidshem, 2019-05-09.

Ärendets behandling

Ärendet har behandlats på barn- och utbildningsnämndens sammanträde 2019-05-16, § 70, då följande beslut fattades:

Barn- och utbildningsnämnden föreslår kommunfullmäktige att grundskole- och fritidshemsverksamheten vid Gräsö skola avvecklas efter utgången av höstterminen 2019.

Barn- och utbildningsnämnden föreslår att Gräsö skolas upptagningsområde uppgår i Öregrunds skolas upptagningsområde från vårterminen 2020.

Sabina Stål (KD) och Stefan Larsson (SD) reserverade sig mot beslutet.

Vid beredningen i kommunstyrelsens arbetsutskott avstod Pär-Olof Olsson (M) och Martin Wahlsten (SD) från att delta i beslutet.

Dagens sammanträde

Yrkanden

Roger Lamell (S) och Irmeli Bellander (L) yrkar bifall till arbetsutskottets förslag.

Lars O Holmgren (BoA), Martin Wahlsten (SD) och Ylva Lundin (SD) yrkar avslag på arbetsutskottets förslag.

Lars O Holmgren (BoA) lämnar följande motivering till sitt yrkande: " Yrkar avslag med hänvisning till Östhammars kommuns intentioner att vara en levande landsbygdskommun. Kommunen har haft många år på sig att utveckla de mindre skolenheterna för att skapa trygghet i såväl personal-, föräldra-, barngrupperna, för att därigenom möjliggöra fortsatt drift där föräldrarna i området och även externa barn välkomnades för att i ett kostnadseffektiv miljö bedriva skolverksamhet för de minsta. Hade gärna sett att man lagt ner lika mycket energi på att utveckla skolorna som man gjort i förslaget till nedläggningsbesked.

Den politiska majoritetens oförmåga att se kommunens egentliga styrkor, i form av småskalighet och möjlighet att bo i fantastiska naturmiljöer, även om man är en barnfamilj förändrar kommunen steg för steg, där vi mister vår särart.

Det rimliga kommunekonomiskt, är att använda kommunens befintliga och fungerande lokaler för avsedd verksamhet istället för att bygga nya."

Irmeli Bellander (L) yrkar på följande tillägg: att förändringen ska träda i kraft med start höstterminen 2019 eller 2020.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag mot Lars O Holmgrens (BoA), Martin Wahlstens (SD) och Ylva Lundins (SD) avslagsyrkande och finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla arbetsutskottets förslag.

Ordförande ställer proposition på Irmeli Bellanders (L) tilläggsyrkande och finner att kommunstyrelsen avslår tilläggsyrkandet.

Protokollsanteckning

Lena Hagman (KD) står bakom avslagsyrkandet.

Beslutet skickas till

- Barn- och utbildningsnämnden
- Kommundirektör Peter Nyberg
- Tekniska förvaltningen
- Lednings- och verksamhetsstöd, ekonomi

Statusbesiktning Gräsö skola och förskola, Öregrund

2019-06-10

Oktopal AB | Björneborgsgatan 49 | 854 61 Sundsvall
vxl 063-12 35 30 | info@oktopal.se | www.oktopal.se

Innehållsförteckning

1. Bakgrund
2. Syfte
3. Metodbeskrivning
4. Kategorisering av underhållsåtgärder
5. Avgränsningar
6. Besiktningsresultat, åtgärdsförslag och investeringskalkyl
   - 6.1. Bygg
     - 6.1.1. Grund/källare
     - 6.1.2. Invändigt
     - 6.1.3. Utvändigt
     - 6.1.4. Tak
   - 6.2. VVS
     - 6.2.1. Ventilation
     - 6.2.2. VS
     - 6.2.3. Styr
   - 6.3. Elanläggning
     - 6.3.1. Kanalisation
     - 6.3.2. Kraft
     - 6.3.3. Belysning
     - 6.3.4. Tele/data/larm
7. Energibesparingsförslag
8. Summering
9. Slutsatser och rekommendationer

Bilagor

1. Bakgrund

Gräsö skola och förskola består av tre ihopbyggda huskroppar, förskola, skola och gymnastiksal. Skolan är byggd 1958, gymnastiksalen 1970 och förskolan 1995. Huskroppen för skola står för närvarande tom.

2. Syfte

Östhammars kommun behöver en överskådlig bild av underhållsbehovet i sina fastigheter. Syftet är att ge fastighetsägaren vägledning och beslutsunderlag för framtida underhåll, om det finns akuta åtgärder som måste åtgärdas, om det förekommer risker i arbetsmiljön p.g.a. byggnadernas skick och status samt om det finns några energibesparande åtgärder som kan utföras för att minska kommunens kostnader för drift samt miljöbelastning.

3. Metodbeskrivning

Byggnaden har besiktats okulärt av Per-Johan Cederwall (bygg), Lars Jonasson (el) och Tommy Elfström (VVS) under perioden 2019-05-22 till 2019-05-24. Besiktningen omfattade byggnaden utvändigt och invändigt, elanläggning samt vvs-anläggningar. Ingen provtagning av skett i inledande skede.

4. Kategorisering av åtgärder

Åtgärderna indelas i olika kategorier beroende på dess karaktär. Byggnaden inventeras i tre huvudgrupper, Bygg, VVS och EL. Efter varje avsnitt följer förslag på åtgärder som bör utföras inom 3 år. Samtligt planerat underhåll redovisas i separat dokument.

5. Avgränsningar

Statusbesiktningen omfattar byggnaden, utvändigt och invändigt inklusive installationer såsom el, vs, ventilation och larm. Mark och utrustning på tomt såsom lekutrustning, staket och flaggstänger ingår inte. All besiktning sker huvudsakligen genom oförstörande kontroll, om inget annat anges, kompletterat med viss mätning om behov finns.

6. Besiktningsresultat, åtgärdsförslag och investeringskalkyl

6.1. Bygg

6.1.1. Grund/källare

Grund konstruktionen på nya delen är en isolerad plint o balk grund
Gjuten grund på gamla delen.
Putssläpp och putssprickor förekommer på den gamla delen.

Putssläpp

Grunden på gamla delen verkar vara delvis omdränerad (årtal okänt)
Platonmatta i vinkel till ihopbyggnad med nya delen saknar överkantlist.

Bristfällig platonmatta

6.1.2. Invändigt

Invändiga ytskikt i nya delen är i stort sett i bra skick. Golven börjar bli lite slitna.
De flesta golven i gamla delen verkar vara bytta i samband med utbyggnaden 1996
Övre plan på den gamla delen används inte till skolverksamhet.
Plastmattan i RWC 212 har släppt och gamla gjutjärnsbrunnen är ej utbytt.
Massagolvet i köket är från 1996 har sprickor som är delvis lagade.
Gymnastikhallen börjar vara i behov av renovering

Sprickor i massagolv

Plattor i trappor från omklädningsrum till sporthall är limmade med svartlim (kan innehålla asbest)

Misstänkt svartlim

6.1.3. Utvändigt

Ytterväggarna är träpanel på nya delen och tegel o puts på gamla delen.
Det är även träpanel på fläktrummen som är byggda på vindar.
Tegelfasaden på gamla delen har fläckvisa missfärgningar/påväxt.

Fläckar på tegelfasaden

Fönstren på den gamla delen är i behov av byte.
En ruta spräckt på gymnastikbyggnaden.

Sprucken ruta

6.1.4. Tak

Taken består av falsad plåt på nya delen och betongpannor på gamla delen.
Taken verkar vara omlagda i samband med utbyggnaden då det är samma typ av tak på de nya fläktrummen.
Det förekommer delvis rikligt med mossa på betongpannorna.

Mossa på taken

Åtgärder bygg

- Byte fönster gamla huskropparna
- Byte mattor samt målning invändigt
- Byte matta samt målning i gymnastiksal
- Byte tak (betongpannor)

6.2. VVS

6.2.1. Ventilation

Hela byggnaden har ventilationsanläggning från 1996. Fyra FTX-aggregat av fabrikat Novenco betjänar de tre huskropparna med frisk luft. Samtliga lokaler har deplacerande tilluft vilket är olämpligt i skolmiljö, speciellt olämpligt i förskolemiljö.

Tilluftsdon placerat för nära arbetsplats. Risk för kalldrag.

LA-1 betjänar förskolan Tärnan. Aggregatet går dygnet runt, högfart måndag-fredag mellan 04-18.30, sedan lågfart övrig tid. Detta verkar helt onödigt då det inte finns några kända problem sedan tidigare. Det borde gott och väl räcka att ventilationen är igång då det är verksamhet i lokalerna.
LA-2 betjänar matsalen och kök. Aggregatet körs dygnet runt, högfart måndag till

fredag mellan 06-18, övrig tid lågfart. Aggregatet har remdrivna fläktar, motorerna börjar bli gamla och dags för utbyte. Det är korsvärmeväxlare vilket är bra i köksmiljö, då begränsas eventuell luktspridning. Man bör då passa på att byta hela fläktarna till direktdrivna EC-fläktar med minst halvering av energiförbrukning.
LA-3 betjänar skolbyggnaden som förnärvarande är tom. Ändå körs ventilationen måndag-fredag mellan 06.30-17.45. Detta är enligt vår bedömning helt onödigt. Aggregatet bör stängas helt så länge ingen verksamhet bedrivs i lokalerna. Systemet har deplacerad tilluft vilket är olämpligt i skolmiljö. Ska verksamhet återupptas i lokalerna så bör detta byggas om.
LA-4 betjänar gymnastiksal. Aggregatet körs på högfart måndag-fredag 8-16. Drifttiderna är oerhört långa i förhållande till verksamheten. Aggregatet bör kunna styras på närvaro för mer ekonomisk drift. Tilluftsdon och frånluftsdon sitter mycket nära varandra och det finns stor risk för kortslutning, d.v.s. dåligt ventilerad lokal.

Risk för kortslutning mellan tilluft och frånluft.

Åtgärder ventilation

- Byte av gamla remdrivna fläktmotorer till direktdrivna EC-fläktar.
- Stänga av LA-3.
- Ta bort deplacerande tilluftsdon och ersätt med omblandande takdon eller textildon.

6.2.2. VS

Fastigheten har bergvärme med elpanna och olja som spets. Bergvärmepumparna och elpanna installerades 2007. Oljepannan är installerad 1979. Enligt uppgift används i princip inte oljepannan alls och skulle i praktiken kunna kopplas bort. Värmepumparna är 12 år gamla och utbyte bör planeras in inom de närmsta åren.
Förskolan har golvvärme vilket är bra, men termostaten sitter tillgänglig för verksamheten vilket inte är bra. Man bör byta dessa mot låsta termostater. Övriga ytor har radiatorer med termostater.

Åtgärder VS

- Byta bergvärmepumpar, ta bort oljepanna i samband med bytet.
- Byta till låsta reglerpaneler för golvvärme.

6.2.3. Styr

Skolan uppdaterades med ny styr och DUC´ar 2006 av fabrikat Browik. LA-1 på förskolan har börvärdesförskjuten tilluftsreglering vilket betyder att tilluftstemperaturen varierar av utetemperaturen. Inställt börvärde är min/max 19/21 grader. Det är en mycket hög temperatur i ett deplacerat system. Rekommenderad temperatur skulle vara 16-19 konstant. Att man har valt dessa temperaturer beror troligtvis på att tilluftsdonen sitter alldeles för nära arbetsplatserna, vilket ger kalldrag.
Kurvan för golvvärmen är mycket högt ställd, cirka 10 grader högre än normalt. Anledning till detta är okänt.
LA-2 tilluftsreglering 21 grader. Det är mycket högt värde, bör ligga på cirka 16-19 grader.
LA-3 har konstant tilluftsreglering, börvärde 20 grader. Detta aggregat bör stängas av helt.
LA-4 har konstant tilluftsreglering, börvärde 19 grader. Aggregatet skulle med fördel kunna starta och stoppas via närvarogivare eller timer.

6.3. Elanläggning

Förskolan är byggd som en utbyggnad av Gräsö skola 1995.
Elinstallationerna är i huvudsak utförda vid nybyggnationen 1995 men med utbyte av vissa armaturer och är i ett bra skick.
Anläggningen bör vid normalt slitage hålla i minst 15 år till, men med vissa åtgärder enl nedan.
Elinstallationerna i skolan och gymnastiksalen är i huvudsak utförda vid tillbyggnaden 1995 men med äldre installationer inom sporthallen med omklädningsrum.
Anläggningen är av äldre typ och behov finns att åtgärda vissa delar inom några år.
Det finns åtgärder för energibesparing att göra om man anser att man vill uppdatera anläggningen.

6.3.1. Kanalisation

Förskola

Befintligt kanalisationssystem består av plastlister och rör i väggar och tak.
Det finns ingen anledning att byta ut befintlig kanalisation om inte andra ombyggnader kräver att kanalisationen flyttas eller utökas.
Åtgärdas senare än inom 15års-intervallen.

Skola och gymnastiksal

Befintligt kanalisationssystem består av kabelstegar i vissa källarutrymmen men med rör och plastlister inom de flesta lokalerna.
Det finns ingen anledning att byta ut befintlig kanalisation om inte andra ombyggnader kräver att kanalisationen flyttas eller utökas men estetiskt sett kan plastlister bytas ut och samordnas för att dölja fler kablar.
Åtgärdas löpande vid byte av kablage.

6.3.2. Kraft

Förskola

Elkraftsystem består av 3st elcentraler med huvudledningar samt gruppledningar för ventilations- och värmeutrustning samt vägguttag mm
Anläggningen är i huvudsak utförd som ett TN-C system (fyrledarsystem) vilket innebär att man kan få övertoner och magnetfält i anläggningen, se förklaring i rutan.

ÖVERTONER
Övertoner utgörs av spänning och ström med annan frekvens än grundtonen (50 Hz). Genom att övertoner förekommer i elnätet förvrängs spänningens och strömmens vågform och ursprungliga sinusform. När man i dessa sammanhang talar om övertoner avses normalt sett de harmoniska övertonerna, dvs övertoner som är heltalsmultiplar av grundtonen. Den vanligaste mätparametern för övertoner är THD (Total Harmonic Distortion) som är ett mått på den samlade övertonshalten.

STÖRKÄLLA
Alla olinjära laster ger upphov till övertoner. Exempel på detta är datorer, lågenergilampor, switchade nätaggregat, frekvensomriktare, ljusbågsugnar mm. Om man mäter upp höga halter kan detta vara en indikator på trasiga övertonsfilter.

KONSEKVENSER
Försämrad verkningsgrad i motorer, ökade energiförluster, varmgång i motorer, överlast av transformatorer och annan utrustning, resonans resulterande i överströmmar eller överspänningar, störning på elektronik och styrsystem, strömmar i noll-ledare mm.

Skola och gymnastiksal

Befintligt elkraftsystem består av 1st serviscentral, som är av nyare typ, elcentraler i UC är också av samma typ samt att huvudledningar är av 5-ledartyp och bör hålla minst 15 år.
Elcentral i kök är också hyfsat ny med automatsäkringar, denna bör däremot kompletteras med jordfelsbrytare för uttagsgrupper. Övriga elcentraler i äldre delen av skolan samt inom sporthallen bör bytas till nya med jordfelsbrytare, automatsäkringar och ny automatik.

6.3.3. Belysning

Förskola

Befintligt belysningssystem består i huvudsak av lysrörsbelysning
med T8-, T5- och kompaktlysrör och med lokal styrning via
strömbrytare inom respektive rum.
En normal belysningsanläggning av denna typ har en livslängd på ca 20-25 år så normalt sett bör den bytas inom 5 år.
Inom vissa rum är armaturerna utbytta till LED-armaturer som bör hålla minst 15 år.
Belysningen är den del inom elanläggningen som går att utföra miljö och energimässigt bättre och med en bra återbetalningstid på ca 3-4 år.

Lysrör innehåller kvicksilver och bör miljömässigt bytas.

Skola och gymnastiksal

Befintligt belysningssystem består av lysrörsbelysning med T8-lysrör och kompaktlysrör och lokal styrning via strömbrytare inom respektive rum.
Inom smårum, Wc mfl är det glödljusarmaturer.
En normal belysningsanläggning av denna typ har en livslängd på ca 20 år så normalt sett bör den bytas inom 5 år
Belysningen är den del inom elanläggningen som går att utföra miljö och energimässigt bättre och med en bra återbetalningstid på ca 3-4 år.
Lysrör innehåller kvicksilver och bör miljömässigt bytas.

6.3.4. Tele/data/larm

Förskola

Befintligt telesystem består av ett datanät kategori 5 samt inbrotts- och brandlarm.
Dessa anläggningar är fungerande och utan anmärkningar men på grund av teknikutvecklingen på framför allt datasidan kommer nog datanätet att behöva bytas inom intervallet 11-15 år.
Inbrotts- och brandlarmet bör kunna hålla över 15-årsintervallet

Skola och gymnastiksal

Befintligt telesystem består av ett datanät kategori 5, drift/inbrotts- och brandlarm.
Dessa anläggningar är fungerande och utan anmärkningar men på grund av teknikutvecklingen på framför allt datasidan kommer nog datanätet att behöva bytas inom intervallet 11-15 år.
Drift/inbrottslarmet bör bytas inom 1-5 år men brandlarmet bör kunna hålla över 15-årsintervallet.

Åtgärder el

- Byta ut huvudledningarna till 5-ledare.
- Byte lysrörsbelysning till LED-armaturer och närvaro/frånvarastyrning samt dagsljuskompensering i så stor omfattning som möjligt.
- Inom smårum mfl kan man byta ljuskällor till LED-lampor och strömbrytare till rörelsevakter.

7. Energibesparingsförslag

- Genom att stänga av ventilationsaggregat LA-3 i huskroppen som är tom kan man spara cirka 64 000 kWh/år.
- Genom att anpassa drifttider till verksamheten och inte köra ventilationen dygnet runt kan man spara cirka 55 000 kWh/år
- Genom att byta till LED-belysning kan man spara cirka 50% av energiförbrukningen för belysning.

8. Summering
9. Slutsatser och rekommendationer